[illegible] 1500

BIBLIOTECA
Pere Marés Oriol

R.478580

Compendium theologice veritatis

BIBLIOTECA MARES

¶ In nomine ſancte ⁊ indiuidue trinitatis. Incipit prologus ſuper Compendiū theologice veritatis.

Veritatꝫ theologice ſublimitas, cum ſupni ſit ſplēdoris radiꝰ illuminans intellectū ⁊ regaliū delitiarū ꝯuiuiū reficiens: affectū de magnoꝝ theologoꝝ ſcriptis breue ꝯpendiū colligere dignū duxi. quo ⁊ euitet̄ faſtidij ꝓlixitas. ⁊ tñ ad inueſtiganda pliima via det̄ ⁊ occaſio ſapiēti. Theologia certe ſciaꝝ ē pnceps oiuꝫ ⁊ regina. cui artes cetere tanꝙ pediſſeque famulāt̄. Nā de nāis reꝝ illa ſolū ad vſū ſuū accepit. de qbꝰ ſibi ſpeculū fabricare valeat in quo ꝯſpiciat ꝯditorē. Hec dicit̄ ſcia ſciaꝝ q̄ ſup oēm ſpeculationē philoſophicaꝫ extollit̄: ⁊ dignitate ac vtilitate oibus āffert̄. Ipſa .n. philoſophia ē q̄ i nālē ⁊ rōnalē ⁊ moralē diſtinguit̄. Philoſophia q̄dē nālis lꝫ doceat cognoſcere creaturas. nō tñ creatorē. Rōnalis v̄o lꝫ doceat cōcludere hoibꝰ. nō tñ diabolo reſiſtere. Et moralis lꝫ doceat acq̄rere virtutes cardinales: nō tñ docet acq̄rere charitatē. nr̄a v̄o phia. ſ. veritas theologica hec oia opat̄. Docet eni deū cognoſcere. diabolo reſiſtere: ⁊ charitatis exercitijs iſudare. Hec eſt diuinoꝝ pigmētoꝝ apotheca delectabilis ſup mel ⁊ fauuꝫ. Hec quoqꝫ theſaurꝰ deſiderabil̄ ſup auꝝ ⁊ lapidē p̄cioſū. Hec ē fons de loco voluptatis egrediēs eccl̄ie militātis irrigās paradiſū. Deniqꝫ p̄ñs ſcriptū i ſepteꝫ libellos diſtinxi. ⁊ ſingulas i vnoquoqꝫ mās rubricis ꝓprijs aſſignaui. Primꝰ eſt de nā deitatis. Scđs de opibꝰ cōditoris. Tertiꝰ de corruptela pcti. Quartꝰ de hūanitate xp̄i. Quintꝰ de ſctificatiōe grāꝝ. Sextꝰ de v̄tute ſacroꝝ. Septimꝰ de vltimis tpibus. ⁊ de pēis maloꝝ ⁊ de p̄mijs bonorū. Sicubi ergo i hoc ſcripto deuiaui parcat̄ mihi q2 ignorās feci. vbi v̄o recte ꝓceſſi laudet̄ grā ieſu xp̄i. ad cuiꝰ honorē ⁊ btiſſime mr̄is eiꝰ p̄ñs opuſculū ꝯpilaui.

Qđ deus eſt. Capitulū primū.
Qđ vnus deus eſt. 2
Qđ vnum ſolum principiū eſt. 3
Qđ pater eſt. 4
Qđ filius eſt. 5
Qđ filius eſt imago patris. 6
Qđ ſpiritus ſanctus eſt. 7
Qđ ſpūs ſanctꝰ amor p̄ris ⁊ filij eſt. 8
Qđ ſpiritus ſanctus charitas ⁊ donum ſanctorum eſt. 9
Qđ in trinitate perſonarum vnitas eſſentie eſt. 10
Qđ multipliciter trinitas eſt. 11
Qđ equalitas perſonarum eſt. 12
Qđ inter eſſentiā ⁊ perſonā dr̄ia eſt. 13
De immenſitate dei. 14
De infinitate dei. 15
De icomprehenſibilitate dei. 16
De circūſpectibilitate dei. 17
De eternitate dei. 18
De incommutabilitate dei. 19
De ſimplicitate dei. 20
De excellentia dei. 21
De nationibus dei. 22
De nominibus dei. 23
Qđ deus ineffabilis eſt. 24
De ideis ⁊ libro vite. 25
De appropriatis diuinis perſonis. 26
De potentia dei. 27
De virtute miraculorum. 28
De ſcientia dei. 29
De predeſtinatione. 30
De preſcientia ⁊ reprobatione. 31
De voluntate dei. 32
De iuſtitia dei. 33
De miſericordia dei. 34

¶ Qꝛ deus eſt. Cap̄. 1.

Deū eē multis modis oñdit̄. Hoc. n. fides recta teſtatur. Sacra ſcriptura loquit̄. Cōparatio reꝝ ad ipm idipſuꝫ indicat. Sancti predicant. Creature clamāt. Rō nālis dictat. Primo igit̄ deū eē fides teſtat̄. q2 fides catholica credit deū. credit i deū: ⁊ credit deo. Credere deū. eſt credere ipſū. Credere in deum, eſt credēdo amare deum, ⁊ credē-

do in eum ire. membris eius incorpora⸗
ri. Credere aūt deo. ē credere vbis ipſiꝰ.
Primū ⁊ tertiū maloꝝ ⁊ bonoꝝ ē. ſʒ ſm
bonoꝝ tantū. qꝛ credere deum ⁊ credere
deo bonis ⁊ malis cōe ē. ſed ī deū credē
bonoꝝ ſpāliter ē. Deus itaqꝫ ſolus ha⸗
bet eſſe ꝑfectū. Illud enī ꝑfectū ē cuiꝰ ni⸗
hil ē extra ipſum. vnde qꝛ eſſe noſtruʒ hʒ
aliqd extra ſe īꝑfectū ē. Deeſt eniʒ nobis
aliqd qꝺ de nr̄o iā p̄terijt. vl̄ qꝺ futuꝝ ē.
Diuinū aūt eē cū ſimul totū ſit. nec qcꝗ
de eo p̄terijt. aut futurū ſit ꝑfectū eſt. Se
cūdo deuʒ eē ſcriptura loqꝛ. ps. Ab eter
no ⁊ vſqꝫ in eternū tu es. Exodi tertio.
Qui ē miſit me. Joānes Dama. Videtur
oībus p̄ncipalius eoꝝ q̄ de deo dicūtur
noībus eē. q eſt. Tertio deū eē reꝝ ꝯpa⸗
ratio ad ipm facta idicat. Eteni deꝰ habʒ
ꝙ noſtrū eē ſuo cōparatū nihil ē: imo deꝰ
ſuo p̄ſentiali eē dat oībus eē ita ꝙ ſi ſe re
bus ſubtraheret. ſic de nihilo facta ſūt:
ſic in nihilū defluerent. Gregorius. Oīa
hūana q̄ iuſta ⁊ pulchra ſūt dei iuſtitie ⁊
pulchritudini cōparata. nec recta nec pul
chra ſūt. nec oīo ſūt. Quarto ſācti p̄dicāt.
Anſelmus ī ꝓſol. Credimꝰ deuʒ eē aliqd
quo nihil maiꝰ cogitari poſſit. Dioꝰ. Eſſe
oīum ē ſupſubſtātialis diuinitas. ſʒ hoc
intelligitur cāliter non formalr̄. Auguſti
nus. illud maxie habet eē qꝺ maxime di⸗
ſtat a non eē. qꝺ ſcilicet nō habet eē poſt
eē nec eē poſt nō eē. nec pōt cogitari non
eē. Quinto deuʒ eē creature clamāt. Oīa
nāqꝫ ſuo mō dicūt qm̄ ip̄e fecit nos ⁊ nō
ip̄i nos. qa ip̄e deꝰ ē vox nature qua oīa
pulchra teſtanᷓ ipm pulcherrimū. dulcia
dulciſſimū. ſublimia altiſſimū. pura pu⸗
riſſimū. fortia fortiſſimū. ⁊ ſic de alijs. qꝛ
ſicut in patria deus eſt ſpeculū ī quo re⸗
lucēt creature. ſic ī via ecōtrario creature
ſūt ſpeculū quo creatorē nr̄ʒ ſpeculamur.
Unde apoſto. Videmꝰ nūc ꝑ ſpeculū in
enigmate. Idem. Inuiſibilia dei ꝑ ea que
fcā ſunt cognoſcunᷓ. Sexto deum eē rō
naturalis dītat. q̄ ꝑ effectū ī cognitioneʒ
aīe ꝑuenit. Omne nāqꝫ creatū īdiget alio
vt ſit. ⁊ iteꝝ illud alio vt ſit. ⁊ ita ē ī infini

tū ꝓcedere. vel erit ibi circulus. Vel ꝑue
nieᷓ ad aliqd qꝺ ſit cā oīuʒ. Circulus nō
eſt in rebus ſingulis. qm̄ oporteret aliqd
eē p̄us vel poſterius. nec erit ꝓceſſus in
īfinitū. qꝛ vniuerſitas creaturaꝝ tota cā⸗
ta eſt: ſiue ſit finita ſiue īfinita. ergo indi⸗
get alio vt ſit. ⁊ qꝺ erit extra vniuerſitatē
cātoꝝ. ⁊ hoc deꝰ ē a quo fluūt oīa bona.

¶ Qꝫ vnus deus eſt. Cap. 2.

Nunʒ deū eſſe oñdiᷓ auctoritate.
v Vñ in deutro. 32. Videte ꝙ ego
ſū ſolus. ⁊ nō ē alius deꝰ p̄ter me
Apoſtolus. Vnꝰ deꝰ vna fides vnū baptiſ
ma. Boetiꝰ. Si dici pōt vniſſimū ē. Idē
ē ſemꝑ ī vno mō nihil in ſe niſi ſe hʒ. hoc
vere vnū ē in quo nullꝰ ē numerꝰ. nulluʒ ī
eo aliud ē preter id qꝺ eſt. Idē oñditur ⁊
rōne. qꝛ ſimplex forma diuinitatis. ſi non
eēt vna ⁊ eodē numero. ſʒ cōicabilis plibꝰ
vt forma forti ⁊ platoni iam ꝯheretur ab
aliquo addito ad eſſe ſingulare. ⁊ ita cō⸗
ponereᷓ alteri. nec eſſet ſimpliciſſima qꝺ
falſum eſt. qꝛ in ſūmo bono nulla pōt fie
ri adiectio cuʒ ſit oīo ſimplex. Nota vnū
ſumitur ꝓut eſt principiū numeri. ſic deo
cōuenit. Alio mō prout cōuertiᷓ cuʒ ente
ſic deo cōuenit potius q̄ꝫ alicui creature.
qꝛ cum vnū ſit indiuiſū in ſe: ⁊ diuiſū ab
alijs. excepto deo ſolo nihil in quo nō in⸗
telligaᷓ aliqua diuiſio. vel actualis. vl̄ po
tētialis. Cū vnitas vel numerus aliqs de
deo dr̄ nihil ponit vt quidā dicunt. ſʒ tā⸗
tū priuat. vnde cū dr̄ deus vnus ē. intelli
gitur ꝙ nō ſunt plr̄es. Aliqꝺ ſingulare nō
eſt vnū tribꝰ modis. ſ. pluralitate ſm ſpēſ
diuerſas. ſicut angeli ⁊ ſtelle. q ⁊ q̄ ſᷓ idē
genere. ſed differūt ſpecie vel mutabilita
te ſm ꝙ vnus hō plr̄es dr̄. qui mō ſanꝰ eſt.
mō eger. mō diues. mō pauper. vel ꝓpa⸗
gatiōe ſm eandē ſpēm. ꝓut vnꝰ hō plureſ
eſt in filijs q ꝓpaganᷓ ab ipſo. ſed nihil p̄
dictoꝝ in deo ē. De primo eni ꝯriū habe
mus in ſymbolo Atha. Hec eſt fides ca⸗
tholica. vt vnū deū in trinitate ⁊ trinitatē
ī vnitate veneremur. De ſcd̄o ps. Ipſi pi
bunt tu aūt ꝑmanebis. Ber. Nō ex tem⸗
pore alterationē hʒ deus. nō in ſubſtātia

alteritatẽ. Leo papa ſimplicis diuinitatꝭ
nãe nihil addi vl' minui pt. De tertio. p̄s.
Nõ erit in te deus recẽs. Recẽs ẽ recen
ter formatũ vel natũ. Diuinitatẽ tria gña
hominũ multiplicãt. ſ. idolatre. p̄s. Oẽs
dij gẽtiũ demõia. Nigromãtici q attri-
buũt vͥtutem caracterib⁹. ⁊ h⁹i ſtultitijs.
Carnales hoies vt guloſi colẽtes vẽtrez.
Apo. Quoꝝ de⁹ vẽter ẽ. Et auari q ſuper
oia pecuniã amãt. Apo. Auaritia q̃ ẽ ido
loꝝ ſeruit⁹. Eſt itaq3 in deo vera vnitas
ꝓpt ſimplicitatẽ imutabilitatẽ ⁊ ſingula
ritatẽ: ⁊ ꝓpter vnitatis create ſiſitudinez
q2 ſicut vnitas a nullo deſcendit. ⁊ omnis
pluralitas ad omnia deſcendit. ſic deus
a nullo. ⁊ oia ab ipſo. Jtẽ ſicut vnitas de
ſe gignit vnitatẽ. ita deus pr̄ de ſe gignit
alteꝝ ſe. ſ. filium. vt dicit Aug. i. alterũ ſi-
milẽ ſibi: vel alteꝝ a ſe. Hoc nomẽ deus
tripliciter accipit̃. ſ. nãlr adoptiue ⁊ nũcu
patiue. Primo mõ ſoli deo ꝯuenit. Secũ
do mõ ꝯuenit hõis hoib⁹ q diuine bonita
tis pticipes ſũt p gr̃az. puidẽtie. vl' doctri
nam ⁊ ptãtem p̄latiõis ⁊ ptãtẽ miraculo
rũ. p̄s. Ego dixi dij eſtiſ. ⁊ filij excelſi oẽſ.
Tertio mõ dij dicũt̃ idola. ſed ſolo noie:
q2 res nois. ſ. diuinitas. non illis ꝯuenit.
Prio mõ nõ hẽt nomen deus plurale p
ſe. cũ ſit vnus ſolus deus verus. nec diui
nitas recipiat diſtinctionẽ ſed ſcdo ⁊ ter-
tio mõ plurale habet.

¶ Qꝫ vnũ ſolum principiũ eſt. Cap. 3.

s Jcut vnus deus ẽ. ſic vnũ ſolum
principiũ eſt. qđ oñdit̃ multipli-
ci rõe. Primo ſic. qm̃ ſi duo ſunt
pncipia. vnũ. ſ. ſũme bonuz. ⁊ aliud ſũme
malũ. aut cõicant exiſtentia p' ſe. vt ſortes
⁊ plato ſit̃ ſunt i eſſe: aut nõ cõicãt. Si er
go alteꝝ illoꝝ erit ens per aliud. ⁊ ita nõ
erunt duo principia. Si ſic. cuz exiſtẽtia p
ſe ſit bonũ. malũ plus eẽt malũ. ſi nõ hẽ-
ret aliqđ bonũ. ergo nõ eſt ſũme malũ. q2
ſi eẽt per ſe hr̃et hoc ipſũ eẽ qđ eſt bonuz
ſũme malũ nunq̃ eẽt. Preterea i creatu
ris quattuor ineniũt̃. ſ. multitudo: ordo:
impfectio: ⁊ ꝯnexio. ſm qđlibet iſtoꝝ p-
batur tm̃ vnũ eẽ principiũ. Ois. n. multi-
tudo ſm dio. ab vnitate trahit originem.
ergo neceſſe eſt ois multitudinis vnũ eſt
principium. Jtẽ ois ordo cum hẽat pri⁹
⁊ poſterius. oz ꝙ vnũ hẽat principiũ. Jtẽ
ſm Boetiũ. Oẽ imperfectũ ab aliquo tra
hit originẽ. ſupple pfecto. ⁊ hoc eſt deus
noſter. Jtẽ ois ꝯnexio diuerſoꝝ cãm hẽt
ſue ꝯnexiõis ⁊ ꝯſeruationis ad vnũ. ⁊ h⁹
eſt deus. Jtẽ ſi eẽt vnum ſũme malũ a q̃
oia mala eſſent. ſequeret̃ ꝙ ſm corp⁹ xp̄s
eẽt ab illo malo principio. cum in eo fue
rit malũ pene. qđ abſurdũ eſt dicere. Ex
p̄dictis pz ꝙ deus eſt principiũ ⁊ ſũmũ.
⁊ vnũ ſolum principiũ. tum rõne dignita
tis. tum rõne antecesſionis. tum ratione
cauſalitatis. ¶ Qꝫ pr̄ eſt. Cap. 4

e Ternũ patrẽ eſſe p hoc oſtẽdit̃ ꝙ
cum ſit deus potentiſſim⁹. ſapiẽ
tiſſimus. ⁊ optim⁹. poteſt. ſcit. et
vult ſe ſũme cõicare. hoc eſt maieſtatꝭ ſue
plenitudinẽ alteri dare. ergo deus pr̄ ab
eterno filium ſibi equalẽ genuit. cui diui
nitatis ſue eẽntiam cõicauit. Dicit. n. dñs
in Jſaia. Si ego qui gñationem alijs tri
buo: ipſe ſterilis ero: quaſi dicat nõ. Pr̄
enĩ multipliciter dr̃. dr̃ eniz pr̄ eterna ge
neratiõe. Jſaias. Generationẽ eius quis
enarrabit. Predeſtinatõe. Ephe. j. Gr̃a
vobis ⁊ pax a deo pr̄e q predeſtiauit vos
in adoptionẽ filiorum. Creatiõe. deutro.
Nũquid nõ ipſe eſt pater tuus qui poſſe
dit fecit ⁊ creauit te. Fecit inq̃ ſm corp⁹.
creauit ſm aiam. poſſedit ſm vtrũq3. Re
demptiõe. Jſa. Tu dñe pater nr̄: ⁊ redẽ-
ptor noſter: a ſeculo nomen tuũ. Sacr̄ali
regeneratiõe. prima Petri. Bñdict⁹ de⁹
⁊ pater domini noſtri ieſu chriſti qui re-
generauit nos. Fidei iſtructiõe. Jo. j. De
dit eis poteſtatẽ filios dei fieri. his q cre-
dunt in nomine dei vel eius. Gr̃e adop-
tione. Roma. Accepiſtis ſpũz adoptio
nis filioꝝ in quo clamamus. abba pater.
Glorie collatiõe. Gala. Jtaq3 iam nõ eſt
ſeruus. ſed fi. ꝙ ſi fi. ⁊ he. per deum. i. per
opera dei. Opera noſtra magis ſunt per
deum vite eterne meritoria q̃ per nos.
Primo mõ ſumitur pater perſonaliter.

⁊ iſte modus ſoli patri conuenit. Quarto mō. ſ. redemptiōe. nō ſolū effectiue ſumitur: ſed ēt per myſterij exhibitionē. Sumit̄ ēt pſonalr. ⁊ iſte modus ſoli filio cō uenit ſm ꝙ modus redēptionis fuit per mortē filij. Oēs alij modi ſimul trib⁹ pſonis ꝯueniūt: qꝛ indiuiſa ſūt opera trinitatis: niſi forte aliquis illoꝝ modoꝝ ꝯueniat alicui perſone ꝑ appropriationē. Circa gñationē nota q̄tuor ꝓpōnes in qbuſ videri poterit: vtrū eēntia diuia generet vel generet̄. Prima hec ē. eēntia gñat eſſentiā. Secūda hec. eēntia generat perſonaꝫ. Tertia hec. pſona gñat eſſētiā. Quarta hec. perſona gñat perſonā. Harꝫ ꝓpōnum tres pme falſe ſūt. quarta aūt va ē. Eſt eni regula i theologia ꝙ eēntia diuia nō gñat nec gñat̄. dicendū tñ ꝙ pr̄ virtute eſſentie exiſtētis in ſe gñat ⁊ ꝙ filio per generatiōem cōicatur eſſentia ſicut ⁊ ſpiritui ſancto per ꝓceſſiōem.

¶ Qꝛ filius eſt. Cap. 5.

Qm ſint correlatiua pr̄ ⁊ filius ꝑ c eaſdē rōnes oſtēditur filium eſſe eternū. per quas ⁊ oſtenſū eſt patrem eē eternuꝫ. Preterea īter oēs emanatiōes pfectiſſima eſt gñatio qua penitus aſſimilat̄ genit⁹ genitori qḋ emanatiōes alie nō faciūt. Cum igit̄ copioſiſſimo fonti bonitatis ꝯpetat emanatio pfectiſſima. cōſtat ꝙ perſona q̄ pr̄ eſt qui eſt fons totius bonitatis generat filiū equalem ſibi cui cōicat ſue plenitudinem maieſtatis. Aliquis eſt filius dei per gratiā vniōis vt chriſtus homo. Aliquis per veritatē natiuitatis. vt xp̄s inquātum deuſ. Aliquis per adoptionē. vt ſancti. Aliquis per creatiōem vt queuis creatura. De filio dei dicit Athanaſius i altercatiōem cōtra arrium. ꝙ ipſe dr̄ ſēſus quo cūcta cogitantur. ſapientia qua cogitata diſponūtur. virtus qua diſpoſita perficiunt̄. lumē quo perfecta clareſcunt. verbum quo clarificata nunciant̄. filius ergo dei dr̄ ſapientia pr̄is. nō ꝙ pater ſapiens ſit ſapientia genita. ſed qꝛ filium genuit cui appropriat̄ ſapiētia. Vñ pater dr̄ oia feciſſe in ſapiētia. i. in filio dei. vel cum ſapientia q̄ eſt filius. qm̄ indiuiſa ſunt opera trinitatis. Unde hec ꝓpō in. notat ſubauctoritatem in filio qui hoc ipſum habet a patre ꝙ res creat. Generaliter enim verum eſt ꝙ quicquid habet perſona. vel operatur. hoc habet a deo a quo eſt. Qualiter auteꝫ filius ſit de patre nota ꝙ hec ꝓpō de. qñqꝫ notat cauſam efficiētem vt cuꝫ dicitur chriſt⁹ cōceptus de ſpiritu ſācto. qñqꝫ cāꝫ mālem. vt cum dicitur chriſtus natus ex maria virgine. qñqꝫ idētitatem eſſentie. vt cum dicitur filius natus de patre. qñqꝫ trāſubſtātiatiōem. vt cum dicitur corpus chriſti fit de pane. qñqꝫ ordinē ſꝫ ꝙ dr̄ creatura fieri de nihilo.

¶ Qꝛ filius eſt imago pr̄is. Cap. 6.

Imago triplex eſt. ſ. equalitatis. i imitatiōis. ⁊ repn̄tatiōis. Prio mō filius eſt imago pr̄is. Secundo mō hō factus eſt ad imaginē dei. Tertio mō mundus dicitur ſpeculuꝫ. vel imago dei. Eſt igitur imago nō ad imagineꝫ ſicut filius. Nam hec ꝓpō ad. dicit differētiam ⁊ diſtantiā īter imaginem ⁊ imaginatum. hoc aūt nō cadit i filium. vñ bene dicitur imago patris ſed nō ad imaginem. ⁊ eſt imago ad imagineꝫ. ſicut hō ⁊ angel⁹. Et eſt aliud non imago ſꝫ ad imaginem. vt mūdus qui proprie nō dicitur imago: ſed veſtigiuꝫ creatoris. qꝛ lꝫ trinitatem repreſentet. non tamen imitat̄ nec eſt capax ei⁹ ſicut hō. Eſt tñ mūd⁹ ad imaginē dei factus. qꝛ deus aliud exēplar nō habuit. ad cuius ſimilitudineꝫ creaturas faceret: niſi ſeipſum. Eſt imago genita vt filius. ⁊ eſt imago creata. vt homo ⁊ angelus. ⁊ eſt imago facta vt ſtatua Herculis que ipſum repreſentat. Ex his patꝫ ꝙ eſſe imaginem conuenit creatori ⁊ creature. Creatori quidem. qꝛ filio qui eſt imago patris. Creature vō cōuenit tam corporali q̄ ſpirituali: q̄ etiā ꝯpoſite. Proprie tñ loquendo dr̄ ꝙ creatura corporal̄ eſt creatoris veſtigium. vñ apo. Inuiſibilia dei per ea que facta ſunt ⁊c̄. Ibi hec ꝓpoſitio per. non dicit medium diſponēs

ſnquantū creatura cōſideratur i ſe. ſed ex
citans inquantum eſt ſimilitudo creato⸗
ris. qꝛ nō diſponit ad cognitionē creato⸗
ris. imo per talem modū potius impedi
ret cognitionē. cum inter creatorē ⁊ crea
turam maioꝛ ſit diſſimilitudo ꝙ̄ ſimili⸗
tudo. Creatura vō ſpiritualis dr̄ creato⸗
ris ſimilitudo. Ezech. Tu ſignaculuꝫ ſi⸗
militudinis ⁊c̄. ⁊ hoc ideo qꝛ in angelo ꝓ
pter nature ſimplicitatem expreſſioꝛ eſt ſi
militudo ad deum ꝙ̄ in homine. Creatu
ra vō compoſita. i. homo dicitur imago
dei. Gene. faciamus hominem ad ima⸗
ginem ⁊ ſimilitudinem noſtram. ⁊ hoc iō
quia in homine inueniuntur plures trini
tates ꝙ̄ in angelo. vnde quo ad hoc po⸗
tius dicitur imago trinitatis. Filius dei
poſſidet triplicē excellentiam. ſicut innuit
apo. ad Heb. Qui cum ſit ſplendoꝛ glo⸗
rie ⁊ figura ſubſtantie eius poꝛtanſqꝫ oīa
verbo virtutis ſue. ¶Primam .ſ. reſpectu
patris a quo pꝛoducitur. ⁊ ſic eſt ſplēdoꝛ
gloꝛie paterne. Eſt enim vt ait Dio. fon⸗
talis radius in ſe manifeſtans gloꝛiā pa
ternam. Secundam reſpectu ſpiritꝰ ſan⸗
cti quem pꝛoducit ex ſe ⁊ ſic eſt figura .i.
ſimilitudo ſubſtantie patris. Et. n. alia ꝑ
ſona ab ipſo ſicut a patre. quam perſonā
quidem nō accepit ſpūs ſanctus a patre
ſicut ⁊ filius. Tertiam reſpectu creatura
rum que per eum pꝛoducūt. ⁊ ſic eſt poꝛ
tans oīa verbo virtutis ſue. ¶Propter ꝓn
cipiū dr̄ verbū filius patris qm̄ perfecte
loquitur bonitatē ⁊ ſūmā patris liberali
tateꝫ. qui nihil habere voluit qđ filio ſuo
nō cōicaret. Iſtud eſt verbuꝫ eſſentialiter
⁊ eternaliter genitū tempoꝛaliter ꝓmiſſū
a pꝛophetis ⁊ apoſtolis pꝛedicatū. ab an
gelo in incarnatiōem nunciatum. ¶Pꝛo⸗
pter ſecūdum dicitur filius imago p̄ris:
Quis tres perſone ſint equales in eterni
tate in maieſtate ⁊ poteſtate. tamē filiꝰ di
citur potius imago patris ꝙ̄ ſpūs ſāctꝰ.
qꝛ non ſolum habet cōuenientiam intꝰ cū
patre i eſſentie idētitate. ſicut ⁊ ſpūs ſan
ctus. ſed ēt habet cōuenientiam extra cuꝫ
p̄re ex eo qđ ſicut a patre ꝓcedit filiuſ: ſic
a filio ſpūs ſāctꝰ. ſed a ſpiritu ſancto nul
lus. Nam ſm rōnem intelligendi reſpe⸗
ctus hꝰi relationū ſūt extrinſecꝰ exiſtētes
qꝛ potiꝰ ab aliquo ſunt ꝙ̄ i aliquo. Intel
ligentia enim relationum ad hoc ad qđ
refertur aliquid reſpicit. vnde ſi patrem
non habeo filius nō ſū. ⁊ ecōuerſo. ¶Pro
pter tertiuꝫ dicit̄ filius virtus p̄ris. Coꝛ.
Nos aūt pꝛedicamus chꝛiſtū dei virtu⸗
tem ⁊ dei ſapiam. inuenitur etiaꝫ imago
trinitatis in nobis. vꝫ i memoꝛia. itelligē
tia. ⁊ voluntate. vel in mente. vl̄ notitia ⁊
amoꝛe. in quibus per oꝛdinem patri ⁊ fi⸗
lio ⁊ ſpūi ſancto aſſimilamur. Nota etiā
ꝙ imago dicitur relatiue ad illud cuiꝰ ſi⸗
militudinē gerit ⁊ ad qđ imitandū facta
eſt. Hoc aūt contingit dupliciter. quātuꝫ
ad ſpeciem ⁊ ſignum ſpeciei. ⁊ ſic imago
hominis eſt in filio ſuo qui ipſum in hu⸗
mana ſpecie ⁊ figura imitatur. ⁊ hec eſt ꝑ
fecta imago. quantum ad ſignum tantū.
⁊ non ad virtutem ſpeciei. ſic imago ho⸗
minis eſt ſtatua lapidea. ⁊ hec eſt imper⸗
fecta imago. ¶Pꝛimo modo filius ē ima⸗
go patris. ſicut in natura cōicans. Secū⸗
do modo imago dei eſt in homine. lꝫ mi
nus perfecte.

¶De ſpūs ſanctus eſt: Cap. 7.

e Manatio duplex eſt in diuinis.
Una per modū nature. Alia per
modū voluntatis. Illa que ē per
modū nāe eſt gñatio ſꝫ ꝙ filiꝰ ē a p̄re. Il⸗
la que eſt ꝑ modū voluntatis. hec dicitur
ꝓceſſio appꝛopꝛiate. ¶Pꝛopꝛie vō dr̄ ſpi
ratio ſm ꝙ ſpūs ſanctꝰ eſt a patre. iccirco
aūt hec emanatio ꝑ modū voluntatis dr̄
eē. qꝛ ſpūs ſanctꝰ amoꝛ ē. Amoꝛ aūt ſꝫ vo
lūtatē eſt. ¶Pꝛocedit aūt ſpūs ſāctꝰ a p̄re
mediate ⁊ imediate. Mediate. qꝛ filiꝰ ipꝫ
ſpirat qui hoc hꝫ a patre. imediate vō. qꝛ
ipſe pater ipſū ſpirat.

¶De ſpūs ſcūs amoꝛ p̄ris ⁊ filij ē. Ca. 8.

s Piritus ſanctus amoꝛ dei eſt. et
hoc tripliciter. vꝫ eēntialr̄. ꝑſōalr̄
⁊ exēplarit̄. Eſſentialiter dicitur
ſpiritus ſanctus amoꝛ. inquātū ipſe cum
patre ⁊ filio vnus deus eſt. ipſi enim tres

inquantum ſunt vnum in eſſentia diligūt
ſe amore eſſentiali qui appropriat̄ ſpiri-
tui ſcō. ⁋Perſonaliter vero dr̄ ſpirit⁹ ſan
ctus amor inquantum iṗe ē nexus pr̄is ⁊
filij. ⁋Pater enim ⁊ filius diligūt ſe amo
re ꝓcedēte q non eſt pater. nec fili⁹. ſ; ſpi
ritus ſanctus. De hoc nexu dicit auguſti
nus. Eſt ieffabilis quidē cōplexus in illa
trinitate nō genitus. ſ; genitoris geniti-
q; ſuauitas ingenti largitate ꝑfundens
omnes creaturas ꝓ captu eax̄. Exempla
riter quoq; dr̄ ſpūs ſanctus amor: quo-
niā amoris gratuiti q ē in nobis ſpiritus
ſanctus nō ſolū efficiēs ē. ſ; etiā exēplar
atq; finis. Amor eni q eſt in nobis a ſpū
ſancto ē efficienter. ⁊ hoc inquantu; ipſe
ſpiritus ſanctus eſt deus. Exēplariter āt
eſt in nobis. inquātū iṗe ſpūs ſanct⁹ ē ꝓ
cedens ꝑ modū amoris a pr̄e ⁊ filio. S;
finalr̄ eſt in nobis amor. iquātū ſpūs ſan
ctus a quo amor nr̄ ē h; rōnē ṗmi hōi in
qḋ tēdit amor nr̄. Notādū q̄ amor q eſt
ſpūs ſcūs ex mō ꝓcedēdi ē nex⁹. ſ. trinita
tis. ſ; ꝑꝑ ipam ꝓceſſionē ē diſtinct⁹ a pr̄e
⁊ filio. ꝑꝑ nē vo diuine ꝑfectionē ē ꝑſona
⁊ ſuppoſitū. ꝑꝑ dinā vo ſimplicitatē iṗe ē
deus ⁊ ſūme bon⁹. Igitur ſpūs ſctūs eſt
amor quo pater ⁊ filius ſe diligūt. Cum
autem dicitur pater ⁊ filius diligūt ſe ſpi
ritu ſancto. i. amore qui eſt ſpūs ſcūs. ⁊ ſ;
hoc propoſitio eſt vera. ſed intelligatur
ſic. ſi diligūt ſe ſpū ſancto. i. ꝑ ſpūm ſan-
ctū. vel per amorē q eſt ſpūs ſctūs. ⁊ ſm
hoc nō ē ꝯcedēda. eſſet enim intellect⁹ q̄
ſpūs ſanct⁹ eſſet principiū i trinitate: qḋ
falſum ē. q2 a patre filioq; ꝓcedit. q2 nō ē
ibi aliqd reſpectu c⁹ hec dictio. ꝑ. dicat
ibi principium. Eſt enim regula q̄ hec
dictio. ꝑ. ſꝑ dicit rōnem ṗncipij reſpectu
alicui⁹ poſiti i locutōe. ſic qñ dr̄ pater opa
tur creaturas ꝑ filiū. ibi notat̄ rō ṗncipij
i filio reſpectu operis. Similit̄ hoc ꝯcedi
tur. fili⁹ opatur ꝑ patrē. nā ibi notat̄ rō
principij in patre. ⁊ hoc duplici reſpectu
ſ. reſpectu filij. ⁊ reſpectu operis.

⁋Q2 ſpiritus ſanctus, charitas ⁊ donu;
ſanctorum eſt. Cap. 9.

c Cum iueniat̄ in ſcripturis ſepius
q̄ ſpūs ſanctus charitas ⁊ donū
dr̄. diligēter notādū eſt q̄lit̄ hoc
debeat intelligi. ⁊ vtrū ſpūs ſanctus, ſit
charitas qua nos deū ⁊ ꝓximū diligam⁹.
Vñ notādū eſt q̄ amor ſiue charitas tri
bus modis ſumit̄. Vno mō effectiue. ⁊
ſic abſq; dubio verū ē q̄ ſpūs ſcūs amor
eſt quo diligimus deū. q2 ſpūs ſctūs opa
tur in nobis habitū ⁊ modū charitatis.
Alio mō ſumitur exēplarit̄ ſic ēt ſpūs eſt
charitas qua diligimus deū ⁊ ꝓximum.
Charitas. n. que ē ſpūs ſcūs ē exēplar nr̄e
charitat;. Tertio mō ſumit̄ charitas for
malit̄ ꝑ modū iherētie. ⁊ ſic charitas dr̄
v̄tutis hitus i aīa quo diligim⁹ deū ⁊ ꝓxi
mū. Et ſm hunc mō; ſpūs ſanctus nō dr̄
charitas nec ꝯtrariat̄ dictū Aug. li. ō tri.
ca. 6. Eade; charitas qua nos diligit de
us. ⁊ nos ipm. q2 l; vex̄ ſit. tñ aliter ⁊ ali
ter ē. nā deus diligit nos ea formaliter.
nos vero ipm diligim⁹ efficiēter ⁊ exem-
plariter nō formaliter. nā oē eē ⁊ agere ē
a forma iherēte agēti q̄ ē ṗncipiū agen
di ⁊ forma ſicut caliditas igni. Sciēdu;
tñ q̄ ſpūs ſcūſ dat̄ cū dat̄ ei⁹ donū q2 ſpi
ritus ſctūs ē amor ⁊ primū donū. poſte-
ri⁹ āt nō datur ſine priori. ⁋Preterea cor
pus myſticū ē vnū per amorē: cū. n. nihil
creatū ſit vnū in diuerſis ꝑticularibus o;
q̄ mēbra corpis myſtici vniant̄ vno amo
re icreato q ē ſpūs ſcūs. Ite; ſ; Aug. To
tū malū hōis ē vti fruēdis ⁊ frui vtēdis.
ꝯſtat ḡ q̄ oppoſitū ē totū bonū ei⁹. ſ. frui
fruendis ⁊ vti vtēdis. S; ad fruēdū eo q̄
fruēdū ē reqrit̄ ꝑñtia ei⁹ fruibilis: ⁊ ēt di
ſpoſitio debita fruēdi: vñ reqritur ꝑñtia
ſpūs ſci ⁊ ei⁹ donū. ſ. amor quo ihereat̄
ei: verūtñ cū dat̄ nobis ſpūs ſcūs nō inci
pit eē i loco nouo. ſ; nouo mō ꝑ ꝓductio
nē noui effectus ⁊ noui reſpectus. ex quo
creatura ſe h; alit̄ ad ſpūm ſcū; q̄ꝫ prius,
q2 ē i ipa vt i cognoſcēte ⁊ amāte ipm. qḋ
nō fuit prius. Ex iam dictis p; q̄ in iuſti-
ficatōe duplex charitas nobis dat̄. ſ. crea
ta ⁊ increata: illa qua diligim⁹: ⁊ illa qua
diligimur. vel dat̄ nobis charitas icrea-

ta qua diligim⁹ effectiue ⁊ creata qua di
ligimus formalit᷑: qꝛ noſtrū diligere ipſe
creat. Ex his colligit᷑: qꝛ lꝫ de⁹ ſit vbiqꝫ ꝑ
eēntiā pn̄tiā ⁊ potētiā: nō tn̄ hēt᷑ ab oib⁹
hoibus ꝑ gratiam. Miſſio ſpūs ſci du-
plex ē ſicut ⁊ filij. Una viſibilis: ſicut ap-
paruit ſuꝑ xp̄m ī colūba. ⁊ ſuꝑ apoſtolos
in linguis igneis: Alia inuiſibilis ꝗ mittit᷑
ī mēte ad ſcificādā creaturā. ⁊ iſta miſſio
fit ad ihabitatiunē creature rōnalis. ſꝫ ꝓ
oꝛ fit ad ibitationē demōſtrādā alijs. Eo
mō filij duplex ē miſſio. ſ. viſibilis vt icar
natio: ⁊ inuiſibilis vt ē in eterna mētis illu
minatio. Notādū ꝙ miſſio filij ⁊ ſpūs ſcti
inſeꝑabſlia ſunt ſꝫ dicit᷑ filij qn̄ mēs per
gratiā illuminat᷑ ad deū cognoſcēdū. dr̄
ſpūs ſcti. qn̄ affectus accendit᷑ ad deum
amandum. Sciēdū ē ꝙ ſoli⁹ pr̄is ē mitte
re ⁊ nō mitti. cū. n. pater a nullo ꝓcedat
nuſꝙ̄ mitti dicitur: qꝛ vō filius ꝓduxit ⁊
ꝓducit᷑. iō mittit ⁊ mittit᷑. Spūs vero ſā
ctus ꝓducit᷑ eternaliter. ſꝫ nō ꝓducit᷑ niſi
ex tꝑe: iō ipi⁹ ē ꝓpriū mitti ⁊ n̄ mittere: ni
ſi reſpcū creature: vt ad conuerſionē ꝑpl̄i
dicunt᷑ apoſtoli miſſi a ſpū ſcō niſi forte
dicat᷑ mittere hoiem aſſumptū. Sꝫ ſpiri
tus ſanctus mittere dicit᷑ in ꝗ̄tū cū patre
⁊ filio idē ē in eēntia trinitatis: nō in ꝗ̄tū
ꝑſona. ſic ēt fili⁹ mittit ſeipm̄. vnde Aug.
li. de trini. Intelligamus illā incarnatio-
nē: ⁊ ex virgine natiuitatē ī qua intelligit᷑
fili⁹ miſſus vna eadēqꝫ oꝑatione pr̄is ⁊
filij inſeparabilit᷑ eē factā. nō ſeꝑato etiā
ſpū ſcō. Ex his pꝫ ꝙ he ſūt ipꝛopꝛie expo
nēde. Spiritus ſanctus mittit ſe. ⁊ mittit
filiū. ⁊ fili⁹ mittit ſe ipm̄. niſi intelligatur
inquātū ē de virgine nat⁹. Hec aūt ē rō.
qꝛ mittere dicit auctoꝛitatē rōne ꝓductio
nis eterne. Quib⁹ modis datus eſt ſpiri
tus ſanctus ī ſigno viſibili. Sciēdū ꝙ in
igne apparuit ſpūs ſcūs. vt calefaceret
frigidos. Et ī linguis vt doceret ignaros
Et ī ſono vt terreret rebelles. Apparuit
ēt ī alijs trib⁹ mōis. ſ. in nube tꝑe Moy
ſi vt ductoꝛ ei⁹ colūna nubis eēt. ſic legit᷑
Iſa. 16. 63. Itē ī colūba ſuꝑ baptizatum
xp̄m ad oſtēdēdā gr̄e plenitudinē ꝗ̄ in ipo

erat. Itē in flatu p⁹ reſurrectiōez ad ſigni
ficādā vnificatōez affect⁹. qꝛ flat⁹ ab inte
rioꝛi ꝓcedit. Datus ē igr̄ ſpūs ſcūs bis
poſt reſurrēctionē. ſ. in t̄ra ꝑꝑ dilectionē
ꝓximi. ⁊ de celo ꝑꝑ dilectionem dei. vel
datus eſt ī terra ad relaxāda peccata alio
rū. Io. 20. In ſu. in eos. ⁊ dixit. Accipite
ſpm̄ ſanctum. quoꝝ remi. ⁊c. Dat⁹ ē d̄ ce
lo repēte ad robur. ⁊ ad oꝑationē miracu
loꝝ. de his duob⁹ pſalm⁹. Uerbo dn̄i ce
li firmati ſꝫ quo ad p̄mū. ⁊ ſpū oꝛis eiuſ
oīs virtus eoꝝ quo ad ſecūdū. Tertia fu
it collatio ſpūs ſancti apoſtolis facta an̄
paſſionē qn̄ fuerunt baptizati. ibi. n. inuit᷑
eoꝝ baptiſm⁹ vbi dr̄. Qui lotus eſt nō in
diget. niſi vt pedes lauet. In ſignū p̄di
ctoꝝ ter inungit᷑ hō ad ſignificandaꝫ hāc
triplicē ſpūs ſancti miſſionē. ſ. in baptiſ
mo. in cōfirmatiōe. ⁊ in moꝛte. Quadru
plicē effectum cōſecuti ſūt apl̄i ex pꝛeſen
tia ſpiritus ſancti. Pꝛimo eloquentiā in
linguis. Secūdo audaciam ī toꝛmentis.
Tertio efficaciā in miraculis. Quarto ꝓ
tectionē a vitijs. qꝛ poſt pētecoſtē nō pec
cauerunt moꝛtaliter. Accipiūt ⁊ mō vtilit᷑
ſpiritū peccatoꝛes in igne ad purgandꝫ
Mat. j. Et baptizabit vos in ſpū ⁊ igne.
Item penitentes ad ꝓficiendū. ps. Spi-
ritus tuus bon⁹ deducet me. Iteꝫ ꝑfecti
ad ſanctificādū. Ro. Qui dedit nobis pi
gnus ſpūs ſancti. Item beati ad fruēdū.
ps. Renuit ꝯſo. aīa mea ⁊c. Item tribu-
lati ad ꝯſolandū. Ro. Nō accepiſtis ſpi
ritum ſeruitutis iteꝝ in timoꝛe ⁊c. Item
ignoꝛantes ad inſtruendū. Io. paraclituſ
aūt ſpūs ſanctus queꝫ mittet pater ī noīe
meo ipſe vos ⁊c. Quo tꝑe datus ſit ſpūs
ſanct⁹ attendendū ē ꝙ in die quinꝗ̄geſi-
ma. vt oſtendat᷑ actoꝛ eſſe remiſſiōis. naꝫ
ānus iubileus ſeruiebat remiſſioni. Ue-
nit ēt ī die dn̄ica vt eſſet dies pꝛimus re-
nouatiōis qui fuit ēt creatōis. Dat⁹ quo-
qꝫ fuit tertia hoꝛa. qꝛ dr̄ pꝛimus homo ī
hoꝛa tertia perdidiſſe gr̄am. vnde conue
niens fuit ꝙ eadeꝫ hoꝛa apoſtolis red-
deret᷑. Item alia ratione datus eſt hoꝛa
tertia. ſ. vt oſtenderet᷑ ꝙ etiaꝫ nobis hoꝛa

tertia dať gra dei. Sūt eni tres hore morales.ſ. ꝯtritio. ꝯfeſſio. ⁊ ſatiſfactio. De hoc noie ſpūs ſancti ſciēdū ē ꝙ pōt eē circūlocutio vnius ꝓprij nois. ⁊ tūc ꝯuenit tm̄ pſone tertie i trinitate. vel pnt iſte dictōes ſumi diuiſim. ⁊ ſic q̄libet triū pſonaꝝ eſt ſpūs ſanctus. Spūs ſctūs habet multa noia. dr̄ eni ſpūs a ſpirādo actiue eo ꝙ ſpiret. Jo. 3. Spūs vbi vult ſpi. ⁊ ſm hunc modū hoc nomē ſpūs cōe ē oibus tribus pſonis. ſ; ſpiritui ſcō ꝯuenit p appropriationē. Alio mō dr̄ ſpūs a ſpirādo paſſiue eo ꝙ ſpiret. ⁊ hoc mō ꝓpriū eſt ſpūi ſācto. q ꝓcedere dr̄ p modū ſpirationis. nō ſolū ēt dr̄ ſpūs. ſ; addit ſctūs. q2 ſctūs idē ē ꝙ mūdus vel firmus vel ſine terra. Jſta āt nō ſolū cōueniūt ei quo ad ſe. ſed in cōparatiōe quo ad nos. nā p graꝫ ſpūs ſancti a peccatis mūdamur. in bonis firmamur. a terrenis ſeparamur. Sanctus ergo nō ſolū ē i ſe. ſ; q2 nos ſanctos fac ea ſanctitate de q̄ dicit Dio. Sāctitas ē ab oi imūditia libera ⁊ pfecta. ⁊ oino imaculata mūditia. Preterea ſpūs ſanctus vocať nexus vnitas ⁊ amplexus. ⁊ hoc ꝓut cōpatur ad patrē ⁊ filiū. Jtem dr̄ donū altiſſimi. ⁊ hoc ꝓut cōpatur ad nos. q2 oē datū optimū. ⁊ oē do. p de. ē deſcēdēs ⁊c̄. Jteꝫ dr̄ fons viuus. q2 ſeptēplici riuo donoꝝ nob̄ fluit. Jſa. Spūs ſapiētie ⁊ itellectus. ſpūs ꝯſilij ⁊ fortitudinis. ſpūs ſcie ⁊ pietatis. ⁊ ſpūs timoris dn̄i. Jtē dr̄ ignis. q2 affectū accendit. Jtē dr̄ charitas nō ſolū. q2 eſt amor pr̄is ⁊ filij. ſ; q2 nos amātes facit. Jtē dr̄ ſpūalis vnctio. q2 oēs tribulatiōes mūdanas ſuaues facit ⁊ iocundas ſm illud. Jn labore reqes. in eſtu tēperies ⁊c̄. Jtē dicit dextere dei digit⁹. q2 ſicut oēs corpales res digito demonſtrať. ita p ſpūm ſcm̄ oſtendunť res ſpūales oculo ſpūali. Jtē dr̄ paclytus. q2 ꝯſolatiōes mētib⁹ iſert. Jtem magiſtroꝝ optimus. q2 intellectū ad dei cognitionē. ⁊ ſui ipſius illuminat.

¶ Q2 in trinitate perſonarū vnitas eſſentie eſt. Cap. 10.

i

In vnitate nature diuine tres ſūt pſone. q̄rū prima ē a nulla. 2ª ē p gn̄ationē a ſola pma. 3ª eſt p cōeꝫ ſpiratiōꝫ a prima ⁊ ſcda. Jſtud tn̄ ſic ē ꝙ trinitas pſonarū nō excludit ab eēntia vnitatē: ſimplicitatē: imenſitatē: eternitatē. ⁊ icōmutabilitatē. h⁹ rō p h p3. q2 q credēt deū n̄ poſſe ſe ſūme cōicare negaret i eo potētiā. Qui vo crederet hoc eum poſſe. ſ; neſcire. negaret i eo ſapientiā. Qui crederet eū hoc poſſe ⁊ ſcire. ſ; nolle. negaret in eo bonitatē. Cū igiť pater potuerit. ſciuerit. ⁊ voluerit. ſe ſūme cōicare hoc fecit eternaliť ſ. bn̄do dilectionē ⁊ dilectū. hoc eſt filiū ⁊ ſpm̄ ſcm̄. Preterea omne bonū ē ſui diffuſiuū. vt dicit Dio. vn̄ cū pať ſit fons bonitatꝫ emanatio erit ab ipſo pfectiſſima q̄ eſt gn̄atio. Erit etiā emanatio iocūdiſſima q̄ ē p modū benignitatis ⁊ liberalitatis. hec āt emanatio amor ē. q eſt ſpūs ſcūs a pr̄e ⁊ filio ꝓcedēs. Et bn̄ dr̄ amor emanatio liberalitatꝫ. q2 amor pmuꝫ donū eſt qd a liberalitate ꝓcedit. cuꝫ ſit do nū intriſecū i ipo dāte. i quo. ſ. amore oīa alia donantur. Hec beata trinitas tribus modis nobis inoteſcit. Jpa eni p3 i ſcripturis. oñdiť i figuris. relucet in creaturis. Primo inquātū btā trinitas p3 in ſcripturis. vn̄ Leo papa. Credim⁹ ſctā trinitatē pr̄eꝫ ⁊ filiū ⁊ ſpm̄ ſcm̄. vnū deū oipotētē. vni⁹ ſubē. vni⁹ eēntie. vni⁹ ptātis. Jtē Jſa. Audiuit ſeraphin ter dicentia. Sanctus in laudē beate trinitatꝫ. ſubiūgentia in ſingulari. dn̄s de⁹ ſabbaoth. pp cōfeſſionē vnitatꝫ diuine. Si g̃ nō eēnt tres pſone nō diceret in Geñ. faciam⁹ hoiem ad ſimilitudinē nr̄aꝫ. ſ; meā. et tūc ſi eēnt tres pſōe ⁊ n̄ vna ſuba. n̄ diceť ad imaginē. ſ; ad imagiēſ nr̄as. Ad id oñdēdū pōitur i ps. ter ds. cū dr̄. Bn̄dicat nos ds ds nr̄ bn̄dicat nos ds. ⁊ tn̄ ſolū pōiť h p nomē eū. vbi ſubiūgiť. ⁊ metuāt eū oēs fines terre. Jtē Jere. i. ah. ah. ah. dn̄e de⁹. ecce neſcio loqui. Vide ꝙ ah triplicauit. ⁊ in ſingulari dixit. dn̄e de⁹. qd notat trinitatē ⁊ vnitatē. Jtē Apoſto. Ex quo oīa p quē oīa. i quo oīa. ipſi gloria in ſecula. Et nota ꝙ hec ꝑpoſitio. ex. dicit auctēꝫ in

eẽ a nullo.hoc ãt patri cõuenit q eſt ꝓnᵐ
ſine ꝓn°. Sed hec ꝓpoſitio.ꝑ. notat opa
tionẽ.ſiue mediũ.⁊ eſſe ab alio. vñ ꝑ hoc
intelligitur filius q eſt ꝓnᵐ de ꝓn°. Hec
aũt prepoſitio.in.notat ꝯſeruationẽ.⁊ eẽ
ab alijs.⁊ ꝓpterea cõpetit ſpũi ſcõ.q ẽ cõ
tinẽtia oĩs boni. Oſtendit̃ etiã beata tri⸗
nitas in figuris.Signatur enim per tres
amicos Job. Jtẽ per tres angelos quos
abrahaȝ hoſpitio recepit.tres.vidit ⁊ vnũ
adorauit. Jtẽ per tres digitos quib⁹ ap⸗
penditur moles terre. Jteȝ per tres ciui
tates refugit eq̃li ſpatio ſe diſtãtes. Jtem
per tria difficilia ad inueſtigãduȝ. Jtem
per tres ciuitates quas vidit Ezechi. Re
lucet quoqꝫ in creaturis veſtigium beate
trinitatis.Cognoſcitur enim in magnitu
dine creaturaꝝ potentia patris. in diſpo
ſitione ſapientia filij. in ornatu bonitas
ſpiritus ſancti. Jteȝ i quolibet indiuiduo
inuenies ṽtutem ſpẽm ⁊ vtilitatẽ. quoꝝ
ꝓmum ꝯuenit patri. 2ᵐ filio. 3ᵐ ſpũi ſcõ.
Jtem in ſole vides eſſentiam ſplendoreȝ
⁊ caloreṁ.in quibus patreȝ ⁊ filiũ ⁊ ſpm̃
ſcm̃ cognoſces. Jtẽ in anima ſm memo
riam.intellectum.⁊ voluntatem. conſide
ra perſonarũ trinitatem ⁊ vnitateȝ ſubẽ.
Jtem in hierarchia celeſti ſuperiori deus
eſt in thronis vt maieſtas.in cherubin vt
veritas.in ſeraphin vt charitas.ꝑ que no
tatur perſonarũ trinitas. Jtẽ in ṽtutibus
theologicis.ſ.fide ſpe charitate idẽ intel
lige. Jtem in tribus dotibus anime.ſ. co
gnitione.cõprehẽſione.⁊ delectatiõe. No
tandum ãt ꝙ aliter relucet deus in crea⸗
turis viatoribus.aliter in beatis. Exᵐ de
ſpeculo in quo alio mõ vr̃ a nobis not⁹.
⁊ aliter ignotus. nam notum videtur in
ſpeculo.ignotum per ſpeculum. Ex pre⸗
dictis patet ꝙ lꝫ tam in creatura corpora
li ꝙꝫ in ſpirituali. ⁊ ꝙꝫ ex his compoſita
beata trinitas cognoſcitur. tñ diuerſimo
de ꝓut vnũquodqꝫ iſtoꝝ dr̃ veſtigiũ crea
tori.qꝛ aliõ dr̃ eius ſimilitudo. ⁊ aliõ ei⁹
imago.ſic ſupius ẽ notatũ i titulo ꝙ fili⁹
ẽ imago patris. Deniqꝫ ſciẽdũ eſt ꝙ plu
ralitatem perſonaruȝ in vnitate eſſentie.
⁊ vnitatem eſſentie in perſonarum plura
litate ſm Ber. ſcrutari temeritas eſt.cre
dere pietas eſt.noſce vita eterna eſt.

¶ Qꝫ multipliciter trinitas eſt. Ca. 11.

m Ultiplex inuenitur in ſcripturis
trinitas. Eſt enim trinitas incre
ata.que ſumma ⁊ ineffabilis eſt.
Alie trinitates ſunt create.inter has vna
eſt que cecidit.ſ.rationalis. concupiſcibi
lis.iraſcibilis. Alia eſt per quam homo
cecidit.ſ.ſuggeſtio diaboli. dlectatio ſen
ſualitatis.⁊ cõſenſus rõnis.q̃ tria ſignifi
cata ſunt per ſerpentem mulierem. ⁊ vi⸗
rum in paradiſo.3ᵃ eſt in quam cecidit.
ſ. ignorantia veri.impotentia boni.⁊ con
cupiſcentia mali.4ᵃ eſt per quam reſur⸗
git.ſ.fides.ſpes. charitas.item eſt trini⸗
tas per quam ad gratiam reparamur.ſ.
triplex ſubſtantia que eſt in chriſto.ſ.di⸗
uinitas.anima.⁊ caro.Eſt autem alia per
quam regeneramur.ſ. ſpiritus.aqua.⁊
ſanguis. Spiritus inꝙꝫ ſcificationis. Aq̃
ablutionis. Sanguis redẽptionis. Hãc
nobis Jo.in epiſtola ſua recitat. Eſt quo
qꝫ trinitas alia per quam ad gloriam re
formamur.vt ſũt tres dote anime.ſ. co⸗
gnitio.dilectio.comprehenſio. Eſt ⁊ mul
tiplex trinitas in creaturis:que eſt veſti⸗
gium beate ⁊ increate trinitatꝭ. ⁊ de hoc
habes in titulo ſupra. ꝙ trinitas perſo⸗
narum et vnitas eſſentie eſt.

¶ Qꝫ equalitas perſonarũ eſt. Ca. 12.

e Qualitas pſonaꝝ in trib⁹ ꝯſiſtit.
vñ Aug. Nullus aliũ ꝓcedit eter
nitate. aut excedit magnitudine.
aut ſupat ꝑtãte. Qꝫ eq̃litas ſꝫ hec tria ſit i
deo ſic oſtenditur.quia in iſtis inferiori⸗
bus tria ſunt hec.ſ.ſubſtantia.qualitas:⁊
quantitas.igitur vnitas in ſubſtantia cau
ſat idemptitatem.vnitas autem in quali
tate cauſat ſimilitudinem. ſed vnitas in
quantitate cauſat equalitatem.in diuinis
eſt equalitas tantũmodo ſm triplicem
quantitatem.prout quantitas in deo eſſe
dicitur.lꝫ improprie. Primo ſm quãtita
teȝ ṽtutis q̃ eſt potentia. Alio mõ ſꝫ quã
titatẽ duratõis q̃ ẽ eternitas.tertio mõ ſꝫ

quãtitatez magnitudinis q̃ ipſe eſt intra oia ⁊ extra oĩa:⁊ qua cõtinet ⁊ locat oia. Equalitas perſonaꝝ aliter i his trib⁹ modis oſtẽdit:qm̃ icreatura triplex magnitudo reperit.ſ.temporalis. diuerſiõis.⁊ virtutis. Prima magnitudo ẽ i reb⁹mutabilib⁹. Secũda in corporeis. Tertia in ſpiritib⁹creatis.iſtis trib⁹rñdent i creatore alia tria i quib⁹ẽt pſone diuine ſũt eq̃les.ſ.eternitas in eẽ.magnitudo i imenſitate.⁊ virt⁹in poſſe.hoc tñ poſſe lʒ hʒ rei veritatẽ ſit in deo ẽm dr̃am rei in ipſo nõ hñt eſſe:ſed ẽm ꝙ nr̃m reſpiciunt intellectum. Dicendũ eſt ergo ꝙ tãta eſt equalitas i trinitate ꝙ ẽm Aug. nec eſt ad maius aliquid.vel duo del oẽs ꝗ̃ vnus.nec maius aliquid oẽs ꝗ̃ ſingl'i. Coeterne q̃ʒ ſunt pſone diuine.q2 in diuinis nõ eſt ponere duo gña.ſ.ſubſtãtie et ad aliq̃d.quãtitas vo et qualitas tranſeunt i gen⁹ſubſtãtie.ſicut equalitas vel ſilitudo dicunt relatiões.ſed ſubſtãtia cõis ẽ trib⁹pſonis Relatiuoꝝ autẽ ꝓpriũ eſt ſimul eẽ.ergo nullo mõ pr̃ eſt prior filio.nec ẽm id qđ ad aliquid ẽ.nec ẽm id quod abſolutũ ẽ. Item oſtenditur per exemplũ in nã.q2 lʒ ſplendor ſit a ſole.tñ eſſet ſoli coeternus ſi ſol eſſet eternus.

¶ Qr int eẽntiã ⁊ pſonã dr̃a ẽ. Ca. 13.

Apud grecos q̃ttuor ſunt vocabula.ſ.vſya vſyoſis. hypoſtaſis. pſopon.hec apud latinos eqpollẽt iſtis q̃ttuor.vʒ eẽntia.ſuba. ſubſiſtẽtia pſona. Inter hec talis ẽ dr̃ia.q2 vſya ſiue eẽntia dr̃ de creaturis abſolute. ⁊ ſine cõcretiõe q̃lis eſt hũanitas.vſyoſis dicit naturam.ſiue ſubſtãs nãe.vt hõ.hypoſtaſis dicit diſtinguibile.nõ tñ diſtinctũ determinata ꝓprietate vt aliquis hõ. Proſopon ſiue pſona dicit diſtinctũ determinata ꝓprietate ad dignitatẽ pertinẽtẽ.vt petrus.vñ ſicut hoies particulares diſtincti ſunt ꝓprijs qualitatib⁹.ita pr̃ ⁊ fili⁹⁊ ſpũſ ſanct⁹ ꝓprijs notiõib⁹. Sicut aũt greci dixerũt pr̃em ⁊ filiũ ⁊ ſpũʒ ſanctũ.ſ.tres hypoſtaſes.i.tres ſubſtãtias.ita ⁊ nos dicimus tres ſubſtãtias.i.tres res nõ indigẽtes alia re vt ſint. Cõſiderata igitur eſſentia diuia in ſe oio indiſtincta eſt. perſona vo i ſe diſtincta eſt ſuis ꝓprietatibus. Cõſiderata aũt eſſentia i pſonis vel perſona i eſſentia modũ mediũ tenet.ſ.vnitatẽʒ et diſtinctionẽ.⁊ hoc pʒ i appropatis q̃ oib⁹ perſonis ꝯueniũt:vt potẽtia: ſapia: bonitas.ſed ad vnã magis determinant. Nota ꝙ ſemꝑ ſubſtãtia ſumit ꝑ eſſentia.⁊ ꝙ eſſentia nũꝗ̃ transfert ad ſignificãdã pſonã. Tres ſunt diffinitiões pſone.pſona eſt creature rõnalis idiuidua ſuba hec ſumit penes nãm rei. 2ª Ugonis de ſãcto vic.talis eſt. Perſona ẽ ſubſiſtẽs p ſe ſolã iuxta quẽdã ſingularẽʒ modũ.hoc ſũit iuxta ethimologiã nois.dr̃.n.pſona q̃ſi p ſe vna.3ª eſt diffinitio magr̃alis ſic. Perſona ẽ hypoſtaſis diſtincta ꝓpetate ad dignitatẽ ptinẽte. Nota ẽt ꝙ iſta q̃ttuor ꝑ ut ſupra ſũt expoſita ⁊ exẽplificata.ſ.eẽntia.ſuba ſubſiſtẽtia pſona differũt. i creatura.re.⁊ noie.ſʒ i diuinis differũt rõne.

¶ De imenſitate dei. Cap. 14.

Non ẽ i deo quãtitas dimẽſiõis. ſʒ virtutis.nec vbiq3 eſt deus mole corpis.ſʒ pñtia maieſtatis. ⁊ per hũc modũ dr̃ imẽſus. Sed nota ꝙ imẽſitas q̃ttuor i deo ꝯplectit.ſ.ifinitatẽ. incõphẽſibilitatẽ.icircũſcriptibilitatẽ.eẽnitatẽ. Si.n.ꝯſideraf de⁹i ſe ſic ẽ infinit⁹.ps. Magnitudis ei⁹nõ ẽ finis. Si vo ꝯſideraf i ꝯpõne ad itellectũ.ſic ẽ icõphẽſibil. Apo. O altitudo di.⁊c. Et ꝓpter h ẽt dr̃ ſedere ſuꝑ cherubi.i.ſuꝑ plenitudinẽ ſcie ⁊ ſuꝑ oẽm itellectũ. Sed i ꝯpatõe ad locũ.ſic eſt icircũſcriptibilis. Ambr. Nihil pſcriptũ ⁊ ꝯſcriptũ nihil diuiſuʒ trinitas hʒ.nõ loco claudit.nõ eſtimatiõe ꝯcludit nõ etate variat.ſi i ꝯpatiõe ad duratiõeʒ ſic eſt etern⁹. Apo. Regi ſeculoꝝ imortali ⁊c. De his q̃ttuor dicendũ ẽ i ſequẽtib⁹ per ordinẽ. Tenẽdũ eſt certiſſime ꝙ i deo nõ ẽ ꝓꝑe lõgitudo nec latitudo. nec ſubtilitas.nec profundum.ſed hec metaphorice ſunt i deo Eſt eniʒ latitudo charitatis qua nos ab errore reuocat. Jere. Charitate perpetua dilexi te. ideo attraxi te mi-

ſcrans tui. Eſt ꝛ lõgitudo patiẽtie q̄ ma
los expectat diſſimulat nãqꝫ pctã hoīum
ꝓpter pniam. Eſt i eo ſublimitas ſapien
tie qua oẽm ſenſuz ſuperat. Apo. Oia nu
da et apta ſunt oculis eius. Eſt ẽt in eo ꝓ
fundũ iuſtitie q̄ pctõres dãnat. Mathey.
Ite maledicti in ignem eternum.

¶ De infinitate dei. Cap. 15.

D Ubitandum non eſt deum eẽ in
finitum. qꝛ cũ in deo ſit potẽtia ꝛ
eẽntia. pꝫ ꝙ eẽntia ei⁹ eſt infinita. ſic ꝛ po
tentia. vñ ſicut potentia dei ñ ita põt i tot
qn poſſit in plura. ſic ꝛ eẽntia dei. nõ eſt
ita in aliqbus rebus. quin poſſit eẽ i plu
ribus. imo ſi mũdi eẽnt infiniti oẽs reple
ret. Preterea cũ ſit de⁹ rex cã efficiẽs for
malis ꝛ finalis. ſicut dicere de deo nõ eſt
incõgruũ eſt cã efficiens ꝙ ſit effectiua. nec
incõgruum eſt formalis ꝙ ſit formata. eadẽ
rõne nõ erit dicere cũ ſit cã finalis ꝙ ſit fi
nita. Nullo ergo mõ dicendũ eſt deũ eẽ
finitũ ſm ſubam. niſi finitũ dicat̃ cõple
ctũ ꝛ pfectũ. Sane triplex dr̃ infinituz. ſ.
negatiue. puatiue. contrarie. ſeu deſpate.
Infinitũ negatiue dr̃ p abnegatõẽ finis.
ꝛ ſic dr̃ infinitum illud qđ nõ finit̃. ꝛ hoc
mõ infinitum eſt quod nõ eſt natuz finiri.
Infinitum puatiue eſt quod natum eſt fi
niri. nõ tñ finitur. Infinitum cõtrarie eſt
qđ hꝫ cõtrariam diſpoſitiõem ad finien
dum. Primo mõ eẽntia diua eſt iſinita.
qꝛ non hꝫ finem. nec eſt nata finiri. Simi
liter ſi dicat̃ infinitum tertio modo. Si
vero dicat̃ infinitum priuatiue. ſic nõ põt
dici finita. qꝛ non ẽ nata finiri. imo eſt fi
niens oia. Item finis dr̃ triplex. dr̃. n. ter
minus. ꝛ ſm hoc quãtitas cõtinua poni
tur infinita: qꝛ nõ eſt dimenſibilis i infini
tũ. ꝛ hoc ideo qꝛ in cõtinuo nõ eſt termi
nus i pductiõe. ſicut nec in numero ẽ ter
min⁹ in additione. Alio mõ dicit̃ fin̄is idẽ
qđ pfectio. Tertio mõ dicit̃ finis id qđ ꝓ
pter vnũquodqꝫ finitur. Primo modo
de⁹ ẽ infinit⁹. non ſm quantitatẽ dimen
ſiuã que in deo nõ eſt. ſed ſecũdũ quãtita
tẽ virtualẽ q̄ in ipo eſt. Sed qꝛ i deo oi
moda eſt indiuiſio virtutis ꝛ eſſentie. nõ
poteſt eẽ infinitas vtutꝫ qn ẽt ſit eſſentie.
2° mõ materia dicit̃ infinita qꝛ caret per
fectione. 3° mõ malũ culpe dicit̃ infinituz
qꝛ nõ eſt ordinatum ad finem.

¶ De incõphenſibilitate dei. Cap. 16.

C Reator a creatura cognoſci ñ põt
ad plenũ in via. vel ẽt in patria.
qꝛ finiti nulla eſt proportio ad in
finitũ. Trinitas ſibi ſoli nota ẽ. ꝛ h⁹ i xpo.
vñ Ber. Nihil deo pñtius ꝛ nil icõprehẽ
ſibili⁹. qđ nẽpe cuilibet rei pñtius ꝙ̄ eſſe
ſuũ? Sane eẽ oium dixeri deũ. non ꝙ illa
ſint quod ẽ ipe: ſed qꝛ ex ipo ꝛ per ipm: ꝛ
i ipo ſũt omnia. Eſt. n. itelligentia noſtra
ad illã lucẽ macceſſibilẽ multo minus ꝙ̄
viſus noctue vel veſpertiliõis ad lucẽ: vñ
dicit̃ i. ps. Ambulauit ſup pẽnas vẽtorũ.
hoc ẽ ſup itelligẽtias ẽt angelicas. verũ
tñ cõphendit̃ deus aliquo modo per fidẽ
in via. Aug⁹. Mentis humane acies iua
lida in tã excellenti luce nõ figit̃. niſi per
iuſtitiã fidei emũdet̃. Ad idẽ. Ber. Ita
deus ẽ in rõnabilib⁹ creaturis. vt tñ ca
piat̃ ab ipis. A rõabilib⁹ tñ capi põt oi
bus p fidei cognitionẽ. ſꝫ a bonis tm̃ ca
pit̃ p amorẽ. Dicam⁹ ergo qđ de deo ſci
re poſſum⁹. qđ nõ ſit. nõ ãt qđ ſit. Aug⁹.
Intelligam⁹ deũ ſine qualitate bonũ. ſi
ne quãtitate magnũ: ſine indigẽtia crea
torẽ. ſine ſitu pñdentẽ. ſine habitu vl' am
bitu oia ꝯtinẽtẽ. ſine loco vbiqꝫ totũ. ſine
tpe ſempiternũ. ſine ſui mutatõe mirabi
lia facientẽ nihilqꝫ patiẽtẽ. Cõphendit̃ qꝫ
ds p ſpẽm pro dignitate meritoꝝ i pria.
Aug. Uidebim⁹ tue maieſtatis eſſentiã.
ꝛ vnuſqſqꝫ eo perſpicatius quo hic vixe
rit puri⁹. Et ẽ exm̄ in mari qđ ſe offert vi
ſui. ꝛ tñ ſcdm ambitũ totũ videri nõ põt.
ꝛ hoc ẽ ꝓpter maris latitudinẽ ꝙ̄ ꝓpter
ipſius noſtri viſus ad tantam ſuperficiez
improportionabilitatẽ. Hoc igit̃ tenẽdũ
eſt ꝙ in via deum cognoſcere poſſumus
ꝙ eſt in patria ꝙ ſic eſt. nunꝙ̄ tamen nec
hic nec ibi quid eſt. Uiſus corporalis im
peditur ꝛ tripliciter. ſ. per tenebras. per
falſam lucem. per auerſionem a re viſibi
li. Eodem modo impeditur viſus ſpũa

lis circa cognitionē dei. prio ꝑ tenebras
pcti vel erroris. Jo. Qui fac̄ pctm̄ in tene
briſ ē. Ad cor. Adhuc cū legit̄ Moyſes ve
lam̄ ē ſup corda ipoꝝ. 2° ꝑ falſā lucē ꝙ āt
fit qñ qs metit̄ etna ẜ nālia. exm̄ habet̄ in
ligno putrido qd̄ i nocte qᷓdā lucē vr̄ hē
re. ſ; cū dies venerit nihil ē. 3°. ꝑ auerſio
nē a re viſibili. ſiue cognoſcibili ꝙ eſt quā
do qs ſpreto icōmutabili bono reb⁹ muta
bilibus adheret. taliū oculis egris odio
ſa ē lux ꝛ pur; amabilis. De⁹ cognoſcit̄ i-
teri⁹ ꝛ exteri⁹. Interi⁹ dupliciẗ. qꝛ qñ; ꝑ in
ſpirationē qd̄ pauc; datū ē. Apo. ad cor.
Scio hoie; in xp̄o Jeſu ꝛc̄. qñ; ꝑ rō; ꝑ
quē modū pſes phi d̄ d̄o notitiā hūerūt.
Ad Ro. Inuiſibilia dei ꝛc̄. Exteri⁹ ēt du
plr. ſ. ꝑ creaturaſ. Apo. Videm⁹ nūc ꝑ ſpe
culū. ſ. creaturaꝝ q̄ mō ſūt ſpeculū creato
ris in pn̄ti. ſic econuerſo ipe de⁹ erit ſpecu
lū creaturarū in futuro i quo oia videbi-
mus q̄ ad gaudiū noſtrū ꝑtinebūt. Item
ꝑ doctrinā. Apo. fides ex auditu. ſicut co
gnoſcit̄ vinū quandoq; ex auditu quan-
doq; viſu. quādoq; guſtu. ſic deus q̄dā-
modo cognoſcit̄ auditu. cognoſcūt. n. de
um q audiūt v̄bū dei. ꝛ per illud credunt
viſu cognoſcūt theologi q legūt deu; in
ſcripturis. ꝛ phi q ſpeculātur eū in crea-
turis. guſtu cognoſcūt ſoli boni. ps. Gu
ſtate ꝛ vi. qm̄ ſua. ē do. Et iſte vltim⁹ mo
dus ꝑfectiſſimus ē ꝛ certiſſimus. Dio. di
cit ꝙ trib⁹ modis cognoſcit̄ de⁹. ſ. per re
motionē: ſiue abnegationē. vt cū dicit̄ de
us nō eſt hoc vel illud. Unde Dio. negati
ue de deo ſūt vere. affirmatiue v̄o icōpa
rate. Itē per eminētiā. vt cū in creatura
inueniat̄ potentia: attribuenda eſt deo
ſūma potētia. ꝛ ſic de alijs. Itē per cām
ẜm ꝙ per effectus venit̄ ad cognitione;
cauſe. vel ꝑ cognitionē motuū ad cogni-
tionē mouentis. Itē nota ꝙ aia ſēſu per-
cipit corpora per formas in materia tm̄
pn̄te corpe. imagie v̄o corpoꝝ ſilitudies
ꝛ foꝛas abſtractaſ a mā ēt pn̄te corpe. vel
abn̄te. rōe āt corporū nās. intellectu ſpm̄
creatū. Intelligētia v̄o ſpū; icreatū. Sciē
dū ē ēt ꝙ cognoſcibilia quedā ſūt intra rō

nē. q̄dam iuxta. q̄dam ſupra. Intra rōnē
ſunt que ſenſu ꝑcipimus. vt alba nigra ꝛ
huiuſmodi. Juxta rationē ſunt que ratōe
percipim⁹: vt vera falſa. iuſta vel iiuſta.
Supra rationē ſunt que ſola diuina reue
latione cōphendūt̄ aut auctoritate ſcrip-
turarū credūt̄. vt tres eē pſōas vnū deū.

¶ De incircūſcriptibilitate dei. Ca. 17.

Ubiq; deus eſt. ꝛ tn̄ nuſq̄ eſt. qꝛ
nec abeſt vlli loco. nec vllo capit̄
loco. Aug. De⁹ eſt i mūdo nō iclu
ſus. extra mūdū n̄ excluſus. ſ̄ mū
dū n̄ elat⁹. ifra mūdū nō depſſus. Ex his
p; ꝙ de⁹ ē intra oia. ꝛ hoc qꝛ oia replet ꝛ
vbiq; pn̄s ē. Itē extra oia qꝛ oia cōtinet:
nec vſq̄ valet coartari. Sed nota ꝙ hec
prepoſitio extra dicit ibi nō actualē pre-
ſentiam ad locu;: ſed potentialē q eſt dei
imenſitas que ifinitos mūdos pōt reple
re ſi eſſent. Itē ipe ē ſupra oia. qꝛ oib⁹ pre
ſidet nec aliqd ei equat̄. Item infra oia ē
qꝛ cūcta ſuſtinet: ꝛ ſine ipo nihil pōt ſub
ſiſtere. Dicim⁹ ēt ꝙ vbiq; ē. n̄ vt indigeat
reb⁹ ꝙ in eis ſit. ſ; poti⁹ res ſui idigeant
vt ꝑ eū ſubſiſtāt. De⁹ eni an̄ mūdi ↄſtitu
tionē fuit. vbi nūc eſt. ſ. in ſe quoniam ipe
ſufficit ſibi. vn̄ v̄ſuſ. Dic vbi tūc eſſet cum
preter eū nihil eſſet. Tūc vbi nūc i ſe. qm̄
ſibi ſufficit ipe. Per qd̄ p; ſolutio q̄ſtio-
nis quorunda; ſimpliciū q q̄runt vbi de⁹
fuerit priuſq̄ mund⁹ eēt. Sciēdū eſt ḡ ꝙ
aliqd eſt in loco circūſcriptiue. ꝛ diffiniti
ue. vt corp⁹. aliqd diffinitiue nō circūſcri
ptiue vt āgel⁹. aliqd nec ſic nec ſic. vt de⁹
Et hoc iō. qꝛ nō ididuat̄ ꝑ materiā. vt cor
pus neq; ꝑ ſuppoſitū. vt angelus. Aliqd
ē ēt in loco. ꝑtim circūſcriptiue. ꝑti; diffi
nitiue. vt corpus xp̄i in ſacr̄o. quod eſt to
tū ſub tota hoſtia. ita ꝙ nō excedit. ꝛ ẜ ꝙ
eſt circūſcriptiue. Eſt q̄q; ſic ſub hoſtia.
ꝙ nō vbiq;. ꝛ ſic eſt ibi quodāmō diffini
tiue. Corp⁹ āt xp̄i l; nō ſit vbiq;. cum ſit
creatura nec eq̄ri poſſit i huiuſmōi crea
tori. in pluribus tn̄ locis eſt totum. ſ. ſub
diuerſis hoſtijs. ꝛ ꝙ eſt ꝑꝑ vnionē carnis
ad verbū. vnde merito habet amplius q̄
alia creatura. ſ. ꝙ in locis plurib⁹ ſimul

⁊ ſemel poſſit eſſe. Ex predictis patet ꝙ
eſſe vbiq; ſimpliciter ſoli ꝯuenit creatori
ſed in loco vno eſſe ſoli cõuenit creature.
In pluribus vero locis eē.ſ; ñ vbiq; ꝯue
nit corpi ieſu xpi. Nota ꝙ deus eſt multi
pliciter in rebus.ſ.per naturã. ⁊ ſic ē vbi
q; potentialr.preſentialiter. Item ꝑ gra
tiam ſic eſt in bonis eēntialiter. Joã.dicit
Qui manet in me.⁊ ego in eo ⁊c̄. Item ꝑ
gloriam ſic ⁊ in rationali virtute anime.
vt veritas.i concupiſcibili.vt bonitas. in
iraſcibili.vt pietas. Itē ꝑ vnionē ſic fuit i
vtero virginis vnitus humane nature. ⁊
in ſepulchro vnit⁹ carni.⁊ i inferno vnit⁹
anime xp̄i. Item deus dicitur eſſe alicu=
bi ꝑ occultoꝝ reuelationez. Gene. Vere
deus ē in loco iſto. Itē per veſtigiorum
eius excellentem repn̄tationē ſic dicitur
eſſe in celo. quia ibi maxime relucet ſua
potētia.ſapientia.bonitas.vel per natu=
re idemptitatē.ſicut eſt filius in patre. ⁊
pater in filio.⁊ ſpūs ſcūs in vtroq;. Item
per miraculorum operationem. Exodi.
Digitus dei ē hic. Item per cõſeruatio=
nē ⁊ gubernationē ſic ē i mundo. Deus
eſt in ſe ipſo.vt alpha ⁊.o.ſ; illō. Dic vbi
tunc eſſet ⁊c̄. Ipſe enim eſt in mundo.ſi=
cut rex i regno. Ber. Deus vbiq; regnat
vbiq; imperat. vbiq; maieſtas eius oia
replet.et cõplectitur vniuerſa. Item i an
gelo vt decor.inquãtum veritas in ani=
ma.⁊ ſicuti ſapor inquantū bonitas. Ite;
in eccleſia eſt. ſicut paterfamilias in do=
mo.vnde illud. Ecce ego vobiſcū ſu; vſ=
q; ad con.ſe. Item in electis.vt liberator
a malis.adiutor in bonis.⁊ hoc eſt quod
dicit Ber. Deus in creaturis. vt mirabi
lis.in hominibus.vt amabilis.in angelis
deſiderabilis.in ſe ipſo.incumprehenſi=
bilis.in reprobis.intollerabilis. Ite; in
dãnatis vt terror ⁊ horror. Aug. Qui te
dimittit quo it: niſi a te placato ad te ira=
tum. Non enim manum domini poſſu=
mus effugere. ps. Si aſcendero i celum.
tu illic es ⁊c̄. Si vero dubitatur vtru; de
us ſit in diabolo. Sciendum ꝙ quedam
nomina ſunt que importãt naturas pro=
ut nature ſunt. et his ꝯcedēdū ē ꝙ deus
inſit. Sunt alia per que intelligunt̄ defor
mitates.vt diabolus de qb⁹ ñ ē dicēdū ꝙ
ds īſit niſi addat̄ icꝫtū ſpūs ē vl̄ aliqd ta
le. Deus ē i aīa fideli. vt ſpõſus in thala
mo. Rex in regno.turris in caſtro. magi
ſter in ſcholis.fons in ortis.lux in tene=
bris.theſaurus in agro. vinu; in celario.
carbūcul⁹ i auro.vl̄ ſic̄ mãna i archa.ſigil
lū i charta.medicia i appotheca ſic̄ cytha
ra i ꝯuiuio.imago in ſpeculo. ſic̄ fruct⁹ in
arbore.oleū i lampade.liliū in conualle.

¶ De eternitate dei. Cap. 18.

s Icut deus vbiq; eſt.⁊ tñ nullo lo
co circūſcribit̄ vel continetur. ſic
eternus eſt.⁊ tamē nullo tempo=
re menſuratur. Non eni; ei cõpetit tem=
pus pñs.nec preteritum.nec futurū. Nã
tempus pñs eſſe nõ habet.q; ſēper per=
tranſit. deus autē ſemper manet idē. Vñ
Hylarius. Eſſe non eſt accidens deo.ſed
ſubſiſtēs veritas ⁊ manens cã. Siīr tem=
pus preteritu; mō non eſt nec habet eſſe
ſubſiſtens.ſed de deo dr̄ in ps. Ipſi pe=
ribunt: tu autē permanes. Similiter tē=
pus futurū non eſt: ſed expectat̄: de⁹ aūt
ſemꝑ ē.vñ mercuri⁹. Monas ē alpha ⁊ o
hoc ē q; de⁹ ē principiū ſine ꝓncipio: ⁊ fi
nis ſine fine. Cū eni ſimplex ſit oio nõ h; i
ſe ꝓncipiū ꝯrietatis: qđ ē cã corruptiōis.
quid aūt ſit eternitas ſm rē. Sciendū ꝙ
ꝓprie dr̄ eternitas ſine principio: ⁊ ſine
fine ⁊ mutabilitate.⁊ ſm hoc ꝯuenit eter
nitas ſoli diuine nature i qua ē diuturni
tas imenſa. Eternitas vō ſm ethimolo=
giã dr̄ qſi extra termios: q; termio caret.
tã initiali: q̄; finali: ſed ſm diffinitionem
Boetij i libro de ꝯſo. Eternitas ē iterni
nabilis vite iocūditas ſimul ⁊ ꝑfecta poſ
ſeſſio. Ad huius diffinitiōis intelligētia;
notandū ꝙ i qbuſdã ē īminabilitas ſim
pliciter.q; ex pte corrūpi poſſūt vt ſūt ge
nerabilia.⁊ corruptibilia.ad quoꝝ drīa;
põīt̄ iterminabil̄.⁊ põit̄ illō ꝑ abnegatōe;.
q; ſimplicia ⁊ ꝑcipue dina nullo mō me=
li⁹ mãifeſtant̄ q̄; ꝑ remotionē.vt ait. Dio
nyſi⁹. Erh⁹rō ē.q; ſimpliciū ⁊ dinoꝝ eē ñ

pōt intellectꝰ ꝑfecte ꝯꝓhendere. ⁊ iō ex ne-
gatiōibꝰ eoꝝ que ab ipſis remouent̄ ma-
nuducūt̄ itellectꝰ ad ea aliqualiter cogno
ſcenda. Jtē in quibuſdā interminabilitaſ
eſſentie: ſed nō vite. vt i corporibꝰ celeſti-
bus ad quorū differentiā addit̄ vite. De
deo aūt dicit Aug. ꝙ ſolus hꝫ imortalita
tem. in oī eni mutabili nā vbi nulla mors
eſt. ſ. ipſa mutatio. qꝛ facit i ea aliquid nō
eſſe qȯ prius erat. vn̄ ⁊ hō qn̄ naſcit̄ quo-
dāmō icipit mori. i qbuſdā eſt itermina-
bilitas vite. ſed tn̄ cū miſeria ⁊ ifelicitate.
vt i demonibꝰ ⁊ dānatis. ad quoꝝ drīam
addit̄ iocunda poſſeſſio. i cuiꝰ intellectu ē
iocūditas felicitatis. qꝛ tunc poſſeſſio ali
cuiꝰ rei iocunda dr̄ qn̄ ad libitū hr̄. in qui
buſdā eſt interminabilis vite poſſeſſio. ſꝫ
nō tota vt i omnibus beatis ante iudiciū
quorum eſt beatitudo ſm̄ parteꝫ anime:
⁊ non corporis. ad quoꝝ drām dr̄ tota qꝛ
totū eſt qȯ nō ē diminutū. vel cuiꝰ nihil ē
extra addere. in quibuſdaꝫ eſt itermina-
bilis vite poſſeſſio tota. vt in angelis btīſ
an̄ iudiciū. qꝛ ſm̄ totam ſui ſubām hn̄t fe
licem interminabilē vitā. ſed nō i ſiml̄ cū
aliqua ſit in eis ſucceſſio reuelationum et
gaudiorū. ad quoꝝ differentiā ponit̄ ſil̄.
i quibuſdā eſt iterminabilis vite poſſeſſio
tota ſil̄. ſed tn̄ nō ꝑfecta eo mō quo dixi-
mus perfectū nullo indigēs. ſicut ē in an
gelis ⁊ in hoībus btīs poſt iudiciū. ad q̄-
rum drām addit̄ perfecta. i. nullo idigēs
ad ſuū beatū eſſe. Pꝫ igit̄ ex predicta diſ
finitione ꝙ tres ponunt̄ ibi cōditiones q̄
ſunt inſepabiles ab eternitate increata q̄
deus eſt. ſ. interminabilitas interminabi
lis vite poſſeſſio. Jtē iuariabilitas ibi to-
ta ſimul. nihil. n. variabile ē i deo. ſꝫ totuꝫ
ſimul. Jtem ſimplicitas ibi. perfecte: Jl-
lud enim ſūme perfectū eſt. cui nō eſt poſ
ſibilis aliqua additio. Per primū ſepa-
ratur deus ab omni corporali. Per ſcd̄ꝫ
ab oī variabili. Per tertiū ab oī ꝯpoſito.
Jtē nota ꝙ illud qȯ caret principio ⁊ fi-
ne dr̄ eternū: vt deus cuiꝰ eſſe iterminatuꝫ
eſt. ſed que principium hn̄t ⁊ carent fine:
dicuntur perpetua vt angelus ⁊ hō. Que
vo principium ⁊ finem habent dicuntur
temporalia: vt ſunt corruptibilia. ſicut ve
getabilia. bruta. ⁊ ſenſibilia. ⁊ hꝰꝰ.

¶ De incōmutabilitate dei. Cap. 19.

I Ncōmutabilis eſt deus ⁊ imper
mutabilis. qꝛ non cadit in eo mo
tus accidentalis. ſ. augmentum.
Leo papa. Simplici nature diuinitatꝭ ni
hil addi: vel minui pōt. qꝛ ſemper eſt qȯ
eſt. Jtem nec diminutio. Malachi. Ego
deus ⁊ nō mutor. Jtem nec alteratio. Ja
co. Apud quē nō eſt trāſmutatio ⁊c̄. Jteꝫ
nec ſm̄ locum mutatio. qꝛ vbiqꝫ preſens
eſt. Jſa. Celum ⁊ terrā ego impleo. imp-
mutabilis āt eſt. qꝛ nō cadit in eo motus
ſubālis qui eſt de nō eſſe ad eſſe. vt ē cor-
pus. qꝛ finē nō hēbit. illud. n. ſolum in ni
hil eſt vertibile qȯ eſt de nihilo factū. in-
cōmutabilis eſt ēt deus. ex eo ꝙ nō cadit
motus i eo ex operatiōe. Nā ſoli deo cō-
uenit i operatiōe quietum eſſe. vn̄ Boeti
us. O qui perpetua mundū rōne guber-
nas. Terraꝝ celiqꝫ ſator. q tp̄s ab euo ire
iubes. ſtabiliſqꝫ manēs das cūcta moue
ri. vn̄ quādo deus facit aliquā reꝫ nō fit i
ipſo deo aliqua mutatio. ſꝫ i re circa quā
operat̄. Qꝛ aūt fecit deus predicare ſub-
uerſionē niniue. ⁊ predicare morteꝫ. Eze-
chi. quorū neutrum accidit. in talibꝰ non
mutauit deus conſilium qȯ ab eterno ſe-
cum habuit. ſed ſententiā que reſpectum
habuit ab ipſa negocia. qꝛ niniue ſubuer-
tenda erat ſm̄ merita. ⁊ Ezechias mori-
turus erat ſm̄ cāſ inferiores. ſed hec nō
poſuerunt neceſſitatē diuine potētie. Jtē
tres diſtinguūt̄ motus. ſ. nālis volunta-
rius. ⁊ violētꝰ. Nālis quo nālr̄ res tēdūt
ad locū ꝓpriū. Motꝰ aūt violētꝰ eſt qn̄ co
gūt̄ res extra locū ꝓpriū. ſꝫ motꝰ volūta
riꝰ ē i hoībꝰ vel i angelis. Nā bruta potiꝰ
nālr̄ mouent̄ qn̄ currūt. vel mouentur. vl̄
operant̄. iſte motꝰ ē medius inter nālem
⁊ violentū. quia partim eſt naturalis. ſeꝫ
inquantū voluntas ꝯiungit̄ ſuo actui. ſicē
cā ſuo effectui. ⁊ partiꝫ ē violētꝰ inquātuꝫ
ſ. mouent̄ membra cōtra motū ſuū nāleꝫ
ꝓpter quod ēt laxant̄ q̄ ex motu natura-

li nō laxarēt. Igit̄ p̄mo mō motus nō eſt
in deo.ſ.nālis ⁊ hoc ꝓbat̄ ꝑ q̄ttuor rōes
Pria eſt q2 oīs mot⁹ ē ad q̄etē ⁊ ꝓꝑ indi
gētiā ſicut dicit phūs.3.phy. ſʒ de⁹ nulli
us eget.ſcda eſt cū ſit vbiqȝ nō hʒ neceſſe
de loco ad locuʒ moueri.tertia ē q2 nō ē i
eo grauitas vł leuitas ꝓꝑ quā ſurſuʒ ⁊ d
orſuʒ moueat̄.q̄rta ē ꝙ cū de⁹ in ſeipo ſꝑ
maneat nō hʒ neceſſe locū ꝓprium ⁊ ſibi
nālem extra ſe q̄rere ſic alie creature. Itē
ſcdo mō nō mouet̄.ſ.motu violēto.q2 nō
fit ei violentia. Job.9. Si fortitudo q̄rit̄
robuſtiſſim⁹ ē. Iteʒ tertio mō nō mouet̄
.ſ.motu voluntario.q2 in ope nō laxat̄ vt
aīalia p̄terea nr̄a mēs ē inſtabilis. q2 mō
ꝑficimus mō deficim⁹.mō reminiſcimur
mō obliuiſcimur.mō volumus mō nolu
mus.mō diffuſis cogitatiōibus atqȝ effe
ctōibus ⁊ ꝯſilijs huc atqȝ illuc vagamur
deus aūt ſꝑ ſe hʒ equalr̄ ⁊ imobilit̄. Iteʒ
alius ē motus circularis ali⁹ rectus. ali⁹
obliquus. Circularis eſt corpoꝝ ſuꝑiorū
ꝓut firmamētū mouet̄ ſm formā q̄dem
vt dicit phūs p̄mo celi.nō ſm ſubſtantiā
hoc ē dicere ꝙ nō mouet̄ ad locū.ſʒ i loco
Motus aūt rectus ſurſuʒ eſt.vel deorſuʒ
ſm ꝙ corpora inferiora mouent̄ ꝓꝑ leui
tatē vł grauitatē. Motus obliquus cōpo
ſitus eſt ex recto ⁊ circulari.vn̄ qd̄ reflecti
tur hʒ a motu circulari. qd̄ v̄o linealit̄ ꝓ
cedit hʒ a recto. Nullo āt iſtoꝝ modorū
mouet̄ deus.q2 ꝓprietates iſtoꝝ motuū
nō ꝯueniūt ei poſſumus aūt dicere ꝙ iſti
motus deo ꝯueniūt miſtice.vt dicat̄ mo
ueri motu circulari oīa regendo ⁊ guber
nādo. Itē motu recto bonos remuneran
do. Itē motu obliquo malos pūiēdo. Eo
deʒ mō poſſet dici ꝙ deus mouetur mo
tu nāli.quo ſolita.ſ.bonitate oībus crea-
turis pro captu eaꝝ ſe cōicat. Iteʒ motu
violēto quo peccatores iuſte dānat. Iteʒ
motu volūtario quo cūcta in eē cōſeruat
Sic pōt exponi dictū philoſophi q aſſi-
gnauit motū a cētro ⁊ ad cētrū.⁊ circa cē
trū.qm̄ deus mouet̄ ad cētrū in icarnati
one ⁊ a cētro i aſcēſiōe.⁊ circa cētrū i p̄di
catiōe ꝓꝑ hec ⁊ his ſilia dr̄ in li° ſapiētie.

11. Spūs ſanctus ⁊ mobilis ⁊ ſtabilis eſt
mobilis q2 facit ſcōs mobiles ad bn̄ ope
rādū ⁊ in bōa ꝑficere. Stabilis āt q2 dat
in bono ꝑſeuerare vel mobilis in via. ſta
bilis i p̄ria.vel mobilis i actiuis.ſtabilis i
ꝯtēplatiuis vel mobilis in alijs ſcis ſtabi
lis in xp̄o. Iſa.11. Regeſcet ſuꝑ euʒ ſpūs
dn̄i ⁊c̄. Sciēdū ꝙ q̄dā oꝑationes attribu
unt̄ deo ſm cauſalitatē ⁊ eſſentiā.vt ſcire
quedaʒ ſm cālitatē.⁊ nō eſſentiā vt come
dere ⁊ currere quedā ſʒ eſſentiā ⁊ nō cāli
tatē vt creare ⁊ iuſtificare quedaʒ nec ſic.
nec ſic vt peccare ⁊ mētiri ⁊ huiuſmodi.

De ſimplicitate dei. Cap.20.

Simplex ē de⁹ ⁊ angelus ⁊ aīa ſed
differēt.q2 i deo idē ē qd̄ ē. ⁊ quo
ē ⁊ hec ē ꝑfecta ſimplicitas.hec ſola icrea
ta nā hāc ſibi vēdicat ſimplicitatē. vt nō
aliud ⁊ aliud.alibi.⁊ alibi.mō ⁊ mō iueni
at̄. In eo nēpe qd̄ hʒ. ⁊ qd̄ ē.ſꝑ ⁊ vno mō
ē. ſʒ i āgelo ⁊ in aīa differūt qd̄ eſt ⁊ quo
eſt.⁊ iō ē ibi q̄daʒ alteritas.⁊ cōpoſitio.lʒ
ibi nō ſit dimēſio q̄titatis vn̄ mercurius
Inſuꝑ celeſtibus eſt vnita i celeſtib⁹ alte
ritas.i ſubceleſtib⁹ pluralitas. Simplex ē
itaqȝ de⁹ i eēntia.q2 nihil ei accn̄s eē pōt
imo ꝑfecta ſimplicitas ibi eſt cū nō ſit ibi
poſſibilis additio.q2 q̄cq̄d eſt in deo de⁹
eſt vn̄ Leo papa. Siplicis diuinitat̄ nāe
nihil addi.vł minui pōt q2 ſꝑ ē qd̄ ē.cui ꝓ
priū ē ſempiternū eē cui idē eſt viuere ⁊ i
tellig̃e verūtn̄ multiplex eſt i donis apl̄s
ad Cor.12. Alij dat̄ ſmo ſapie.⁊c̄. Iaco.
cor.p. Oē da.op.⁊ oē do.p.⁊c̄. Non.n.in
deo ē cōpoſitio ꝑtiū itegraliū vt i domo.
nec ꝑtiū potentialiū. vt in aīa nec gn̄is ⁊
dr̄aꝝ.vt in ſpe nāe māe ⁊ forme. vt incor
porib⁹.nec coaceruatōis vnitatū. vt in nu
mero.nec qd̄ ē ⁊ quo eſt vt in angelo nec
ſubſtātie ⁊ accidētis.vt idiuiduo. nec cor
poree ſubſtātie.⁊ icorporee.vt in hoīe.de
his ber. Nō ꝑtib⁹ ꝯſiſtit.de⁹ vt corp⁹ nec
affectib⁹ diſtat.vt aīa.nec formis ſubſtat
vt oē qd̄ fcm̄ ē. Hoc ēt oñdit̄ rōe:q2 cum
oē cōpoſitū ſit poſteri⁹ oīb⁹ ſuis cōpōni-
bus.nec p̄mo p̄ncipio.ſ.deo q̄cq̄d ſit pri⁹
oʒ deūʒ q eſt p̄mū p̄n.nō eſſe compoſitū

Preterea nullum cõpoſituꝫ eſt totũ ſuũ
eſſe deus igr̃ cũ ſit ſuũ eſſe nõ erit cõpoſi
tus.vñ Ber. Nõ eſt formatus deus. for
ma eſt.nõ eſt effectus deus oĩuꝫ efficiens
cã eſt.nõ eſt cõpoſitus deus ſimplex eſt.

¶ De excellentia dei. Caplm.21

d Iuine dignitatis excellentia tãta
eſt ꝙ mẽs de deo cogitãs d̃ficit.
Cuꝫ ſit ei ipſe icõꝑhẽſibilis.Sen
ſus eũ nõ percipit. cuꝫ ſit inuiſibilis.Lin
gua ipꝫ nõ explicat cũ ſit ieffabilis locus
eũ nõ capit cũ ſit i circũſcriptibilis. Scri
ptura eũ ñ explicat cũ ſit ineſtimabil̃.Tẽ
pus euꝫ nõ menſurat cũ ſit imẽſurabilis
virtus eum nõ attingit cũ ſit in acceſſibi
lis deſideria ꝛ vota trãſgreditur cũ ſit in
ſuꝑabilis vel incõꝑabilis. ꝛ breuiter oĩs
creatura ad deũ cõparata defectuꝫ hꝫ qꝛ
finiti ad infinituꝫ nulla eſt ꝓportio.Ecce
pꝫ ꝙ dina excellẽtia nullius eget : qꝛ ſibi
ſufficit.qm̃ optim⁹ eſt. Nõ eni idiget cor
pore: vt ſit.nec loco vt alicubi ſit. nec tpe
vt aliqñ ſit nec cã vt aliũde ſit.nec forma
vt mã ſit. nec ſubiecto i quo ſubſiſtat vel
cui aſſiſtat.Sũt ꝛ alia q̃ ſoli diuine maie
ſtati ꝯueniũt: ꝛ nulli alteri creature in q-
bus excellẽtia ſue dignitatis apparet.ſi-
cut eſt eẽ oĩpotentẽ oĩbonuꝫ oĩſcientẽ:qꝛ
cognoſcit oĩa pñtia ꝑterita ꝛ futura ꝛ oĩa
ſingularia ſil̃ actu ſolus cognoſcit ea q̃
ſubſunt libero arbitrio. ꝛ cogitatiões ho
minũ ſolus cognoſcit per ſeipm̃. Iteꝫ ad
ipm̃ ſolũ ꝑtinet vbiqꝫ pñtẽ eſſe de nihilo
res creare.in inſtãti oꝑari in oꝑatione ge
tuꝫ eẽ.mirabilia facere ex auctẽ de q̃libet
creatura facere qđ vult volũtatẽ hoĩs co
gnoſcere.in ictu oculi mortuos ſuſcitare.
eſſentie hoĩs illabi pctã dimittere grãm
infundere.in igne ꝑpetuo corpus ſuare.
Quãdo aliqd creature ꝯuenit qđ cõpetit
creatori tñ excellentius de deo dr̃.vt ſi in
creatura eſt potẽtia in deo ſit ſũma potẽ
tia.ſi ſapiẽtia. in đo ſit ſumma ſapiẽtia ꝛ
ſic de alijs. Vñ ꝛ hmõi dñr de deo i ſuꝑ
relatiuo pp qđ deus dr̃ potẽtiſſimus ſa
pientiſſimus iuſtiſſim⁹ optim⁹.pulcherri
mus ꝛ ſic de alijs. Aug. in lib.de tri.Opꝫ
deuꝫ cuius eſt: ꝛ ſumme cũcta ſentire at
qꝫ intelligẽ nec mori.nec corrũpi.nec mu
tari poſſe nec corpus eẽ:ſꝫ ſpũꝫ oĩpotẽtiſ
ſimũ mitiſſimũ optimũ.btiſſimum fatea
mur põt ꝛ ꝑter auctoritatẽ rõ intelligi.ſi
ue aſſignari:qꝛ bona ſunt excellẽti⁹ in đo
q̃ꝫ in creatura:qꝛ ſi ꝑ eſt aliqd nobilius i
cã q̃ꝫ in cãto.videmus ẽt ꝙ aq̃ purior eſt
in fonte q̃ꝫ in riuo. Radij quoqꝫ ſolis lu
cidiores ſunt in ipſo ſole q̃ꝫ in aere ꝛ dul
cedo maior eſt in melle q̃ꝫ in molito.

¶ De notionibus dei. Caplm.22

n Otiones dei ſunt qnqꝫ.ſ.pñitas
filiatio.ꝓceſſio.inaſcibilitaſ ꝛ cõiſ
ſpiratio. Prima eſt pr̃is. 2ª filij.
3ª ſpũs ſcti.4ª pr̃is.5ª pr̃is ꝛ filij. Tres
prime notiones dñr ꝑſonales eo ꝙ ꝑſo-
nas faciũt:ꝛ eas ꝓprie diſtinguũt: ꝛ ille
ſole ſ͠t tres vnitates triũ ꝑſonaꝝ qb⁹ ꝑſo
ne dñr tres.vñ lꝫ pr̃ plures hẽat ꝓprieta
tes.tñ pr̃ pñitate tm̃ vnus eſt idiuiſus ẽ
in ſe.ꝛ diuiſus ab alijs. Innaſcibilitas ãt
eſt in pr̃e: ꝛ ſumit̃ priuatiue eo ꝙ pr̃ ſit a
nullo ꝛ tñ pr̃ ſignificat diſtinctionẽ perſo
nalẽ ſicut ouis nõ ſignata per h ipm̃ di-
ſtinguit̃ a ſignata.Sĩlr cõis ſpiratio ẽ
vna notio:ꝛ illa vnitas eſt ideꝫ in pr̃e ꝛ fi
lio:ꝛ eſt diſtincta ab oĩ alia notione. No
tandũ igr̃ ꝙ ꝓprie loquẽdo tres ſunt pro
prietates perſonales.ſ.pñitas. filiatio.ꝛ
ꝓceſſio:qꝛ ꝑſonalis ꝓꝑetas eſt q̃ vni ſoli
ꝑſone ꝯuenit ꝛ eã ab oĩ alia re diſtinguit
Relatiões v̈o ſunt q̈ttuor: qꝛ vna ẽ pr̃is
ad filiũ.ſ.pñitas alia filij ad pr̃em.ſ.filia
tio.tertia eſt pr̃is ꝛ filij ad ſpũꝫ ſctm̃.ſcilꝫ
cõis ſpiratio.q̈rta ſpũs ſci ad pr̃eꝫ ꝛ filiũ
ſcilꝫ ꝓceſſio. Notiões ãt ſunt qnqꝫ. qꝛ q̃
libet relatio ẽ notio.ꝛ ꝓpterea inaſcibili
tas q̃ pr̃i ꝯuenit ꝑ ꝑuationẽ relatiõis ad
aliqd ꝑncipiũ nõ ẽ rl̃o. Notões hñt mlta
noĩa dñr.n.notiões.qꝛ notificãt ꝑſonas.
dñr ẽt diſtinctões.qꝛ ꝑſonas diſtinguũt.
dñr rl̃ones: qꝛ ꝑſone ꝑ eas ad ſe inicẽ re
ferũt̃.dñr q̄ꝫ ꝓꝑetateſ:qꝛ ꝓꝑe ꝑſonis iſũt
Nota regl̃as notionũ. nl̃la notio de alia
ꝑdicat̃. Iteꝫ q̃lꝫ notio ẽ eſſentia diuina q̃ ẽ
đs. Itẽ oẽs notões ſ͠t vna eẽntia. Itẽ nul

la notio ineſt diuine eſſentie q̄ diſtinguit
nec diſtiguit̄. Itē notiōes ſumpte abſtra
ctiue predicant̄ de eſſentia ſ; ſumpte cō
cretiue. nō vn̄ bn̄ dr̄ eſſentia eſt pr̄nitas. ſ;
nō dr̄ eſſentia generās. Itē notio ſp̄ ipor
tat dignitatē. Itē ſumpta notiōe nō po-
nitur perſona: qr̄ aliq̄d cōuenit notioni ꝙ
nō cōuenit pſone. Notione enim conue-
nit ꝓprie diſtinguere ſ; pſone diſtingui.

¶ De nominibus diuinis. Capl̄m. 23.

Omne nomē qđ de dō dr̄. aut eēn
tiale. aut pſonale aut noiale ē. Eſ
ſentialiū q̄dā ſt̄ ſubſtātiua. vt dēs
creator ⁊ ſitia. q̄dā vo adiectiua. vt bon⁹.
etnus imēſus. ⁊ hmōi. Perſonalia ſt̄. vt
pr̄ fili⁹. ⁊ ſpūs ſctūs. Notionalia ſt̄ vt pr̄
nitas. filiatio. inaſcibilitaſ ⁊ ſpiratio cōis
De his notādū eſt ꝙ nom̄ ſbale. vel eēn
tiale ſubſtm̄ ⁊ abſtractū nullo mō pōt tra
hi ad ſupponendū ꝓ pſona. vn̄ falſe ſunt
he. Eſſentia genuit eēntiā. vel diuinitas
genuit diuinitatē. Act⁹ eni gn̄atōis ſp̄ po
nēdus eſt in ꝯcreto. S; ꝯcreta l; ſint eēn
tialia trahi tn̄ pn̄t ad ſupponēdū ꝓ pſo-
na. ⁊ hec p verba notiōalia. vel p ꝓpōnes
notiōales. vn̄ vere ſt̄ he. deus genuit deū
creator creatorē;. vel dēs de deo. Silr̄ de
noib⁹ que media ſt̄ vt lumē de luie. Ite;
hoc nomē ſapia l; ſit abſtractū vt ſapia dē
ſapia. Eſſentialiū aūt adiectiuoꝝ queda;
ꝑdicāt pure diuinā ſubām. vt bon⁹ ⁊ ens
quedā eēntiā diuinā ꝯnotādo ꝑuationes
ꝑncipij ⁊ finis vt etern⁹. vel certe mēſure
localis vt imēſus. quedā ꝑncipalr̄ ſignifi
cāt eēntiā diuinā ⁊ ꝯnotāt effectū in crea
tura actu vt creat. iuſtificat vel in hītu vt
iuſtus ⁊ miſicors vel in potētia vt oipo-
tēs. Sūt q̄da; vba quoꝝ nec ſignificatio
nec modus ſignificādi deo ꝯuenit vt cur
rere ⁊ ābulare. nā modus eſt varia iclina
tio ai varios eius affectus demōſtrans.
Modus ſignificādi nihil aliđ ē q̄ diſpō
vocis q̄ ꝯſtituit itellectū ſub tali mō itel-
ligēdi. ⁊ p ꝯn̄s ipa; rē. cū ergo de deo dr̄
āmbulare vl̄ currē ⁊ hmōi ſignificatio hoꝝ
ꝑut ſunt actu dō nō ꝯuenit. Modus aūt
ſignificādi q̄ quādā iportat iperfectione;
dico quo ad motū. qui q̄dē motus neceſ
ſitatē deo cōuenire abſonum ē. Quedā ſt̄
quoꝝ ſignificatio deo ꝯuenit. ſed nō mō
ſignificādi vt creare facere quedā quorū
ſignificatio ēt deo ꝯuenit vt p; i hoc vbo
Exo. Qui ē miſit me ad vos. Et notādu;
ꝙ oia que ſunt pfectiōis de deo dn̄r que
aūt ſt̄ iperfectiōis nō dn̄r. Cū dn̄r aut ſ;
aſſumptionē hūane nāe. vl̄ trāſlatiue dn̄r
Itē i diuinis tm̄ ſunt duo modi ꝑdicādi
ſ. p modū ſubſtātie. ⁊ p modū relationis
ſed ſubā ꝯtinet virtutē. ⁊ relatio multipli
cat trinitatē. Quedā ſt̄ noia q̄ de dō dn̄r
eternalr̄. vt dn̄s ⁊ miſicors que cōnotāt
effectū in creatura ſm habitū. Quedam
vero tꝑaliter. vt dn̄ator ⁊ miſator que cō
notant effectū in creatura ſ; actū quedā
pluraliter. vt pſone. Quedā ſingulariter
vt deus. Quedā ꝓprie vt ꝓprietates per
ſonaꝝ. Quedā appropriate. vt potentia
ſapiētia. Quedā poſitiue vt iuſtus. Que
da; priuatiue vt imortalis. ⁊ hec magis
ꝓprie dn̄r de deo q̄ poſitiua. qr̄ melius
dicit̄ de deo ꝙ non ſit. q̄ qđ ſit. Quedā
trāſlatiue ſunt. vt agnus. leo. q̄ ſymbolice
de deo dn̄r. Duplex ē. n. theologia ſym-
bolica. v; ⁊ myſtica. Symbolica noiat de
um ab iferiori. Myſtica a ſupiori. Sym
bolica noiat deū per cōuenientiā reꝝ cu;
dr̄ leo. agn⁹ ⁊ hmōi. Myſtica vero. i. oc-
culta noiat deū p hoc ꝙ i occulto de ipſo
ſentit per itellectualē viſionē ſiue ꝯtēpla
tionē. vt qn̄ noiat deū ſuauē. dulcē. dile-
ctū. ⁊ hmōi. Utrobiq; tn̄ per creaturas
noiat̄. ſed i ſymbolica per exteriores. in
myſtica per iteriores ⁊ digniores affect⁹
quos aia ſupra ſe recipit. ⁊ ita iponit per
donū ſapientie. hmōi ꝓpriū experimen-
tum eſt cognoſcere qualis ſit deus. Que
dam dicunt̄ collectiue. vt trinitas trinus
Quedam relatiue. vt eq̄lis ſilis. Quedā
reſpectiue ad creaturas vt creat̄as vt cre
ator refugiū. Et hec noia nō dicūt rōnē
dei ad aliud. ſed alia habēt relationē ad
ipſu; vel ad ipſa. Duo ſunt ꝑncipalia no
mina dei. ſ. qui eſt. ⁊ bonū. Per primu;
ſignificatur dei eſſe abſolutum in ſe. ⁊ ſic

ꝯſiderat᷑:vt infinitū.¶Per ſcðm notat᷑ eē
diuinū.vt cā fecit eni ðs oīa ꝑꝑ bonitatē
ſuā.In theolo^a ſuppōit᷑ qð:ꝛ h ꝑꝑ noīa
eēntialia:vt ðs diuinitas potētia eēntia
natura.Item ſupponit᷑ qs pro perſona
ſupponitur que ꝓnotione.¶Preterea per
neutrū genus dī ſubā diuia ꝑ maſculinū
ꝑſona.per femininū notio.ꝛ ꝑ hoc pꝫ ꝙ
nō dꝫ cātari in hymno.vnus pr̄i cū filio.
qꝛ pr̄ ꝛ fili⁹ nō ſunt vnus ī ꝑſona:ſꝫ vnū ī
ſubā.vñ magis cātādū ē vnū pr̄i cuꝫ filio

¶Quod deus eſt ineffabilis. Cap.24.

n Ihil digne vl' ꝓpe de deo dici pt
ꝑꝑ ei⁹ excellētiā.nō eni noīa ꝓpe
de deo loqmur qꝛ noīa ſignificāt
ſubāꝫ cū q̄litate:ꝛ ita ītelligit᷑ ibi ꝯpoſitio
forme cū mā q̄ in deo non eſt.nec ꝑ pro
noīa:qꝛ de deo dcā cadūt a demōſtrati-
one.nō eni pt eē ibi dmōſtratio ad ſenſuꝫ
cū ſit īcorpore⁹ nec demōſtratio ad ītelle
ctū.cū ſit incognoſcibilis.Si ergo dicis
ꝙ hmōi ꝓnoīa ſm ¶Priſcianuꝫ cadunt a
demōſtratione caſſa erūt ꝛ vana.Dicēdū
eſt ꝙ ibi ē demōſtratio ad fidē.nec ꝑ ver
ba q̄ cū modis ꝛ formis.cū tpe ſine caſu
agēdi vl' patiēdi ſignificātia ſt̄ ſꝫ talia nō
cadūt in deū.neqꝫ ꝑ ꝑcipia q̄ ſequūtur
nām noīs ꝛ vbi.nec ꝑ alias ptes orōnis
q̄ nō ſunt ſubijcibiles vel ꝑ̄dicabiles.Ex
his pꝫ ꝙ deū nō poſſum⁹ notificare ꝑ dif
finitionē.ſꝫ q̄litcūqꝫ ꝑ circūlocutionē.vñ
Ber.Quid ē de⁹:ex quo oīa ꝑ quē oīa.ī
quo oīa.Quid ē ðs:quo nihil melius co
gitari pt.Quid ē ðs:volūtas oīpotēs be
niuolētiſſima virt⁹.lumen eēnū.īcōmuta
bilis rō.ſūma beatitudo.īuiſibilis.īacceſ
ſibilis ī ſe ī ſuis ſpectabilis.ꝛ ſolus mira
bilis.Multis mōis aſſerit᷑ aliqd de deo
¶Prio ꝑ nālē rōeꝫ q̄ dictat ꝙ vnus ðs eſt
remunerator bonoꝝ.ꝛ punitor maloruꝫ
ſcðo ꝑ fidē q̄ dicim⁹ deū vnū eſſe in ſubā
ꝛ trinū in ꝑſonis.tertio ꝑ ſacrā ſcripturā
q̄rto ꝑ rōes ꝓbabiles.5.ꝑ exteriores opi
niōes vl' ꝑ̄dicatiōes.Sꝫ in his duob⁹ mo
dis nō ē īnitēdū.niſi firmitatē hēat aliq̄
ꝑ̄dictoꝝ triū.Eſt eni regula ꝙ qcūqꝫ aſſe
rit aliqd de ðo qð nō eſt ſibi certū ꝑ nālē
rōeꝫ.vel ꝑ fideꝫ vel ꝑ ſacrā ſcripturā ꝑ̄ſu
mit ꝛ peccat.

¶De ideis ꝛ li.vite.ca.25

i Dee rerū ꝛ exēplar ꝛ rōnes ſic in
deo ſūt ꝙ idea īportat cāꝫ efficiē
tē ꝯformē effectui.ſꝫ exēplar cāꝫ
formalē.rō vero cāꝫ finaleꝫ.de⁹ eni oīum
reꝝ eſt ꝑ̄ncipiuꝫ a q̄ ſunt forma ꝛ exēplar
ad cui⁹ imitationeꝫ ſunt.ꝛ finis ad quem
ſūt.Hec tria ſic a ſe differūt ꝙ exemplar
vnū eſt.cauſata exēplar ꝯnotat cālitateꝫ
qꝛ vō ī cā ſūt vñ ſm rōes ꝛ idee ſunt plu
res:qꝛ iſta reſpectu reꝝ dñr.Sunt itaqꝫ
plures idee q̄ cōnotant cognitionem.Co
gnoſcibilia aūt diſtinguūt᷑ in cognoſcēte
Silr̄ ꝛ rōes in deo pl̄es ſunt:qꝛ ſingu
la cāta ſunt ꝓprijs rōnib⁹.Abſurdū eniꝫ
eſt dicere.vt ait Aug.equū creatū eſſe ea
rōne q̄ hoiem.Sciendū aūt eſt ꝙ duplex
eſt pluralitas.vna qdeꝫ eſt reꝝ.ꝛ ſm hoc
nō ſunt plures idee.ſiue exēplaria in deo
īmo vna res eſt q̄ oīuꝫ eſt exēplar.ſ.eſſen
tia diuina quā oīa imitāt᷑.ītētū bōa ſunt
Alia vō ē ſꝫ ītelligentie rōeꝫ ꝛ ſꝫ hoc plu
res idee ſt̄ ī deo.qꝛ eni oēs res ītētū ſunt
diuinā imitāt᷑ eſſentiā.ꝓut eſt imitabilis
nō tm̄ vno°.ſꝫ diuerſimode ꝛ ſꝫ diuerſos
gradus.Sic igit᷑ diuina eſſentia ſꝫ ꝙ eſt
imitabilis h mō ab hac creatura eſt ꝓpa
rō huius creature.ꝛ ſilr̄ de alijs.vñ ſm h
pl̄es idee ī deo ſunt qꝛ ītelligit᷑ diuina eſ
ſentia ſꝫ diuerſos reſpect⁹ q̄s res hn̄t ad
ipſaꝫ eā imitātes diuerſimode.hui⁹ āt n̄
ſolū ītelligūt᷑ ab ītellectu creato.ſꝫ ēt ab ī
creato ipſius dei.Scit eni de⁹.ꝛ ab eēno
ſciuit ꝙ diuerſe creature diuerſimode ip
ſi⁹ eſſentiā eſſent imitature.ꝛ ſꝫ h ab eter
no fuerūt in mente dīna pl̄es idee ſm ꝙ
intelligunt᷑.ſicut rōes ꝓprie reꝝ ītellecte
in deo.hoc eni īportat nomen idee vt ſit
ſ.q̄daꝫ forma ītellecta ab agente.ad cui⁹
exēplū exitus opus ꝓducere intēdit.Di
cēdū eſt ergo ꝙ lꝫ rōes in deo:ꝛ idee ſint
vna virt⁹ ꝛ vna lux ꝛ eſſentia.dñr tn̄ plu-
res rōnes ꝛ idee ꝑꝑ pluralitatē ideatoꝝ.
cuius exemplū habes in naturis.Vide-
mus enim ꝙ omnes linee circuli vniunt᷑
in centro remote autē a centro differunt

abinuicem. Item idee ſunt vt dicit Aug.
forme principales rerum que diuina itel
ligentia ↄtinent̃. dicendū eſt igit̃ ꝙ ſicut
in mēte artificis prius eſt forma rei quaȝ
opus exeat. ſic idee reꝝ añ mūdi ↄſtōneȝ
in mēte creatoris erāt. Nō. n. aliqd extra
ſe aſpiciebat ſm ꝙ mūdū faceret. Ex hoc
pȝ ꝙ oīs creatura prius in deo extitit ꝙ̄ i
ſe ipſa vñ cū ab ipo per creatiōnē ꝓceſſit
ab ipſo quodāmō diſtare cepit. vñ rōalis
creatura ad ipm redire dȝ cui ꝑmo ↄiun
cta fuit añꝙ̄ eēt. ⁊ hoc ꝑ ideas q̄ nō aliō
ꝙ̄ ipſe deus ſunt ⁊ erūt ſic āt ad locū vñ
exeūt fluia reuertūt̃. Res ꝓut ſunt i deo
dñr vita que ſportat rōeȝ boni. Jo. i. Qđ
fcm̄ ē in ipſo vita erat dñr ēt lux que ipor
tat rōeȝ vi. Aug. ſup ge. Creature i deo ſt
lux. hec iō dñr. qꝛ in deo nō ſunt mala ne
qȝ falſa. dr̄ia eſt inter exēplar ⁊ librū vite.
⁊ ſpeculū. Exēplar eni dr̄ reſpectu reꝝ: vt
redeuntiū tanꝙ̄ ad cāȝ primā. qꝛ ↄnotat
creaturā. vt ſup dcm̄ ē. Speculū dr̄ reſpe
ctu reꝝ eūtiū. de libro vite dic̄ vgo. ꝺ ſcō
vic. ꝙ lib vite ē cui⁹ origo eťna icorrupti-
bil̃ eēn⁽ᵃ⁾ cog⁽ᵒ⁾ vera. ſcriptura idelebil̃ iſpe
ctio ꝺſiderabil̃. doctria facil̃ ſcia dulcis. ꝓ
funditas ipſcrutabil̃. verba inumerabilia
tñ vnū v̄bū oīa. Aia vero moralr̄ loq̄ndo
multiplr̄ ē i deo. ſ. ſicut ramus in arbore.
apis i flore. nauis i littore. feſſus in thala
mo. theſaurus in agro. ſcriptura in libro
auicula i nido. piſcis in riuo. queľȝ res i ſi
bi ꝓpō. ſtella i firmamēto. imago i ſpecu
lo. cera i ſigillo. gēma i auro. mel i fauo.

De appropatis diuis pſonis. Cap. 26

Q Uāuis oīa eēntialia oib⁹ pſonis
eq̄lr̄ ↄueniāt appropat̃ tñ pr̄i po
tētia filio ſapia. ſpūi ſcō bōitas. ⁊
ꝺ ꝑꝑ excluſioneȝ carnal̃ itellect⁹. ne vȝ pr̄
rōe antiq̄taꝉ credat̃ ipotēs fili⁹ rōe iuuē
tutis credat̃ iſipiēs ſpūs ſcūs rōe ipetuo
ſitatis credat̃ crudelis ꝺ rō ꝑtinet ad ſim
plices. ſ. ꝙ potentia nālr̄ p̄cedit ſapiam ⁊
vtrāqȝ bonā volūtatē. de attributꝭ itaqȝ
eſt loqui duplr̄ aut ſȝ rē. ⁊ ſic oīo idē ſunt
nec appropriant̃. aut ſm rōem. ⁊ ſic eorū
quedā appropriant̃. q̄dā nō. nā appropa
tio nihil aliud eſt ꝙ̄ ſpālis attributio rōe
alicui⁹ ↄformitatis cū ꝓprio illius pſone
ſicut potētia hȝ ſilitudinē cū pr̄e q ē ꝑn⁽ᵐ⁾
vniuerſale ⁊ ſapia cū verbo. ⁊ bonitas cū
amore. ¶ Predictaȝ appropriationē hȝ cō
ſuetudo ſcripturaꝝ que opa manifeſtati
ue potētie attribuit pr̄i. ſapie filio bonita
tis ſpūi ſcō. Alia ē appropriatio. Hylarij
Eternitas i pr̄e q nō hȝ prin⁽ᵐ⁾ iceptiōis in
ſe. nec prin⁽ᵐ⁾ eſſendi ab alio. Spēs in ima
gine. i. in verbo. qꝛ ſūme pulchrū. vſus in
munere hoc ē i ſpū ſcō. qꝛ ſumme ꝓficuū
⁊ cōicatiuū ē. Iſtud ꝑ alia v̄ba ſic iſinuat
Aug. in pr̄e vnitas in filio eq̄litas. in ſpū
ſcō vnitatꝭ eq̄litatiſqȝ ↄcordia. Cōuēit āt
pr̄i vnitas qꝛ ſicut vnitas a nullo ꝺſcēdit
⁊ oīs pl̄alitas ab ea ꝺfluit. ſic ꝺs pr̄ a nul
lo ē ⁊ alie pſone ab ipo ſt. ¶ Preterea ſicut
vnitas de ſe gignit vnitatē. ita de ſe pr̄ gi
gnit alteꝝ ſe. i. filiū. In filio v̄o dr̄ eē eq̄li
tas q̄ equat̃ pr̄i. nō ſolū in potētia. ſapia ⁊
bonitate. ſȝ ēt in hoc qꝛ ſicut pr̄ dat ſuam
bonitatē alteri pſone. ſic ⁊ fili⁹ in ſpū ſctō
aūt ē vnitatꝭ. eq̄litatiſqȝ ↄcordia. ſeu ↄne
xio qꝛ ē amor āboꝝ. i. pr̄is ⁊ filij. iteȝ q̄rta
appropriatio eſt ꝙ in pr̄e eſt rō ꝑncipādi
⁊ origināđi. qꝛ ſūme ꝑncipiuȝ. In filio ve
ro rō exēplandi qꝛ ſumme pulchrū. ſȝ in
ſpū ſancto rō faciendi. qꝛ ſumme bonū.

De potentia dei. Capl'm. 27

P Otētia dei duplex ē. ſ. abſoluta ⁊
ordinata. Multa vero p̄t. p⁽ᵒ⁾ mō
que nō p̄t. 2⁽ᵒ⁾ mō qꝛ multa ſubſūt
ſue po⁽ᵉ⁾ q̄ n̄ ↄueniūt ſibi. vt facē mala poſ
ſet tñ ea ↄgruētia. ⁊ ſic poſſet ea facē. ꝺs
pr̄ oīa pōt oib⁹ mōis. qꝛ pōt ꝓducere de
nō eē i eſſe. ⁊ hoc ꝑ creationē. Itē pōt ex
incōpleto cōpletū facere. ⁊ hoc ꝑ ꝓpaga
tionē. Itē pōt mutare vnū cōpletū in ali
ud cōpletū ſicut pȝ in trāſubſtantiationē
panis in corpus xp̄i. de talib⁹ dicit Aug.
Deus deo aliqd poſſe. ⁊ nos itelligē nō
poſſe. ¶ Potētia dei apparet in mūdi ini-
tio medio. ac fine. In ꝑncipio qdē qꝛ res
creauit de nihilo. In medio āt qꝛ res ne
i nihilo vertāt̃ ſua potētia ↄtinet. In fine
v̄o. qꝛ mortuos mira celeritate ſuſcitabit

Appet quoqȝ potētia dei in rebus ſpūa
lib⁹ qꝛ cū diabolus ptātē hēat ī nob̄ imu
tādi ſenſuȝ ⁊ fantaſiā. āgelus āt hȝ ptātē
ſup h̄ ⁊ ſr̄ itellectū. Solus āt d̄s nō ſolū
hȝ ptātē ſr̄ tria p̄dcā. ſȝ ēt p̄t mutare vo-
lūtatē Aug. dicit qꝛ d̄s nos p̄uenit vt ve
limus. ⁊ ſubſeqꝈ ne fruſtra velimus. lȝ d̄s
ſit oīpotēs. tñ nō attribuūt̄ ei act⁹ culpa-
biles. vt mētiri ⁊ male velle. nec penales
vt metuere ⁊ dolere. nec corpales. vt co-
medē ⁊ dormire. niſi forte tranſumptiue
nec act⁹ incōuenietes q p̄nt eē tripl̄r. p° ſi
aliqs actus ꝯdicit diuine potētie. vt ē facē
maiorē ſe. 2° ſi ꝯdicit eius veritati. vt ē fa
cere aliqd ſil' eē ⁊ nō eē. vel ꝙ p̄teritū ſit
futurꝝ. tertio ſi ꝯdicit ei⁹ bōitati. vt dānare
Petrū ⁊ ſaluare Iudā. de his Anſelm⁹
Quōlibet icōueniēs ⁊ minimū ipoſſibile ē
apd̄ deū. Horꝝ āt hec ē rō. qꝛ potētia dei
cū ſit pfectiſſima. nec ē ō nihilo. nec ē ſub
aliquo. vñ nō p̄t d̄ficere peccādo. nec ſuc
cūbere patiēdo nec egē ſubſidiuȝ i aliqb⁹
q̄rendo. ac p hoc nec culpabilia. nec pena
lia. nec mālia pōt. dicēdū quoqȝ ꝙ deus
pōt oīa p ſe. vel per creaturā illa dico oīa
poſſe que ſūt potētie. h̄ āt iō dr̄. qꝛ poſſe
peccare nō ē potētie. ſȝ īfirmitatis deo āt
cōpetit pfectū poſſe. ⁊ pfectū diuinū d̄ q̄
Dio. Dānatio eſt nō peiore exceſſus. tm̄
ſȝ olum pul. ⁊ bo. oīmoda ⁊ perfecta poſ
ſeſſio. firma ⁊ nō valēs cadere fortitudo.
Notādū ergo ꝙ quedā opatōes attribu
unt̄ deo ſm̄ cālitatē ⁊ nō ſm̄ eſſentiā. vt
comedere. currere quedā ſm̄ eſſentiam.
⁊ nō ſm̄ cauſalitatē. vt iuſtificare. creare
quedam nec ſic. nec ſic vt peccare.

¶ De virtute miraculorꝝ. Cap. 28

Quoniā p diuinā potētiaȝ ſiūt mi
racula. iō de miracul' ē agendum
aug. āt illō vocat miraculū qcqd
arduū. aut īſolidū ſupra ſpeȝ vl' facultatē
admirātiſ appet. Ad h̄ ꝙ aliqd ſit miracu
lū q̄ttuor reqrūt̄ vel ꝯcurrūt. p̄m ē ꝙ ſit a
deo ſȝ ꝙ ſit pter nāȝ. 3m ꝙ ſit euidēs. q̄r
tū ꝙ ſit ad fidei corroboratiōeȝ vñ ſi ali-
qd iſtorꝝ q̄ttuor defuerit mirꝝ dici p̄t non
miraculū. No. ꝙ q̄dā ſt̄ ſupra nām. q̄daȝ
ꝯ naturā. quedā p̄ter naturā. Supra nāȝ
ſunt illa qb⁹ nō ē ſiīe in nā. nec in potētia
nāe ſic ē virginē pere. Cōtra nāȝ ſt̄ que
fiunt vſu ꝯtrio nāe. tñ terminant̄ ad cōfor
mitatē nāe. ſicut eſt ceci illuminatio. ſȝ p
ter naturā ſt̄ que fiūt ordie ſiīi nāe. nō tñ
p p̄ncipiū nāe. vt in mutatōe virgarꝝ i ſer
pētes. qꝛ illō potuiſſet fieri ordine nāe p
lōgā putrefactionē. vt pȝ p ea q̄ fiunt ſm̄
rōes ſeīales. verūtñ qꝛ nō fuit ibi opatio
nāe miraculū fuit. Res qñqȝ pducit̄ ab
agēte ſiīi ſucceſſiue. h̄ attribuit̄ nāe. ⁊ dr̄
nāle. qñqȝ pducit̄ ab agēte diſſiīi i iſtāti
⁊ h̄ attribuit̄ deo. ⁊ dr̄ miraculū. Sciēdū
ꝙ qñqȝ po^a aliq̄ ⁊ ei⁹ actus ē nālis. ſicut
viſus ⁊ videre qñqȝ po^a eſt miraculoſa. ⁊
act⁹ ei⁹ nālis. vt qñ cecus illuminat⁹ videt
qñqȝ vtrūqȝ ē miraculoſuȝ vt ptus virgi
nis. No. ꝙ miracula vl' mira fiūt qñqȝ in
ente. vt ſtatio ſolis. ⁊ ei⁹ retroceſſio. qñqȝ
fiūt in vegetabili. ſicut qñ virga Aarō flo
ruit. qñqȝ in ſenſibili ſicut fuit i locutiōe
aſine Balaā. qñqȝ in rōne ſicut fuit ī am
bulatiōe claudorꝝ. auditiōe ſurdorꝝ. ſuſci
tatiōe mortuorꝝ in ptu virgis. Vt āt ſci-
mus qñ aliqd̄ miraculū ſit. No. dr̄iaȝ in
ter rōnes cāles. ſeminales ⁊ nāles. qꝛ rō
cālis ē potētia paſſiua creature abſqȝ oī
diſpōne nature. vt ſolūmō d̄s ex ea faciat
qd̄ vult. ſicut fuit in ptu virginis. ⁊ in tali
bus ſimpl̄r eſt miraculū. Rō āt ſeīalis ē
potētia paſſiua nāe. ſȝ cū diſpōne remo-
ta ſicut fuit in virgis de qb⁹ facti ſunt ſer
pētes. ⁊ hoc factū fuit in iſtāti. natura āt
feciſſet idē. ſȝ n̄ niſi paulati p lōgā putre
factionē. vñ pȝ ꝙ ea q̄ fiūt ſȝ rōes ſeīales
pti ſt̄ nālia. pti miraculoſa. Rō nālis eſt
po^a cū diſpōne pꝑinq̄. ſic pȝ in mā qñ ē i
vltia ſui diſpōne. vt formā recipiat. ⁊ ſm̄
hūc modū ē rō naturalis in grano ſeīato
ad pductionē ſegetis ⁊ h̄ eſt miraculuȝ.

¶ De ſcientia dei. Cap. 29

Scit deus oīa p̄ntial̄r ⁊ ſil' pfecte
quoqȝ ⁊ immutabil̄r. p̄ntial̄r dico.
h̄ eſt ita limpide. ac ſi cūcta eēnt
p̄ntial̄r eētia. Siml' ēt ſcit oīa qꝛ vidēdo
ſe. q ſibi p̄ns ē oīa videt. Perfecte quo-

ꝟ.qꝛ cognitio ei⁹ nec pōt augeri nec mi
nui. Scit ⁊ imutabilr̄ qꝛ noſcit oīa p̱ na-
turā ſui intellect⁹ q̱ ē imutabil̄r. Dicendū
ergo ꝙ de⁹ cognoſcit tp̄alia etnalr̄. mu-
tabilia imutabilr̄ ꝯtingētia infallibilr̄. fu
tura p̄ntialr̄. depēdētia i depēdēt creata
icreate. alia v̄o a ſe. i ſe ⁊ p̱ ſe. No. dr̄ia3
int̄ ſcia3 dei. xp̄i angeli. ⁊ hoīs qꝛ de⁹ ſcit
oīa ſit̄ videt. n. mlt̄a i vno. i. a ſe ipſo. vñ i
viſiōe dī nō differt id qd̄ videt. ⁊ p̱ qd̄ vi
det ſic̄ i hoīe q̱ videt p̱ oculū. qꝛ videt ſe
p̱ ſe. ⁊ in ſe videt oīa. xp̄s āt h3 ꝙ hō ſcit
oīa q̄ ſcit d̄s ſcia viſiōis. l3 n̄ ita limpide
ſic̄ d̄s. Angel⁹ v̄o deformē h3 intellectu3
cū d̄o. i. illa q̄ ſcit ſcit ſil̄ actu ⁊ ſcia viſiōis
ſic̄ d̄s l3 neſciat oīa q̄ ſcit d̄s. ſ3 hō vnū ſo
lū ſcit actu. qꝛ l3 videat mlt̄a. illa tñ nō vi
det vno actu vidēdi. ſ3 mlt̄is. i. p̱ multas
rer̄ ſilitudines. Sapia dei l3 in ſe ipſa n̄
diuerſificet̄. diuerſa tñ ſortit̄ noīa. Inq̄ꝫ
tū. n. ſapia dei cognoſcitiua ē paſſibiliu3
dr̄ ſcia ſiue cognitio. Itē inq̄ꝫtū ē cogno
ſcitiua oīu3 q̄ ſūt in mūdo dr̄ eē viſio. in
q̄ꝫtū ē cognoſcitiua eoꝝ q̄ bñ ſiunt dr̄ ap
probatio inq̄ꝫtū ē cognoſcitiua futuroꝝ
dr̄ p̄uiſio inq̄ꝫtū ē cognoſcitiua eoꝝ q̄ ab
ip̄o deo faciēda ſt̄ dr̄ diſpō iq̄ꝫtū ē cogſci
tiua p̄miādoꝝ dr̄ p̄deſtinatio. inq̄ꝫtū eſt
cognoſcitiua dānādoꝝ dr̄ reprobatio co
gnitio dīa cu3 ſit pfciſſima oīa cognoſcit
diſtinctiſſime ſub oībus ꝯditiōib⁹ q̄s res
hñt ⁊ pp̱ h̄ futura ſcit futura p̄ntia p̄ntia
⁊ bōa approbanda. malaq3 reprobanda
Si āt ſcir̄ volueris q̄lit̄ d̄s cognoſcit ma
la. Notādū ꝙ ꝯtingit aliq̄d cognoſci du
plicit̄. aut p̱ ſpē3 ꝓpriā aut p̱ ſpē3 alienā.
Prio° cognoſcit̄ hīt⁹. 2° mō p̄uatio. Itē
p̄mo° cognoſcit̄ lux ſ̄o mō tenebre. Eodē
mō dō ē ꝙ p̄mo° cognoſcit̄ bonū. 2° mō
malū. ſ. p̱ ſpē3 oppoſiti hīt⁹. Nihil. n. eſt
malū. niſi bōi p̄uatio. vñ dō ē ꝙ d̄s cog°
ſcit bonū p̱ vnicū mediū. ſ. p̱ ꝓpriā eſſen
tiā mala āt p̱ duplex mediū. nā p̱ eēntiā
ſuā cognoſcit hītū oppoſitū malitie. ⁊ il
lo hītu mediāte. vt ē i ip̄o deo cognoſcē
te cognoſcit defectū ei⁹. ⁊ iō dr̄ mala a lō
ge cognoſcē vnde pſal̄. Et alta a lōge co
gnoſcit ideſt male.

De p̄deſtinatiōe. Cap̄. 50

P Redeſtinatiōis diffinitiōis aſſi-
gnāt̄ ab Aug. q̄ttuor. Pria eſt p̄
deſtinatō ē p̄ſcia bñficioꝝ dei 2ᵃ
eſt. Predeſtinatio ē alicui⁹ ad glīa3 p̄or-
dinatio. t̄ria ē. p̄deſtinatio ē ꝓpoſitū mi
ſerēdi. q̄rta ē. p̄deſtinatio ē p̄paratio gr̄e
i p̄nti. ⁊ glīe i futuro. In p̄ma diffinitio
ne notat̄ dīa cognitio. in ſ̄a electio. i t̄tia
volūtas. i q̄rta directio i finē. Predeſtia
tiōis cā efficiēs d̄s ē q̄ꝫtū ad effect⁹ nota
tos i noīe p̄deſtinatōis. Mālis āt cā ē il
le q̱ p̄deſtinat̄. ſ3 foꝛalis ē mod⁹ vl̄ ordo
p̄deſtinatōis qꝛ primo dat̄ gr̄a. ⁊ poſt h̄
glīa. Cā final̄ ē duplex. ſ. vt ſcim⁹ ſci ⁊ ima
culati i ꝯſpcū dī. No. dr̄ia3 iter hec q̄ po
nit. Paul⁹ apl̄s. ſ. vocatōe3. iuſtificatōe3
p̄deſtinatōe3. ⁊ magnificatōe3. Uocatio
n. retrahit a malo. Iuſtificatio reſpic̄ ini
tiale bonū gr̄e p̄deſtinatio reſpic̄ gr̄e bo
nū finale. Magnificatio v̄o ē bonu3 glīe
future. vl̄ dicas ꝙ p̄deſtinatio p̱ gr̄a3 glī
a3 p̄parat. Uocatio gr̄a3 offert. Iuſtifica
tio illā ꝯfert. ſ3 magnificatō p̱ gr̄a3 glo-
riā multiplicat. Sciēdū ꝙ duplex ē actō
in diuinis ſic̄ in nālib⁹. Una ponit aliq̄d
in rē extra vt caloꝛ ignis. Alia nō vt viſio
⁊ ſic viſio in diuis ē duplex actō. Alia nō
vt p̄deſtinatio. q̄ nō infert reb⁹ neceſſita
tē. ſic̄ v̄bigr̄a. De⁹ ſcit ſi iſte ſit comeſtu
rus hodie. vl̄ nō nihilominꝰ iſte h3 ptā-
tē comedēdi. ⁊ manū ad os porrigendi.
qꝛ ſi p̄deſtiatio reb⁹ neceſſitatē iponeret
multa ſeqrerent̄ incōueniētia nā fruſtra
ꝓponeret̄ bōis p̄mia. ⁊ malis ſupplicia
Itē iniuſte remūerarēt̄ boni ⁊ punirent̄
mali. Itē maloꝝ nr̄oꝝ d̄s auctoꝛ eēt. Itē
nec ſperādi aliq̄d nec ſupplicādi vlla eēt
rō. Ite3 euacuaret̄ libtas arbitrij q̄ ſe h3
ad vtrūq3. Itē nec bōa faciētes eēt lauda
biles nec mala facientes vituperabiles.
Sciendū tamē ꝙ hoc eſt duplex. Si de
us preuidet hoc: hoc neceſſario eueniet.
qꝛ cōiunctiꝫ eſt vera diuiſiꝫ falſa ⁊ eſt ibi
neceſſitas cōſequentie. nō conſequentia
qꝛ l3 ibi ſit habitudo. ſiue illatio vni⁹ ca

thegoꝛice ad aliā nō tn̄ neceſſe ē ꝙ ipſi⁹
termini ſint actu ſ̄bigr̄a. Si hō ē aīal ē
neceſſitas eſt ꝯſequētie nō ꝯſequētis. nā
hoc pōt nō eē cū mā. tn̄ ſtabit. ⁊ de hoc
hēmus exēplū. Boetij in libꝛo de conſo.
Si aliqs videt aliquē facientē rotā. neceſ
ſe eſt ꝙ iſte faciat rotā. nec tn̄ viſus ei⁹ eſt
cā illi⁹ factōis. ſic deus videt mala illius
opa nec tn̄ eſt cā q̄re male opetur verūtn̄
fiet ſi puiſum ē. Itē bonū exēplū. Si ali
qs hȝ oculū tante pſpicacitatis. vt vide
ret futura. nō iō ligaret res ad euentum.
Itē artifex in mā nodoſa bn̄ videt defe-
ctū effect⁹. nihil tn̄ eſt cā effect⁹. Itē due
ſūt pagine libꝛi vite. Una ē pn̄tis iuſtitie
a qua pōt qs deleri. Alia ē diſpōnis eter
ne de q̄ nullus delebit. Dr̄a ē inter pre-
deſtinationē ⁊ pſciā. qꝛ predeſtinatio ē
precognitio bonoꝝ cū cālitate eorūdē. ſȝ
pſcia dicit pcognitiōe maloꝝ ſine cālita-
te que poti⁹ reſide tpenes liberꝝ arbitriū.
Cū dr̄ a ſc̄tis ꝙ pdeſtinatio oronib⁹ ad
iuuat. nō ē ſic intelligendum ꝙ tpale cau
ſet eternū. ſȝ hoc q̄ntū ad effectū predeſti
natiōis iuuat orō. ſ. quātū ad grām ⁊ gl̄i
aȝ. qꝛ ſm illa bn̄ coopat liberꝝ arbitrium
pdeſtinatiōi. vn̄ ſicut de⁹ aliquē ſaluandū
puidet. ſic ⁊ modum quo ſaluari debeat
pp qō ſtult⁹ eſt q dicit. Uolo facē qō pla
cuerit. qꝛ ſi ſaluari debeo ſaluaboꝛ. vl̄ ſi dā
nari dānaboꝛ. Sicut ſtult⁹ eēt īfirmus qꝛ
diceret. Uolo comedē ⁊ bibere qō placu
erit. qꝛ ſi curari debeo curaboꝛ: vel ſi mo
ri debeo moꝛiar. ſic. n. inutiles eēnt ⁊ me
dici ⁊ medicie. Sane ſi de⁹ pmittit liberꝝ
arbitriū ꝙ ſe hēat ad vtrūlibet in malum
cadē. hoc nō pmittit. niſi iuſte. Ruſus ſi
p grām pueniat nulli facit iniuriā. Cum er
go de⁹ malos dānat ⁊ repꝛobat opat ſȝ
iuſtitiā. qn̄ vo pdeſtinat agit ſm grām ⁊
miſericoꝛdiā que nō excludit iuſtitiā. Uo
lūtate āt pma vult de⁹ oēs hoiēs ſaluum
fieri inq̄ntū hō eſt. Uolūtate aūt ſc̄da nō
vult iſtū hominē repꝛobū. inq̄ntum ipſe
eſt talis. Uolūtas igit antecedēs reſpicit
oꝛdinē nāe in finē prout a deo ꝯdita eſt.
voluntas vero cōſequēs reſpicit oꝛdinem

pſone. prout eſt libero arbitrio ſuo vl̄ alie
no in finē diſpoſita. Hec de realitate di
cta ſūt. ſȝ logice loquēdo cū ſaluatio hoīs
ſit ꝯtingens de neceſſitate determinari n̄
pōt qō enī pōt eē ⁊ nō eē cōtingēs ē non
neceſſarium. ſicut philoſophus dicit in li
bꝛo ſc̄do pier. Si vero queritur quare de
us hūc pdeſtinauit ſiue elegit. ⁊ nō illū.
hoc inexplicabile eſt in hac vita moꝛtali
Per hoc. n. exclamat. Aplus. Ro. xi. ca.
O altitudo diuī ſa. ⁊ ſ. dei. q̄ icō. ſūt iu.
ei⁹ ⁊ inue. vie ei⁹. Si. n. dicim⁹ ꝙ repbi re
pellūt grām h̄ verꝝ eſt. ſȝ ſi eēnt pdeſtinati
nō repellerēt finaliter vn̄ Aug. li. d pde-
ſcō. Grā inqt que occulte hūmāis coꝛdi
bus attribuit a nullo duro coꝛde reſpuit
iō qppe tribuit vt duritia coꝛdiū aufera
tur. ¶ De pſcia ⁊ repꝛobatione. Ca. xi.

r Epꝛobatio ē vt ait Aug. pſcia ini
qtatis quorūdā ⁊ pparatio dam
natiōis eorūdē. vn̄ no. ꝙ i repꝛo-
batiōe tria ſūt vnū ē puiſio iniquitatis ab
eterno. alterꝝ obduratio. i. ſubtractio grē
i pn̄ti. tertiū ē pparatio pene eterne i futu
ro. Si g̃ querit vtꝝ repꝛobatō hēat cāȝ ex
pte hoīs quātū ad pmū meritū hoīs non
eſt cā quo ad ſȝ cā eſt meritoꝛia ⁊ effecti
ua. quo ad ȝm cā ē meritoꝛia ſȝ nō effecti
ua. ecōtra in pdeſtinatiōe ſūt tria contra
ria ſȝ i hoc ē dr̄ia. qꝛ pdeſtinatio pparat
glīaȝ ſȝ bn̄placitū. ſȝ repꝛobatio pparat
penā ſm exigētiā meritoꝝ. De obdūra-
tione ſciendū eſt ꝙ trāſlatiue dr̄ ſm ſili-
tudinē obduratiōis in coꝛpib⁹. Duritiā
āt coꝛpoꝝ ſequit triplex ppꝛietas. pmū
eſt ihabilitas ad ſuſcipiēdū ipꝛeſſionē ſȝ
eſt ſtabilitas ad pmanendū in ſe. tertium
ē foꝛtitudo ad reſiſtēdū. His mōis dr̄
coꝛ obdurari tripl'r. vno mō p inhabilitatē
ad ſuſcipiēdā grām. 2. mō p īfirmā adhe
ſionē ad peccatū. tertio mō p rebellionē
diuinaꝝ īſpirationū ⁊ mādatoꝝ dei. vn̄
q̄rendū ē vtrū pſciti a deo poſſint deme
reri: ⁊ ecōtrario. ad qō dō ꝙ ſcia dei ꝯpa
rat ad res creatas ſicut ars ad artificia
vn̄. ſicut ars nō ſolū ē cognoſcitiua. ſȝ ēt
factiua eoꝝ q̄ ſm artē fiūt. eoꝝ vo qbus

ab artis regulis deuiat̄ ē cognoſcitiua tā
tū ita vt ſcia dei ē cognoſcitiua ⁊ factiua
oium bonoꝝ. maloꝝ aūt nō ſiue pctōꝝ q̄
ſūt deuiatōes q̄dam ab eterna lege ipſi⁹.
Scia dei ē cognoſcitiua tm̄. nō āt cātiua
⁊ ſic pʒ ꝙ boni q ꝑ gratiā iuſtificāt̄. nō ſo
lū ſūt ab eterno cogniti a deo ſʒ ēt ad gra
tiā habēdā ¶Pctōres aūt neqʒ iuſtificant̄
ꝑ grāʒ. nec ſunt electi vl' ꝑordinati a deo
ad culpā. ſʒ ſolū ꝑſciti ꝙ nō ſūt grāʒ hītu
ri. ſʒ ſue nāe reliquēdi. ⁊ qꝛ nō oē agens
pōt id qđ ē ſupra ſe nā ſibi relicta nō pōt
in actū meritoriū q ē ſupra facultatē nāe
pōt aūt i actū pcti q ē demeritori⁹. ſic̄ ⁊ i
aliqd ifra nāʒ humanā exn̄s hō. n. peccā
do dſcēdit a dignitate ſue nāe. ⁊ ſic pʒ ꝙ
ꝑſciti poſſunt demereri facili⁹ ꝙ̄ mereri.

¶ De volūtate dei. Cap. 32.

Olūtas dei duplex ē. ſ. volūtas ſi
gni ⁊ bn̄placiti volūtas bn̄placiti
eſt duplex. ſ. antecedens. de hac
vide ſupra ca. ꝑrimo. que ſepe explet̄. ⁊
ꝑ ꝯſequens hec nūquā remanet inexple
ta. Alia eſt volūtas ſigni ⁊ hec qn̄qʒ rema
net inexpleta hmōi rō eſt qꝛ volūtas dei
pōt ſumi dupliciter vel ꝓprie. ſic accipit̄
volūtas bn̄placiti vel metaphorice. ⁊ ſic
accipitur voluntas ſigni. ¶Primo mō dr̄
deus aliqd velle. ⁊ hoc velle ipſe deus eſt
ſcđo mō metaphorice eſt ad moduʒ volē
tis ſe hēre ⁊ hoc velle nō eſt de⁹ hec igit̄
diuiſio nō rei. ſʒ vocis eſt. ſicut ire pt̄ dici
vel ꝓprie mot⁹ ire. vl' metaphorice ſignū
ire. volūtas bn̄placiti dei ꝯn̄s eſt recta ⁊
efficax. ⁊ irreꝑhēſibilis. vnde qꝛ eſt recta.
nullus eſt rectus. niſi ꝯformetur ei. Iteʒ
qꝛ eſt efficax nihil ſine illa pōt effici nihil
ꝯtra illā pōt fieri. per nullū poteſt impe-
diri. itē qꝛ irreprehenſibilis ē nihil ꝑcipit
aut ꝑmittit. niſi iuſte. nihil agit. aut cōſu
lit niſi bene. Signa bn̄placiti ſūt qnqʒ. ſ.
ꝑceptio. ꝓhibitio. cōſiliuʒ ꝑmiſſio. ⁊ opa
tio. quoꝝ numerus ſic accipit̄ voluntas
diuina ꝓprie loquēdo. aut pn̄tiū aut fu-
turoꝝ eſt. Si reſpectu ꝑſentiuʒ aut ideſt
bonū ⁊ ſic eſt impletio aut malū. ⁊ ſic eſt
permiſſio. Si reſpectu futuroꝝ ſic eſt tri
plex aut eſt malum. ⁊ ſic eſt ꝓhibitio. aut
bonū neceſſariū. ⁊ ſic eſt ꝑceptio. aut bo
nū ſuperrogationis. ⁊ ſic eſt ꝯſiliū. Con-
tra tria prima pōt aliqd fieri. qꝛ ſe hn̄t vt
in fieri. ſʒ cōtra duo vltima. ſ. ꝑmiſſioneʒ
⁊ opationeʒ nihil pōt fieri qa ſe hn̄t vt in
facto eſſe. ⁊ qđ ꝑfectū eſt nō pōt nō fieri.
De his ſignis nota ꝙ ꝑceptū dicit obli-
gatiōeʒ ad faciēdū bonū prohibitio dicit
obligationē ad vitādū malū cōſiliū dicit
doctrinā ꝑ quaʒ ſcim⁹ ꝙ id qđ ꝯſulit̄ ſi fi
at affert ꝑmiū ſi nō fiat affert ſuppliciuʒ
ꝑmiſſio dicit priuationē cohibitiōis ⁊ eſt
ſignū diuine volūtatis. nō reſpectu mali
qđ permittit̄ ſed reſpectu boni qđ ex ma
lo ꝑmiſſo dr̄ Nō. n. ꝑmittit de⁹ malū fie
ri niſi ex ſeipſo aliqđ bonum eliciat vt pʒ
in tentatiōib⁹ diaboli q̄ proſunt multipli
ſctis. ¶Preterea ſi nō eēt malū nō eſſet in
bono pulchritudo. niſi abſoluta. Nūc ve
ro ꝑꝑ ꝯparationē ad malū clarius eluce
ſcit. Opatio notat factionē in re per quaʒ
refert̄ creatura ad creatoreʒ. De ꝯformi
tate volūtatis nr̄e ad deū ſciēdū eſt ꝙ du
plex ē ꝯformitas. ſ. ꝓportiōis. ⁊ ꝓportio
nalitatis. ¶Primo mō eſt cōformitas vo
lūtatū in ſe ſm rōeʒ eēntie. ⁊ ſic ē impoſſi
bile. hoc mō qꝛ finiti ad īfinitū nulla eſt ꝓ
portio. ſcđo mō ē ꝯformitas. q̄ ē ſm ſilr̄
ſe hr̄e qđ fieri pt̄. poſſibile ē. n. idem voli
tuʒ eſſe al'vtrobiqʒ. vt. ſ. hō velit id quod
deus ſm velle quo vult nos velle de⁹ qđ
ſi humane attēdimus in forma volendi.
tūc ſi volum⁹ hēre mercedem nr̄i corpo-
ris oʒ ꝙ ſemꝑ conformemur ei in forma
volendi. Si auteʒ querit̄ vtrum abſolute
teneamur dicendū eſt ꝙ ꝯformitas eſt q̄
dā in actu ad quā nō tenemur niſi habita
charitate. ⁊ nec tūc niſi pro tp̄e ⁊ loco vt
qn̄ qs cogitat dei v̄itatē. ſ. articulos fidei
tenet̄ credere. qn̄ cogitat dei bonitateʒ te
net̄ diligē. Eſt alia ꝯformitas in hītu ad
quā non tenet̄ qs niſi qn̄ actu dei bonita
tē recogitat qꝛ tūc tenet̄ ſe ad charitateʒ
dei ꝑparare. De cōformitate āt in volitō
ſciēdū qđ volūtate ſenſualitatis nō tene
mur cōformari volūtati dei nec in volit-

nec in forma volēdi. Voluntas ſenſualita
tis tm̄ eſt aīantis.vñ ꝯtrꝫ ad h nos hac
volūtate nō peccarem⁹. ſi rō huic volūta
ti iūcta ñ foret.cui⁹ ē alteritatē repmē. ſꝫ
volūtate rōnis deliberatiua tenemur dō
ꝯformari in volito qđ ꝯſtat nobis deum
abſolute velle.vt ſalutē nr̄am.vel ꝯgruit
nobis velle. Si vō ñ ꝯgruit nobis ꝯtnis
bonū ſit in ſe ñ vult de⁹id nos velle.vñ h
nō tenemurvelle niſi inꝯtū ē volitū a dō
vñ ſi ſcio deū velle mortē pr̄is mei.tamē
poſſū vitā velle ꝛ laborare ad hoc. qꝛ nō
vult de⁹velle me pr̄i meo ꝯtrariū. Itē vo
lūtate ꝯditionata nō tenemur deo cōfor
mari.vt qñ pluit vellem⁹ ꝙ nō plueret ſi
deus vellet. qꝛ volēdo ꝯditionalit̄ nō diſ
cordam⁹a volūtate dei. qꝛ hoc nō eſt vel
le ſimplr̄. Itē id qđ de⁹ non vult ſimpli
cit̄ ꝛ abſolute vt ſniaꝫ cōminationis quaꝫ
aliqñ mutat qñ merita mutant̄,non tene
mur velle. Cōformitas diue volūtatis q̄
drupl̄r pōt ꝯſiderari ſm̄ ħitudinē q̄ttuor
cāꝝ.prio ſꝫ cāꝫ mālē.vt qñ idē eſt volitū
qđ ſe hꝫ vt materia circa quā ē act⁹volū-
tatis.ꝛ iō iſta ꝯformitas eſt ſm̄ qd tm̄.ꝛ
nō ſimplr̄.qꝛ eē ſimplr̄ nō ē a materia vel
forma 2° mō accipit̄ ꝯformitas ſm̄ cām
efficiētē.ſic qñ aliqs vult hoc qđ ds vult
eū velle.qꝛ de⁹ hācvolūtatē i eo fac̄. De⁹
n.vnāquāqꝫvolūtatē i bonū ordinauit.ꝛ
h vult nos velle.t̄tio ſm̄ cāꝫ finalē. vt qñ
qs in glīaꝫ dei ſua fcā ordinat ꝑꝑ quaꝫ ꝛ
de⁹fac̄ oīa ꝛ in his duob⁹eēntialit̄ oīs cō
formitas ꝯſiſtit.q̄rto ſm̄ cām formalē vt
ſ.ex charitate velit qs qđ vult ſic ꝛ de⁹ex
charitatevult oīa.ꝛ ī iſto ꝯſiſtit ꝑfectio cō
formitatis.vt.ſ.act⁹ volūtatis nr̄e tanto
ſit volūtati diue cōformior quāto ē meli
or ꝛ ꝑfectior.Ex ꝑdictis collige qđ perfe
cta ſeu ꝯpleta ꝯformitas ad deū compre
hēdit q̄ttuor. Primo vt velim⁹ qđ deus
vult. 2° vt velimus qđ vult nos velle.ter
tio vt velim⁹ ꝑꝑ qđ vult. quarto vt veli-
m⁹eo mō quo vult. Sed cōformitas non
plena ē triplr̄. ꝑmo ſi ꝯformat̄ quis deo
in volito tm̄.ſicut ꝛ iudei ꝯformes erant
deo i morte xp̄i.ſcđo ſi ꝯformet̄ qs iuoli
to ꝛ in fine.ſꝫ nō in mō. vt qñ qd nō ſit ex
charitate.tertio qñ qs conformat̄ inuoli
to ꝛ in mō.ſꝫ nō i fine. vt cum ad aliū bo
num finem tm̄ retorqueat̄ intentio.

De iuſtitia dei. Cap. 33

Iuſtitia dei trib⁹ mōis ſumit̄.pri
mo mō qñ reddit̄ alicui qđ meru
it. 2° mō qñ ꝑmiſſū ſoluit̄. tertio
mō qñ iperfectū ꝑficit̄ ꝑmo mō remune
ratio bonoꝝ ꝛ punitio reproboꝝ ē opus
iuſtitie.ſcđo mō incarnatio xp̄i op⁹ē iuſti
tie.qꝛ ꝑmiſſū fuit h ꝑ ꝑphetas. t̄tio mō
dr̄ op⁹ iuſtitie qñ deus pctōres iuſtificat
cū ſe ad grāꝫ habilitāt.faciēdo qđ in ſe ē
Nota ꝙ in oīb⁹ opib⁹ dei inenit̄ iuſtitia
ꝛ miſicordia.ſed iuſtitia qñqꝫ eſt occul-
ta.ꝛ miſicordia manifeſta.vt i iuſtificati
one ipiī.ꝛ in primo aduentu xp̄i aliqñ eſt
ecōtrario.ſ.apta iuſtitia. ꝛ occulta miſeri
cordia.vt in punitiōe puuloꝝ ſine baptiſ
mo decētiū.ꝛ i. 2° aduētu xp̄i. Aliqñ vtrū
qꝫ eſt occultū vt in tribulatiōe quorūdā.
ſꝫ iuſtoꝝ inocētiū.ſicut fuit in Iob.ꝛ in in
firmitatib⁹ puuloꝝ.aliqñ vtrūqꝫ eſt aper
tū.vt in remuneratione iuſtoꝝ. ꝛ dānati
one reproboꝝ. qꝛ illos remunerat ſupra
meritū.ꝛ iſtos punit citra ꝯdignū.qđ eſt
miſicordie.ſꝫ vtriſqꝫ retribuit ſm̄ meri-
ta.hoc ē bonis bona.ꝛ malis mala.qđ ē
iuſtitie. Si vis ſcire q̄ iuſtitia puniat̄ hō
ꝑ pctō momētaneo eternalr̄.vide primo
auctoritates Iſaie.66. Vermis eorū nō
morieт̄ ꝛ ignis eoruꝫ nō extinguet̄ pſal.
48. Ibūt i ꝓgenies patrū ſuoꝝ ꝛ vſqꝫ in
eternū nō videbūt lumē. Math.25. Ite
maledicti i ignē eternū. Apoca.8. Aſcen
dit fum⁹eoꝝ in ſecula ſeculoꝝ. Iteꝫ Gre
go.in.4.dialogoꝝ. Si de⁹ plus nō attē
deret cor ꝙ̄ facta iniuſta poſſet dici talis
iuſtitia.ſꝫ qꝛ de⁹ituet̄ cor.iuſtuꝫ ē vt ſiñ ſi
ne puniāt̄ q nunꝙ̄ vellēt viuē ſine pecca
to. Rōnib⁹ idē oſtēdit̄.qꝛ.n.hō peccauit
in ſuo eterno merito punietur in eterno
dei. Itē materia ignis ē eterna.ſ.macula
peccati ergo ꝛ pena. Item peccatum eſt
cōtra illuꝫ qui eſt infinitus.ergo pena de
bet eſſe infinita.ſed hoc nō pōt eſſe acer-

bitate. vñ oꝫ ꝙ fiat diuturnitate. Itē cū
hō peccat erat in īfinitū quodāmō rōnal'
iraſcibilis. ⁊ ꝯcupiſcibilis qñ finitū ꝓpo
nit īfinito illa q̄dē iudicādo. iſta adherē-
do ⁊ vltima appetēdo. vñ ꝯgrue dꝫ eē pe
na īfinita. Itē mala volūtas reproborū
eterna ē ergo ⁊ pena. Itē oñdit̄ exēplis.
q̄ꝛ vēditio momētanea dat ius poſſiden
di ꝑpetuū vulneratio momētanea cica-
tricē īfert ꝑpetuā. Itē caſus in foueā tēpa
lis eſt deiectio ꝑpetua. Itē effoſſio oculo
rū tēpalis eſt. ⁊ cecitatē opat̄ ꝑpetuā. Itē
crimē leſe maieſtatꝭ tēpale ē ꝑuitus ꝑpe-
tua. Itē potio veneni momētanea mortē
opat̄ ꝑpetuā. Dicit Aug. ꝙ reddit deus
mala pro malis hoc eſt penā pro pecca-
tis pro iuſtitia. q̄ꝛ iuſtus eſt vl' reddit bo
num pro malis. hoc eſt gratiā iniuſtus.
qm̄ bonus eſt. vel reddit bona pro bōis
hoc eſt grāꝫ pro grā qua iuſtus ⁊ bonus
eſt nūꝗ̄ reddit mala pro bonis. qm̄ in-
iuſtus nō eſt. Aliqs punit̄ in p̄nti ꝓpter
ſeipꝫ. vt pctūm p̄tūꝫ in eo purget̄. Jo. v.
Ecce ſanus fact⁹ es vade ⁊ ā. nō. pec. ⁊c.
Itē vt ꝓpter pctm̄ perpetuo cruciet̄. tāꝫ
hic ꝗ̄ in futuro. Exēplū hēs de Herode
⁊ de Anthioco. Itē vt culpa declinet̄ vt
in Paulo q cecat⁹ fuit ꝑſecutor vt poſt
illuminaret̄ medicus predicator. 2° ad
cor. xi. Ne magnitudo re. ex. me. ⁊c. Itē
vt glīa in futuro det̄. Actuū. xiiij. Opor-
tet nos ꝑ multas tri. it. ⁊c. In p̄mis dua
bus cāis exercet deus iuſtitiā. in duabus
ſequētibus miſicordiā. q̄nto punit̄ quis
ꝓpter deū. ſ. vt glorificet̄. Jo. Neqꝫ hic
peccauit neqꝫ parentes eius ⁊c. 6. punit̄
quis ꝓpter ꝓximū. ſ. vt edificet̄. ſic fuit
punitus Thobias. vt alijs daret̄ exēplū
patientie. ſic puniunt̄ etiā innocētes pue
ri. ne videatur incōueniēs peccatorib⁹ ſi
q̄nqꝫ tribulant̄. Juſto dei iudicio puniū
tur qui vel cōceſſus abutūtur. vt Adam.
vel ꝯceſſa rapere conantur. vt lucifer.

¶ De miſericordia dei. Cap. 34

m Iſericordia ſm̄ ethimologiā dī
trib⁹ modis. Primo dī miſicor
dia q̄ſi miſeriam cordis diuidēs
ſicut dī i auctoritate. Celi ñ idigēt miſeri
cordia. q̄ꝛ i eis nulla ē miſia ſꝫ hūc mōꝫ
miſia ſolū mō ē in t̄ra. 2° mō dī q̄ſi mit
tēs ſeorſū cordis rigorē. ſic acc pit̄ ibi mi
ſericordia ⁊ v̄itas obuiauerūt ſibi naꝫ v̄i
tas ꝑ rigorē ꝓcedit. ſꝫ miſicordia hūc ri
gorē tempat remunerās ſupra meritū. ⁊
puniēs citra ꝯdignū ſic ē miſicordia ēt ī
īferno. t̄tio mō dī miſericordia q̄ſi mira
ſuauitas rigās corda. ſic miſicordia ma
xime ē i celo. ſꝫ de⁹ ſit iuſt⁹. ſicut ⁊ miſeri
cors tñ dī ei ꝓpriū eē miſeri potiuſꝗ̄ eē
iuſtū. q̄ꝛ nihil reqrit̄ ad ꝯplēdum opus
miſicordie. niſi volūtas ei⁹. ſꝫ ad cōplen
dū op⁹ iuſtitie reqrit̄ ēt aliqd ex p̄te hoīs
exigentia. ſ. meritorū. Miſericordia dei
pꝫ in effectib⁹ diuinoꝝ bñficiorū. dat. n.
reis veniā dimittēdo tā pcti reatum ꝗ̄
peccati ſeq̄las. d̄ qb⁹ duob⁹ pſal'. cii. Qui
ꝓpiciat̄ oīb⁹ iniq̄tatib⁹ tuis. quo ad pri-
mū. Qui ſanat oēs īfirmitates tuas quo
ad. 2. Itē largit̄ iuſtis grāꝫ dādo. ſ. v̄tu
tis habitū ⁊ v̄tutis motū vt ꝑ p̄mū faci
at hoīeꝫ deo gratū ac vita eterna dignū
ſꝫ ꝑ. 2. augeat̄ ei meritū. De his duob⁹
pſal'. cii. Qui coronat te in miſericordia.
quo ad p̄muꝫ ⁊ miſerōnib⁹. quo ad. 2. ⁊
loq̄t̄ de corona grē. Itē ꝯfert ſctis glīaꝫ
⁊ hoc dupl'r. q̄ꝛ nūc in ſpe. ⁊ tādeꝫ in re.
De his pſal'. cii. Qui replet in bonis de
ſideriū tuū. quo ad primū. renouabit̄ vt
aq̄le iuuēt⁹ tua. quo ad. 2. Itē ex miſeri
cordia de⁹ patiēt̄ expectat pctōres beni
gne reuocat vl eiſci diſſimulat de multis
ꝑiculis liberat grāꝫ liberal'r donat datā
multiplicat. multiplicatā cōſeruatā in ce
lo premiat. Itē ex miſericordia de⁹ pctō
rem ad ſe redeuntē hylariter ſuſcipit. ad
penitēdū cor emolit offenſā cito remittit
iniurie p⁹ remiſſionē ñ memīit. Itē ex mi
ſericordia dat deus aduerſa vt pctm̄ pur
get. dat ꝓſpa. vt ad amorē prouocet. dat
ſacramēta. vt meritū cumulet. dat prece
pta vt premio ditet. Item ex miſericor-
dia errātes ad ſe reducit. eūtes ad ſe cō
ducit cadētes erigit ſtātes tenē nō deſi-
nit. ꝑuenientes in gloriam introducit.

BIBLIOTECA MARÉS

¶Explicit liber pꝛimus.

¶Incipiunt Capitula ſecundi libꝛi.

De ipſa rerum creatione. Cap. 1
De diſtinctione creaturarum in generali. 2
De diſtinctione oꝛbiũ tam celeſtium ꝙ elementoꝛum. 3
De natura celoꝛum ⁊ supernoꝛum coꝛpoꝛum. 4
De natura ſtellarum in cõmuni. 5
De luce. 6
De planetis in ſpecie. 7
De natura quattuoꝛ elementoꝛum. 8
De impꝛeſſionibus aeris. 9
De tempoꝛe. 10
De angelis. 11
De diſtinctione celeſtiũ hierarchiaꝝ. 12
De pꝛopꝛietatibus angeloꝛum in communi. 13
De ꝓpꝛietatibus ⁊ officijs angeloꝛuꝫ in cõmuni ⁊ ſinguloꝛum oꝛdinum. 14
De cognitionē ⁊ motu angeloꝛum. 15
De pꝛelatione angeloꝛum. 16
De cõfirmatione angeloꝛum. 17
De cuſtodia angeloꝛum. 18
De locutione angeloꝛum. 19
De ſpālibus nominibus angeloꝝ. 20
De caſu angeli. 21
De ſpeciali caſu. 22
De locali caſu. 23
De reſtauratione ruine angeloꝝ. 24
Quare peccatum diaboli ſit irremiſſibile. 25
De ꝓpꝛietatibus demonum. 26
De malitia diaboli contra nos. 27
De lucifero ſpāliter. 28
Quid ſit anima ſm diffinitionem. 29
Quid ſit anima ſm rem. 30
Quid ſit anima ſm nomen. 31
De triplici anima. 32
De potentia anime vegetatiue. 33
De potentijs anime appꝛehēſiuis. 34
De ſenſibus particularibus. 35
De ſenſu cõmuni. 36
De vi imaginatiua. 37
De vi extimatiua. 38
De fantaſia. 39
De memoꝛia. 40
De vi ſenſibili motiua. 41
De potentijs anime rõnalis. 42
De diuiſione potentiarum. 43
De differentijs potētiarum ipſius anime. 44
De modo cognoſcendi. 45
De intellectu agente ⁊ poſſibili. 46
De itellectu ſpeculatiuo ⁊ pꝛactico. 47
De rõne ⁊ partibus eius. 48
De voluntate. 49
De anime motiuis. 50
De ſynderesi. 51
De conſcientia. 52
De operibus anime. 53
De quantitate anime. 54
De immoꝛtalitate anime. 55
De libero arbitrio. 56
De natura coꝛpoꝛis humani. 57
De phiſonomia. 58
De regulis generalis phiſonomie. 59
De toto homine. 60
De pꝛopꝛietatibus hominis. 61
De pꝛimis parentibus. 62
De pꝛeceptis Ade datis. 63
De paradiſo. 64
De caſu pꝛimi hominis. 65
De oꝛdine tentationis in nobis. 66

¶De ipſa rerum creatione.

Capl'm pꝛimum.

Umme bonitatis triplex efſuſio eſt. ſcilicet per generationem per ſpirationeꝫ. ⁊ ꝑ creationē. due pꝛioꝛes emanationes ſunt ab eterno. tertia eſt de patre. de qua nũc eſt agendũ. Inter creare. generare ⁊ facere differentia eſt. qꝛ res de nihilo exit in eſſe per creationem. ſed exit in eſſe de aliquo per factionem. qꝛ facere eſt operari de aliena materia. ſed de ſubſtātia exit in eſſe per generationem. deus eſt rerum triplex cauſa. ſcilicet efficiens exemplaris ⁊ finalis. ſed nullo modo materialis. Inter operari dei. ⁊ creature differentia eſt qꝛ deus oꝑatur in inſtāti angelus au

tē repente: ſʒ nā paulatiʒ. ¶ Pꝛeterea rerū
pꝛincipia ſunt a deo. ⁊ imediate. effectus
vero cōſequētes ſunt ab ipſo mediāte na
tura. nihil aūt eſt a deo imediate tm̄. Cir
ca mūdi creationeʒ q̄ttuoꝛ erāt erroꝛes.
Quidā dicebāt mundū eternū. Alij dice
bant mūdū q̄deʒ factū. ſʒ hūiſſe materia
le pͥncipiū. ⁊ non eſſe de nihilo. Alij dice
bant deū ſuꝑioꝛes creaturas p̄ ſe ꝓduxiſ
ſe. ſʒ iferioꝛes p̄ miniſteriū angeloꝝ. Alij
ponebāt duo pꝛincipia ſicͭ maīchei. vnuʒ
.ſ. ſūme bonū. ⁊ aliud ſūme malū. dicen-
tes icoꝛruptibilia eſſe a bono pꝛincipio.
cōruptibilia a malo. Hos oēs erroꝛes ex
cludit Moyſes pꝛimū cū dicit. In pꝛinci
pio ſm̄ ibi Creauit. 3. q̄ſi dicͭ ds. 4. cuʒ ſeq
tur. Celū ⁊ terrā. Tenendū eſt etiā ꝙ de-
us oīa ſimͥ creauit. nec aliq̄ā nouā ſpēʒ
poſtmodū addidit q̄uo pꝛius non fecerit
vͥ in ſe. vͥ i ſuo ſiſi. vt hoīuʒ aīas vel in rō
ne ſeminali ſicut pʒ in his q̄ nāliter intro
ducunͥ in eſſe. ⁊ hoc eſt qđ dͥ deū die ſe
ptima q̄euiſſe non q̄dem a laboꝛe. vel ab
opere ſʒ a nouarū ſpecierū cōditione. De
operibus vero ſex dierū dicūt q̄dam nun
quā in illis debere intelligi oꝛdinē tēpo-
ris. ſed nature q̄a dicūt oīa ſimul tempo
re fuiſſe facta creata. ⁊ diſpoſita. ac in ſu-
is ſpeciebus diſtincta. Alij dicunt omnia
ſimul creata in materia. ſed nō in tali foꝛ
ma ſicut in diebus ſequētibus receperūt.
⁊ hec opinio magis ſeq̄tur vltimā litterā
ſed pꝛima magis ſeq̄ͥ rōneʒ. Deus enim
dupliciter opaͥ. aliqua nāq̄ʒ facit mediā
te natura ⁊ hec ſiunt ſucceſſiue. aliqua fa
cit per ſe imediate. vt creare. peccata di-
mittere gratiā infundere ⁊ huiuſmodi ⁊
talia ſiunt incōtinēti. ⁊ perfecte. ⁊ cōplete
Cū ergo deus pꝛimoꝛdiales res nō pꝛo-
duxerit mediāte nā. ſʒ imediate. ⁊ p̄ ſe vͥ
ꝙ i iſtāti fecerit eas p̄fectas. ⁊ cōpletas.
tā in materia q̄ȝ in foꝛma. Coeue ſūt q̄ttu
oꝛ he pꝛimitiue rerū creature. Celū empi
reū: angeli. materia mūdi. ⁊ tempus.

¶ De diſtictiōe creaturaꝝ i ḡnali. Ca. 2.

Creatura mūdi triplex ē. ſ. coꝛpaͥ
tm̄. vt elemēta. ſpūalis tm̄ vt an
gelus cōpoſita tantū ex his vt hō. coꝛpo
ralis quoq̄ʒ natura diſtinguiͥ in coꝛpo-
ra lucida. vt ſydera. ⁊ opaca. vt terra ⁊
metalla. ⁊ huiuſmodi. atq̄ʒ p̄ſpicua ſiue
diaphana. vt aer ⁊ aqua. creature q̄dam
ſm̄ Grego. hn̄t eē tm̄ vt lapides q̄dam
viuē. vt arboꝛes q̄dā ſentire vt animalia
quedā intelligere vt hoīes ⁊ angeli. Di-
ſtinguiͥ aūt mūdus triplex. ſ. architypꝰ
.i. deus ⁊ dͥ ab archos qđ eſt pꝛinceps
⁊ typus qđ eſt figura. i. pꝛincipalis figu-
ra q̄ꝛ ipē ē exēplar mūdi ſenſibiͥ. itē ē mū
dus q̄ dͥ macrocoſmus. i. maioꝛ mūdus
vt ē iſte mūdus ſenſibilis. Iteʒ ē mūdus
q̄ diciͥ microcoſmꝰ. i. minoꝛ mūdus. vt
ē hō. De his tribus. Io. In mundo erat
ecce pꝛimū. Et mūdus per ipʒ factꝰ eſt ec
ce ſm̄. Et mūdus eum nō cognouit ecce
tertiū. Differētia ē inter elm̄ ⁊ elementa-
tū. ⁊ quintā eſſentiā. Elm̄ ē pꝛimū cōpo-
nibiliū. ⁊ nō ꝯpoſitū. vn̄ nec terra nec aq̄
nec aer. nec ignis puruʒ elm̄ ē. ⁊ ſimplex
apđ nos. q̄ꝛ inter ſe inuicē iſta cōmiſcenͥ
⁊ maxime in ea p̄te vbi ſe cōtingunt. Ele
mentatū eſt qđlʒ coꝛpus cōpoſitū ex q̄t-
tuoꝛ elemētis. 5. eēntia eſt coꝛpꝰ p̄ ſe dif
ferēs ab oībus elemētis. ⁊ elementatis.
tā in materia q̄ȝ in foꝛma. tam in natura
quā in v̄tute nō hn̄s in ſe cōtrarietatē. vn̄
nec cām coꝛruptiōis. Opera ſex dieꝝ. p̄-
ut Moyſes diſtinxit moꝛaliter ſic hn̄tur.
Signant. n. res create de nihilo impij iu
ſtificationē. firmamēti op̄atio. boni ꝓpo
ſiti ꝯfirmationē. Aquaꝝ cōgregatio coꝛ-
dis adunationē. Syderū p̄fectio exēpluʒ
bone op̄ationis. ¶ Piſciū ⁊ auiū foꝛmatio
ſtatū actiūis ⁊ cōtēplatiūis. Hoīs plaſ-
matio rectitudinē intētiōis ¶ Poſt hoc ve
ro ſequiͥ ſeptia dies eternitatiſ. ſ. requies.
Eſt locꝰ ſūmus. i. celū vbi ſola letitia. ⁊ ē
infimus. i. ifernus. vbi ſola triſtitia. ⁊ eſt
mediꝰ. i. mūdus in quo ſunt ſūma ſperan
da. ⁊ infima metuenda. Diabolus igiͥ a
ſūmo coꝛruit. ⁊ in ifimū detruſus eſt. q̄ꝛ
rep̄andꝰ nō erit. Hō v̄o a ſūmo non ceci-
dit. ⁊ in medio collocatꝰ ē vt eēt ei locus
quo aſcēderet p̄ iuſtitiā vͥ deſcenderet p̄

culpā. Itē Ugo de ſcō vic. dicit ꝙ ē aliqs
loc⁹ ī quo ſolū ⁊ ſummū bonum ē. ſ. celū
aliqs in quo ſolum ⁊ ſūmū malū ē. ſ. ifer
nus aliqs in quo ſolū malū ē ſʒ nō ſum-
mū. ſ. purgatoriū. aliqs in quo bonum ⁊
malū ē. ſʒ neutrū ſummū. ſ. mundus iſte.

¶ De diſtinctiōe orbiū tā celeſtiū quam elementorum. Cap. 3.

C Orporalis mūdi machina tota cō
c ſiſtit ī duob⁹. ſ. ī nā celeſti ⁊ in nā
elemētali. Celeſtis āt diſtinguit̄ in
tres celos ꝑncipales. ſ. in celū chriſtalinū
⁊ empireū. ⁊ firmamētū. Intra firmamen
tum qd̄ ē celū ſtellatū ɔtinent̄. vij. orbes
planetaꝝ q ſunt. Saturn⁹: Iupit̄: Marſ:
Sol: Venus: Mercurius: Luna: noīe āt
celi criſtalini. ſiue aquei intelligit̄ illa ps
nāe ꝑine q̄ ſʒ ꝓbiū formata eſt in duos
orbes quoꝝ prior ē ꝑmū mobile. Iſtorū
orbiū nā ē ꝙ oēs mouent̄ excepto empi
reo qd̄ q̄etū eſt. Nā vō elemētalis in q̄t
tuor ſpās principales diſtinguit̄. ſ. Ignis
Aeris. Terre ⁊ aque Spera ignis tria hʒ
interreſtritia. ſ. ſupmū. qd̄ vocat̄ igneum
⁊ medium ⁊ infimū. qd̄ vocat̄ olympiuʒ.
Similiter aer tria hʒ interreſtritia. ſ. ſup
muʒ qd̄ vocat̄ ethereū. ⁊ mediū ac infi-
mum qd̄ vocat̄ aereū. ⁊ in ſupremo eſt ca
lor lux ꝑꝑ ſolis ꝓpinqtatē. Siliṙ ē in infi
mo. ſ. ꝑꝑ radiorū repcuſſionē a terra. In
medio āt īterreſtritio ad qd̄ nō ptingere
pōt repcuſſio radioꝝ eſt frigiditas ⁊ ob-
ſcuritas in quo dr̄ hitare demones qui
detruſi ſunt ī hūc aerē caliginoſuʒ. Ibi ēt
fiunt tēpeſtates tonitrua grādo niues. ⁊
ſilia. Ex his collige ſeptē orbes terram ⁊
aquā ābientes q oēs poſſunt vocari celi.
Iſtos āt excellit celū trinitatis ipſe deus
q ē in oībus ⁊ ſup oīa. Diſtātia dictoruʒ
orbiū ⁊ planetaꝝ hec eſt. A terra vſqʒ ad
lunā ſūt miliaria. 15625. hec ſunt ſtadia.
1260. a luna vſqʒ ad Mercuriū ſūt milia
ria. 7612. ⁊ ſemiſſe. a Mercurio vſqʒ ad
Venerē tm̄dē A venē vſqʒ ad Solē ſunt
24433. A Sole vſqʒ ad Martē ſunt mi
liaria. 15625. A marte vſqʒ ad Iouem.
68:2. A Ioue vſqʒ ad Saturnū tm̄dem.
A Saturno vſqʒ ad firmamētū. 24427.
Ex his colligitur ꝙ a terra vſqʒ ad celuʒ
ſtellarum ſunt miliaria. 19375.

¶ De natura celorum ⁊ ſupernorum corporum. Cap. 4.

C Elū eſt corp⁹ puꝝ nā ſimpliciſſi-
c muʒ eſſentia ſubtiliſſimū icorru
ptibilitate ſolidiſſimum q̄titate
maximū q̄litate lucidū diaphanitate per
ſpicuū. mā puriſſimū. figura ſpericū. ſitu
locali ſupmū āplitudieʒ creaturaꝝ ī ſe ali
q̄rū ɔtētiuū. Iſte ꝓꝑetates tā celo cōue-
niūt ēpireo. q̄ꝫ ꝑmo mobili. Sʒ primum
h ē celū ēpireū a motu ē extraneū htōrū
ſpirituū hitaculū ſpālit̄ ſedes nūcupat̄.
Celo āt criſtalino cōuenit ſpāliter qd̄ eſt
motu velociſſimū ad in iſeriora vtutis in
fluxiuū. Eodē mō dicēdū ē de firmamen
to ꝙ plurime ſibi ɔueniūt d̄ ꝓprietatib⁹
ſupradictis. ⁊ iſup ē aqꝝ diuiſiuū ac ſtel
lis decoratū. Corpa celeſtia diuidūt̄ ī lu-
cētia. ⁊ ñ lucētia, ⁊ diaphana. Nā corp⁹
lucēs ē ſol q ſolus iter ſidera lucet. ſʒ ñ lu
cētia ſuʒ cetere ſtelle ⁊ planete q̄ lumē ſu
um a ſole mutuāt. corpa vō diaphana ſt̄
oēs ſpere celeſtes. Itē ſpe celeſtes cū mo
uent̄ ñ mutāt locū ſʒ mouēt̄ ī locis ſuis.
ſupiora iſluūt in iſeriora vtutem motiuā
vegetatiuā. ſenſitiuā. ac oīuʒ gn̄abiliū ꝓ
ductiuā. Itē lʒ careāt q̄litatib⁹ elemento
rib⁹. ñ. n. ſūt calida vl̄ frigida ſicca vl̄ hū
da. tñ ñ influūt ſup liberꝝ arbitrium. nec
hn̄t vtutē imutādi hoīs volūtatē. lʒ hn̄ ī
mutēt atqʒ diſponāt ɔplexionē hoīs ali
qn̄ q̄ volūtatē nō hn̄t cogē ſed magis ⁊
min⁹ ī diuerſis hoīb⁹ inclinare. Opant̄
quoqʒ corpa ſupiora diſtictiuā cognitio
nem dieꝝ ſʒ lumē ſolis ⁊ diſtictionē mē
ſiū ſm lumē lune. ac diſtinctionē annoꝝ
ſm motū ſolis in aliquo circulo atqʒ di-
ſtinctionē tpoꝝ ſm varioꝝ curſuʒ plane
taꝝ diſtātiā ⁊ curſū aſcēſuʒ ⁊ deſcēſuʒ re
trogradationē ⁊ ſtatū. Circulus qdē ē in
ſpera interſequēs eqnoctiuʒ q interſecat̄
ab eodē ī duas ꝑtes equales ⁊ vna me-
dietas declinat vſus ſeptētrionē. alia v-
ſus auſtꝝ ⁊ dr̄ ille circulus zodiac⁹. a zo

qᷓ̃ eſt vita.nã ſm̃ motũ planetaꝝ ſub il
la oĩs vita ſub rebus inferioꝛibus eſt.vł
dᷓ a zodias qᷓ̃ ẽ aĩal.qa cũ diuidatˀ i.12.
ꝑtes eq̃les.q̃lib; ps appellatˀ ſignũ.⁊ h;
nomẽ ſpãle a noĩe aĩalˀ pp ꝓꝓꝛietatẽ ali⸗
quã ↄueniẽtẽ tã ipſi q̃ aĩali. vł pp diſpõ
nẽ ſtellaꝝ ſitaꝝ i illis ꝑtibꝰ ad modũ aĩa
lis.Iſte vᷓo circulꝰ dᷓ latie ſignifer q2 fert
ſigna vłq2 diuidiṫ i ea. ab Ariſtotele vᷓo
in hoc de gñatiõe dᷓ circulꝰ obliquꝰ vbi
dicit ꝙ ſʒ acceſſu; ⁊ receſſum ſolis i obli
quo circulo ſiũt gñatiões ⁊ coꝛruptiões
in rebꝰ. Noĩa vero ſignoꝝ. ⁊ oꝛdinatio.
⁊ numerꝰ i his v̄ſibꝰnotanṫ. Sũt aries.
thaurus.gemini cancer.leo virgo.
Libraq;.ſcoꝛpius.architenẽs.caper.am
phoꝛa.piſcis.

De nã ſtellaꝝ in cõi. Ca.5.

s Telle ſup̃me i firmamẽto ſigũṫ.
⁊ cũ illo ſp mouẽṫ.mã ſũt puriſ
ſime.figura ſperice.q̃titate ma⸗
gne.apparẽtia pue q̃litate lucide.radioꝝ
diffuſiue.reꝝ inferioꝝ gñatiue.a ſole illu
minationẽ receptiue.tenebraꝝ expłſiue.
Q̃to nox obſcurioꝛ.tanto plus ſui mani
feſtatiue i p̄ñtia ſolis ſui luminis occulta
tiue.tẽpeſtatis ⁊ ſerenitat; ↄcitatiue.via
tũ nauigãtiũ directiue quãto ſoli cõiun⸗
ctioꝛes.tãto i cõi lucidioꝛes.ſ; ſinglˀe mi
hꝰ apparẽtes.vt p; in galinatia claritate
q̃titate.differũt ac virtute. Galinatia ẽ
multitudo paruarum ſtellarũ quaſi cõti
guarũ illi loco oꝛbis vbi diffundiṫ lumẽ
ſolis. Fit ãt eclypſis cũ ſe ſoli luna ſubne
ctit.vt tenebras efficiat. Nota ꝙ oẽs ſtel
le eclypſantur.⁊ hoc vel a ſeipſis.vła ter
ra.vel a planetis. Planete enim dicunṫ
quandoq; retrogradi. qñq; pꝛogreſſiui
qñq; ſtationarij. pꝛout eclypſibus ſuis
diuerſimode mouẽtur. Planete ſũt ſy⸗
dera inter celũ ⁊ terrã errãtia. firmamẽ
to cõtrarium curſum agentia. curſu quẽ
habẽt ab influxu pꝛimi mobilis mouen
tur directe.ſed curſu ꝓpꝛio mouenṫ obli
que ñ ſintilãt.ſinglˀi ſuos coloꝛes ⁊ circu
los hñt ⁊ tñ circulos alioꝝ igrediunṫ ⁊
illoꝝ ꝑticipãt qualitate cũ ſole intrãtes

occultantur. quanto terre pꝛopinquio⸗
res.tanto circulos habent minoꝛes q̃
to ſunt altioꝛes. tanto curſus eorum na
turalis videtur eſſe tardioꝛ. Coꝛpoꝛa eo
rum non ſunt lucida. vel perſpicua. ſed
opaca. Alioquin non eclypſarentur ſe in
uice;. Motus pꝛimi mobilis ſcilicet no⸗
ne ſpere ab oꝛiente in occidentẽ rediẽs
iterum in oꝛientem dicitur rationalis ad
ſimilitudinẽ motus ratiõis in microcoſ
mo quando ſit conſideratio a creatoꝛe ꝑ
creaturas rediens in creatoꝛẽ.⁊ ibi ſiſtẽ
do. Scõs motus firmamẽti ⁊ planeta⸗
ru; eſt huic contrarius ab occidente i oꝛi
ente; rediens in occidentem.qui dicitur
irrationalis.ſiue ſenſualis ad ſimilitudi
nem microcoſmi qui eſt a coꝛruptibili⸗
bus ad creatoꝛem. ⁊ iterum rediens ad
coꝛruptibilia.

De luce. Cap.6.

l Ux ẽ vt ait phˀs ſcᷓo de aĩa actꝰ
lucidi.ſm qᷓ̃ lucidũ.vñ ſciendu;
ẽ ꝙ lux eſt q̃litas actiua coꝛpis lu
minoſi.ſicut caloꝛ ignis. Lux quoq; dat
eſſe intẽtionale coꝛpoꝛibus vł coloꝛibus
ſicut itellectus agẽs fantaſmatibꝰ dat eſ
ſe itellectuale. Ipa ẽ mediũ deferẽs oĩa
q̃ a celo i nos deſcẽdũt.ipa quoq; mutu
at coꝛpus nõ lucẽs a lucido. Ipſa eſt ſʒ
philoſophum celi purpura. maleficioꝛũ
inimica.nauigantiu; directio oculus no
ctis facies omnium rerum. Lux vt ait
Auguſt.rectum habet inceſſum vt nul⸗
lo modo incedat ꝑ curuũ.hec oĩbus re⸗
bus ⁊ decoꝛẽ tribuit ⁊ abſq; illa cuncta
ſunt ignota.⁊ abſcondita.motus.n.eius
eſt ſubitus.q2 ſine moꝛa replet oĩa. Hec
in ſuperficie eſt coꝛpoꝛis vmbꝛoſi nõ ſe ꝑ
fundit niſi in coꝛpoꝛe diaphano.vn de ſe
cũdum coꝛpoꝛis groſſitudinẽ vel ſubtili
tate; magis ⁊ minus ꝑticipaṫ. lux enim
ſine ſue diminutione vbiq; ſe diffundit.
Ples ꝓpꝛietates lucis habes infra de
ſole que illi cõueniũt in q̃tũ lucet. Sciẽ
du; eſt ꝙ lux vocaṫ in coꝛpe luĩoſo lux ſ;
lumen pꝛout eſt cõicans alijs.

De planetis in ſpecie. Cap.7.

ſ Aturnus eſt a nobis remotiſſi-
m⁹ frigidus ⁊ ſiccus. h̄ itelligas
in effectu ſic̄ in alijs planetis. Ex
vicinitate eius caloꝛ ſolis remittiṫ. Ex cō
iūctione ei⁹ cū Joue clarus efficiṫ. cū nāli
ter ſit palidus nociuus ē. Ipſo dn̄ante tā
tā hʒ virtutē vt ſi influat in iferioꝛa fetus
naſciṫ moꝛtificatus aut d̄bilis. Plus no
cet retrocedēdo q̄ ꝓcedēdo. Moꝛaṫ in
quolibet ſigno.30.menſibus. ex quo ſeqṫ
ꝙ curſuʒ ſuū cōplet. ſ.30. ānis. Jupiter eſt
clarus. ⁊ quaſi ad iſtar lactis cādidus in
qualitatibus eſt bn̄ tēperatus. qꝛ calidus
⁊ humidus. In ſupioꝛi pte aſſidue tēpe-
rat malitiā ſaturni cū aſcenderit in circu
lū ſaturni. ꝯbit paloꝛem: lʒ ſit clarus. In
quolʒ ſignū moꝛaṫ ꝑ annū: ⁊ ita complet
curſum ſuū i.12. ānis. Mars calidus ē ⁊
ſiccus ⁊ id̄ nociuus ex ꝓpꝛietatibus ſuis
hoīes incitat ad bellādū ⁊ interpoſitione
veneris ⁊ Jouis eius nocuitas repꝛimiṫ
Igneus apparet ⁊ radioſus in quolibʒ ſi
gno moꝛaṫ. xl. diebus. Sol dꝛ octies ma
ioꝛ terra ſed ſ̄m ptolomeū eſt. c. lx. vicib⁹
maioꝛ terra calidus ⁊ lumioſus. eclipſiʒ
patiṫ. cōis eſt oībus. nube celaṫ ſolus per
ſe lucet. qd̄ nulli ſyderi magis cōpetit vn̄
⁊ nomē accepit ſtellas illuminat. ⁊ tn̄ eas
per ſuā pn̄tiam ab apparētia ſui luminis
pꝛiuat. medi⁹ eſt planetaꝝ odioſus egris
oculis. ſʒ amabilis puris. tpa diſtinguit
locis imundis nō inqnaṫ terreſtria ꝯſoli
dat. gelida reſoluit. floꝛes apit. fruct⁹ ma
turat coꝛpoꝛa diaphana penetrat. nō re-
quieſcit. viſuʒ retōdit. vapoꝛes eleuat he
miſpia viciſſim pluſtrat appꝛopinquans
nobis eſtatē facit recedēs vero hyemē ef
ficit. oculus eſt mūdi in quolʒ ſigno mo
raṫ.30. diebus ⁊.10. hoꝛis curſum per an
nū facit motu ꝓpꝛio: ſʒ diem pficit motu
pꝛimi mobilis. Venus ē lucidus calidus
⁊ humidus malitiā. Martis tēpat ſp co-
mitaṫ ſolē: ſʒ cū p̄cedit dꝛ lucifer qn̄ ſeqṫ
dr̄ veſp coloꝛē hʒ candētē ⁊ refulgētē ele
ctro ſileʒ. Inter ſidera plus ſplēdet ꝯplet
curſuʒ ſuū i.348. dieb⁹. Mercurius ſp cū
ſole gradiṫ. nūq̄ ab eo plus.30. gradib⁹
diſtans. coloꝛem hʒ radiātem. raro ꝓp vi
cinitatē ſolis cerniṫ eloquētia ſub ipſo ē
aquis dꝛ dn̄ari. ⁊ p̄eſſe ſeminibus curſuʒ
cōplet.338. diebus. Luna noctē illumiat
lumē mutuat. augmentū patiṫ. ⁊ dtrimē
tuʒ. Infima eſt iter planetas eclipſim pa
tiṫ: ⁊ efficit maculas hʒ ꝓp ꝯiunctionem
eius quā cū iferioꝛibus hʒ. ſ. cū terra. Itē
coꝛniculata iterdū apparet ex eo ꝙ pars
eius illuminata a nobis abſconditur.
Iteʒ regina celi appellaṫ: qꝛ ſol tāq̄ me
dius planetaꝝ pticipat ꝓpꝛietates oium
⁊ eas ad lunā cū lumine ſuo tranſmittit.
Ipſa eni luna q̄cunqʒ a ſole ſicut recipit
influit. Unde ꝙ per eā tali mō virtutes
planetaꝝ recipimus merito. Regina ce
li vocaṫ. His viſis pʒ ꝙ qn̄ luna pꝛia in-
cendiṫ optimū eſt ſemina iacere: qꝛ tunc
virtutes planetaꝝ q̄s in iferioꝛib⁹ influit
colligit frigida eſt ⁊ humida. ſolē p̄cedēs
minuiṫ. ſʒ ſequēs creſcit: ⁊ ab eo elongaṫ
acceſſus ⁊ receſſus maris ꝑ eaʒ cauſatur
Signa aūt zodiaci quolibet mēſe pcurrit

¶ De natura elementoꝝ. Capl̄m. 8.

i Gnis ꝯſumit ⁊ interminat in ſit
tudinē ſuaʒ ſibi appꝛopinquātia
ꝯuertit. motum facit de cētro ad
circūferētiā ardet ⁊ lucet in materia alie-
na ſed nō in ſua ſpera. Inferioꝛa reducit
ad ſupioꝛa. qꝛ reſoluit terrea in aquoſa.
aquoſa in aera. aera in ſe. Mollificat du
ra ⁊ indurat. mollia ſubtiliat. vt pʒ in re-
ſolutione glaciei ⁊ cōdenſat. lutum depu
rat vt rubiginem in auro. ⁊ coꝛrūpit ſicut
ea que cōſumit frigefaciat per accidens.
vt pʒ in aceto. eſt ⁊ penetratiuus. cōica-
tiuus ⁊ diuiſiuus. Itē ignis in ſpera ſua
nō lucet: qꝛ cōpactus nō eſt. Nullum eni
coꝛpus dyaphanū lucet: ſed potius eſt il
luminabile. Si etiā ignis in ſpera com-
pactus eſſe eclypſaret oēs ſtellas que ſu
pꝛa ipſum ſunt. Ignis v̄o hic lucet apud
nos ꝓpter materiā coadunatam in qua
eſt. hoc patet: qꝛ vna candela alteri op-
poſita vmbram facit. Aer ſubtilis mobi-
lis pſpicuus per inſpirationem ⁊ reſpi-
rationem. Caloris coꝛdis temperatiuus

decoratur volatilibus.locus impreſſio-
num.manſio ſpirituũ damnatoꝝ. eſt ⁊ al
terabilis.leuis atqꝫ rarus. nõ lucet ſicut
nec aliqđ corpus dyaphanũ.ſꝫ eſt illumi
nabilis. Aqua ſup celos eleuat̃.piſcibus
decoratur.tẽpeſtatibus ſubijcit̃. oẽs fon
tes ⁊ flumina ad mare ↄtinuant̃.ad locũ
vñ venerũt reuertũtur.Aeri p̃bet aqua in
formationẽ volatiliũ ornamẽtũ ⁊ vegeta
bilibus nutrimẽtũ.⁊ optime eſt termina
bilis termino alieno.ſꝫ mĩme termĩo ꝓ-
prio.Aq̃ corpus eſt dyaphanũ oib' cõis
in criſtalũ ↄgelat̃.iridẽ in nubibus cau-
ſat.ſordes purgat.hortos irrigat.febri-
citãtes ſua frigiditate ⁊ humiditate de-
lectat naues vehit.lumẽ recipit.ad ſuum
pricipium recurrit.loca vacua ſubijcit.la
pides cauat.ignẽ extinguit.⁊ olim mun-
dum purgauit.In mari rubeo pplo. dei
ceſſit de latere xpi fluxit.hãc xps in vinũ
mutauit.ac de ipſa baptiſmi mãm ordi-
nauit.Terra iter alia elemẽta eſt ĩfima.
nigra.magis dſpecta.põderoſa. rotũda
elemẽtꝭ alijs circũdata.mater fructuũ ra
dix plantaꝝ.nutrix aĩalium edificioꝝ fun
damentũ.mortuoꝝ receptaculũ.machi-
ne mundialis cẽtrum. ↄcludit in ſe ĩfer-
nũ.frigida:ſicca:opaca corpis humani
mã.Seruat metalla cẽtro.motũ centrũ
ex vaporibus ſuis ↄcutit̃.incluſis herbis
⁊ florib' albet ⁊ decorat̃ ↄ eam motu cir
culari celũ cũ ſyderibus voluit̃ ab homi
nibus ⁊ iumẽtis calcat̃.hoꝝ terre quedã
competunt ſm eſſe ſuũ: quedam ſm ſi-
tum:quedam ſm ↄtemptum:quedã ſm
ornatum:quedam ſm vtilitatem.

¶De impreſſionibus aeris. Cap.9

c

Ometes lꝫ appareat quaſi ſtella.
nõ eſt tñ aliud q̃ vapor inflãma
t' a vicinitate ignis. Hic comas
luminis fundit.⁊ dr̃ ſignare mutationẽ re
gnũ:aut bella:aut peſtilẽtias.Corona eſt
albus circulus.qui qñqꝫ appet circa ſo-
lem vel lunã:aut ſtellas alias.⁊ cauſatur
ex reliquijs nubiũ per planetaꝝ radios
attractis ⁊ illuminatis. talis ẽt circulus
figura eſt ſerenitatis.Aſſub duplex eſt aſ
cendens.ſ.⁊ deſcendẽs.aſcendens fit ex
vaporib' iflãmatis in ſupmo aeris.⁊ vi-
det̃ aſcẽdere ſicut ſi euolarent ſintille de
fornace. Aſſub vero deſcẽdens eſt ignis
retẽtus in nube.qui tñ expellitur obuian
te nube frigida.⁊ edit cõtinue ꝓpter qđ
videt̃ ꝙ ſtella cadens ſit lõga.qꝛ reliquit
ei' veſtigia poſt ſe. Nubes fiunt qñ a vir
tute ſolis extrahũt humores ſeu vapo-
res de aqs a paludib'.⁊ locis humidis
⁊ ferunt̃ ſurſum. Nebula eſt id qđ ex nu
bibus aquã pluẽtibus relinquit̃. ⁊ iđ ne
bula ſm Ariſto.ſignũ ẽſt ſerenitatis.Ca-
ligo eſt vapor tenebroſus:que vulgo ap
pellatur nebula.Iſte vapor nõ eleuatur:
ſed priuſq̃ ↄuertat̃ in nubes:vel in plu-
uiam deprimit̃.⁊ remanet iuxta terram.
Ros eſt id qđ deſcẽdit ex vapore par-
uo.⁊ in deſcẽſu ſuo tardat̃ in paruis mi
nucijs. Pluuia eſt aqua deſcẽdẽs ex nu
bibus reſolutis.velocitatẽ hñs ſue deſcẽ
ſionis.⁊ hoc guttatim. Pruina ex vapo
re rorido que cõgelatur anteq̃ ex ipſo re
ſoluatur aqua. Nix generat̃ in nube cali
diſſima.cuius cõgelatio ſimul fit cũ cõ-
uerſiõe in aquã ⁊ ideo partes eius nõ in
ſpiſſant̃.Grãdo generatur ex nube cali-
diſſima.virtute ſolis multũ eleuata. que
poſtq̃ in aquã reſoluitur.tũc demum in
medio ĩterriſtricio cõgelatur.Tonitruũ
eſt ſonus vaporis ſicci egrediẽtis de nu
be humida.vel ĩ nube frigida ⁊ humida.
⁊ ſcindit quicqđ ĩuenit.Iris eſt lumen ſo
lis receptũ in nube ↄcaua ⁊ aquoſa ac ſi
li ex aduerſo oppoſita.Glacies eſt aqua
cõgelata. Vẽtus eſt vapor terreus ſupe
riora trãſcendẽs.⁊ aerem fortiter ꝑcutiẽ
do impellens. Venti ſunt quattuor pn-
cipales.ſcilꝫ ſubſolan' ab oriẽte tempe-
ratus habẽs a dextris vulturnũ deſiccã
tem.⁊ a ſiniſtris eurũ nubes gñatẽ. Itẽ
a meridie eſt auſter calidus qui flumina
gignit ⁊ pluuias largas.habẽs a dxtris
affricum calm̃.⁊ a ſiniſtris nothum tpa-
tum quidẽ:ſed peſtilẽtias inducẽtẽ. Itẽ
a ſeptẽtrione eſt aquilo frigidus habens
a dextris grecũ niues faciẽtem ⁊ grãdi-

nes a ſiniſtris boreā nubes conſtringen-
tem.ac pluuias ꝓhibentē. Item eſt ʒe-
phirus flores ꝓducens hñs a dextris cir
ciuʒ tēpeſtates.ac pluuias ⁊ tonitrua ge
nerantē a ſiniſtris fauoniū in oriēte nubi
la.ſʒ in meridie ſerena faciētē. Turbo eſt
vētus egrediens de nube in ſeipʒ. ⁊ egre
diens.vel duo vēti lateraliter ſibi occur-
rentes ſeſeqʒ iuxta terrā orbiculariter in
uoluētes.Terremotus eſt vapor groſſiſ
ſimus extractus de ꝓfundo terre nō po
tens exire ꝑꝑ ſuperficiē terre.⁊ illius ſoli
ditatē ſicqʒ coartatus in īterioribus cō-
cauitatibus terram concutit.

¶ De tempore. Cap.10

t Empus eſt mēſura motus primi
mobilis ⁊ hoc pʒ qr hic eſt tēpus
⁊ nō in celo ſm ſuam ſbāʒ.qr hic
mutātur oīa ⁊ nō ibi.hic eſt eni nūc hyēs
nunc eſtas.nūc pax.nunc diſcordia . nūc
trāquilitas nūc tempeſtas.Mutabilitas
rex oſtendit in hoc ꝙ ea que ꝑcipue mū
dus amplectit̃.i.ſapia ⁊ potentia in oriē
te ceperūt.⁊ terrā habitabilē ꝑcurrerunt
vſqʒ ad occidentē.in ſignuʒ ꝙ oia tēdunt
ad occaſuʒ. Nā ſtudiū ſapie cepit in egy
pto.poſtea fuit ī grecia poſt hoc Rome.
deinde in frācia.⁊ in anglia. Siſr regna
primo fuerūt in oriēte. poſt ī grecia.poſt
apud romanos.nūc poteſtas īperij reſi-
det in Germania.Propterea. Iacobus
cōparat vitā nrāʒ.⁊ hec mutabilia vapo-
ri.Salomon ſomno.Iſa. baculo harūdi
neo.⁊ liber regū aque dilabēti.Dīa eſt in
ter tpus.⁊ euū.⁊ eternitatem. Nā tēpus
hʒ ꝑncipiū ⁊ finem.Euū caret fine.ſʒ non
pricipio.Eternitas caret vtroqʒ termino
qr ē mēſura īterminata . Iſte ſunt etates
mūdi.Prima ē ab Adā vſqʒ Noe. hñs
iuxta hebreos ānos.1656. ſʒ ſm.72.īter
pretes hñt.2242. Scđa a Noe vſqʒ ad
Abraā hñs ſm hebreos annos.292. ſed
ſʒ.72.1072.Tertia eſt ab Abraā vſqʒ ad
Dauid.hñs annos ſm hebreos.972.ſed
ſm.72.1130.Quarta eſt a Dauid vſqʒ ad
trāſmigrationē Babilonis.habēs ānos
ſm hebreos.473.ſʒ ſʒ.72.485. Quinta
eſt a trāſmigratione Babilonis vſqʒ ad
chriſtū.hñs annos ſm hebreos.585.ſed
ſm.72.578.Igit̃ ab exordio mūdi vſqʒ
ad xp̄m ſʒ hebreos hēmus annos.3952
ſʒ ſm Ieronymū eſt hec computatio ſm
vero.72.quos greci ſequūtur.5508.Eu
ſebius aūt.queʒ Oroſius ſecut⁹ eſt iter
vtroſqʒ incedens numerat annos.5198.
quos pene oēs latini ſequūt̃.Sexta etas
eſt a xp̄o vſqʒ ad finē mūdi. Septima eſt
quieſcētium.⁊ cōcurrit cuʒ ſexta Octaua
eſt reſurgētiuʒ.Porro ſm hebreos ī pri
ma etate ſunt generationes.10.In.2ª.10.
In.3ª.14.In.4ª.17.quas tm̄. Mat. grā
myſterij.13.ponit. In ca.13. Etates ho-
minis ſunt iſte.ſ.Prima eſt īfantia a na
tiuitate vſqʒ ad.7.annos.2ª eſt pueritia
vſqʒ ad.14. annos.3ª eſt adoleſcentia.a
15ª anno vſqʒ ad 28.4ª eſt iuuētus a 28
vſqʒ ad 49.5ª eſt ſenectus a.50.vſqʒ ad
78.6ª eſt decrepitas ab āno.79.quouſqʒ
vita finitur.Dignitas dñici diei notatur
in hoc ꝙ fuit ꝑma dierū.Item vt dicitur
erit vltima dies.Itē nox illam nō preceſ
ſit.Itē nox illi nō ſucceſſit.Item celum ⁊
terra in ea ſunt creata.Itē angelus in ea
ꝯuerſus eſt ad deū.Item ꝑmo data ſunt
in ea filijs Iſrael mādata.vt dicit Orige
nes.Itē in ea xp̄us natus eſt.item xp̄s in
ea ſurrexit.itē in ea ſpūs ſanctus dat⁹ eſt
apoſtolis.itē oēs in ea reſurgemus atqʒ
iudicabimur.itē in ea cōtinuandū eſt per
petuo in laude dei.

¶ De angelis in cōmuni. Cap.11

a Ngelus eſt ſm Damaſcenū ſub
ſtantia intellectualis ſemꝑ mobi
lis arbitrio libera īcorporea deo
miniſtrans.īmortalitatē ſuſcipiēs ſʒ gra
tiaʒ nō naturā.Subſtātia ponitur in hac
diffinitiōe pro genere ⁊ ponit̃ hoc ad diſ
ferentiā accidētis.Intelligitur etiā ſub-
ſtātia qualitercūqʒ compoſita ex eo ꝙ eſt
⁊ quo ē.Intellectualis dicit̃ potiuſꝙ ra
tionalis qr ratio eſt virt⁹ collatiua cauſe
⁊ cauſati.⁊ ideo compoſita.vt oīs homo
eſt aial ſor.⁊c̄.Sylogiſm⁹ nihil aliud eſt
ꝙ diſcurſus a cauſa in cauſatū. Intelle-

ctus eſt de rõne ſui. nec compoſitionem
habet ⁊ collationẽ. ſ; eſt ſine inquiſitione
⁊ cõpoſitione ⁊ ideo cõpetit nature ma-
gis ſimplici ꝑ differẽtia. vt eſt angelus.
Ratio autez differẽtia eſt nature minus
ſimplicis. ſ. hoīs ſemper mobilis. nõ di
co de loco ad locũ ſ; mobilitas dicit hic
triplicẽ mobilitatem in angelo. ſ. nature
intelligẽtie ⁊ volũtatis. Mobilitatẽ eni;
habẽt nature. q2 oẽ creatũ vertibile eſt in
nihilum niſi manu oīpotẽtie diuine cõti
neatur. Mobilitatẽ intelligẽtie habet. q2
licet in angelo nõ ſit viciſſitudo ītelligen
tie, quo ad ſcita in verbo. cũ deiformẽ ha
beat intellectũ ſm Dionyſiũ. poteſt tñ in
eo eſſe viciſſitudo intelligẽtie quo ad co
gnitionẽ rez in ꝓpꝛia natura. ⁊ quo ad
diſcenda ⁊ hoc eſt qđ dicit Aug. ꝙ omne
creatũ habẽs ītellectũ intelligit vnũ poſt
aliud. item in volũtate mobilis eſt ange
lus. q2 nõ ſimul vult hoc ⁊ illud. item po
teſt dici mobilis motu dilectionis. Arbi
trio libera. hoc nõ dicitur propter defle-
xionem ad bonũ indifferẽter. ⁊ ad malũ.
ſed ꝓpter liberam electionẽ eoꝛum que
voluerit. vnde bon⁹ angelus ſemper eli-
git libere bonũ. ⁊ angelus malus libere
⁊ ſine coactione eligit malu;. incoꝛpoꝛea
ſubſtãtia dicitur. q2 angelus habet ꝓpꝛi
etatem coꝛpoꝛis. nõ naturã. ſcilicet in lo
co cõtineri. Cum enim coꝛpus ſit in loco
circũſcriptiue ⁊ diffinitiue. ãgelus tamẽ
eſt diffinitiue in loco Deo miniſtrãs. Mi
niſterium hic ponit̃ pro quocunq; obſe-
quio. ⁊ ſm hunc modum tam aſſiſtẽtes
ꝙ adminiſtrãtes ꝙ etiam demones mi
niſtrant. immoꝛtalitatẽ ſuſcipiẽs ſm gra
tiam. nõ naturã q2 rediret in nihilum. ni
ſi per gratiã cõſeruationis detineretur.
Angelo attribuũtur quattuoꝛ. ſcil; eſſen
tie ſubtilitas intellect⁹ perſpicacitas. libe
ri arbitrij facultas. diſcretio perſonalis.
In pꝛimis trib⁹ conuenit anima cũ ange-
lo. in 4°. ñ. q2 anima non eſt pſona. habet
etia; alia tria ãgelus. ſcil; virtuoſitatem
in operãdo officioſitatem in miniſtrãdo
immutabilitatẽ poſt electionẽ ſiue in bo
no ſiue in malo. Differentie quattuoꝛ aſ-
ſignãtur inter ãgelum ⁊ animã. ¶ Pꝛima
⁊ pꝛincipalis eſt penes eſſe naturale q2
anima eſt vnibilis coꝛpoꝛi. etiã actu ſepa
rata. angelus nõ. 2ª eſt penes eſſe logi-
cum. ideſt diffinitionẽ. q2 anima rõnalis
eſt: ſed angelus itellectualis. Anima enĩ
appꝛehẽdit inquirendo ⁊ cõferendo. an-
gelus vero intuẽdo. 3ª eſt penes eſſe me
taphiſicum. ideſt ſeparatum a materia. ⁊
a motu. q2 angelus nõ habet paſſibilita-
tem. niſi reſpectu ſuperioꝛũ. anima vero
reſpectu īferioꝛũ. q2 immutatur a ſenſi-
bilibus. 4ª eſt penes eſſe theologicum.
quia anima vertibilis eſt a bono in malũ
⁊ ecõtrario. angelus vero nõ. quia manet
in eo ad qđ ſe cõuertit. ſiue bonum ſit. ſi-
ue malum. Angeli enim ſunt oẽs ſilens
in eo ꝙ īmoꝛtales. inuiſibiles. indiſſolu
biles ſimplices. diſcreti perſonis. incom
mutabiles. incõmunicabiles ſunt alteri
nature. ſed diſſimiles ſunt in donis gra-
tie ⁊ nature. ¶ Preterea dicit. Dionyſi. ꝙ
in omni natura ſpirituali creata. aliud
eſt eẽntia. aliud eſt virt⁹. aliud eſt opatio.

¶ De diſtinctione celeſtium hierarchia-
rum. Capłm. 12

Jerarchia triplex eſt. ſcilicet ſup
b celeſtis. celeſtis. ⁊ ſub celeſtis. ſu
perceleſtis eſt in tribus pſonis.
vt quidã dixerunt. ⁊ male. q2 ſm Diony-
ſium. hierarchia dicit oꝛdinẽ. ⁊ ille abſo-
lute nõ eſt in trib⁹ perſonis. ſ; tñmodo
oꝛdo nature celeſtis eſt in oꝛdinib⁹ ange
lis. Subceleſtis in hoīb⁹ ſcis. ¶ Poꝛro hie
rarchia celeſtis diuidit̃ in ſupioꝛẽ mediã
⁊ īferioꝛẽ. Supioꝛ ꝯtinet tres oꝛdines. ſ.
cherubi. ſeraphin. ⁊ thꝛonos. quoꝝ pmi
ꝯſiderant dei bonitatẽ. ſcđi dei veritate;
tertij dei: eqtate;. itẽ in pꝛimis de⁹ amat
vt charitas. in ſcđis noſcit vt veritas. In
tertijs ſedet. vt equitas. Media cõtinet
dominationes. pꝛincipat⁹. ⁊ poteſtates.
quoꝛum pꝛimi regũt officia angeloꝛum
ſequentes capitibus pꝛeſunt populoꝛũ.
Ultimi ptãtẽ coercent demonũ. item in
pꝛimis de⁹ dñat̃. vt maieſtas. in ſequẽti

bus regit vt principatꝰ. in vltimis tuet̄.
vt ſalus. Inferior hierarchia ſimilit̄ cõti
net tres ordines. ſ. v̄tutes. archangelos
angelos. ad quoꝝ priores ꝑtinet miracu
loꝝ opatio. Ad ſcd̄os maioꝝ negociorū
denūciatio. Ad tertios humane cuſtodie
ſollicitudo. In primis deꝰ opat̄ vt virtꝰ
In ſcd̄is deus reuelat. vt lux. In tertijs
mittit. vt inſpirãs. Hec dicta ſunt ſʒ bea
tū Gre. ⁊ ſm Ber. ſed ſʒ Dio. Virtutes
ſunt. medius ordo ſcd̄e hierarchie ⁊ pnci
patꝰ primus ordo tertie hierarchie. Hic
attendendū ꝙ in ꝗlibet triū hierarchiaꝝ
pmiſſaꝝ notat̄ trinitas diuinaꝝ pſonaꝝ
vt pʒ in celeſti hierarchia tam ſupiori. ꝗ̄
media ꝗ̄ etiã inferiori.

¶ De ꝓprietatibꝰ angeloꝝ. Cap. 13

Angeli ſm Iſidoꝝ. ſūt ſpūali ſub
ſtãtia facti añ oẽm creaturã crea
ti. natura mutabiles conditi. ſed
cõtemplatiõe imutabiles facti. aio ipaſſi
biles: mente rõnales. felicitate ſecuri. fu
turoꝝ preſcij. iuſſi mundū regunt. miſſi
corꝑa aerea ſumūt. in celeſtibꝰ cõmorant̄
Ber. de eodẽ. Inueſtigemus inueſtiga-
bilia. ⁊ primo ſpūs eſſe potentes. glorio
ſos. beatos. diſtinctos in perſonis. diſpo
ſitos in dignitate. ab initio ſtantes in or
dine ſuo. pfectos in genere ſuo. imortali
tate perpetuos mẽte puros. affectu beni
gnos. religione pios. vnanimitate indi-
uiſos pace ſecuros: diuinis laudibꝰ ⁊ ob
ſequijs deditos. Itẽ ſm Ber. In ange-
lis eſt dignitas creationis. gr̄a cõfirma-
tionis. amor creatoris. viſio diuinitatis
eſt etiã in angelo per oia. ſic̄ ſupradictū
eſt eſſentie ſubtilitas. intelligentie pſpica
citas. liberi arbitrij facultas. agilitaſ ve
locitas. ꝓpt̄ oẽſ obediūt. maiores ſiñ
elatione pſunt. minores ſine vitio ſubſūt
qui ad exteriora exeunt. ab interiori con-
templatiõe nõ recedunt. oẽm veritatẽ in
ferioꝝ ſuperiores ꝑticipant nõ econtra.
Qui excellunt in natura precedūt in gr̄a
⁊ gloria. In eodẽ ordine alij eſſe alijs di
gniores duplicem habẽt viſionem. ſ. ma
tutinã ⁊ veſpertinam. Illuminatiões ꝗs
a ſupioribus recipiunt alijs tribuunt.

¶ De ꝓprietatibus ⁊ officijs ſingulorū ordinum. Cap. 14

Proprium eſt ſeraphin in amore
ardere. ⁊ alios ad incendium di
uini amoris ꝓmouere. ⁊ in deū
ordinare. formã diligendi tribuere. Iſti
imediate deo iungūtur. ⁊ ideo purius ⁊
ſanctius in ipſos operantes theophanie
deferūtur. ad aliud quoqꝫ extra amatū
nõ diuertunt. Cherubin quoqꝫ primo ⁊
principalr̄ relucent diuini luminis radio
pro eo ꝙ vicinius diuine ⁊ prime verita
ti iungunt̄. Hoꝝ offm̄ eſt ꝓmouere ho-
mines ad diuinã cognitionẽ. ideo dicū-
tur pre ceteris lucere. qꝛ plenitudinẽ lu-
minis quã ſuſcipiunt alijs inferioribus
cõicando trãſfundūt. Throni dicunt̄ eo
ꝙ in eis dñs ſedet ⁊ iudicia ſua per eos
determinat. In his ergo p̄cipue relucet
rectitudo diuini iudicij. Hi quãdoqꝫ ve
ritatẽ dei quã ſupra ſe accipiūt ad iſerio
res trãſfundunt. Dñationes dñr eo ꝙ ce
teris angelis dominantur ⁊ ab omni op
preſſione ſunt liberi. ⁊ nulli iferiori ſubij
ciuntur. Horū offm̄ ſm Greg. eſt in bel
lo ſpūali inſtruere qualit̄ oporteat prela
tionis offm̄ exercere. ⁊ qualit̄ debeat ſub
ditis dñari. Hoꝝ offm̄ eſt ſm Dioniſi. ti
more ſeruili depoſito in deū moueri. ⁊ i
ceſſanter ei famulari. Principatꝰ ſubdi-
tis angelis pſunt. ⁊ eos ad miniſteriū di
uinū explendū diſponūt. Ad hos perti-
net ſm Dio. vniuerſale regimẽ vnius re-
gni ⁊ gentis ducere ad dei ſimilitudinẽ
Miſteriū quoqꝫ eoꝝ eſt ſm Gre. docere
hoies. exhibere reuerentiã vnicuiqꝫ ſm
gradū ſuū. Hoꝝ etiã offm̄ eſt ꝓmouere
hoies. vt nõ ꝓpter vtilitatẽ ꝓpriã. ſed ꝓ
pter ſolꝰ dei amorẽ ⁊ honorē faciant iu
ſtitiã. Poteſtatibꝰ ſm Iſido. Virtutes
aduerſe ſbiecte ſūt ne mūdo tãtū noceãt
ꝗ̄tū cupiūt. Hoꝝ offm̄ ſʒ Gre. eſt illos
qui in ſpūali certamiſe deſudãt ꝯfortare.
⁊ ne ſpūale regnū amittant defendẽ. Et
ſm Dio. ad ipſos ſpectat angelos infe-
riores quãtū poſſibile diuine potẽtie cõ

formare. Uirtutes ſunt infatigabiles ad
executionē faciēdorū ⁊ robuſti ad ꝑcepti
onē munerꝝ. Horꝝ offm̄ eſt ſm dionyſiuꝫ
docere p̄latos vt facile ⁊ pſeuerāter que
ad offm̄ p̄lationis pertinent exequant̄. ⁊
ſpūalia onera ſubſtineāt patiēter. Itē ꝑ
iſtos miracula fiūt. ⁊ virtutes faciēdi mi
rabilia pfectis ꝯcedunt̄. Archangeli ſum
mi nūcij nuncupant̄. ⁊ ſumma nūciant.
Horꝝ officiuꝫ eſt ſm Grego. de his que
pertinent ad ꝓmotionē fidei. vt de nati-
uitate xpi. ⁊ de factis eius hoies expedi-
re. ⁊ demones ab hoibus remouere ⁊ ſꝫ
dionyſiuꝫ ꝓphetias reuelare. Iſti illumi
nationes q̄s a ſuperioribus ſuſcipiūt iſe
rioribus ānūciat. ⁊ per eoſdē nobis. An
geli ſunt in celeſti diſpoſitiōe vltimi ⁊ ho
minibus magis ꝓpinq. Angelus nomē
eſt officij. nō nature. Iſti minora nūciant
⁊ hoies ad diuinā cognitionē ducūt ⁊ vt
iuſte viuant inſtruūt. Hi ſe ſurſum extē-
dunt ꝑ dilectionē dei. ⁊ in ſemetipſis fir
mant̄ per cuſtodiā ſui ac ſub ſe ꝓgrediū
tur ad auxiliū ꝓximi. Nos aūt aſſimilari
debem⁹ ſeraphin per caritatē. cherubin
per cognitionē. thronis per eqtatē. dña
tionibus carnē ſpūi ſubiugando. ꝑncipa
tibus reuerētiā maioribus exhibēdo. po
teſtatibus tētationib⁹ diabolicis reſiſten
do. Itē debemus aſſimilari virtutibus
per cōpaſſionem. archangelis per inſtru
ctionē angelis per obſequij exhibitionē.

¶ De cognitiōe ⁊ motu angelorꝝ. Ca. 15

a Ngeli cognitionē habēt matuti
nā. hoc eſt cognitionē rerꝝ in ver
bo. Itē veſpertinā. i. cognitioneꝫ
rerꝝ in ſe. Item meridianā. i. apertā dei vi
ſionem. Eſt ⁊ alia cognitio angelica ꝑut
maiores indicāt minorib⁹ que ꝑ diuinas
theophenias perceperūt. Theophenia ve
ro eſt oſtēſio alicui⁹ cognoſcibilis de deo
per illuminationē de deo venientē. ⁊ hoc
pōt eſſe vel in ſimbolis vel facie ad faciē.
Nota ꝙ angelus in cognitiōe rerꝝ in pro
pria natura cognoſcit plura ſimł habitu.
nō actu. Circa incarnationē ⁊ paſſionem
xpi ſciuerūt āgeli ſbaꝫ facti. ſꝫ nō oēs cir
cūſtantias vt q̄re vel quō. Preterea que
cūqꝫ angeli cognoſcūt. noſcunt remota ſi
cut ꝓpinqua. q2 cognitio eorꝝ nō per ſen
ſum: ſꝫ per itellectuꝫ eſt. Status āgeli tri
plex eſt. ſ. inocētie. grē ⁊ glīe. diſtinguit̄
motus angelorꝝ tripł̄r ſm dio. circularis
rect⁹ ⁊ obliquus. Circularis eſt ab eodē i
idē. ⁊ ꝯ idē cētrū imobilē. hunc motū hñt
angeli q̄ imediate recipiūt illuminatōes
a deo. ⁊ ꝑ illas reuertunt̄ ad deū. iſtud āt
cōuenit ſupiori hierarchie tm̄. Itē motu
recto mouent̄ qñ ꝓcedūt ad ꝓuidentiaꝫ
ſubiectorꝝ recte oīa trāſeūtes: ⁊ ibi nō re
uertunt̄ ab eodē in deū: ſꝫ de vno ad aliō
Itē eſt in āgelis mot⁹ obliquus qñ cogni
tionē iſeriorꝝ qbus ꝓuidēt reflectūt i deū
prin^m^ ⁊ finē pulchri ⁊ boni. Nota dr̄iam
iter aſſiſtere ⁊ miſtrare: q2 aſſiſtē ē facieꝫ
ꝯtēplari. ſic aſſiſtūt oēs boni angeli. Itē
aſſiſtere ē imediate recipe illuminatiōes
a deo. ſic aſſiſtūt tm̄ tres ꝑmi ordies. itē
aſſiſtere eſt appropinq̄re deo ⁊ extraneū
eē ab exteri⁹ miſſiōe. ſic aſſiſtūt quattuor
ꝑmi ordines. Miſtrare vero eſt nūciare
pro tpis opportunitate. vł opari ſꝫ offm̄
eſt. n. miſtrare nūcij vel officij. Erratū eſt
circa motū angelorꝝ trib⁹ mōis. Dicebāt
eni qdā phi ꝙ angeli nunq̄ mouent̄: ſꝫ
mouēt ſperas. ⁊ ꝑ eas volūtates hoium.
Itē dixerūt qdā alij ꝙ angelus ſit in plu
ribus locis. ⁊ ēt vbicūqꝫ ſi voluerit. Iteꝫ
dixerūt alij ꝙ āgelus ſic venit de fine ſpa
cij ꝙ nō trāſit media. ſꝫ trāſilijt. illō quo
qꝫ ꝓtermittendū nō eſt ꝙ vnuſqſqꝫ ordo
ab eo denoiat̄ ſꝫ ꝙ reſpectu iferiorꝝ ordi
nū aliqd excellētius accepit in munere.

¶ De prelatione angelorꝝ. Cap. 16

p Reſunt qdā angeli regionibus.
vt dr̄ Daniel. 7. Princeps grecorꝝ
⁊ ꝑnceps perſarꝝ ⁊c. Quidā vero
preſunt eccleſijs. Apoc. 2. Angelo ephesi
eccłie ſcribe. Itē alij p̄ſunt pſonis. Actuū
12. Angelus petri credebat̄ ad hoſtiū ſta
re. qdā ēt ſpūs maligni dicunt̄ vitijs pre
eſſe. vñ vocat̄ aliquis ſpūs ſupbie. ⁊ luxu
rie ⁊ huiōi. Que aūt p̄lationes ꝑmaneāt.
vel que ceſſent poſt hāc vitā. Sciendū eſt

ꝙ hierarchie ſp ſtabunt quantum ad in⸗
ſtantiã beatitudinis. ⁊ ꝗ̄tũ ad gradũ di
gnitatis. ⁊ nobilitatẽ doni gratuiti ac na
ture. Ceſſabũt ꝑlationes angelice ad ho
mines ⁊ ad angelos quo ad actũ regimi
nis ſm gubernationẽ mũdi. ⁊ electoꝝ ſ3
viam ad patriã. Prelatio aũt in demoni
bus quo ad offm̃ inſultãdi ⁊ irridendi. ⁊
ſm ꝙ vnꝰ ꝓuocat alteꝝ in malitia. ⁊ hoc
nõ deſtruet. ps. Supbia eoꝝ qui te ode
runt aſcẽdit ſemp. nec deſtruetur quo ad
malitiã ⁊ naturã. Ceſſabunt aũt eoꝝ ꝑla
tiones quo ad offm̃ tentãdi eos q ſunt in
via. in hoĩbus etiã ꝑlationes euacuabun
tur. q2 nõ erunt decani cẽturiones cyliar
che. ⁊ hmõi. in creaturis ſimiliter ceſſa⸗
bunt prelationes. quia ſuperiora nõ mo
uebunt tunc inferiora ſicut modo.

¶ De ꝯfirmatione angeloꝝ. Cap. 17

Onfirmationẽ h3 angelus ex tri⸗
c bus. ſ. ex nã. grã. ⁊ gloria. Ex nã:
q2 natura ſpũalis ſemel tm̃ verti
bilis eſt. vel in bonũ. vel in malu3. niſi ex
vnione vnius cũ altero. ſicut p3 in aĩa. q̃
dũ eſt in corpe pt mutari ſepius de bono
in malũ. ⁊ ꝯ. ſoluta vero nõ. Huius ãt rõ
eſt. q2 nã ſpũalis pp ſuam ſimplicitatẽ ſe
totã cõuertit ad id qđ eligit. qđ non facit
nã vnita. q2 hẽt corpus retrahẽs. Ex grã
ſilr hẽt ꝯfirmationẽ. q2 ſi aliqd cõnectit̃
ſtabili eterno vinculo ppetuo illa cõnexio
ſemp manet. Sic ãgeli colligati ſunt ſta
bili eterno. ſ. de hoc vinculo indiſſolubili
ſ. caritat3. Apo. Caritas nũꝗ̄ excidit. Ex
glĩa quoq3 hñt ea3. q2 cũ habeãt p glĩam
que eſt forã cõplectiua angelici ꝯ̃ſiderij.
nõ vagant̃ extra ipm. vt querãt qcꝗ̄ illo
melius vel ꝯ̃ſiderabilius atq3 iocũdius.
Nihil enĩ in creaturis ineniũt qđ poſſit
eos a fonte diue dulcedis auertere. Te⸗
nendũ eſt itaq3 ꝙ ãgeli boni ex libertate
arbitrij ad deũ ꝯuerſi ſtati fuerũt p grã3
⁊ glĩa3 in volũtate ꝯfirmati fideles ac fe
lices effecti. atq3 in rõne illuſtrati. vt non
ſolũ cognoſcerẽt res in ꝓprio gñe. ſ3 etiã
in arte. hoc ẽ in verbo. filius. n. di eẽ ars
pñs per quã operat̃. Acceperũt aũt in ſe
pfectionẽ in virtute opatiua. ſiue exequã
tur illã aſſumpto corpore. ſiue alias atq3
perfectionẽ in virtute cõtemplatiua qua
quocũq3 mittantur intra deum currunt.

¶ De cuſtodia angeloꝝ. Cap. 18

Angeli nobis ad cuſtodiã depu⸗
a tati tenẽt nos ſtãtes ne cadamus
⁊ cadẽtes nos adiuuãt vt ſurga⸗
mus. nec vnꝗ̄ nos deſerũt ẽt peccantes
quin ſint ſemp parati auxiliari ſi volumꝰ
Hoc tñ fallit in obſtinatis a quoꝝ cuſto⸗
dia deſiſtit angelus actualr̃. paratꝰ eſt tñ
cuſtodire ſi redire voluerit. q2 nũꝗ̄ deſe
rit̃ hõ ex toto ab angelo. Nota ꝙ xp̃s ha
buit deputatũ ſibi angelũ. ſic ⁊ hẽbit anti
xp̃s quẽ licet pp nimiã obſtinationẽ ſua3
nõ ſit habiturus ꝓmotione3. hẽbit tñ ad
accuſationẽ. Effectus autẽ angelice cuſto
die multiplex eſt. Primꝰ eſt ĩpedimenta
boni ⁊ occaſiones mali ⁊ actiões peccan
di remouere. Exodi. Mittã angelũ ꝑcur
ſorẽ qui eijciat Jebuſeũ. Scđus eſt tẽta
tiones mitigare. Dañ. 3. Angelus dñi de
ſcẽdit in fornacẽ ⁊c. Tertius eſt ꝯ̃ hoſtes
viſibiles adiuuare. 4. Regũ. Heliſeꝰ vi⸗
dit caſtra angeloꝝ. Quartus eſt orõnes
nr̃as ⁊ elemoſynas deo pñtare. ⁊ p no⸗
bis orare. Thobie. 12. Qñ orabas cu3 la
chrymis ⁊c. Quintus eſt viã oñdẽ. Tho
bie. 5. Ego ſanũ ducã ⁊ reducã ⁊c. Sextꝰ
eſt in agẽdis docere. Zacha. 2. De ãgelo
qui inſtruxit eũ de fabris. Septimus eſt
ſeipm ⁊ alia ſecreta reuelare. Thobie. 12
Ego ſum raphael ãgelus. Octauus eſt a
pctis excitare. Actuu3. Surge velociter.
Nonus eſt ad feruorẽ excitare. 3. Regu3
19. Surge comede. grãdis enĩ tibi reſtat
via. Decimus eſt ꝯſolari. Thobie. 5. for
ti aĩo eſto. in ꝓximo eſt vt adeo cureris.
Undecimus eſt de pctis increpare. Ju⸗
dith. Dixit angelus pplo iſrael. Cur ꝯtra
deũ feciſtis. Duodecimꝰ eſt ꝯtrarias po
teſtates arcere. ne tm̃ nocere valeãt ꝗ̄tũ
velint. Thobie. 8. Qualiter ãgelus aſmo
deũ ligauit. Angeli fuiunt nobis pp tria
ſ. pp ruine ſue reparationẽ. qa hoĩes ſal⸗
uandi intrabũt in locũ cadentiũ angeloꝝ

Item ꝓpter meriti accidentalis cumu
latioñe qđ augeť in eis vſqꝫ ad diẽꝫ iudi
cij. Itẽ ꝓpter amoꝛis erga nos demon
ſtratioñe. Dionyſiꝰ attribuit angelo tres
actꝰ. ſ. purgare illuminare ⁊ ꝑficẽ. Pur-
gant itaqꝫ angeli remouẽdo fantaſmata
que ĩpediunt illuminatioñe quã angelus
ĩtẽdit facere in nobis. Vñ tria remouẽt
ab aĩa. ſ. ignoꝛantiã ⁊ nubila fantaſiaꝝ
ac falſas opiniones ꝑhicaꝝ rõnuꝫ reuela
tioni ꝯriaꝝ. Illuminãt vero aĩam tripl'r
ad ſenſuꝫ. vt pꝫ qñ aliqđ manifeſtať in aſ
ſumpto coꝛpoꝛe. ⁊ hãc ꝑtãtẽ hẽt ẽt diabo
lus. Itẽ ad intellectũ. ⁊ talis illuminatio
ſolũ ꝑfecta eſt. Notandũ aũt ꝙ angelus
nõ illuminat intellectũ efficiẽdo nouã co
gnitioñe in aĩa. qꝛ nõ põt ĩtellectu nouaꝫ
ſpẽꝫ creare nec habitũ noui lumĩs creare
vel excitare. ſꝫ nec eius intẽtioñe quo vult
ꝯuertere põt. qꝛ hoc eſt ꝯ naturã liberi ar
bitrij. Hec. n. tria reqrũť vt ĩtellectus nr̃
intelligat aliqđ. ſ. ſpẽs qua cognoſcať. ⁊
lumẽ in quo cognoſcať. ⁊ ĩtentio qua cõ-
uertat ſe ĩtellectus ſuꝑ ſpẽꝫ. illuminat ãt
angelus ĩtellectũ nr̃m excitãdo ⁊ diſpo-
nẽdo ⁊ lumẽ diuinũ in nobis trãſferẽdo
facit. ꝑ. vt dcm̃ eſt in fantaſia trãſmuta-
tioñe ſpẽꝝ cõponẽdo ⁊ diuidẽdo ꝑm exi
gentiã rei quã vult reuelare. Itẽ irradiat
lumẽ ĩtellectus ſui ſuꝑ illas ſpẽs vt mo-
ueant ĩtellectũ nr̃m. ⁊ ſic plura ⁊ ſubtilio
ra videre pñt in luĩe duplicato. itẽ excitat
intentioñe aĩe aliquo motu vt ĩpa ꝯuer-
tat ſe ſuꝑ illa fantaſmata. abſtrahendo ſe
ab alijs. Proficiũt aũt. i. ꝓmouẽt ad me
lius. Sed vtrũ angelus accendere poſſit
affectũ humanũ tripliciter poteſt ĩtelligi
ſcilicet efficiendo vel mouẽdo vel excitã-
do: ⁊ adiuuãdo. Primo modo ſolus de
us põt inflãmare affectum. ſcilꝫ per effe-
ctũ. Scđo modo ĩpm deſideratuꝫ inflã-
mat. ſcilꝫ excitãdo ⁊ iuuãdo. Tertio mo-
do põt angelus affectũ noſtruꝫ ĩcẽdere
per motũ. De his habemus exẽplum in
naturis: qꝛ ꝑmo ignis accẽdit ligna. Se
cũdo mõ ligna ĩcẽdũt igneꝫ. Et tertio q
ligna igni apponit ĩcẽdit ignem. Differẽ
tia eſt ĩter mittere cogitatioñe ⁊ ĩcẽdere.
⁊ mentem illuminare. qꝛ cogitatioñe im
mittere eſt vt dicit Beda intꝰ creare ⁊ fa
cere cogitatioñe. ſꝫ ĩcẽdere eſt cogitati-
onem iaꝫ factã inflãmare. illuminare ve
ro eſt dare reuelatioñe de aliquo occul-
to intelligibili.

De locutione angeloꝛum. Capl'm. 19

Verbum triplex eſt. ſ. mẽtis oꝛis ⁊
opis. verbo mentis loqtur deus
angelo. ⁊ ecõtrario. itẽ deus aĩe
⁊ ecõuerſo. itẽ deus diabolo ⁊ ecõuerſo.
cuius tñ intẽtio deum latere nõ põt. ver-
bo aũt oꝛis loqtur homo hoĩ coꝛpe vnito
aĩe. Angelus vero homini coꝛpe aſſum-
pto. ſꝫ verbo opis loqtur deus diabolo:
⁊ angelus diabolo. De locutiõe itaqꝫ an
geloꝝ. nota ꝙ angelus loqtur deo cuꝫ ex
viſis in motũ admiratiõis exurgit vel cũ
affectus ſuos ei ꝑſẽtat. quos tñ eũ latere
minime dubitat. Angelus vero loqť an-
gelo verbo mentis ſue. ſpecies oſtendẽ-
do mediante illuminatiõe quadam ſpi-
rituali irradiante ab ipſo. Item angelus
facit quid coꝛam angelo. quo facto ĩtel-
ligit qđ non ĩtelligebat. Et ſic loquuntur
omnes oĩbus. ſ. maioꝛes inferioꝛibus ⁊
econuerſo. Item loquitur angelus ange
lo per cõmunicatioñe diuini luminis ip
ſum inſtruendo: ſic nõ loquũtur omnes
omnibus nec omnia. ſed tantũ ſuperio-
res inferioꝛibus de his que per diuinas
theophonias perceperũt. Loquiť autem
angelus homini dupliciter. ꝑmo modo
verbo vocali in aſſumpto coꝛpoꝛe. ſꝫ tunc
ſicut nõ pꝛofert ſonum in oꝛganis mate-
rialibus ſcđm naturã. ita nec circulariter
ĩmutat medium queãdmodũ in voce na
turali. vnde nõ audiť niſi ab illo ad queꝫ
oꝛdinatur. ⁊ ſimile eſt in apparitionibus
angeloꝛũ quos quidã vident. ⁊ alij eque
pꝛopinqui nõ vident. vt apparet in He-
liſeo ⁊ puero eius. Dicũt tamẽ aliq ꝙ an
gelus nũqꝫ apparet vel apparuit. aut lo
quiť homini in ſubiecta creatura. ſꝫ intẽ
tioñe ſiue ſilitudiñe imponit in oculo eiꝰ
vel intẽtioñe vocis poĩt in aura eiꝰ. ⁊ ita

recipit ſenſus cōis ſpēs illas. ac deide p
veniūt ad imaginatōez. pꝰ hec ad intelle
ctū. ⁊ hoc ē ꝙ angelꝰ dr apparere vel loq
hōi. Secūdo mō loquit̄ angelꝰ hoi per i
preſſionē rex ſenſibiliū moto iſtrumēto
imaginis. ⁊ ſic loqt̄ vigilātibꝰ ⁊ dormiē
tibus. Itē loquit̄ angelus diabolo. ſpēs
ſui intellectꝰ ei ſine aliqua illuminatione
oſtendendo. Itē loquitur diabolꝰ hoi dupli
citer. Primo mō ſenſuz imutādo. ⁊ hoc
vel imaginatiōez alicuiꝰ rei iprimendo in
ſtrumēto viſus. vel obijciendo viſui ſimi
litudinē alicuiꝰ rei. Secūdo mō loquitur
diabolus hoi p impſſionē rex ſenſibiliuz
in iſtrumēto imaginis. ⁊ hoc facit. qnq3
vigilātibꝰ. qnq3 dormientibꝰ. ⁊ ſic imit-
tit cogitatōez mali. cogitationē malā nō
pōt imittere que tm̄ mala ſit per cōſen-
ſuz. Eſt ⁊ locutio aiax. qꝛ aia loqtur deo
per deſideriū cuiꝰ affectiōes nude ſunt ⁊
apte oculis dei. Aia ſimiliter angelo loq
tur. ſed hoc p voces corpis quas bene p
cipit angelꝰ ſicut ⁊ alia ſenſibilia. vñ exi-
ſtens aia in corpe alia ſpāli ptāte loquen
di ad angelos nō indiget. ſed hanc habe
bit exuta a corpe. Itē aia loqtur diabo-
lo. qꝛ ſimilitudines affectionū imprimū
tur ſenſibus vbi diabolus legit eas.

¶ De ſpālibus noibꝰ angelox. Cap. 20

E Michael Gabriel Raphael
d noibus. Sciēdū eſt ꝙ hec ſunt p
pria noia archangelorū licet cox
interptationes cōueniāt excellentiꝰ. Mi
chael interptat̄ quis vt deus. Hic eſt de
ordine principatuū ⁊ attribuunt̄ ei quat
tuor. ſ. eē ppoſitū paradiſi. i. eccleſie. ſic
⁊ olim fuit pnceps ſynagoge. Itez defer
re aias in padiſuz. ſed hoc itellige ꝙ glo
rioſius deferat ꝙ̄ alij. Itē pugnare cuz
dracone. i. diabolo ſic legit̄ in Apo. Itē
venire in adiutoriū pplo dei. Gabriel in
terpretat̄ fortitudo dei. Hic eſt de ordi
ne archangelox ⁊ merito. qꝛ magna nun
ciauit. Raphael iterptatur medicina dei
⁊ de ordine angelox eſt. qui vnam perſo
nam cuſtodiunt.

¶ De caſu angeli. Cap. 21

Mnes angelos fecit deꝰ bonos
o nō tamē ſummos ſed medios in
ter ſummū bonū ⁊ bonum cōmu
tabile qđ eſt creatura. ita ꝙ ſi conuerterē
tur ad amādū deū qui ſupra ſe erat aſcē
derēt ad ſtatū grē ⁊ glorie. Si vero con-
uerterent̄ ad bonū cōmutabile quod fu-
it intra ſe hoc ipſo irruerent in malū cul
pe ⁊ pene. qꝛ nō eſt dedecus pcti ſine de
core iuſticie.

¶ De ſpāli caſu. Cap. 22

Aſus diaboli duplex fuit. ſ. ſpūa
c lis ⁊ localis. Spiritualis. qꝛ ceci
dit de nature puritate. de flexibi
litate liberi arbitrij ad cōmutabile bonū.
de luce in tenebras. de ſciētia ad ignorā
tiā. de inocentia ad culpam. de felicitate
ad penā de dilectione in odiuz. Poſt ca
ſum enim factꝰ eſt impotens ⁊ obſtinatꝰ
in malo ⁊ excecatus a vero. ⁊ deordinatꝰ
in bono. ⁊ infirmatus in virtute. ⁊ exclu-
ſus a dei contēplatione. Preterea volū
tas eius impia conuerſa eſt ad hominis
odiū ⁊ inuidiā. vñ toto conamine nititur
ad eiꝰ ſubuerſionē p tētatiōez multiplicē.

¶ De locali caſu. Cap. 23

Aſus etiā diaboli localis fuit qꝛ
c vel in infernū vel in caliginoſū ae
rem q eſt in medio territitio ae-
ris corruit. Demones enim nō ſūt i ſupio
ri pte aeris ne lumine gaudeāt nec ſūt in
pte iferiori ne nimiſ ꝯ nos ſeuiāt. Vñ no
tandū ē ꝙ in demonibꝰ eſt tria ꝯſiderare
ſcz nāz offm̄. ⁊ pctm̄. Et nāe qdez ꝯuenit
locꝰ ſūmꝰ. i. celū i quo tāꝙ̄ i loco ꝯgruo
ſūt creati. ⁊ poſt moduz in nā ſi ſtetiſſent
pficiēdi. Offō vō qđ hñt exercēdi hoies
cōuenit locꝰ mediꝰ. i. aer caliginoſus vbi
⁊ ſatis ppinq ſūt nobis ad tētanduz. ⁊ tn̄
nō hñt lumē ad gaudēdū. Sed pctō ꝯue
nit locꝰ īfimꝰ. ſ. īfernꝰ. Vñ ⁊ demones pꝰ
finez mūdi qñ ceſſabit cox offm̄ detrudē
tur ſimul i īfernū. Dicūt qdā ꝙ angelus
cecidit ſcđa die. Sz cōior eſt opinio ꝙ p
ma die ſubito poſt creatōez ſuā ceciderit
Dicit̄ cōit̄ ꝙ decimꝰ chorus āgelox ceci
dit. ſed hoc nō dr̄ qꝛ decē ordines ange-

loꝝ fuerūt. ſed ꝙ tot de ſingulis ordini
bus ceciderūt ꝙ poterāt facē chorū vnū
Nouē ordines angeloꝝ ſunt. q̄libet or=
do hꝫ ſuas legiones. Legio aūt angeloꝝ
hꝫ. 6666. vnitates. Tot autē in ſingulis
ordinibꝰ ſunt legiones quot in legiōe ſūt
vnitates.

¶ De reſtauratiōe ruine. Cap. 24

a Angeloꝝ ruina reſtaurabit̄ ꝑ ſal
uandos. Dicit aūt Aug. ꝙ tot ſal
uabunt̄ homies quot angeli ceci
derūt. Gre. vero dicit ꝙ tot hoīes ſalua
bunt̄ quot angeli pſtiterūt. Dixerūt ēt q
dam ꝙ duo pietes erunt in celo. ſ. vnꝰ ho
minū ⁊ aliꝰ angeloꝝ ⁊ ꝙ ruina angelica
reſtaurabit̄ per virgines. ⁊ de alio piete
tot ſunt ſaluandi quot in alio pariete ſūt
virgines ⁊ angeli.

¶ Cur pctm̄ diaboli ſit irremiſſibile. c. 25

q Quare pctm̄ diaboli ſit irremiſſi=
bile aſſignāt̄ plurime rōes. Pri
ma ſm Aug. nullo ſuggerēte pec
cauit ⁊ iō nullo repante redibit. Scd̄a eſt
ſm Dama. q2 cōtra deiformē itellectum.
peccauit. Quāto aūt nobilior eſt cogni=
tio tāto peior eſt error. Seruꝰ. n. ſciēs vo
lūtatē dn̄i ⁊c̄. Tertia ſm eūdē Dama. eſt
q2 angelus nō eſt ſuſceptibilis penitētie.
vn̄ nec venie. Quarta eſt q2 in diabolo ex
tincta eſt ſindereſis quātū ad boni ꝓmo
tionē. Quīta eſt q2 natura ſpūalis ſemel
tm̄ vertibilis eſt eo ꝙ tota ſe cōuertat. qđ
nō fac̄ hō q2 caro ſp repugnat ſpūi. Sta
tus aūt angeli mali triplex eſt vt patē po
tuit ex predictis. Primꝰ. ſ. nocentie. Se
cūdus culpe. Tertius pene ⁊ miſerie.

¶ De ꝓprietatibus demonū. Cap. 26

d Demones aūt ſunt ſpūs īpuri. hu
mani generis inimici mente rō=
nales. in neq̄tia ſubtiles. cupidi
nocendi. per ſuperbiā tumidi. ſemper in
fraude noui immutāt ſenſus. inq̄nant af
fectus. vigilātes turbāt. dormientes per
ſomnia inq̄etāt. morbos inferūt. tēpeſta
tes cōcitant. in lucis angelos ſe transfor
mant. Semꝑ infernū ſuū ſecū portant i
idolis diuinū offm̄ ſibi vſurpāt ſuper ho
nos dn̄ari appetūt. magice artes per eos
fiunt. bonis ad exercitiū dant̄. ſemꝑ ſm
hoīs īſidiant̄. Triplici acumine vigent
demōes. Primo ſubtilitate nature. ⁊ h̄
per cognitionē veſpertinā. Scd̄o expien
tia tēpoꝝ. Tertio reuelatiōe ſuperiorum
ſpirituū. Primo mō itelligunt natura=
lia pn̄tia. Scd̄o mō futura nālia. Tertio
mō cognoſcūt volūtaria. Multiplicit̄ ve
ro diabolus noiat̄ per qđ ⁊ ꝓprietates
ſue cognoſcunt̄. Vocat̄. n. diabolus. qđ
interp̄tat̄ defluēs. q2 defluit. i. corruit ſpi
ritualit̄. ⁊ localr̄ ſicut dictū eſt grece iter
pretat̄ diabolus clauſus ergaſtulo ⁊ hoc
ſibi ꝯuenit. q2 nō ꝑmittit̄ tm̄ nocere quā
tum vellet. Preterea ſm ethimologiā
diabolus dr̄ a dia qđ eſt duo ⁊ bolus qđ
eſt morſelus. q2 duo occidit. ſ. corpꝰ ⁊ ani
mā. Itē vocat̄ demon. i. ſanguineꝰ. ⁊ hoc
ꝓpter pctīſ. vl̄ ſciēs. q2 viget triplici ſcīa
ſicut dcm̄ eſt. Itē Bellial qđ interpretat̄
abſq3 iugo. vel abſq3 dn̄o. q2 ꝓ poſſe cō=
tra eū pugnat cū deberet eſſe ſubiectꝰ.
Itē Belzebub qđ iterpretat̄ vir muſca=
rū. i. aiaꝝ peccatricū. q2 relinquūt verū
ſponſū xp̄m. Itē Sathanas. i. aduerſari
us. vn̄ Pet. Aduerſariꝰ veſter diabolꝰ ⁊c̄.
Itē Behemoth. i. beſtia q2 facit homies
beſtiales. Itē leuiathan. i. additamentū
eoꝝ qui peccata peccatis cumulant.

¶ De malitia diaboli cōtra nos. ca. 27

d Diabolus nocet hoī multiplr̄. q2
ꝑ violentiā. ⁊ hoc q̄nq3 exteriꝰ cor
pus ledēdo ſic̄ fecit iob. q̄nq3 in=
tra mēbra ledendo ſic̄ in obſeſſis. ⁊ ꝓp h̄
dat̄ ꝑuulis angelus bonꝰ ne diabolus in
his ledat eos ⁊ excedat. Itē nocet per i
preſſionē imaginū mala ſuggerēdo vel ꝑ
cōmotiōē ſanguis ad pcm̄ accedēdo. vel
ſenſus exteriores ꝑ obiectiōēs falſaꝝ fora
rū decipiendo. De his ⁊ ſilibꝰ dic̄ Gre.
Aut opprimēdo rapit. aut īſidiando cir
cūuolat. aut ſuadēdo blandit̄. aut mināā=
do terret. aut deſperādo frāgit. aut ꝓmit
tēdo decipit. Diabolus decipit hoīes q̄t
tuor modis. Primo ſuadēdo bonū. ⁊ h̄
ꝓp malū vt cū hoī inſtabili ſuadet ingreſ

ſuz religionis.ꝛ hoc vt poſtmoduz apo-
ſtatet. Scđo mō ſuadēdo malum.ꝛ hoc
ſub ſpē boni.vt piurare pro rebꝰ alterius
obſuandis. Tertio mō diſſuadendo bo-
nū tanq̄ nociuū vt cū diſſuadet bono vi
ro religiōis igreſſum.ne de hoc peniteat
ꝛ egrediens ꝯfundat. Vel qñ diſſuadet
alicui oratiōez vel elemoſynā.ne per hoc
incurrat vanā gloriā. Quarto diſſuaden
do malū vt ducat ad peius. vt qñ diſſua
det tēperantiaz in victu ꝛ ſomno. vt per
hoc inducat ad idiſcretā abſtinentiaz qđ
peius eſt. Impedit diabolus in effectu
ſue malitie mltis modis.ſ. quādoq3 per
terminū ſue poteſtati a deo ipoſitū. Itez
quādoq3 p reſiſtentiā bonoꝝ ſpirituum.
Habet enī quelibet aīa duos angelos.
vnū bonū ad cuſtodiam. alium malū ad
exercitiū. Itē per arbitriū hominis non
ꝯſentientis. Itē per peccati abominatio
nē.quia quādoq3 demōes nobilioris na
ture peccata vilia deteſtant. Itez ꝓpter
cautelā omittit facere mala vt peiꝰ fiat ſi
cut mō nō vexat excōmunicatos vt minꝰ
timeant tales ſententias. Utrū virtus tē
tatiōis minuat in diabolo quādo vincit
diuerſe ſunt opiniones. Dicūt enī qdam
ꝙ ſuperatꝰ in vno vitio ip3 victorē nō poſ
ſit amplius tentare de eodē vitio. ſed ali
us diabolus pōt. Alij dicunt ꝙ ſuperatꝰ
de vno vitio nullū de illo vitia poſſit am
plius tētare decetero. Data eſt poteſtas
demonibꝰ exercēdi magicas artes multi
plici rōne. Primo ad fallēdū fallaces ſi
cut egyptios ꝛ ipſos magos. Unde etiā
que ipſi per talē modū acturi ſunt quaſi
cōicando ꝑdicūt vt ibi. Creſus perdet ali
um trāſuectus maxima regna. Secūdo
ad monenduz fideles ne.ſ.tale quid pro
magno deſiderēt.cū videant etiā malos
facere hmōi. Tertio ad ꝓbandā ꝛ exer-
cendā patientiā ꝛ fidem iſtorum.

De lucifero. Cap. 28

De lucifero ſciendu3 eſt ꝙ fuit de
ſupremo ordine ſupioris hierar
chie.ac in illo ordine ſupmū gra
duz tenuit. cui tanq̄ ꝑncipi de ſingulis
ordinibꝰ magna multitudo adheſit. q̄s
oēs ſecū traxit. dictꝰ eſt lucifer. q2 pre ce
teris luxit.ſueq3 pulchritudinis ꝯſidera
tio eū excecauit. Primuz hoiem tētauit.
ꝛ vicit. Scđm tētauit.ꝛ victꝰ eſt. Pote-
ſtatē tūc amiſit quā vltimis tēporibꝰ re-
cuperabit.nūc religatꝰ eſt.ꝛ in fine ſolue
tur. Peccatū luciferi fuit ꝙ ſe ꝛ ſuū bo-
nū ꝑuatū dilexit. excecatus de altitudie
habita ꝑſumpſit.ac ꝓpriā excellentiā ab
nuit.q̄ſi habiturus fuerit a ſe.nō ab alio.
ꝛ ſine meritis.hr̄e voluit.ſtare vel ſpera-
re cū poſſet quouſq3 gratia apponeret.
noluit.dei ſilitudinē cōcupiuit. nō quidē
cā imitatōis.ſed ptātis.i.ſubditos habe
re voluit ꝛ nulli ſubiectus eſſe ꝯcupiuit.

Quid ſit aīa ſm diffinitiōez. Cap.29

Poſt naturā corporeā ꝛ icorporeā
dicendū eſt de natura ex vtriſq3
cōpoſita. Sed primo ex pte mē-
tis.ſcđo ex pte corpis. tertio ex pte totiꝰ
hois. De aīa igit videndū eſt quid ſit ſ3
diffinitiōez. Porro a qbuſdā diffinit vt
ſpūs. a qbuſdā vt aīa. a qbuſdā vero vt
ſpūs ꝛ aīa. Inquantū igit aīa naturā h3
ſpūs diffinit ab Alexādro in libro de mo
tu cordis. Ab Aug. ſic. Aīa eſt ſubā icor-
porea itellectualis illuminationis capax
vltima reuelatiōe perceptiua: vltima di
co q2 mediantibꝰ angelis pcipit. Ex hac
diffinitiōe cognoſcimꝰ ꝙ ſpūs humanꝰ
qui eſt aīa iter oēs creaturas poſt ange-
los imediate illuminatiōis diuine ſit p-
ceptiua. Aīa vero iquantū aīa ſic diffinit
a Remigio. Aīa eſt ſubā incorpea regēs
corpꝰ. Ex hac diffinitiōe habemus ꝙ aīa
ſit corpis rector ꝛ motor. Itez aīa inquā
tū aīa diffinitur a phō i li.de aīa ſic. Aīa
eſt endelechia.i.actus corpis phici orga
nici potētialit vitā habentis. Endelechia
formā vel actꝰ ſignat ꝛ dr̄ hic actꝰ pmꝰ ſi
ue pfectio. Ex hac diffinitione habemꝰ ꝙ
aīa vnibilis eſt corpi nō oī ſed ſolo orga
nico ꝛ phico.i.hāli ad ſuſceptiōez aīe rō-
nalis diſpoſito. Itē aīa inquantū eſt ſpi-
ritus.ꝛ aīa ſic diffinit ab Aug. Aīa eſt oī
um ſilitudo. Hec diffinitio data eſt p cō

parationē aīe ad creaturas. Aīa.n.ex ſui
natura ad ſuſcipiendas oium reꝝ taꝫ cor
poraliū ꝗ̄ ſpūalium ſilitudines apta eſt
Sed ſciendū eſt ꝙ quedā intelligi habēt
per oppoſita.vt tenebre per ꝑītiaꝫ lucis
in corꝑalia per corꝑalia.⁊ ſic dr̄ ſuſciperē
aīa ſpūalr̄ rerū ſilitudines. Item deſcri-
ptio talis eſt. Aīa eſt deiforme ſpiraculū
vite. Hec deſcriptio daꝛ̄ ſm ꝙ aīa cōpa-
raꝛ̄ ad deū.ꝓut nō ex traduce vel ſemina
li rōne ꝓpagaꝛ̄.ſed a deo corꝑi creando
īfundiꝛ̄.⁊ infundēdo creaꝛ̄. Itē Seneca
ſic diffinit aīam. Aīa eſt ſpūs ītellectualiſ
ad beatitudinē in ſe ⁊ in corꝑe ordinatꝰ.
Hec diffinitio eſt in reuelatiōe aīe ad fi
nē ſm ꝙ nō ſolū ſeꝑata beatificaꝛ̄ ī ſe ſi-
cut angelus.imo in corꝑe glorificato ipi
beatitudo ampliatur.

¶ Quid ſit aīa ſm rem. Cap. 30

Quid ſit aīa ſm rem diuerſas vi-
dentꝛ̄ ſn̄ias phī ꝓtuliſſe. Plato
eni dicit aīam numeꝝ ſeipm̄ mo
uenteꝫ. Ariſtoteles delchiā. Pitagoras
armoniā. Hippocrates ſpm̄ tenuē. Ra
banus lucē. Democrytꝰ ſpm̄ ex athomis
cōpoſituꝫ. Aconomiꝰ hypereus igneū vi
gorem. Parmenides dicit eā de terra ⁊
igne eſſe. Epicurꝰ aūt ex aere ⁊ igne. In
ter has diuerſitates nō ſeqmur dicta ſcō
rum ⁊ catholicoꝝ magiſtroꝝ dicentiū ꝙ
aīa eſt ſubā ſpūalis ⁊ rōnalis ad viuificā
duꝫ corpꝰ humanū de nihilo creata. Cre
ata eſt in ꝗ̄ aīa ꝑfectibilis.⁊ īꝑfecta ꝗ̄-
tū ad ſciam ⁊ virtutes. ꝑfectiſſima tn̄ eſt
ꝗ̄tū ad potētias naturales. Et qꝛ incor
porea eſt ſenſui nō eſt ſubiecta. neqꝫ ſm
dimenſionē eſt extenſiua. Quantitatē.n.
hꝫ anima vt dicit Aug. nō dimēſiuā.ſed
ꝑtātiuā ⁊ virtualē. Et qꝛ ſimplex eſt aīa.
ideo nec augmenti.nec detrimenti eſt ſu
ſceptiua.qꝛ nec ī corꝑe maiori maior.nec
in minori minor reꝑitur vt dicit Auguſt.
Multitudo potentiaꝝ in aīa nō ponit
maioritatem in aīe natura.ſed multipli-
cem effectū. Aīa ēt eſt vita ꝑpetua.ſ.per
memoriā. intelligentiaꝫ ⁊ voluntatē ad
imaginē dei facta capax virtutis ⁊ vitij.

ſuſceptibilis pene. vel ꝑmiſſi arbitrio libe
ra.potētijs ⁊ hitibꝰ ⁊ affectionibꝰ decora
ta.caret pōdere.⁊ figura ⁊ calore paſſibi
lis ⁊ mutabilis eſt eo magna eſt quo ca-
pax eſt eternitatis eo recta quo naturalr̄
appetēs eſt bonitatis. eo bona quo par
ticeps eſt diuinitatis.

¶ Quid ſit aīa ſm nomen. Cap. 31

Anima dr̄ inꝗ̄tū corpꝰ aīat ⁊ vi-
uificat. Mēs inꝗ̄tū recolit. Ani
mus dū vult. Rō duꝫ recte iudi
cat: ſpūs duꝫ ſpirat.vel qꝛ ſpūalēꝫ natu-
raꝫ hꝫ. Senſus dū ſentit. Memoria duꝫ
recordaꝛ̄. Voluntas dū ꝯſentit. Hec no
mina diuerſa ſunt aīe.nō ꝓpter eſſentie
pluralitatē.ſed ꝓpter effectus multipli-
citatē ⁊ oꝑationē. Dr̄ aīa ab a qđ eſt ſine.
⁊ nemes qđ eſt ſanguis eo ꝙ ſit ſine ſan
guine. Vel dr̄ ab an qđ eſt vita. ⁊ mene
qđ eſt tribuere.eo ꝙ aīa vitam tribuit.

¶ De triplici aīa. Cap. 32

Actus aīe triplex ē.ſ.vegetare ſen
tire.⁊ ratiocinari. ⁊ ſm hoc diſti
guiꛁ aīe potētia tripliciꛁ.ſ.vege-
tabilis.ſenſibilis.⁊ rōnalis. De quibꝰ di
cit Ambro. ꝙ anima vegetabilis appetit
eſſe.ſenſibilis bene eſſe.rationalis auteꝫ
optime eſſe.⁊ ideo nunꝗ̄ quieſcit donec
optimo coniungaꝛ̄. ⁊ ꝓpter hoc vi amo
ris mouetur in deū.vt in ipo ſumme de
lecteꝛ̄. He tres potentie in diuerſis ſub
ſtantijs tres aīe dici poſſunt. Nā vegeta
bilis ē anima in plātis. ſenſibilis in bru
tis rōnalis vo in hoibus. In hoie autē
predicte tres anime vna ſunt eſſentia ſed
differunt in potētijs. nec obſtat ꝙ in ho
mine ſucceſſiue ac diuerſis tꝑibꝰ manife
ſtantur.hoc enim eſt a virtute formatiua
que rationaliter prius diſponit ad vitaꝫ
ꝗ̄ ad ſenſum. ⁊ prius ad ſenſum ꝗ̄ ad
rationeꝫ preſertim cum natura non ſu-
bito.ſed paulatim ⁊ ſucceſſiue operetur.
Cum auteꝫ anima rationalis infunditur
corpori predicte primo infuſe non ha-
bēt actiones ſuas deinceps a virtute for
matiua. ſed ab ipſa anima. Anima quo
qꝫ duas primas potentias ſcilicet vege-

tabilem.⁊ ſenſibilē exercet tm̄ in corpore. Anie vegetabilis ⁊ ſenſibilis nō dn̄t dici ale in hoīe ſꝫ potētie. nec aīa vegetabilis in aīali dicēda ē aīa ſꝫ potētia. Aīa aūt vegetabilis ī plāta dicēda ē aīa.nō potētia.

¶ De potētia aīe vegetatiue. Capl'm.33

Nima vegetabilis tres hꝫ poten
a tias.ſ.gn̄atiuaꝫ nutritiuā. ⁊ augmentatiuā. Prima eſt ad ſpēi cōſeruationē. Scd̄a eſt ad ꝯſeruationē indiuidui. Tertia eſt ad perfectionē ſubiecti. Virtuti aūt nutritiue quatuor deſuiunt ſ.virtus attractiua q̄ aſſumit neceſſaria ī nutrimēto. Itē digeſtiua que ſepat ꝯueniēs ab incōuenienti in alimēto. Itē retentiua que cibū tādiu retinet ī vno loco. donec dbitā recipiat alterationē. Itē expulſiua que expellit qd̄ ſuperfluū eſt in nutrimento.ſed ante oēs has eſt appetitiua.

¶ De potentijs aīe apphēſiuis. Cap.34

Nima ſenſibilis duplicē hꝫ potē
a tiam.ſ.apphenſiuā.⁊ motiuā.apprehēſiua diuidit̄ in apphēſiuaꝫ de foris.⁊ apphēſiuā de intꝰ. Vires apprehenſiue de foris ſunt qnqꝫ ſenſus pticulares.ſ.viſus.auditꝰ ⁊c̄.vel potētie exteriores. Vires aūt apphēſiue de intꝰ ſunt quiqꝫ potētie iteriores ſenſibiles . q̄ ſunt cōis ſenſus.imaginatio.eſtimatio. fantaſia.⁊ memoria.Tradūt Peripathetici oēs vires iſtas organicas eſſe.⁊ ꝙ per inſtrumēta corporalia ſuas opationes pfīciunt eo ꝙ ſint circa particularia tm̄.Oīs eni forma particularis in mā aliena eſt: qm̄ forma ſine oi mā accepta vl̄is eſt. circa quā operat̄ itellectus. Iſta facile eſt videre in ſenſibus pticularibus. qm̄ illi nō apprehēdunt niſi p rei ſenſibilis pn̄tiam De virtutibus āt iterioribus q̄ ſunt imaginatio.eſtimatio.fantaſia idē eſt. qm̄ in illis oibus eſt apphenſio forme ſingularis ſm ſitū partiū ⁊ lineamēta.⁊ q̄ntitatē Oēs iſte potētie paſſiue ſunt ⁊ patiunt̄ a formis ⁊ indiuiduis que ſunt pncipia cognitionis ſenſibilis.ſenſibilis dico qꝛ duplex eſt cognitio itellectualis que orit̄ ex eo qd̄ ꝓprie per intellectū hꝫ dignoſci.vt forme ꝯueniētes ⁊ hmōi.Senſibilis que ꝓuenit ex īdiuiduis ⁊ obiectiꝭ ſenſuū particulariū que ſunt pncipia cognitiōis ſenſibilis. Sciendū pterea ꝙ nulla potentia apprehēſiua ſenſibilis retinet id qd̄ apphendit.imo qd̄ vna apphendit alia retinet. Notandū ergo ꝙ alia virtus eſt que bn̄ tꝫ.alia que bn̄ recipit. ⁊ iſta que bene tenet perficitur ſicco ⁊ frigido. ſꝫ illa que bene recipit perficitur humido.

¶ De ſenſibus particularibus. Cap.35

Enſus particularis in qnqꝫ diui
f dit̄.ſ.in viſum.auditū guſtū.odoratū.⁊ tactū.q in multis ꝯueniūt ⁊ in multis differūt. Cōueniūt.n. quinqꝫ ſenſus in hoc ꝙ ſunt vires paſſiue. Sentimus eni intra ſuſcipiētes. nō extra mittētes. Senſibile eni poſitū ſupra ſenſum nō ſentit̄. Oēs ſenſus ſunt perceptibiles ſingulariū nō vl̄ium.ad quēlibet ſenſum extendunt̄ nerui duo vnus ad ſentiendū qui agit̄ ꝯ exteriora. ⁊ alius ad motū voluntariū qui agit vt vis aīe interior. ⁊ ad organuꝫ dirigit intentionē.in oi ſenſu oꝫ eſſe ꝓportionē ſenſibilis ad ſenſum.qꝛ in medijs delectant̄.⁊ in extremis corrūpūtur. Ad ſentiendū aliqd oꝫ eſſe objectum pn̄s ⁊ mediū deferēs. ⁊ organū ſanuꝫ atqꝫ ꝯueniēs.⁊ aīe intentio actualis. Oēs ſenſus vnā hn̄t originē ſm ſenſuꝫ cōem a quo velut a cētro quaſi linee quedā exeunt. differūt ēt ſenſus pticulares in multis.nā qlibet hēt ſpāle inſtrm̄. differūt ēt in obiectis. differūt in medio deferēte.qꝛ tactus ⁊ guſtus hn̄t mediū intrinſecus.⁊ alij extrīſecus. differūt in velocitate apphendēdi.qꝛ viſus eſt citiſſime apphenſionis.⁊ remota apphēdit. diff. rūt ſitu.qꝛ viſus eſt ſupmus.poſt auditus deīde alij per ordinē. differūt vtilitate.qꝛ guſtus ⁊ tactus maxime ſunt neceſſarij ad ꝯſeruationē indiuidui ⁊ ſpēi. Guſtus enī diſcernit cibū per quē ſeruatur aīal a nociuo.⁊ tactꝰ diſcernit qualitates ſenſatorū.ſicut calide ⁊ frigide.⁊ hmōi.vt anial declinet extrema taliū qualitatū ne corruptioneſ incurrat. differūt generalitate. qꝛ tactus

eſt generalioꝛ.cū non habeat oꝛganū de
terminatū.ſed in oib⁹ mēbꝛis ſit. Diffe-
runt etiā in impꝛeſſionū retentione.ſen-
ſus eniꝫ groſſioꝛes foꝛti⁹ retinēt ſuas im
pꝛeſſiones.ſicut pꝫ in tactu. Nota ꝙ vi-
demus viſu ⁊ oculo.ſed differēter. nā vi
ſu videm⁹ effectiue.ſiue foꝛmalr̄.ſed ocu
lo videmus inſtrumentalr̄. Eodē mō di
cendū eſt de ceteris ſenſib⁹. Aia alienat̄
a ſenſib⁹ tripliciter. Pꝛio in ſomno.ſcdo
in extaſi magis.tertio in moꝛte maxime.

De ſenſu cōi. Cap. 36

Enſus cōis eſt potētia que oium
ſenſuū particulariū obiecta app̄
hendit.Oēs enim ſenſus exterio
res a ſenſu cōi iterioꝛi velut a centro par
ticulariter exeūt.⁊ ſenſatoꝝ ſuoꝝ ſimili-
tudines ad ſenſuꝫ cōem reducūt quo me
diante de ſinguloꝝ ꝓpꝛietatib⁹ iudicāt
⁊ diſcernūt. Vñ ſciendū ꝙ ſenſus cōis ē
fons ex quo oēs ſenſus oꝛiunt̄ ad quem
ois motus ſenſibilium refert̄ ſicut ad vl
timū finem.Hec potētia quedā habet in
quantū eſt ſenſus:⁊ quedā īquantū cōis
eſt.inquantū.n.ſenſus eſt hꝫ recipe rerū
ſpēs ſine materia.⁊ tñ pn̄te materia.in-
quantū cōis eſt hꝫ duo quoꝝ vnuꝫ eſt iu
diciū ſenſibilium per qd̄ nos app̄hendi
mus nos videre qñ videm⁹. ⁊ audire qñ
audim⁹.⁊ ſic de aliis. Si.n.hoc iudiciū
nō eſſet in aialib⁹.nō ſatis eſſet videre ⁊
audire vtile ⁊ ſm alios ſenſus app̄hēde
re.Scdm eſt cōparare plura ſenſata di-
cendo vnū eſſe dulce.⁊ aliud dulcius eē.
⁊ hoc ideo ſenſus cōis hꝫ.qꝛ ad ipm re-
ferunt̄ oiuꝫ ꝓpꝛioꝝ ſenſuū ſenſata. Hec
virtus in anterioꝛi pte cerebꝛi ponitur i
loco vbi ↄcurrūt nerui ſenſitiui quīqꝫ ſen
ſuū qui locus medulloſus ⁊ humid⁹ eſt.

De vi imaginatiua. Cap. 37

Irtus imaginatiua eſt potentia
app̄hēſiua in qua imagines reꝝ
ſenſibiliū reſidant̄. Hec vt⁹ plus
abſtrahit ꝙ̄ ſenſus.qꝛ ſenſus nō accipit
foꝛmā.niſi pn̄te re.illa autē reſeruat foꝛ
mā ēt re abſente. In hoc etiā imaginatō
differt a ſenſu cōi.qꝛ ſenſus cōis pꝛeſen-
tia rei exterioꝛis indiget ſicut ſenſus pti
cularis. Iſta aūt virt⁹.ſ.imaginatio the
ſaurus foꝛmarū vocat̄.qꝛ in ea ſicut di-
ctum eſt foꝛme a pticularib⁹ ſenſib⁹ rece
pte retinent̄.hec potētia in anterioꝛi pte
cerebꝛi ſeu interioꝛi.ſic̄ ⁊ ſenſus cōis po
nitur. ⁊ hic maioꝛ eſt duricies ex frigidi
tate cerebꝛi ꝓueniens vbi ⁊ imaginatiua
retinet ipꝛeſſiones a ſenſu cōi receptas.

De vi eſtimatiua. Cap. 38

Stimatiua virt⁹ que a foꝛma ac
quiſita itentiōes elicit que a ſen
ſu nō ꝑcipiunt̄.ſm quā ouis fu-
git lupum.⁊ lupus miſeret̄ filio ſuo.hoc
aūt nō poſſet fieri niſi lupus hēret cogni
tionē ei⁹ īdiuidui.⁊ ꝙ hoc indiuiduuꝫ ſit
natus eius.ſicut ⁊ ouis app̄hendit lupū
ſibi nociuū. Iſta vero nō pn̄t fieri ꝑ ſen-
ſum.Eſtimatiua differt ab imaginatiōe.
qm̄ imaginatio ſolū retinet foꝛmas app̄
henſas per ſenſum cōem.⁊ ad imagina-
tionē ſolā nō ſequitur affect⁹ miſ.rie vel
triſtitie.vel fuga.vel iſecutio. Ad eſtima
tionē aūt ſtatim ſeqtur quodlibꝫ iſtoꝛuꝫ.
vñ ſic̄ intellectus pꝛactic⁹ ſe hꝫ ad ſpecu-
lationē.ita ſe hꝫ eſtimatiua ad imagina-
tionē.⁊ pp̄ hoc eſtimatiua nō penit⁹ app̄
henſiua eſt. ſꝫ etiā motiua per hoc ꝙ de
terminat ad quid moueri debeat aial. ⁊
a quo fugē.cū.n.aial mouet̄ ad cibuꝫ oꝫ
imaginē cibi in aiali eſſe. Sed eſtimati-
ua nō ſolū mouet.imo ēt app̄hendit.Oꝫ
igitur aial hr̄e eſtimationeꝫ qua mouet̄.
Officiū eſtimatiue eſt app̄hendere iten-
tiones.nō quidē rōnis ſed nature. Unde
nō appꝛehendit quid ſit ſilis.aut nomē.
aut verbū vel amicitiā.vel inimicitiā. cō
mode vel incommode. ſicut dictum eſt.
Hec virtus ponitur in pꝛima parte me-
die cellule cerebꝛi que calida eſt ex motu
multi ſpūs ad ipſam.

De fantaſia. Cap. 39

Antaſia eſt potentia componēs
imagines cū imaginib⁹.⁊ imagi
nes cuꝫ intentionib⁹.Cōponit in
ꝙ̄ fantaſia imagines cū imaginibus. vt
eſt appꝛehendere aliqd eſſe albuꝫ vel mi

grũ: vel diuerſas formas cõponere vel
fingere chimeras. Componit etiã imagi
nes cũ intentionibꝰ. vt cũ apprehendit
ouis formã lupinã eſſe fugiendã. Cõpo-
nit etiã intentiões cũ intentionibꝰ. vt pꝫ
in oue que apphendit nato ſuo prebẽda
eſſe vbera ⁊ alienũ eẽ repellendũ. ¶Per
fantaſiã maior hẽ cognitio que põt hẽri in
aĩa ſenſibili que eſt in brutis. per hãc eni
non ſolũ ſcit pñtia. ſed etiã ꝓuidet ſibi in
futuꝝ. ¶Per hãc eni quedã aĩalia faciunt
ſibi caſas. ⁊ de cibo ꝓuident in longin-
quũ. per hãc de illo ſcit quid ſit. idẽ ⁊ de
alio ꝙ ſit aliud: ⁊ ſic de eo oĩ de quo ſñia
ꝓfert per modũ affirmatiõis ⁊ negatio
nis. ¶Per hãc quoqꝫ videmꝰ aliqd eligẽ
aĩalia: ⁊ aliqd refutare. Ad electiõez ⁊ re
futatiõem ꝑigit ſcia ⁊ diſcretio. ⁊ ideo
multi dixerũt ꝙ fantaſia eſt aliqd rõnis:
ſed dicimꝰ nõ eſſe verã electiõez aĩe ſenſi
bilis: ſed aliqd ſimile. Hec a vulgo ĩ ho
mine vocat̃ cogitatiua. cũ tñ cogitare ꝓ
prie ſit rõnis. Fãtaſia opatur in ſomno ſi
cut in vigilia. Qꝛ aũt in ſõnis res vident̃
eſſe pñtes: hoc eſt qꝛ ſit reuerſio ad ſen-
ſũ cõem. iſta potẽtia qñ cõiuncta eſt rõ-
ni ſic̃ eſt in hoĩe. tũc accipit agẽdi ⁊ ope
rãdi regimẽ a rõne. Sed qꝛ rõ diuerſifi-
cat̃ ſm diuerſitatẽ eoꝝ de quibꝰ rõcina-
tio ſit. iõ per opationes fantaſie mltipli
cant̃ in hoĩe valde. Ubi aũt fantaſia nõ
eſt cũ rõne: vt eſt in brutis: tunc regit̃ ſo
lũ ſm iſtinctũ nãe. Et qꝛ nã vno mõ eſt
in habentibꝰ ſpeciẽ vnã: iõ ꝯceptio fanta
ſie operat̃ in talibꝰ vno mõ. Et ide eſt ꝙ
oĩs hirundo facit vno mõ nidũ ſuũ. Di-
xerunt quidã phi ꝙ iſte v̾tutes in brutis
potiꝰ agunt̃ ꝙ̃ agant. ſed in hoĩe potius
agũt ꝙ̃ agant̃: qꝛ bruta mouent̃ ſm ipe
tum ⁊ ĩpulſũ appetitꝰ nãlis. Motꝰ autẽ
humani regulant̃ ſm regimen rationis.
¶Notandũ ꝙ melici ⁊ infirmi: ⁊ amãtes
multas hñt fantaſias: ſed hoc nõ eſt ex il
luſtratione que ſit ꝑ imagines reꝝ ſenſi
biliũ: ſed ex paſſionibꝰ nãe ⁊ cõfuſiõe ſpi
rituũ aſcendentiũ ad cerebꝝ ⁊ caput tur
bantiũ. Tales eni ſpũs diuerſaꝝ imagi

nũ inuolutões faciũt ⁊ generãt horribiles
viſiões ⁊ ꝯceptiões. ¶Preterea ſciendũ
ꝙ bruta citius recipiũt influxꝰ ꝓmi mo-
toris ꝙ̃ hoĩes: ſic̃ pꝫ in formica que quã
do cibũ colligit infra tres dies nõ pluit.
Et gallus cantũ ſuũ ꝑ tps variat. qꝛ imu
tationẽ aure ex influxiõe ꝓmi motoris ꝓ
ſentiũt. Huiꝰ dicti hec eſt rõ: qñ homĩes
multũ occupant̃ circa cõceptiones ſuas
cõferendo ⁊ cõponẽdo ⁊ diuidẽdo. qre ĩ
fluxiones ꝓmi motoris nõ percipiũt ita
cito ſic̃ bruta que nõ ſic occupant̃ in ſuis
cõceptionibꝰ: nec ſm illas operant̃: ſed
tñ ſm itellectũ nature. iſta vis. ſ. fãtaſia
plm̃ ipedit intellectũ eo ꝙ minꝰ occupat
aĩam cõpoſitiõe ⁊ diuiſiõe imaginũ. non
ſolũ acceptaꝝ a ſenſibus: ſed etiã fictaꝝ
maxie aũt ipedit itellectũ. qñ aliqd de ce
leſtibꝰ ⁊ diuinis imprimit̃ ei. ⁊ hoc iõ. qꝛ
ꝯceptiões tales itellectus non põt ferre:
nec ſunt ſimiles imaginationibꝰ ⁊ fictio
nibꝰ fantaſie. Fantaſia v̾o ponit̃ in me-
dio medie cellule cerebri tanꝙ̃ centrum
int̃ memoratiuã ⁊ imaginatiuã. qꝛ fanta
ſia ꝯuertit ſe tã ſuꝑ formas quas accipit
imaginatiua per ſenſum ꝙ̃ ſuꝑ intentio
nes quas reſeruat memoria. ⁊ tunc iſtas
formas ac intentiões diuidit ac ꝯponit.

¶De memoria. Cap. 4º

m Emoria aũt eſt repoſitoriũ ꝑteri
toꝝ. Reſeruat eni memoria in-
tentiões per eſtimationẽ a figu-
ris reꝝ elicitas. Aĩa ꝑ memoriã mediã-
tibus rebꝰ ſenſibilibꝰ in ipſas red dit res
ſenſibiles q̃ ſunt extra ipam ⁊ ꝑꝑ hoc oꝫ
actũ memorie duas ꝓcedere opationes.
quarũ vna eſt hoc eẽ receptum. ⁊ hec eſt
opatio ſenſus cõis. ⁊ in hoc memoria in
cipit. ſcõa eſt hoc eẽ cõſeruatũ apud nos
qđ ſit per imaginationẽ. Oportet etiã ꝙ
ante memoriã quedã virtus opet̃ q̃ ex fi
guris rerũ diuidat rerũ intẽtiones ſingu
lares. Differunt imaginatio ⁊ memoria.
qꝛ iſta cõſeruat ſpẽs reꝝ. hec ꝯſeruat in-
tentiões ſpẽꝝ. Sciendũ quoqꝫ ꝙ memo
ria differt a reminiſcẽtia. qꝛ memoria di
ſcrete ⁊ diſtincte reuertit̃ ad res cõpone

do intentiones diſtinctas cũ imaginib⁹.
Reminiſcẽtia ſiue recordatio eſt mot⁹ q̃
ſi interceptus ⁊ abſciſſus per obliuionẽ.
⁊ eſt cũ collatiõe tpis ⁊ loci ⁊ hmõi. Re-
miniſcẽtie eni modus nõ eſt vniformis:
ſed cauſat̃ in plurib⁹ pncipijs circũſtanti
bus id cui⁹ ꝓprie eſt reminiſcibilitas. cũ
ſit pncipiũ multoꝝ pus memoratoꝝ. Cũ
eni per memoriã fiat reꝝ apprehenſio ꝙ
tedẽ res pus fuerũt in ſe. vel in ſenſibus
alijs cognite. pꝫ ꝙ ſi qs res totalit̃ obli
tus eſt. non pot per memoriaꝫ recordari
ſe eſſe oblitũ. Sed ſi oblit⁹ eſt in pte. tũc
per id qð remanſit põt reminiſci: ſed qñ
ꝗꝫ ſciuiſſe. vel per colluſioneꝫ reminiſcen
tie põt etiã ad id qð oblit⁹ eſt redire cũ il
lius adiutorio qð remãſit memorie. Alia
eſt dĩa int̃ memoriã ⁊ reminiſcentiã. qꝛ
memoria multa pticipant aĩalia: ſed re-
miniſcẽtia eſt ſolius rõnis. qꝛ reminiſcen
tia eſt quedaꝫ inueſtigatio que ſine ordie
rõnis nõ eſt. ac ſine deliberatiõe per que
antecedẽs ordinat̃ ad ꝯñs. Sane cuꝫ qs
reminiſci voluerit ea que non eo mõ quo
per ſenſuꝫ. ſed per intellectũ apprehen-
dit: hoc nõ fit per memoriã. qꝛ memoria
talia nõ reſeruat: ſed itellect⁹ conuertit ſe
ſuper ea que hꝫ apud ſe. ⁊ ea reducit ad
actũ q̃ habet in habitu. iſte aũt habit⁹ ma
net actualit̃ apud itellectuꝫ potentialẽ q
eſt locus ſpẽruꝫ vniuerſaliũ. vñ ⁊ vniuer
ſalia ſpeculata remanẽt apud ipm tanq̃
in loco ſue generationis etiã actu quãdo
illa nõ conſiderat. Intellectus aũt poten
tialis ad has ſpẽs quas ſic habꝫ apud ſe
conuertit̃. vel ab eis auertit̃ quando vo-
luerit. Ultimo notandũ ꝙ memoria po
nitur in poſteriori parte cerebri qui loc⁹
eſt ſiccus ꝓpter neruos motiuos qui ori
untur ex ipſo.

¶ De vi ſenſibili ⁊ motiua. Cap. 41

s Equit̃ de vi ſenſibili motiua. hec
mouet qñqꝫ ſpũaliter. qñqꝫ cor-
poraliter. Primo mõ dĩ appeti
tiua que mouet dupli͛: aut diligẽdo: aut
odiendo. ⁊ diuidit̃ in cõcupiſcibilẽ ⁊ ira
ſcibilẽ per quas appetit aĩa bonũ. vel in
ſurgit ꝯ malũ. Ab his vero duob⁹. ſ. ira-
ſcibili ⁊ cõcupiſcibili oriunt̃ q̃tuor affe-
ctiones. ſ. gaudiuꝫ ſpes: dolor. ⁊ timor.
Nam ſi pñs eſt qð concupiſcim⁹ gaude
mus ſi abſens eſt ſperamus. Silr̃ ſi pñs
eſt de quo iraſcimur dolemus. ſi abſens
eſt timemus. Senſualitas aũt eſt vis aĩe
ſenſibilis motiue. ⁊ ad ideꝫ mouet ad qð
cõcupiſcibilis ⁊ iraſcibilis. Senſualitas
eniꝫ appetit que delectabilia ſunt corpo
ri ac nociua refugit. Differt autẽ ſenſua-
litas a cõcupiſcibili ⁊ iraſcibili. quia ſen-
ſualitas magis cõiungitur corpi. ⁊ ſicut
in brutis ita in hoĩe nulla lege ſtringi-
tur. quin ſemper in appetitus reꝝ ad cor
pus ꝑtinentiũ moueatur. Sed concu-
piſcibilis ⁊ iraſcibilis iungitur rationi. ⁊
put ſunt in homine frenant̃ ratiõe ac re
guntur virtutibus que fundant̃ in ipſis.
Eſt enim tẽperantia in ꝯcupiſcibili ⁊ for
titudo in iraſcibili. ⁊ ſic de alijs ſꝫ ꝙ vis
motiua ſenſibilis mouet corporaliter. ſic
diuiditur in virtutẽ naturaleꝫ. vitalem. ⁊
animalẽ. quarum prima ſitũ ſuum habꝫ
in epate. vt in primo principio. cũ primuꝫ
principium eſt cor. 2ª in corde. 3ª in capi
te. vt in proximo principio. tamẽ primuꝫ
principium eſt cor. Uirtus naturalis eſt
motiua humoꝝ. vitalis motiua pulſuuꝫ.
animalis eſt motiua membroꝝ: Dicim⁹
ꝙ virtus naturalis eſt motiua humoruꝫ
mediantibus artherijs ⁊ venis que radi
cant̃ in epate ſm Galienuꝫ. ſed ſm Ari
ſtotelem radicant̃ in corde. ⁊ hoc per ſpi
ritũ naturaleꝫ. Eſt autẽ virtus naturalis
ſubſtãtia ſubtilis ⁊ aereavi caloris in cor
de generata. hec ſanguinẽ ad ſingula mẽ
bra ipulſat. ex quo corp⁹ vegetat̃. Uirt⁹
vitalis eſt motiua pulſuum mediãtibus
artherijs que radicant̃ in corde. Spũs
aũt vitalis eſt idẽ qui ⁊ nãlis. Ideꝫ dico
in ſubſtãtia. ſed differens in virtute. hic
per artherias ad mẽbra corpis ſe diffun
dẽs viuificat ipm corp⁹ tanq̃ iſtrm. Uir
tus aĩalis eſt motiua membroꝝ mediãti
bus neruis qui radicant̃ in capite. ⁊ hꝫ ꝑ
ſpũm aĩalem. Eſt aũt ſpũs aĩalis idẽ qui

⁊ naturalis.⁊ vitalis.ſꝫ aialis dicitur cuꝫ
ad cerebrū deuenerit.hic ceteris ſubtili-
oꝛ per neruos ad oꝛgana ſentiēdi dirigi
tur vt ſenſus ⁊ motus ſm locum exinde
generet̄ in coꝛpe aialis.Circa vires iſtas
deniqꝫ ſciēdum eſt ꝙ cū virtutes aiales
incēdūtur.tūc naturales remittūtur.ꝑꝑ
hoc in hoīe dedito ſtudio.vel meditati-
onibus minus opatur virtus nutritiua ⁊
generatiua.⁊ augmentatiua.ex quo pꝫ ꝙ
ꝯcupiſcētia carnis domat̄ in viro ſtudio
ſo.Vn̄ ait Jeronymus.Ama ſciam ſcri-
pturaꝝ.⁊ carnis vitia nō amabis.¶Pre-
terea qn̄ virtutes aiales remittūtur.na-
turales incēdūtur.ſicut pꝫ in ſomno qui
deſcribitur eſſe quies virtutū animaliuꝫ
cum intenſione naturalium.

¶De potētijs anime rōnalis. Cap.42

t Ria ſunt in aia vt ait phūs.ſ.po
tentie.hītus.⁊ paſſiones.¶Potē
tie qdem ſunt inate.habitus aūt
ſunt acqſiti vel infuſi.paſſiōes vero ſunt
illate vel inate.Habit⁹.n.ſunt acqſiti.vt
pꝫ in ſcia ⁊ virtute pollitica.Nam ex fre
quēti ſtudio hō acqrit ſciam.⁊ ex frequē
ti bene agere fit hō bonus bonitate virtu
tis pollitice.Sunt ⁊ habit⁹ qn̄qꝫ nō per
acquiſitionē ſꝫ per infuſioneꝫ.ſicut ſapia
fuit infuſa Salomoni.⁊ virtutes theolo
gice aſſerūtur quottidie paruulis in ba-
ptiſmo.⁊ ēt penitētibus in iuſtificatiōe.⁊
ex actibus nō generātur tales habit⁹.ſꝫ
potius ecōuerſo.ex talib⁹ habitibus elici
untur boni act⁹ ex potētijs.vn̄ in habiti-
bus acqſitis ſequit̄.quales ſunt actus ta
les ſunt hītus.ſꝫ in habitib⁹ infuſis eſt cō
trariū.ſ.quales ſunt hīt⁹ tales ſunt act⁹.
Eſt tn̄ veꝝ ꝙ ſicut habit⁹ acquiſiti gene-
rātur per act⁹.⁊ ita ⁊ generātur per acti
ones.ſꝫ nō meritoꝛias inꝗ̄tū tales.¶Paſ
ſiones aūt ſunt illate ab extrinſeco.vocat
aūt paſſiones phūs.receptiōes obiecto-
rū.Sumūtur ⁊ aliter paſſiones vt dicāt̄
affectōes ſicꝫ doloꝛ.timoꝛ.ſpes.⁊ gaudiū

¶De diuiſione potētiaꝝ aie. Cap.43

n Unc ad diuiſionē potentiarū aie
accedamus.Phūs igitur diui-
dit pꝛincipaliter aie potentias in cogita
tiuam.⁊ motiuā.quas theologus appel
lat itellectum ⁊ affectū.ipm aūt affectum
intelligit volūtatē.¶Potentiaꝝ auteꝫ aie
quedā ſunt ſepate a coꝛpoꝛe.vt velle.⁊ in
telligere.ſm quas aia nō vtitur coꝛpoꝛe
ſed vtit̄ vtente coꝛpoꝛe.ſ.fantaſia que ſic
hꝫ ſe ad intellectū.ſicut coloꝛ ad viſuꝫ.vt
ait phūs.Quedā vero ſunt vires inſepa
biles a coꝛpoꝛe.vt vegetabiles.⁊ ſenſibi
les ꝗ̄tum ad operationē.⁊ ꝗ̄tum ad eſ
ſentiā.vt in brutis.Sꝫ in hoīe ſeparātur
vires iſte a coꝛpoꝛe ꝗ̄tum ad eſſentiā.lꝫ
aia opatiōes coꝝ exercere nō poſſit extra
coꝛpus.Jn brutis vero ſimpliciť pereūt
ꝗ̄tum ad vtrūqꝫ.Jteꝫ aia potētias quaſ
dā hꝫ ꝯuenientes cū brutis.vt eſt ſenſua
litas ſenſus ꝑticularis.ſenſus cōis ima-
ginatio.eſtimatio.memoꝛia.Quaſdā hēt
non cōes cū illis vt eſt rō.⁊ intellectus.⁊
hmōi.Jtem aia hꝫ vires qſdā quo ad ſe.
vt eſt rō.voluntas.liberꝝ arbitrium.qſdā
hēt quibus coꝛpoꝛi ꝑmiſcet̄.vt eſt vis na
turalis.vitalis.⁊ aialis.de quib⁹ dictum
eſt ſupꝛa.Ex iā dictꝭ pꝫ ꝙ potētie quedā
ſunt oꝛganice.quedā nō.Jtem ex p̄dictis
collige ꝙ aīa rōnalis oēs potentias hēt
aie vegetabilis ⁊ ſenſibilis:ſꝫ nō inꝗ̄tuꝫ
rōnalis eſt.Veꝝ inꝗ̄tum rōnalis eſt ad
dit intellectū ⁊ liberꝝ arbitriū:⁊ hmōi.Et
hoc qđ dicit Grego.Ois iquit creature
aliqd cōe hꝫ hō.Hēt nāqꝫ homo cōe eſſe
cū lapidibus.viuere cū arboꝛib⁹.ſentire
cuꝫ aialib⁹.intelligere cū āgelis.Quicqd
n.virtutꝭ aut nobilitatꝭ hēre pn̄t nature
iferioꝛes.hn̄t ⁊ ſupioꝛes.ſꝫ pfectioꝛi mō
⁊ nobilioꝛi.ꝑpter hoc māifeſtatuꝫ eſt ꝙ
oēs vires quibus cōicamus cū brutꝭ dif
ferūt ſpecie.ꝑut ſunt in nobis ⁊ in brutꝭ.

¶De differētijs potētiaꝝ ipſi⁹ aie. c.44

q Uattuoꝛ aſſignātur dr̄e virtutis
intellectiue.¶Pꝛima dat̄ ſꝫ drīaꝫ
nature.⁊ ſicut itellectus diuidit̄
in agētē ⁊ paſſibilē.2ª dat̄ ſm drīam ob
iecti.⁊ ſic diuidit̄ itellect⁹ in ſpeculatiuū
⁊ pꝛacticū.3ª aſſignat̄ ſꝫ drīaꝫ dignitatꝭ
⁊ ſic diuidit̄ rō in ꝑtē ſupioꝛē ⁊ inferioꝛē

Quarta datur ſm cōparationē ad actuz
⁊ ſic diuidit̃ intellectus in bitū ⁊ in actū.
In babitū quidē cum pōt intelligere qn̄
vult. in actū vero cū actualiter ad itelligi
bile ſe ↄuertit. Dr̄ia vero itellectus in ef-
fectu ⁊ ei⁹ qui dr̄ adeptus ſumit̃ ſm ma
iorem ⁊ minorē pfectionē ipſius itellect⁹
paſſibilis. Nā cuz intellect⁹ paſſibilis re
cipit ſpēs cū lumine intellect⁹ agētis tūc
dr̄ intellectus in affectu. ⁊ etiā in babitu
Intellectus vero cū recipit pfecte lumē
ſm formalē ↄiunctionē. tunc vocat̃ intel
lectus adept⁹. Diligēter aūt notandū eſt
ꝙ oēs dr̄ie intellectuū iaz predicte ſumū
tur vel ſm actū vel ſm bitū. vel ſ3 modū
intelligendi ⁊ nulla ſumit̃ ſm diuiſionē
potentie cognitiue niſi prima tm̄. ſ3 quā
diuiditur in agentem ⁊ paſſibilem.

¶ De modo cognoſcendi. Cap. 45

r Es cognoſcit aliter deus. alit̃ an
gelus aliter bō. Ipſe q̄q3 bō alit̃
cognoſcit deū per intellectū. alit̃
per creaturas. itellectus. n. diuinus co-
gnoſcit res ex ſe ipſo. intellectus autē an
geli cognoſcit res p ſpecies ſibi cōcrea-
tas q̄. ſunt ſilitudines rex. S3 itellectus
buman⁹ cognoſcit res p ſpēs abſtractas
a rebus particularibus per ſenſuz prius
cognitis. Unde ſciēdū ꝙ ſicut ſenſus co
gnoſcit res pn̄te obiecto. ⁊ ſicut imagina
tio cognoſcit abſn̄te obiecto. ⁊ tn̄ cū appē
ditijs materie ita itellect⁹ cognoſcit ſine
appēditijs materie ſub itentione vniuer
ſali. Aīa igitur per intellectū aliqualit̃ co
gnoſcit oīa ⁊ attingit. Cognoſcit. n. deuz
ſupra ſe. ⁊ ſeipſaz in ſe. ⁊ angelos iuxta ſe
⁊ quicqd celi ābitu ↄtinet̃ infra ſe. Quid
ſit aūt modus cognoſcēdi deū. nota ꝙ in
tellectus bumanus nō cognoſcit deuz p
abſtractionē ſicut alias res. ⁊ boc ideo ē
q2 ſilitudo abſtracta ſimplicior eſt illo a
quo ſit abſtractio. deo aūt nibil ſimplici⁹
eſt. Alia rō eſt q2 in abſtractiōe o3 eſſe pti
culare ⁊ vniuerſale. pticulare qdez a quo
ſit abſtractio. vniuerſale aūt. ſ. ſeipm ab-
ſtractū. ſ3 nibil box cadit in deū. Scien-
dū pterea ꝙ p ſenſum cognoſcimus par
ticularia. ſed p intellectum vniuerſalia. ⁊
qn̄ ſe itellectus conuertit ad pticulare vt
ipm apprebēdat. tunc ſilitudo abſtracta
a pticulari erit vniuerſalis ⁊ nō particu-
laris. itē nibil venit in itellectum niſi per
ſenſum. ⁊ boc ſit duob⁹ modis. ſ. vel ſim
pliciter. vel p accn̄s. Simpliciter quidez
vt qn̄ itelligimus ſenſibilia pus p ſenſuz
apphenſa. Per accn̄s aūt. vt qn̄ itelligi-
mus iſenſibilia p effectū. Notādū eſt ēt
ꝙ aliud eſt rē p cognitionē in itellectum
venire. ⁊ aliud eſt in re iā itellecta verſari
q2 tūc cognitio rex p ſenſuz venit in itel
lectū. ſicut dictū eſt. ſ3 cū itellectus iā ap
prebēdit. tūc delectat̃ ⁊ negociat̃ in illa.
ēt ſine ſenſus adminiculo. ¶ Ad cogno-
ſcendū iſta plenius nota vtrūq3 vex eſſe
ſ. ꝙ particularia cognoſcunt̃ p vniuerſa-
lia. ⁊ ecōtra vniuerſalia cognoſcūtur per
particularia. Iſtō ſic p3. q2 duplex eſt vni
uerſale. vnū. ſ. put eſt abſtractum. ⁊ ali-
ud ↄfuſum. vn̄ ſm ꝙ eſt in particulari. di
cimus ꝙ ad cognitionē vniuerſalis ab-
ſtracti venim⁹ p particularia. ſicut p3 in
pueris in qbus pus operat̃ ſenſitiua ꝙ̄
intellectiua. q2 prius cognoſcūt pticula-
ria per ſenſum. ⁊ poſtea vl̄ia per itellectū
Sic ⁊ pbi inueniūt modū argumētādi
per inductionē q2 ex multis ppoſitioni-
bus particularib⁹ vnam ↄcluſionē faciūt
vniuerſalem boc mō. Socrates eſt anial
Plato eſt aial. Cicero eſt anial. ergo ois
bō eſt animal. Ecōtrario eſt in vl̄i cōfuſo.
qm̄ per talem vniuerſalē venimus in co
gnitionē particulariu3. ſicut p3 qn̄ vide-
mus boiem a remotis tūc nō cognoſci-
mus niſi eius ſbam corporeaz. ſ3 poſtea
per motū cernitur eſſe aial. dū vero ma-
gis appropinquat cernit̃ eſſe bō tandem
cognoſcit̃ eſſe petrus. Nota ꝙ ſ3 pbūm
plura ſcire poſſumus. ſ3 vnū ſolū intelli-
gere. qm̄ ſcire dicit babitū per quē plura
ſcimus. itelligere aūt dicit actū q2 nō po
teſt itellectus eſſe duplicat⁹. Intellectus
enim ad vnū ſoluz ſe pōt actualiter ↄuer
tere. ⁊ boc p3 ꝙ qn̄ quis agit duos actus
rōnis ſimul vno tpe vnus eſt itellectus ⁊

alius memorie ſiue conſuetudinis.verbi gr̃a. Aliqs dicit horas ⁊ q̃rit in libro concordantias.vel numerat denarios.vnuȝ illoꝝ.ſ.querere ꝯcordãtias eſt actus itellectus.ſȝ aliđ.ſ.dicere horas eſt act⁹ memorie. ſicut ẽt anĩal brutũ ſine regimine intellectus vadit ad domuȝ ad quã ſepe iuit. Itẽ nota ꝙ ad itelligentiã rei nõ requiritur p̃ntia rei itelligibilis. ſȝ p̃ntia ſimilitudinis eius tm̃.qꝛ res nõ cognoſcũtur eſſentia.ſȝ per ſiĺitudinem.⁊ ide eſt ꝙ itellectus app̄hēdit remota ſicut ꝓpinq̄.

¶ De itellectu agẽte ⁊ poſſibili. Cap.46

Unc de itellectu agẽte ⁊ poſſibili ſp̃aliter eſt dicendũ. Intellect⁹ igit̃ agens eſt qui abſtrahit ſpẽs ab imagine ſiue fantaſia.⁊ ſua irradiatione facit vniuerſales.ac ponit res in itellectu poſſibili. Nã ſicut ad vſum corporalem exigit̃ lux abſtrahens itentiones coloꝝ.i.ſiĺitudines a colorato. ⁊ ponit eas in aere.nõ quidẽ ſm̃ eſſentiã.ſed ſm̃ intentioneȝ.i.ſimilitudinẽ. Sic intellectus agẽs qui eſt lux aĩe põit ſpẽs abſtractas a fantaſia in itellectu poſſibili.nõ quideȝ actualiter.ſȝ ſm̃ itentionẽ.i. ſimilitudinẽ Quare aũt inter imaginationẽ ⁊ intellectum poſſibilẽ nõ ſunt potẽtie eiuſdẽ ſpeciei.qm̃ altera eſt potẽtia aĩe ſenſibilis. altera aĩe rõnalis. Intellectus aũt poſſibilis dr̃.qꝛ põt recipere tales ſpẽs.ſȝ nondum ſuſcepit eas.cuius exẽpluȝ eſt tabula nuda nullã hñs picturaȝ.potẽs eſt aũt hẽre quãcũqȝ.Sane cũ intellectus poſſibilis tales ſpẽs receperit.tũc ſicut hẽs ſupra vocatur itellectus in effectu vel in habitu.Cũ vero illuſtrat̃ multitudine ſpẽꝝ ſenſibiliũ.tũc eſt itellect⁹ adeptus. Qualiter aũt iſte ſpecies remaneãt cũ intellectu poſſibili:vel qualiter ad eas fiat ꝑ reminiſcentiã ꝯuerſio ⁊ reuerſio hẽs ſupra in.c.de memoria. Porro itellect⁹ agẽs ⁊ poſſibilis differũt. ſicut lux ⁊ illuminatum ſicut ꝑficiens ⁊ perfectibile.qꝛ vt dicit ph̄us itellectus agẽs eſt oĩa facere.ſȝ intellectus poſſibilis eſt fieri.Et vt plenius inoteſcat notãdum ꝙ ſicut ad hoc ꝙ per ſpeculum aliquid videatur tria ſunt neceſſaria.ſ.ſpeculum qđ aptũ natuȝ eſt recipere imp̄ſſionẽ corpoꝝ obiectoꝝ.color aũt in corporibus obiectis. ⁊ lux qua moueat̃ color corpoꝝ obiectoꝝ que ſine luminis influxu q̃tũcunqȝ obijciant̃ nõ ſunt receptibiles a ſpeculo.ſic ſiĺr ad hoc vt aliq̇d in itellectu videamus. opȝ ꝙ ſit itellectus poſſibilis qui aptus natus eſt recipe ſpẽs queadmodũ dictũ eſt de ſpeculo.oȝ ẽt ꝙ ſint ſpẽs ſpeculate apud itellectum poſſibilẽ qui hȝ ipſas habitu.cuȝ ſit locus ſpecieꝝ vniuerſaliũ.Sȝ ſicut color in corpe nõ mouet̃.nec ſpẽs niſi mediante lumine ip̃rimuntur in ſpeculo.ſic nec fantaſmata erũt actu itelligibilia niſi intellectus agẽs irradiet ⁊ diffundat ſuꝑ eum lumẽ ſuũ.ſicut lux ſuper colores.vt ſic ſm̃ actum intelligibilia efficiantur.

¶ De itellectu ſpecłatiuo ⁊ p̃ctico.ca.47

Equitur de itellectu ſpeculatiuo ⁊ practico qui ambo in cognitiõe ꝯſiſtunt. Sȝ in hoc differũt ꝙ intellectus ſpeculatiu⁹ cognoſcit veꝝ in rõne veri.practicus aũt cognoſcit veꝝ i rõe boni. Itẽ itellectus ſpeculatiu⁹ vocatur cognitio ſpeculatiua.ſȝ practic⁹ dr̃ cognitio affectiua. Itẽ finis ſpeculati eſt verũ. finis aũt practici eſt opus. Itẽ ꝑ ſpeculatiuũ itelligimus recte. ſȝ per practicũ recte viuim⁹. itellect⁹ practicus vocat̃ opatiuus.qꝛ dr̃ a praxi qđ eſt opatio.item intellectus practicus diuidit̃ in rõnẽ ⁊ ſynderesim. Ratio aũt diuidit̃ in partẽ ſupiorẽ ⁊ inferiorẽ de qb⁹ ꝑ ordinẽ dicẽdũ ẽ.

¶ De rõne ⁊ partibus eius. Cap.48

Atio aũt eſt vis aĩe. nõ ſolum cognitiua.ſȝ ẽt motiua. iõ aũt cum indicat aliqd eſſe bonũ vel malũ ⁊ ibi ſiſtit.tũc dr̃ cognitiua. Si ãt ꝓcedit amplius ⁊ iudicat bonũ vt fiat ſic dr̃ motiua. Si vo ad hoc vltimũ ꝓcedit vt non ſolũ iudicet eẽ bonũ vt fiat.ſȝ ẽt id appetit.ſic dr̃ libeꝝ arbitriũ. qm̃ libeꝝ arbitrium app̄hendit rõnẽ ⁊ volũtatẽ. Rõ put ſe hȝ ad bonũ particulare diuidit̃ in ptẽ ſuperiorẽ ⁊ inferiorẽ. Superior pars di

uinis ⁊ eternis īcendit. iſerioꝛ aūt de trā
ſitoꝛijs iudicat. ⁊ ea diſponit. Itē ſupioꝛ
pars accipit rōnes ꝑ leges diuīas. vt hoc
eſt faciendū qđ deus ꝑcepit. Pars autē
inferioꝛ accipit rōnes ꝑ leges humanas
vt hoc eſt faciendū qđ honeſtū eſt. vel qꝛ
expedit reipub. Itē ſuperioꝛ ps rōnis dr̄
vis. qđ lꝫ vſqꝫ ad ꝯtemplationē eternoꝝ
ſe extēdat. differt tñ ab itellectiua qꝛ itel
ligētia negociatᷣ in eternis per modū rō
nis vel itentionis. Rō aūt nō ſic. ſꝫ ꝯferē
do ⁊ rōcinando. Dr̄t aūt rō alio mō ab in
tellectu: qm̄ itellectus apphēdit eſſe rei
abſolute. rō aūt cuꝫ collatiōe vnius ad al
teꝝ. inferioꝛ vero ps rōnis dr̄ multiplr̄.
que circa res coꝛpoꝛales verſatᷣ cōiuncta
eſt ſenſualitati. ⁊ ſepe allicitᷣ ab ea. videt
eni ſp poꝛrigi pomū ſibi. i. illecebrā vici⸗
nā. Rō tñ iſerioꝛ ⁊ ſupioꝛ idē ſt in eēntia.
ſꝫ differūt in offō. Exēplū i oculo ſurſuꝫ
⁊ deoꝛſū aſpiciēte. ℭ De aīe motis c. 49

v Irium motiuaꝝ aīe rōalis eſt di
uiſio. Diuiditᷣ eni vis motiua in
impatiuā ⁊ ꝯſiliatricē. ⁊ affecti⸗
uam. ⁊ ꝯſiliatricē ſimul ⁊ affectiuā. Uis
impatiua eſt libeꝝ arbitriū ⁊ ſyndereſis.
Cōſiliatrix eſt ipſa rō que diuiditᷣ in pteꝫ
ſupioꝛē ⁊ inferioꝛē. Uis affectiua eſt vo⸗
luntas que diuiditᷣ in theleſym. ⁊ buly⸗
ſim. Uis que ſimul ⁊ cōſiliatrix eſt ⁊ af⸗
fectiua eſt ipſe itellectus practicus.

ℭ De voluntate. Cap. 50

i Nter dictas potētias ꝑmo dō ē
de volūtate que iter ceteras mo
tiuas eſt ꝑcipua. cū ſit generalis
motoꝛ oīm viriū. Cū. n. intellectus app⸗
hendit aliqđ vt bonū. volūtas iperat viri
bus affixis ipſis oꝛgāis. ſicut viſui ad vi
dendū. auditui ad audiēdū. ⁊ ſic de alijs
ſenſibus. Silr̄ in motu locali volūtas im
perat virtuti aīali q̄ eſt in neruis ⁊ in mu
ſculis. ⁊ ita mouet ad āmbulandū. vel cur⸗
renduꝫ. ⁊ ad hmōi ſilia. Sꝫ fallit iſtud in
potētijs aīe vegetabilis in qbus volūtas
ſuū iperiū nō exercet. Nutritiua ⁊ gene⸗
ratiua. ⁊ augmētatiua nō hꝫ nr̄m arbitri
um. ſꝫ naturaliter opantur. Uolūtas aūt
in duas diuiditᷣ ptes. ſ. in theleſym. ⁊ bu
lyſim. i. voluntatē nālem ⁊ deliberatiuā
quaꝝ ꝑma. ſ. volūtas nālis dirigitur ꝑ
ſyndereſiꝫ. 2ª vero. ſ. deliberatiua ꝑ rōeꝫ
Nota ꝙ voluntas ꝓꝑie ⁊ ſtricte eſt tm̄⸗
modo rōnabiliū. ſꝫ large dr̄ etiā brutoꝝ
eē. Impꝛoꝑie vero q̄ſi metaphoꝛice. dr̄
etiā eſſe vegetabiliū. vn̄ voluntas ꝑmo°
ſumpta. ſ. ꝓut eſt rōnabiliū ꝓꝑe volūtas
dr̄. 2° mō ꝓut eſt brutoꝝ vocatᷣ ꝓꝑie de
ſideriū. 3° mō ꝓut eſt vegetabiliū vocatᷣ
appetitꝰ. Inter potētias nulla ē liberioꝛ
q̄ volūtas. qꝛ nec obligatᷣ oꝛgano ſicut
imaginatio ⁊ eſtimatio. ⁊ hmōi. nec cogi
tur a bono ſicut itellectus cogitᷣ a vero.
Uires aūt affixe oꝛganis imutantᷣ nec ꝯio
imutato oꝛgano. qbus oībus volūtas ca
ret. vn̄ ait Aug. Nihil adeo in nr̄a. ptāte
eſt ſicut volūtas. Si āt ſcire volueris q̄re
volūtas nō cogitᷣ a bono. ſicut itellectꝰ a
vero. h̄ eſt rō. qꝛ citra ꝑᵐᵘ nihil ē ita bonū
qđ nō aliqđ iperfectōis hēat. ſꝫ aliqđ ita
veꝝ eſt. ꝙ nihil falſitatꝭ hꝫ. vt in hac ꝓpo
ſitiōe qđlibet totū maius ē ſua pte. vn̄ ta
li vero cogitᷣ itellectꝰ aſſentire. ſꝫ volūtas
nulli bōe creato cogitᷣ adherere. itē volū
tas vr̄ iterdū cogi ꝑ ioꝛdinatū appetitū.
ꝓut voluntas qn̄qꝫ trahit hoīeꝫ. ⁊ allicit
vt bonū ſpnat icōmutabile. ⁊ rebꝰ muta⸗
bilibꝰ adhereat. ſꝫ i hmōi coactiōe libtas
q̄dā eſt vn̄. Aug. Oē pctm̄ adeo eſt volū
tariū. qđ ſi nō eſt volūtariū nō eſt pctm̄.

ℭ De ſyndereſi. Cap. 51

ſ Indereſis vis ē motiua q̄ ſp na⸗
ta ē ſigi i ſupioꝛibꝰ nālr̄ mouēs ⁊
ſtimulās ad bonū. ⁊ abhoꝛrēs malū. ⁊ in
iſtis nūq̄ eſt errās. neqꝫ ꝑ ſyndereſiꝫ eſt
peccarᷣ. Sciēdū ꝙ ois ſindereſis nūq̄ ex
tinguitᷣ totalr̄. ēt i diabolo ⁊ i dānatꝭ. re
manet. n. i illis aliqs actꝰ. ſyndereſis. n.
q̄tū ad iſtinctū bōi. ⁊ q̄tū ad diſplicētiā
mali culpe abſolute ꝯſiderate extīcta eſt
i diabolo ⁊ i dānatꝭ. ꝑ vō ꝙ culpa ꝯpatᷣ
ad penā. ſic nō ē extīcta i illis. ſyndereſis
ēt in hūc modū remanet i eis pena. Iſa.
Uermis eoꝝ nō moꝛietᷣ. Nūt igitᷣ diſpli
cētiā mali i cōꝑatiōe ⁊ collatiōe ad penā.

¶De cōſcientia. Cap̄. 52

h Oc nomē ꝯſcientia cōponitur ab
hac ꝓpoſitione.cuꝫ ⁊ hoc nomie
ſciētia.vnde cōſcientia dicit duo
ſcilicet ſciam.⁊ ſm hoc cōſcientia eſt ha-
bitus naturalis.nō ſolū cognitiuus . ſed
etiā motiuꝰ.iclinat eni aiam ad proſecu-
tionē boni.⁊ fugā mali.Alio mō dicit cō
ſciētia acceptionē ex p̄te rōnis. qḋ notat̄
i hac ꝓpoſitiōe cū. Pᵒ igit̄ mō ꝓut ꝯſci
entia icludit ſciam i ſe. hꝫ ſe ſic̄ ſupius.⁊
ꝯiungit̄ ſynderesi.⁊ ſp̄ eſt recta.2ᵒᵒ. ꝯiū
git̄ magis rōni.⁊ ſic ſe hꝫ ſic̄ inferiꝰ.hoc
mō recipit errorē ⁊ ꝯturbationē.in ꝯſcia
eni ex p̄te iſeriori bene pōt accid̄e error.
Naꝫ rō cū ꝯſcia p̄tim inferiori iungit̄. ⁊
hꝫ v̄ſari circa p̄ticularia in q̄bus ſepe cō
tingit errare.ſic̄ pꝫ in ſigillo ꝯſcie in quo
ſynderesis ꝓponit maiorē ſic.nullū ma-
lū eſt faciendū.rō aſſumit minoreꝫ.ſ.hoc
eſt malū.cōſcia ꝯcludit.ergo nō eſt faciē
dum.Circa p̄mā nō eſt error. Circa ſcd̄aꝫ
q̄n̄qꝫ eſt error.⁊ ex h̄ falſitas in cōcluſiōe
q̄n̄qꝫ orit̄.Cauēda eſt cōſcia nimis larga
⁊ nimis ſtricta. Naꝫ p̄ma generat p̄ſum
ptionē.2ᵃ deſperatōeꝫ . Itē p̄ma dicit ſe
pe malū bonū.2ᵃ ecōtra bonū malū.Itē
p̄ma ſepe ſaluat dānandū. 2ᵃ ecōtra dā
nat ſaluandū. Nota ꝙ aliud eſt ꝯſcia.ali
ud eſt timor ꝯſcie.tūc eni eſt ꝯſcia q̄n q̄s
ſn̄ialiter iudicat aliq̄d eſſe faciendūꝫ vel
vitandū.⁊ ꝯ̄ talē ꝯſciam facē:etiā ſi ſit er
ronea pctm̄ eſt. Sꝫ ꝯ̄ timorē ꝯſcie facere
nō ſp̄ eſt pctm̄. q̄r talis timor nō eſt ſp̄ ex
diffinitiua ſn̄ia rōnis p̱ quā iudicet ſe te
neri ad aliq̄d:ſed ex eo ꝙ vacillat int̄ du
bia neſciēs q̄d ſit meliꝰ vel ad q̄d teneat̄
potius.cū tn̄ nō omitteret q̄cq̄d ſciret eē
placitū diuiuevolūtati. De ꝯſcia q̄qꝫ ſcien
dū ꝙ q̄n̄qꝫ reſpic̄ p̄teritū q̄n̄qꝫ p̄ñs.q̄n̄qꝫ
futuꝝ. Nā ꝯſcia remūerat de p̄terito.de
p̄ñti dolet.⁊ p̄cauet d̄ futuro. Preterita
nāqꝫ reſpic̄ vt q̄n ꝯſcia mētē rep̄hēdit de
malo ꝯmiſſo.vl̄ de bono omiſſo. Pñtia
aūt reſpic̄ cōtradicēdo ei cuiꝰ p̱ ꝯſciaꝫ ha
buimꝰ oppᵐ. Futura quoqꝫ reſpic̄. vt q̄n
iſtruit ⁊ ſtimulat mentē ad ea faciēda.vl̄
vitanda ad que ꝯſcia ipſa iudicat nos te
neri. Qr aūt conſcia ſe extēdat vt dictū ē
tā ad facta q̄ȝ ad fienda pōt colligi ex diſ
finitionibꝰ conſcie que tales ſūt. Joānes
Dama.Cōſcientia eſt lex intellectꝰ noſtri.
Baſilius . Cōſcientia eſt rōnale iudicato
riuꝫ.Diffinitiōes magr̄ales ſunt iſte. Cō
ſciētia eſt cognitio ſui ipſius. Itē cōſcien
tia eſt habitꝰ ai agēdoꝝ ⁊ nō agēdorum.
Itē ꝯſcia ē hitꝰ mētis boni ⁊ mali diſcre
tiuus. Itē ꝯſcientia eſt credulitas inten-
tionis ad aliq̄d faciendū vel nō faciendū
animi deliberatiōe firmata. Error cōſciē
tie octo modis cauſat̄. Primo ex igno-
rantia quādo.ſ.neſcit quid ſit eligenduꝫ
vel declinādū. De tali errore dr̄ 2ᵒ para
lipo.20.Cū ignoramꝰ quid agere debea
mus hoc ſolū reſidui habemus vt oculi
noſtri ad te dirigant̄. 2ᵒ ex negligentia
vt cū quis negligit conſcientiā diſcutere
vel ſi neſcit ſe expedire negligit tamē ab
alijs querere.3ᵒ ex ſuperbia vt quādo q̄s
nō humiliat intellectū ſuuꝫ vt melioribꝰ
⁊ ſapientioribꝰ ſe velit credere.Cōtra qḋ
Apoſto.ſcd̄e corin.10.Captiuātes omnē
intellectuꝫ veſtrū in obſequiū xp̄i hoc eſt
ꝙ quilibet in credendis plus debet ꝯſen
tire fidei q̄ȝ ſibi.⁊ in agendis plus debet
alijs credere q̄ȝ ſibi . 4ᵒ ex ſingularitate
qua hō ſequens ſenſuꝫ ꝓpriuꝫ nō confor
mat ſe alijs nec ſequit̄ vias cōmunes bo
noꝝ.De his numeri. Extrema caſtrorū
cōſumpſit ignis.5ᵒ ex affectu inordina-
to qui ſepe inclinat ꝯſcientiā ad id quod
homo tūc appetit.⁊ ſic facit eā a ſua re-
ctitudine deuiare.Seneca. Perit omne
iudicium cuꝫ res tranſit in affectū. 6ᵒ ex
puſillanimitate qua quis timet nō timē
da ſm rectum iudiciū rōnis. Iſa. Dicite
puſillanimes cōfortamini nolite timere.
7ᵒ ex perplexitate qua hō ſe credit eſſe po
ſitum inter duo peccata.quorū alterū ſit
ipoſſibile declinare.Sed ſcienduꝫ ꝙ per
plexitas nihil eſt ſimplr̄.pōt tamen quis
eſſe perplexus ſm q̄d.i.ſm erroneam cō
ſcientiā qua depoſita erit liberatꝰ. 8ᵒ ex
humilitate ⁊ cordis puritate . G.Bona

rum mentiū eſt ibi culpas agnoſcere vbi culpa nō eſt. Error primis ſeptez modis acceptus rephenſibilis eſt. cōcluſo vero modo laudabilis eſt. imo nec error dici debet. ſz humilis ſuoꝝ defectuum recognitio. dūmodo nō ſit nimia.

¶ De operibus anime. Cap. 53

Anima hz diuerſas potētias mul
a tas. ⁊ diuerſas hz opatiōes. ipſa eni cognoſcit veꝝ per intellectuz ſpeculatiuū. affectat bonū per intellectuz practicū. Diſcernit aūt ꝯferēdo inter bonum ⁊ malū. veꝝ ⁊ falſum per rōnē. Diſcernit ſimul ⁊ eligit per libeꝝ arbitrium. Cōſentit per voluntatē. Inuenit mediuz per ingeniū. ſtimulat ad bonū p ſynderesim. Aīa ēt in actibus ſuis ordinē hz. naz qđ ſenſus pcipit imaginatio repñtat. cognitio format. ingeniū inueſtigat. rō iudicat. memoria ſuat. intelligētia apprehendit. ⁊ ad ꝯtemplationē adducit. Anīa preterea cognoſcit res pñtes p ſenſuz. abſentes vero p imaginationē. res aūt in materia per pñtiā ſui. in ſemetipſa aūt ſeipſam per reflexionē ſui ſupra ſe. Aīa alios hz actus ptinētes ad corpus. ſicut eſt vegetare per virtutē naturalem. ſentire per virtutē animalez. ⁊ viuificare per virtutē vitalez. de quibus oībus dictū eſt ſupra.

¶ De quātitate anime. Cap. 54

Anima cū ſit ſimplex nō hz quātita
a tem dimenſiuā. ſz virtualē. vñ pz ꝙ aīa ſm eſſentiam nō eſt in toto corpore. ſz in pte corporis ꝺterminata ⁊ tñ virtutē influit toto corpi. ⁊ ad hoc ponit Calcidius exēplū de aranea que i medio telle ſue reſidēs ſentit quēlibet motū ſiue iterius ſiue exterius in tella fcūz. Eodē mō aīa in centro cordis poſita ſine ſui diſtenſione totū corpus ſibi vnitū ſenſificat. viuificat. atqz mouet. Nec cōtra ſimplicitatem aīe eſt ꝙ dñr tres aīe eſſe. ſ. vegetabilis. ſenſibilis. ⁊ rōalis. cuius itelligentia ſupius eſt expſſa. Anīa quoqz lz ſit ſimplex. tñ ſm Boetiū dſt in eo qđ eſt. ⁊ quo eſt. ſicut ⁊ angelus ⁊ oē creatū. q̄ oīa differūt hz rōnē vniuerſalis particularis.

¶ De imortalitate aīe. Cap. 55

Animā eſſe imortalem oſtendit
a auctoritate ⁊ rōne. Sapīe tertio. Iuſtoꝝ aīe in ma. dei ſunt. ⁊ ifra Et ſpes illoꝝ imortalitate plena eſt. Itē in euāgelio. Querent hoīes mortē ⁊ non inueniēt. Itez. G. loqtur de malis iferni ibi mors ſemp viuit. finis ſemp incipit. ⁊ defect⁹ deficere neſcit. itē ioānis 6°. Qui mādūcat me. car. ⁊ bi. m. ſan. hz vitā eternā. Itē per rōes. Prima talis eſt. Oīs corruptio ex ꝯrietate cātur. nihil aūt ē qđ ſbe aīe ꝯriet. itē aīa capax btitudinis eſt ſz deus vt ait Aug. ingēti liberalitate replet oīs creaturas p captu eaꝝ. ergo cōfert aīe btitudinē ſz ad btitudinē ſpectat vita etna ⁊ ppetua glīa. Preterea ſi anīa moreret cū corpore hō nō timeret mortuus. ſicut nec lupus. nec canis mortuus ergo relinqtur aliqd viuēs poſt mortem hoīs qđ timetur. ⁊ hoc eſt aīa. Itē cū ds iuſtus ſit hēbunt iuſti pmiū. ⁊ mali penā. ſz hoc nō fit in hoc mūdo. Cū mali videātur florere deducētes in bonis dies ſuos vt dicit Job. Hoī ergo vbi florebūt: fiet ecōuerſo. ergo fiet alibi. ſz hoc nō pōt eſſe niſi aīa ſit imortalis. Augu. Trāſeunt in pñti tri. ⁊ pſpera cū tpe. ſz cancellatis manibus more Jacob eadez redeūt ſine fine māſura. vt hic tribulati ⁊ afflicti ſine fine gaudeāt. Jocūdi vero ⁊ ditati pēas eternas ſuſtineāt. Jacobus Oē gaudium exiſtimate frēs. cū in varias tētationes incideritis. Beda ſup iſto verbo. Ne idignemini frēs mei ſi mali i mūdo florēt. ⁊ vos patimini. qꝛ nō ē xpiane dignitatꝭ in tpalibus exaltari. ſz depmi. Mali nihil hñt i celo. vos nihil in mūdo. Sz ſpe illius hoī ad qđ tenditis qcqd in via ꝯtingat gaudere debetis. Hiero. Difficile imo ipoſſibile eſt vt pñtibus qs fruat ⁊ futuris. vt hic ventrē illic mentē reficiat. vt de delitijs ad delitias trāſeat. vt in celo ⁊ in terra appareat glorioſus. itē deus fecit animam ad imaginē ⁊ ſimilitudinē ſuam. ſz deus eſt imortalis. ergo ⁊ anima.

¶ De libero arbitrio. Cap. 56

Iberꝫ arbitrium eſt vt ait Augu.
l facultas rõnis ⁊ voluntatis qua eligitur bonũ grã aſſiſtẽte. malũ vero grã deſiſtente. In hac diffinitiõe ſit ponitur rõ ⁊ volũtas. Ratio quidẽ vt ↄſiliarius voluntas aũt impator. Nã ratio dicit aliqd eſſe bonũ vel malum. Voluntas dicit fiat fiat. Nota libertas liberi arbitrij eſt libera a coactiõe ſufficiẽti. ſʒ nõ libera a coactiõe efficiẽti. Nulla.n.coactio exterior eſt cã ſufficiẽs vt aliqd fiat. lʒ qñqʒ ſit efficiẽs. vt pʒ in multis q coacti ſunt negare xp̄m ꝓ tormẽta. qñ in hmõi coacta volũtas. voluntas eſt vt ait Aug. Quãdo pctõr retrahit a grã tunc nõ deſtruitur libertas liberi arbitrij: qr cecus vel feſſus vel claudus in foueã cadẽs qñ extrahit nõ fit eo inuito. Libertas liberi arbitrij triplex eſt.ſ.a neceſſitate. a pctõ a miſeria. Prima libertas eſt nature. 2ª grẽ. tertia glorie. Itẽ prima eſt bonorũ ⁊ maloꝝ. 2ª tñmodo eſt bonoꝝ. tertia eſt in celo regnãtiũ. Ex his pʒ ꝙ libertas maloꝝ eſt velle ⁊ nolle peccare. ſʒ libertas in paradiſo fuit poſſe nõ peccare. nec poſſe turbari. Pʒ ergo ꝙ liberꝫ arbitriũ eſt taʒ in bonis ꝙ̃ in malis. qr in bonis eſt tantũmõ ſuitus miſerie. in malis aũt eſt ſuitus miſerie ⁊ pcti. ſʒ i ꝑma eſt liberrimuʒ qñ oĩs talis ſuitus deſtruit. Nota ꝙ lʒ deus nõ poſſit male facere. ⁊ ſilr angelus ⁊ aĩe bone. vel beate. tñ eſt in eis liberũ arbitriũ. qr bonum eligũt ⁊ maluʒ declinant. nõ ex ĩfirma neceſſitate. ſʒ libera voluntate. Eodẽmodo dicẽdũ eſt de diabolo. qr hʒ liberꝫ arbitriuʒ bonũ tñ ſemꝑ reſpuit. ⁊ malũ eligit. ſʒ hoc nõ facit in eo violenta coactio. ſʒ voluntaria obſtinatio Liberꝫ arbitrium hʒ ſe in quibuſdã indifferenter ad bonũ ⁊ ad malũ vt in primis parẽtibus ante lapſuʒ. in quibuſdã plus ſe hʒ ad malũ ꝙ̃ ad bonũ. vt in generatꝫ poſt baptiſmũ. in qbuſdã ſe hẽt plus ad bonũ: ꝙ̃ ad maluʒ vt ſctificatis in vtero. in quibuſdã ſe hʒ neceſſario ad maluʒ. vt in infidelibus nõ regeneratis. in qbuſdã ſe hʒ neceſſario ad bonũ vt in ↄfirmatis. ſicut fuit beata virgõ poſt ↄceptiõeʒ filij.

De natura corpis humani. Cap. 57

Omo grece antropos dr̃.i.arbor
b euerſa. hʒ eñi caput cum capillis ad moduʒ radicis. brachia vero cũ crurib⁹ ſunt quaſi rami. Solus hõ eſt lõgi ⁊ lati corporis. ſolus ẽt hõ eſt erecti corporis: ⁊ hmõi rõ duplex eſt.ſ. nãlis ⁊ moralis. Nãlis ratio eſt: qr in alis aĩalibus abũdat in capite mã terrea deꝑmẽs ⁊ deficit calor erigens qđ nõ eſt in hoĩe. Eſt ⁊ ratio moralis vt.ſ. rectitudo ſtature corpis atteſtet rectitudinẽ mẽtis surſum ad celeſtia tendẽtis. Accidentia aĩe tranſmutãt corpus: qr forma delectabilis imaginata mouet corpus ſicut triſtabilis. ⁊ iõ Auic. ait ꝙ multũ triſtis ac lepram timẽs erit aliqñ leproſus. ſicut ecõuerſo ꝙ corpis paſſiones redũdãt in aĩe turbationẽ. ſicut pʒ i ſomno. itẽ ptes corporis humani hñt ſilitudinẽ toti⁹ mũdi. qr tãta eſt diſtãtia iter extremitates duorũ longoꝝ digitoꝝ vtriuſqʒ man⁹ ꝙ̃ta ẽ a vertice capitis vſqʒ ad plãtã pedis. ſic tanta eſt diſtãtia a cenih capitis ad opptropiũ in celo: ꝙ̃ta eſt ab oriẽte in occidẽtẽ. Corpus humanũ ex q̃ttuor elementis cõpoſitũ eſt. ſʒ appet tra in oſſib⁹ ⁊ in carne. Aq̃ vero in humorib⁹.ſ. ſanguie flegmate. colera. melia. Aer ↄtinet i pulmone. ⁊ hoc pʒ. qr ſemꝑ in motu eſt. nã pulmo vẽtilabrũ cordis eſt. ne nimio calore diſſoluat. ſʒ ignis ↄtinet in corde ⁊ ideo ĩferi⁹ eſt latũ. ⁊ ſupius acutũ quã formaʒ ab igne retinet. Mẽbra corpis triplicia ſunt. Sũt eñi quedã redicaria vt cerebrũ epar. cor. gẽitalia. iter que tria ꝑma ſunt eſſe idiuidui in qb⁹ vt ſupra dcm̃ eſt ſedẽ hʒ ſpũs nãlis. vitalis. ⁊ aĩalis. ſʒ mẽbra genitalia ſunt ad cõſuationẽ ſpeciei. alia ſunt mẽbra deſuiẽtia: vt vene artherie ⁊ nerui. ꝑ que vehit ille triplex ſpũs. vt hẽtur ſupra. alia ſũt mẽbra officialia vt manus ⁊ pedes. ⁊ hmõi. Sunt ẽt mẽbra taʒ artificialr ordinata. vt mutuo deſuiant. nã ſupiora ĩferioribus admiſtrãt ſubuẽtione. vt pʒ i oculis. itẽ ĩferiora ꝓbẽt ſupio

ribus ſuppoꝛtationeƷ.vt pꝫ in pedibus ⁊
curibꝰ que totū pōdus alioꝝ mēbꝛoꝝ ſu
ſtinēt.itē media ipartiunť vtriſqꝫ defen⸗
ſionē ⁊ neccioꝝ acqſitionē.vt pꝫ i manibꝰ
⁊ bꝛachijs.itē ſic ſunt oꝛdiata vt mutuo
ſibi ꝯdoleāt.nā ſi vnū mēbꝛū dolet cōdo
lent ēt oīa membꝛa:⁊ hoc ꝑꝑ ꝯnexionē ⁊
colligationē.itē ſic oꝛdinata ſť vt qñ mē
bꝛū deficit alia mēbꝛa eius defectū ſup⸗
plent.vñ videmus aliquos carētes mani
bus comedere cū pedibus.⁊ alios caren
tes pedibꝰ cū manibꝰ ambulare.itē ſic oꝛ
dinata ſunt vt vnū mēbꝛū periculis ſe ex
ponat pꝛo alio:vt pꝫ in capite ꝓ cuiꝰ de⸗
fenſione alia mēbꝛa ꝑiculis ſe exponunt.
Itē magnus doloꝛ in vno mēbꝛo fac̄ mi
noꝛē in alio nō ſentiri.itē membꝛa quoꝝ
motus ſubeſt libero arbitrio taꝫ ꝓmpta
obediētia ſuant:vt iter iperiū volūtatꝭ ⁊
executionē opis qſi nulla moꝛa videatur
⁊ hanc obediētiā videmus ſuare oculuƷ
in videndo linguā in loquendo. os in co
medendo.manus in operādo ⁊ hmōi.

¶ De phyſonomia hominis. Cap. 58

d Iuerſe mēbꝛoꝝ diſpōnes ſꝫ artē
phyſonomie diuerſos affectꝰ ac
moꝛes indicant in hoīe nō ꝙ iſta
ſigna neceſſitatē iponāt moꝛibꝰ hoīum ſꝫ
oñdant iclinationē nāe que tñ retineri pt
freno rōis. Seqmur igiť in hoc tractatu
huiꝰ artis magiſtros auctoꝛes.ſ. Ariſto.
Auicēnā. Conſtā. Philomenē. Loxium.
Palemoniū. incipiētes a cōplexionibus
Melancolicos triſtes ⁊ graues eē dici⸗
mus ſanguineos vō oppoſita hēe vide⸗
mus. Colerici faciles ſunt ad iras:⁊ fleg
matici pigri ſunt ⁊ ſomnolēti. Phyſono
mie textus dicit ꝙ maſculinus vehemēs
eſt ad ipetus ſtudioſus ⁊ aīoſus. femine
aūt miſicoꝛdes ſūt ⁊ timide. Capilli mo
les ⁊ rari hebes ingeniū ꝓloquunť. iteƷ
capilli criſpi ꝓnūciant tumidū.⁊ lucri cu
pidū.itē depſſi nimiū ⁊ fronti iminentes
ſexꝝ declarāt aīum.⁊ his ꝯcoꝛdat capitꝭ
vrſini capillatura.itē capilli flaui ⁊ groſ
ſi ⁊ albi indicāt idociles. Capilli vō ſub⸗
nigri ſi ſint moderate tenues moꝛes idi
cant bonos.⁊ bonā hoīs indicant cōple
xionē. Caput nimis magnū ſtolidū indi
cat. Caput āt globoſuƷ ⁊ breue eſt ſine ſa
pia ⁊ memoꝛia.iteƷ caput hūile ſupius ⁊
qſi planū iſolētie ⁊ diſſolutōis dat idiciū
Itē caput oblōgū aliqntulū ⁊ malleo ſile
hoīeƷ circūſpectū ac ꝓuiduꝫ idicat. frōs
āguſta nimis indocilē ⁊ voꝛacē dclarat.
lata vō puitatē ſignat diſcretōis. Sꝫ ro⸗
tūda deſignat iracūdiā.itē hūilis ⁊ dmiſ
ſa ſignat verecūdiā.⁊ nō admittentē tur
pia.itē qdrata ⁊ moderate magnitudis
magne ſapie ⁊ magnanimitatꝭ ē idiciuƷ.
Supcilia arcualia que ꝯiūgunť vſqꝫ ad
coꝛnu naſi ſignāt ſubtileƷ ⁊ ſtudioſuƷ i oī
bus opibꝰ ſuis. Si aūt ibidē coeūt triſteƷ
hoīeƷ ⁊ paꝝ ſapiētē demōſtrāt. Si āt ar
cuoſitas dcliat ad tpa.⁊ ad gibboſitateƷ
gēnaꝝ ſignāt negligētē.itē ſupcilia ſi ſint
lōgoꝝ ⁊ multoꝝ pilloꝝ ſignāt ſexꝝ ⁊ ma
gna mediātē. Oculi q tāqꝫ guttule nitto
ris relucēt moꝛes cōpoſitos idicāt qñ va
rie mouēť vt mō currāt.mō qeſcāt.ſignāt
mala reuolui iā i aīo.ſꝫ nōdū eſſe ꝑpetra
ta ſignāt. Oculi glauci ſplēdoꝛe tñ mican
tes ſignāt audacē ⁊ puigilē ad malitiaƷ.
Oculi nigri tremētes ⁊ obſcuri deſignāt
potatoꝛē vini.⁊ itēperātiā veneris. Oculi
puř nigri ſignāt ibecilē.⁊ ſine vtute aīuƷ
⁊ lucri auidū.qñ āt guttule rubētes aliqn
tulū ibi ſunt ⁊ tñ nigre appent aīuƷ iuſtū
ꝓbū ⁊ igenioſuƷ oñdunt. Ubi āt i nigris
oculis guttule vehemēter rubēt ⁊ alique
tēdūt ad qdraturā.⁊ qdā ſť palide qdaƷ
glauce.⁊ circuli q foꝛinſecus ābiūt pupil
las ſunt ſanguinolēti.⁊ ſť magni oculi ⁊
nitoꝛ pupille moueať vt mouetur palpe
bꝛa tales indubitatū oculi ſignāt aīuƷ q oīuƷ
excedat moꝛē feraꝝ.qcqd.n.nefādoꝝ co
gitari pt talibꝰ oculis ꝑpetrabile ē.nec ēt
a domeſtico ceſſabūt ſāguie. Ocli nimiū
ꝓminētes rubicūdi ⁊ pui liguā declarāt
effrenatā ⁊ coꝛpꝰ iſtabile. Ocli āt ituētes
ſi ſť hūidi indicāt hoīeƷ veridicū ac i agē
dis velocē ꝓuidūqꝫ. Oculi q frequenter
claudunť.⁊ frequēter reſeranť timidū ac
imbecillē declarant. Oculi multe aperi⸗

tionis ſignāt ſtultum ⁊ inuerēcundū. Si
aūt multe clauſure ſunt ſignāt mobilē ⁊
inconſtantē in oībus fcis ſuis. Aures ꝓ-
minētes ⁊ valde magne ſignāt ſtolidita
tem ⁊ garulitatē. ⁊ iprudentiā. ſed valde
parue malignitatis ſunt indicia. Aures
nimiū rotūde idocilez ſignāt. Aures ob
longe ⁊ anguſte inuidie ſigna ſunt. Au-
res iacentes ⁊ ſupra caput applicate pi-
gritiaꝫ deſignāt. Genne craſſe ſignant
ignauiā ⁊ ſomnolentiā. nimiū aūt tenu-
es malignitatē. Gēne rotūde iuidie ar-
guunt. Nares patule alacritatis ⁊ forti
tudinis dant indiciū. longe vero tenues
mobilitatis ſignū habent. Nariū autem
pars que iuxta frontez eſt. ſi nec alta. nec
humili. ſed equali linea deſcēdat virile ſi
gnum eſt. ⁊ cōſtantiā demōſtrat ſiue pru
dentiā. Nares minores debito furibꝰ aſ
ſignant. Oīs vultus cum plenꝰ eſt ⁊ craſ
ſus ignauū ⁊ voluptatibꝰ deditū ſignat.
vultꝰ depēdens cogitatorē ſubdolū indi
cat. Labia tenua in ore maiori ſi ſuperiꝰ
labiū aliquantulū exuperet ſuper inferiꝰ
magnanimū indicat ⁊ fortē. Tenua vero
⁊ parui oris ibecilē animū ⁊ verſutuꝫ in
dicant. Labia vero ſoluta aliquantulum
ab ore dependētia inertem demōſtrant.
Naꝫ in aſinis ⁊ eqs antiquis hoc ſignū
inuenit. Os paruū conuenit tam vultibꝰ
mulierū ꝙ hoibꝰ effeminatis. Os qd vl-
tra modū dilatat voracē idicat. ⁊ immi
tē. ⁊ impiū. Talis eni oris ritus marinis
monſtris ↄuenit. Mentū prolixū aliquā
tulum demōſtrat minꝰ iracundū ⁊ minꝰ
perturbatū. Qui paruū ⁊ breue mentuꝫ
habēt immites ſunt ⁊ inuidi. Hoc eni pla
to ad ſerpentes ꝑtinere referebat. Utili
us eſt mentū cōmenſuratū: ſecundū ali-
quid ad q̄dratura accedēs. Mentū ſi in
ꝓlixū diſtēdat dolis aſſuetū oñdit. Uox
criſtēs ſilis voci ouiū aut capraꝝ ſtulti-
tie hꝫ indiciū. Qd aūt in moduꝫ auiū de
facili ſiūt leues. Uox tenuis q̄ſi lugubris
triſtē idicat ⁊ ſuſpicioſuꝫ. quoꝝ vox i na-
res icurrit. ita vt nares ↄſonēt mēdaces
ſūt ⁊ maliuoli. ac malis alienis gauden-
tes. Ceruix lōga ⁊ tennis eū ſignat q ma
ligna meditat. Ceruix rotūda ꝓbat v̄tu
tē animi ⁊ corꝑis humilitatē. Ceruix bre
uis idiciū eſt eius qui cū temeritate au-
dax eſt. Ceruix nimis erecta inſolentez ⁊
cōtumacē dicit. Pectꝰ quidē multis car
nibus cōgeſtuꝫ idociles ⁊ ignaros idicat
Pectus qd longius eſt ꝙ venter prudē
tem idicat. Pectꝰ ſi nimietate pilloꝝ cū
vētre tegat ſignat hoiem inſtabilē ⁊ aiuꝫ
ſine religione ⁊ pietate. Cū aūt ſolum pe
ctus capillos p̄fert animoſum deſignat.
Humeri tenues ⁊ qui in acumine erecti
ſunt inſidioſuꝫ indicāt hoiem. Brachia
qñ in tanta prolixitate extendunt vt ere-
cto corꝑe extremitas medij digiti appro
pinquat ad genu. licet forte mēſura quat
tuor digitoꝝ deficiat humiles dicit ho-
mines ⁊ fortes. cū aūt prolixitas hec ad
femur deſinit. vel paꝝ vltra declarat ho
mines maliuolos ⁊ malis alienis gaudē
tes. Manus nimiū breues ⁊ exigue for-
tes deſignāt ⁊ ſagaces. Craſſe manus ſi
digitos breues ⁊ vltra modū habēt de-
clarāt tergiuerſorez inſidioſuꝫ ⁊ furem.
Manꝰ indomite. ideſt intorte ⁊ tenues
loquaces ſignāt ⁊ voraces. Ungues al-
bi ⁊ plani ⁊ molles ac tenues ac ob rubei
⁊ bene perlucidi optimū ingeniū indicāt
Ungues inflexi ⁊ curui iprudentes idi-
cant ⁊ rapaces. Ungues breues nimiuꝫ
declarant malignū. Digiti collecti ⁊ glo
bati auaꝝ dicūt ⁊ malignū. Digiti parui
⁊ tenues ſtultuꝫ demōſtrāt. Digiti vero
parui ⁊ groſſi inuidū indicant ⁊ audacez
Latera tennia ⁊ anguſta ⁊ depreſſa timi
ditatem indicāt. Latera refecta carnibꝰ ⁊
dura oſtendūt hoiem indocilē. hec enim
ad rana ſm platonē referunt. Pars cru
ris que ſub genu eſt que vocat ſura quan
do plena eſt ⁊ quaſi grauida intēperatuꝫ
hoiez ſignat ⁊ iprudētē. molles ſure effe
minatis aſſignat Pedes groſſi ⁊ breues
valde iſirmū hoiez idicāt. Pedes nimiū
ꝓlixi ꝑtinēt ad hoiez doloſuꝫ. Pedes ꝑ
tenues ⁊ breues ꝓdūt hoiez malignum.
Qui lōgis paſſibꝰ icedūt magnanimi eē

ſolēt ⁊ efficaces. q celerit̄ icedēdo ſe com
primit ⁊ vultū deduc̄ atq3 totū corp⁹ ipli
cat ſignat timidū parcū ⁊ verſutu3. Qui
breues paſſus h3 eūdoq3 accelerat mali
gn⁹ eē dr̄ ⁊ ibecillis. Color entis niger v-
ſutū idicat. Color alb⁹ rubeuſq3 forteſ aio
ſoſq3 oñdit. Color vehemēter oibus cu3
palore defectū v̄tutis ſignat ex nimia vi
ctoria flegmatis. Color ignit⁹ lucentibus
oculis ad inſaniā vergit. Color medi⁹ in
ter nigrū ⁊ albu3 qui declinat in brunū ſi
clarus eſt oſtēdit viru3 boni ingenij ⁊ bo
norum morum.

¶ De regulis gn̄alis phyſonomie. c. 59

G Eneralit̄ igit̄ tenendū eſt ꝙ mē-
bra que in proportione nāli ſunt
quo ad figurā colorē quātitatē ſi
tū ⁊ motū idicāt mentis bonā habitudi-
nē nālē. Mēbra vero que nō hn̄t ꝓporti
onē debitā in figura quātite. ſitu. ⁊ motu
q̄litatē ꝑuerſam mētis idicāt. Propte-
rea plato dicebat ꝙ q̄cūq3 ſilitudo aiali
um aliquoꝝ in hoib⁹ eſt tales hoies etia3
taliū imitant̄ mores. Nota iſuper ꝙ lic3
per ſigna mēbroꝝ nāliū mores hominū
cognoſcant̄. nō tñ iponūt neceſſitatē ſed
tantū oſtendūt inclinationē nāe. nec ſem
per denūciāt affect⁹ hoiu3 ſed frequētāt
ꝓbabilr̄. Itē ꝑꝑ ſigna exteriora: de qbus
dictū eſt nō ſtatim ꝓferendū eſt iudiciū.
q2 forte ſignū eſt per accidēs ⁊ nō ꝑ nā3
⁊ forte dictū eſt per ꝯriā conſuetudinē ⁊
freno rōnis tenet̄. vñ narrat Ariſto. ꝙ di
ſcipuli hypocratis detulerūt. Philome
ni excellēti phyſonomo figurā hypocra-
tis. qui ꝓnūciauit de ipſo ꝙ eēt vir luxu-
rioſus. Illis aūt indignātib⁹ ⁊ culpātib⁹
philomenē. ꝙ de optimo viro taliter iu-
dicaſſet retulerūt hoc hypocrati q cōfeſ-
ſus eſt philomenē hoc recte iudicaſſe. ſ3
ex amore philoſophie ⁊ honeſtatꝭ ſui cor
dis cōcupiſcentiā dixit ſe viciſſe ⁊ accepiſ
ſe per ſtudiū qd̄ nāe fuerat denegatum.
Deniq3 ſciendū eſt ꝙ ſigna exteriora nō
referunt̄ niſi ad eas paſſiōes que nāliter
inſunt hoi. ſicut ē ira ꝯcupiſcētia. ⁊ hmōi
nō aūt ad eas que ſunt anie ſoli⁹ ſicut eſt
muſica: geometria. ⁊ ſilia. Sciendū quo
q3 ꝙ in oculis principalr̄ cōſiſtit ois ꝑfe
ctio phiſonomie. ⁊ ſi oculoꝝ iudiciū cōfir
mat ceteroꝝ mēbroꝝ iudiciū: tūc ratū di
cit Ariſto. eſſe iudiciu3 vt in leproſis. Si
aūt cōtrariant̄ tūc ꝑualent iudicia oculo
rum. ꝓpt̄ qd̄ oēs phiſonomi affirmaue
runt oculum eſſe veꝝ cordis indicium.

¶ De toto homine. Cap. 60

P Oſtq̄ expeditū eſt de hoie ex ꝑ-
te mētis ⁊ ex parte corpis: nunc
dicendū eſt de ipſo ꝓut eſt cōpo
ſitus ex vtroq3 vbi ſpāliter oſtendit̄ dei
potētia: q2 naturas tam diſtātes cōiūxit
in vnā ꝑſonā. ſ. naturā corporeā ⁊ incor-
poreā que maxie diſtāt i p̄dicamēto ſub
ſtantie. Preterea cū eſſet vna ſola crea-
tura que hēbat intus cognitione3 ꝑ intel
lectū vt angelus ⁊ alia que hēbat cogni-
tionē foris per ſenſu3. vt qōlibet aial bru
tum. fieri debuit creatura ad cōpletione3
⁊ decorē vniuerſi ꝑꝑ ꝑfectionē vniuerſi-
tatis que hac duplici cognitiōe eēt p̄dita
vt poſſet legere i libro ſcripto int⁹ ⁊ foris
hoc eſt in creatore ⁊ in ope ſuo. Unita ē
aīa corpi multiplici rōne l3 ſepata digni
or videret̄. Prima rō eſt vt per ꝯiunctio
nē tā diſpariu3 naturarū erigeret̄ mens
ad ſperādū illā vnionē. que erit inter ani
mā ⁊ ſpūm creatum. Alia ratio eſt vt aīa
ſeruiēdo deo in corpe habeat maius me
ritū. q2 vbi maior pugna. ibi maior victo
ria. ⁊ per cōſequēs maior corona. Diffi-
cultas eni operis multū valet ad efficaci
am merēdi. Tertia rō eſt ꝑꝑ cōplementū
vniuerſi. Cū. n. ſicut dictū ē q̄dā eēt crea
tura pure ſpūalis q̄dā pure corpalis cō-
ueniens fuit fieri creaturā mixtā. ſ. ꝑtim
ſpūale3 ⁊ partim corpalē. Quarta eſt q2
ſic corpus vnū valet ad fructum pnie. ſic
poſt mortē reſuſcitatum valebit ad ꝯfir-
mationē ſtole duplicate. quia nō ſolū aīa
ſed etiā corpus premiabit̄ dote. Quinta
rō eſt q2 hō ex defectu corpis multā ha-
bet materiā humiliatōis iuxta id humi-
liatio tua in medio tui. Sicut aīa ex con-
iunctione ad corp⁹ plura cōſequit̄ bona.

ſic ⁊ multa cõtrahit incõmoda. Primo
peccati originalis ingnationez. Job.13.
Quis põt facere mũdũ de imũdo ſemie
cõceptum. Scõo pcti pronitatẽ. Geñ.8.
Proni ſũt ſenſus hois ad malũ ab ado
leſcẽtia ſua. Tertio operãdi bñ difficulta
tẽ. Prouerbi.24. Per agruz hois pigri
trãſiui: ⁊ ecce totum ſuffocauerãt ſpine.
Quarto itellectus hebetudinẽ. Sapien-
tie.9. Corpus qd corrũpit aggrauat ani
mã. Quinto ↄtinuã ipugnationez. Gal.
5. Caro ↄcupiſcit aduerſus ſpũz ⁊c. Se-
xto curaꝝ ſollicitudinez. Mat.6. Di.vo.
ne ſolliciti ſitis aie veſtre ⁊c. Septio paſ
ſionũ multiplicitatẽ. Job.3. Hõ natꝰ de
muliere breui viuẽs tẽpore repletꝰ mul-
tis miſerijs. Octauo glorie retardatio-
nem gloriaz enim percipere non poſſu-
mus q̃diu in corpore detinemur. pro-
pter hoc Apoſto. cupiebat diſſolui ⁊ eſſe
cum xp̃o.

De ꝓprietatibꝰ hoĩs. Cap. 61

Roprietates hois ſunt diſcernẽ
p inter honeſtũ ⁊ turpe. vñ ſoliꝰ ho
minis eſt honeſtũ ꝓſequi cũ oĩa
bruta niſi vtilia ⁊ delectabilia ꝓſequãtur
Item paſſiões ordinare adinuicẽ ratiõe.
Supra mundũ per intellectuz eleuari. ⁊
ſõ quãdo aliqs per adheſionẽ i terrenis
ſe mundo inferiorẽ facit iã quaſi honore
humanitatis exutꝰ ꝓprietatẽ accipit be-
ſtie: ita vt dicat̃ fieri per ↄcupiſcẽtiã por
cus. per irã canis. per rapinã leo. ⁊ ſic de
alijs. qd Plato vocauit ſecũdam aiaruz
incorruptionẽ qd quidã male intelligen
tes crediderũt. Platonẽ dixiſſe ꝙ aie ex
euntes de corpe intrabãt beſtias qd fal-
ſum eſt. Amicitiã hr̃e ſm omne genꝰ ami
citie. ⁊ in hoc differt a brutis que nõ ha-
bẽt amicitie ſpẽm niſi que delectationis
eſt vel cuz nutritiua: ⁊ hmõi. Intellectis
theoricis eminẽtibꝰ ſpeculari ⁊ delectari
in talibus. verecũdari in turpi ꝑpetrato.
ꝑꝑ qd inemẽdabiles dicunt̃ inuerecũdi.
quia in aliquo mutati ſũt a rõnis honore
pecorinã nãm aſſumẽtes. Perfecte eſſe
cõiugale aial eo ꝙ legibꝰ ordinatas faci-
ant honeſtates nuptias. Ciuile aial eẽ. q̃
diſtributiões ⁊ cohabitationes ⁊ federa
pugnas ꝑfectas hz vrbanitatibꝰ ordina-
tas Diſcipline eẽ ꝑceptibile ꝑꝑ rõnis vſũ
Eſſe aial mãſuetũ. Nã ꝓpter ciuilitatez
hz eſſe aial riſibile. Eſſe aial glorioſuz ꝓ
pter ꝑfectas gaudẽdi rões que ſoli con
tingunt hoi. Eſſe microcoſmũ. i. minorẽ
mundũ eo ꝙ de oibus creaturis aliquid
habeat hõ. vz. eſſe cuz lapidibꝰ. vegetari
cũ arboribꝰ. ſentire cum aialibus intelli-
gere cũ angelis ex duplici nã cõpoſitum
eſſe. ſ. corpali ⁊ ſpũali. creaturaꝝ eſſe di
gniſſimã. Eſſe aial rõnale ⁊ mortale. Hu
mana fragilitas in hoc cõſiſtit. ꝙ in hoie
eſt aſſiduitas deficiẽdi. ipoſſibilitas ſtan
di. facultas cadẽdi. difficultas reſurgẽdi
vilitas naſcẽdi. incertitudo moriẽdi. De
fectus humanꝰ eſt. quia quicqd habemꝰ
aliunde habemꝰ iperfecte habemꝰ, inſuꝑ
amittere poſſumꝰ. In hoie quoqz ẽ mo-
riendi necitas. ſicut fuit in Adam. vel in
nata ſicut eſt in nobis vel aſſumpta ſicut
fuit in xp̃o.

De ꝑmis parentibꝰ. Cap. 62

Umma bonitas volens cõicare
s bonũ ſuũ cũ alijs fecit creaturaz
rõnalẽ que ſummũ bonũ itellige
ret: ⁊ itelligẽdo amaret: ⁊ amãdo poſſi-
deret. ⁊ poſſidẽdo btã eſſet: fecit aũt ds
hoiez formãdo corpꝰ eiꝰ. per miniſterium
angeloꝝ de limo terre in agro damaſce-
no: ⁊ inſpirauit in faciẽ eius ſpiraculũ vi
te. i. aiam creauit quã corpi facto vniuit.
factꝰ eſt aũt hõ ad imaginẽ ⁊ ſimilitudi-
nẽ dei potiuſq̃ angelus. ↄueniẽtiã hz hõ
cũ deo intus ⁊ extra: qd nõ habet angelꝰ
Intus eni habet cõuenientiaz ſm memo
riã intelligentiã ⁊ voluntatẽ ſic̃ angelus
Nã ſic̃ a pr̃e eſt filiꝰ. ſic ab hoie hõ einſ-
dẽ nãe. Preterea ſicut deꝰ ꝑlatus eſt oĩ
creature ſimpliciť. ſic hõ in ſuo vniuerſo.
ꝑs. Oia ſubiecisti ſub pe. ⁊c. Itẽ ſic̃ deꝰ
vbiqz ẽ. ſic aia vbiqz eſt in ſuo habitabili
i. in corpe. nõ qdẽ ꝑ eẽntiaz: ſed per po
tentiã. Dignitas humana ẽ in hoc ꝙ deꝰ
fecit hoiez rõne ſapientẽ. vita inocentem

dñio potentẽ. ꝑmũ notat̃ in hoc ꝙ hõ fa
ct⁹ eſt ad imaginẽ dei. ſcd̃z ꝙ ad dei ſili⸗
tudinẽ. tertiũ qꝛ ꝓpoſit⁹ ẽ hõ cũctis aian
tibus ꝛ alijs creaturis q̃ oĩa ſibi ſeruiũt.
Et nota ꝙ volũtati bonoꝝ hoĩuꝫ nõ ſolũ
ſubdit̃ creatura: ſꝫ et̃ ipſe deus. ps. 144.
Volũtatẽ timẽtiũ ſe faciet ꝛc̃. Itẽ angeli
qui deputant̃ ad cuſtodiã. Itẽ demones
q̃ dãt̃ ad exercitiũ bonoꝝ. Itẽ hoĩes bo
ni ſunt ſocij tribulationũ. Iteꝫ hoĩes ma
li qui bonos magis ꝓmouẽt ꝑſequendo
q̃ poſſent facere ſeruiẽdo. Corp⁹ tale de
dit deus ꝑmo homini qd̃ aĩe ſubiectuꝫ
eſſet vt eſſet obtemperãs ſine rebellione
eſſet ꝓpagabile ſine libidine. eſſet vege⸗
tabile ſine mortalitate. eẽt ꝓportionabi⸗
le quo ad cõplexionẽ equalem. eẽt quoqꝫ
aĩe cõforme vt ſicut aĩa erat ĩnocens ꝛ tñ
poterat peccare. ſic corpus eẽt impaſſibi
le. vt tñ poſſet ĩmortalitatẽ ĩcurrẽ. ꝛ ideo
poterat mori ꝛ nõ mori. poterat hr̃e ſuffi
ciẽtiã ꝛ ĩdigẽtiaꝫ. poterat obtẽperare ꝛ
rebellare. ꝛ h⁰ fuit rõne nãe defectiue ex
nihilo create nec ꝑ glĩaꝫ cõfirmate. Fuit
tñ corp⁹ ita ꝯditũ vt ĩ eo eẽt nulla pugna
rebelliõis nulla ꝓnitas libidĩs. nulla di
minutio vigoris. nulla corruptio mortꝭ.
Hec aũt ĩmortalitas corpis Ade ꝑncipa
lit̃ fuit ab aĩa. ſic̃ ab ĩfluẽte. a corpe pro
eq̃li cõpoſitiõe ſic̃ a diſponẽte. a ligno vi
te ſic̃ a vegetante. a regimine do dine po
tẽtie. ſic̃ ab ĩteri⁹ cõſeruãte. ꝛ exteri⁹ ꝓte
gente. Fact⁹ eſt itaqꝫ hõ abſqꝫ oĩ culpa ꝛ
miſia: nec ad culpaꝫ habuit fomitis ĩci
tamentũ. Inſup datũ eſt ei q̃druplex ad
iutoriũ. Primũ ad recte volendũ. qd̃ eſt
ꝯſcia. Scd̃m fuit ad murmurãdũ ꝯ ma⸗
lũ. ꝛ ad ſtimulãdũ ad bonũ qd̃ ẽ ſyndere
ſis. Tertiũ fuit ſnĩa illuminãs intellectũ
ad cognoſcẽdũ deũ ſuũ ſic̃ ſeipm̃ ꝛ mũ⸗
dũ iſtũ q̃ fact⁹ fuerat ꝓp ipꝫ. q̃rtũ fuit ca
ritas accẽdẽs affectũ ad diligendũ deuꝫ
ſup oĩa ꝛ ꝓximũ ſuuꝫ ſic̃ ſeipm̃. Prima
duo ptĩnẽt ad ꝑfectionẽ nãliũ. Alia duo
ad ꝑfectionem gratuitoꝝ: quoꝝ vnũ fuit
grẽ gratis date. ſ. ſcĩa reliquũ grẽ gratuꝫ
faciẽtꝭ. ſ. caritas. Accepit hõ triplicẽꝫ ocu

lũ. ſ. carnis quo videret mũduꝫ rationis
quo videret aĩuꝫ. ꝛ cõtemplatiõis quo vi
deret deũ. Et ſic oculo carnis videt hõ q̃
extra ſe ſunt. oculo rõnis que ſunt ĩtra ſe.
oculo cõtemplationis que ſunt ſupra ſe.
Notitiã dei habuit. cui⁹ preſentiã quadã
ĩteriori aſpiratiõe ꝯtemplabat̃ nõ ita ex⸗
cellenter vt in patria: nec ita in enigmate
vt in via. Res etiaꝫ factas nouit q̃bus oĩ
bus noĩa ĩpoſuit. Notitiã quoqꝫ ſui ha⸗
buit, qꝛ q̃lis factus erat ſciuit. ꝛ q̃d age⸗
ꝛ q̃d cauere deberet ĩtellexit. Fuit quoqꝫ
ſine penalitatib⁹. qꝛ nec eſuriuit nec ſiti⸗
uit. Iteꝫ frigus vel eſtus labor vel ĩfirmi
tas eũ non leſit nec mortẽ expectauit. qꝛ
viu⁹ erat ad gloriã trãſferẽdus. Veſtib⁹
nõ eguiſſet. ꝛ nud⁹ verecũdia nõ feciſſet.
natura in eo quo ad deformitatẽ mẽbro
rum nõ erraſſet. Concept⁹ fuiſſet ſine pu
dore. ꝛ partus ſine dolore fuiſſet. Mo⸗
tus membrorum etiam ſubiecti volunta
ti fuiſſent.

¶ De preceptis Ade datis. Cap̃. 63

a Dam factũ deus tranſtulit ĩn pa
radiſum. ꝛ ibi de coſta dormien
tis Euam ſibi ſociam formauit.
Hanc nõ fecit de capite ne viro domina
ret̃ nec de pedibus ne contemneret̃: ſed
de latere vt amoris vinculũ probaretur.
Duplex bonũ illis deus ꝓparauit vnum
tẽporale. aliud eternũ. primum dedit. ſe
cundũ promiſit. Ideo duplex preceptuꝫ
primus homo habuit. vnũ nature ad cu
ſtodiendũ bonum datuꝫ. Aliud diſcipli
ne ad promerendũ bonum promiſſum.
ꝛ hoc nõ poterat mereri melius q̃ ꝑ me
ram obedientiã que tunc mera eſt quan
do preceptum ex ſe ſolo obligat. ꝛ non ex
alia cauſa ꝛ tale dicit̃ preceptũ diſcipli⸗
ne. qꝛ per ipſum diſcit̃ quanta ſit virtus
obediẽtie. Unde ꝛ diſcipline preceptũ
dicit̃. qꝛ vitare lignum ſciẽtie nõ ſuade⸗
bat natura ſed diſciplina. Preceptũ ve
ro nature duplex fuit. vnũ de cõſeruatio
ne indiuidui. vt ibi Geñ. 3. De omni li⸗
gno ꝑadiſi comede. Inter que ligna fuit
ſpãlit̃ noĩatũ vite. ꝛ ſic dictũ ẽ ab effectu

q̄r corpora p̄rimoꝝ parentuꝫ debebat cōtinue vegetare. Aliud fuit preceptū nature per ꝯſeruationē ſpeciei. vt illud. creſcite ꝛ multiplicamini. Circa primū. i. preceptum diſcipline. nota ꝙ aliq̄d ꝓhibetur. q̄r malū. Exo. 20. Non furtū facies. Aliquid q̄r occaſio mali. Mat. 5. Non iurare oīno. ſic prelatus multa prohibere p̄t que tñ nō ſunt expreſſa in ſua regula. Aliquid ad probationeꝫ obedientie ꝛ tale fuit preceptum de ligno vite.

¶De paradiſo. Cap. 64

Omo p̄dictis fultus auxilijs accepit locū paradiſi terreſtris in habitationē tranqllam. Fuit aūt locus ille. vt ait Damaſcenus exaltationis vniuerſe promptuarium qui terra excelſior eſt poſitus. ꝛ tēperato ac puriſſimo aere circūfulget. plantis ſemꝑ ꝛ florib⁹ ornatus eſt. bono odore plenus. nullūq̄ꝫ irrationabilium aīalium ibi habitat. p̄cipue habet̄ in Geñ. ii. ꝙ a dño paradiſus plātatur fonte qui diuidit̄ in quattuor capita irrigatur ligno vite ac ſcie boni ꝛ mali decoratur. Per cherubin ꝛ flāmeū gladium cuſtoditur. Notanduꝫ inſup ꝙ ibi nulle ſunt tempeſtates. Due quoq̄ꝫ hyemes ſunt ibi ꝛ due eſtates. ꝛ his fructificant ibi arbores. In vtroq̄ꝫ ſolſtitio hñt hyemem temperatiſſimā. ꝛ in vtroq̄ꝫ eqnoctio eſtatē. hmōi ratio eſt. quia paradiſus ſub circulo eqnoctiali ſitus eſt ꝛ ſemper habet equinoctium.

¶De caſu primi hominis. Cap. 65

Nuidēs ergo diabolus felicitati hoīs in ſpecie ſerpētis ipſam mulierē tanq̄ fragiliorē aggreditur tentandā quā cum in reſpōſione dubitantem cerneret forti⁹ inſtitit. ꝛ vincens illaꝫ tandē vix illa mediante deiecit. Proceſſit ergo ſic. Primo. ſ. querēdo cur p̄cepit vobis d̄s ꝛc. Scd̄o aſſerēdo falſum. neq̄q̄ moriemini. 3° ꝓmittendo. Eritis ſicut dij ſciētes bonū ꝛ malū. Proceſſus iſte fuit magne verſutie. q̄r ꝓceſſit experiēdo impellendo: ꝛ alliciēdo. Experiētiā. n. accepit īterrogatiōe īpulit in mēdacij aſſertione. allexit in falſa ꝓmiſſiōe. Allexit v̄o diabolus mulierē ꝑ triplex appetibile. ſ. ꝑ ſciam que eſt appetibilis rōalis. ꝑ excellentiā ad modū dei q̄ eſt appetibilis iraſcibilis. ꝑ ſuauitatē que ē appetibilis ꝯcupiſcibilis. Igit̄ vir peccauit. q̄r lignū vetitū guſtauit. vñ ad penā accepit vt in ſe ſudore vultus ſui pāe ſuoveſceret̄. Mulier aūt in duob⁹ peccauit. Nā ſupbiuit ꝛ vetitū comedit. vñ ꝛ duplicē maledictioneꝫ hūit. ſ. ſub viri ptāte eris. ꝛ hoc pp ꝑmuꝫ Itē in dolore paries. ꝛ hoc pp ſm. Diabolus vero in ſerpēte inidit mētitus ē decepit. vñ pp pm dictū ē ei Geñ. 4. Supra pectus tuū gradieris. pp ſcōm. terraꝫ comedes. pp tertiū. ipſa ꝯteret caput tuum Si ſcire volueris q̄s eoꝝ plus peccauit ſ. vir vl̄ mulier. dō ē ꝙ plus peccauit mulier q̄tū ad aliq̄ ꝛ q̄tū ad aliqua ipſe vir. Nā mulier plus peccauit quo ad peioris finis intentionē. voluit. n. fieri ſicut dñs. ſꝫ vir intēdebat nō ꝯtriſtare dlitias ſuas Itē mulier peccauit ī plēs. q̄r in ſe. ī deū ꝛ ī ꝓximū. itē mulier dānoſius peccauit q̄r plures maledictiōes recepit. Vir aūt peccauit plus q̄tū ad originē. q̄r ex certa ſcia. itē vir peccauit maiori igratitudine. Querūt multi cur d̄s hoieꝫ fecerit q poſſet peccare. ꝛ ad hoc aſſignāt̄ plurime rōnes. Prima eſt vt oñdat̄ diuina potētia q̄ ſolus imutabilis eſt. oīs aūt creatura mutabilis eſt. Scd̄a vt declaret̄ dei ſapia q̄ de malo ſcit elicere bonū. qd̄ nō potuit fieri niſi d̄s creaturā feciſſet vertibilē ī malū. 3ª vt manifeſtet̄ dei clemētia q̄ xp̄s ꝑ mortē ſuā hoieꝫ ꝑditū liberauit. 4ª vt oñdat̄ dei iuſtitia que nō ſolū reddit bonis p̄mia: ſꝫ ēt malis ſupplicia. 5ª vt hō non ſit peioris ꝯditōis q̄ alie creatur̄ q̄s oēs deus ſic aminiſtrauit. vt eas ꝓprijs motib⁹ agere ſinat: vñ ꝛ hoieꝫ in ꝓpo arbitrio relinq̄re debuit. 6ª eſt laus hūana. Laus ē n. viri iuſti q potuit trāſgredi. ꝛ nō ē trāſgreſſus. 7ª ē decus vniuerſi. q̄r op⁹ iuxta ſe poſita magis eluceſcūt. ita mali bonos ꝯmēdāt adiuicē cōpati. 8ª rō eſt q̄r boni exercitant̄ ꝛ ꝓbant̄ per malos. Adam ꝛ

Eua poſt pctm̃ de paradiſo expulſi ſunt.
ſic lucifer de celo.⁊ in hac valle miſ̃ie ha
bitantes ſcti ſũt mortales. Nã ſic in celo
eſt nõ poſſe mori. ſic in iſ̃erno eſt ſemper
mori. In mundo medio poſſe viuẽ ⁊ poſ
ſe mori. Ex his p3 q̃ prim⁹ ſtat⁹ hoĩs fu
it innocentie. ſcḋs gr̃e. terti⁹ culpe quar-
tus pnie quint⁹ gl̃ie. Du3 eni inordinate
erexit ſe ſupra ſe cecidit miſerabilit̃ infra
ſe. ſ. a ſtatu inocẽtie ⁊ gr̃e in ſtatũ culpe ⁊
miſerie. Itẽ q2 factus eſt inobediens ſuo
ſuperiori iuſto dei iudicio factũ eſt vt ſibi
fieret inobediẽs ſuũ inferi⁹. ſ. caro ⁊ ma-
xime circa mẽbra v̄tuti gñatiue deſuiẽtia

¶ De ordine tentatõis in nobis. Ca. 66

O Rdo tentatiõis qui fuit in p̃mis
parẽtib⁹ etia3 in nobis cõpletur.
Na3 ſicut ſpẽs vbi ſuggeſſit mu
lier delectata eſt vir comedit. ſic in nobis
ſm Gre. diabolus gerit ſerpẽtis officiũ
ſenſualitas võ que in carne eſt offm̃ mu
lieris. ⁊ rõ tenet locũ viri per cõſenſu3 vel
dicas ſm Augu. ſuggeſtio ſerpẽtis ẽ pri
mus mot⁹ ex fomite. comeſtio võ mulie
ris eſt delectatio cogitationis. ſ. p inferio
rem pte3 rõnis. ſed comeſtio viri ẽ cõſen
ſus rõnis. ſ. ſupioris partis. Per hec eni
tria. ſ. ſuggeſtionẽ delectationẽ. ⁊ cõſen-
ſu3 hõ in tentatõe3 ducit̃. q2 tẽtatio p ſug
geſtionẽ incboat̃ ſed per delectationẽ ꝓ
gredit̃. per cõſenſum aũt conſumat̃. ſunt
aũt alia tria per que quis in tentatiõe de
tinet̃. ſ. opus paruũ cõſuetudo. ⁊ deſpe-
ratio. Sciendũ eſt q̃ tentatio eſt triplex.
ſ. prima eſt a diabolo vel per modũ ſug
geſtionis. vel per modũ afflictiõis ſecũ-
da eſt a mũdo qui voluptate ac vanitate
allicit vel pſecutione frãgit. tertia eſt car
nis que per ſenſualitatẽ ac fomitẽ ad pec
catũ ipulit quib⁹ rõ cõſentiens pficit pec
catũ. Due ſunt ſpẽs tentationis. Prima
ſ. diaboli. ſcḋa mundi. ⁊ ſunt extra nos. ⁊
nõ habẽt pctm̃. vñ Aug. Tentatio cui nõ
cõſentitur nõ eſt pctm̃ ſed mã exercende
virtutis. Tertius modus tentãdi eſt in-
tra nos. ⁊ eſt peccatũ veniale cum prim⁹
motus eſt tm̃. ſed mortale eſt ſi ꝯſenſus
aduenerit. Cõtra p̃dictos tentatores de
dit nobis dñs tria remedia. q2 ꝯtra dia-
bolũ hẽm⁹ ſpũs ãgelicos q ad bonũ nos
ſtimulãt. ⁊ ꝯ inſultus diaboli defendũt.
item ꝯ mũdu3 hẽmus exẽpla ſcõꝝ. quos
nõ alliciebãt mũdi blãdimẽta. nec terre
bãt ſupplicia. itẽ ꝯ carnẽ habemus bona
nãlia. ſ. ſynderesi3 ⁊ vi3 iraſcibilẽ q̃ nãlr
nos docẽt ñ acqeſcẽ carni. ſ3 ſpũi. Hẽm⁹
ẽt gratuita. ſ. charitatẽ. tẽꝑantiã. ⁊ huiuſ
modi qb⁹ carnis vitia mortificamus. Eſt
ãt dña iter tẽtatões q̃ ſt̃ a diabolo. ⁊ q̃ ſt̃
a carne Tẽtatiões. n. q̃ a diabolo ſt̃ ſepe
oriunt̃ p̃ter rõe3. vt cũ nuꝑ ſaciat⁹ fame3
patit̃ ⁊ p⁹ lõgã dormitõe3 ſomno graua
tur. tentatões vero q̃ ſunt a carne freq̃nt̃
ſurgũt pp neceſſitatẽ. ſ3 interdum excreſ
cũt pp ſupfluitatẽ. vt cibus p⁹ ieiuniũ im
moderate appetit̃ vel i comedẽdo mẽſu
ra ⁊ modus nõ tenet̃. Tẽtatio multiplex
eſt q̃da3 ẽ ꝓbatiõis hec ẽ adeo ſ3 q̃ dñs
tẽtauit Abraã q̃da3 exaiatiõis. hec eſt ab
hoĩe. q̃da3 p̃cipitatiõis. hec eſt a diabolo
qui p̃mos parẽtes tẽtauit q̃dã delectati
onis h̃ ẽ a carne q̃dã ꝯſenſus. hec ẽ rõis
Tẽtationũ q̃tuor ſũt ſpẽs. Pria ẽ aſꝑa
hec fit de laborib⁹ icõſuetis i pricipio cõ
uerſiõis. Scḋa eſt vana ⁊ orit̃ de ſpũali
bus pſꝑitatib⁹. vt cũ qs ꝺ virtutũ ſucceſ
ſibus gl̃iat̃. Tertia ẽ dubia. vt qñ qs am
bigit qd certũ de aliq̃ re tenẽ debeat. vñ
accidit q̃ ſenior qſq3 ad bonũ reddit̃ qñ
id qḋ agit bonũ eſſe dubitat̃. ⁊ ꝓnior fit
ad malum qñ malũ eſſe neſcit̃. Quarta
fraudulẽtia. vt qñ diabolus i ãgelum lu-
cis ſe trãſfigurat ſub ſpẽ virtutũ iducẽs
vitiũ. hec fit qñ ſuadẽdo honeſtatem in-
ducit ſupbiã. vt diſſuadẽdo diſcretum.
obſequiũ inducit nimiũ carnis cõmodũ
vel ſuadendo iuſtũ iudiciũ inducit crude
litatẽ. vel ſuadẽdo miſericordiã inducit
remiſſionẽ ⁊ negligẽtiã. vel ſuadẽdo lar
gitatẽ iducit ꝓdigalitate3. ⁊ ſic de alijs.
In talibus aũt piculoſiſſimũ ẽ periculũ
nõ videre. Primã p̃s. appellat timore3
nocturnũ. p noctẽ. n. aduerſitas ꝺſigna-
tur. Secundã appellat ſagittã volantem

ſm die.quia per diẽ proſperitas deſignatur.Tertiã appellat negociũ perãbulãs in tenebris.⁊ hec ꝓpter dubiũ perplexitatis.Quartam vocat demoniũ meridianũ.vnde dicit. Nõ timebis a ti.no.a.ſa. vo.in.di.a.nego. perã.in te. ab incur.⁊ demo.meri.De his quattuor generibus tentationũ idem ait. Super aſpidẽ.quo ad primũ ⁊ baſiliſcũ.quo ad ſecunduꝫ.⁊ cõculcabis leonẽ.quo ad tertiũ.⁊ draconẽ quo ad quartũ.Propter pdictas tentationes vel deceptiones diaboli nõ ſũt etiã licita faciẽda.⁊ hec in qnqꝫ caſibus. Prim⁹ eſt ſi ſuadet hoi aliqđ bonũ non faciendũ ne videamur ſuis ꝯſilijs ꝯſentire.vñ xps ipſo ſuadẽte noluit facẽ paneꝫ de lapidib⁹.qđ tñ opus bonũ fuiſſet.Secundus ſi ꝓponaᵗ aliqđ bonuꝫ cõtra legem dei. Unde Machabei nolebant comedere carnes quas tẽpore neceſſitatis comedẽ licuiſſet. Tertius qñ bonũ fit cũ ſcandalo alioꝝ.prima Corinth.8.Peccantes in fratres ⁊c̃.loquiᵗ de idolaticis Quartus eſt qñ bonũ fit per obſtentationẽ.Job.ca.36. Si oſculatus ſuꝫ manuꝫ meaꝫ que eſt iniqtas maxia. ſup qđ dicit Grego.Manũ ſuam oſculaᵗ qui laudat qđ facit.⁊ hec eſt iniquitas maxima.Quintus cũ ipedit obedientiã ſupioris qꝛ lꝫ ꝓpter mãdatũ plati nũqꝫ malũ debeat fieri.pot tamẽ bonũ aliqñ ꝓpter obediẽtiã remitti. Remedia cõtra tentationes memoria dñice paſſionis. mortificatio carnis.vtile exercitiũ.declinatio occaſionũ.cõculcatio principij intentionum.

ℭ Explicit liber ſecundus.

ℭ Incipiunt capitula libri tertij.

De malo in genere 1
De pcti diffinitione. 2
Quid ſit pctm̃ ſcdm rem: 3
Quid ſit pctm̃ ſcdm nomen. 4
De origine pcti. 5
De viſione pcti. 6
De effectu pcti. 7
De pctõ originali ſm rem: 8
De pctõ originali ſm nomẽ. 9
De primis motibus. 10
De moroſa delectatiõe.⁊ ꝯſenſu pcti 11
De pctõ veniali. 12
De effectu pcti venialis. 13
De ſeptẽ vitijs capitalib⁹ in ſpecie. 14
De ſuperbia. 15
De inuidia. 16
De ira. 17
De accidia. 18
De auaritia. 19
De gula. 20
De luxuria. 21
Quõ ſeptẽ vitia ſunt venialia/vel mortalia.⁊ pmo de ſupbia ſiue vanaglia. 22
De iuidia qũo ſit mortale vel veniale. 23
De ira quõ ſit mortale vel veniale. 24
De accidia qũo ſit mortale vł veniale 25
De auaritia qũo ſit mortale vł vẽiale. 26
De gula quõ ſit mortale vel veniale. 27
De luxuria quõ ſit mortale vel vẽiale. 28
De pctõ in ſpm̃ ſanctũ. 29
De pctõ cordis. 30
De pctõ oris. 31
De peccato opis. 32
De pctõ omiſſionis. 33

ℭ Expliciũt capitula. De malo i genere Cap. 1

ℭ Incipit liber tertius.

m Alum triplex eſt culpe pene ⁊ dãni qđ opponiᵗ triplici bono.ſ.honeſto. delectabili ⁊ vtili. Naꝫ culpe opponiᵗ honeſtũ pene opponiᵗ delectabile dãno opponiᵗ vtile.Malũ ẽ vtile multis mõis.Prio pp ſuã ordinationẽ qꝛ p vilificationẽ poniᵗ in loco iferiori in vniuerſitate rerũ:vñ ⁊ bñ ordinanᵗ.⁊ ſic ordinate poniᵗ diabolus in iferno ⁊ fur in patibulo.ſecũdo modo vtile eſt ꝓpter ſuam coactionem.Amaritudo enim cõſcientie cogit hominẽ a peccato recedere Hiere. Arguet te malitia tua.⁊ auerſio tua increpabit te.Item in eodẽ.Uide qꝛ malũ ⁊ amarum eſt te dereliquiſſe dñm deum tuum. Tertio eſt vtile per ipſius mali cõſiderationẽ.ex eo.n.qꝛ homo malum videt nãliter proficit. qꝛ ſicut homo naturaliter bonum appetit.ita naturaliter horret malum ⁊ fugit.

¶ De pcti diffinitione. Cap. 2
Oſt maluz in genere ſequitur de
p malo culpe in ſpecie. Diffinitur
aũt peccatũ multis modis. Pri
mo ſic ab Aug. Peccatũ eſt voluntas re
tinendi vel cõſequendi qđ iuſticia vetat.
Itẽ ab eodẽ. Peccatũ eſt dictũ vel factũ
vel concupitũ cõtra legem dei. Itẽ Am-
bro. Peccatũ eſt preuaricatio legis diui
ne ⁊ celeſtium inobedientia preceptoꝝ.
Item Aug. peccatũ eſt ſpreto incommu
tabili bono reb⁹ mutabilibus adherere.
Prima diffinitio dat̃ ſm cãm efficientẽ
Scđa ſm cauſam materialẽ. Tertia ſm
cãm formalem. Quarta ſm cãm finalem
In quarta diffinitione nota ꝙ in pecca-
to duo ſunt. ſ. auerſio a creatore. ⁊ cõuer
ſio ad creaturaz. quoꝝ primum eſt quaſi
formale. ſcđm quaſi materiale. Et in acti
one nõ eſt peccatũ ratione cõuerſionis ſi
nõ ſiſtatur in creatura. ſed rõne auerſio-
nis in qua eſt deformitas ⁊ cõtemptus.
Q aũt rõne cõuerſionis nõ ſit peccatum
principaliter pȝ. qꝛ põt fieri venialit̃ quã
doqȝ. vt quãdo quis delectat̃ in creatu-
ra plus debito. ſed tamẽ citra deũ. quan
doqȝ etiã quis põt delectari in creatura
ſine oi peccato. vt cum delectatio natura
lis eſt tm̃. ſm ꝙ viſus delectat̃ in viridi
⁊ guſtus in dulci: ⁊ ſic de alijs. Inter-
dũ poteſt etiã quis đlectari meritorie. ſ.
quando ad deum refertur. vnde ps. 91.
Delectaſti me domine in factura tua ⁊c̃.
Sed tũc ſumitur delectatio pro motu nõ
pro paſſione.
¶ Quid ſit peccatũ ſm rem. Cap. 3
Enendũ eſt de peccato ꝙ non eſt
t ſubſtantia vel res aliqua: ſed de
fectus ⁊ corruptela. Et dicit̃ pec
catum nihil ꝓpter tria. Primo propter
defectũ qꝛ peccatũ nõ eſt aliqua res natu
ralis. ſed corruptio boni. Secũdo ꝓpter
defectuȝ. qꝛ peccatũ anihilat hoiem ⁊ de
ficere facit a vero eſſe. Tertio ꝓpter de-
ſpectum que vilem facit hominẽ ⁊ indi-
gnuȝ premio. Circa predicta tamẽ ſcien
duȝ eſt ꝙ aliud eſt peccati actus. ⁊ aliud
habitus. ⁊ aliud macula peccati act⁹ ali-
quid eſt ſed nõ habet amplius eſſe adue
niente gratia: ſed peccati habitus qui re
linquitur ex malis actib⁹ aliquid eſt ⁊ re
manet interdum etiã ceſſantib⁹ actib⁹ ⁊
poſt infuſam gratiã ⁊ peccati remiſſionẽ
pcti vero macula nihil eſt ſm rem ⁊ non
deformat aiam per modũ paſſionis: ſed
priuationis. ſicut truncatio mẽbri defor
mat corp⁹ ⁊ maculat. Dicit aũt Augu. ꝙ
abſtinẽtia nulla ſubſtãtia eſt ⁊ tamen ex
ea corp⁹ languet. ita pctm̃ nõ eſt res aliq̃
vel ſubſtantia aliqua. ex eo tñ natura cor
rumpitur. ſed delet̃ per grãm. Notãdũ
preterea ꝙ peccatum qñqȝ tranſit actu. ⁊
remanet reatu. ſicut pȝ in peccato origi-
nali poſt baptiſmuȝ. qñqȝ tranſit actu ſit̃
⁊ reatu ſic pctm̃ actuale poſt pniaȝ perfe
ctam. qñqȝ remanet actu ⁊ reatu ſic pctm̃
originale ante baptiſmum.
¶ Quid ſit pctm̃ ſm nomen. Cap. 4
Eccatũ enim hȝ multa noia. vo-
p catur macula ⁊ hoc qꝛ imagineȝ
aie deformat. Item reatus. qm̃
ad penã eternam obligat. Item pollutio
⁊ hoc quantũ ad contagioneȝ contractaȝ
ex terrena delectatione. Item vocat̃ pe-
na. inquantũ reſpicit pctm̃ primi homi-
nis. in quo natura nr̃a fuit corrupta. Itẽ
delictum. ſm ꝙ eſt receſſus a dignitate
gratie habite. Iteȝ vocat̃ culpa prout re
ſpicit ad penam. Item offenſa. ⁊ hoc qꝛ
ↄtra diuinã legem ⁊ bonitateȝ. Item pre
uaricatio. ⁊ hoc inquantuȝ mandatũ dei
reſpuitur. Item vitium. i. defectus bono
rum naturaliuȝ. Item pctm̃ prout eſt cõ
uerſio ad bonum cõmutabile. Iteȝ voca
tur ſcelus. ꝓpter iniuriam dei magnam
Item nefas prout eſt illicituȝ perſone ꝑ
petranti. Item vocatur crimen prout eſt
dignũ accuſatione ⁊ pena.
¶ De origine pcti. Cap. 5
Uamuis pctm̃ ſit ↄtrarium ipſi
q bono nõ tamen habet eſſe niſi in
bono quod quidẽ bonum eſt li-
berum arbitrium ac voluntas. a
qua peccatum eſt ſicut a prima origine

⁊ in qua eſt ſicut in ꝓprio ſubiecto. Uolūtas igit̄ eſt cauſa peccati cauſa dico nō efficiens. ſʒ deficiens. Uoluntas. n. hʒ ꝙ hʒ reſpectuʒ ad ſuū principiū a quo eſt. ſ. ad deum. nō eſt nata elicere ex ſe niſi bonum. ſʒ ſm̄ reſpectū ad pricipium ex quo eſt qđ eſt nihil. iclinat̄ ad malum. cū ipſa voluntas ſit ex nihilo tēdit ad defectum. Si ergo volumus ſcire vñ ſit malū culpe materialiter dicim⁹ ꝙ ex abſentia debiti boni. ſ. ſpēi modi ⁊ ordinis. Sed ſi volumus ſcire vñ ſit originaliter. dicem⁹ ꝙ a volūtate ſiue libero arbitrio. De ꝓgreſſu peccati. nota ꝙ peccatū initiatur pmo in cogitatione. ꝓcedit ⁊ creſcit in delectatione. ꝑficitur in cōſenſu. Circa ꝓgreſſum peccati ſciēdum ꝙ quedā añcedunt ipm̄ peccatū. quedā ſequūtur. quedam circūſtant. pctm̄ antecedūt aliqua ex pte auerſionis. aliqua ex parte ꝯuerſiōis. Ex pte auerſionis antecedūt ipm̄ peccatū iſta. ſ. ꝯtemptus. omiſſio. igratitudo. inobediētia. ꝑuaricatio. Illa vero que peccatū añcedunt ex parte ꝯuerſionis ſunt hec. ſcilʒ Cogitatio. Libido. Cōcupiſcētia. Delectatio. Peruerſa itētio ⁊ ꝯſenſus. Alia ſunt que ſequūtur peccatū. ſicut eſt macula. i. deformatio imaginis dei. ⁊ reat⁹. i. obligatio ad penam eternā. Sūt adhuc alia que pctm̄ comitant̄ vt ſunt pctōꝝ circunſtantie que pctm̄ aggrauāt. ⁊ diminuūt: que notātur in hoc verſu. Quis qd vbi ꝑ quos: quotiēs cur quomō quādo. Actio deprauatur etiā per peccatū. etiā illa que de genere bonoꝝ eſt. quādoqʒ in principio. quādoqʒ in medio. quādoqʒ in fine. ⁊ hoc per malam intētionem vel per negligentiā. vel per vanam gloriā. Unum peccatū dicit̄ maius altero multis modis. ſ. cauſalitate. vt pctm̄ luciferi. vel generalitate. vt peccatū Ade. vel deformitate. vt pctm̄ iude. vel difficultate. vt pctm̄ in ſpm̄ ſanctum. vel periculoſitate. ſicut pctm̄ ignorātie. vel inſepabilitate. vt peccatuʒ cupiditatis vel ꝓnitate vt peccatū carnis. vel offenſione. vt pctm̄ idolatrie vel expurgādi difficultate. vt peccatū ſuperbie. vel mentis cecitate. vt peccatū ire Circa peccati grauitatē nota ꝙ nihil eſt peccatū in viro perfecto qđ nō ſit peccatum in imperfecto. niſi in his que nouit. Nam perfectio nō mutat genus peccati: ſed quantitatem auget.

¶ De diuiſione peccati. Cap. 6

Diuiſio peccatoruʒ multiplex eſt. Alia eſt enim ſm̄ cām efficientem ſm̄ ſe. vt hec. Peccatoꝝ aliđ eſt ex impotētia. aliud ex ignorātia. aliud ex malitia. Alia ſumit̄ ſm̄ cām efficientē rōne ānexi ſm̄ quā ſumit̄ hec diuiſio. Peccatorū aliud eſt ex amore male accēdēte: aliud ex timore male humiliante. hoc eſt ꝙ homo potius vult peccatuʒ cōmittere ꝙ̄ amato carere: aut malum pene qđ timet incurrere. Sumūtur peccatoꝝ etiā diuiſiones ſm̄ cām materialeʒ circa quā primo ſumit̄ hec diuiſio. peccatoꝝ aliud eſt cordis aliud oris. aliđ opis. Itē hec. Peccatoꝝ. aliud locutionis. aliud cogitationis. aliđ opationis. Secūdo modo ſumitur ſic. Peccatoꝝ aliud eſt in deū. aliud in ſeipm̄. aliud in ꝓximuʒ. In deū diuiditur ſic. aliud in patrē. aliud in filiū aliud in ſpm̄ ſanctū. Aliis tribus modis peccatur. ſ. male per infidelitateʒ de deo ſentiēdo. Itē blaſphemādo. Item ſacrā dei idigne tractādo. Alio° peccat quis in deuʒ. ſ. ipm̄ tentādo. ⁊ hoc fit tripl̄r. Nā qñqʒ tentat qs dei potentiā. vt cū ſigna petit. qñqʒ dei iuſticiā vt cum per cādēs ferꝝ vel ꝑ duelluʒ vel ſimilia qs iudiciū querit. qñqʒ dei miſicordiā. vt cū qs dei bonitatē examinās cōmittit ſe ſtultis piculis. In ſeipm̄ peccat qs tribus modis ſilr̄. ſ. neceſſaria ſibi ſubtrahēdo. itē ſupflua ſumēdo. itē vltra vires quippiā aggrediendo. In ꝓximū peccat etiā qs tripl̄r. ſ. ꝓximo ſua auferēdo. item ſibi in neceſſitate nō cōicando ſua. itē malo exemplo illū ad pctm̄ trahēdo. Sumunt̄ pterea diuiſiones pctōꝝ ſm̄ cām formalē. ⁊ hoc tribus modis. qñqʒ nāliter ſm̄ qualitatē vel ſʒ q̄ntitatē vel ſm̄ relationē. ſcđʒ qualitateʒ ſumit̄ hec diuiſio. Peccatoꝝ

Aliud eſt cõmiſſi. aliud eſt delicti. quorũ primũ eſt preuaricatio p̃ceptoꝝ negatiuoꝝ. Secũdũ eſt preuaricatio p̃ceptorũ affirmatiuoꝝ. Itẽ predictũ pctũ eſt duplex ꝯ duas ptes iuſticie que ſunt declinare a malo. ⁊ facere bonũ. Itẽ alia diuiſio ſumit᷑ ſm q̃litatẽ ſic. ¶Peccatoꝝ quedam ſunt carnalia. q̃dam ſpũalia. ſed carnalia ſunt maioris infamie. ſpũalia vero maioris culpe. Scdm quantitatẽ ſumit᷑ hec diuiſio. ¶Peccatoꝝ aliud eſt mortale aliud eſt veniale. quoꝝ primũ dr̃ ꝯuerſio ſcdm vero inordinatio. qm̃ pctm̃ mortale eſt auerſio totalis a bono incõmutabili. ⁊ cõuerſio totalis ad bonũ cõmutabile Sed pctm̃ veniale eſt amor voluptatum in creatura citra deũ. tamẽ ſm relationẽ ſumit᷑ hec diuiſio pctõꝝ. aliud eſt originale. aliud actuale. Ultima diuiſio ẽ ſm cãm finalẽ. ⁊ hoc duplr̃. q2 vel ſm ipſ appetibile. vel ſm actũ hois appetẽtis. Secundũ ipm appetibile ſumit᷑ hec diuiſio Omne qđ in mũdo eſt aut eſt cõcupiſcentia carnis: aut ꝯcupiſcẽtia oculoꝝ: aut ſuperbia vite. quoꝝ primũ eſt appetit⁹ delitiarũ. ſcdm appetit⁹ diuitiarũ. tertiũ eſt appetit⁹ honoꝝ. Scdm actum hois appetentis diuidit᷑ pctm̃ in ſeptẽ vitia capitalia. ſupbiã: inuidiã. irã: accidiã: auaritiã: gulã: ⁊ luxuriã. Nota q̃ quinq3 ſunt genera operũ. Nam quedã ſunt mala in ſe. vt illa que ſm ſuã naturã mala ſunt. Poſſunt tñ per aliquã circũſtantiam fieri bona. vt homicidiũ. Quedã ſunt mala ſ3 ſe. vt illa que per nullã circunſtantiã poſſunt fieri bona. ſicut eſt odire deũ. fornicari. ⁊ hmõi. Quedã ſunt bona in ſe. vt q̃ ſũt bõa ex gñe. tñ poſſunt fieri mala ex circunſtantia. ſic eſt dare elemoſynã. Quedam ſunt bona ſm ſe. vt que per nullam circunſtantiã pñt fieri mala. ſic eſt diligẽ deũ ex charitate. Quedã ſunt indifferẽtia. vt que nec bona nec mala ſunt. poſſũt tamẽ fieri vel bona vel mala. ſicut eſt mouere pedem ſine deliberatione. vel quandoq3 comedere.

¶De effectu peccati. Cap. 7

Multa mala facit hoi pctm̃. ⁊ ante mortẽ ⁊ in mortẽ ⁊ poſt mortẽ. Ante mortẽ pctm̃ hec mala operatur. Naturalia vulnerat. vt ſignificat᷑ i illo qui incidit in latrones. Item intellectus obſcurat᷑ in cognitiõe veri. ⁊ affect⁹ tepeſcit in opatione boni. Gratuitis ſpoliat. Tre. 4. Diſpſi ſunt lapides ſanctuarij ⁊c. Sed ne aliqđ bonũ pereat illa bona opa que quis peccãdo mortificat aliis ſaluandis dabunt᷑. ſicut qñ corpali morte quis morit᷑ fratres ⁊ propinqui in bonis eius ſuccedũt. Alia3 maculat. Tre. 4. Denigrata eſt ſup carbones facies eorũ Ad penã eternã obligat. Geñ. 2. Quacũq3 die comederis morte morieris. Item ꝯſciam amaricat. Jere. c. 3. Uide q̃ malũ ⁊ amarũ eſt te dereliquiſſe deum tuũ. Cor idurat. ¶Prouer. 18. ¶Peccator cum in ꝓfundu3 peccatoꝝ venerit cõtẽnit. Inſenſibilẽ reddit. Geñ. 18. Uiſus eſt ei q̃ſi ludẽs loqui. Simile habes in cane ſubmergendo qui nõ ſentit lapide3 in collo: donec i aquã extra nauẽ piſciat᷑. Alia3 occidit. q2 vera vita. i. deo priuat. i. Regũ 31. Saul irruit in gladiũ ſuũ. Sed nota q̃ pctm̃ veniale diſponit ad morte3. mortale vero dat ⁊ iſert mortẽ. ſed obſtinatio detinet in morte. Ad alia pcã trahit Grego. ¶Pctm̃ qđ p pniã nõ diluit᷑ mox ſuo põdẽ ad aliud trahit. Exm̃ habem⁹ i Chaym. qui egreſſus in agrũ occidit fratrem ſuũ Abel. Exm̃ habes etiã in figura. Coruus egreſſus de archa itercept⁹ eſt aqs. Et dina egreſſa vt videret ⁊c. virginitatẽ amiſit. Et iudas egreſſus xp̃m tradidit. Et poſt adulteriũ Dauid ſecutũ ẽ homicidium. ⁊ ſic p3 q̃ pctm̃ eſt pena pcti. ¶Pctm̃ eni ſm q̃ in ſe eſt culpa p̃cedẽtis pcti dr̃ pena. ⁊ ita dr̃ aliqd ſimul culpa ⁊ pena: ſed rõne actõis culpa. dr̃ vero pena rõne paſſionis. q2 culpa eſt qđ facim⁹. pena vero qđ patimur. Lic3 igit᷑ ois culpa ſit a nobis. nõ tñ ois pena eſt a nob. imo q̃dã eſt a nobis acta. q̃da3 a deo iſlicta. q̃dã a p̃mis parẽtib⁹ ꝯtracta. Et q2 cu3 qs fac qđ nõ d3 iuſtũ eſt pati qđ d3. iđ ois pena

eſt iuſtā ⁊ a diuina prouidentia ordinata
Cō aūt vnum pctm̄ naſcať ex alio ſic ap
paret. Supbia que vult oēs excellere do
let ſi aliqs ei equať. ⁊ ſic ex ea naſcitur in
uidia. Inuidia vero qꝛ de facili iraſciť ei
cui inuidet. iō ex ea naſciť ira. Sed ira cū
non pōt ſe vindicare triſtať. ⁊ iō ex ea naſ
citur accidia. Accidia vero cōſolationem
querēs in exterioribus facit auaꝝ. Auari
tia aūt qꝛ in tpalibus abundat pt magis
exercere gulā. Gula vero ꝓpter ventris
repletionē de facili ſpumat in libidinē. ⁊
⁊ ita generat luxuriā. Itē bona que fiunt
infructuoſa reddit ⁊ q̄ſtum ad meritū ⁊
quantū ad p̄miuꝫ. ſicut ramus p̄ciſus ab
arbore nō ꝓfert fructum: ſꝫ areſcit ⁊ ba-
bilitať ad incēdiū. De talibus dr̄ Deuť.
28. Maledictus eris ingrediēs ⁊ egredi
ens. ſ. eccleſiam mālem ad orandū. qꝛ ta
liū oīo nō eſt meritoria. imo dicit Aug.
ꝙ ſi tales cruce ſe ſignāt potius icludūt
in ſe diabolū q̄ꝫ excludāt. qꝛ iam in eis ꝑ
effectū habitat. Ex hoie īfernū facit. qꝛ in
pctōre eſt ignis auaritie. fetor luxurie. te
nebre ignorātie. vermis ꝯſcie. ſitis cōcu
piſcētie. demones per effectū. ⁊ hmōi. itē
tandē hoiem relinqt vacuum. Gen̄. Ter
ra erat inanis ⁊ vacua. ⁊ merito qꝛ mun
do adherētes ſuggunt vbera arida eo ꝙ
relinquāt fontē vite ⁊ venaꝫ aquaꝝ viuē
tium ⁊ palludibus turbidis ſe ſatiāt. Itē
fallendo decipit ſicut lignū putriduꝫ de
nocte lucens. ⁊ ſicut eſca in hamo latens
piſcē decipit. Stultū hoiem demōſtrat.
qꝛ peccādo qs ſibi onus ad ſe deprimē-
dū īponit. ⁊ ligna ſup dorſum ſuū cremā
da colligit. ⁊ illi fuit ꝑ eū pro ſuitio tor
quebit. Aug. Stultū eſt in tali ſtatu viue
re in quo qꝫ nō audet mori. Sciendū ꝙ
pctm̄ grauat hoieꝫ in morte. qꝛ in morte
priuať hō ſolatio viſibiliuꝫ que dilexit. ſ.
cibo. potu. amicis. rebus. lumine. requie.
⁊ ꝓprio corpore. qō nunq̄ꝫ in tali forma
ſuſcipiet. imo vellet hēre ſicut qn̄ pro di
midia parte corroſuꝫ eſt a vermibus. qꝛ
ſtupebit aīa pctōris qn̄ corpus reſumen
duꝫ videbit. Turbabiť pctor in morte qn̄
videbit ꝯcurſum demonum ad aīam. pa
rentum ad res. Tren̄. Oēs inimici eiꝰ ap
prehēderūt eam inter anguſtias. Poſtre
mo videndū eſt qualr̄ pctm̄ p̄mat hoieꝫ
poſt mortem. Cōfuſionē hēbit ex maloꝝ
opeꝝ denudatione. ꝓpheta. Reuelabo
pudēda tua in facie tua. Exprobationeꝫ
chriſti audiet in iudicio. Mat. 25. Eſuri-
ui. n. ⁊ nō dediſtis mihi mādugare ⁊c̄. Re
quie ⁊ luce priuabiť. Math. 22. Ligatis
manibus ⁊ pedibꝰ mittite eū in tenebras
exteriores. Vn̄ nō valebit ei ille cantus.
Requiē eternaꝫ ⁊c̄. Suffragiſs ecclie nō
gaudebit. Iſa. 66. Vermis coꝝ nō mo-
rieť ⁊ ignis coꝝ nō extingueť. in īfernū
precipitabiť. Exēplum de lapide molari
quē āgelus in apoc. ꝓiecit in mare dicēs
Hoc īpetu mitteť babylon in infernū. A
deo ⁊ electis ⁊ oībꝰ bonis ſepabiť Mat.
25. Ite maledicti in ignē eternū. A ſtatu
penitēdi cadet. Iere. Trāſijt eſtas finita
eſt meſſis. Ois ſpes miſicordie p̄cidetur
Iſa. nō remanebit teſta vt porteť ignicu
lus. ſ. charitatis de icēdio aut hauriatur
paꝝ aque de fouea. ſ. diue mie. Sic ita
qꝫ pctm̄ nocet in pctō exn̄ti ac in pctō mo
riēti ſic quoqꝫ multiplr̄ nocet pctm̄ ipm
deſerēti ⁊ de illo penitēti. qꝛ gloriā p̄ine
inocētie nūq̄ꝫ recupabit. ſicut. n. corrup-
ta de cetero virgo nō erit. ita ſemel pec-
cans nūq̄ꝫ ſe nō peccaſſe gaudebit. iſtud
multis oñdiť exēplis. Nā poſt ſanatio-
nē vulneris ſp manet cicatrix. itē q ſemel
furať ſp dr̄ fur. itē domus eius domꝰ diſ
calciati dici pōt. itē ſymon quē dn̄s a le-
pra mūdauit poſt mundationē ſp vocať
ſymon leproſus. itē tēplū qō reedificatū
fuit poſt deſtructionem primi nulloº fuit
ſileꝫ in pulchritudie tēplo p̄ori. Ad tpalē
penā obligat. Vn̄ non exibit inde donec
reddat nouiſſimū quadrātē. itē regnū ce
loꝝ nō intrabit donec lignū fenū ſtipulā
i. pena pctōꝝ taꝫ mortaliū q̄ꝫ venialiū q
in p̄ñti ſoluta nō ē ſup ipꝫ cremeť. A glo
ria retardat qō figuratū eſt in Abſalon q
poſt q̄ꝫ p̄ri recōciliatus fuit. tn̄ māſit duo
bus annis ꝙ faciē eius nō vidit. qꝛ rādiu

differtur q̄s a gloria quouſq̄ fiat ſine oi
macula ſicut erat in baptiſmo. Tps amiſ-
ſum ⁊ meritū qd̄ ſibi ꝯqrere potuit cum
premio nū q̄ recupabit. Jere. Qui vēdit
ad id qd̄ vēdidit non reuertetur. Obſcurat
oculū cognitōis ⁊ hoc ꝓp trabē que itus
erat ꝓp ſtercora hyrūdinu3 que ipm̄ exce
cauerāt. vt ſignatur. 1. Thobia. Vn̄ augu.
Oculis egris odioſa eſt lux ſicut noctuis
⁊ veſpertilionib⁹. Et nota ꝙ ad hoc ē de
quodā ceco quē l3 dn̄s illuminauerit nō
tn̄ ſtatī ꝑfecte vidit. ſ3 vidit hoies q̄ſi ar-
bores āmbulantes. Affectū reddit tepidū.
ſicut i pede vulnerat⁹. Et ſanat⁹ claudicat
⁊ arbor de loco ſuo āmota. aliqd virtutis
amittit. Vn̄ dcm̄ eſt hoi poſt pctm̄. Spi
nas ⁊ tribulos germiabit tibi. ⁊ dcm̄ eſt
ſerpēti. Supra pectus tuū gradieris. Fa
ſtidiū hoi generat. Exo. Aia nr̄a nauſeat
ſup cibo iſto leuiſſimo. Aug. Palato nō
ſano pena eſt pāis. idē de ſe dixit poſtq̄
ꝯuerſus fuit Plus valebit malū inolitū
q̄ bonū iſolitū. Ad bn̄ operādū ipedit.
Gen̄. 19. Uxor Loth reſpiciēs retrouer
ſa eſt in ſtatuā ſalis qd̄ ſterilē facit terrā.
Itē in dolore pies filios. ſ. bonoꝝ opeꝝ
⁊ ſctōꝝ. Ad reſiſtendū tētationib⁹ debili
tat. Judic. 16. Sāſon poſt criniū abſciſſi
onē amiſit vires. ⁊ arbor leſa ꝑ ſecuri3 ci
to a vento deijcitur. Feruorē minuit cha-
ritatis. ſicut eclypſis ſolis diu poſtmodū
nocet terre. eo ꝙ modico tp̄e ſibi virt⁹ ra
diorū ſolis ſubtrahitur. 3. Reg. 1. Rex da
uid ſenuerat ⁊ cū opiretur veſtibus nō ca-
leſiebat. Et aqua calorē ignis minuit vel
extinguit. Dolorē ⁊ timorē ſemꝑ infli-
git. dolorē quide3 q2 certus de ꝑpetrata
culpa. timorē aūt q2 incert⁹ eſt de venia.
Aug. Penitens ſemꝑ doleat. ⁊ de dolo
re gaudeat. ⁊ n̄ ſꝑ doluiſſe doleat. Per
pctm̄ corrūpitur puritas liberi arbitrij du
plr. ſ. in agēdo. ⁊ ſuſcipiēdo. In agendo
quidē. q2 nō pt ſꝑ facere qd̄ d3 vel vitare
qd̄ nocet. in ſuſcipiēdo aūt q2 grām ſtabi
lem nō pōt ſuſcipe in hac vita. itē corrū-
pitur rō in hac vita duplr. ſ. q̄tū ad diſ-
cretionē iudicij inter bonū ⁊ malū ⁊ q̄tū
ad deliberationē ꝯſilij inter expediens ⁊
inexpediēs. Ite3 corrūpitur affect⁹ duplr
ſ. in ordine ⁊ in mō. q2 nec ſꝑ eſt ordinat⁹
nec ſꝑ moderatus. Pctm̄ multis nocet
ſ. ipſi faciēti. ps. Pctm̄ meū ꝯ me eſt ſꝑ.
His q ſunt i purgatorio q̄s nō pn̄t pctō
res tā efficaciter iuuare. ſicut ſi eſſent in
grā. ipſis dānatis ⁊ hoc ꝑ modū ꝯiuncti
onis. q̄to eni plures ſunt in iferno tāto
maior horror ⁊ maior pena. fallit. n. in in
ferno regula illa. Solatiū eſt miſeris ſoci
os hēre penaꝝ. Saluatis ⁊ hoc ꝑ modū
abſtractionis. Na3 ex ꝯſortio ⁊ ſocietate
glorificatoꝝ augetur donū accn̄tale. Deni
q3 ipis viatorib⁹ nocet tū pro eo ꝙ acies
coꝝ ꝯ demones minuitur in illo qui pctm̄
perpetratū pro eo ꝙ alios malo exēplo
corrūpit ⁊ ſcandalizat. Multa mala ſi-
militer eueniūt hoi ex eo ꝙ in peccatu3 a
quo per penitentiā ſurrexerat recidiuat.
Primū eſt quia homo fit impotētior ad
reſurgendū. Heb. 6. Impoſſibile eſt eos
q ſemel illuminati ſunt ⁊ guſtauerūt ⁊c.
⁊ prolapſi ſunt iterū renouari. Secūdū
eſt ꝙ vitium fortificatur ad impugnādū
Auguſtinus de ſe loqtur. Plus inqt va
lebat malum inuolitū q̄ bonum inſoli-
tū. Tertiū eſt ꝙ culpa fit difficilior ad re
mittendū. Jere. O quā vilis facta es ni-
mis iterās vias tuas. ita etiā dicitur ꝙ vul
nus iteratū tardius ſanatur. Quartū eſt ꝙ
deus fit difficilior ad placādū. 3. Re. de
ſemei qui ad primā petitionem inuenit
miſericordiā eo tn̄ pacto ꝙ ſtaret in hie-
ruſalē. ſed qn̄ ſecūdario peccauit ſine vl
la miſericordia occiſus eſt. Quintu3 eſt ꝙ
diabolus difficilior eſt ad expellēdū. Lu
ce. Tūc aſſumpſit ſeptē ſpūs nequiores
ſe. ⁊ ingreſſus hitat ibi. ⁊ fi. no. ho. il. pe.
po. Seqtur de corruptiōe ſpēi ⁊ modi ⁊
ordinis. Vn̄ nota ꝙ bonitas nālius com
parata ad aia3 quā ſpecioſa3 facit dr̄ ſpēs
ſ3 cōpata ad opus qd̄ modificat dr̄ mo-
dus. cōpata vero ad finē. ſ. deū ad quē or
dinatur dr̄ ordo. Alio modo corruptio
ſpeciei eſt diſſimilitudo aie ad deū. Na3
ſpēs aie ē ſilitudo dei. Corruptio vō mo

q̄ est diminutio extenſionis virtualis ſi ne īfirmatio potētie que ex hoc eſt. ꝙ aīe nō ſuſtentant̄ cibo ſpūali guſtādo q̄ꝫ ſua uis eſt dñs. Corruptio aūt ordinis eſt in aīa cū aſpectus ⁊ affect⁹ deorſum eſt ad creaturas extra nālem ſitum. Cuꝫ.n.hec duo que ſunt q̄ſi caput aie ſurſuꝫ ſunt ad deū in nāli ſitu ⁊ ordine ſunt. alioqn hō erit q̄ſi euerſus. Aliter ꝑuatio ſpēi eſt de formitas ſiue carētia dbite rectitudinis volūtatis. Rectitudo aūt volūtatꝭ eſt vt nō declinet a ſuis extremis.ſ.a deo ꝑnᵒ. ⁊ a deo fine.ſ.oia que hꝫ a deo pnci⁹ re ferat ad deū finē. Cum.n.quis qđ hꝫ ſibi attribuit. aut ponit alium finē q̄ꝫ deū. hō iſte curuus eſt. Itē priuatio modi eſt ex ceſſus ꝓprie voluntatis.ſ.cū vult aliquid diuine voluntati ꝯtrariū. Iteꝫ ꝑuatio or dinis eſt auerſio volūtatis a deo ⁊ ꝯuer ſio ad creaturā. Iteꝫ ⁊ aliter creatura rō nalis a ſummo bono eſt ſm triplicē habi tudinē.ſ.efficientis formalis ac finalis.⁊ iō nata eſt agere opa ſua a deo ⁊ ſm de um ⁊ ꝑꝑ deū. ⁊ hoc ſm modum ſpeciē ⁊ ordinē ſibi inſitum. Sed qm̄ eadem rō nalis creatura de nihilo facta fuit q̄ꝫtuꝫ ad cām nālem potuit deficere ſuis acti onibus. vt.ſ.operationes ſue nō eſſent a deo. ac per hoc nec ſm deuꝫ nec propter deum. hoc autē eſt peccatū ipſius ſpeciei modi ⁊ ordinis corruptiuum.

¶ De pctō originali ſm rem. Cap. 8

Expedito de pctō in genere. dicē dum eſt de pctō in ſpē ⁊ ꝑmo de originali ⁊ poſt hoc de actuali. lꝫ igitur aīa nō ſit extraduce. tñ originalis culpa ab aīa ade trāſit ad aīas poſteroꝝ mediante carne per ꝯcupiſcentiā genera ta. Ita ꝙ ſicut ab aīa peccāte infecta fuit caro ade ⁊ ꝓna effecta ad libidinē. ita ſe minata caro ſecū trahit infectionē ⁊ viti at animaꝫ. Ex quo pꝫ ꝙ pctm̄ originale eſt in carne ⁊ eſt in aīa. In carne eſt māli ter ⁊ originaliter. ⁊ in aīa formalit̄ tanq̄ꝫ in ſubiecto. Sola eni aīa eſt ſuſceptibilis virtutis ⁊ vitij. ⁊ tñ ſicut dictū eſt ex con iunctione ad corpus corruptiuū trahitur ad vitium. ſicut qſi cadit quis in lutuꝫ fe datur ⁊ maculatur. Talis aūt īfectio aīe nō tm̄ eſt pena. ſed etiā culpa. Ipſa vero culpa que macula eſt delet̄ in baptiſmo. Pena autē que fomes appellat̄ ſine pec candi ꝓnitas remanet poſt baptiſmū. Li cet eni curetur in baptiſmo culpa q̄ꝫtum ad reatuꝫ dānationis eterne. tñ remanet ipſa pena q̄ꝫtum ad actū ⁊ motum ꝯcu piſcentie. cū qua nos opꝫ q̄ꝫdiu viuimus pugnare. niſi extinguat̄ ꝯcupiſcentia per grām qđ tamē raro ꝯtingit in aliquo ho mine. qđ dico ꝓpter beatam Mariā vir gineꝫ in qua fuit extincta in ꝯceptione fi lij per grām ſingularem. Ex predictis pꝫ ꝙ pſona corrumpit naturā. ⁊ ecōtra na tura corrupta corrumpit pſonam. Nam per pctm̄ primi hoīs corrupta eſt huma na natura. ſꝫ natura ſic corrupta corrūpit alias pſonas. Notandū aūt ꝙ corruptio pſone eſt reatus mētꝭ. corruptio vero na ture eſt infectio carnis ꝓut eſt principiū ad carneꝫ alteram. Deniqꝫ nullo mō dꝫ imputari deo infectio aīe. lꝫ eam creādo infundat ⁊ vniat cuꝫ carne infecta. qm̄ or dinatiſſimū fuit vt humana nā cōdiretur ita ꝙ ꝯdita ꝓpagaretur ⁊ pro pctō puni retur. Vñ ſicut in cōditione ſuatus eſt or do ſapiētie. ⁊ in ꝓpagatione ſeruatus eſt ordo nature. ſic in punitiōe debuit ſuari ordo iuſticie. Et ita pꝫ ꝙ nō eſt ꝯtra di uinam equitatē. ſi ad poſteros culpa trāſ mittitur. Dicēdū igitur ꝙ originalis cul pe tranſfuſio vel tranſmiſſio nō eſt a deo nec a natura cōdita. ſꝫ a vitio primi hoīs ꝑpetrato. Et hoc eſt qđ ait Aug⁹ ꝙ pctm̄ originale nō trāſmittit ad poſteros ꝓpa gatio ſꝫ libido. Sic eniꝫ ꝯditus eſt hō vt ſpūs ꝑeſſet corpori. ⁊ corpus ſubeēt ſpūi ſ.q̄ꝫdiu ille obediret ſuo ꝯditori. Et eꝯ ſi ſpūs non obediret deo iuſto dei iudicio corpus īcipet rebellare ſpūi. Sicut ergo ſi Adā ſtetiſſet corpus ſuuꝫ obediēs ei fu iſſet ⁊ tale ad poſteros tranſmiſiſſet. ſic Adam ex quo peccauit ⁊ caro eius fcā eſt rebellis oꝫ ꝙ talē ad poſteros trāſmittat ⁊ ꝙ deus ſm inſtitutionē primariā aīas

infundat coꝛpoꝛi.⁊ ex hoc pʒ ꝙ pater eſt
cauſa oꝛiginalis pcti in filio. ſʒ cāʒ hic in
tellige in genere cāe efficiētis.Oēs ꝑ cō-
cupiſcētiā nati naſcunt̄ filij ire ꝓꝑ qḋ in-
currimus multiplicē defectuʒ tā coꝛpis
ꝙ̄ aie ad quos ſubſeq̄mur penā moꝛtis.
⁊ penam carētie viſionis diue ⁊ amiſſio
nis glie celeſtis nō ſolū in adultis.verꝫ ēt
in paruulis nō baptizatis q pena mitiſſi
ma inter ceteros puniunt̄. qꝛ ſolā penaʒ
dāni hñt ſine pena ſenſus.Oꝛiginale pec
catū ſic curat̄ ꝑ baptiſmū in parēte ꝙ ni-
hilominus ab eo q curat⁹ eſt tranſmittit̄
in ꝓlē.ſicut videmus ꝙ circūciſus gene-
rat filiū cum ꝑputio ⁊ granū nuduʒ ſemi
natū generat granū cū palea. ⁊ hec eſt rō
qꝛ hō gnāt filiū nō ſm qḋ creat⁹ eſt in mē
te.ſed ſm qḋ coꝛruptus eſt in carne nō ſʒ
qḋ ſpūalis.ſed ſm quod carnalis.

¶ De pctō oꝛiginali ſm nomē. Cap. 9

o Riginale pctm̄ hʒ multa noia.⁊
hoc multiplici de cā.Scḋm.n.ꝙ
oꝛiginale pctm̄ cōparat̄ ad aiam
vocat̄ infirmitas.qꝛ reddit aiam īpoten
tem ad reſiſtendū motibus.Itē feditas.
qꝛ per ipm aia maculatur. Item ꝓnitas
ꝓꝑ ꝯtinuā inclinationē appetitus ad ma
lum. Itē coꝛruptio.qꝛ ducit ad nihilum
ſ.ad pctm̄. Item vitiū.qꝛ diminutio eſt
bonoꝝ naturaliū. Itē languoꝛ nature qꝛ
durat in natura coꝛrupta.Sʒ ſm ꝙ cōpa
ratur ad coꝛpus vocat̄.lex carnis eo ꝙ le
ge diuina carni ſit inflictū.Itē lex mēbꝛo
rū.qꝛ mouet oꝛgana ad opa ꝯcupie.Itē
tyrānus ꝓꝑ damnationē quā hʒ quaſi vi
olentem in ipa carne ꝯcupiſcibili. Iteꝫ
fomes.qꝛ ſicut cinis fouet ignē.ita ꝑ ipʒ
fouet̄ pctm̄ in carne ſm actū nutritiue ⁊
generatiue.Item ſtimulus carnis.qꝛ ſti-
mulat carnē ad ꝑmos motus.⁊ aium ad
ꝯſenſum. Sʒ ꝓut cōparat̄ ad actus de
lectabiles vocat̄ ꝯcupia que ſonat vitiuꝫ
in actu ꝓut eſt in adultis. Item ꝯcupiſ
cibilitas que ſonat vitiū in potentia ꝓut
eſt in paruulis. Scḋm vero ꝙ cōparat̄
ad ꝑ^m^ hoiem a quo ꝯhit̄ vocat̄ pctm̄ oꝛi
ginale qḋ eſt carētia debite iuſticie hois.

¶ De pꝛimis motibus. Cap. 10

c Um pctoꝝ aliud ſit actū.aliud ꝯ
ctū.ipm pctm̄ actuale frequēter
a ꝑmis motibus hēt oꝛtum. Vñ
ſciēdū ꝙ in ſtatu inocētie nō mouebatur
ſenſualitas niſi ſm motū rōnis. Iō ſtāte
pꝛimo hoie i eodē ſtatu nō poterat in eo
eſſe pctm̄ ēt veniale. Pꝛimi motus ⁊ ſi
particulariter ⁊ ſingillatiʒ pñt declinari.
tñ nullo mō oēs pñt caueri.qꝛ ſic tot ſunt
pctā quot ſunt etiā pene pcti.⁊ iō merito
dñr vēialia.qꝛ hoc ipo ſunt digna venia.
Pꝛimus motus ſic deſcribit̄.qa eſt mo
tus ſenſualitatis ſm ipulſum fomitis im
petuoſe tēdētis ad fruitionē creature de
lectabilis.Dupl̄r ꝑmus mot⁹ diſtinguit̄
ꝙ̄tum ſpectat ad pñtē mām.ſ. ꝑmo pꝛi
mus qui eſt nālis.⁊ 2° pꝛim⁹ qui eſt ſen
ſualitas.Cū ergo loquimur de ꝑmis mo
tibus ꝙ ſunt pctā intelligēdū eſt de ſcḋo
pꝛimis qui ſt̄ ſenſualitatis.qꝛ ꝑ° ꝑmi nō
ſt̄ pctā cū ſint nāles ⁊ extra genus moꝛꝭ
qḋ pʒ ꝑ hoc ꝙ tales nō ſequunt̄ imagina
tionē ſʒ ſolūmō nāliū.q̄litatuʒ actionē.
Motus aūt 2° ꝑmi ſt̄ pctā.qꝛ ſunt actus
inoꝛdinati in gnē moꝛis. qḋ pʒ ꝑ hoc ꝙ
tales motus ſt̄ ſenſualitatis qui ſubiacēt
aliquo° dñio volūtatis. Volūtas aūt eſt
pꝛin^m^ moꝛaliū ſic hēt̄.7.ethicoꝝ.Hinc ē
ꝙ genus moꝛis in ꝑn° icipit vbi īuenitur
dñiuꝫ volūtatis.hoc aūt ē in ſenſualitate
Quāuis aūt ꝑ rōeʒ ꝑdictā ſit in ſenſuali
tate pctm̄.nō tñ erit moꝛtale ſʒ tm̄mō ve
niale.qꝛ volūtas nō hʒ plenū dñium ſuꝑ
pꝛimos motus q ſt̄ ſenſualitatꝭ.ſic eſt in
illis actib⁹ q ex impio volūtatis ꝓcedūt.
ſʒ hʒ in eis dñium incōpletū ſicut in illis
actib⁹ q nō ꝑ iperiū rōis ꝓcedunt.⁊ tñ vo
lūtas tales mot⁹ ſenſualitatꝭ ipedire po-
terat.⁊ iō ſt̄ pctā venialia.ꝓꝑ h̄ dic̄ Aug.
ꝙ pctm̄ adeo ē volūtariū. ꝙ niſi ſit volū
tariū nō eſt pctm̄. Pꝛimi qʒ mot⁹ iō ſen
ſualitati aſcribūt̄.qꝛ taliū motuū ꝑn^m^ ſen
ſualitas ⁊ ſubm̄.Dicēdū ergo ꝙ ꝑmi mo
tus ſʒ ꝑdicta ſt̄ pctā venialia triplici rōe.
Pꝛimo qꝛ mouēt ad illicitū.Scḋo qa ſt̄
quodāmō volūtarij nō ſm ſe. ſʒ qa ſicut

dictū eſt nō īpediunť a volūtate vel ēt pp̄ p̄cedentē apprebēſionez. Tertio pp̄ dele ctationē annexā. Cū.n. aīa per delectatio nē cōiungiť creature obtenebrať ⁊ peio⸗ rať. ſicut qñ cōiūgiť deo illuminať. ⁊ me liorať. Nota q̄ hō pnior eſt ad malū q̄ ad bonuz. ⁊ hoc multis de cauſis. Pͥo q̄a ſicut dr̄ Sap. ixͦ. Corpus qd̄ corrūpiť aggrauat aīaz trahēs illā ad maluz. ⁊ nō ſic erigēs ad bonū. 2ͦ. q̄a ſicut diť Aug: plus valet malū inolitū q̄ bonū īſolituz. 3ͦ. q2 nāliť facilius eſt deſcēdē q̄ aſcendē ⁊ vnus magis trahit deorſuz q̄ decē ſurſū 4ͦ q2 icitās ad malū delectatio pn̄s eſt ſp̄ ſ3 finis virtutū icitās ad bonū abſens eſt Delectabile aūt app̄hēſuz per ſenſuz vel imaginatiōez q̄ſi de nec̄itate mouet cōcu piſcētiā. 5ͦ q2 plures circūſtantie requirun tur ad bonū q̄ ad malum. 6ͦ q2 tendimus ad nr̄m p̄ncipiū. ſ. ad nihilū. 7ͦ q2 fomes q̄ mouet ad malū ſp̄ itra nos ē. gl̄ia vero quā q̄rimus extra nos ē. 8ͦ q2 vires aīe ſt̄ actiue ad diligēdū tp̄alia. ſ3 paſſiue ⁊ mā les ad ea q̄ ſūt grē ⁊ gl̄ie. vn̄ vſus. Quic q̄d h3 meriti p̄uentus grā donat. Nil deus ī nobis p̄ter ſua dona coronat. q2 non pn̄t h̄ri v̄tutes p̄ modū acq̄ſitiōis ſed p̄ mo dū receptōis. Vn̄ malū poſſumus facē per nos. ſ3 nō poſſumus facē bonū ſine gratia adiutrice.

¶ De moroſa delectatōe. c. 11

Delectatio carnaľ moroſa pctm̄ ē mortale. ſed nulla dr̄ moroſa niſi qñ ex ꝯſenſu rōnis eſt. Vn̄ nō itel ligiť hic mora tp̄is. ſed cōſenſus. Scien⸗ dū eſt ergo q2 delectatio ſi ſiſtit circa con ſenſū. veniale pctm̄ ē ſi v̄o p̄cedit vlterius ita q̄ hō vult iterius delectatōe voluptari. nec tñ vult ī opus p̄cedē. talis ꝯſenſus eſt ī tra mortalia ꝯputādus. qd̄ maxie d3 itel ligi in carnalibus pctīs. verūtñ iſte ꝯſenſus in illecebra duplex eſt q2 ꝯſenſus in illece bra aliq̄s ē ſubitus nō p̄ p̄habitā delibera⸗ tionē. ſ3 ex ſola corruptiōe carnis quā p̄⸗ cedit appetitus ſenſualitatis in p̄mo motu Talis aūt ꝯſenſus dr̄ ſubreptio. ⁊ ē pctm̄ veniale. Alius ꝯſenſus eſt in delectatōe mo tuū carnis q̄ eſt cū deliberatione rōnis. ⁊ iſte eſt pctm̄ mortale vt dcm̄ eſt. Si aūt rō ꝯſentit cū deliberatiōe. q̄ fit p̄ rōnes diui nas hoc mō. q2 oē lege dei p̄hibitū ē vitā dū. tūc dr̄ pctm̄ eſſe in ſup̄iori p̄te rōnis. S3 ſi deliberatio ſit p̄ rōnes hūanas vel nāles hoc mō oē in quo trāſgrediť medi um v̄tutis eſt vitādū. tūc dr̄ pctm̄ eſſe in īferiori p̄te rōnis. Et ſi adhuc p̄cedit cō⸗ ſenſus vlterius. qñ. ſ. p̄ponit opus ꝯſumare. tūc volūtas p̄ pcō reputať. ēt ſi facultas deſit p̄ficiēdi ip̄3 opus. Si v̄o ꝯſequiť. con ſenſus ⁊ opus in his que dīna lege ſunt p̄⸗ hibita pctm̄ eſt mortale ꝯſumatū. Ex p̄di ctis collige diſtinctionē q2 delectatio du plex eſt. ſ. nālis ⁊ volūtaria. In delectatō ne pure nāli. nec ē meritū nec demerituz. Volūtaria duplex ē. q2 alia ē in creatore. alia in creatura. Delectatio que in creato re eſt bona ē de qua. p̄s. Memor fui dei ⁊ delectatus ſu3 ⁊c̄. Que aūt in creatura ē duplex ē. quedā. n. eſt pp̄ deū: ⁊ hec bona eſt. ſed hic ſumiť delectatio pro opatione rōnis: nō p̄ paſſiōe de qua p̄s. Delectaſti me dn̄e ī factura tua. q̄da3 eſt ꝯtra deū. ⁊ hec ſilr̄ duplex ē. q2 quedā nō ē ꝯtra deū. ſed p̄ter deuz ⁊ hec eſt pctm̄ veniale. que dā v̄o eſt ꝯtra deum ſimplr̄. qua frangiť dei p̄ceptū. ⁊ hec eſt pctm̄ mortale.

¶ De pctō veniali. Cap. 12

Peccatuz veniale minorʒ ē culpe. Nā ī p̄uulis poſt baptiſmū p̄mo ſur gūt venialia. poſtea mortalia. Ve niale aūt pctm̄ ē vt ait Aug. qd̄ hoīez vſq3 ad reatū p̄petue mortʒ nō grauat. ſ3 pe⸗ nā mereť. ⁊ ſic facile īdulgeť. Pctm̄ ve niale ſp̄ ē a volūtate ad hͦ mouēte vel p̄⸗ mittēte. vel nō p̄hibēte. Pctm̄ aliq̄d ē ve niale tribus modis. Pͥo ex gn̄e. ſic v̄bu3 ocioſū ē veīale. 2ͦ ex euētu ſ3 q̄ p̄ p̄niam de mortali fit veniale. 3ͦ ex cā. vt qñ fiunt q̄da3 ex īfirmitate vel ignorātia q̄ l3 qñq3 ſint mortalia: tñ dn̄r venialia. ſiue remiſ ſibilia ex cōpatiōe ad pctm̄ qd̄ fit ex certa malicia qd̄ eſt irremiſſibile. ⁊ hͦ vex̄ ē niſi aliq̄d ſit mortale ex ſuo gn̄e: ſic ē fornica ri q2 tale ēt ſi fiat ex īfirmitate mortale ē. Sciendu3 q̄ pctm̄ veniale nū q̄ pōt fieri

mortale. Jta. ſ. ſi intelligat᷑ idē ſʒ ſubām.
qꝛ pri⁹ veniale mortale fieri nunq̄ pōt. ⁊
h° nec quātū ad actuʒ. nec quantū ad ma
culam. Et ratio huiuſmodi eſt quia nulla
res pōt mutare ſuā ſpeciem. ¶Peccatum
aūt veniale ⁊ mortale ſunt diuerſe ſpeci-
es pcti. Verūtamē actus qui ex ſe eſt de
genere venialis pōt fieri mortalis q̄ttuor
modis. ¶Primo ex cōſcientia. qꝛ quicq̄d
ſit cōtra ꝯſcientiā edificat ad gehennam.
etiā ſi ſit contra ꝯſciam erroneā. ⁊ hec eſt
ratio. qꝛ cū in pctō duo ſunt. ſ. auerſio ⁊
cōuerſio ⁊ penes primū iudicatur pctm̄.
qm̄ auerſio a deo eſt quaſi formale. ⁊ cō
uerſio ad creaturā quaſi materiale. Quā
uis ergo leuare feſtucā vel calamū de ter
ra videat᷑ leue ⁊ indifferens. tamē quan
do ſit cōtra ꝯſcientiā pctm̄ eſt. qꝛ ſpernit᷑
bonū incōmutabile. ⁊ ita ſit auerſio a cre
atore. Scdo ex cōplacentia. Unde Aug.
Nulluʒ pctm̄ adeo eſt veniale qđ nō fiat
mortale dum multū placet. Tertio ex di
ſpoſitione. qꝛ frequent᷑ per lapſuʒ in ve-
nialia diſponit᷑ homo ad mortalia. ⁊ hoc
ſm illud. G. Vitaſti ſaxa grādia vide ne
obruaris arena. ⁊ hoc ideo dicit. qꝛ ſepe
de minimis pctis venitur ad magna. ſi-
cut de modica ſintilla q̄ndoq꜡ ſurgit ma
gnus ignis. Eccl. 19. Qui modica ſpnit
paulatiʒ decidet. Quarto ex ꝓgreſſu. qꝛ
q̄n ſurgit veniale ſi nō prohiberet᷑ poſſet
ꝓgredi vſqʒ ad mortale. nō qꝛ ipſuʒ ve-
niale in ſubſtātia poſſet fieri mortale. ſed
qꝛ ex ipſo occaſionaliter pōt fieri ꝓgredi
endo vſqʒ ad mortale. Et iſtud pʒ in pri-
mis motib⁹ qui int᷑ venialia cōputantur
ſed quādo delectatio cōualeſcit in tm̄ ꝙ
cōſenſus accedat iam pctm̄ mortale eſt.
Differentia eſt inter pctm̄ mortale ⁊ ve-
niale. qꝛ peccatū veniale eſt libido ſiue vo
luptas in creatura circa deum. Mortale
autē eſt libido ſiue voluptas in creatura
ſupra deuʒ vel eque deo. Rect⁹ ordo eſt
vt bonū incōmutabile preferat᷑ bono cō-
mutabili. ⁊ honeſtuʒ vtili. ⁊ voluntas dei
voluntati noſtre. ⁊ ratio ſenſualitati. quā
do iſte ordo peruertit᷑. tūc pctm̄ cōmitti
tur. Utrum aliq̄s poſſit eſſe vel viuere ſi
ne pctō veniali dū eſt in hac vita pn̄ti. Di
cenduʒ eſt ꝙ ſi loq̄mur de tota vita hoīs
qui peruenit iam ad etatem adultā de ex
cellenti ⁊ ſpeciali grā eſt ꝙ talis ſine ve-
niali pctō ſit ſicut beat⁹ Aug. dic̄ de bea-
ta virgine. Si aūt loquimur de aliq̄ par-
ticula vite pn̄tis. ſic pōt eſſe aliquis ſine
pctō veniali. Jſtud pʒ per exēplū qꝛ nau-
ta pōt ſingula foramina nauis ad horam
obſtruere ne aqua intret ſed nō pōt ſimul
oīa obſtruere vt aqua nuſq̄ intret. vnde
charitas etiā perfecta nō facit ꝙ pctm̄ ve
niale nō adueniat. ſed facit ꝙ non duret.
Quemadmoduʒ camin⁹ ignis nō facit vt
gutta aque ſibi non apponat᷑. ſed facit vt
appoſita citius extinguat᷑. ¶Perfecta eni
charitas ſtatiʒ inflāmat hoīeʒ vt de pctō
veniali doleat ⁊ peniteat qđ nō facit cha
ritas īperfecta. vn̄ in īperfectis aggregā
tur multa venialia. per que ſit ad ꝓſtra-
tionem maior diſpoſitio.

¶De effectu pcti venialis. Cap. 15

Effect⁹ peccati venialis multiplex
eſt. ¶Primus qꝛ ad penam obli-
gat. nō aūt determinate neqʒ p̄-
ciſe obligat ad penam eternā vel purga-
toriam vel preſentis ſatiſfactiōis. ſed ad
aliquam illaruʒ penarū quam ſm forum
eccleſie p̄ſentis ſatiſfaciat homo leuiter
ſm foruʒ purgatorij punietur graui⁹. ſm
vero forum inferni punietur homo gra-
uiſſime pro veniali. qꝛ eternalit᷑ ſi cuʒ ve
niali ⁊ mortali deceſſerit. Exemplū habe
mus de hoc. qꝛ menſura vini que in vno
loco valet ſex denarios ſi ducatur vlteri
us valet. 16. ⁊ ſi ducatur adhuc vlterius
valet duos ſolidos. ¶Pena tamen illata
pro veniali in inferno incomparabiliter
minor eſt q̄ illata pro mortali. Unde ſo
let dici ꝙ pena illata in īferno pro mor-
tali eſt ſicut ſoliditas. illata vero pro ve-
niali ibidem eſt ſicut ſuperficies. Jllata
pro veniali in purgatorio eſt ſicut linea.
Jllata pro veniali in p̄ſenti eſt ſic̄ punct⁹
Unde ſicut iſta quattuor ſunt impropor
tionabilia. ita īter predictas penas ma-

gna eſt dñia. Secund' effect' eſt ꝙ pctm̄
veniale aiam maculat. ⁊ ponit᷑ tale exem
pluꝫ. Aliqñ.n.denigrat᷑ aliq̄ imago depi
cta ſi tm̄ vt videri nō poſſit. Aliqñ v̄o ſic
obſcurat᷑ vt videri qdeꝫ poſſit. ſed nō ple
ne diſcerni. ⁊ iō ꝓpter taleꝫ dñiaꝫ dic̄ gre
gori' ꝙ veniale obſcurat. mortale obtene
brat. De macula v̄o iſta d᷑ ꝙ in ſaluādis
oē pctm̄ veniale delet᷑ a grā finali. ⁊ hoc
q̄tū ad culpā ⁊ nō quātū ad penā imo il
la ſoluet᷑ in purgatorio. Delet aūt pctm̄
veniale grā finalis in ipſa diſſolutiōe cor
poris ⁊ aīe ex virtute cōplexiōis ⁊ ſui ſta
tus quāuis nō ſit mot' cōtritōis ad illud
direct'. ſm hoc itelligit᷑ v̄bū Aug. q dicit
ꝙ in purgatorio pōt eē abſolutio a pena.
nō a culpa. hoc ab antiqs dictū eſt. ſꝫ nūc
cōiter tenet᷑. ꝙ pctm̄ veniale hic deferat᷑
a multis. ⁊ ꝙ quantū ad culpā in purga=
torio ēt purgat᷑. qꝛ dñs dicit de qbuſdaꝫ
pctis ꝙ nō remittunt᷑ neqꝫ in hoc ſeculo.
neqꝫ in futuro. Exponit grego. ꝙ venia=
lia dimittēt᷑. in futuro qđ ſi itelligat᷑ quā
tuꝫ ad penā tm̄ tūc expō. Grego. nulla ē
qꝛ ēt mortalia quo ad penā purgant᷑. que
hic ſoluta nō eſt. Terti' eſt. qꝛ minuit fer
uorē charitatis ſicut aq̄ in igne ꝓiecta. ſꝫ
ignē nō extinguat. feruorē tñ illi' tēperat
Quart' eſt. qꝛ potētias aīe in bonis opi
bus laſſat. ſicut qñ ponit᷑ pond' ſup equū
min' erit ꝓmptus ad ambulandū. Quin
tus eſt quia retardat a gloria. qꝛ hō q de
beret ⁊ poſſet ſtatim euolare ad celū poſt
mortē. cogit᷑ ꝑꝑ venialia ad tp̄s in pur=
gatorio expectare. Nūquā.n.ab aliq̄ fa=
cies dei videbit᷑ donec ſoluat minimū q̄
drantē venialiū pctōꝝ. ſ. per penā. Oꝫ.n.
quēlibet ita mundū eē ante introitū pa=
radiſi ſicut fuerat in innocentia baptiſ=
mali. Sextus eſt ꝙ bona glīe celeſtis di
minuit. nō qdē illa que iaꝫ debent᷑ ⁊ que
iam habem' ibi per meritū repoſita. ſed
que deberent᷑ ſi venialia nō fierēt. qꝛ me
dio tp̄e poſſent aliq̄ bona fieri qñ illa fiūt
ꝓpterea poſt ꝑpetrationem venialiū. oꝫ
nos opa quedā conuertere ad ſolutioneꝫ
hmōi debitoꝝ. ꝑ que nobis deberet cre=

ſcere cumul' eterni p̄mij. Septimus effe
ctus eſt. ꝙ venialia ſepe ſunt occaſio mor
taliuꝫ pctōꝝ ⁊ hoc quattuor modis ſicut
hēs ſupra capitulo primo. vbi d᷑ ꝙ act'
qui ex ſe venialis ē. pōt fieri mortalis q̄t
tuor modis. Hoc eſt etiā ſingulariter ad
uertendū ꝙ ſicut ad remiſſionē pcti mor
talis exigit᷑ deſertio act' peccādi cū volū
tate in poſteruꝫ abſtinendi: ſic quoqꝫ pec
catū veniale in pñti nō dimittit᷑. niſi actu
⁊ propoſito deſeratur.

¶ De ſeptē vitijs capitalib' in ſpē. c.14

f Actoꝝ actualiū vnū initiū eſt. du
plex radix. triplex fomentū. ſepti
forme caput. vnū initiuꝫ d᷑ ſuper
bia. iuxta illud. Initium oīs pcti ſupbia.
Duplex radix eſt timor male humiliās ⁊
amor male accēdens. tñ oīs timor ortuꝫ
hꝫ ab amore. nullus enī timet aliqd per=
dere. niſi qui amat illud hēre. Triplex fo
mentū. ſunt tria que ſunt in mundo. ſ. cō
cupiſcentia carnis. cōcupiſcentia oculoꝝ
⁊ ſupbia vite. Septiforme caput ſūt. Su
perbia. iuidia. ira. Accidia. Auaritia Gu
la. ⁊ Luxuria. Inter que ſunt qnqꝫ ſpūa
lia. duo vero carnalia. Sufficientia hoꝝ
vitiorū ſic pōt colligi. Volūtas nrā deor
dinat᷑. aut qa appetit nō appetendū. aut
qꝛ refugit nō refugiendum. Si p̄mo mō
aut eſt interi'. ⁊ ſic eſt vanagloria. aut ex
terius. ⁊ ſic eſt auaritia aut inferius. ⁊ ſic
eſt delectabile. Sed illud delectabile aut
eſt ad conſeruationem indiuidui. ⁊ ſic eſt
alimentū quod appetit᷑ inordinate a gu
la. aut eſt ad conſeruationeꝫ ſpeciei. ⁊ ſic
eſt coit' qui appetit᷑ a luxuria. Si aūt vo
luntas nrā deordinat᷑ qꝛ refugit qđ nō ē
refugiendū. hoc pōt eſſe tripl'r. aut enī re
fugit qđ nō eſt refugiendū ſm ꝑuerſuꝫ in
ſtinctū rōnalis. ⁊ ſic eſt iuidia. aut ſm in
ſtinctū ꝑuerſum iraſcibil'. ⁊ ſic eſt ira. aut
ſm ꝑuerſuꝫ iſtinctū ꝯcupiſcibilis. ⁊ ſic eſt
accidia. Ex his pꝫ ꝙ q̄ttuor ſunt appetibi
lia ⁊ tres ſūt vires ſꝫ quaꝝ iſtinctū eſt fu
ga. ⁊ iō tm̄ ſunt. 7. pcā capitalia. Pctā q̄
dicta ſūt qñqꝫ ſe publice oñdūt. vt qñ di
recte fiūt. qñqꝫ v̄o ſub q̄dā ſpē paliata de

cipiūt. Un̄ ſupbia qn̄qꝫ dicit ad hoc volo
ꝑeſſe vt poſſiꝫ ꝓdeſſe. Jra dic̄ nō debēt il
lata mala tollerari ne ꝯſueſcāt iferri. inui-
dia dic̄ alijs bōa nō cupio. ne i ſucceſſibꝰ
eleuenť. Accidia dic̄ ad hoc i laboꝛibꝰ mi
hi pco ne temeritate idiſcretiōis arguar.
Auaritia dic̄. Ad h̄ ſūt multa cōgregāda
ne pp inopiā cōmittať furtū vel rapina.
Gula dic̄. ad hoc eſt coꝛpꝰ cibis ⁊ potibꝰ
delicatioꝛibꝰ nutriēdū. vt ſit foꝛtiꝰ ad deo
ſeruiendū. Luxuria dicit ad tp̄s dꝫ qſqꝫ
ad libitū viuē. vt poſſit poſtea foꝛtiť peni
tere. Septē vitia cōpanť ſeptē beſtijs.
Supbia ꝯparať leoni. Jnuidia cani. Jra
lupo. Accidia aſino. Auaritia eritio. Gu
la vrſo. Luxuria poꝛco. Alio mō cōparan
tur ſeptē ifirmitatiōꝰ. Supbia cōpať iſſa
tioni. Jnuidia lepꝛe. Jra freneſi. Accidia
litargie. Auaritia hidropiſi. Gula epilē
tie. Luxuria febꝛi. Septē vitia xp̄i paſſio
ne curanť. Capitis iclinatio in cruce cu-
rat ſupbiā. Oro ꝓ inimicis irā. Aptio la-
teris inuidiā. Poꝛtatio crucis accidiam
Traditio ſpūs p̄ri coꝛpis cruci. mr̄is di-
ſcipulo. veſtiū crucifixoꝛibus. hec curant
auaritiā. flagellatio luxuriā. potatio fellis
gulā.

¶ De ſuperbia. Cap. 15

Nunc dicēdū ē de. 7. vitijs capita
libꝰ in ſpē. ⁊ p̄º de ſupbia q̄ eſt re
gina oiūꝫ vitioꝝ ⁊ mr̄. Eſt āt ſup
bia. vt ait Aug. ꝑuerſe celſitudis appeti
tus. Un̄ ſic idē Aug. ait. Supbia oibꝰ in
uidet. ſ. maioꝛibꝰ. qꝛ eis nō equať. Inferi
oꝛibꝰ. qꝛ ei eq̄ri timet ꝑibꝰ. qꝛ ei equa[illegible]ť.
Supbia dr̄ initium ois pcti triplici rōne.
Pꝛio pp cāꝫ q̄ iueniť in oi pctō. qꝛ in oi
pctō iuenit ꝯtēptꝰ dei qui eſt q̄dā cā pcti
Jdē aūt ꝯtēptꝰ ē auerſio a creatoꝛe q̄ i oi
pctō eſt. vbi ꝑponiť bonū cōmutabile bo
no icōmutabili qꝛ ſic ſine caritate alie vir
tutes nihil ſunt. ita ſine ſupbia alia vitia
nihil. Abſtrahe ſupbiā ⁊ hēbis gr̄aꝫ. qꝛ ſu
ꝑbis deꝰ reſiſtit. humilibꝰ aūt dat gr̄aꝫ.
Cōuerſū. n. iquātūꝫ hmōi nō ē receptiuū:
ſed ꝯcauū. Scdō qꝛ p̄mū pctm̄ fuit. h̄. n.
gn̄e peccauit diabolꝰ in celo. Jſa. Ponā
ſedē meā i aqlone ⁊ ero ſi. al. Et p̄mꝰ hō

in ꝑadiſo. Gen̄. Eritꝭ ſic dij: ſcientes bo
nū ⁊ malū. 3º qꝛ ex ea naſcūť alia vitia ſꝫ
p̄us ⁊ poſteriꝰ. h̄ eſt mediate vł imedia
te ſic hꝫ ſupꝛa. c. de effectu vitioꝝ. Eſt āt
inť ſupbiā ⁊ vanagl̄iaꝫ dr̄ia. qꝛ lꝫ vtrobi-
qꝫ ſit appetitꝰ ꝓp̄e excellētie. tn̄ ſupbꝰ ſi-
bi apparet magnꝰ intꝰ: ſꝫ vanagloꝛioſus
appetit apparē i oꝛe alioꝝ ꝑ laudē exte-
rioꝛeꝫ. Diuerſa pctā dicunť radices ⁊ ini
tia ſiue cāe alioꝝ pctōꝝ ſꝫ diuerſis reſpe
ctibꝰ. Supbia dr̄ initiuꝫ ois pcti pp tres
cās ſupiꝰ enarratas. libido etiā dr̄ cā ois
pcti ſic ait Aug. ⁊ hoc pp delectatōeꝫ cre
ature que ioꝛdinate trahit aiaꝫ ⁊ auertit
a ſūmo bono. Eſt. n. libido iꝓba volu-
ptas q̄ moueť aia rōnalis ad h̄ qđ dele-
cteť i creatura. Cupiditas ēt dr̄ radix oi-
um maloꝝ ſic dic̄ Apo. 1. ad thi. 6. ⁊ hoc
pp cā dē rōnē ſic libido. Eſt. n. cupiditas
ex amoꝛe inoꝛdinato ad creaturā. Luxu
ria ēt ſm Caſſianum dr̄ radix ois pcti. qꝛ
carnales delectatiōes nobis ſt nāles. ad
nālia aūt ꝓmpti ſumꝰ ⁊ difficulť reſiſti
mus. Jnanis gl̄ie. 7. ſūt filie ſm Grego.
Pꝛia eſt iobediētia. qꝛ vanagloꝛioſus in
nullo vult videri iferioꝛ. qđ fieret ſi facēt
mandatū. Scda eſt ꝯtentio qꝛ vult vincē
cū clamoꝛe. ⁊ hoc ꝓpter appere. Tertia
eſt iactantia q̄ qs enumerat bona ſua. vt
laudabilis appareat. Quarta eſt hypo-
criſis qua q̄rit in exterioꝛibꝰ hoibꝰ appa-
rere. Quinta ē ꝑtinacia q̄ factū ſuū vel di
ctū malū defendit. ne erraſſe videať. Se
xta eſt diſcoꝛdia que ꝯ oē dictuꝫ ſuſtinet
vel aſſumiť ꝯriū pp vanā gloꝛiaꝫ. Septi
ma eſt nouitatū p̄ſūptio qua qs noua vł
dicit vel inenit vt laudeť. Quattuoꝛ ſunt
ſpēs ſupbie q̄s aſſignat Grego. 32. mo-
rali. Pꝛia eſt cū hō a ſeipſo eſtimat hr̄e
bonū qđ hꝫ. Scda ſi deſup datuꝫ credit
ꝓ ſuis tn̄ meritꝭ accepiſſe ſe putat. 3ª cū
iactat ſe hr̄e bonuꝫ qđ nō hꝫ. Quarta qn̄
ceteris deſpectꝭ ſingulariť vult videri. ꝑ
p̄mā ⁊ ſcdaꝫ ſpēꝫ iniuriať hō deo i ſe. qꝛ
ꝑ p̄mā ponit ſe hō totā cām ſui boni. ſed
in ſcda ponit ſe cām p̄ncipalē. in 3ª vero
ſpē iniuriať hō deo in ꝓximo. in 4ª autē

iniuriatᷣ hõ deo in eo q̃d nõ hꝫ. Gradꝰ
ſuperbie ſꝫ Ber.ſt.12.q ſũt.Curioſitas.
Mẽtis leuitas.Inepta letitia.Iactãtia.
Singularitas.Arrogãtia.Preſumptio.
Pctõꝝ defenſio.Simulata cõfeſſio.Re
bellio.Libertas.Peccãdi conſuetudo.
Numerꝰ iſtoꝝ ſic accipitᷣ.Nõ ꝑ ſupbiaꝫ
iniuriatᷣ deo ⁊ hoi.deo cui dꝫ eſſe inferi-
or.hoi cui dꝫ eẽ par. Sex ꝑmi gradus ac
cipiuntᷣ ſꝫ iniuriã q̃ fit hoi cui dꝫ eẽ par.
Quattuor alij ſꝫ iniuriã q̃ fit hoi ſupiori
vt ꝑlato.Duo vltimi determinantᷣ ꝓprie
quãtũ ad iniuriã q̃ deo imediate fit. hoc
iõ dicimus.q2 ⁊ ſupiores gradus i deuꝫ
redũdãt:ſꝫ mediãte ꝓrio.Gradus ãt vo
catur.q2 fit a minori ꝓgreſſus ad maius
ꝑmus enim maius ẽ.ſecũdus peior.⁊ ſic
ſcãdẽdo inueñitur ꝙ vltimꝰ ẽ peſſimꝰ.Vñ
iniuria q̃ ẽ reſpectu paris eſt minor.Illa
võ q̃ ẽ reſpectu ſupioris ẽ maior.ſꝫ illa q̃
eſt reſpectu dei eſt maxima.ꝑꝑ q̃d ⁊ iſti
gradꝰ talitᷣ ordinantᷣ. Supbia facit.mul
ta mala.ꝑmo id q̃d dei ẽ vſurpat.ſ.glori
am.Iſa.42.Gloriã meã alteri nõ dabo
In bonis.n.opibꝰ q̃ facimꝰ duo ſt.ſ.ho-
nor ⁊ vtilitas.Sꝫ ꝑmũ dñs ſibi reſeruat
aliud nobis tribuit.Vñ debemꝰ deo ſuã
ꝑtẽ relinq̃re ſi nr̃a ꝑte nolumꝰ ſpoliari.
Scd̃o perfectos viros ipugnat. Super
bia ẽ enim q̃ſi turris babel q̃ vſq3 ad ce-
los.i.vſq3 ad viros celeſtes debebat per
tingere.Supbia ẽt bonis opibꝰ iſidiatᷣ vt
ꝑeãt.Vnde ſuperbia iexpugnabilis ẽ ſicᷣ
caſtꝝ in alto mõte ſitum.Tertio gr̃a dei
hoiẽꝫ denudat.Iaco.4.Supbis deꝰ reſi
ſtit ⁊c̃.2.Regũ.i.Mõtes gelboe nec ros
nec pluuia veniat ſuper vos. Vñ ſm na
turã cõnexũ ñ ẽ receptiuum ſꝫ cõcauum.
Quarto ãt hoiẽꝫ deo ꝑuat. Vgo de ſctõ
vict.Supbia aufert mihi deũ.inuidia ꝓ
ximũ.Ira meipm̃.Supbia ẽt deo ẽ odi-
bilis.Ecc.10.⁊ ꝓuer.Tria ſũt q̃ odit deꝰ
pauperẽ ſupbũ ⁊c̃.Deũ ipugnat.q2 vexil
lũ inimici ſui.i.diaboli ponit i caſtro ſuo.
⁊ d̃ponit vexillũ xp̃i.ſ.crucẽ quã dꝫ ſẽper
hõ portare iuxta illd̃.Qui vult veñire poſt
me.Diabolo hoiẽꝫ aſſimilat. Ipe eſt.n.

rex ſuper oẽs filios ſuperbie.Vñ ſicᷣ dñs
ait de caritate. In hoc cognoſcẽt oẽs ꝙ
diſcipuli mei eritꝭ.ſi d̃lectiõꝫ habueritis
ad inuicẽ.Ita põt diabolus dicere de ſuꝑ
bia.In hoc cognoſcẽt ⁊c̃.Hoiẽꝫ ſtultum
demõſtrat.q2 ancillã ornat ⁊ dñaꝫ nudã
relinq̃t.Itẽ q2 magna ꝓmodico vẽdit.i.
ꝓ laude hũana.Itẽ q2 credit ſe poſſe cuꝫ
ſupbia illuc attingere.vbi diabolus exñs
nõ potuit cũ ſupbia remãere.Hoiẽꝫ deiſ
cit.q2 ſcãdẽtes i altũ de facili cadunt ⁊ q
ſe eleuãt ſub hoſtio humili de facili ca-
put ledunt. ❡De inuidia. Cap̃. 16

i Nuidia ẽ.vt aitꝭ Aug.Odiũ felici
tatꝭ aliene.vel ſm Io.damaſ.In
uidia ẽ triſtitia de alienis bonis.
Dr̃ ãt inuidia a nõ vidẽdo.q2 nõ põt vi-
dere bona aliorum. Vnde diſplicẽtia bo
ni que eſt inuidia poteſt notari per viſio-
nem interiorem et exteriorem ſicut vult
Seneca dicens. Quicquid mẽte fugimꝰ
in geſtũ oculis videmus. Inuidia habet
q̃nq3 filias ſm Greg. Prima ẽ odium
q̃d ẽ velle malũ alicui ⁊ nolle bonũ. Se-
cunda ẽ exultatio in aduerſis ꝓximi.Ter
tia eſt afflictio i ꝓſperis ꝓximi.Quarta ẽ
ſuſuratᷣ q̃ ẽ dectractio latens.Quinta eſt
detractio.hec ãt fit i aperto q2 itendit ſe me
lior appere illo cui detrahit. Inuidia mlᷣ
ta mala facit.De lumie facit tenebras.de
vidẽte cecum.q2 ꝓximi bona videre non
põt.Vt inuidus cõparatur noctue ⁊ veſpti
lioni.Aug.Egris oculis odioſa eſt lux q̃
puris ẽ amabilis.De vita moritᷣ.Greg.
Panis vitã fortiũ roborat ⁊ ꝑuulorũ ne
cat.Vñ iuidus cõpatᷣ febricitãti cui etiã
boni cibi ſunt ꝯtrarij.Deo contrariatᷣ. q2
tã bonus ẽ deus vt ait Aug. vt ẽt de ma
lis bonũ eliciat ecõtra tã mali ſunt iſti.vt
de bonis malũ eliciãt.Itẽ diuina bõitas
oĩa ſua cõicat.iſti vero nõ.Itẽ deo placet
bonũ hoĩs.ac malũ diſplicet.iſti ãt econ
tra bonũ gratie ⁊ nature ꝑuertunt.Vñ ſi
cut omnia mũda mundis.ſic iſtis omnia
ſunt imunda.Et ſicut bõis mala coopan
tur in bonũ.ita iuidis bona coopantᷣ in
malũ.Vnde tales aurũ cõuertũt i cuprũ

gēmas ī lutū.granuꝫ in paleā.vinum in
aquā.mel in fel.diē in noctē.gaudium in
merorē.roſam in palirū.balſamū in ſterq
liniuꝫ.electuariū in venenū.Hoīem male
dicit.iſa.5. Ueh.q dicitis bonū malum
⁊c.Stultū efficit. Nimis errat q idcirco
ſibi vult vnuꝫ oculum erui vt aliȷ̄ ēt vnus
eruat.ſicut facit inuidus ⁊ diabolus q per
hoc ꝙ alijs inuidet ſibi magis nocet. Auc
torē ſuū torquēdo ledit.Sene. Utinā in
uidi ī oīb⁹ciuitatib⁹oculos ⁊ aures hn̄ent
Proximū frauduléter decipit.Un̄ inui-
dus cōpat̄ cani q blādit̄ ī facie ⁊ mordet
a tergo. Itē Iude q oſculo xp̄m tradidit.
Item hoī perfido q ledit hoīem qui eum
nuꝰq̄ moleſtauit.

C De ira. Cap̄. 17

i Ra eſt vt ait. Augu.vlciſcendi li
bido.⁊ Caſ.Ira eſt motus animi
ↄcitatus ad penā.hec ē diffinitio ire per
vitiū nō p zelū de qua ē hic agendū. Ira
igit̄ duplex eē hꝫ.ſ. nature ⁊ mortis ꝓut
ergo deordinat ab optimo hꝫ eē mortale
qđ vitiū ē q2 ira nō ē pctm̄ rōe pure paſ-
ſionis.imo pena.ſꝫ cū hoc dicit quādaꝫ
actionē p quā deordinat hoīeꝫ.⁊ ↄtū ad
deū.⁊ ↄtum ad ꝓximū. Uult enim a ſe
expetere vel a iudice a deo ↄſtituto ⁊ ſub
deo. Utrū teneat̄ qs remittere iniuriam
inimico petenti. Nota diſtictionē.q2 ex
iniuria ſolent oriri tria. Primū ē rācor ī
affectu.Scðm eſt rācoris ſignū ī effectu.
Tertiū ē actio cōtra iniuriantē. Primū
tenet̄ qs ſtatiꝫ remittere.⁊ ſi non roget̄.
Scðm tenetur remittere veniam veraci
ter petenti.i.parato emendare ſecunduꝫ
facultateꝫ ſuam.Tertiū nō tenet̄ remitte
re.Si vero volueris ſcire vtrum ille cui
facta ē iīuria debeat amicitiā q̄rere ſcien
dum ꝙ duplex eſt debitū.primū eſt ne-
ceſſitatis ſine quo nō eſt ſalus. Secundū
eſt perfectionis.Quantū ad primum de
bitum nō tenet̄ quis reconciliationem q̄
rere ſiue amicitiam. Sꝫ de.2°.dic̄ Chri-
ſo.ꝙ dꝫ querere reconciliationem vt du-
plicē coronam conſequatur. Unā q2 in-
iuriā paſſus eſt.Aliam q2 prior rogauit.

Dn̄s aūt ponit tres gradus circa reatuꝫ
ire cū dicit. Oīs qui iraſcit̄ fratri ſuo re-
erit iudicio.Qui autem dixerit racha re-
us erit concilio.Qui aūt dixerit fatue re
erit gehnne ignis.De his dicendum eſt
ꝙ vbi creuit gradus culpe creuit ⁊ ordo
pene.Unde recte ira ſine voce puniēda
eſt iudicio ira cū voce concilio.ira cū ſer
mone contumelie gehēne igni mancipa
tur.Scðm Aug. ī primo ē ira tm̄.in.2°.
ira ⁊ vox. in.3°.ira eſt ⁊ ſermo ⁊ certa ex-
preſſio irriſionis.Dicit autem Grego.ꝙ
iudicium eſt cauſe diſcuſſio. conciliū ſen
tentie diffinitio.gehenna ignis ſnīe exe-
cutio. Notandum ꝙ reddere maluꝫ pro
malo eſt fragilitatis.ſicut fecit ioab quā
do interfecit Abner.ſ.interfectorem fra-
tris ſui Aſael.Sed reddere malum ꝓ bo
no eſt ꝑuerſitatis.ſicut fecit iudas tradē
do xp̄m. Reddere bonū ꝓ bono eſt equi
tatis ſicut fecit Aſſuerus quando Mar-
docheum honorauit. Reddere bonuꝫ ꝓ
malo eſt ꝑfecionis ſicut fecit beatus Ste
phanus quando pro inimicis ſuis ora-
uit.filie ire ſcðm Greg. ſūt ſex. Prima
eſt rixa.hec eſt audax voluntas vindican
di iniuriam factam per ſe.Secunda ē tu
mor mentis.hec eſt voluntas vindican-
di:cauſa fugiens aduerſantem ne cuꝫ eo
colloquiuꝫ habeatur ꝓpter extimatas
inimicitias. Tertia eſt contumelia que ē
voluntas ſe vendicans per exprobratio-
nē malorū.Quarta eſt clamor que eſt vo
luntas ſe vindicans in exaltando vocem
per vituperium exprobratum ⁊ ad alio-
rum perueniens aures. Quinta eſt indi
gnatio que eſt voluntas ſe vindicās per
ſignum moleſtie exterius declaratum.
Sexta eſt blaſphemia que eſt volūtas ſe
vindicans per opprobriū deo vel ſāctis
illatū.Ex ira veniūt multa mala.Hoſpi
tiū ſpūs ſcti turbat.Greg.Dū ira animū
pulſat ſpūi ſctō hoſpitiū ſuū turbat.Nā
ſicut in pace fact⁹ ē loc⁹ dei.ſic in diſcor
dia loc⁹ diaboli.Tales ſunt ēt incēdiariȷ
dom⁹ dei.ps.73. Incenderūt igni ſan-
ctuarium tuum dn̄e ⁊c.Un̄ iſti ſunt ſimi

les draconi qui emittit ex ore ignē. Qđ
dei eſt ſibi vſurpat.ſ.vindictā.ꝓuer.Mi
hi vindictā ⁊ ego retribuā. Talis ſe fecit
iudicē ⁊ deū vult eē tortorem ſicut dicit
Augu.Dicit.n.malus in oꝛonibus ſuis.
Dñe occide maluꝫ inimicū meū. Rñdet
ei dñs.quē veſtrū? Ambo eſtis mali im⸗
mo talis vult eſſe auctoꝛ ⁊ iudex in eadeꝫ
cā.Stultū ſe demonſtrat. qꝛ per coꝛ ſuū
immittit gladiū vt ledat tunicā inimici.
imo ſi ſapienter faceret ꝑus ſe de ſe ipſo
vindicare dꝫberet.iram.ſ.per zelū aduer⸗
ſus irā ſuam per vitiū aſſumēdo. Lima
purgatiōis ꝯuertit in rubiginē deprauationis.
Aduerſitates eni que ipꝫ deberēt
a pctō purgare ꝑ ipatientiā magis inqui
nant ⁊ foꝛnax ꝓbationis mutat ei auruꝫ
in cuprū.⁊ flagelluꝫ ex grano facit paleā.
Duraꝫ ſniam talis in iudicio expectabit:
Cum.n.dñs iproperabit qbuſdam.Nu⸗
dus fui ⁊ nō coopuiſtis me. Matth.25.
Quid dicturi ſunt illi qui nō ſolū nudos
nō veſtiunt.ſꝫ etiā veſtitos ſpoliāt? Bel
lum mūdi carnis ⁊ diaboli ꝯtra ſe inſtau
rant.ſꝫ ſapientes ſedāt minoꝛes guerras
ꝑꝑ maioꝛes que iminent. Malam faciūt
cōmutationē.qꝛ auferēdo palliū bone fa
me dant tunicā innocentie. Remedia ire
ſunt Silētij obſeruatio.ꝓuer. Cū defece
rint ligna extinguet̄ ignis. qꝛ ſicut ex col
liſione duoꝝ coꝛpoꝝ elicitur ignis.ita ex
amaris verbis aliquoꝝ ira ꝯcitat̄.ꝓuer.
15. Rñſio mollis frāgit iram. ⁊ ſmo du
rus excitat furoꝛē. Ibidē.Quaſi qui canē
auribus ⁊c̄.Dñice paſſionis ꝯſideratio.
G.Si paſſio dñi ad memoꝛiā reuocetur
nihil adeo duꝝ eſt qđ nō equanimiter to
leret̄. Hoc figuratū eſt numeri.21. Ubi
reſpicientes ſerpētē eneū ſanabant̄. Itē
pꝛemij tollerantie aiaduerſio. Unde con
ſideratio pꝛemij minuit vim flagelli.

¶ De accidia. Cap.18

A Ccidia eſt de virtutum laudabili
exercitio vtriuſqꝫ hoīs languida
deiectio. Itē accidia ē diffidētia de pro
prijs virib⁹ ⁊ de mādato dei iplendo ar⸗
dua triſtitia. Duo noīa ſt̄ hui⁹ vitij.ſ.Tri
ſtitia ⁊ Accidia. Hoꝝ āt nominū hec eſt
rō.qꝛ iſto pctō eſt auerſio a ſpūali bono
qđ eſtimat̄ graue.ſic̄ eſt ieiunare ⁊ hmōi
⁊ rōne huius dr̄ triſtitia. Eſt etiā ibi ꝯuer
ſio ad creaturā.ſ.ad gētē que eſtimat̄ le
uis ⁊ rōne huius dr̄ accidia. Pꝫ ergo ex
his ꝙ hoc vitiū ꝓut vocat̄ triſtitia oppo
nit̄ letitie ſpūali.que ē in exercitio ſpūali
Sed ꝓut vocat̄ accidia opponit̄ foꝛtitu
dini q̄ ꝯſiſtit in aggrediēdis arduis.⁊ ſu
ſtinendis aduerſis. Accidia denoiat̄ ab
accēdine.qꝛ ꝑ eā aia tediū hꝫ de oi ſpūali
difficili. Accidia ſm Greg. hꝫ ſex filias.
Prima vocat̄ malitia q̄ ſm Aug.eſt vo
lūtas machinādi malū alicui.Cū.n.quis
iniuriat̄ alij tūc iraſcit̄ ⁊ poſtea triſtat̄. 2ª
deſpatio qꝛ diffidētia meritoꝝ mr̄ ē dif
fidētie pmioꝝ.ex q̄ iteꝝ oꝛit̄ triſtitia. 3ª
puſillanimitas q̄ naſcit̄ ex diffidētia pue
niēte ex cōſideratiōe ꝓꝑe ifirmitatis.vel
opis arduitatis. 4ª ē rācoꝛ q eſt ineterā
tū odiū. Sicut.n.ex charitate ſt̄ opa bōa
ex qb⁹ eſt ꝯfirmatio charitatꝭ. ita ex ira ē
accidia.ex accidia vetuſtas ire. 5ª toꝛpoꝛ
circa ꝓcepta.i.qdā iſenſibilitas ꝑꝑ quaꝫ
hō nō pt̄ iduci ad executionē mandatoꝝ
dei. 6ª ē euagatio mētꝭ circa illicita. hec
aūt euagatio qñqꝫ eſt pticularis ⁊ certaꝫ
hꝫ materiā.⁊ ſic ꝯuenit oībus vitijs.qñ⸗
qꝫ eſt generalis ⁊ icerta.⁊ hec eſt ꝓꝑie
euagatio accidie. Qui eni eſt abſoꝛptus
triſtitia nō habēs in ſe vñ delectet̄ eua⸗
gatur ad oia querēs delectationē. Ex ac
cidia eueniūt multa mala. Preceptum
dñi negligitur Geñ.3. In ſudoꝛe vultus
tui ⁊c̄. Maledictio dei icurrit̄. Exemplū
de ficu cui dñs maledixit.qꝛ folia tm̄ ha
buit.Mat.21. Diſcrepat a ceteris crea⸗
turis. Exemplū in coꝛpoꝛibus inanima
tis.ſicut in ſole ⁊ lūna qui quotidie ſur⸗
gunt ⁊ pficiunt curſum ſuū. Ideꝫ pꝫ in
coꝛpoꝛibus aiatis. ſicut ſunt arboꝛes ⁊
herbe que lꝫ in hyeme nude ſint.tm̄ virtu
tem ſeruāt.⁊ in tpe ſuo redeūt ad ꝯſueta
Idē oñditur in ſenſibilib⁹.ꝓuer.2. Ua⸗
de ad foꝛmicam o piger. Precioſuꝫ tē
pus ꝑdit̄ qꝛ eo nihil pcioſius ē quo hre⸗

ul hora poſſet obtinere veniã grãz ꝛ glo
riã. Et tamẽ vt ait Ber. Nihil vili⁹ repu
tatur. qꝛ dicunt homies ocioſi. Venite ꝛ
fruamur. Spũale lucruꝫ negligitur: qꝛ q
nõ mercaṫ in nundinis poſtea nõ habe-
bit. ꝓuerb. Propter frigus piger arare
noluit. mẽdicabit ergo eſtate ꝛ nõ dabiṫ
ei. Incitamẽta vitioꝝ colligit. ꝓuer. 24.
Per agruꝫ hominis pigri tranſiui ꝛ ecce to
tum repleuerãt vꝛtice ꝛ cooperuerãt ſup
ficiem eius ſpine. Nota ꝙ aqua corrũpi
tur quiete. ꝛ ferrũ ꝯtrabit rubiginem. ꝛ
porcus mactãdus ꝑmittiṫ in quietẽ ꝑin
gueſcere. Locũ diabolo preparat. qꝛ hõ
ocioſus eſt q̃ſi puluinar diaboli. ꝛ in ol-
lam tepidã libenṫ muſce iñdianṫ que fer
uentẽ fugiũt. Tentationib⁹ pꝫ. Unde le
gitur in collationib⁹ patrũ ꝙ monachuꝫ
operantẽ demon nullus pulſat ocioſum
innumeri. Eſt eniꝫ homo accidioſus qua
ſi vꝛbs abſqꝫ muroꝝ ambitu ꝛ quaſi ſi-
gnum poſitũ ad ſagittã. Mores peruer
tit. quia vult metere ꝛ nõ ſeminare. ſicut
catt⁹ qui libenter piſces comedit. ſed nõ
eos libenter capit. Seneca. Incertuꝫ eſt
in quo loco. q̃n̄ mors te excipiat. ꝛ ideo
tu illã in oi loco ꝛ tpe expecta. Furẽ fo-
dientẽ parietẽ nõ repellit. qꝛ mors fur ẽ.
ꝛ quotidie tollit vnũ aſſerẽ. i. vnum diẽ.
Mathei. 24. Si ſciret vtiqꝫ paterfamili
as ꝛc̃. Receptaculũ ſordiũ ſe fac̃. Ber.
Oium tentationũ ſentina eſt ociuꝫ. Ipm
n. eſt occaſio luxurie. 2. Reg. Factuꝫ ẽ eo
tẽpore quo ſolent reges ad balnea pro-
cedere. Itẽ occaſio nugarũ Act. Athenie̅
ſes ad nihil aliud vacabãt ꝛc̃. Item oc-
caſio curioſitatis. i. thi. 5°. Diſcũt circui
re domos. Stultitiã oſtẽdit. qꝛ tonitrua
audiens nõ ſurgit. Tonuit aũt xp̃s in ꝑ-
dicatione. tonabit etiã in die iudicij. Itẽ
ſtultus eſt qui imũditias de oculo nõ eij
cit Mathei. 7. Hypocrita eiſce ꝑmuꝫ tra
bem de oculo tuo. Ad celeſtia venire ne
gligit. quia vix ad locum quis veniet qui
vnum pedẽ hodie mouet ꝛ poſt annũ ali
um. Sic ꝛ illi quorũ motus eſt pes intel
lectus. ꝛ nõ pes affectus. cum tñ ſit affe
ctibus ambulandum.

¶ De auaricia. Cap̃. 19

a Uaritia vt ait. Tullius ẽ imode
ratus amor hñdi. Iteꝫ ſm Ber.
Auaritia eſt quarũlibet rerũ inſatiabilis
ꝛ inhoneſta cupido. Scdm aplꝫ. Ephe.
5. Auaritia eſt idoloꝝ ſeruit⁹. qꝛ hõ aua
rus exhibet creature qð debet creatori. ſ.
fidẽ ſpẽ ꝛ charitatẽ. hec enim auari exhi
bent pecunie. In hoc ergo ſpãliter repꝛe
henduntṫ iſti qui rei viliſſime amorẽ ſuuꝫ
exhibẽt. ſ. pecunie que de terra tolliṫ quã
nã infimã ordinauit. Diciṫ in eccliaſtico
ꝙ auaro nihil eſt ſceleſti⁹ ꝛ hoc ꝓpter q̃t
tuor cauſas. ꝑͣ quia fere oia ſcelera per
petranṫ pro auaritia. vt furta ꝑiuria. ho
micidia ꝛ hmõi. 2ͣ qꝛ eſt cõtra legem na
ture. Luce. 6. Quecunqꝫ vultis vt faciãt
vobis ho. ꝛc̃. 3ͣ qꝛ eſt ꝯtra legẽ ſcriptaꝫ.
Luce. 6. Eſtote miſericordes ſic̃ ꝛ ꝑ ve-
ſter ꝛc̃. 4ͣ qꝛ eſt ꝯtra legẽ vtileꝫ que eſt i
oibus rebus q̃ cõpellunṫ ſe dare. Auar⁹
eni quaſi captas detinet res ne ſe cõica-
re poſſint. Utrũ aũt cuiq̃ꝫ liceat theſau-
ros cõgerẽ. Notãduꝫ ꝙ eſt theſaurizare
ex affectu auaritie abſqꝫ itentiõe neceſſi-
tatis ꝓprie vel aliene. ꝛ hoc mõ theſau-
rizare oibus eſt ꝓhibitũ. Alio° ẽ theſauri
zare ex ꝓuidẽtia. ꝛ h̃ vel ꝯſideratiõe neci
tatis ꝛ ſic ꝯcediṫ parentib⁹ ſecularib⁹ ob
necitatẽ filioꝝ educãdorũ vel filiaꝝ cõiu
gio tradendaꝝ. nõ aũt ditandaꝝ. ſed ſer
uato mõ vel ſtatu ꝑſone. Alio mõ eſt the
ſaurizare ex cõſideratione publice vtilita
tis. ſ. regni defendendi vel cult⁹ dei am-
pliãdi. ꝛ ſic ꝯceſſuꝫ eſt regib⁹ theſauriza-
re. ꝑſonis aũt eccleſiaſticis ꝓprie nunq̃ꝫ
theſaurizare licet. nec pecuniã etiaꝫ tenẽ
itentione ſeruandi. Ambro. Auꝝ hꝫ eccl̃ia
nõ vt ſeruet ſꝫ vt eroget. Ex ꝑdictis pꝫ ꝙ
duplex põt eſſe amor pecunie vel tꝑaliũ.
ſiue reſpectu neceſſarij. ſiue reſpectu ſup
flui. Cõtra ꝑmũ ꝓhibet dñs ꝑ̃ſocantẽ ſol
licitudinẽ. Cõtra ſcꝫ ꝓhibet theſaurizati
ones. Ex auaritia ſequũtur multa mala.
Primo qꝛ a deo maledicitṫ. Aug. Male
dict⁹ diſpẽſator auar⁹ cui⁹ largus eſt dñs

Semꝑ eget. Hierony. auaro tā deeſt qḋ
hꝫ quā q̄ nō hꝫ. Stult⁹ mercatoꝛ eſt q̄ re
gnū celoꝝ imo ip̄m xp̄m vēdit ꝑ paucis
denarijs. ⁊ in hoc ſepe peioꝛ eſt auar⁹ hō
quā ipſe. Judas q̄ vēdidit xp̄ꝫ trigita de
narijs. Jſte aūt interdū pro vno denario
Coꝛp⁹ euiſcerat q2 diuitie acquirunt̄ cuꝫ
laboꝛe poſſident̄ cū timoꝛe amittunt̄ cū
doloꝛe. vnde ipſi laboꝛāt ⁊ alij i laboꝛes
eoꝝ ſepe intrant. ſ. fures vel latrones vel
certe filij mali. Jſti ſimiles ſunt aranee q̄
faciēdo telā ꝓ capiendo muſcas ſeipam
euiſcerat. Mentē ſuffocat. Aug. Naufra
giū fugis ⁊ plūbū ā plecterꝭ. vn̄ Soc. maſ
ſam argēti proijciēs in mare dixit. Mer
gā te ne mergas me. Jnquinat. Exo. 24. fi
lij iſrael ſeruiebāt in luto ⁊ latere. Exce-
cat. Exēplū in Thob. q̄ excecat⁹ fuit ſter-
coꝛe hyrūdinuꝫ. Coꝛ dilacerat. vn̄ diuitie
cōparant̄ ſpinis Mathei. 13. Jnſatiabi-
lem facit. vnde ꝯparant̄ ſacco ꝑtuſo ⁊ in
ferno q̄ nunq̄ dic̄ ſuffic̄. Et mari cui oīa
flumina ifluunt. ⁊ tn̄ nō redundat. Et hy
dropico qui quāto plus bibit tāto plus
ſitit. Filie auaritie ſunt ſex ſcḋm Greg.
Pꝛia eſt obduratio coꝛdis que fit omit
tendo elemoſinā. Jſtā filiā vocat iſidoꝛ⁹
ihumanitatē. ſcḋa eſt violentia hec fit no
cendo alicui palā affectu malo quaꝫ vo-
cat. Jſidoꝛ⁹ rapacitatē. Tertia ē iq̄etudo.
hec eſt appetit⁹ lucri. Quarta eſt ꝑiuriū.
qḋ ſepe icidit in emptōeꝫ ⁊ venditioneꝫ.
Quinta eſt fallacia que fit per verba de-
cipientis in occulto. Sexta eſt fraus hec
eſt deceptio perfecta. ⁊ hoc in p̄n̄tia illi⁹
qui decipit̄. Septima ꝓditio que eſt idē
quod deceptio que fit in abſentia ḋcepti.

¶ De gula. Cap̄. 20

g Ula vt ait Aug. eſt imoderata ci
bi auiditas. Jteꝫ Gula eſt voꝛax
edacitas nature finib⁹ nō cōtenta. Quin
q̄ modis peccat̄ circa gulā. vt dicit. G.
Pꝛimo cū quis hoꝛā comedēdi ꝑuenit.
⁊ hoc fit per ipatientiā expectādi tp̄s de
bitū. Scḋo cū quis querit cibaria ꝑcio-
ſa ⁊ delicata. de quib⁹ Ouidi⁹. Eſt virt⁹
placitis abſtinuiſſe cibis. Sed cōtra hoc
fecit diues ille qui epulabatur quotidie
ſplendide. Tertio qn̄ quis menſurā exce
dit. ſ. nimis comedendo. Sciendū tn̄ q2
qḋ vni nociuū eſt alteri eſt remediū. ſic ⁊
qḋ vni eſt mēſura debita. alteri eſt exceſ
ſus. Vn̄ nō cōſiſtit menſura in cibi q̄ti-
tate. ſed in comedētis qualitate. Verūti
quidam ieiuniū ſuū recōpenſant, poſtmo
dū nimietate ſuꝑflua. ſꝫ hoc q̄d aliud q̄
dare duos obolos ꝓ vno denario. Quar
to qn̄ nimis ardēter ac feſtine. quis come
dit. Non. n. vſus ciboꝝ ſed ꝯcupiſcentia
in vitio eſt. Quinto qn̄ quis cibaria ſua
nimis ſtudioſe p̄parat. Vnde Ber. Nō
ſapoꝛes. ſed fames excitet appetituꝫ. Jn
oībus his ſumēda ſunt nō que voluptas
ſed que requirit neceſſitas. Cōtingit ēt
pctm̄ eſſe circa diminutionē cibi. ſicut cir
ca ſuꝑfluitatem. Filie gule ſunt q̄nq3 ſcḋm
Greg. Pꝛima eſt ſcurrilitaſ. q2 gula mo
uet ad verba ſcurrilia. Scḋa m̄ltiloquiū
ſ. detractio. vituperia. ⁊ alia verba inania
Tertia inepta letitia. i. laſciuia carnis ſi
ue geſtus coꝛꝑis ioꝛdinat⁹ laſciuiā men-
tis demōſtrans. Quarta imunditia que
ſolet ꝓuenire ex gula vt eſt vomit⁹ ⁊ eru-
ctationes fetide ⁊ luxuria. Quinta ē ebe-
tudo mentis. i. ſubuerſio ratiōis. Gula
duo complectit̄. ſ. cōmeſſationē ⁊ ebrieta
tem. ⁊ ꝓpꝛie loquēdo per ſimonia oppo
nit̄ cōmeſſatōi. ⁊ ebrietati ſobrietas. Gu
la nocet multipl'r. De paradiſo eijcit ho
minē. ex^m in Adā. Sp̄ualia bona perdit
ex^m i Eſau q̄ pro cibo vēdidit p̄mo geni
turā. diabolo domū p̄parat. Mat. 8. Si
eijcis nos hinc mitte nos i poꝛcos. Se
uū ſuū ꝯtra ſe aīat ꝓuer. Qui delicate nu
trit ſuū ſuū poſtea ſentiet illū ꝯtumacē.
Luxuriā iducit. ex^m de Loth. Homici
dā perficit. exempluꝫ de Joāne baptiſta
qui ꝯuiuio perijt. Jnducit mortē nature
Ec. Propt̄ crapulā m̄lti perierūt. Gen.
2. Quacūq3 die comederis ex eo morte
moꝛieris. Jnduc̄ morteꝫ culpe. p̄ma thi.
4. Vidua i delitijs viuēs moꝛtua ē. Jn
ducit moꝛtē gehēne. Luce. Diues epulo
ſepult⁹ ē i iferno Remedia gule ſūt q̄ttu

oꝛ. Primū ē ſpūaliū ciboꝝ frequēs ſum
ptio Math.4. Nō in ſolo pa.vi.ho.⁊c̄.
2^m futuꝛe carnis nr̄e ꝯſidera°. Jero. Faci
le ꝯtēnit oīa q ſe ſꝑ cogitat moriturū. 3^m
eſt eťne cene ꝯſidera° Luč. Nō qdaȝ fec̄
ce.ma. 4^m ē famis xp̄i ⁊ ſuoꝝ penſatio.
Tre. Recoꝛdare pauꝑtatꝫ mee abſcitbiȷ
⁊ fellis. ¶ De luxuria. Cap. 21
1 Luxuria eſt ex imūdis deſiderijs
veniēs lubꝛica mentis ⁊ carnis ꝓ
ſtitutio. Jtē luxuria ē libidioſe voluptatꝫ
appetit⁹. ⁊ itelligas hic appetitū q eſt ex
ꝯſenſu rōis, qꝛ talis ē pctm̄ moꝛtale. ⁊ dī
pctm̄ moꝛtale qn̄ rō nō ꝓhibet hmōi ap
petitū cū poſſet. Filie luxurie ſūt. 8. Pri
ma ē foꝛnica° q̄ eſt ſoluti cū ſoluta. Scd̄a
meretriciuȝ qđ ſit dupl̄r. ſ. ꝑ vagā libidi
nē cū diuerſis ſectādo vel cū publice ve-
nali ꝯcubēdo. Tertia ē adulteriuȝ q̄ ꝯiu
galis thoꝛ⁹ viciať. Quarta ē ſtupꝝ quo v̄
ginalis itegritas coꝛrūpiť. Quita ſacrile
giū quo ꝯtinētia deo dicata lediť vt i cle
ricis ⁊ religioſis ſacris oꝛdinib⁹ ſublima
tis. ⁊ in his qui emiſerūt votū ꝯtinentie.
Sexta ē iceſt⁹ quo vinculū ꝯſanguinitatꝫ
vel affinitatis vel cōpaternitatis coꝛrūpi
tur. 7^a ē pctm̄ ꝯ nāȝ ſiue ſodomia q̄ nālis
vſus ꝑuertiť. Notanduȝ aūt ꝙ aliqd ē ꝯ
nām ſpēi. ⁊ aliqd ē ꝯ nāȝ generꝫ. p° mō
oē pctm̄ moꝛtale ē ꝯ nāȝ. qꝛ in rōnali cre
atura remurmurat ſyndereſis ꝯ oē pctm̄
Sed ſcd̄o° pctm̄ ſodomie eſt ꝯ nāȝ gn̄is.
qꝛ nō ſolū in hoīe ſed ēt in brutis diuerſi
ſex⁹ in coitu conueniūt. Vn̄ ſi aliq̄ mō fit.
ꝯ nāȝ generis eſt. Octaua eſt libidinoſus
coit⁹ ꝯiugalis q multiplex eſt. Coitus. n.
ꝯiugalis ali⁹ licit⁹. ali⁹ fragilis. ali⁹ impe
tuoſus. Licit⁹ tripl̄r fit. vt qn̄ cā ꝓlis. vel
ad ampliandūȝ cultū dei. vel cā reddēdi
debitū vel cā vitāde foꝛnicatiōis nō in ſe
ſꝫ in ꝯiuge. Prim⁹ ē pietatis. Scd̄s iuſti
tie. Terti⁹ cautele. Jn his nullū dī pctm̄
eſſe. Fragilis ē qn̄ fit cā delectatōis ⁊ tūc
diſtinguiť. qꝛ ſi amoꝛ illi⁹ dlectatiōis pre
poniť deo moꝛtale pctm̄ eſt ſi vō poſtpo
niť veniale. Jpetuoſus eſt qui ex ſola libi
dine ꝑueniēs metas honeſtatis ⁊ rōnis
tranſcēdit. qđ fit qnqȝ modis. p° cā ſatiā
de libidis per meretricias blāditias. ſe-
cūdo cū fit ꝯ nālem modū. 3° cū fit tpe ꝓ
hibitiōis. 4° qn̄ fit in loco ꝓhibito. 5° qn̄
accediť ad mulierē ꝑgnantē vicinā ꝑtui
vel q̄ eſt in fluxu mēſtruo. Filie luxurie ſū
8. ſcꝫ. G. pma eſt cecitas mētis qꝛ ſm̄
Aug. in ope luxurie tota rō abſoꝛbeť. 2^a
eſt icōſideratio moꝛtꝫ. ſ. iferni. 3^a incōſtā
tia. ſ. ad cogitādū deſiderādūqȝ nūc iſtō
nūc illō. 4^a amoꝛ ſui. ſ. quo aliqs deſide
rat longā vitā ad hoc vt expleat volupta
tē ſuā. 5^a ꝑcipitatio q̄ qs currit ⁊ ꝑcipi-
tať ad peccāduȝ expōnēs ſe ꝑiculo moꝛ
tis ꝓp luxuriā faciēdā. 6^a ē odiū dī qđ fit
qꝛ ds̄ abſtrahit ⁊ punit eos q ſequūť car
nis delitias ad q̄s iclinat luxuria. 7^a affe
ctus p̄ntis ſeculi. ſ. appetit⁹ bonoꝝ diui-
tiaruȝ ſanitatis foꝛtitudis ⁊ hmōi. ꝑ que
luxurioſus finē ſuū ꝯſeqť. Octaua eſt de
ſperatio⁹ futuri ſecli q̄ ē diffidētia glie vel
venie ꝯſequēde. ⁊ hec eſt filia luxurie ꝯſu
mate. Luxuria nocet multipl̄r. Deo ē ꝯtu
melioſa. qꝛ tēplū ei⁹ ꝯquinat. Demonib⁹
placita. Job behemot doꝛmit i locis hu
mētib⁹. Subiecto ꝓpo nociua. p^a coꝛi. 6.
Qui foꝛnicať i coꝛp⁹ ſuū peccat. Proxi-
mū ſcādalizat. Oſee. Facti eſtis laque⁹ ſpe
culatōi. ⁊ rethe expāſuȝ ſuꝑ mōtē thaboꝛ
Aiam ꝓpriā dānat 2° Re. 12. Nō rece-
det gladi⁹ de domo tua. hoc dcm̄ fuit ad
dauid ꝓp pcm̄ berſabee. Viliſſimo dn̄o
ſe ſubijč. ſ. carni ⁊ ſenſualitati. Gen̄. 3. Qꝛ
obediſti voci vxoꝛis tue. maledicta ťra in
ope tuo. Mentē iſatuat. Oſee. Vinum ⁊
mulieres auferūt coꝛ. Remedia luxurie
ſūt. Occaſiones fugē. Job. Pepigi fed⁹
cū oculis meis vt nec cogitarē de v̄gine
ꝓuer. Qui tetigerit piceȝ coīnqnabiť ab
ea. Moꝛtꝫ extrēa cogitař. ꝓuer. Memo
rare nouiſſima tua. ⁊ in eternū nō pecca-
bis. De ſe nō ꝓſumere. qꝛ cecidit Dauid
ſanctiſſim⁹. Salomō ſapientiſſim⁹. San
ſon foꝛtiſſimus. Frequenť ſe occupare.
Hiero. Semꝑ aliquid boni facito. vt te
diabol⁹ inueniat occupatum. Tentatio
nī in principio reſiſtere. Gen̄. Jpſa con-

teret caput tuū.Carnē domare. Marci.
9.Hoc genus demonij non eijcitur niſi
in oratione ⁊ ieiunio.

¶ Quomodo ſuperbia ſit mortale vel ve
niale. Cap. 22

Mnia p̄dcā q̄uis ſemꝑ ſint pcā
o nō tn̄ ſemꝑ ſunt mortalia. Unde
vidēdū eſt quādo vnūqdq3 mor
tale ſit.⁊ qn̄ veniale. Uanaglia igitur ex
ſuo genere eſt veniale.qꝛ gen⁹ opis ſumi
tur ex obiecto. Uanū autē ſcđm ſe nō eſt
obiectu3 pcti mortalis.ſed venialis.Un
de cū vana laus ſit huius pcti obiectū p3
ꝙ nō ſemꝑ eſt pctm̄ mortale.Erit tn̄ va-
nagloria mortalis dupłr.ſ.rōne finis ꝑꝑ
quē laus appetit̄. Opus nāq3 tale ē qua
le eſt id ꝓpter qđ appetit̄.Ite3 rōne ope
ris in quo laus querit̄.Circa primū dicē
dum eſt ꝙ q̄druplici fine laus q̄rit̄.Pri
mo ad vitandū malū īfamie ſic̄ Samuel
ſe laudauit.i.Re.2.Scđo ꝓpter aliquā
vtilitatē ſpūale3. vt eſt gloria dei vel edi
ficatio ꝓximi.ſicut Paulus ſe cōmenda
uit.2.cor.ii. Tertio ꝑꝑ lucru3 auaritie ſi
cut phariſei q deuorāt domos viduaru3
longas orōnes ſimulātes. Mathei.23.
Quarto ꝓpter aliquē actu3 venialis pcti
ſicut qn̄ quis laudari vult eo ꝙ venialit̄
in laude delectet̄.Primū eſt prudentie.
Scđm eſt charitatis. Tertiū eſt morta-
le.⁊ idē itelligendu3 eſt qn̄cūq3 laus po-
nit̄ finis alicui⁹ opis.Quartu3 ē veniale.
Seq̄t̄ ſcđa cā: q̄re vanaglia ſit pcm̄ mor
tale.ſ.rōne opis ꝑ qđ laus querit̄. h° aūt
pōt fieri tripłr:qꝛ laus qn̄q3 q̄rit̄ ꝑ opa il
licita. qn̄q3 per opera ex ſe īdifferētia qn̄
q3 per opa virtutū.Si p̄mo mō.ſic tale ē
pctm̄ q̄le eſt id illicitū.ſ. mortale vel ve-
niale.Si ſcđo mō.ſic eſt pctm̄ veniale.vt
hr̄e diuitias vel veſtes p̄cioſas cū abuſu
taliū in laude.Uerūtamē ſi talia ſunt de
ſe inordinata.vt ſint occaſio pcti morta-
lis.ſm̄ ꝙ mulier cum ornatu meretricio
ad aīas capiēdas preparat̄. vel ſi ſcm̄ il
lud eſt illicitū ex ꝓhibitione ſupioris. vt
torneamentū ⁊ hmōi.cū excederet prece
ptum eccleſie ſic ſunt pctā mortalia. Si
tertio mō.i.ſi laus querat̄ per opa virtu
tum.hoc eſt dupłr.vel qꝛ appetitus lau-
dis adiungit̄ opi virtutis tanq̄ incidēs.
ſicut ꝯtingit in cātu vel in p̄dicatione qn̄
q3.⁊ tūc eſt veniale.Uel laus eſt finis p̄n
cipaliter p̄ſtitutus opi virtutꝪ ⁊ operāti.
ita ꝙ ibi ꝯſtituit finem vltimum.⁊ ſic eſt
mortale.qꝛ tūc inheret ei vt fini vltimo.
Nota ꝙ maius eſt pctm̄ gl̄iari de bonis
ſpūalibus q̄ de tpalib⁹.qꝛ min⁹ hn̄t mo
tiuū eo ꝙ min⁹ appeant extra q̄ tpalia.

¶ Quō inuidia ſit mortale vł vēiale.ca.23

Nuidia ex ſuo gnē eſt pctm̄ mor
i tale.qꝛ cū inuidia ſm̄ Remi^m ſit
dolor de alieno bono ꝯ̄riatur di
recte charitati que nō emulat̄. ſed ꝯgau
det veritati.p̄ma Corin.13. Charitati ve
ro nihil eſt ꝯ̄rium niſi pctm̄ mortale.Tn̄
illud qđ ex genere eſt mortale pōt eſſe ve
niale vł ꝓut in ſuo p̄mo motu ꝯſiſtit vel
extra ſuā rōnē trahit̄.Dolor ergo de alie
no bono eſt q̄drupłr.vel qꝛ eſt p̄mo pri-
mus motus extra veniēs. ſic quidā nāli
ter inuidi ſunt.⁊ hoc nullū pctm̄ eſt. cu3
nullomodo ſit i ptāte noſtra.vel eſt ſcđo
primus motus qn̄ appetitus ſine cōple-
ta deliberatiōe tali paſſione afficit̄. ⁊ ſic
eſt veniale pctm̄.vel eſt act⁹ voluntarius
deliberatiue.⁊ ſic eſt mortale. vel trahit̄
per intentionē extra ſuam rōnē vt qn̄ do
lor de alieno bono ſurgit cuiq̄ ex cā bo
na.ſicut qn̄ dolet aliqs de bono tpali al
terius.qꝛ videt illud redūdare in detri-
mentum aīe illius.vel etiā in detrimētu3
cōitatis ⁊ talis dolor bonus eſt:qꝛ mai⁹
bonum ſꝑ eſt appetendū. Notādū ergo
ꝙ per dolorem boni comprehendit̄ gau
dium de malo quod ex ipſo cātur.

¶ Quō ira ſit mortale vł veniale.Ca.24

Ra ex ſuo genere ē pctm̄ morta
i le.qꝛ ſm̄ Iſidor.Ira eſt animus
ꝯcitatus ad penā ꝓuocanti infe-
rendam.Talis aūt motus cōtrariat̄ cha
ritati que nō irritatur nec cogitat malu3
1.Corin.13°. Ira igitur vel dicit ira3 zeli
que eſt deteſtatio vitij.⁊ hoc nō eſt pctm̄
ſed eſt ꝑfectionis. Poteſt etiā quis ſibi

per hunc modū iraſci. ſicut dicit glo. ſup
illō ps. Iraſcimi ⁊ nolite peccare. Quid
eſt inqt hō penitēs niſi iraſcēs ſibi: vł di
cit remiſſionē affect⁹ circa primū per quā
hō nō dolet de malo primi. nec gaudet
de bono ei⁹ lʒ nō doleat d̄ bono. nec gau
deat de malo ei⁹. ſed eſt idifferēs ei ⁊ ſic
nō eſt mortale. ſed iperfectio charitatis.
vel dicit actualē ipatientiā abſqʒ appeti-
tu vindicte. talis motus ē̄t deliberat⁹ eſt
pctm̄ veniale. qꝛ hʒ incōpletam rōnē ire.
ſicut ex ſupradicta pʒ diſſinitōe. vel dicit
ipatientiā cū appetitu vindicte. ⁊ hoc eſt
triplr. qn̄qʒ hoc eſt a natura: ſic eſt in me
lancolicis in qb⁹ ſm phm̄ cōtinue mor
det natura ppter qd̄ ſemp ſunt turbulē
ti ⁊ ſic nullū eſt pctm̄ cū ſit motus natu-
ralis. qn̄qʒ eſt ab appetitu indeliberato ⁊
ſic eſt veniale. ſicut alij primi motus. quā
doqʒ eſt a voluntate deliberatiua. ⁊ tunc
eſt peccatum mortale.

¶ Quō accidia ſit mortale vł vēiale. c. 25

Ccidia ex ſuo genere eſt pctm̄ ve
a niale. quia ſʒ Aug. Accidia eſt te
diū iterni boni. hoc aūt nō oppo-
nitur charitati. ſed dicit diminutionē fer
uoris charitatis. in quo ꝯſiſtit oē venia-
le. Iſtud ergo tediuʒ vel eſt mot⁹ nālis. ⁊
ſic nullū eſt pctm̄. vel eſt motus appetit⁹
ꝯtriſtati de opere ſpūali laborioſo. ⁊ ſic ē
veniale. quāuis etiā ille appetitus nālis
ſit deliberat⁹. qꝛ cōſenſus in veniale nō ē
niſi veniale. Accidia vero ex genere ⁊ per
ſe veniale ē. vel hoc tediū redūdat i omiſ
ſionē eoꝝ que ſunt neceſſaria ſaluti vt frā
gere pcepta dei vel eccleſie ſine cā rōna-
bili. ⁊ tūc eſt mortale. Si aūt tediū illud
ex omiſſione boni ⁊ difficultate aggrediē
di bonū ducit in deſperationē. tūc iaʒ ac
cedit ad pctm̄ in ſpm̄ ſctm̄. Et ſi tediū il
lud creſcit qd̄ etiā ducit in tedium vite in
tm̄ ꝙ iniiciat ſibi man⁹. tūc iaʒ ſimilis eſt
Iude qui laqueo ſe ſuſpendit.

¶ Quomodo auaritia ſit mortale vel ve
niale. Cap. 26

a Uaritia ſm Tulli. eſt imoderat⁹
amor hn̄di hec igit̄ aut cōſiſtit in
appetendo. vel in acqrēdo vel i retinēdo
Si primo mō hoc eſt qnqʒ modis. Pri
mo qꝛ appetit aliena appetitu cōpleto q
pcederet in op⁹ ſi adeſſet facultas. ⁊ ſic ē
pctm̄ mortale. Secūdo qꝛ appetit illicita
volūtate ꝯpleta vt ſi aliqs indign⁹ conat̄
bn̄ficiū eccleſiaſticū adipiſci. ſic iteruʒ eſt
mortale. Tertio ſi appetit talia. ſiue ſint
illicita. ſiue aliena cū voluntate cōditiona
ta. ſ. ſi poſſet habere ſine offenſa dei ac i
iuria primi. ⁊ tūc vel nullū. vel veniale ē.
ſiue talē conditionē actualiter addat ſiue
habitualiter eā itendat. Quarto ſi ſimpli
citer appetit hr̄e ſupflua ⁊ hoc appetitu
ſuffocāte mentē. ſ. a cura ſui ⁊ ꝯſideratio
nē diuinoꝝ. ⁊ hoc eſt pctm̄ mortale. Qui
to ſi ſuperfluo amore iheret tpalibus. tn̄
infra dei amorē hoc eſt veniale. Si auteʒ
auaritia ꝯſiſtit in acqrendo hoc eſt triplr
qꝛ vel acqrit iniuſte. quocūqʒ mō. ⁊ tūc ē
mortale. vel acquirit p tale op⁹. aut arteʒ
aut officiuʒ qd̄ per ſe eſt pctm̄ mortale. ſi
etiā eēt ſine lucro. vt pcreare aliquid for
nicari. ⁊ tunc eſt mortale. vel acqrit talia
per opa illicita que ſunt veniale pctm̄. vt
cū aliqs verba iocoſa cōponit ad lucruʒ.
ſalua tamē honeſtate. ⁊ hoc eſt veniale. ni
ſi pp delectationē diſſolutionis totalr ſe
det talibus. tūc. n. mortale eſt. Dico autē
pp delectatōeʒ. qꝛ ſi aliqs per neceſſitatē
per talia ſibi ſuſtentatiōeʒ cōquireret cuʒ
aliā lucroſam neſciret nō reputarē euʒ in
ſtatu dānatoꝝ. Si aūt auaritia cōſiſtit in
retinēdo hoc pōt eſſe qnqʒ modis. Pri-
mo qꝛ retinet ſciēter ea que reſtituere te-
netur. ⁊ aīo retinendi. ſic eſt pctm̄ morta
le. Scd̄o qꝛ retinet ea que ad neceſſitateʒ
ſuā ⁊ ſuoꝝ ptinent. vel ad cōſeruationem
ſtatus ſui. ⁊ ſuoꝝ ſm decentiā ſuā. ⁊ hoc
nō eſt peccatū. Tertio qꝛ retinet ſupflua
reſpectu vtriuſqʒ iaʒ dictoruʒ ⁊ hoc tēpo
re extreme neceſſitatis alicui⁹ ſic eſt pec-
catū mortale. Quarto qꝛ retinet ſupflua
etiā circa extremā neceſſitatē ex inſatiabi
li cupiditate. ſic eſt pctm̄ mortale. preci-
puū aūt ſignuʒ talis affectus eſt ꝙ quis
res poti⁹ ſinit putreſcere penes ſe q̄ʒ vti-

BIBLIOTECA MARES

liter aliȷs diſpēſet. Quito q2 retinet ſup-
flua quedā ex inordinato amore tpaliū p
quē modū deficit a medio largitatis ſal-
uo tñ ſtatu vtutis. ⁊ ſic eſt veniale. Nota
ꝙ auaritia ex ſuo genere eſt mortale. quā
Apl'us idolatrie ꝯparat. nō q2 ſit de ſpe-
cie illius pcti. cū nō hēat actū ei⁹ ſed q2 fa
cit aliqd ſimile idolatrie ſuiēdo creature
potius ꝙ creatori.

¶ Quō gula ſit mortale vel veniale. c.27

Gula ex genere ſuo eſt pctm̄ venia
le. q2 appetit⁹ comedēdi ex ſua rō
ne nō ſubiacet dominio volunta-
tis. Gula eſt imoderat⁹ appetit⁹ comedē
di qd pōt eſſe qnqꝫ modis. Primo ſi eſt
ibi ſolus appetit⁹ cibi. ⁊ hoc nūqꝫ eſt pec
catū. nec etiā delectatio cibū ꝯſequēs eſt
pctm̄ inqꝫtuꝫ ordinat̄ cōtra defectuꝫ cibi
cōtrariū. hec enī ſunt pure nālia. in qbus
nec eſt meritū nec demerituꝫ. Scd̄o ſi ap
petitui neceſſitatis adiungit̄ appetit⁹ de
lectationis ⁊ voluptatis in cibo ⁊ hoc eſt
pctm̄ veniale. Tertio ſi eſt ibi trāſgreſſio
precepti. vt cū aliqs ſine neceſſitate ſoluit
ieiuniū eccleſie. vł qñ religioſus comedit
carnes. cū hoc in ſuo ordine ſit ꝓhibitū. ſ.
ſub p̄cepto ſic eſt mortale. Quarto ſi ap-
petit⁹ edēdi eſt cū libidine vt qñ nimio ⁊
finali affectu iheret delectatiōi cibi. ⁊ hoc
eſt pctm̄ mortale. Quito ſi ducit̄ in cōſue
tudinē talē que facit totā vitam hoīs de
lectationibus hmōi deputari. hec tñ ſunt
vicina pctō mortali eo ꝙ ebrietas ab apo
ſtolo iter pctā mortalia ꝯputat̄. Ebrietas
tñ qñqꝫ eſt pctm̄ veniale. vt qñ vltra neceſ
ſitatē quis accipit ſm mēſurā tñ pceptibi
lem. Qñ vō quis egredit̄ a mēſura perce
ptibili ſm rōnem hñ ordinatā ad diſcer-
nendū. ⁊ hoc in tali mēſura in qua euerti
tur ſtatus mentis effrenata libidine quā
do hoc deo p̄ponit tūc peccat mortaliter.
Si aliquis aūt iebriat aliū ita. ſ. inuitans
eū ad potum. vt intēdat ſtatū mētis eius
euertere. ⁊ hoc facit in eius nocumentuꝫ
peccat mortaliter: q2 aufert ei plus ꝙ ſi
auferret aliqd bonū tēporale q2 vſum ra
tionis aufert ei.

¶ Quomodo luxuria ſit mortale vel ve-
niale. Cap. 28

Luxuria eſt ex ſuo genere peccatū
mortale. q2 eſt cōtra illd. Nō me
chaberis. Concupiſcentia luxurie
diſtinguit̄ in ſex modis. Primus ē cū cō
cupiſcentia ꝯtingit in primo motu tantū
⁊ ſic eſt pctm̄ veniale. Scd̄s eſt cū ſequit̄
cōſenſus vſqꝫ in delectationē lꝫ nō in op⁹
⁊ ſic eſt mortale. Tertius eſt cū ꝯſentit̄ ēt
in op⁹ ⁊ ſic eſt iteꝝ mortale. Quart⁹ eſt cū
cōcupiſcentia nō ſoluꝫ tenet̄ corde. ſed ēt
paſcit̄ viſu. ⁊ ſic iterū eſt mortale. Math.
5°. Qui viderit mulierē ad ꝯcu. eā. iā me
chatus eſt eā in corde ſuo. ideſt ſi aio ⁊ ſi
ne attendat mulierē vt ꝯcupiſcat eā. q2 ſꝫ
Aug. hoc nō eſt tm̄ titilari. ſꝫ plene ꝯſenti
re libidini. hñ āt dr̄ ad ꝯcupiſcēdū eā q2 ſi
aliqs videret mulierē vt rē pulchrā. ⁊ vlte
rius nō ꝓcederet. tūc nullū pctm̄ eſſet vel
ſolū pctm̄ curioſitatis. Quint⁹ modus eſt
in ſtultilogo. vt cū quis mulierē p̄cat̄. vel
pp libidinē hꝫ ſecuꝫ familiaria colloqa ⁊
eſt mortale. Sextus mod⁹ vocat̄ ab Apo
ſto. turpitudo. Glo. vt in oſculis ⁊ in am
plexib⁹ hoc eſt pctm̄ mortale. ⁊ tāto gra-
uius peccat̄ ꝙto magis libido per talia
accēdit̄ ꝓpter nimiā approximationē ad
ad ignē. Notandū vō ꝙ tangē mulierē
p̄ter itentionē nō eſt pctm̄. ſimilit̄ cū iten
tione tangē: ſed ex neceſſitate nō eſt pctm̄
Sed tangē ex libidine vel oſculari ad nō
pertinētē pctm̄ mortale eſt. Nota ꝙ dīa
eſt int̄ p̄mos motus generatiue ⁊ nutriti
ue. q2 p̄mus mot⁹ in gñatiua ſp eſt pctm̄.
niſi per ſacrꝫ mr̄imonij excuſetur. ſed nō
ſp in nutritiua: qm̄ potētia cōcupiſcibilis
nō tm̄ corrupta eſt in nutritiua ſicut in gña
tiua. De hac materia require ſupra titulo
primo. vbi agitur de ſpēbus luxurie.

¶ De peccato in ſpm̄ ſanctū. Cap. 29

Quāuis omne pctm̄ generalit̄ ſit
ꝯtra deū trinū ⁊ vnū appropria-
te tamē dr̄ aliqd peccatū in p̄rē.
aliqd in filiū. aliqd in ſpm̄ ſctm̄. In p̄rē
enī peccat̄ ex ipotentia. In filiū ex ignorā
tia. In ſpm̄ ſanctū ex malitia certa. hoc ē

qñ voluntas põt ⁊ ſcit reſiſtere alicui ma
lo.⁊ tñ ex ſola malitia illud eligit. Pecca
tũ in ſpm̃ ſanctũ mere ꝓcedit ex libera vo
luntate ⁊ iꝓba ⁊ directe ipugnat grãm
ſpũs ſcti.⁊ iõ non hꝫ colorẽ excuſatõis.qꝛ
q̃ntuꝫ eſt de ſe directe eſt ipugnatiuũ me
dici ⁊ remedij. ꝑ qð fieri hꝫ remiſſio pcti
Pctm̃ in ſpũm ſanctũ dr̃ irremiſſibile in
hoc ſeculo ⁊ in futuro. nõ qꝛ dimitti non
poſſit: ſed qꝛ vix dimittit̃.aut in hoc ſecu
lo q̃ntum ad culpã.aut in futuro q̃ntũ ad
penã. Itẽ qꝛ nõ legit̃ dimiſſum ꝓpter qð
dr̃ irremiſſibile.ſic̃ Melchiſedech dr̃ ſine
patre.qꝛ nõ legit̃ de eius pr̃e. Itẽ qꝛ ad-
uerſat̃ fonti remiſſionis.ſ.ſpũi ſcõ. Item
ꝓpter ipotentiã hoĩs.qꝛ vix ſe põt p̃para
re ad grãm queꝫ tanta moles pcti p̃mit.
Sciendũ eſt ꝙ accipit̃ hoc nomẽ irremiſ
ſibile tripl̃r.ſ.negatiue.vt qꝛ nullo modo
põt remitti. hoc mõ pctm̃ angeli ⁊ dãna
torum eſt irremiſſibile. Itẽ priuatiue.vt
qꝛ non hꝫ cõgruentiã de ſe vt remitti de-
beat.lꝫ ex cõgrua voluntate dei poſſit om
ne pctm̃ dimitti.hoc mõ omne peccatum
mortale eſt irremiſſibile. Itẽ cõtrarie ſm
ꝙ hꝫ aliqua culpa ꝯtrariam diſpoſitionẽ
ad remittẽdũ.hoc modo peccatũ in ſpm̃
ſanctũ eſt irremiſſibile qꝛ ꝯtrariat̃ gr̃e re
mittendi pctm̃.⁊ hoc per diſpoſitionẽ.vt
p̃ſumptionẽ.vel alias ſpẽs hui⁹ peccati.
Sex ſunt ſpẽs pcti in ſpũm ſanctũ vꝫ. de
ſperatio. p̃ſumptio.ipugnatio veritatis
agnite. Inuidẽtia charitatis fraterne. ob
ſtinatio.finalis ipenitẽtia.horum nume-
rus ſic accipit̃. In remiſſione tria ſunt.ſ.
ipſe remittẽs ⁊ ille cui remittit̃.ac diſpo
ſitio remittẽdi in eo cui remittit̃. In ipo
remittente duo ſunt.ſ.miſericordia ⁊ iu-
ſtitia.Cõtra primũ eſt deſperatio.Contra
ſcðm eſt preſumptio. In eo cui remittit̃
duo ſunt.ſ.dolor de cõmiſſo ⁊ ꝓpoſitum
de nõ cõmittendo. Cõtra primũ eſt obſti
natio.Cõtra ſcðm eſt finalis ipenitentia.
p̃terea diſpoſitio remittendi in eo cui re-
mittitur duplex ẽ.ſ.cognitio veri ⁊ amor
boni. Contra primũ eſt ipugnatio verita
tis agnite.Cõtra ſcðm iuidentia charita-
tis fraterne.De finali pnĩa nota ꝙ ſi dicit
continuationẽ peccati vſq; in finem ſic in
omni peccato in quo quis decedat eſt fi-
nalis pnĩa prout autẽ eſt vna ſpẽs pecca
ti.in ſpũm ſanctũ ſm ꝙ hic ſumitur ſic dr̃
propoſitum nõ penitendi.

¶ De pctis cordis. Cap. 50

p Eccata ſunt hec.cogitatio. dele-
ctatio.ꝯſenſus deſideriũ mali.vo
luntas peruerſa.infidelitas.inde
uotio.preſumptio.deſperatio.timor ma
le humilians.amor male accẽdens.ſuſpi
tio.ira.iuidia.odiuꝫ.timere ſuiliter.exul
tatio in aduerſis ꝓximi. contempt⁹ pau
perum vel peccatorũ.perſonarũ acceptio
perfidia.affectus parentuꝫ carnaliuꝫ. in-
epta letitia.ſeculi triſtitia.ipatientia. aua
ritia.ſuꝑbia.perplexitas.obſtinatio.ma-
li.tediuꝫ boni.accidia.inconſtantia.pena
penitẽtie.dolor qꝛ nõ facit amplius ma-
lum.hypocriſis.amor placẽdi. timor diſ
plicendi.verecũdia de bono opere.amor
priuatus.ſenſus ſingularis.ambitio di-
gnitatũ.vanagloria de bonis nature. vel
gratie.vel fortune. verecundia de paupe
rib⁹amicis. cõtempt⁹ ammonitionũ.imi
ſericordia.

¶ De pctis oris. Cap. 51

p Eccata oris ſunt hec.crebra iura
tio.ꝑiuriũ.blaſphemia. nom̃ dñi
irreuerent̃ aſſumẽ. v̄itatẽ ipugna
re.de mẽdatio ⁊ vanis alios iſtruẽ.ꝯ deũ
murmurare. Irreuerent̃ horas dicẽ.de-
tractio.adulatio mẽdaciũ.vituꝑiũ. male-
dictio.ifamatio.cõminatio. ipugnatio v̄i
tatis agnite.ipugnatio charitatꝭ frater-
ne.ſemiatio diſcordie.ꝓditio.falſuꝫ teſti
moniũ.mala cõſcia.d̄riſio ꝯdictio obediẽ
tie.iuertẽ facta bona.i eccleſijs placitare
ad iram hoĩeꝫ ꝓuocar̃.reꝑhendẽ ꝓximũ in
aliquo qð ipſe fac̃.vaniloquꝫ.ſtultiloquꝫ.
ꝓferre v̄ba ocioſa.vel ſuꝑflua. vel curio-
ſa.iactãtia.v̄boꝝ politio. pctõꝝ defenſio
clamor.riſus cachin⁹.turpiloquꝫ lenoci-
nium.cãta eſt cãtilenas ſeculares.in cãtu
diuino magis ſtudẽ vocẽ frangẽ q̃ deuo
te pſallẽ.murmurare.v̄ba ſcurilia ꝓferre
in iniuſta cã aduocare.malũ comendare.

¶ De peccatis operis. Cap. 32

Eccata opis ſunt hec.gula.luxuria.ebrietas.ſymonia.ſortilegiũ.violatio dierũ ſolemniũ. ſacrilegiũ.indigne cõicare.votoꝝ fractio.apoſtaſia.diſſolutio in diuino offõ.ſcandalizare ſuo malo exẽplo proximũ ⁊ corrũpere.ledere homines in reb⁹ vel in perſona vel in fama furtũ.rapina.vſura.deceptio ludus.vẽditio iuſtitie. exactio indebita. thelonea iniuſta.auſcultare mala. ioculatoribus dare.necia ſubtrahere.ſuperflua ſumere.vltra vires ꝓprias qddaʒ aggredi.ꝯſuetudo peccãdi.recidiuatio. ſimulatio.tenere officiũ ad qđ nõ ſufficit.vel qđ ſine pctõ nõ agit᷑.correizare.nouitatẽ iuenire.maiorib⁹ rebelare.minores opprimere.delinquere viſu.auditu.odoratu.guſtu.⁊ tactu.lucta. oſculis munerib⁹.itineribus.nutibus.mandatis ſcripturis.circunſtantias aggrauantes omittere. que ſunt.tp̃s.modus.numerus.pſona.mora ſcientia.etas.tentationẽ ꝑuenire ſeipſuʒ ad peccatum cogere.

¶ De peccatis omiſſionis. Cap. 33

Eccata om̃iſſiõis ſunt hec. de dõ nõ cogitare. ip̃m non timere vel amare.gratias de beneficijs non agẽ.opera que qs facit ad ipſuʒ nõ referre.de pctis ſic̃ dʒ nõ dolẽ.ad gratiã pcipiendã ſe nõ ꝑparare.gr̃a accepta nõ vti nec eã ſeruare.ad inſpirationeʒ diuinã ſe nõ cõuertere. voluntatẽ ſuã voluntati diuine nõ cõformare.ad rõnes dicẽdas nõ attendere. oratiões debitas omittere ea ad que tenet᷑ ex voto.vel p̃cepto vel officio negligere. eccleſias ⁊ p̃dicationes fugere.tentationi nõ reſiſtere. pnias iniunctas negligẽ.⁊ negligent᷑ facere ⁊ que ſtatim faciẽda ſunt differre.bonis ꝓximi nõ gaudere.malis nõ cõdolere. iniurias nõ remittere.fidẽ ꝓximo nõ ſeruare. ⁊ beneficijs eius nõ rñdere.delinquẽtes nõ corripere.lites nõ ſedare. ignorãtes nõ inſtruere.afflictos nõ cõſolari. ammonitionibus nõ acquieſcere.

¶ Explicit liber tertius.

¶ Incipiunt capitula quarti libri.

De incarnatione xp̃i. 1
De ſalutatione angelica. 2
De rñſione virginis. 3
De ſcificatiõe materna. 4
De cõceptione diuina. 5
De rõnibus incarnationis xp̃i. 6
De mõ incarnatiõis. 7
De vnione ⁊ nã aſſumpta. 8
De vtilitate incarnationis. 9
De mirabilib⁹ circa incarnationẽ. 10
De natiuitate xp̃i. 11
De circunciſione dñi. 12
De baptiſmo dñi. 13
De plenitudine gr̃e xp̃i. 14
De plenitudine ſapientie xp̃i. 15
De merito xp̃i. 16
De voluntate xp̃i. 17
De defectib⁹ quos xp̃s aſſumpſit. 18
De paſſione xp̃i. 19
De effectu paſſionis xp̃i. 20
De cruce xp̃i. 21
De deſcenſu xp̃i ad inferos. 22
De reſurrectiõe xp̃i. 23
De aſcenſione xp̃i. 24
De aſcenſu xp̃i ad dexterã. 25

¶ Expliciũt capitula. Incipit liber q̃rt⁹.

¶ De incarnatiõe xp̃i. Cap. 1

Icut eſt rerum ꝑncipiũ effectiuũ in creatione. ſic eſt refectiuũ in redẽptiõe ⁊ ꝑfectiuʒ in retributiõe. qm̃ ſic̃ pᷓ oĩa creauit per verbuʒ icreatum. ſic oĩa recreauit ⁊ renouauit ꝑ v̓bũ icarnatũ. Porro circa icarnationẽ xp̃i talis fuit ordo. Salutatio ãgelica. rñſio virginis. ſcificatio mr̃na. ꝯceptio diuina. de quib⁹ nũc per ordinem eſt agendum.

¶ De ſalutatõe angelica. Cap. 2

Iſſus eſt angel⁹ gabriel qui fuit de ordine archãgeloꝝ ad beataʒ v̓gineʒ. cui appuit viſiõe corpali. Quis loqueret᷑ locutione ſpũali. Ad illđ notabile ſacr̃m nũcius debuit eſſe ãgelus ꝑꝑ tria. ꝑmo ꝑꝑ cognatõeʒ virginitatis ad angelicã nãʒ. 2° ꝑꝑ ordinẽ ꝑditiõis hũane qꝛ ſic̃ ibi venit diabol⁹ in ſerpẽte ad mulierẽ

ẽt hic de⁹ venit per angelũ ad virginẽ. vt ſic ex oppoſito medicia rñdeat morbo. ⁊ reparatio lapſui. ⁊ remediũ nocumẽto. 3° q2 ſicut illa gr̃a fuit reparatio nãe hũane ſic fuit ⁊ ruine ãgelice. vñ cõi bñficio vtraq3 nã cõiter debuit miſtrare ãgelica. ſ. ⁊ hũana. Diuidit̃ ãt ſalutatio btẽ v̄ginis i tres partes. p̄mã ptẽ icipit angel⁹ dicẽs. Aue gr̃a plena dñs tecũ bñdicta tu i mulie. Scd̃a3 ſubiũxit helisabeth. cũ ait. Et bñdi. f. v. tui Tertiã appoſuit eccl̃ia vt i reuerẽtia noĩs marie hĩet nã maria nõ eſt ī textu. iſta ſalutatio ↄmẽdabilis ẽ in. 4. p̄mo pp̄ auctorẽ. q2 miſſus ẽ angel⁹ a deo. 2° pp̄ nũciũ nõ eni hõ fuit dign⁹ nũciare: ſ3 ãgel⁹: nec q̄libet angelus: ſ3 gabriel. 3° ab ea q̃ ſalutat̃. q2 v̄go: nec q̄libet v̄go: ſed maria. 4° ab ipo mõ ſalutãdi q idicat inocẽtiã virginis. cũ d̃r gr̃a plena. Itẽ excellẽtiã ↄceptiõis. cũ d̃r. dñs tecũ. Itẽ p̄uilegiũ progatiue ſingular̃. cũ d̃r bñdicta tu in mu. Salutatões q̃da3 ineniunt̃ optatiue ſalutis. 2. Re. 16. Salue rex. q̃dã gr̃e. Apo. i pluribꝰ locis. Gr̃a vob̃ ⁊ pax q̃dã gaudij thob. 5. Gaudiũ tibi ſp̄ ſit. q̃dã bñdictionis Ruth. 2. Bñdicat tibi dñs. hec ãt ſalutatio angeli ex oĩbus p̄dictis ↄflata vr̃. Cõtinet eni ſalutẽ cũ dicit. Aue. Itẽ gr̃a3 cũ dicit. gr̃a ple. Itẽ gaudiũ cũ dic̃. dñs tecũ. Itẽ bñdictiões3 cũ dic̃. bñdicta tu ⁊c̃. Preterea in hac ſalutatiõe notat̃ triplex p̄rogatiua btẽ virginis. ſ. nãe cũ d̃r Aue. gr̃a. cũ d̃r gr̃a plena. gl̃ie. cum d̃r bñdicta tu ⁊c̃. Nota deniq3 ſex in angelica legatiõe. p̄mo q̃ reuerẽter btã3 virginẽ ſalutauit cũ dixit. Aue gr̃a plena. 2° q̃ excellẽter ↄmẽdauit. ibi. bñdicta tu ⁊c̃. 3° q̃ dulciter ↄfortauit. ibi. Ne timeas ma. 4° q̃ elegant̃ mõ3 expoſuit. ibi. Spũs ſcũs ſup̄ ue. ⁊c̃. 5° q̃ diligent̃ ſuã legatiões3 cõpleuit. ibi. Ecce ↄcipies ⁊ pa. 6° q̃ ↄuenient̃ ples3 naſciturã deſcripſit. ibi. Ideoq3 qd̃ naſcet̃ ex te ſctm̃ vocabit̃ filius dei.

De reſpõſione virginis: Cap. 5

d Nos legimꝰ i ſcriptura dialogos vnũ iter euã ⁊ diabolũ quo mors cõcludebat̃. Alterũ inter mariã ⁊ angelũ quo vita oriebat̃. Vide aũt tria q̃ fecit btã virgo in ſalutatiõe angeli. ſ. cogitationẽ ſeu deliberatiões3. q2 cogitabat q̃lis eſſet iſta ſalutatio. Interrogationẽ. q2 q̃rit q̃ũo fiet iſtud. Cõſenſu3. q2 rñdit. Ecce ancilla dñi ⁊c̃. Nec in deliberatõe fuit ſubita ſic̃ Eua. nec in interrogãdo dubia ſic̃ Zacharias. nec in ↄſentiendo tarda ſic̃ ſarra. In rñſione ↄſenſus beate virginis q̃ttuor verba iuenies. que q̃ttuor virtutibus marie redolẽt. Ait eni. Ecce. qd̃ ẽ obedientie p̄mpte. Ancilla dñi. qd̃ eſt hũilitatis p̄fecte. Fiat mihi. qd̃ eſt caritat̃ iflammate. Scd̃m verbũ tuũ. qd̃ ẽ fidei deuote. Septẽ verba hec locuta ẽ btã virgo in euãgelio. p̄m fuit. vinũ nõ hñt. 2m fili qd feciſti nob̃ ſic. 3m Qd̃cũq3 dixerit vob̃ facite. 4m q̃ñ ſalutauit heliſabeth. 5m quõ fiet iſtud ⁊c̃. 6m Ecce ancilla dñi. 7m Magnificat aĩa mea dñm. Verbũ primũ fuit pietatis. 2m caritatis. 3m inſtructiõis. 4m ↄſolatiõis. 5m diſcretiõis. 6m humilitatis. 7m orõnis. ⁊ gr̃arũ actionis. Et nota q̃ v̄ba p̄dicta fuerunt breuia p̄ter vltimũ.

De ſctificatõe materna. Cap. 4

s Anctificatio triplex ẽ. q̃dã cõis q̃ fit p̄ ſacr̃a. quedã ſpãlis que fit p̄ gr̃am ſpũs ſcti. quedã ſpãliſſima que fit per gr̃am ſingularẽ. p̄ma remouet culpã ⁊ cõfert gr̃am. remanet tñ fomes ⁊ p̄nitas ad peccãdũ. ⁊ talis eſt baptiſmatis. 2° remouet culpã ⁊ p̄nitatẽ peccandi mortalit̃. ⁊ talis fuit ſanctificatio Ioãnis bap. ⁊ Iere. in vtero. 3° remouet culpam originalẽ ⁊ p̄nitatẽ ad peccandũ tam venialiter q̃ mortalit̃. ⁊ talis fuit in btã virgine. Et ſciendũ q̃ l3 gr̃a ſctificatõis i vtero ſit maior q̃tũ ad eſſentiã q̃ gr̃a ſacr̃alis. tamẽ quantũ ad aliquos effect⁹ maior eſt gr̃a ſacramẽtalis. q2 baptiſm⁹ ip̄imit caracterẽ. ⁊ aperit ianuã celi. ⁊ habilitat hoiem ad alia ſacr̃a quoꝝ nihil fac̃ ſctificatio in vtero ex ſe. Verũtamẽ gr̃a ſanctificationis in vtero precellit in hoc gr̃a3 baptiſmales3. q2 taliter ſanctificat⁹ nõ põt mortalit̃ peccare. ⁊ ad venialia minus inclinat eũ fomes. Preterea minora ⁊ pau

tioꝛa venialia cõmittit . ⁊ talis grã fuit in
Joãne bap. ⁊ iõ ne inuanũ grãꝫ dei reci⸗
peret fugit hoĩuꝫ ſocietatẽ. ⁊ artiſſimã in
ſe pniam tenuit ne leui ſalteꝫ maculare vi
tam ſamine poſſet. ꝑꝫ igit̃ ꝙ in ſctifica⸗
tione in vtero ꝯfert̃ grã media inter grãꝫ
ſacr̃alẽ . ⁊ grãm plene cõfirmatiõis in pa
tria que hꝫ cõiunctuꝫ ſibi finẽ vltimũ. Ad
ꝯfirmationẽ eni ꝑfectã tria pertinẽt. Pri
mũ eſt iſeparabilis adheſio rõnis ad de
um. 2^m eſt ideflexibilis ſubiectio ifirmarũ
potẽtiarũ aie ſub iperio rõnis. 3^m eſt indiſ
cõtinualis cõuerſio actualis totiꝰ hoĩs
in deuꝫ qñ hõ diuina dulcedine affectꝰ ex
toto coꝛde ⁊ ex tota aĩa. ⁊ ex oĩbꝰ viribꝰ ſꝑ
actu tẽ dit in deũ. ⁊ ĩ qδcunqꝫ aliud ĩ quo
relucet deꝰ. Primũ hoꝝ hꝫ gratia ſctifi⸗
cationis ſimplr̃. vt. ſ. nullus qui ꝑticeps
eius fuerit nõ poſſit peccare moꝛtalit̃. 2^m
habuit beata virgo. ⁊ iõ nec venialit̃ vnq̃
peccauit. ſic̃ dicit Aug. 3^m aũt nõ põt cõ⸗
uenire grẽ vie eo ꝙ illõ ex fruitõe dei cau
ſet̃ q̃ tm̃ ẽ in pr̃ia. Tres fuer̃t ſcificatiões
mr̃is di. ꝑma fuit ſctificatio ĩ vtero. ⁊ hec
tres habuit effectꝰ ſcilꝫ origialis culpe ex
piationẽ ⁊ gratie infuſionẽ ⁊ fomitis tan
tã reſtrictiõeꝫ vt nõ poſſet in moꝛtale pec
catuꝫ duci . licet fomes maneret ſm̃ eſſen
tiam . Scδa ſctificatio fuit in ſpũs ſancti
obũbꝛatiõe ⁊ filij dei ꝯceptiõe que tribꝰ ꝑ
miſſis duo ſemꝑ addidit ſcilicet oĩmodã
fomitis extinctionẽ. ⁊ ꝯfirmatiõeꝫ in bo⸗
no. ita ꝙ que priꝰ peccare nõ poterat moꝛ
taliter iã nõ poſſet peccare. Hos duos ef
fectꝰ exꝑſſit angelus. Luce. i. Spũs ſan⸗
ctus ſuꝑueniet in te quo ad primũ. Et vir
tus altiſſimi obũbꝛabit tibi. quo ad ſecun
dũ. Jſta ꝯfirmatio non fuit liberi arbitrij
ablatio ſed eiꝰ per grãꝫ cõpletio. Prete⸗
rea ſpũs ſanctꝰ ſuꝑuenit in eã nõ ſolũ ad
ſanctificãdũ: ſed etiã ad ſecundandũ. cuiꝰ
virtute virgo cõcepit. virgo pepit . ⁊ poſt
partũ virgo ꝑmãſit. Tertia ſctificatio fu⸗
it in filij dei inhabitatiõe qui nouẽ mẽſi⸗
bus in vtero eiꝰ mãſit. Ex his oĩbus pre⸗
dictis duos effectꝰ addidit . Unꝰ fuit ꝙ
oẽs diſpõnes fomitis ſublate fuerũt . ſic̃

qñ moꝛbus eſt curatꝰ adhuc interdum re
manent reliquie curãde . Scδs fuit dedi
catio ad diuina. ita ꝙ etiã licitis vſibꝰ mũ
danis. ſ. naturalibꝰ aptare eã eſſet impo⸗
lem. qꝛ tũc nõ ſolũ mens: ſed ẽt coꝛpꝰ lu⸗
ce diuinitatis reſplẽduit. vt ſignatũ eſt Eze
chi. 43. Ex p̃dictis collige ꝙ fomes ⁊ pſo
nam inficit ⁊ naturã. Perſonã qdeꝫ. qꝛ ad
malũ ꝓnã facit. ⁊ ſtimulat ad pctm̃. Na
turã vero qꝛ carnẽ inficit . ꝓut eſt ꝑncipiũ
ad alterã carnẽ. Sed beata virgo in pri⸗
ma ſctificatiõe que fuit in vtero mundata
fuit ab originali pctõ. inquantũ fomes re
ſpicit ꝑſonã ſuã. qꝛ nihil in ꝑſona ſua pur
ganduꝫ remãſit. Jn ſcδa vero ſctificatiõe
que fuit qñ ſpũs ſuꝑuenit in eaꝫ purgata
fuit a fomite ꝓut ipſe fomes reſpicit na⸗
turã in cõparatiõe ad ꝓlem ꝓpagandã. nõ
opere nature: ſed ope ſpũs ſcti. Remotꝰ
eniꝫ fuit eſſentialit̃ ꝑꝑ qδ pars ab ea ſepa
randa in coꝛpꝰ xpi de fomite nihil habu⸗
it ſic̃ nec mr̃. Nota ſilr̃ ex p̃dictis ⁊ ex ſe⸗
quentibꝰ ꝙ beata v̄go ex ꝑma ſanctifica⸗
tione excellebat puritate oẽs baptizatos
ex ſctificatiõe 2ª excellebat puritateꝫ Ade
quã habuit ante pctm̃. ꝑ cõfirmatiõeꝫ ex⸗
cellebat angelos: qm̃ nec illi creſcẽ pñt in
pꝛemio ſubſtãtiali ſiue eẽntiali : ſicut nec
decreſcere: ſed beata virgo ꝓficere potu
it in merito ⁊ nõ deficere. Puritas mr̃is
dei fuit q̃druplex in q̃ nulla creatura ſibi
poterit cõpari. ꝑma puritas ſctificatiõis
in vtero. Oĩs eni rõnalis creature puritas
vel eſt nãe . vt angelus. vel eſt grẽ gratis
date. vt fuit inocentia ꝑmi ſtatꝰ hoĩs. vel
grẽ gratum faciẽtis. ⁊ iſta eſt maioꝛ alijs
duabꝰ. Unde cũ in illa ſpẽ grẽ ſctificatio
mr̃is dei fuerit ſupꝛema: ꝑꝫ ꝙ vincit pu⸗
ritatẽ oĩs pure creature. 2ª eſt puritas in
nocẽtie invita in q̃ ſilr̃ oẽs excellit. qꝛ bta
virgo vixit ſine oĩ pctõ. ⁊ hoc opoꝛtuit ex
marie grẽ q̃ nõ ſolũ ipſiꝰ nãꝫ ꝑficeret: ſed
eã ſupꝛa legẽ nãe coꝛrupte extolleret. 3^a
puritas virginee caſtitatis in qua excellit
⁊ angelos ⁊ hoĩes. Angelos qdeꝫ. qꝛ ſm̃
Hiero. hec retinuit ꝑ v̄tutẽ caſtitatis qδ
fuit in angelis neceſſitatis nãe . Jtẽ excel

lit hoīes in hoc.qꝛ p̄mū exēplar fuit hui⁹
integritatis. p̄s. Adducent̄ regi v̄gines
poſt eā. ¶Preterea oſtēdit̄ illud alia rōne
qꝛ ſūma eſt hec puritas. que poti⁹ poteſt
ſuū ꝯriuꝫ ſecū pati ꝙ̄ poſſit violari. ⁊ ta
lis fuit v̄ginitas dn̄e nr̄e. q̄ gaudiū mr̄is
hꝫ cū virginitatis honoꝛe. iō nec p̄miā ſi-
milē viſa eſt: nec hn̄c ſequētē. 4° eſt puri-
tas ſanctificatōis ex ſupuentiōe ſpūs ſcti
⁊ p̄ntie dei in qua excellit oēm creaturaꝫ
Cū eni eē matrē dei ſit dignitas ſupioꝛ q̄
pure creature cōicari poſſit neceſſe ē grāꝫ
ad hoc diſponētes eē maioꝛē oī grā pure
creature. Opꝫ ergo p̄uilegiū ſctificatiōis
ſue in hac p̄te oēm ſctificatiōeꝫ excedere
alioꝝ.

De ꝯceptiōe diuina. Cap. 5

Or vt v̄go beatiſſima aſſenſuꝫ an
gelo p̄ebuit, dicēs. Fiat mihi ſm
verbū tuū. Spūs ſanct⁹ ſup eā ve
nit. ac filiū dei ꝯcepit. Hec aūt tria ſimul
fuerūt t̄pe nō nā. tūc ipleta ſunt p̄ambula
figuraꝝ: ⁊ documenta ſcripturaꝝ. ⁊ deſi
deria ꝓphetaꝝ pp̄ qd̄ etiā aduent⁹ xp̄i dr̄
plenitudo t̄pis. Quare aūt xp̄s nec p̄us
nec poſteri⁹ venerit. nōnulle ſunt rōnes.
¶Prima eſt vt oꝛdinē vniuerſi de⁹ nō tur
baret. Singula nāq̄ꝫ ſuis fiunt t̄pib⁹ quā
to magis in maxio dei ope. ſ. filij incarna
tione. Scd̄a ne fides ⁊ ſpes de ꝓmiſſa in
carnatione. ⁊ nimis tardata perirent. Si
enim tardaſſet venire quottidie decreuiſ
ſent hoīes in fide ⁊ tepuiſſent: ſed p̄us ve
nire nō fuit neceſſe. qꝛ nō ꝓdeſt medicina
ſpūalis ſine affectu recipiētis. Tertia eſt
vt ſup̄me īfirmitatis culpe īmediate ſuc-
cedēt melioꝛatio. ſic ſūmꝰ doloꝛē acute
febꝛis ſanatio. Quarta vt hō lege nāli ⁊
ſcripta conuinceret̄. ſicut ait Auguſt. qꝛ ſi
ſtatim veniſſet diceret hō qꝛ per legeꝫ na
turalem ſaluari poterat. ⁊ ſuperfluū cre-
deret aduentū chꝛiſti. Similiter dicē po
terat de lege ſcripta: ſꝫ cōperto ꝙ nec ſic
nec ſic ſaluari poterat: tunc venit ipſe. qꝛ
tunc erat tēpus miſerēdi. Quinta vt ſicut
p̄rim⁹ homo cōditus fuit ſexta die ad to
tius mundi cōplementū. ſic ſecūdus fie-
ret in ſexta etate ad totius creature perſe
ctionem. ſexta enim etas apta eſt ad exer
citium ſapientie. ad remiſſioneꝫ culpe. ad
meritū vite eterne. ⁊ ad tranſitū de ſtatu
miſerie ad ſtatum gloꝛie. ⁊ iſta notant̄ in
ſexta etate ratione p̄fectionis ſenarij. Se
xta qꝛ chꝛiſtus nō debuit venire in p̄inci
pio tēpoꝛis qꝛ aduentus eius nimis fuiſ
ſet feſtinus. nec in fine vltimo. qꝛ tunc ni
mis fuiſſet tardus: ſed decebat ſaluatoꝛē
inter tēpus moꝛbi. ⁊ tēpus iudicij ītrodu
cere tēpus remedij. Septima qꝛ decebat
ducē perfectū tunc ſe oſtendere. cuꝫ eſſet
oppoꝛtunitas currēdi ad brauiū. hoc eſt
in fine tempoꝛū: ⁊ tamē ante terminuꝫ vt
per timoꝛē iudicij ſtimulati per ſpem p̄e
mij attracti. ⁊ per exēpli perfectioneꝫ ani
mati ſequi poſſemus efficacit̄ ducem no
ſtrū. Octaua qꝛ decebat mediatoꝛē quoſ
dam mēbꝛoꝛuꝫ ſuoꝛum ipſum p̄ecedere.
quoſdā ipſum ſequi. Incarnationē chꝛi-
ſti multe figure p̄eceſſerunt ⁊ p̄ophetie
de quibus aliquas aſſignem⁹. Abꝛaham
deſcendit in egyptū vt peregrinaret̄ ibi.
Lapis p̄eciſus eſt de monte ſine mani-
bus. Fluui⁹ egrediebat̄ de loco volupta-
tis ad irrigandūꝫ paradiſum. Sapientia
edificauit ſibi domū. excidit columnas ſe
ptem. Thꝛonū fecit ſibi ſalomon de ebo
re grandē. Nouū faciet dn̄s ſuper terraꝫ
femina circundabit virū. Jonas in mare
p̄oijcitur. ⁊ mare ſedat̄. Stillabūt mon
tes dulcedinē. Deſcēdi in oꝛtum meum
vt viderē poma conuallium. Vellus gede
onis roꝛificat̄. Manna ſeruatur in vꝛna
aurea. Virga Aron floꝛet. Flos de radice
eius aſcēdet. Emittit̄ columba de archa
Noe. Mittitur lignuꝫ in aquas marath.
¶Paradiſus plātatur. Moyſes ponit̄ in
phyſcellam ſcirpeā. Jſrael īduit Joſeph
tunica polimita. In ſole poſuit taberna-
culum ſuū. Duo viri ferunt in vite botruꝫ
de terra ꝓmiſſionis. Mittitur ioſeph in
ciſternaꝫ. Vrbs foꝛtitudinis nr̄e ſyon ſal
uatoꝛ ponet̄ in ea murus. Emitte agnuꝫ
domine. Roꝛate celi deſuper ⁊c̄. Aſcen-
det dominus ſuper nubem leuem. Mi-
ſericoꝛdia ⁊ veri. ob. ſi. Gemma carbun-

culi i oꝛnamẽto auri. Simul i vnũ diues
⁊ pauper. Ego primꝰ ⁊ nouiſſimus. i cha
ritate ꝑpetua dilexi te. Mittit̃. Daniel i
lacũ leonũ. Appet i caino partꝰ ſimil̃ filio
hoīs. Umbꝛa deſcẽdit i hoꝛologium. io.
gradibꝰ. Ignis apparet i rubo ñ combu
rẽs. Solẽ nube tegã. Quid lucidiꝰ ſole:
⁊ hic d̃ficiet ꝓs. A ſũmo celo egreſſio eꝰ.

¶ De rõibus incarnationis. Cap. 6

P Er verbũ igr̃ incarnatũ fctã ẽ hu
mani gñis reparatio. ñ qꝛ alit̃ ſal
uari ñ poterat: ſʒ qꝛ nullus alius
modus fuit ita cõgruꝰ ipſi repatoꝛi ⁊ re-
parabili ac reparationi: Cõgruebat ĩnq̃
iſte modus reparatoꝛi quẽ decebat ſuaʒ
potẽtiã ſapiaʒ ⁊ bonitatẽ oñdere. Quid
ẽt potẽtiꝰ q̃ cõiũgere extrema ſũme di-
ſtãtia: hoc eſt creatoꝛẽ ⁊ creaturã: Ma-
gna potẽtia fuit i cõiũctiõe diſpariũ ele-
mentoꝝ. Maioꝛ i cõiũctõe illoꝝ ad ſpm̃
creatũ. Maxia i cõiũctione iſtoꝝ oĩuʒ ad
ſpʒ icreatuʒ. vbi ⁊ maxima diſparitas ẽ.
Quid vero ſapientiꝰ q̃ ꝙ ad perfectõeʒ
totiꝰ vniuerſi fieret ꝯiũctio ꝑmi ⁊ vlti. hꝰ
ẽ vbi d̃i qꝺ oĩuʒ ꝑncipiũ ⁊ hũane creatu
re q̃ i operibus ſex dieꝝ fuit vltia oĩum
creaturaꝝ. Quid etiã beniuolentiꝰ q̃ ꝙ
creatoꝛ reꝝ cõicare ſe voluit rebus creatꝭ
⁊ hec benignitas magna fuit i cõicatiõe
ſui. oĩbꝰ rebꝰ per pñtiam maioꝛ. qꝛ cõica
uit ſe hõis per graʒ maxia qꝛ cõicauit ſe
hoi per vnionẽ. ⁊ per ꝯñs gñibꝰ ſingulo
rũ i vnitate perſone. fuit ẽt iſte modꝰ con
gruẽtiſſimꝰ ipi reparabili. qꝛ hõ ꝑ pcm̃
coꝛruit i iñrmitatẽ ⁊ ignoꝛãtiã ⁊ malitiã
ꝑ q̃ ieptꝰ factꝰ ẽ ad v̄tutẽ dinã imitãdã. ⁊
ad veritatẽ cognoſcẽdã. ⁊ ad bõitatẽ di
ligẽdã. iõ deꝰ f. ctꝰ ẽ hõ ꝑ qꝺ ſe reddidit
hoi imitabilẽ cognoſcibilẽ, ⁊ amabilẽ. fu
it ẽt iſte modꝰ ꝯgruẽtiſſimꝰ nr̃e repationi
qꝛ dñs i foꝛma ſui ꝓcurauit ſalutẽ ſui. ſꝫ
⁊ alie rões q̃re fuit cõueniẽs deũ icarna
ri. ꝑma ẽ qꝛ ꝑuaricatoꝛ abſtulit nob deũ
vñ ꝯueniens fuit vt reparatoꝛ redderet
nobis deũ. 2° qꝛ hũilitas decuit deũ ſʒ nõ
potuit hũiliari vſqʒ ad penas in natura
dina opoꝛtuit ergo ꝙ i alia. 3ᵃ vt ꝓphe-
tias impleret. Iſa. ego q loquebar eẽ ad
ſũ. Abacuch. Apparebit i finẽ. ⁊ ñ mẽtiet̃
ſi moꝛã fecerit expecta eũ qꝛ veniẽs veni
et. vt. ſ. doceret potiꝰ vicere ꝑ iuſtitiã q̃
ꝑ potentiã. 4. ꝑꝑ vitãdũ icõueniens qꝛ ſi
deꝰ icarnari nõ potuit vel neſciuit. vl̃ no
luit. videt̃ in eo eẽ ipotẽtia vel ignoꝛãtia
vel iuidia qꝺ abſit. Quita vt tãta eẽt hu
militas i redẽptoꝛe q̃ta fuit ſupbia in ꝑ
uaricatoꝛe. qꝛ ſupbia tãta fuit vt hõ vel-
let eẽ vt deꝰ. vñ hũilitas tãta debuit eſſe
vt deꝰ. fieret hõ. Sexta vt nrʒ amoꝛẽ exci
taret ⁊ noſtrã ſpẽ erigeret. Septia vt exẽ
plũ imitãde v̄tutis nobis daret i foꝛma
viſibili ⁊ hũana. Quãuis opa trinitatis
ſint idiuiſa. ita ꝙ qcq̃d opat̃ vna pſona
opet̃ ⁊ alia tñ ſolus filiꝰ accepit carnẽ. ⁊
nõ pr̃ vel ſpũs ſcũs. Et hẽmus exẽplũ in
tribꝰ domicellis induẽtibꝰ ipaꝝ tertiã de
qbꝰ põt dici qcq̃d facit vna facit alia vna
tñ ſola iduit̃. Eodẽ mõ dicẽdũ ꝙ incar-
nationis opus qñʒ attribuit̃ pr̃i vt ibi. at
vbi venit plenitudo tẽpoꝛꝭ mi. deꝰ. f. ſuũ
qñʒ attribuit̃ filio vt ibi. Exiui a pr̃e meo
⁊ veni i mũdũ. qñʒ ſpũi ſcõ. vt i ſimbolo.
q conceptus eſt de ſpũ ſcõ. ſʒ hec iõ dñr
qꝛ opꝰ icarnationis fuit maxie potẽtie. ſa
pie. ⁊ bõitatis q̃ tribꝰ pſonis attribuitur.
Sũt aũt multe rões qr̃ filiꝰ icarnatꝰ ſit. ⁊
non pr̃ vel ſpũs ſcũs. ꝑma vt ꝑ eadẽ ſa-
piam q̃ mũdũ ꝯſiderat fieret repatio. 2°
vt q filiꝰ ẽ i deitate eẽt filiꝰ i humanitate.
3° ne idẽ eẽt ⁊ pr̃ ⁊ filiꝰ ſi pr̃ d̃ hoĩe naſce
ret̃. 4. qꝛ ꝯgruẽtiꝰ mittebat̃ q ẽ ab alio q̃
q ẽ a nullo. 5ᵃ ꝑꝑ ꝯfirmatiõeʒ hereditatꝭ
ꝓmiſſe. ne. ſ. poſſemꝰ dicere pr̃i. Domie
tu habes filiũ cui cõpetit hereditas quã
homini ꝓmiſiſti. 6° vt pr̃is erga nos oñ
deret̃ caritas. Io. 3. Sic deus dile. m. vt
f. ſu. vnigenituʒ daret. 7ᵃ. vt oñdat̃ ꝙ de
us pr̃ nihil hʒ qꝺ nõ ſit nobis patꝰ dare
cũ filiũ ſuũ vnigenitũ dederit. 8ᵃ vt ſic̃ d̃i
filiꝰ factꝰ ẽ hõ. ſic hõ fieret filiꝰ dei. Apo.
ad Gal. Miſit deꝰ filiũ ſuũ vt adoptio-
nẽ filioꝝ recipemus. 9ᵃ vt eẽt occaſio ſa
lutis: q̃ d̃ occaſio ruie. 10ᵃ. qꝛ imago de
buit ꝑ imaginẽ repari. 11ᵃ qꝛ ſicut v̄buʒ

mẽtis mediãte groſſiori natura ꝯmittit
ꝑ vocẽ.ſic v̄bũ et̃nũ ꝑ aſſũptionẽ nẽ.12ª
quia medius inter perſonas debuit eſſe
mediator dei.f.ꝛ hominũ. 13ª qꝛ ſapien
tia patris reparare debuit appetitorem
ſapientie Geñ.2.Eritis ſicut dij ſciẽtes
bonum ꝛ malũ.14ª qꝛ decẽtiſſime cõiũ-
git humilitas ꝛ ſapiẽtia.prouerbi.Ubi
humilitas ibi ꝛ ſapia: vnde filium dei p̄
cipue decuit incarnatio.15ª.qꝛ idee non
ſunt niſi ſapientia dei que filio appropa
tur vnde cum ſingule idee ſingulorꝫ ſint
cauſe tunc demum oĩa pfecta ſunt ꝛ cõ-
pleta cum per vnionẽ ad ſuum principi
um redierint.16ª qꝛ ſi pater fuiſſet incar
natus tunc nulla perſona ſine principio
fuiſſet.17ª.qꝛ oportuit icarnatã pſonam
tãq̃ ſacerdotẽ ſupplicare ꝑ natura aſſũ
pta.ſꝫ magis d̾cuit filium ſupplicare pr̄i
q̃ ecõtra.18ª qꝛ ſi ſpiritus ſanct⁹ fuiſſet
incarnat⁹ tunc duo eſſent filij.19ª qꝛ nul
luꝫ decet magis reducere ad diuã cogni
tionẽ q̃ verbũ quo pater ſe declarat ꝙ ẽ
vnibile carni.ſic̃ ꝛ verbum voci.20ª quia
nullum magis reducere hominẽ ad filia
tionem adoptiuã q̃ filium naturalem.

¶ De modo incarnationis. Cap. 7

i In cõi repatõe oĩuꝫ decẽs erat vt
fieret ꝯcurſus triũ d̾ triplici hie
rarchia.ſ.diuina angelica. ꝛ hũa-
na.vñ i miſterio icarnatiõis fuit concur-
ſus ãgeli nũciãtꝭ ꝛ v̾gis cõcipiẽtꝭ.ac ver
bi dei carnem aſſumentis.Cũ fili⁹ di mit
tit i mundũ nõ fit loci mutatio:ſꝫ nẽ hu-
mane aſſũptio.qꝛ ipi⁹ mitti eſt eẽ vbi p̄-
us fuit:ſꝫ alit̃ ibi ẽẽ q̃ p̄us fuit.ꝛ hec al-
teritas nõ ẽ ex pte ei⁹ q ẽ cũ ſit imutabil̃:
ſꝫ ex pte ei⁹ i quo ẽ qꝛ vnit̃ nr̃e carni vt ñ
ſit imutatõ ex pte ſui:ſꝫ ex pte nr̃i. Pre-
terea i mutatiõe loci exigit̃ nõ eẽ vbi qs
p̄us erat:ſꝫ nec hoc ẽ i filij miſſiõe:qꝛ p⁹
incarnatiõeꝫ fuit in pr̄e ſicut ſemp. Xps
aſſumpſit naturã noſtrã qnqꝫ modis.ſ.
miſericorditer apo.ad titum.3. Scd̃m
ſuã miſericordiaꝫ ſaluos nos fecit.vtilit̃
ſ.ꝑ ſalute nr̃a.ps. Operatus ẽ ſalutẽ i me
dio t̾re.Sapient̃ qꝛ aſſumpſit bonũ na-
ture reprobãdo maluꝫ culpe.Iſa.Buti
rũ ꝛ mel co.vt ſci.re.ma.ꝛ e.bonuꝫ. For
tit̃ qꝛ ſic ſuccepit naturã hũanã ꝙ nunq̃
d̾poſuit eã.qꝛ p⁹ mortẽ vnita fuit dini-
tas carni i ſepulchro. ꝛ aĩe i iferno.mira
bil̃r qꝛ cõiũcta ſũt i carne ſũmũ ꝛ imũ h⁹
eſt deus ꝛ lim⁹.Uerbũ caro fcm ẽ qnqꝫ
mõis.ſ.ſ̾ꝫ veritatẽ carnis.Iſa.Uere lan
guores nr̃os ipe tulit.Pret̾ carnẽ.qꝛ p̄
ter carnis opõeꝫ Math.i.Qd̾ i ea natuꝫ
eſt de ſpũ ſcõ ẽ.Supra carnẽ.qꝛ meritis
noſtris nõ exigẽtibus.Apo.ad Tituꝫ.3.
Nõ ex opib⁹ iu.q̃ fe.n.Propter carneꝫ.
qꝛ ad ſaluãdã carnẽ.ꝛ hoc quãtũ ad fide
les efficacit̃.ſꝫ quãtum ad oẽs ſufficient̃
Math.i.Uocabis nomẽ ei⁹ Jeſũ.ipe.n.
ſaluũ faciet populũ ſuũ.Cõtra carnẽ.qꝛ
ad maiorẽ dãnatiõe ifideliũ.Jo.15.Si
nõ veniſſeꝫ:ꝛ locut⁹ eis nõ fuiſſe pctm̃ ñ
hẽrent.Op⁹ aſſũptiõis humane nẽ ñ aĩa
tio ſꝫ incarnatio noĩat̃.cũ tñ a digniori
res ꝯſueuerit noĩari.hoc ãt eſt ꝑpter qt-
tuor rõnes.ſ.vt fiat expſſior noĩatio.ꝛ vt
ꝓfundior explicet̃ dignatio miſentis:ꝛ
qꝛ nobis magꝭ nota ẽ ps carnis.ꝛ vt ma
ior humiliatio expmat̃ eo ꝙ magꝭ a deo
diſtat caro q̃ aĩa ꝛ qꝛ caro ẽ a pẽtib⁹ ꝓ
pagata aĩa a deo creata.

¶ De vniõe ꝛ nat̃a aſſũpta: C. 8

s Icut in diuinitate vna eſt eẽntia ꝛ
tres pſone.ita i xp̄o ẽ.ecõtra vna
pſona.ꝛ tres eẽntie.ſ.deitas aĩa ꝛ caro:
h⁹ ẽ et̃nũ nõuũ ꝛ antiquũ.qꝛ deitas eſt
eterna.ſꝫ aĩa ẽ noua.qꝛ i aſſumptiõe car-
nis creata.caro v̾o ãtiqua.qꝛ ab Adam
ꝓpagata.ꝛ xp̄s ſ̾ꝫ naturã deitatis eſt ge
nitus.ſ̾ꝫ aĩaꝫ vero creat⁹:ſꝫ ſ̾m carnẽ na
tus poti⁹ fact⁹.Unio fuit triplex i xp̄o.ſ.
deitas ad aĩaꝫ:ꝛ ecõtra.ꝛ deitatꝭ ad car
nẽ.ꝛ ecõtra.ꝛ aĩe ad carnẽ.ꝛ ecõtra.Due
prime vniones ſꝑ mãſunt.t̾tia ſeparata
fuit i morte.Unio ergo deitatis ad hũa
nã naturã nõ eſt i vnitate nature.ſꝫ pſo-
ne:non dico perſone humane:ſed diue:
hoc ẽ nõ aſſumpte:ſꝫ aſſumẽtꝭ:nec pſone
cuiliꝫ:ſꝫ ſoli⁹ verbi:qm̃ ipoſſibile ẽ ꝙ nã
diuina cõcurrat cũ alia ſic̃ ps ad cõſtitu-

ſone ẽ ctij: vel ꝙ ipa trãſcat i aliã: vł alia
in ipam ꝓpter ſimplicitatẽ ⁊ vnitatẽ ipi
us pfectiſſimã ꝓpterea diuinitas ⁊ hũani
tas nõ ineniũt i vnitate nature ſ; pſone
⁊ ſic intelligitur illd i ſymbolo Atthana
ſij. Nã ſic aia rõnalis ⁊ caro vn⁹ eſt hõ.
ita de⁹ ⁊ hõ vn⁹ eſt xp̃s. ibi nãqȝ põitur
ſimilitudo q̃tũ ad vnitatẽ pſone nõ na-
turẽ. q2 caro ⁊ aia dñr i hoie q̃tũ ad eẽn
tiã. ⁊ ꝯſtituũt tñ vnã pſonã Eadẽ inter
diuinitatẽ ⁊ humanitatẽ xp̃i ẽ differentia ⁊
tñ eſt ibi vnitas in pſona ⁊ q2 diuina natu-
ra i nullo ſuppoſito põt ſubſtinere p̃ter
q̃ȝ i ꝓpa hypoſtaſi id vnio illa nõ põt ẽẽ
in ꝓpria pſona hõis ſ; dei. ⁊ ꝓpterea
deus in vna pſonaꝝ ſuaꝝ fecit ſeipm ſup
poſitũ hũane nc̃. Vñ tñ ẽ ibi vna pſõali
tas ⁊ vnitas pſõał. ſ. ex pte aſſumẽtiſ. ad eẽ
nãqȝ perſone triplex exigit diſtictio. ſ. ſin
gularitatiſ. ⁊ naturalis i cõicabilitas ac ex
cellẽtia dignitatis. Propter p̃mũ nullũ
vnibile eſt pſona Propter 2ᵐ aia nõ eſt
pſona. S; ꝓpter 3ᵐ xp̃s ſm ꝙ eſt hõ nõ
eſt pſona. Ex his p; que ſint v̾a vel falſa
inter has q̃ttuor ꝓpões. Prima pſona
aſſũpſit pſonã. 2ᵃ natura aſſũpſit pſonã
Tertia natura aſſũpſit naturaȝ. Quar-
ta perſona aſſũpſit naturã. Prime due
ſilr ſt falſe. Tertia vno mõ eſt falſa. alio
mõ eſt vera. Si eni ſumat natura ꝓut ẽ
cõis trib⁹ perſonis ſic ẽ falſa. Si vero ſu
mat natura ꝓut ẽ i pſona filij ſic eſt vera
Quarta ãt p̃poſitio ſimplicit ẽ vera. ad
intelligẽtiã hoꝝ nota ꝙ tres fuerunt opi
niones de incarnatiõe xp̃i. Pria opio di
cebat ꝙ fili⁹ dei aſſũpſit hoĩeȝ. Secun
da dicebat ꝙ aſſumpſit hũanã naturaȝ.
Tertia dicebat ꝙ aſſũpſit hoĩẽ vt veſtẽ.
Prima opio nõ tenet. q2 ponit ꝙ in xp̃o
ſũt due perſõe qd eſt falſuȝ. Scda cõis ẽ
⁊ vera q2 ponit ꝙ xp̃s ẽ vnũ ſolum. l; ſit
aliqd ſm ꝙ hõ. Itẽ põit ꝙ aſſumẽs nõ ẽ
aſſũptũ. Itẽ ꝙ ille hõ diuina ẽ eẽntia ⁊ ecõ
tra. Itẽ ꝙ ois ꝓprietas filij dei ieſt ei. ⁊
ecõtra. Tertia opinio tãq̃ꝫ heretica r̃pro
bat q2 ponit nõ eẽ i vna pſona xp̃i duas
nãs. ⁊ ꝙ due ſubſtãtie hũane nature. ſ. ⁊

diuine nõ ptinẽt ad pluralitatem filij dei.
Dicimus ergo ꝙ tãta ẽ ibi vnio. vt qcqd
dicit de filio dei dicat de filio hoĩs ⁊
ecõtra. His tñ exceptis i qb⁹ exprimitur
vnio vel claudit negatio. ſ. vt ſiat voca-
bulũ i quo aliqua repugnãtia icludit: ſi
cut eſt vniri. icarnari. aſſumi. aſſũere: in
qb⁹ icludit reſpect⁹ vnionis vni⁹ nature
ad alterã. ⁊ tũc non tenet p̃dicta regula.
Similr nõ tenet ſi in vocabulo icluditur
negatio alicui⁹ cui⁹ oppoſitũ alteri ſi cõ
petit. ſicut icipere eẽ creari ⁊c̃. Nota ꝙ
ꝓprie loquẽdo cõpoſitio ẽ cõpoſitoꝝ. cõ
iũctio. eſt corporis ⁊ aie. vnio eſt diuine
nature ad hũanã. tñ ponit vnũ qñ; ꝓ re-
liquo. Quinqȝ fuerũt ſtat⁹ p̃mi hoĩs. ⁊
de quolib; ſtatu recepit xp̃s aliqd. Pri
mus inocẽtie de quo xp̃s accepit pcti im
munitatẽ. 2ᵒ gr̃e de quo accepit plenitu
dinẽ gratie. 3⁹ culpe de quo accepit recõ
pẽſationẽ pene. 4⁹ penie de quo accepit
paſſionẽ doloris ⁊ triſtitie. 5⁹ glorie de
qᵒ accepit plenã fruitõȝ. Corpus xp̃i ſm
Damaſce. formatũ fuit ex ſãguine beate
virginis nõ ex carne. Nã vere mr̃is ẽ ſm
philo. materiaȝ tñmõ miniſtrare ſ; da-
re virtutẽ formatiuã q̃ actiue naturã ſeu
materiaȝ format ẽ pr̃is ⁊ nõ mr̃is: Cum
igitur beata virgo ꝓprietatẽ vere mr̃is
habeat oȝ ꝙ materiaȝ cõtulerit q̃ ſm na
turã ſit materiã. cõueniẽs hũano corpo
ri. ⁊ tñ itegritatẽ virginalẽ ñ polluat. Ta
lis ãt materia nõ eſt caro q2 dicit philo.
ꝙ id qd ẽ ps actu ñ ẽ mat̃ia gñatiõis cu;
nõ ſit in potentia totũ. Caro ãt ẽ ps actu
vñ nõ eſt materia gñationis. Talis quo
qȝ materia nõ fuit ſemẽ femineũ. q2 hoc
puritati v̾ginis nõ ꝯueniebat. nec ẽt ſm
phm̃ ẽ neciũ ad gñatiõȝ q2 alique mu-
lieres cõcipiũt ſine ſemiatõe. Talis ergo
mat̃ia fuit ſãguis. q2 ipe ſ; philoſophũ
eſt in nobis materia gñatõis. Qꝫ ãt dicit
Apo. ad ro. primo. Qui factus eſt ei ex
ſemine. Dauid. intelligẽdũ eſt originali
non materialiter. Virtus autē formati
ua in beata virgine nõ fuit ex pᵗe carnali
ſed ex virtute altiſſimi.

¶ De vtilitate incarnatōis. Cap. 9

a Miſim⁹ p pctm̄ ꝓpa excellētia. mē
tis inocētiā ac dei aicitiā. Hec āt
recuparе oportuit p bñficiū ſalua
toris. Excellētiā eni recupare ñ potuim⁹
niſi p excellētiſſimū recupatorē. q2 ſi per
aliquā merā creaturā repati eſſem⁹. tūc
oporteret nos eē ſubiectos illi creature.
inocētia. n. repari ñ pot. at. niſi p ſatiſfa-
ctorē ſufficientiſſimū q eēt de⁹ 7 hō. de⁹
qdez q ꝓ hōie ſatiſfacere poſſet hō ve-
ro de gñe ade q peccauerat. ille nāq3 cō
grue ſatiſfacit q pōt 7 d3. ſ3 nō pōt niſi
de⁹. nec d3 niſi hō. aicitia ſimilr nō po-
terat reformari niſi p mediatorē conue-
niētiſſimū q. ſ. vtriq3 pti cōformis eſſet.
7 vtriq3 pti aic⁹. hoc vero xp̄o cōuenit q
eſt deo pr̄i ſilis p diuinitatez 7 hōi lapſo p
humanitatez. venit g° de⁹ i icarnatione
tāq3 dñs ad ſuos vt eos corrigēt. tāq3
magr̄ ad diſcipulos vt eos inſtrueret. tā
q3 medicus ad egrotos vt eos ſanaret.
p p^m oñdit de⁹ potentiā. p 2^m ſapiaz per
3^m bonitatē. quattuor fruct⁹ incarnatōis
ponit Ber. dicēs. Māna de celo deſcen
dit vt gaudeāt eſuriētes. vinea celi bo-
tros erupit vt gaudeāt ſitiētes. oleū ef-
fuſu3 eſt vt gaudeāt egrotātes. lapis ſi-
ne māib⁹ d mōte pciſus eſt vt timeāt ne-
gligētes. xp̄o hōini plures act⁹ cōueniūt
nobis multū ſaluti fieri pp qd diuerſis
reb⁹ nālib⁹ 7 artificialibus cōpat. 7 ipſe
nāq3 xp̄s dr̄ caput noſtrū ꝓpter ſenſu3
7 motu3 ſpūales quē ſuis mēbr3 influit.
mediator q2 participat ꝓpetates diue 7
hūane nature. 7 iō int deū 7 nos efficaci
ter pōt mediar̄. fundamētu3 ꝓpter fide3
q i nobis illuminat itellectu3. hoſtiū pro
pter charitatē q2 pficit affectū. paſtor in
q3tū incorporat nos eccleſie per ſacram̄
tor participatōe3. hoſtia q2 ſoluit obli-
gatōe3 ꝯctā per pctm̄ originale 7 actua
le. Sacerdos q2 ipe ſe rogat. ipe ſe exau
dit. ipe hu⁹ ſe rogat dñ3. 7 ipe de⁹ exau-
dit ſe hōie3 via exemplo. vita in premio
Ite3 Ber. enumerat. qttuor vtilitates ad
uētus dñi dicens. Venit medic⁹ ad egro
tos. redēptor ad vēditos. via ad errātes.
vita ad mortuos. Oſtēdūt adhuc multe
vtilitates icarnatōis xp̄i: q2 ſ3 de⁹ fact⁹ ē
hō. vt fieret hō de⁹. dñs fact⁹ ē hu⁹: vt fie
ret hu⁹ dñs. de⁹ de celo ad tras deſcen
dit vt hō d tris ad celos aſcēderet: deus
fact⁹ ē filius hominis. vt hō fieret filius
dei. imortalis fact⁹ eſt mortalis. vt mor
tales fierēt imortales. diues inocēs fa-
ctus ē pauper vt paupes fierēt diuites.
obſcurata ē lux vt nos illuminaret. eſuri
uit panis vt nos reficeret. ſitiuit fons vt
nos inebriaret. triſtata eſt leticia vt nos
letificaret. pauebat fiducia vt nos confor
taret. laxata eſt via vt iter nr̄m ad celeſ-
tia dirigeret.

¶ De mirabilibus circa incarnationem
domini. Cap. 10

e Xcellebat icarnatio xp̄i nr̄a3 cor
ruptiōe3 in plurib⁹ per q̄ appa-
ret q ibi natura ſua perdidit iura. Inue
niūt. n. multa tā ex pte mr̄is q3 ex parte
ꝓlis. 7 q3 ex pte modi. q nō ſt ſm viā nē
ſ3 ſm potentiā virtutis ifinite q ſoli⁹ dei
eſt. Mira igit fuerūt i mr̄e que ſ3 Ber.
ſine pudore ſecunda: ſine grauamie gra
uida: ſine dolore puerpera. ibi portauit
ſtella ſolem palmes vitem. riuus fonte3
filia patrem. creatura creatorem. fuit in
q3 mater patris. ac filia nati fuit quoq3
prole poſterior. contento minor mater 7
virgo fuit. 7 cū deo filiū cōe3 habuit. ma
ledictionem legis euaſit vbi maledicte
fuerunt virgines 7 coniugate. Virgines
qd q2 non genuerunt. coniugate vero q2
in dolore peperunt. Sed vtrūq3 beata
virgo euaſit. q2 virgo genuit. 7 dolorem
non ſenſit. Aug. Speculu3 non rumpit
radius ſolis. 7 ita integritatem virginis
ingreſſus: aut egreſſus dei vitiare non
potuit. Mirabilia quoq3 fuerunt in pro
le. quia in inſtanti fuit ibi ſanguinis ſe-
paratio. conſolidatio: figuratio. aiatio.
deificatio. Et q iſta nō fuerūt ſucceſſiua
patet ex ſcriptura Iere. femina circun-
dabit virum. Patet etia3 ex virtute agē
te ſpūs ſcti cui⁹ ē ſubito opari. Quis āt

Ione ftlij: vel ꝙ ipſa trãſeat i aliã: vł alia in ipſam ꝓpter ſimplicitatẽ ꝛ vnitatẽ ipſi us pfectiſſimã ꝓpterea diuinitas ꝛ hũani tas nõ iueniũt i vnitate nature ſ; pſone ꝛ ſic intelligitur illð i ſymbolo Athana ſij. Nã ſicͭ aĩa rõnalis ꝛ caro vnꝰ eſt hõ. ita deꝰ ꝛ hõ vnꝰ eſt xp̄s. ibi nãq; põitur ſimilitudo q̃tũ ad vnitatẽ pſone nõ na ture. q2 caro ꝛ aĩa dñr i hoĩe q̃tũ ad eẽn tiã. ꝛ ↄſtituũt tm̃ vnã pſonã Eadẽ inter diuinitatẽ ꝛ humanitatẽ xp̄i ẽ differentia ꝛ tñ eſt ibi vnitas in pſona ꝛ q2 diuina natu ra i nullo ſuppoſito põt ſubſiſtinere p̃ter q̃ i ꝓpͣ hypoſtaſi iõ vnio illa nõ põt ẽẽ in ꝓpria pſona hoĩnis ſ; dei. ꝛ ꝓpterea deus in vna pſonaꝝ ſuaꝝ fecit ſeipm̃ ſup poſitũ hũane nc̃. Vñ tm̃ ẽ ibi vna pſõali tas ꝛ vnitas pſõał. ſ. ex pte aſſumẽtis. ad eẽ nãq; perſone triplex exigit diſtictio. ſ. ſin gularitatis. ꝛ naturalis icõicabilitas ac ex cellẽtia dignitatis. Propter pmũ nullũ vnibile eſt pſona Propter 2m aĩa nõ eſt pſona. S; ꝓpter 3m xp̄s ſm ꝙ eſt hõ nõ eſt pſona. Ex his p; que ſint va vel falſa inter has q̃ttuor ꝓpões. Prima pſona aſſũpſit pſonã. 2a natura aſſũpſit pſonã Tertia natura aſſũpſit naturã. Quar ta perſona aſſũpſit naturã. Prime due ſiłr ſt falſe. Tertia vno mõ eſt falſa. alio mõ eſt vera. Si eni ſumat natura ꝓut ẽ cõis tribꝰ perſoñis ſic ẽ falſa. Si vero ſu mat natura ꝓut ẽ i pſona filij ſic eſt vera Quarta ãt ꝑpoſitio ſimplicit̃ ẽ vera. ad intelligẽtiã hoꝝ nota ꝙ tres fuerunt opi niones de incarnatiõe xp̄i. Pria opio di cebat ꝙ filiꝰ dei aſſũpſit hoĩe;. Secun da dicebat ꝙ aſſumpſit hũanã natura;. Tertia dicebat ꝙ aſſũpſit hoĩẽ vt veſtẽ. Prima opio nõ tenet. q2 ponit ꝙ in xp̄o ſũt due perſõe qð eſt falſu;. Scða cõis ẽ ꝛ vera q2 ponit ꝙ xp̄s ẽ vnũ ſolum. l; ſit aliq̃d ſm ꝙ hõ. Itẽ põit ꝙ aſſumẽs nõ ẽ aſſũptũ. Itẽ ꝙ ille hõ diuina ẽ eẽntia ꝛ ecõ tra. Itẽ ꝙ oĩs ꝓprietas filij dei ieſt ei. ꝛ ecõtra. Tertia opinio tãq̃ heretica rp̃ro bat q2 ponit nõ eẽ i vna pſona xp̄i duas nãs. ꝛ ꝙ due ſubſtãtie hũane nature. ſ. ꝛ diuine nõ ptinẽt ad pluralitatem filij dei. Dicimus ergo ꝙ tãta ẽ ibi vnio. vt q̃cq̃d dicit de filio dei dicat de filio hoĩnis ꝛ ecõtra. His tñ exceptis i q̃bꝰ exprimitur vnio vel claudit negatio. ſ. vt ſiat voca bulũ i quo aliqua repugnãtia icludit. ſi cut eſt vniri. icarnari. aſſumi. aſſũere: in q̃bꝰ icludit reſpectꝰ vnionis vniꝰ nature ad alterã. ꝛ tũc non tenet p̄dicta regula. Similr̃ nõ tenet ſi in vocabulo icluditur negatio alicuiꝰ cuiꝰ oppoſitũ alteri ſi cõ petit. ſicut icipere eẽ creari ꝛc̃. Nota ꝙ ꝓprie loquẽdo cõpoſitio ẽ cõpoſitoꝝ. cõ iũctio. eſt corporis ꝛ aĩe. vnio eſt diuine nature ad hũanã. tñ ponit vnũ q̃ſi ꝓ re liquo. Quinq; fuerũt ſtatꝰ pmi hoĩnis. ꝛ de quolib; ſtatu recepit xp̄s aliq̃d. Pri mus inocẽtie de quo xp̄s accepit pcti im munitatẽ. 2o grẽ de quo accepit plenitu dinẽ gratie. 3ꝰ culpe de quo accepit recõ pẽſationẽ pene. 4ꝰ penie de quo accepit paſſionẽ doloris ꝛ triſtitie. 5ꝰ glorie de q° accepit plenã fruitõe;. Corpus xp̄i ſm Damaſce. formatũ fuit ex ſãguine beate virginis nõ ex carne. Nã vere mr̃is ẽ ſm philo. materia; tm̃mõ miniſtrare ſ; da re virtutẽ formatiuã q̃ actiue naturã ſcd materia; format ẽ prĩs ꝛ nõ mr̃is: Cum igitur beata virgo ꝓprietatẽ vere mr̃is habeat o; ꝙ materia; cõtulerit q̃ ſm na turã ſit materiã. cõueniẽs hũano corpo ri. ꝛ tñ itegritatẽ virginalẽ ñ polluat. Ta lis ãt materia nõ eſt caro q2 dicit philo. ꝙ id qð ẽ ps actu ñ ẽ mat̃ia gñatiõis cu nõ ſit in potentia totũ. Caro ãt ẽ ps actu vñ nõ eſt materia gñationis. Talis quo q; materia nõ fuit ſemẽ femineũ. q2 ho puritati v̄ginis nõ ↄueniebat. nec ẽt ſm phm̃ ẽ neciu; ad gñatiõ; q2 alique mu lieres cõcipiũt ſine ſemiatõe. Talis ergo mat̃ia fuit ſãguis. q2 ipe ſ; philoſophũ eſt in nobis materia gñatõis. Qꝫ ãt dicit Apo. ad ro. primo. Qui factus eſt ei ex ſemine. Dauid. intelligẽdũ eſt originalr̃ non materialiter. Virtus aute; formati ua in beata virgine nõ fuit ex pt̃e carnali ſed ex virtute altiſſimi.

¶De vtilitate incarnatõis. Cap. 9

a Miſim⁹ ꝑ pcm̃ ꝓpã excellẽtia. mẽ
tis inocẽtiã ac dei aicitiã. Hec ãt
recupare oportuit ꝑ bñficiũ ſalua
toris. Excellẽtiã eni recupare ñ potuim⁹
niſi ꝑ excellẽtiſſimũ recupatorẽ. qꝛ ſi per
aliquã merã creaturã repati eſſem⁹. tũc
oporteret nos eẽ ſubiectos illi creature.
inocẽtia. n. repari ñ potat. niſi ꝑ ſatiſfa-
ctorẽ ſufficientiſſimũ q eẽt de⁹ ⁊ hõ. de⁹
qdez q ꝓ hõine ſatiſfacere poſſet hõ ve-
ro de gñe ade q peccauerat. ille nãqꝫ cõ
grue ſatiſfacit q põt ⁊ dꝫ. ſꝫ nõ põt niſi
de⁹. nec dꝫ niſi hõ. aicitia ſimilr̃ nõ po-
terat reformari niſi ꝑ mediatorẽ conue-
niẽtiſſimũ q. ſ. vtriqꝫ pti cõformis eſſet.
⁊ vtriqꝫ pti aic⁹. hoc vero xp̄o cõuenit q
eſt deo pr̄i ſilis ꝑ diuinitatez ⁊ hoĩ lapſo ꝑ
humanitatez. venit g° de⁹ i icarnatione
tãq̃ dñs ad ſuos vt eos corrigẽt. tãq̃
magr̃ ad diſcipulos vt eos inſtrueret. tã
q̃ medicus ad egrotos vt eos ſanaret.
ꝑ pᵐ oñdit de⁹ potentiã. ꝑ 2ᵐ ſapiãz per
3ᵐ bonitatẽ. quattuor fruct⁹ incarnatõis
ponit Ber. dicẽs. Mãna de celo deſcen
dit vt gaudeãt eſuriẽtes. vinea celi bo-
tros erupit vt gaudeãt ſitiẽtes. oleũ ef-
fuſuꝫ eſt vt gaudeãt egrotãtes. lapis ſi-
ne mãib⁹ ď mõte p̄ciſus eſt vt timeãt ne-
gligẽtes. xp̄o hoĩni plures act⁹ cõueniũt
nobis multũ ſaluti fieri ꝑꝑ qď diuerſis
reb⁹ nãlib⁹ ⁊ artificialibus cõpat̃. ⁊ ipſe
nãqꝫ xp̄s dr̃ caput noſtrũ ꝓpter ſenſuꝫ
⁊ motuꝫ ſpũalez quẽ ſuis mẽbr̃ influit.
mediator qꝛ participat ꝓpetates diue ⁊
hũane nature. ⁊ iõ int̃ deũ ⁊ nos efficaci
ter põt mediar̃. fundamẽtuꝫ ꝓpter fidez
q̃ i nobis illuminat itellectuꝫ. hoſtiũ pro
pter charitatẽ qꝛ ꝑficit affectũ. paſtor in
q̃tũ incorporat nos eccleſie per ſacram̃
toꝝ participatõez. hoſtia qꝛ ſoluit obli-
gatõez ꝯctã per pctm̃ originale ⁊ actua
le. Sacerdos qꝛ ip̃e ſe rogat. ip̃e ſe exau
dit. ip̃e ſu⁹ ſe rogat dñꝫ. ⁊ ip̃e de⁹ exau-
dit ſe hoĩnez via exemplo. vita in premio
Itez Ber. enumerat. q̃ttuor vtilitates ad
uẽtus dñi dicens. Venit medic⁹ ad egro
tos. redẽptor ad vẽditos. via ad errãtes.
vita ad mortuos. Oſtẽdũt̃ adhuc multe
vtilitates icarnatõis xp̄i: qꝛ lꝫ de⁹ fact⁹ ẽ
hõ. vt fieret hõ de⁹. dñs fact⁹ ẽ ſu⁹: vt fie
ret ſu⁹ dñs. de⁹ de celo ad tras deſcen
dit vt hõ ď tris ad celos aſcẽderet: deus
fact⁹ ẽ filius hominis. vt hõ fieret filius
dei. imortalis fact⁹ eſt mortalis. vt mor
tales fierẽt imortales. diues inocẽs fa-
ctus ẽ pauper vt paupes fierẽt diuites.
obſcurata ẽ lux vt nos illuminaret. eſuri
uit panis vt nos reficeret. ſitiuit fons vt
nos inebriaret. triſtata eſt leticia vt nos
letificaret. pauebat fiducia vt nos confor
taret. laxata eſt via vt iter nr̃m ad celeſ-
tia dirigeret.

¶De mirabilibus circa incarnationem
domini. Cap. 10

e Xcellebat icarnatio xp̄i nr̃aꝫ cor
ruptiõez in plurib⁹ per q̃ appa-
ret ꝙ ibi natura ſua perdidit iura. Inue
niũt̃. n. multa tã ex p̄te mr̃is q̃ ex parte
ꝓlis. ⁊ q̃ ex p̄te modi. q̃ nõ ſt̃ ſm viã nẽ
ſꝫ ſm potentiã virtutis ifinite q̃ ſoli⁹ dei
eſt. Mira igit̃ fuerũt i mr̃e que ſꝫ Ber.
ſine pudore ſecunda: ſiue grauamie gra
uida: ſiue dolore puerpera. ibi portauit
ſtella ſolem palmes vitem. riuus fontez
filia patrem. creatura creatorem. fuit in
q̃ mater patris. ac filia nati fuit quoqꝫ
prole poſterior. contento minor mater ⁊
virgo fuit. ⁊ cũ deo filiũ cõez habuit. ma
ledictionem legis euaſit vbi maledicte
fuerunt virgines ⁊ coniugate. Virgines
qď qꝛ non genuerunt. coniugate vero qꝛ
in dolore peperunt. Sed vtrũqꝫ beata
virgo euaſit. qꝛ virgo genuit. ⁊ dolorem
non ſenſit. Aug. Speculuꝫ non rumpit
radius ſolis. ⁊ ita integritatem virginis
ingreſſus: aut egreſſus dei viciare non
potuit. Mirabilia quoqꝫ fuerunt in pro
le. quia in inſtanti fuit ibi ſanguinis ſe-
paratio. conſolidatio: figuratio. aiatio.
deificatio. Et ꝙ iſta nõ fuerũt ſucceſſiua
patet ex ſcriptura Iere. femina circun-
dabit virum. Patet etiaꝫ ex virtute agẽ
te ſpũs ſcti cui⁹ ẽ ſubito opari. Quis ãt

mēbra.corpis xpi fuerūt in cōceptiōe cō-
pleta atqꝫ perfecta vſqꝫ ad aīe ſuſceptio-
nem.ipſoꝝ tamen mēbroꝝ diſtinctio ſm
Aug.tā parua ⁊ tenuis fuit ꝙ hūano vi-
ſui vix poſſet ſubijci.qꝛ tāto fuit minꝰ cor-
pus illud ꝙ̄ alius cōceptus cū formatur
quantū augeri poſſet in vtero infra.46.
dies. Unde miraculoſuꝫ fuit ꝙ in tā par
uo corpe recepta fuit aīa ſed hoc iō factū
fuit vt cōceptio xpi quantuꝫ ad tps manē
di in vtero nō eſſet nr̄e cōceptioni diſſimi
lis. Preterea ab inſtāti cōceptiōis. ſciuit
oīa etiā ſm ꝙ hō. Itē in fruitione fuit pfe
cta aīa eius.vnde quātuꝫ ad hoc nō ſoluꝫ
fuit viator:ſed etiā cōprehēſor. Iteꝫ mun
dus fuit ab oī pctō.⁊ plenus oīa gr̄a ⁊ v̄
tute. Habuit quoqꝫ patrē in celis.⁊ ma-
trē in terris.ſed pr̄eꝫ ſine matre:⁊ mr̄em
ſine pr̄e. Itē per incarnatiōeꝫ ipſe dn̄s fa
ctus eſt ſeruꝰ. Eternꝰ factꝰ eſt tpali.imen
ſus factꝰ eſt puulus.fit ſūmus imus.incō
prehenſibilis fit localis.ſimplex fuit cō-
poſitus. Dicit Aug. Videt̄ inuiſibilis. pal
patur ipalpabilis.imortalis occidit̄. Itē
Augu. Quis vnꝙ̄ extimare poſſet vt por
taretur manibꝰ femineis portator orbis.
panis angeloꝝ mādūcaret̄ ſeu aleret̄.vir
tus celoꝝ ifirmaret̄ vita oīum moreretur
Hic quoqꝫ notandū eſt ꝙ ſic̄ in diuinis ē
trinitas pſonaꝝ in vnitate eſſentię. ita in
xpo eſt trinitas eſſentiaꝝ ſeu naturarū in
vnitate pſone.qꝛ ſic̄ in diuinis per diuer
ſas pſonas non diſtinguit̄ eē.ſic in xpo p
diuerſas naturas nō diſtinguit̄ perſona.
Deniqꝫ xpi incarnatio fuit mirabil̄ ex mō
qꝛ cum tres modi pducendi hoīem p̄ceſ
ſiſſent.primꝰ.vꝫ.nec de viro:nec de mu-
liere.ſic̄ in adā.ſcōs de viro ſine muliere
ſicut in eua.tertiꝰ de viro ⁊ muliere ſic̄ in
oībus cōcupiſcibilit̄ natis. Ad complemē
tum decuit vniuerſi q̄rtū modū itroducē
di vt.ſ.hō de muliere fieret ſine viro per
virtutē operatoris. In ɔceptiōe ergo fi-
lij dei ſimul cōcurrūt virtus inata:infuſa
⁊ increata. Virtus inata mīaꝫ miſtrauit.
Virtus ifuſa purificādo ad vniōnē verbi
adaptauit: adaptatiōe dico cōgrue natu

re. Virtus increata ſubito pfecit qđ na-
tura nō potuit niſi ſucceſſiue.

De natiuitate dn̄i. Cap. 11

N Atiuitas xpi triplex eſt.ſ. diuina:
humana: ⁊ gratuita prima eſt ex
pr̄e. 2ª ex matre. 3ª fuit in mente
De pr̄e naſcit̄ etnalr̄.de mr̄e tpalr̄.i mēte
ſpūalit̄. Et iſte tres natiuitates ſumūt̄ ſꝫ
tres ſubās q̄ ſunt i xp̄o.ſ.ipſiꝰ diuitas.ca
ro.⁊ ſpūs. Nā ex pr̄e naſcit̄ deus.ex mr̄e
caro.ex mēte naſcit̄ ſpūs.ſ.p gr̄aꝫ. Ex pr̄e
naſcit̄ ſp ex mr̄e naſcit̄ ſemel.i mēte naſci
tur ſepe. Scđm natiuitatē diuinā xp̄s hꝫ
pr̄eꝫ ſine mr̄e.ſꝫ hūanā hꝫ mr̄eꝫ ſine pr̄e.
ſm gratuitā hꝫ pr̄eꝫ ⁊ mr̄eꝫ.ſm illō. Qui
fecerit volūtatē pr̄is mei ⁊c̄. Mat.12. His
tres natiuitates repn̄tat ecc̄ia in die nati
uitatꝭ eiꝰ.pmā.ſ.dinā i miſſa q̄ cātat̄ i no
cte. Eſt.n.nobꝭ hec natiuitas occulta. Iſa.
Gn̄atiōeꝫ eiꝰ qs enarrabit. Scđaꝫ i miſ-
ſa q̄ cantat̄ in aurora.qꝛ natiuitas hūana
ptīꝫ fuit occulta.ptī māifeſta. Occulta qđ
quātū ad modū.qꝛ natꝰ ē de v̄gine:ſꝫ ma
nifeſta quātū ad fcm̄. Tertiā.ſ.gratuitā i
miſſa q̄ cātat̄ in die.qꝛ natiuitas gratuita
ē māifeſta i q̄ xp̄s p affectū cōcipit̄.p effe
ctū naſcit̄.p pfectū nutrit̄. Iſa. A timore
tuo ɔcepimꝰ ⁊ pepimꝰ ſpm̄ ſalutis. De di
uina itaqꝫ gn̄atōe hr̄ pꝰ li.ſꝫ nūc de hūana
pſequēdū ē. Nota itaqꝫ ꝙ ſꝫ v̄ba apl̄i
vbi ait. Appuit gr̄a.d.ſ.n.o. ho.eru.n.⁊c̄.
Natiuitas xpi fuit gr̄oſa:gl̄ioſa:copioſa:
fructuoſa Gratioſa qꝛ appuit gr̄a. Gl̄io
ſa qꝛ ſaluatorꝭ nr̄i di. Copioſa qꝛ oībꝰ ho
bus. fructuoſa qꝛ erudiens nos. Iſte fru
ctus natiuitatis xpi duplex eſt.ſ.reſpectu
tēporis p̄ſentis ⁊ futuri. Itē reſpectu tē-
poris p̄ſentis duplex eſt fructꝰ.primꝰ eſt
declinatio mali.ibi.vt abnegātes impie-
tateꝫ quo ad malū qđ eſt cōtra fidem.⁊ ſe
cularia deſideria quo ad maluꝫ qđ eſt cō
tra bonos mores. ſcđus fructꝰ eſt opera
tio boni.ibi. ſobrie quo ad nos.iuſte quo
ad proximum.⁊ pie quo ad deū. Item re
ſpectu futuri tēporis duplex eſt fructus.
primus eſt ſpei in reſurrectione.ibi. expe
ctātes beatā ſpē.ſcđs gaudij in glorifica

tiōe.ibi.⁊ aduētum magnū dei. Appuit
n.in natiuitate xp̄i benignitas ⁊ humani
tas de tripl:ci latibulo.ſ. de ſinu p̄ris in
q° celabat̄.de vmbra legis in q° figura-
bat̄.ꝺ vētre mr̄is i q° formabat̄. Jſte nā
ꝙ agnus ſoluit ſignacula libri ſignati.
Natiuitas xp̄i fuit hōeſta vtilis ⁊ iocun
da.Quid āt vtili⁹ ſalute hoīs. Uocabis
inqt nom̄ ei⁹ ieſū q ſaluū faciet populuꝫ
ſuū.certe a formidie tioris.ab imanitate
lāguoris a detētōe carceris.a ſubiugatio
ne hoſtis.Quid hōeſti⁹ ptu v̄gis.vbi vir
go ē q̄ gnāt.deus ē q gnātur.ſpūs ſctūs
q opat̄ i gnātiōe. Quid iocundius ortu
dei ⁊ hoīs.Gauiſi gō q p̄ceſſert.vt abra
hā q exultauit vt videret dieꝫ dn̄i. Jo.8.
Jtē q ſequūt̄ ga.i ꝺ.ſp.Ad phili.4. Jteꝫ
q p̄ntes erāt vt angeli decātātes:⁊ paſto
res vidētes Jo.i vt̄o ſentientes.⁊ ſymeō
ꝯplexās.ſꝫ marie v̄go ip̄ꝫ gnāns.Luc.i.
Et ex ſpi.m.i.ꝺ.ſa.m.'Protulit i natiui-
tate nobis beata virgo fructū q fuit ſemi
natus in ꝯceptōe gemiauit in natiuitate.
collect⁹ i pānoꝝ īuolutōe.ad donū alla-
tus i purificatōe.flagellat⁹ in ſtipite.vēti
lat⁹ i falſoꝝ teſtū accuſatiōe.imolatus in
paſſione.purgatus in reſurrectione.co-
medit̄ i quotidiana eucharīſtie ſuſceptōe
⁊ in celeſti fruitōe.Beata itaqꝫ v̄go ē ce
lū q̄ xp̄m rorauit.ip̄a nubes q̄ xp̄ꝫ pluit.
ip̄a tra q̄ xp̄m germiauit i natiuitate dn̄i
fuit btā v̄go tra ꝺ cui⁹ lio format⁹ ē vēt⁹
terra ꝺ q̄ orta eſt vitas. tra ꝺ q̄ ort⁹ ē fru
ct⁹.terre ſublimis.terra bōa i q̄ ſem̄ ceci
dit.tra fluēs lacte ⁊ melle. tra germinās
herbā virentem.tra de qua oriebat̄ fons
irrigans vniuerſam ſupficiem terre.

C De circuncīſione dn̄i Cap. 12

Jrcūciſionē accepit xp̄s multipli
c ci rōne.p° vt legē quā dedit alijs
⁊ ip̄e cōpleret.2ª vt humilitatem
oſtenderet.qꝛ.n.cerimonialib⁹ ad que n̄
tenebat̄ ſe ſubiecit. ip̄e nanqꝫ dn̄s legis
fuit.3° vt ſanguinem ſuum p nobis nō ſo
lū i etate virili:ſꝫ ēt in infantia funderet.
4° vt circūcidendos fore ſpiritualiter oñ
deret.Quinto vt hereticos confunderet
qui dixerunt eum non verum corpus. ſꝫ
fantaſticū habuiſſe.6° vt iudeis ſatiſſace
ret q ſcādalizati fuiſſēt ſi circūciſionē nō
accepiſſet.7° vt legē veterē approbaret q̄
vſqꝫ ad ip̄m obſuāda fuit.Legalia enim
ſm Aug.fuerunt an̄ paſſionē viua ⁊ poſt
paſſionē dn̄i mortua. ſꝫ poſtq̄ p mūduꝫ
claruit euangeliū ſepulta.Circūcidit̄ Je
ſus nō ſolū circūciſione legali.ſꝫ ēt circū-
ciſione ſpūali.Un̄ poſſumus circūciſio-
nē quadruplicē aſſignare.Prio circunci
dit euꝫ pater cultello paupratis i natiui-
tate.2° circūciderunt eū pentes ei⁹ octa-
uo die cultello penalitatis. 3° circūcidit̄
ſ oi vita ſua cultello humilitatis.4° circū
ciderunt euꝫ iudei i paſſione cultello cru
cis.⁊ h° p milites pilati.Circūcidit̄ etiaꝫ
Jeſus i ſuis quadruplicit̄.Prio p ꝯtra
ctores q auferunt amicos ⁊ famā.2ª per
raptores q auferunt bona tp̄alia.3° p he
reticos q auferunt aīaꝫ.4.p tyrānos qui
auferūt corp⁹.Circūciſio nr̄a ſpūalis du
plex eſt.Prima mētis in p̄nti a culpa.2ª
corpis in futuro a pena.Prima ſignifi-
cata eſt p circūciſionē ſolēnem q̄ facta eſt
in Egypto.⁊ hec triplex eſt.ſ. icipientiuꝫ
a vitijs cultello iuſtitie. Jteꝫ p̄ficientiū
a ſupfluis cultello miſericordie.Jtē per
fectorū a mūdialibus curis cultello cha
ritatis pfecte.2° ſignificata eſt p circūci-
ſionē factā i galgalis i terra pmiſſionis.
qꝛ in octaua reſurrectōis p petrā xp̄m cir
cūcidimur ab oīb⁹ miſis.Ex q̄ pꝫ ꝙ effica
cio ē noſtra circūciſio ſpūalis q̄ iudeoꝝ
carnalis.qꝛ illorum circūciſio licet pctm̄
originale tulerit:tamē ianua paradiſi nō
apuit.ſꝫ noſtra vtrūqꝫ facit.Jn hac ma-
teria duo tangūtur.Primū ē xp̄i humi-
litas in circūciſiōe.2m eius ſublimitas in
noīs ipoſitiōe.Uocatū eſt inqt nomē ei⁹
ieſus.Dignitas āt h⁹ noīs multiplex eſt.
Eſt.n.ab eterno ꝯſecratū.vt dicit Ber.Ab
antiqs p̄figuratū.ſ.in Joſue.A pphetis
deſideratū. Jſa.Nomē tuū i deſiderio
aīe.A ſctis p̄rib⁹ pphetatū Salomonis
oraculo.A deo noīatū.Apo.ad philip.3.
Dedit illi nomē ⁊c.Ab angelo p̄nūciatū

Luce p̃°. Scm̃ nom̃ eius. Ab Apoſtolis
magnificatum. Act. 5. Ibãt apoſtoli gau
dẽtes ⁊c̃. A martyrib⁹ teſtificatũ qꝛ ꝑ no
mine paſſi ſunt. A cõfeſſorib⁹ collaudatũ
p̃s. Laudate pueri dñm ⁊c̃. A ſcis v̄gini
bus p̃guſtatũ. Cañt. j. Oleũ effuſuꝫ nom̃
tuũ. Jeſus eſt mel i ore. melos i aure. iubi
lus in corde. Ab oib⁹ ſcis exaltatum. p̃s.
Magnificate dñm mecũ. ⁊ ex. n. e. i idip̃ꝫ
Petr⁹ actuũ q̃rto. Nõ eſt aliud nomen
ſub celo i quo oporteat nos ſaluos fieri
In hoc noie ieſus ſunt qnqꝫ lr̃e que p̃nt.
eſſe initia iſtaꝝ dictionũ. Jocũditas me
rentiũ. Et̃nitas viuẽtium. Sanitas lan-
guẽtiũ. Vbertas egẽtiũ. Satietas eſuriẽ
tiũ. Et hoc nomẽ Jeſus xp̃o cõuenit tri-
plicit̃. Primo rõne nature. vt q ex dina
natura erat ſaluator auctoritate ex hũa-
na natura fieret ſaluator myſterio. vt ven
dicaret ſibi nomẽ ſaluatoris. 2° rõne de
cẽtie. qꝛ decuit vt ex re nomẽ hr̃et. Vñ qꝛ
ſaluat a peccato. a diabolo ⁊ ab inferno
merito nomen habet illi beneficio con-
gruens. 3° ratiõe efficacie. qꝛ xp̃s nos ſua
paſſione ſaluauit.

¶ De baptiſmo dñi. Cap. 13

I n baptiſmo dñi notat̃ ipſius hu
militas. ⁊ nr̃a vtilitas. Ipſi⁹ hũi
litas notat̃ i q̃ttuor. Prio qꝛ ve
nit Jeſus. ſ. auctor ſalutis. ⁊ nõ indigens
ſalute. 2. qꝛ ad iordaneꝫ vbi creator ele-
mentoꝝ ſubiecit ſe humili elem̃to aq̃. 3.
qꝛ ad hoieꝫ. i. Joãnẽ. ſcꝫ dñs ad ſeruum.
rex ad ſcutiferꝝ. ſol ad luciferũ. 4. vt ba-
ptizaret̃ ab eo. ſ. fons a riuo plenitudo a
ſtila. auctor baptiſmi a baptiſmi miniſtro.
Vtilitas nr̃a notat̃ in q̃ttuor q̃ circa xp̃ꝫ
baptizatũ euenerũt. Prio qꝛ cũ xp̃s ba-
ptizat⁹ fuit ꝯfeſtiꝫ aſcẽdit de aq̃ ꝑ qd̃ no
tat̃ i nobis gr̃e iſuſio. hõ eni ꝑ baptiſmũ
liberatus a culpa ad v̄tutẽ ſtatiꝫ aſcẽdit.
2. aptũ ẽ celũ ꝑ qd̃ notat̃ ꝑ baptiſmũ aſ-
cẽdẽtis euolatio. 3. deſcendit ſpũs ſctũs
corꝑali ſpẽ ſicut colũba i ip̃ꝫ ꝑ qd̃ notat̃
ꝙ baptiſm⁹ facit hoieꝫ tẽplũ ſpũs ſci. 4.
vox pr̃is fcã ẽ. Hic ẽ fili⁹ me⁹ dilectus in
quo notat̃ ꝙ per baptiſmũ de filio ire fit
fili⁹ gratie. In baptiſmo xp̃i notant̃ ſub
ſtãtialia baptiſm. nr̃i. ſ. baptizãs ⁊ bapti
zãdus. mat̃ia. forma. ⁊ itẽtio. Baptizãs
fuit Joãnes i quo miniſtri ſãctitas d̃ſigna
tur. Baptizandus fuit xp̃s. nr̃m baptiſ-
mũ ꝯſecrãs. qꝛ tactu ſue mũdiſſime car-
nis viꝫ regeneratiuã cõtulit aqs. Mate
ria fuit aqua magis ꝯueniẽs ⁊ cõis ceteris
liquorib⁹ ad baptiſmũ exñs. forma ve-
ro notat̃ per teſtimoniũ trinitatis. fuit
eni ibi pr̃ i voce. fili⁹ i carne. ſpũs ſcũs in
colũbe ſpẽ. Itẽtio ꝯſeqt̃ formã. Voces
n. vt ait phũs ſigna ſunt earũ q̃ ſunt in
aĩa paſſionũ. Per vocẽ pr̃is q̃ audita ẽ
in baptiſmo xp̃i notant̃ qnqꝫ dignitates
⁊ excellẽtie xp̃i Cum eni dr̃. hic ẽ. cõmen
dat̃ xp̃s a vera eẽntia qꝛ ſolus d̃s hꝫ ve-
rũ eẽ. Oẽ ei eẽ a forma ẽ. d̃s aũt forma ẽ
ſine materia vt dicit Boeti⁹. Cũ dicit̃. fi
li⁹. ꝯmẽdat̃ xp̃s a ſimilitudinis paterne
ꝯueniẽtia. ex eo nãqꝫ dicit̃ filius. qꝛ fit vt
ille ꝑꝑ qd̃ fili⁹ dicit̃ imago pr̃is poti⁹ ẽ
q̃ ſpũs ſcũs ꝑꝑ rõneꝫ quã hẽs li. p̃mo.
Cũ dicit̃ me⁹ ꝯmẽdat̃ a ſub̃e idifferẽtia.
dicitur. eni meus. i. mihi ſub̃alis. Cũ di
citur dilectus cõmendat̃ ab amoris be-
niuolentia. Ideo pater diligit filiũ. ⁊ oĩa
q̃ hꝫ dedit i manu eius. Cuꝫ dicit̃. i quo
mihi cõplacui. cõmedat̃ a ſp̃ali cõplacẽ
tia. Sꝫ nota ꝙ placitũ eſt qeta volunta
vñ cõplacui. i. cũ ſpũ ſcõ i filio ſm̃ natu-
ram aſſumptam quieui.

¶ De plenitudine gr̃e xp̃i. Cap. 14

P Oſt hoc cõſiderãdũ ẽ verbum in
carnatuꝫ q̃ntum ad plenitudinẽ
chariſmatũ ſpũaliũ q̃ ſit plenitu
do gratie i affectu. plenitudo ſapie i in-
tellectu ac plenitudo meriti in ope ⁊ ef-
fectu. Circa p̃mũ notandum eſt ꝙ i xp̃o
a ſui cõceptõe fuit plenitudo gratie q̃n-
tum ad gratiã pſone ſingularis. ⁊ q̃ntũ
ad gratiã capitis. ⁊ q̃ntum ad gr̃aꝫ vnio
nis. ⁊ hec triplex, gratia eſt eadem in eẽn
tia. ſed differunt in effectu. Gratia enim
perſone ſingularis eſt gratia habitualis
quam habuit completiſſime ⁊ pleniſſi-
me xp̃s. excepta fide ⁊ ſpe q̃s v̄tutes nõ

habuit ſed iã qd eis ſuccedit i pria. q2 ſi
dei ſuccedit cognitio ſpei.ſpei vero ſucce
dit cõprehēſio rei.Sciēdū aūt q pdicta
gra pſona ſingularis exuberat i xpo ita
q influit in mēbra corporis ſui myſtici
ſenſuz ꝛ motū ſpūalem.ſm fontalē ple-
nitudinē ois gr̄e in ipo hitantis dicitur
gra capitis.vnde nota q xps ſm vtrãqz
naturã dicitur caput eccl'ie.q2 nō ſolum
in qtū ds.ſ3 ēt in qtū hō influit ſenſum
ꝛ motū ſpūs ꝛ gr̄e in oēs q adherēt ei vl'
p fidē rectã vel p fidei ſacrm. S3 in qtū
hō influit eã p motū meriti.ꝛ illud meri
tū qd nō ſolū ex cõgruo.ſ3 ēt cõdigno me
riti influit mēbris gr̄az.ꝛ hoc habuit ex
vnione ad verbū.Ex predictis collige q
xps in qtū hō dicit' cap eccl'ie triplici rō
ne.Primo pp influētiã gr̄e ſic dcm̄ eſt.
2° pp cõformitatē nature quã h3 cap ad
mēbra q2 l3 xps excellat mēbra ſua qtuz
ad naturã diuinitatis tñ cõformis eſt illis
i natura hūanitatis.3.dicit' cap metapho
rice.q2 ſic corpus xpi verū cõſtat ex puriſ
ſimis mēbris.ita corpus eius myſticum
ex puris fidelib⁹.Nã de plenitudine ei⁹
oēs accipiunt bñficiū gr̄e ꝛ ſpūs q ad eũ
accedunt vel p fidē rectã.vel per fidei ſa
cramētū.Alia rõne ſm q hō dr̄ caput.ſ.
pp nature cõformitatem quã caput hēt
ad totū corpus vt ſupra dcm̄ eſt. Pre-
terea ſm q eadem gr̄a ſingularis pſone
hilitauit humanã naturã xpi ad vnionez
verbi.vt v3 digna eēt vniri tãte celſitu-
dini.vocat' gr̄a vnionis p quã xps nō tm̄
felicitate glorie.vez ēt adoratiōe latrie
dignus fuit.Attamē inquãtum eſt con-
ſtructio trãſitiua.cū dr̄ gr̄a vniōis ē vnio
hūane nature ad diuã naturã q gratis ꝛ
ſine meritis data ē hūanitati xpi. Sicut
enī differt gr̄a hitualis a gr̄a pſonali.ꝛ
a gr̄a capit' .ſic vnio differt a gr̄a hitua
li.pp q dr̄ in Joāne q ſpūs ſcūs datus
eſt ei nō ad mēſurã.qd dupliciter exponi
tur.Primo ſic nō ad menſurã.i. totalit'
ꝛ nō particulariter.vt qcqd potuit deus
ei de ſpū ſcō dare dedit ei.Scdo ſic non
ad menſurã.i.ſup oēm portionē reſpec-
tu aliorū hoīum.De hoc qd dicit ioānes
Plenū gratie ꝛ veritatis. nota q multi
pliciter diſtinguitur plenitudo. Prima
eſt ſufficiētie que in quolibet iuſto repe-
ritur.ſecunda eſt copie q fuit i apoſtolis
ꝛ in Stephano.Actuū.7.Stephanus ãt
ple.gr̄a ꝛ for.tertia eſt vniuerſalitatis que
eſt in eccleſia cui nullū donum deeſt. 4.
eſt excellentie que fuit in beata virgine q
oēs ſcōs excedebat i gr̄a.Ecc.24.In me
ois gr̄a.Luce.i.c.Aue gr̄a ple.5ª ſupef-
fluentie q fuit in xpo. Joã.pmo. Plenū
gr̄e ꝛ veri.Circa inocentiã xpi hoc ſcien-
dū eſt q habuit imunitatem ois culpe.ꝛ
quãtū ad actū. ꝛ quãtū ad poſſe.q2 non
peccauit nec peccare potuit.nec pcm̄ ori
ginale a pr̄e traxit.q2 pr̄em nō hūit car-
nalē.nec a matre hūit pcm̄ quã ſpūs ſan
ctus totaliter a fomite liberauit.

¶ De plenitudine ſapie xpi. Cap. 15

Sicut i xpo fuit ois plenitudo gr̄e
ita ꝛ ois plenitudo ſapie. nō ſo-
lū quantū ad cognitionē. verū ēt
qtum ad mōs ꝛ vias cognoſcendi q ſūt
qnqz. Primus eſt cognitio ſempiterna
lis ex pte diuinitatis. ꝛ hoc mō cognoſcit
oia ſimul.ſ.finita ꝛ īfinita.q2 apd deum
ois īfinitas ē finita.De⁹.n.videt multa ī
vno.i.in ſe ipo.vñ nō differt qd videt.ꝛ p
quod videt.q2 videt ſe per ſe ꝛ i ſe videt
oia.nō ſolū q fecit.ſ3 que facere pōt que
ſunt infinita.ſecundus modus ē cogni-
tio ſenſualitatis ex pte carnis. ꝛ iſte mo
dus ē cognitio p expientiã qua xps non
ſenſit omnia ſimul.q2 ſenſus non eſt pti
ceps rerum niſi ad preſentiã obiecti. ter
tius modus eſt ſpiritualis ex parte men
tis.ꝛ iſte triplex fuit.ſ.p naturaz.per gra
tiam.ꝛ per gloriã.Per naturã eſt igitur
tertius modus cognoſcendi quo chriſt⁹
cognouit omnia que ſpectant ad vniuer
ſi conſtitutionem. ſed longe excellentius
quam adam etiam exiſtens in natura in
ſtituta. quartus modus eſt per gratiam
hoc modo xps cognouit omnia que ſpe
ctant ad hūani gn̄is redēptionē. lōge tñ
excellēti⁹ q aliqs pphetaz.vel ēt ãgelo

rū. Nō ſolū.n.habuit xp̄s ſciaꝫ ꝑ hitum.
vt Adā ⁊ āgeli.ſꝫ ēt ꝑ hitū īfuſū velut ſci
ꝑ grāꝫ illumiati.cognitionē n̄ hūit ꝑ hitū
acq̄ſitū q̄ ꝓꝑ īꝑfectōeꝫ i xp̄o n̄ fuit. 5ꝰ mo
dus ē ꝑ glīaꝫ.hoc mō cognouit oīa xp̄s fi
nita qḋ cognitiōe actuali īfinita non niſi
cognitiōe hituali vel exceſſiua. Aīa.n.xp̄i
ꝑ gloriā cōp̄henſiōis capiebat q̄cūqꝫ ca
pe pōt natura finita vnita īfinito. Scien
dū ergo ꝙ res dupliciť hn̄t cognoſci i ar
te.ſ.vel ab ip̄o artifice.vel ab alio artē cō
templāte.vtroqꝫ mō cognouit xp̄s res.
Prio mō ꝑ naturā diuitatꝭ.2° mō ꝑ na
turā ꝯp̄hēſionis. Patēt igiť ex p̄miſſis
qnqꝫ dr̄e cognitōis que erāt i xp̄o. Per
p̄m.n.mōꝫ hūit cognitōem vt deus ꝑ 2m
vt hō.ꝑ 3m vt viator.ꝑ 4m vt illumiator.
ꝑ 5m vt cōp̄hēſor. Xp̄s ſꝫ vtrāqꝫ naturā
dr̄ lux.q2 ſꝫ diuitatē illuiat intꝰ aīaꝫ. ⁊ ſꝫ
hūanitatē īformat exteriꝰ vitā.⁊ hoc tri-
pliciť.ſ.miraculis.p̄dicatōibꝰ. ⁊ exēplis.
Pm ē potētie.2m ſapie.3m bonitatꝭ. No
ta p̄terea ꝙ ſcia xp̄i hoīs lipidiſſima ē in
ter ſcias creatas.q2 nihil hꝫ āmixtū ꝺ ſuo
ꝯrio.vel actu.vel potētia.p̄pťi cum n̄ poſ
ſit aliq̄t ignorare ꝓꝑ ſui vnionē ad v̄bū.
tn̄ quia aīa xp̄i creatura ē nō ē ſcia eiꝰ ita
lipida ſic̄ dei quāuis ſcit oīa ſicut deus.
Qḋ dr̄ Jeſus ꝓficiebat ſapia ⁊ etate co-
rā deo ⁊ hoībꝰ.nō ē itelligēdū ꝙ i ſe ꝓfe
cerit.q2 ab īſtāti cōceptiōis ſapia plenus
fuit. Sꝫ potiꝰ i aliꝭs q̄ doctria ſua ⁊ exem
plo ꝓfecerūt.⁊ hoc corā deo.i. ad gloriā
dei ⁊ hoībꝰ.i. ad vtilitatē hoīuꝫ. Profi-
ciebat tn̄ ieſus ēt i ſe cognitōe expimētali
⁊ ſenſuali.q2 ſꝫ Apo.didicit ex his q̄ paſ
ſus ē obediētiā. ¶ De merito xp̄i Ca. 16

s Jmul fuit xp̄s viator ex cōp̄hen-
ſor ab īſtāti cōceptiōis ſue. Ex tē
n. cepit mereri ⁊ frui. Meruit āt
inquātū viator nō inquantū cōp̄henſor:
Perfectio ⁊ plenitudo meriti xp̄i notať
in iſtis. Primo quātū ad euꝫ q̄ mereba
tur.q2 n̄ tm̄ hō.ſꝫ ēt deꝰ.2° quātū ad tp̄s
quo merebať.q2 ab iſtanti conceptionis
ſue vſqꝫ ad horā mortꝭ.3° q̄tū ad id per
qḋ merebať.q2 ꝑ hitū ꝑfectiſſime chari-
tatis.⁊ ꝑ exercitiū ꝑfectiſſime v̄tutis. 4°
quantū ad eum cui merebať:q2 nō tm̄ ſi
bi.ſed ēt nobis. Oībꝰ.n.opibus que ꝓce
debāt ex libero arbitrio meruit ſibi vitaꝫ
eternā iā hitā ⁊ nobis hn̄dā. 5. q̄tuꝫ ad
id qḋ merebať nobis.q2 veniaꝫ. grām ⁊
gloriam ſtolā quoqꝫ carnis ⁊ apertiones
ianue celeſtis. Añ incarnatōeꝫ.n. xp̄i dia
bolꝰ hūit manū attrahentē.⁊ manū im-
pellētē. Attrahentē dico potenť i culpaꝫ.
Jmpellentem āt ſine obſtaculo ad lim-
buꝫ in penā. Sꝫ xp̄s primā manum ſuo
merito ꝺbilitauit.ſcḋaꝫ vero penitꝰ am-
putauit. Igiť i merito xp̄i radicata ſť me
rita nr̄a ſiue ſatiſfactoria pene.ſiue meri
toria vite eterne.q2 nec ab offenſa creato
ris digni ſumꝰ abſolui.nec īmenſitatem
p̄miꝭ que deus ē digni ſumꝰ aſſeq niſi ꝑ
meritū hoīs ꝺi.6° quātū ad id qḋ mere
bať ſibi.q2 lꝫ nō mereret glorificationeꝫ
mētis quā iā hēbat meruit tn̄ ſibi ꝑ hūili
tatē paſſiōis acceleratōeꝫ reſurrectionis
glorificatōem ſui nois.⁊ dignitatē iudi-
ciarie p̄tātis.ſic ait. Apoſto.ad philip.2.
Xp̄s fcūs ē ꝓ nobis obe.ū.ad mor. ⁊ ſe
quitur.ꝓpter qḋ ⁊ deus exal.il.quo ad
p̄mū.⁊ dedit illi nom̄ ⁊c̄.quo ad 2m.vt i
noie Jeſu oē g.f.⁊c̄.quo ad 3m.7. q̄tum
ad mōꝫ quo merebať. Di.n. mereri q̄s
tripliciter.ſ. de indebito faciēdo debitū
vel de debito magis debitū vel de debi
to vno mō faciēdo debitū alio mō. Pre
miſſis duobus modis meruit nobis ⁊
non ſibi.q2 non poterat facere ſibi de in
debito debitum.vel de debito magis de
bitum.cum a principio fuerit ſanctiſſi-
mus.nec in ſanctitate potuerit perficere
3° vero modo meruit ſibi.q2 bonum glo
rie quod ſibi fuit debitum per gratiam
vnionis fec̄ ſibi debitum alio mō.ſ.per
virtutem bone opationis.meruit.n. ſibi
vitam eternam iam habitam ſicut nobis
habendam:

¶ De voluntate xp̄i Cap. 17

u Olūtas in xp̄o duplex fuit.ſ.crea
ta.⁊.increata. de qua ſupra di-
ctum eſt.ſꝫ creata voluntas eius duplex

fuit.ſ.rōnis ⁊ ſenſualitatis. Adbuc volū
tas rōnis duplex eſt.ſ.rōnis.vt rō eſt.⁊ rō
nis vt nā eſt.volūtate rōnis vt rō eſt ꝯfoꝛ
manit ſe in oib⁹ volūtati icreate. ſed volū
tate rōnis vt nā eſt ⁊ volūtate ſenſualita=
tis voluit aliqd ꝓpꝛiū.qᷠ noluit volūta=
te rōnis vt rō eſt.ſ.non moꝛi. ⁊ in boc iſte
volūtates nō fuerūt ſibi ꝯ̄rie:lꝫ volita ꝯ̄=
rie fuerūt.qm̄ ſm̄ volūtateꝫ diuinā qᷠ iu
ſtū erat voluit.ſed volūtate rōnis iuſte cō
ſenſit.ſm̄ v̄o voluntatē carnis penā recu
ſauit.⁊ ſic vnaqueqꝫ volūtas qᷠ ſuū erat
tenuit.ſ.volūtas dina iuſtitiā. volūtas rō
nis obediētiā.volūtas carnis nāꝫ.i.pene
recuſatiōeꝫ.Vn̄ pꝫ ꝙ aliqd velle ē illicitū
rōi qᷠ n̄ ē illicitū ſenſualitati. ſic fuit ī xp̄o
velle nō moꝛi. ꝗuis volūtas nō moꝛiēdi
fuerit cālit a ſēſualitate.fuit tn̄ occaſiōalr
a rōne qꝛ xp̄s ſīc voluit fecit illᷠ boꝛribi=
le venire in imaginē ⁊ eſtimatiōeꝫ quo fa
cto nālıter moꝛtē refugit. boc aūt voluit
ꝑꝑ nr̄aꝫ iſtructiōeꝫ.⁊ ſic rō ꝓ ſenſualitate
aduocaui dicēs.Pr̄ ſi fieri pōt tranſeat a
me calix iſte.⁊ bec petitio fuit tā ſenſuali
tatis ꝗ̄ rōnis. Sed ſenſualitatis fuit tan
ꝗ̄ affectātis rōis aūt tanꝗ̄ ꝓponentis.⁊
boc xp̄s fieri voluit ad triplicē inſtructio=
nē nr̄am.ꝑma eſt vt ſciam⁹ nō eē pctm̄ ali
quid velle ex ſenſualitate: qᷠ eſt ꝯtrariuꝫ
volūtati diuie. 2ª eſt vt martyres xp̄i nō
ſe deſperēt ſi moꝛtē boꝛreāt. cū illā etiā fi
lius dei boꝛruit. 3ª ē vt diſcam⁹ diſcrete
petē.ſ.ſupponēdo volūtatē nr̄am volūta
ti diuie.⁊ boc notaꝛ̄ in cōditiōe appoſita
ſi fieri pōt.⁊ ibi.verūtn̄ nō ſicut ego volo.

¶ De defectib⁹ quos xp̄s aſſūpſit. c. 18

n On ſolū xp̄s aſſūpſit būanā nām
ſed etiā defectus circa nām quos
vꝫ ipm̄ decuit aſſumē vn̄ cū pene
ſint excitatiue v̄tutis ꝑfecte ⁊ teſtificatiue
būane nāe nō ſimulate aſſumpſit penali
tates taꝫ coꝛꝑales ꝗ̄ ſpūales q̄ reſpiciūt
nr̄am nām in cōi ſicut famē. ſitim ex ab=
ſentia alimenti.triſticiā ⁊ doloꝛē in pn̄tia
nocumēti ⁊ buiuſmōi.vt eſt caloꝛ.frig⁹ laſ
ſitudo ⁊c̄. Nec oēs defect⁹ coꝛꝑales aſſū
pſit.ſicut ſunt defect⁹ egritudinū multi=
foꝛmiuꝫ:nec oēs ſpūales ſicut ſunt pctm̄
ignoꝛātia.rebellio carnis ad ſpūm. Pꝛe
terea qꝛ null⁹ inocēs dꝫ iuit⁹ penā ſuſtine
re.cū boc eſſet cōtra oꝛdinē diuine iuſti=
tie xp̄s ſic penalitates ſuſcepit vt tn̄ pati
nō poſſet iuite.qꝛ paſſio ſua nec fuit ꝯ̄ oꝛ
dinē diuine volūtatis.nec cōtra oꝛdinem
rōnis.lꝫ cōtra volūtatē ſenſualitatis ⁊ car
nis. Dicim⁹ etiā ꝙ xp̄s vere timuit ⁊ ve=
re doluit.⁊ vere triſtis fuit.ꝑut iſta notāt
ꝓpaſſionē. Differt autē ꝓpaſſio a paſſiōe
qꝛ tūc affectio dr̄ ꝓpaſſio qn̄ aīa ſic affici
tur ꝙ oculuꝫ mentis nequaꝗ̄ turbat. ſed
paſſio menteꝫ turbat ⁊ facit a rectitudine
vel a cōtēplatiōe dei deuiare. ⁊ tunc rō le
diꝛ̄ ⁊ patiꝛ̄ vn̄ differūt iſta duo. ſicut diſ
poſitio ⁊ babitus.

¶ De paſſione xp̄i. Cap. 19

c Irca paſſionē dn̄i cōmendamus
in opere patientiaꝫ inſuperabilē.
in modo bumilitatē admirabilē.
in cauſa charitatē ineſtimabilē. Circa coꝛ
pus nota ꝙ xp̄s ſuſtinuit clauoꝝ aſperi=
tatē in tactu. In auditu oppꝛobꝛioꝝū cō=
futationē. In guſtu aceti ⁊ fellis amaritu
dinē. In oculis lachꝛymaꝝ effuſionē. In
coꝛde timoꝛem. De modo patiēdi tenen
dū eſt ꝙ xp̄s paſſus eſt paſſione generali
qꝛ ſm̄ oīa membꝛa coꝛpoꝛis. Iſa. 53. Vi
dimus eū nō babentē ſpeciē neqꝫ decoꝛē
Item paſſiōe acerba. Tre.i. O vos oēs q̄
trāſitis ꝑ viā. Fuit xp̄i.paſſio maria tū rōe
intētiōis ꝑꝑ optimā diſpōnē ipſi⁹ patiēt⁊
tum ꝑꝑ inocentiaꝫ ei⁹.tū ꝓpter bonoꝛis
eius excellentiā. Honoꝛabilis.n.ſi cōfun
ditur plus lediꝛ̄ ꝑcipue inter ſuos. Item
grauis fuit eius paſſio ꝓpter ipſi⁹ virtuo
ſitatem.qꝛ bō vilis moꝛte ſua dolere non
dꝫ cum turpitudo ſua tūc finē capiat. Itē
ꝓpter ignominioſam paſſionē que atten
ditur in patibulo crucis que fuit ſupplici
um peſſimoꝝ ⁊ in conſoꝛtio iniquoꝝ.ſ.la
tronuꝫ cum quib⁹ erat damnatus. Curat
autē xp̄s paſſione generali infectionē vni
uerſalem paſſione acerba libidinē paſſio
ne ignominioſa ſupbie p̄ſumptioneꝫ. In
cauſa paſſionis attendiꝛ̄ charitas maria

que nos liberauit ab iſerno veniaꝫ dādo.
qua renouauit grāꝫ largiēdo q̄ celū apuit
glīam ꝯferēdū. Hec tria notant̄ in titulo
crucis. Nā pꝑ p^{m} dr̄ ieſus. pꝑ. 2^{m} dr̄ na
zarenꝰ. qđ iterptat̄ cādidꝰ. ꝑpter 3^{m} rex
iudeoꝝ. Chriſtꝰ ſanguinē ſuū fudit qnqꝫ
vicibꝰ viuꝰ ꝛ ſemel mortuꝰ. ſ. i circūciſiōe.
in orōne in coronatiōe. in flagellatiōe. ꝛ i
crucifixiōe in lāceatiōe. ꝑ pmū docemur
pctā abijcē. per 2^{m} mētis anguſtiā ꝑ ſa=
lute nr̄a tenē. ꝑ 3^{m} aīaꝫ nr̄aꝫ v̄tutibꝰ ornar̄
ꝑ 4^{m} carnē nr̄aꝫ domare. ꝑ 5^{m} mēbra nr̄a
mandatis dei ligare. per 6^{m} vulneratum
cor amore dei hr̄e. Poſtrēo qꝛ iſte paſſio
nes nō attingebāt diuinā nām ſed huma
nā idō i morte xp̄i fcā ē diſio aīe a carne vt
tn̄ ſalua eēt vnio tā carnis q̄ȝ aīe ad diui=
tatē. Hoc ēt ſciendū eſt ꝙ xp̄s ſi paſſus n̄
fuiſſet. tn̄ ſenio defeciſſet q̄ȝtum ptinebat
ad ꝯditionē humane nāe in ſe cōſiderate
ſine vnione. ſed in ptāte nature vnite fuit
vel ſic deficere: vel nō deficere.

¶ De effectu paſſionis xp̄i. Cap. 20.

Effectꝰ paſſiōis xp̄i multiplex eſt.
ſicut pꝫ in his qnqꝫ verſibꝰ. Paſ
ſio debilitat ſpoliat informat ho
norat. Excitat inflāmat repat paceꝫ dat ꝛ
armat. Sanat viuificat ducit dulcorat obū
brat. A culpa reuocat reſerat illuminat or
nat paſſio debilitat v̄tutē demonuꝫ. iob.
40. Quaſi i hamo capiet Leuiathā. Spo
liat infernū. Iſa. Voca nomen eiꝰ ſpolia
detrahe. iformat ꝑ exēpluꝫ. pma petri. 4.
Chriſtꝰ paſſus ē pro nobis vobis re. ex^{m}.
vn̄ xp̄s eſt q̄ſi liber poſitꝰ in pulpito cru=
cis vt diſcamꝰ obedientiam patientiā. hu
militatē ꝛ charitatē. Diſce aūt quō ſe hūit
ſpālit i caplo qđ ſi tenebat̄. vn̄ Ber. Ste
tit ieſus corā preſide iclinato capite. vul=
tu placido. ſermone raro voce ſubmiſſa.
deflexis i terrā aſpectibꝰ. paratus ad op
probria. ꝛ ad v̄bera promptꝰ. Honorat
imitatores ſuos. Heſter. Sic honorabit̄
quē rex voluerit honorare. Excitat ad pu
gnā ſpūalē. Macha. 6. Oſtēderūt elephā
tibꝰ ſanguinē. inflāmat ad diligēdū. Ber.

Sup oīa te mihi reddit amabilē bone Je
ſu calix quē bibiſti. opꝰ redēptiōis noſtre.
Repat naturā angelicā. Ipſe. n. xp̄s ē la
pis angularis q fecit vtraqꝫ vnū. Paceꝫ
dat iter deū ꝛ hoiem. ꝛ inter angelū ꝛ ho
minē. ꝛ iter hoiem ꝛ hoiem. Eccl. In tpe
iracūdie factꝰ eſt recōciliatio. Armat con
tra mūdū carnē ꝛ diabolū. vn̄ ſignat̄ per
clypeū quē leuauit ioſue ꝯ hay m. Sanat
mentis vulnera. Nu. 21. Aſpiciētes i ſer
pentē eneuꝫ ſanabant̄. Viuificat ſpūalit
Apo. ad ro. Cū eſſemꝰ mortui peccatiſ cō
ui. 2c. Aug. Mortuꝰ ē vnicus ne maneret
vnicus. Ducit ꝑ mare huiꝰ mūdi. Exo. 4.
De v̄ga Moyſi. Dulcorat. Exodi de li=
gno miſſo i aq̄s Marath. Obūbrat. Cā.
2. Sub vmbra illiꝰ quē deſi. ſedi. A culpa
reuocat. Iſa. 53°. Attritꝰ eſt ꝑpter ſcelera
nr̄a. Reſerat celū. Iſa. Dabis claueꝫ da=
uid. i. crucē ſup humerū eiꝰ illuminat. vn̄
crux eſt q̄ſi candelabrū tabernaculi. Jteꝫ
Thobi. Illuminatꝰ eſt per fel piſcis. Or=
nat. vn̄ dixit beata Agnes. Et ſanguis eiꝰ
ornauit genas meas. Chriſtꝰ paſſione ſua
vicit diabolum quem ligauit. infernum
quem ſpoliauit. mortem quā ſuperauit.
mundū quem contempſit. ſupplicium qđ
pertulit. celum qđ aperuit. Paſſio chri=
ſti tollit. ſeptē vitia capitalia. Tollit enī
ſuperbiā capitis inclinatio per quā vide=
bat̄ fugere titulū crucis. in quo ſcriptum
erat rex iudeoꝝ. Inuidiam brachioꝝ ex=
tenſio quaſi ad amplexū inuitans. Auari
tiā multoꝝ erogatio que in paſſione tra
didit. Ber. Diſce homo inquantū debes
diligere deum qui nobis carnē ſuā in ci=
bum. ſanguinem in potū. animā in preci
um. veſtem crucifixoribus. corpus diſci=
pulis. Matrē ioāni. Accidiam feſtinatio
ad paſſionē. Iram mollis reſponſio. Gu
lam fellis ꝛ aceti potatio. Luxuriā lateri
vulneratio. In redemptione noſtra fuit
gratia mirabilis. Primo ex parte moti=
ui. qꝛ charitas dei vidit ꝙ nec ꝑ amicos.
nec per precium poteramus nos redime
re. Propterea fratrē noſtrū ſe fecit nr̄as
naturā aſſumēdo. vnde ps. Redime me

dn̄e ⁊ miſerere mei.qꝛ vnicus.i. non hn̄s
amicos.⁊ paup.i.nō hn̄s p̄ciū ſuz ego.2°
ex pte redimētis qui cū liberare poſſet ex
potētia fecit hoc poti⁹ex mīa vt ad amo-
rem nos cōſtringeret ſuū:⁊ iuſtitie ipſius
ſatiſfaceret.3° ex parte redēpti q̄ oppme-
bat̄ criminū ſeruitute:⁊ detinebat̄ in car
cere. Sed ꝯ primū magnū erat ꝙ fili⁹ ſer
uus fieret:vt ſeruus fieret liber. ꝯ 2ᵐ ma
gnū fuit ꝙ dn̄s ad carcerē lumbi deſcen
deret:vt ſeru⁹ celū aſcēderet.4° ex pte iu-
ſtitie.qꝛ nulla iuſtitia dictabat vt īnocens
puniret̄ ꝑ reo.5° ex pte excellētie diuine.
qꝛ mir̄ erat ꝙ imp̄ciabile ponebat ſub p̄
cio vilis creature.6° ex pte precij dati.Si
eni redemiſſet nos ſole adhuc ad gr̄as te
neremur.nūc aūt redemit nos aīa corpe
⁊ vita.vt nihil hoꝝ ſibi ſubtraherēm⁹.Cir
ca paſſionē dn̄i nota ſeptez ſuauitates.ſ.i
clinationē capitis ad oſculū in ſignū nr̄e
recōciliationis.Brachioꝝ extenſionē ad
amplexū in ſignū receptiōis i gr̄az ꝺ pec
cato.Lateris aptionē ꝑpt effuſionē p̄cij
nr̄e redēptiōis ⁊ ablutiōis.Exiuit.n.ſan-
guis ⁊ aqua.Clauoꝝ ī manib⁹ ⁊ pedibus
infixionē ꝑpt memoriā nr̄e recordatiōis.
Iſa.49.Nūquid obliuiſci pōt mulier in
fantē ſuū.Corpis denudationē i exēplum
nr̄e ꝯfeſſiōis q̄ dz eſſe nuda.Crucis por-
tationē in exēplū nr̄e imitationis.Corone
ſpinee īpoſitionē i figurā nr̄e glorificatio
nis.De effectu paſſiōis dn̄i ait Auguſti.
Per redēptoris nr̄i mortem de tenebris
ad lucē. de morte ad vitā. de corruptiōe
ad incorruptionē. de exilio ad patriā. de
luctu ad gaudiuz.de terris ad celeſte re-
gnū vocati ſumus. Itē dicit ꝙ xp̄s fuit ſa
cerdos ꝑ quē recōciliati ſum⁹: fuit tēplū
in quo reconciliati ſum⁹: fuit de⁹ cui recō
ciliati ſum⁹.Chriſtus fuit mediator po-
puli iudaici ⁊ gentilis.⁊ ſm hoc dr̄ lapis
angularis. Itē hoium ⁊ angeloruz. ⁊ ſm
hoc dr̄ pacificus. Itez dei ⁊ hoium. ⁊ ſm
hoc dr̄ redēptor.Ber.Quid vltra debuit
facere ⁊ nō fecit?Abſoluit vinctū. Illumi
nauit cecum.Reduxit erroneū. Reconci
liauit reū. Itē Aug.Ecce ꝑ impio pietas
flagellat̄.ꝑ ſtulto ſapiēs illudit̄. ꝑ mēda
ce veritas negat̄.ꝑ iniquo dāmnat̄ iuſtitia
ꝑ crudeli mīa affligit̄.ꝑ miſero ſinceri-
tas replet̄ aceto. Dulcedo felle imbuit̄.
ꝑ mortuo vita morit̄.Chriſt⁹ ꝑ nr̄a infir
mitate medicinas accepit i ſe. curauit.n.
nos ꝑ dietā qn̄ ieiunauit.40.diebus ⁊c̄.
per ſudorē qn̄ factus eſt ſudor ei⁹ ſic̄ gut-
te ſanguinis.ꝑ minutionē qn̄ fuit clauis
⁊ lancea vulneratus.ꝑ potionē qn̄ guſta-
uit acetū cū felle mixtū. ꝑ emplaſtruz qn̄
eius facies fuit ſputis illita.ꝑ electuariuz
quando corpus ⁊ ſanguinē dedit in cena
diſcipulis.

¶ De cruce dn̄i. Ca. 21.

i

N cruce chriſti notant̄ hec.Sup
pliciū quo nulluz maius.Tre.1.
O vos oēs qui tranſitis ꝑ viam
⁊c̄.Nullum maius dico ex eo ꝙ paſſus ē
ipſe iuſtus pro iniuſtis ex iniuſtis cauſis
ſub iniuſtis iudicibus ⁊ iniuſtis penis.
Opprobriuz quo nullum vilius.Sapien
tie.3°.Morte turpiſſima condēnem⁹ euz.
Precium quo nullum conuenienti⁹. qꝛ
ſicut per lignū venit culpa.ſic ⁊ ꝑ lignuz
redemptio.Myſteriū quo nullū profun-
dius.Ephe.3°. Ut poſſitis comprehēde
re cum omnibus ſanctis ⁊c̄. quod expoſu
it Augu.de cruce.Exemplum quo nulluz
perfectius.ſ.i.Petri. Chriſt⁹ paſſus eſt pro
nobis ⁊c̄.Crux multis rebus comparat̄.
ipſa eſt eni clauis celi. Uectis arche. Na
uis maris.Arbor Danielis.Palma fru-
ctuum.Salomonis.Baculus iacob quo
tranſiuit iordanem.Speculum imitatio-
nis.Scala aſcenſionis. Hamus quo Le
uiathaz capitur.Torcular quo chriſti ſan
guis exprimitur.Cythara qua demō ſau
lis compeſcitur. Paulus quo ſerpens
eneus ſuſpenditur.Thau quo frontes fi
delium ſignantur.Candelabrum quo ta-
bernaculum illuminatur. Lignuz aquas
Marath dulcorans. Uirga Moyſi per
mare rubrum populuz dei ducens. Gla
dius impium Goliam decapitans. Ue-
xillum ad pugnā ſpiritualē colligēs. Ca-

cathedra diſcipulos xp̄i erudiēs. Equ⁹ dei amicos honorās. Clypeus Joſue hay i-pugnās. Liber myſteria pfunda ɔtinēs Altare acceptiſſimā oblationē recipiens. Septē verba xp̄s in cruce ptulit. pᵐ. Pr̄ ignoſce illis. 2ᵐ. Hodie mecū eris in pa diſo. 3ᵐ. Mulier ecce fili⁹ tu⁹. 4ᵐ. Sitio 5ᵐ Hely Hely Lamazabatani. 6ᵐ Pr̄ in man⁹ tuas ɔmēdo ſpm̄ meū. 7ᵐ. Cōſu matū ē. per pᵐ docemur iniurias dimitte re. per 2ᵐ petētes exaudire. p 3ᵐ parētes honorare. p 4ᵐ. ſalutē nr̄az deſiderare. p 5ᵐ ad deū in neccītatibus clamare. per ſe xtū auxiliū nr̄z in dō ponē per ſeptimū vi tā nr̄am ſine debito cōſumare. Quattuor brachia crucis ſignāt q̄ttuor v̄tutes qb⁹ extēdi dz hō nr̄ interior. Signat. n. ps ſu perior charitatē. iſerior humilitatē. A de xtris obediētiā. A ſiniſtris patiētiā. itē in q̄ttuor brachijs crucis notant̄ bn̄ficia cru cis. Signat eni ps ſuperior ianue celeſtis aptionē. iſerior iſerni deſtructionē. A de-xtris gr̄e collationē. A ſiniſtris pctōꝝ re-miſſionē. Quattuor ligna fuerūt in cruce ſic̄ dicit magr̄ i hiſtoria. pes nāqꝫ crucis de cedro. Stipes de cyp̄ſſo. Trāſuerſale de palma. Tabula de oliua. Signat eniz cedr⁹ altitudinē cōtēplatiōis. Cyp̄ſſus fa ma bone opinionis. Palma fructū iuſti cie. Oliua lenitatē miſicordie.

De deſcēſu xp̄i ad inferos. Cap. 22

Anima xp̄i poſt mortem deſcēdit ad iſernū. ſiue ad libū ad liberati onez eoꝝ qui xp̄i membra exn̄tes de hoc ſeculo trāſierūt. Diabolus. n. duz man⁹ in cū extēdit in quo nihil iuris ha-bebat. merito amiſit in alijs ptātez. Alia cā q̄re xp̄s ad iferos deſcēdit eſt vt tant⁹ eſſet deſcenſus q̄ſt⁹ eēt liberādoꝝ caſus. hm⁹. n. hō ſic in ſtatera liberi arbitrij po ſitus erat vt poſſet ad vitā eternā aſcēdē. vel ad mortem deſcendē put vellet. Sed pctō pacto ſic alteꝝ brachiū ſtatere p on⁹ culpe dep̄ſſum eſt. vt eēt in imo iſerni. al-terū vero in ſūmo celi. Nō autē aſcende ret dep̄ſſuz niſi deſcenderet brachiū aliō Deſcēdit ergo dn̄s vſqꝫ ad infernū vt ho minē captiuū eleuaret vſqꝫ ad celuz. Ter tia ratio eſt quare xp̄s deſcendit ad infer nū. ſ. vt ſicut viu⁹ fuerat lumē mūdi p p̄ſentiā corpalē. ita mortu⁹ eēt iſerni lumē p diuinitatis maieſtatē. Quarta rō ē vt idē xp̄s h° exequeret̄ p efficaciā qō paſſione ſua meruerat ſm ſufficientiā. Duo q̄ppe meruit p ſuā paſſionē. ſ. ſatiſfactōez. ꝛ ia-nue aptiōez ꝛ hō hec duo effecit in deſcen ſu ſuo ad iferos. q p ſatiſfactionez ſoluta ſunt iā vincula captiuitatꝭ. p aptiōez āt ia nue facta ē illuſtratio ipſi⁹ carceris ēt ſm lucē exteriorē. Liberauit aūt xp̄s oēs illoſ qui meriti ſui capaces eē poterāt ſic̄ fue-rūt ſcti p̄res q nō pp reatū perſone: ſꝫ pp reatū nāe tm̄ detinebant̄. Dānati aūt h⁹ meriti capaces nō ſunt. neqꝫ puuli i libo detēti. qꝛ de corpe xp̄i nō ſunt: nec p fidē. nec p fidei ſacr̄m. Dicēdū ē g̊ ꝙ aīa xp̄i p triduū mortis ſue cū ſctis p̄rib⁹ in libo fu it. Ibidē fuit ꝛ latro cui dn̄s dixit. Hodie mecū eris i padiſo. qꝛ noīe padiſi itelligi tur dei fruitio. qꝛ pacta dei paſſiōe. tā ipe latro q̄ꝫ alij q erāt in libo viderunt deū p eſſentiā. Ad quē aūt iſernū. deſcenderit ſi ſcire volueris. nota ꝙ iſern⁹ ſumit̄ du-plicit̄. ſ. pro pena. ꝛ p loco pene. ſꝫ pmū dr̄ ꝙ demones iſernū ſecū portāt ſp. Itez put ſumit̄ p loco pene iſern⁹ q̄drupli̇r di ſtinguit̄. Un⁹ ē iſern⁹ dānatoꝝ in quo eſt pena ſenſus ꝛ dāni. ac tenebre inferiores ꝛ exteriores. i. abſentia gr̄e. iſte ſp habꝫ lu ctū. Sup hūc locū ē purgatori⁹ i quo eſt pena ſenſus ꝛ dāni. ꝛ ad tp̄s. ꝛ ſūt ibi te-nebre exteriores. ꝛ nō iteriores. qꝛ habēt gr̄az ꝛ lucē iteriorē qua vidēt ſe eē ſaluā-dos. Supm⁹ loc⁹ int̄ hec eſt lib⁹ ſctōꝝ pa trū vbi fuit pena dāni ꝛ nō ſenſus. ꝛ fue-rūt ibi tenebre exteriores. ꝛ nō tenebre p uatiōis gr̄e. Ad hūc locū xp̄s deſcēdit. ac ſuos inde liberauit. ꝛ ſic infernū momor dit. qꝛ ptē abſtulit ꝛ ptez reliqt. mortē vo quo ad electos penit⁹ deſtruxit. ſic dicit Oſee. O mors ero mors tua. morſus tu⁹ o inferne. in Oſee. 13. Hic quoqꝫ loc⁹ ſi-nus Abrahe dicebat̄. qꝛ Abrahā ibi fuit. Sed nūc celū empireū eſt ſinus Abrahe

q̄ꝛ iam eſt ſibi Abrahā. A nullo p̄dictoꝛuꝫ locoꝝ eſt trāſitꝰ ad aliū: niſi ꝙ oliꝫ a ſc̄do fuit tranſitꝰ ad q̄rtuꝫ: hoc ē a purgatoꝛio ad limbū ſctōꝝ patrū. Ex iā p̄dictis pꝫ q̄ re cātamꝰ. Libera aīas oīuꝫ fideliū defū¬ ctoꝝ de penis iferni ⁊ de ꝓfūdo lacu. q̄ꝛ i fernꝰ ibi ſumit̄ ꝑ purgatoꝛio. ſic̄ ⁊ ibi ſui¬ tur ꝓ libo qn̄ dr̄ xp̄s ad iferos deſcēdiſſe. Ex p̄dictis collige ꝙ xp̄s moꝛtuꝰ coꝛꝑe d̄ ſcēdit ad iferos i aīa: ⁊ ſurrexit in vtroqꝫ. Dicendū ē ꝙ xp̄s illo triduo totꝰ fuit in ſe pulchꝛo: ſed nō totū: ⁊ totꝰ fuit i iferno ſꝫ nō totū: q̄ꝛ totꝰ dicit ꝑſonā. totuꝫ v̄o dicit naturā. Sil̄r dicendū ꝙ cū vnio aīe cum coꝛꝑe faciat hoīeꝫ xp̄s in illo triduo nō fu it hō. lꝫ aīa ⁊ caro vnita eſſent cū verbo.

¶ De reſurrectione xp̄i. Ca. 25.

c Hriſtꝰ reſurrexit tertia die a moꝛ tuis reſumēdo coꝛpꝰ non tale q̄le prius habuit: ſed ipaſſibile ⁊ im¬ moꝛtale. Caro eni xp̄i q̄ i natiuitate floꝛu¬ it: i paſſiōe arruit ꝑ gl̄iam reſurrectionis refloꝛuit: ⁊ renouata ē vt aquile iuuētus. tūc leo catulū ſuū ſuſcitauit: ⁊ vt fenix re¬ uixit. tunc ſicut dr̄ Jere. figulus ex eodē lucto fracti vaſis fecit vas aliud ſicut pla cuit i oculis eiꝰ. Tūc io nas de vētre ceti il leſus exiuit. tūc veſtitū ē candelabꝛū auro tūc ſuſcitatū eſt tabernaculū dauid qd̄ ce cidit. tūc refulſit ſol q prius erat i nubilo. tūc viuificatū eſt granū frumēti qd̄ cadēs in terrā moꝛtuū fuerat. Tūc ceruus reſū¬ pſit coꝛnua. tūc Sāſon tulit poꝛtas cum poſtibꝰ. tūc Joſeph eductꝰ de carcere ton det̄ ⁊ ꝯſtituit̄ dn̄s egypti. tūc conſciſſus ſaccus circūdat̄ letitia. Dn̄s ꝓbauit reſur rectionē ſuā eē verā ꝑ angelos q nō men tiunt̄. Mat. 28. Rn̄dens autē angelꝰ di xit mulieribꝰ. Itē per inimicos quoꝝ vali diſſimū eſt teſtimoniū. Mat. Ecce q̄dam de cuſtodibꝰ venerūt i ciuitatē: ⁊ nūciaue runt ꝓncipibꝰ ſacer. ⁊c̄. Itē ꝓbauit eā non arte magica factā. ⁊ hoc ꝑ comeſtionem. Itē nō eſſe fantaſtici coꝛpis: ⁊ hoc per ta ctū. Itē ꝓbauit i eodē coꝛꝑe quo paſſus ē factā ⁊ hoc ꝑ oſ̄ſionē cicatricū. Iteꝫ ꝓba¬ uit eā fuiſſe i coꝛꝑe gloꝛificato vnito dei¬ tati. ⁊ hoc ꝑ igreſſū i domū ianuis clauſiſ Itē ꝓbauit eā multis appitiōibꝰ. Appuit n. ipſa die reſurrectiōis q̄nq̄es. ꝓmo ma¬ rie magdalene. Jo. 21°. Mulier q̄d plo¬ ras. 2° mulieribꝰ redeūtibꝰ a monumēto. Mat. vlt. 3° Petro. ſed nō iuenit̄ modꝰ. 4° duobꝰ diſcipulis euntibꝰ i emaus. Luc̄ vl. 5° diſcipulis ꝯgregatis ꝑꝑ metum iu¬ deoꝛū qn̄ Thomas nō fuit cū eis. Jo. 20. Itē appuit iter reſurrectionē ⁊ aſcēſionē q̄nq̄es. Primo Thome cū alijs. Jo. 20. 2° diſcipuliſ piſcātibꝰ ad mare tyberiadiſ. Jo. 21. 3° diſcipulis i mōte thaboꝛ. Mat. vlt. 4° i hieruſalē. 5° qn̄ comedit cū diſci¬ pulis. Mat. ⁊ Lu. vlt. ⁊ Actuū. j. Multis de cauſis ſurrexit dn̄s. ſ. vt ſcripturas im pleret. qn̄ eni dn̄s dixit. Ecce aſcēdimꝰ hie roſolymā ⁊c̄. Luce. 18. ſubiūxit ⁊ die ter¬ tia reſurget. vt nos ad ſurgēdū ſpūalr̄ ꝓ¬ uocaret: q̄ꝛ turpe eſt vt ſedeat ſeruꝰ qn̄ co ram eo ſurgit dn̄s. vt futurā reſurrectōeꝫ i ſe ꝓbaret. vt potētiā ſue diuinitatis oſ̄de¬ ret. q̄ꝛ moꝛtuos ſuſcitare nō ē opꝰ nāe: ſed dei potētie. Nō ē. n. regreſſus a ꝓuatiōe ad habitū. vt nos ad ꝯtēnenda terrena ꝓ adipiſcēda gl̄ia aīaret. Surrexit xp̄s velo citer. q̄ꝛ tertia die. Nā ſicut ianuis clau¬ ſis ad diſcipulos itrauit. ⁊ ſicut ſalua v̄gi nitate de vtero mr̄is exiuit ſic eū moꝛtuū nec petra in qua iacuit: nec milituꝫ cuſto dia potuit retinere. integral̄r. q̄ꝛ i coꝛꝑe ⁊ aīa. Socialiter. q̄ꝛ multa coꝛpa ſanctoꝛuꝫ qui doꝛmierant ſurrexerunt. Eternaliter. Apo. ad Ro. 6. Chriſtꝰ reſurgēs ex moꝛ¬ tuis iam nō moꝛit̄ ⁊c̄. Sil̄r ſurgenduꝫ eſt nobis ſpūaliter ſicut eīs modis reſurge¬ mus i die iudicij coꝛpaliter. Reſurrectio xp̄i eſt cā ⁊ figura noſtre reſurrectiōis ſpi ritualis. cā dico motiua. ⁊ hoc dicitur q̄a cā motiua eſt in comparatione noſtri. Dū enim conſideramus gloꝛiam reſurrectio nis chꝛiſti mouemur ad ſurgendū in no¬ uitate vite. Itē cā motiua eſt in conſide¬ ratione dei patris. qn̄ pater dans reſur¬ rectionem filio mouet̄ ad dandā candeꝫ gloꝛiā fratribus ſuis. ſicut rex qn̄ facit fili um ſuū militē mouetur amoꝛe filij vt cuꝫ

eo faciat multos milites. Figura vō fuit
q̄ ſicut xp̄s ſurrexit in nouitate vite: ita ⁊
nos i nouitate vite ambulem⁹. Itē ſic diē
reſurrectiōis xp̄i preceſſit dies mortis in
paraſceue ⁊ dies q̄etis in ſabbato ſequen
ti. ita ⁊ nr̄am glorioſā reſurrectionē p̄ce=
dit i nobis mortificatio vitioꝝ: ⁊ q̄es ꝯtē
plationis eternoꝝ. Nota ꝙ ſicut duplex
eſt mors. ſ. aīe ꝑ culpā: ⁊ corꝑis ꝑ extin=
ctionē: ita duplex eſt reſurrectio. ſ. aīe per
grām: ⁊ corꝑis ꝑ glīaȝ. Et ſicut aīe mors
cauſauit mortē corꝑiſ ſicut hētur Gen̄. 3.
ita ecōtra reſurrectio aīe cauſabit reſurre
ctionē corꝑis glorioſā. Sciēdū ꝙ q̄dā re
ſuſcitanꝰ ficte ſicut Samuel. q̄ lȝ vere ſau
li apꝑuerit. vt hr̄. j. Regū. 27. nō tn̄ vere
reſuſcitat⁹ fuit. q̄dā iꝑfecte ſicut Lazar⁹
iteꝝ moriturus. q̄dā ꝑfecte ſicut xp̄s ſēꝑ
victur⁹. Pria reſuſcitatio ſign̄at ꝯuerſio
nem ſiue penitētiā hypocritaꝝ. Scd̄a re
cidiuantiū. Tertia ꝑſeuerantiū.

¶ De aſcenſione chriſti. Cap. 24.

D Ifferētia eſt iter aſcenſionē ⁊ aſſū
ptionē ⁊ euolutionē. qm̄ aſcēſio ꝑ
tinet ad xp̄m. aſſumptio ad btām
virginē. Euolutio autē ad alios ſcōs. Et
rō h⁹i eſt. qm̄ aſcēſio fit ꝓpria v̄tute aſcen
dentis. Aſſūptio aūt v̄tute xp̄i aſſumētis
q̄ filius obſeq̄ꝰ mr̄i. Euolatio vō fit mini
ſterio angeloꝝ. Alia eſt dr̄ia q̄ locus euo
lantiū eſt ſcḋm diſtinctionē choroꝝ. Locus
vō aſſūpte virgis eſt ſuꝑ choros angelo=
rū. Loc⁹ xp̄i aſcēdētis ē ſupra vel vltra lo
cū aſſūpte virgis. Circa aſcēſionē xp̄i oc=
to ſūt ꝯſiderāda q̄ circūſtāt aſcēſioneȝ: ⁊
colliguntꝰ ex officio de aſcēſiōe. Primuȝ
eſt ꝙ eleuat⁹ ē vidētib⁹ diſcipulꝰ vt deſide
riū veniēdi ad ipm̄ excitaretꝰ i eis. 2^{m} ē ꝙ
nubes ſuſcepit eū ab oculis eoꝝ. ꝑ vmbrā
nubis ſignatꝰ ꝙ i hoc mortali corꝑe Ieſū
i altū videre nō poſſum⁹. 3^{m} eſt ꝙ eleuatꝭ
manib⁹ ferebatꝰ i celū. Eleuauit man⁹ ꝓpē
duo. ſ. vt ſuos pr̄i offerret. ⁊ vt inimicos
manu alte retracta ꝑcuteret. 4^{m} eſt ꝙ bn̄=
dixit eis vt eos ꝯ hoſtē muniret ⁊ hōis ce
leſtib⁹ augeret. 5^{m} eſt ꝙ aſcēdit i iubilatio
ne qȯ referꝰ ad vocē iocūditatis redēpto
rum aſcēdentiū cū ipſo q̄ ꝓ̄us voce lachri
mabili i portis iferni clamauerūt. Adue=
niſti deſiderabilis quē expectabam⁹. 6^{m} ē
ꝙ aſcēdit i voce tube. qȯ referꝰ ad ſonum
p̄dicatiōis aplōꝝ q̄ ſon⁹ fuit eis iniūct⁹ di
cente dn̄o. Eūtes i mundū vniuerſū p̄di=
cate euangeliū oi creature. Math. vlti. Et
tūc. n. i oēm terrā exiuit ſon⁹ eoꝝ. 7^{m} eſt ꝙ
aſcendēs i altū captiuā duxit captiuitatē.
i. captiuos i captiuitate iferni quos ſecum
victor eduxit. 8^{m} ē ꝙ dedit dona hoīb⁹ q̄
oīa bona nr̄a deſurſū ſūt quo xp̄s aſcēdit.
Hoꝝ ꝓ̄ma duo hn̄ꝰ ex ep̄la: ſȝ tertiū ⁊ q̄r
tū ex fine euāgelij. Luc. vlti. q̄ntū ⁊ ſextū ē
ꝑs. ſeptimū ⁊ octauuȝ ex ep̄la Pauli ad
ephe. 4°. Aſcēdit xp̄us egreſſus ad celum
multipliciter. ſcȝ tanq̄ verus obediēs cō
pleta obedientia quo ad pr̄em tanq̄ bo=
nus mediator facta pace ⁊ cōcordia quo
ad homines tanq̄ ſtrenuus ꝓpugnator
cōtra demones. Aſcendit xp̄s plurib⁹ de
cauſis. ſ. ad q̄eſcendū poſt labores quib⁹
fatigatus fuit triginta tribus ānis nobis
ſeruiēs. Ad intercedendū pro amicis pro
quibus vtiliter laborauit. Ber. Securuȝ
acceſſum hēs o homo ad deū vbi habes
filiū mediatorem: ⁊ matrē mediatricem.
Filius oſtendit patri latus ⁊ vl̄nera. Ma
ter oſtendit filio pectus ⁊ vbera. ibi nulla
poteſt eſſe repulſa. vbi tot occurrūt amo=
ris inſignia. Chriſtus ergo optimus ad=
uocatus eſt qui tot habet linguas pro no
bis loquentes quot pro nobis vulnera ac
cepit. Ad conquerendū de inimicis ꝓ qui
bus vires ſuas inutiliter expendit. Iſai.
In vacuum laboraui. Item aſcendit xp̄s
vt nobis locum prepararet. Io. 16. Vado
vobis parare locum: vt fiduciam hoc ipſ
ſperandi nobis tribueret. vt in corporale
poſſeſſionē eterne hereditatis non mitte
ret. Io. 15°. Si enim non abiero paracly
tus non veniam ad vos. Vt deſiderium
noſtrū poſt ſe traheret. Cantꝭ. Trahe me
poſt te. Vt viam nobis ad celum oſtēde=
ret. q̄ ſicut dixit Lucas. Eduxit dn̄s pri
diſcipulos ſuos foras ciuitatē in Betha
niam vt ipſa eductione cognoſceret hic n̄

hr̄e manentē ciuitatem. ꝙ aūt in Betha-
nia eduxit eos prius que interpretat̃ do-
mus obedientie ſignat ꝙ per bonum obe
dientie tranſituri eſſent ad celeſtia. Poſt
hoc tranſire fecit eos in montem oliuarū
vt per montē intelligat̃ eminentia ſpirit⁹
in contemplatione: per oliuas āt pinguiſ
ſimi pectoris deuotio. Ulterius vo poſt
iſta non reſtat niſi ſaltus aīe in celū. Exal
tatus fuit xp̄s tripliciter. ſcȝ in terra ꝑ vi-
te meritum. ſuper terrā per crucis ſuſpē
dium. ſuper celos per aſcēſiōis iubilum.
Aſcenſio xp̄i fuit angelis mirabilis. Iſai.
63. Quis eſt iſte qui venit de edon tinctis
veſtibus de boſra. demonib⁹ terribilis. i.
R. 8. Non fuit tantū gaudiū heri ⁊ nu-
dius tertius. Ueh nobis. Hec ſūt verba
philiſtinoꝝ qñ vociferabant̃ filij iſrael dū
adduceret̃ archa federis de ſylo ī caſtra:
vt per eam haberent diuinū adiutoriū in
ꝑlio. Hoībus ſalutaris ſicut apparet ſu-
pra ex multiplici aſcenſione xp̄i. Aſcendit
xp̄s multipliciter. ſ. potēter. qꝛ eleuatȝ ma
nibus ferebat̃ in celum. Patenter. qꝛ vi-
dentib⁹ illis eleuat⁹ eſt. Gaudenter. quia
aſcendit in iubilatione. Decenter. qꝛ cum
duabus turmis regrediebatur. ſ. hominū
⁊ angeloꝝ. Non aūt dico ꝙ ibi fuerint an
geli in adiutoriū neceſſitatis. ſed in obſe-
quium dignitatis. Hoīes quoqȝ illos di
co quos de inferis liberauit. ⁊ qui poſt re
ſurrectionem mortui ſunt de numero ſal
uandorum. nec pergatorio vlterius indi-
gentes. Clementer. qꝛ benedicit eis. Xp̄s
non ſtatim poſt reſurrectionē celum aſcē
dit triplici rōe. Prima qꝛ differēda erat
aſcenſio vt multipliciter probaretur reſur
rectio, vt dicitur Actuū. j. In multis argu
mentis apparens eis per dies quadragi
ta. Secunda eſt vt patientiam noſtrā in-
formaret qua mercedem debemus equa
nimiter expectare. ſicut agricola non ſtatī
poſt ſeminationem metit. ſed fructuū ma
turitatem expectat. Tertia eſt propter di
ſcipulorum conſolationem. vt dicit gloſa
Act. j. ſicut quadraginta fuerūt hore mor
tis xp̄i. ita quadragita diebus cum eis cō
uerſatus eſt poſt reſurrectionē. qꝛ conſo-
latio diuina excedit triſtitiam humanam.
Nota ꝙ chriſto conuenit deſcendere de
celo tantūmodo ſm diuinam naturaȝ. qꝛ
deus illuc venire dicitur vbi ſpeciali affe
ctu apparet. ſed aſcendere proprie ei con
uenit ſm humanā naturam. qꝛ ſm illam
ſolūmodo mutat locum. non ſm diuinaȝ
naturam.

¶ De aſcēſu xp̄i ad dexterā. Cap. 25.

A Scendēs chriſtus in celum ſedet
ad dexteram dei patris oīpotētis
duo intelligūt̃ per dexterā. Pri-
mum eſt equalitas maieſtatis ad quam
Chriſtus ſedet ſm diuinitatē. De hac dex
tera loquitur Apoſtolus dicens. Talem
habemus pontificem qui conſedet in dex
tera maieſtatis in excelſis. Secunduȝ eſt
ꝙ per dexteram intelligunt̃ potiora bo-
na glorie in quibus Chriſtus ſedet ſȝ hu
manitatem. quoniam collatum ē ei a deo
quicquid conferri potuit. ⁊ lȝ ab inſtanti
conceptionis Chriſtus accepit bona gra-
tie ⁊ glorie in anima eadem tñ bona fue-
runt in aſcenſione manifeſta. ⁊ in loci con
gruentia completa. De hac dextera dicit̃
ad collo. 3°. Que ſurſum ſunt querite vbi
Chriſtus eſt in dextera dei ſedens. vbi di
cit glo. que ſurſum vbi ſedet Chriſtus ſūt
potiora bona gratie ⁊ glorie. Dicimus er
go ꝙ aſcenſio Chriſti fuit tam ad locū ꝗ̄
ad dignitatem. Inquantum quidem fuit
ad locum ſic aſcendit ſuper omnes celos
vſqȝ ad digniſſimum locum celi empirei.
ſiue ad altiſſimā eius partem. eo ꝙ nobi
liſſimo eius corpori Chriſti congruit loc⁹
talis. Nō eſt tñ dicendū ꝙ corp⁹ ſuum ſit
obligatū ad locū illū. ſed qꝛ locus ille ſit
ibi ſm ꝯgruētiā deputat⁹. inꝗ̄tū aūt aſcē
ſio fuit ad dignitatē ſic ſedet ad dexteraȝ
p̄ris. ñ tñ quo ad ſitū ꝗ p̄ri ñ ꝯuēit. ſȝ quo
ad excellētiā duplicē ſicut dcm̄ ē. qꝛ ꝑ dex
terā itelligit̃ eq̄litas maieſtatis q̄ cōpetit
xp̄o ſm dinitatē. vel ꝑfectio premij que ſi
bi ꝯpetit ſm hūanitatē. Pretereundum
quoqȝ nō eſt ꝙ credimus xp̄ȝ ad dexterā
dei p̄ris ſedentē. Stephanus auteȝ vidit

cū ſtātē a dextris dei.q2 nos credim⁹ eū regnātez ⁊ qeſcētez qd̄ notat̄ i feſſiōe:ſed ſtephan⁹ i tribulatiōe poſitus hūit ꝓpugnatorē ⁊ ſuſceptorē.vñ vidit eū ſtantez. Merito xp̄s dr̄ ſedere ad dexteram dei. Sedere qd̄ q2 laborauit.p̄s. In labo. fui a iu. mea. Ad dexterā āt:q2 diu fuit in ſiniſtra aduerſitatū.p̄s. Afflict⁹ ſū ⁊ hu.ſū ni. Dei q2 poſt abiectionē merito dʒ conſeq gl̄iam quia q ſe humiliat exaltabit̄.

❡ Explicit liber q̄rtus. Incipiunt capitula libri quinti in genere.

De virtutibus ⁊ origine gratie. 1
De bono. 2
De diſtinctione gratiarum. 3
De effectu gratie. 4
De virtutibus.⁊ p̄mo qd ſit virtus. 5
De perfectione virtutum. 6
De equalitate virtutum. 7
De cōnexione virtutum. 8
De commendatione virtutum. 9
De effectu virtutum. 10
De merito virtutum. 11
De habilitatione virtutum. 12
De operibus meritorijs. 13
De fine actionis. 14
Quid mereamur. 15
De diffinitiōib⁹ ⁊ differētijs v̄tutū. 16
De differentia virtutum cardinalium ⁊ theologicarum. 17
De virtutib⁹ theologicis in genere. 18
De fidei vtilitate. 19
De effectu fidei. 20
De articulis fidei. 21
De ſpe. 22
De charitate. 23
De dr̄ia int̄ charitatē ⁊ alios morꝫ. 24
De effectu charitatis. 25
Quibus rebus charitas aſſimiletur. 26
De excellētia charitatis. 27
De ſignis dilectionis. 28
De gradibus amoris. 29
De ordine charitatis. 30
De dilectione ꝓximi. 31
De dilectione inimicorum. 32
De virtutibus cardinalibus. 33
De prudentia. 34
De temperantia. 35
De fortitudine. 36
De iuſtitia politica. 37
De donis in communi. 38
De timore in communi. 39
De timore ſeruili. 40
De timore initiali. 41
De timore filiali. 42
De dono pietatis. 43
De dono ſcientie. 44
de dono conſilij. 45
de ſapientia ⁊ intellectu. 46
de beatitudinibus in genere. 47
de prima beatitudine. 48
de ſecunda. 49
de tertia. 50
de quarta. 51
de quinta. 52
de ſexta. 53
de ſeptima. 54
de octaua. 55
de ſenſibus ſp̄ualibus. 56
de fructibus ſpiritualibus. 57
de dulia ⁊ latria. 58
de preceptis in genere. 59
de primo precepto. 60
de ſecundo. 61
de tertio. 62
de quarto. 63
de quinto. 64
de ſexto. 65
de ſeptimo. 66
de octauo. 67
de nono ⁊ decimo. 68
de conſilijs in genere. 69
de conſilijs euangelicis. 70

❡ Expliciūt capitula. Incipit liber qnt⁹.

❡ De virtutibus ⁊ origine gr̄e. Ca. 1.

q Uemadmoduʒ de celis de⁹ nō deſcēdit p eſſentiam ſuā in cōmutabilē ſed per influentiam ab ipſo manētez.ita nec ſp̄us rōnalis eleuatur ſupra ſe per ſitum localem. ſed per habitū deiformē. Unde neceſſe eſt ſpiritui rationali ſed debet eē dignus eterne btitudis ꝙ particeps influentie bonitatis diuine.

De bono. Cap. 2.

D bonũ gratie nõ põt qs ꝑ ſe ve-
nire cũ hoc nõ ſit ſm limites na-
ture.ſ; ſm influentiam largitatis diuine.
Sicut.n.creatura pro ſua defectibilitate
ſuo principio ſemꝑ eget.vt ſit ĩ eẽ nature.
ſic idẽ ꝓncipiũ pro ſua bonitate ĩfluere ñ
ceſſat creature rõnali vitã ſpũalem.vt hñ
ſit ei in eẽ grẽ quã nõ põt hrẽ ſine deo lar
gitore.Uerũtñ ĩexcuſabilis eſt hõ ſi grã;
gratũ faciẽtẽ nõ recipit.q; grã gratis da
ta ſꝑ pſto ẽ liberũ arbitriũ excitare ⁊ cõ-
mouere.cuiꝰ ẽ huic ãmonitõi ꝯſentire.⁊
hoc eſt qđ in ſe eſt facere:quo fcõ põt hõ
ad grã; gratũ facientẽ ſe ꝑparare.Quã-
uis eni grã bẽat dei dono efficiẽte.nõ tñ
ſine libero arbitrio cõſentiente. q; ſicẽ ait
Aug.Qui creauit te ſine te nõ ſaluabit te
ſine te.Jtẽ grã gratũ faciẽs a tribus ẽ.ſ;
alr ⁊ alr.Eſt eni a deo efficiẽte.a grã gra
tis data liberũ arbitriũ excitãte ⁊ mouen
te.⁊ a libero arbitrio cõſentiẽte.Quãuis
eni; liberũ arbitriu; nõ poſſit grã; efficẽ
in hoie põt tñ ſe ad hoc habilitare ⁊ pre-
parare vt hẽat.Sicut aliqs nõ ꝑ õt illũi-
nare domũ.põt tñ apire feneſtrã quo fcõ
ſol intrat ⁊ domũ illuminat.Qđ aũt di-
co de libero arbitrio cõſentiente intelli-
go de adultis:q; in ꝑuulis fides ꝑentũ ⁊
ſacrm eccleſie.⁊ meritũ xpi ſufficit.⁊ ex-
cuſat eos inpotẽtiã ſui.Sciẽdũ ẽt ꝙ ha
bilitatio ſiue ꝑparatio ad grãm triplex ẽ
ſ.efficiẽs.formalis.⁊ materialis.Pria
eſt a deo.2ª a grã gratis data.3ª a nobis.
Aia nãq; h; facultatẽ ⁊ inſtictũ cognoſcẽ
di ⁊ diligendi deũ ex natura.ſ; nõ habet
cognitiõ; veritatis ⁊ ordinem dilectiõis
niſi ex grã.Ad opa bona tria nos incitãt.
ſc; lex nature q̃ ſcripta eſt in corde hoĩs
dicẽs.Que vultis vt facia; vobis.hoĩes
⁊c.Rõ q̃ dicit ea eẽ delectabilia vtilia.⁊
honeſta.Gratia q̃ dicit ſeruiendũ eẽ deo
q; ſũme bonꝰ ſubueniẽdũ ꝓximo.q; dei
filiꝰ.q; imago dei.qa ĩ btĩtudine ſocius.
Gratia nõ daẽ ei q ſe nõ habilitat ad gra
tiã:⁊ de hoc multa habes exẽpla.ſ.ĩ illo
qui ad largientẽ manũ nõ extẽdit.q; ds

ꝗtũ in ſe eſt dat oĩbꝰ affluẽter.Jn illo q
ꝯ lumẽ oculos claudit cũ deꝰ fac oriri ſo
lẽ ſuũ ſuper bonos ⁊ malos.Jn illo q fõ
tẽ repiẽs fundũ vaſis ſurſũ erigit.q; deꝰ
ſicut ait.Aug.ingẽti liberalitate ac liber
tatis vbertate repleuit oẽs creaturas ꝑ
captu eaꝝ.Jn illo q domũ ſuã cingit ſpi
nis ne ingrediatur amicus.Jpe vero de
us ſꝑ ſtat ad oſtium ⁊ pulſat.Jn illo q cã
tabrũ ⁊ zizaniã nõ extirpat de agro ſuo ꝓ
pter qđ fructꝰ ꝓficere ñ pñt.ĩ illo q ligna
igni ſubtrahit.q; tunc ignis deficit.ĩ illo
q ad ſumẽdũ cibũ negligit os apire.q; ta
lis d; merito fame mori.Jn illo qui tpe
pugne arma ꝓlicit.q; talis ſepe capiẽ ⁊
vulneraẽ.ĩ illo q mouere negligit remos
tpe tẽpeſtatiſ.q; talis ſubmergiẽ.Jn illo
q exñs in egritudine medico ꝯdicit.Grã
nobis ꝓcedit a deo ſicut radiꝰ a ſole.ſicẽ
germẽ a radice.ſicẽ mel a flore.ſicut riuꝰ
a fonte:ſicut imago ab artifice.h; exem-
plar interius ⁊ facturam exterius.

De diſtictiõe grãrũ. Cap. 3.

g Ratia dĩ triplex.Prio gñaliter
⁊ ſic grã eſt adiutorium diuinum
creature gratis impenſu;.⁊ indifferẽter
ad q̃cũq; actum.q; ſine hmõi adiutorio
grẽ nihil poſſumus facere.imo nec ĩ eſſe
durare.ſcđo dĩ grã ſpãlit r.⁊ talis grã
dĩ gratis data.ſ.donum quo ſe hõ ꝑpa-
rat ad ſuſcipiendu; donũ ſpũs ſci.Huiꝰ
eni grẽ ẽ reuocare liberũ arbitrium a ma
lo.⁊ excitare ad bonũ ſine qua nullus fa
cit ſufficienter quãtũ in ſe eſt vt ꝑparet ſe
ad ſalutẽ.3ª dĩ grã ꝓꝑe.ſ.donũ datu; di
uinitus ad merendum.qđ quidẽ donum
grã gratũ faciẽs appellaẽ.Sine iſta grã
nullus põt mereri.nec in bono ꝓficere.
nec ad gloriam ꝑuenire.Jſta grã triplex
inuenitur ⁊ innuitur ex verbis Apoſtoli
vbi ait.Gratia dei ſum id qđ ſum:ecce
prima:⁊ gratia eius in me vacua nõ fuit.
ecce ſecunda.ſed gratia eius ſemper ĩ me
manet.ecce tertia.Preter ꝑdicta dicitur
gratia gratias dans.vt eſt deus.Jtẽ gra
tia gratie ſignum vt eſt prophetia ⁊ pr͂as
faciendi miracula.Gratia gratu; faciẽs

diſtinguit̄ i opantē.⁊ coopantē. Gr̄a ope
rās dr̄ preueniens.⁊ incipiēs.ac liberās
q₂ pctm̄ expellit. Gr̄a coopans dr̄ ſubſe
quēs.⁊ ꝑficiēs ac ordinans. q₂ liberū arbi-
triū adiuuat.⁊ ei coopat̄ i merito. Mul-
tipliciter diſtinguit̄ bonū.ē.n.bonū per
eēntiā.⁊ hoc ē deus. Vn̄ nemo bon⁹ niſi
ſolus deus. Eſt ⁊ bonū p participationē:
⁊ illud diſtinguit̄ i bonū nature. Unde
Aug. Oē qđ ē inquātū ē bonū ē. Gen̄. 2°
Vidit de⁹ cūcta q̄ fecerat.⁊ erāt valde bo
na. Itē eſt bonū in gn̄e. hoc eſt bonū i ob
iecto ſicut ē elemoſyna. Nā ibi eſt actus
in debita materia ēt ſi deſit forma ſubſtā
tiarū. Itē eſt bonū ex circūſtātia. hoc ē qn̄
eſt bonū ex gn̄e veſtit̄ debitis circūſtātijs
ſicut eſt dare elemoſynā indigenti tpe de
bito ex cōpaſſiōe.⁊ h̄mōi. Itē eſt bonum
virtutis.⁊ hoc ē qn̄ addit̄ opi ꝑfectio ex
parte operantis q̄ ē p hītū mentis bene
conſtitute. Itē ē bonū meritoriū hoc ē qn̄
addit̄ opi ipſi debiti finis intentio ſuper
motū naturalē. Itē ē bonū gr̄e vt ē ipſe
habitus gratū deo faciens. Item eſt bo
num glorie vt bonū remunerationis eterne.

¶ De effectu gratie. Cap. 4.

e Ffectus gr̄e eſt qđ excitat liberū
arbitriū ad bn̄ cogitandū.⁊ ſanat
ipm̄ mutando affectū ipm̄qȝ roborat per
ducendo ad actū. Itē gr̄a hominem deo
recōciliat.a pcō quoqȝ liberat.⁊ penam
eternam in tpalē cōmutat. Itē gr̄a opa
nr̄a meritoria facit.⁊ bōa p pctm̄ amiſſa
reſtituit atqȝ ſtabulū in palatiū cōuertit.
Item p gr̄am efficit̄ aīa ſponſa xp̄i. filia
regis eterni.⁊ templū ſp̄us ſci. Item gr̄a
ipſam aīaȝ purgat illuminat ⁊ ꝑficit. Itē
gr̄a menteȝ eleuat. deo aſſimilat: ⁊ ſp̄ūa
li ſolatio cibat. Nota ꝙ quāuis v̄tus gra
tuita ſimul inſit aīe cū gr̄a. nō tn̄ hȝ effe
ctū ſuū tā cito ſicut gr̄a. qm̄ effect⁹ gr̄e ē
facere gratū deo.⁊ facere dignū vita eter
na.⁊ hic effect⁹ ſtatī ineſt puero poſt ba
ptiſmū. Virtutū āt effectus ē elicere actū
meritoriū de potentia.⁊ hic effectus non
ſtatim ineſt puero poſt baptiſmū. hoc āt
nō eſt ꝓpter defectū virtutis. ſȝ ꝓpter im
potentiā nature agentis. Puer.n.nō eſt
aptus ad actus voluntarios. Vn̄ ſciēdū
ꝙ triplex eſt ꝑfectio. p° ē gr̄e ⁊ cauſat gra
tuitum. 2ª ē virtutis.⁊ cauſat bonū actū.
3ª ē opis v̄tutis.⁊ cāt meritū. pª ꝑfectio
ꝑficit aīaȝ. 2ª ꝑficit aīe potētias. 3ª ꝑfi
cit ipſos actus.

¶ De v̄tutib⁹ ⁊ p° qđ ſit v̄tus. Ca. 5.

n Unc de virtutib⁹ ē agēdum ⁊ p°
qđ ſit virt⁹. Virtus ē vt ait Aug.
bona qualitas mentis q̄ bn̄ viuit̄
qua nullus male vtit̄. quā ſolus de⁹ i ho
mine opat̄. Hec diffinitio dat̄ i cōpatio
ne ad agentē. Item Aug. Virt⁹ eſt hitus
mētꝭ bn̄ inſtitute. hec dat̄ in cōpatiōe ad
bonū i quo eſt. Itē phūs. Virtus ē hit⁹
volūtari⁹ imediate cōſiſtens quo ad nos
terminata rōe ꝑut ſapiens determinauit.
Hec dat̄ i cōpōne ad actū i quē eſt. Item
phūs. Virt⁹ ē diſpō ꝑfecti ad optimū. hª
datur ſm̄ cōpatōnē ad finē. Itē Iſi. Vir
tus ē aī habitus nature decus. vite rō. mor
pietas. cult⁹ diuinitatis. honor hominis. et
ne btitudis meritū. hec dat̄ i cōpōne ad
effectū. Diffinitio Aug. ſic exponit̄. Vir-
tus eſt bona q̄litas. hic ponitur q̄litas ꝑ
gn̄e. bōa vero ad dr̄aȝ malaꝝ q̄litatū aīe.
Dr̄ quoqȝ bona qm̄ a bono deo datur.⁊
bonos tm̄ h̄itat.⁊ bonos facit ⁊ ad bo-
nū perducit. mētis ponit̄ ad dr̄aȝ quali-
tatū q̄ ſunt in corpore. qua bn̄ viuit̄. po-
nitur ad dr̄aȝ qualitatū quibus recte in-
telligitur. ſicut ē ſcia. quā null⁹ male vtit̄
ponitur ad dr̄aȝ q̄litatū qbus bn̄ ⁊ male
vti poſſumus. quā ſol⁹ deus opat̄ i hoīe:
ponit̄ ad dr̄aȝ v̄tutū cardinaliū q̄ hn̄tur
p acqſitōeȝ. Circa aliā diffinitōȝ Aug. no
tādū ē ꝙ ibi ponit̄ hitus mētis bn̄ iſtitu
te.⁊ hoc ad ſimilitudinē regni. qđ tūc bn̄
inſtituit̄ qn̄ recte cōſulit̄ ⁊ bn̄ impat̄.⁊ iu
ſte obedit̄. Eodē mō bn̄ inſtituta ē mens
ſi ratio recte conſulit. ſi voluntas bn̄ im
perat. ſi ſenſualitas debito mō obtēperat.
Ethimologia virtutis hec eſt. Virtus.n.
dicitur quaſi vis intus.⁊ hec vis conſi-
ſtit in aggreſſione arduoꝝ in tolerantia
aduerſoꝝ.⁊ in abſtinentia placitoꝝ. Iteȝ

dicitur virtus quaſi viroꝛ nitens. Jtẽ dr̃
virtus quaſi virum tuens. Jtem dicitur
virtus quaſi viribus nitens. Jtez dr̃ vir-
tus quaſi viri ſtatus.

¶ De pfectione virtutũ. Cap. 6.

Um virtus ĩ medio conſiſtat ſm
phm̃: illud mediũ ẽ ĩ trib⁹. ſ. ĩ agẽ
dis: i. intra ſupra ⁊ citra modum
Apo. Rõnale obſeqũ veſtrũ. Ro. 12. Jn
hẽndis. ſ. inter ſupfluũ ⁊ indigẽtiã. puer.
Diuitias ⁊ pauptates ne dederis mihi.
Jn ſuſtinẽdis. ſ. iter eleuari in pſperis ⁊
deijci ĩ aduerſis. vñ illud. Nõ declinetis
a dextris neq3 a ſiniſtris. Multiplex ẽ p
fectio. ſ. ſufficientie. hãc hñt oẽs exñtes in
charitate. Ordis. h⁹ ppriũ eſt ſuare cõti
nẽtiã religiõis. h⁹ ppriũ ẽ renũciare oib⁹
Prelatiõis ad hãc ptinet ponere aĩa3 p
ouib⁹ ſuis. Securitatis. h⁹ pprium ẽ hr̃e
moꝛtẽ ĩ deſiderio. ⁊ vitã in patiẽtia. Ad p
mã pfectõ3 tenet̃ qlibet. ad vltimã3 vero
nullus tenet̃. S3 ad tres medias tenent̃
aliq ex voto. ex officio ⁊c̃. Virt⁹ cõpatur
multis reb⁹. ſ. Auro. Eccl'. Aur pbat foꝛ
nax. Theſauro abſcõdito. Math. Simile
ẽ re. ce. the. abſcõdito. Gẽmis. Ecc. Qua
ſi vas auri ſo. oꝛ. o. la. pci. Armis. 2° R. i.
Quõ ceciderũt foꝛtes in plio. ⁊ pierũt ar.
bel. Arboꝛib⁹. Math. 7° Ois arboꝛ bona
fru. bo. f. De hoc Ugo de ſcõ victoꝛe. Ar
boꝛ ſapie p timoꝛẽ ſciat̃. p gr̃a3 irrigat̃.
p fidẽ radicat̃. p deuotõ3 germinat. p de
ſiderium creſcit. p charitatẽ roboꝛat̃. p
ſp e3 viret. p circũſpectõem frõdet. p di-
ſciplinã floꝛet: p doctrinã fructificat: p pa
tientiam matureſcit. p moꝛtẽ carpit̃. Jtẽ
virtus cõpat̃ floꝛibus. Cañt. 2. fulcite me
floꝛibus fõtibus. Cañt. 4. fons hoꝛtoꝝ
puteus aquarũ. Semitꝭ. puer. Vie ei⁹
vie pulchꝛe. ⁊ oẽs ſemite eius pacifice.
Veſtibus. ps. Aſtitit regina a dex. t. ĩ ve.
deau. Stellis. Baruch 3° Stelle aũt de
derunt lumen in cuſtodijs ſuis. Pigmẽ
tis. Cañ. Que ẽ iſta q̃ aſcẽdit p deſertum
ſicut vir. fu. ex aro. myr. ⁊ vni. pul. pig. Ci
barijs. vñ dñs ĩ euãgelio. Jo. 4. Meus ci
bus ẽ vt fa. vo. eius q mi. me. Alis. ps.
Quis dat mihi pẽnas ſicut co. Tres ſũt
bone conditiones virtutis q̃ ſunt tenta-
tiõis remotio. actuũ multiplicatio. ⁊ ĩ bo
no delectatio. pᵐ ipam virtutem firmat ĩ
radice. 2ᵐ quaſi floꝛibus decorat. 3ᵐ ſapo
re fructuũ delectat. Similiter dicendum
eſt ꝙ ad conſumatõ3 virtutum quattuoꝛ
iſta ↄcurrũt. ſ. diſpoſitio ppans. hitus in
foꝛmãs: opatio pbans. pmiũ coꝛonans.

¶ De equalitate virtutum. Cap. 7.

Jrtutes omnes ĩ eodẽ hoĩe ſunt
equales: l3 inter ſe ſint diſtincte
p pprias excellentias. ⁊ hec equa
litas in multis contingit. Equales nãq3
ſunt virtutes. Primo quantum ad eſſen
tiam. q2 omnis virtus ſimplex eſt. ſecun-
do quantum ad equalem radicationem
in animam ſecundum ꝙ ipſis eſt. Tertio
quantum ad relationem ad eunde3 finẽ.
q2 omnes propter deum operantur. 4°
quantum ad equalem effectum. q2 equa-
liter faciunt dignum vita eterna. 5° quã
tum ad equalem facilitatem ad actus ſu
os quantum in ipſis eſt niſi impediatur.
Sicut virtutes equales ſunt predict3 mo
dis: ita inequales ſunt alijs modis. Pri
mo quantum ad vſum. q2 ſunt ſicut ar-
ma. Sed ſicut miles non pugnat equa-
liter cum omnibus generibus armoꝛu3
ſic eſt de virtutibus. 2° quantum ad au-
ctoꝛitatem. q2 ſecundũ hoc maioꝛ eſt oĩ-
bus charitas. Et quelibet virtus poteſt
eſſe maioꝛ alia ſecundum aliquam pre-
rogatiuam quã habet ſm aliquem effe-
ctum. Sciendum eſt ꝙ eadẽ virtus non
eſt equalis ſibi ſemper. Creſcunt eni3 vir
tutes multis modis. ſ. quantũ ad intẽtio
nẽ quãtũ ad radicationẽ q̃tũ ad poten-
tiam virtutis. quantum ad maioꝛem ex-
preſſionem diuine ſimilitudinis. ⁊ quan
tum ad diuturnioꝛem ⁊ permanentiã.
Preterea creſcente vna virtute creſcunt
omnes ⁊ habes exemplum in cythara in
qua ſi debet eſſe debita propoꝛtio ſono-
rum neceſſe eſt vt qñ vna choꝛda tendi-
tur. etiã omnes alie tendant̃. ne ĩ armõia
fiat diſſonantia. Qr autem poleat aliquis

vſu vni⁹ virtutis potius q̄ alterius mul-
te ſunt rõnes. pᵃ eſt q̄ deo ſic placet q da
tor eſt v̄tutis. 2ᵃ eſt nã ↄplõnis q̄ magis
eſt ↄſona opib⁹ vnius virtutis q̄ alterius.
3ᵃ ē vſitatio. qꝛ exercitauit ſe qs magis cir
ca vnã virtutē q̄ circa aliã. 4ᵃ eſt. qꝛ mi-
nus impugnat a vitio ↄ̄rio illi virtuti. qn
ta eſt. qꝛ maiorē h3 diſcretionē i opib⁹ vni
us virtutis q̄ alteri⁹. Quelibet. n. virtus
h3 ſuas ꝓpas rõnes. 6ᵃ eſt difficultas ſta
tus. qꝛ cũ de nouo qs ↄuertit̄ l3 hēat ma
iorē charitatē q̄ alius q diu fuit in chari
tate. nõ t̃n eſt ita bñ expedit⁹ ad bñ agēdũ
ſicut ille ꝓpter reliquias pctõꝝ q̄ adhuc i
herent. Magnitudini ſciētie rñdere deb3
magnitudo virtutis. ⁊ hoc multiplici rõ-
ne. ſ. rõne exēpli diuini. Jo. j. Plenu3 grē
⁊ veritatis. Luce vlt. Potēs in ope ⁊ ſer
mone. Act. j. Cepit ieſus fa. ⁊ do. rõe exē
pli angelici q quãtoplus cognoſcũt tãto
plus diligũt. rõne exēpli humani. Mate.
5°. Qui aũt fecerit ⁊ do. hic ma. vo. ⁊c̄. rõ
ne exēpli nãlis. qm̃ lux ⁊ calor i ſole ꝓpor
tionant̄ rõne obligatiõis. Luc. 12°. Ser-
uus ſciēs vo. do. ſ. ⁊ nõ fa. plagis. va. mul
tis.

Cap. 8. De ↄnexione v̄tutũ.

c Onnexe ſũt ſibi v̄tutes ⁊ coordi-
nate. ita vt q vnã h3. h3 ⁊ omnes.
Pria rõ ē largitas dei dãtis. qꝛ
nõ dat vnã ſine alia. 2ᵃ rõ eſt qꝛ ſic̄ vnum
mēbrũ idiget alio ſic eſt i v̄tutib⁹. 3ᵃ rõ ē.
qꝛ ſicut i cythara ſi defuerit vna chorda ñ
erit armonia ꝑfecta. ita nec i aĩa erit ſpũa
lis melodia niſi adſint oēs v̄tutes. 4ᵃ rõ
eſt. qꝛ ↄ̄ ſingula vitia ſunt aliq̃ v̄tutes. vñ
o3 oēs virtutes hr̄e vt oia. vitia ipugnēt̄.
5ᵃ rõ eſt. qꝛ ſicut ſtelle ſupſũt i ſperis ſuis
ita ⁊ v̄tutes i aīe ſede eē debēt. 6ᵃ rõ ē. qꝛ
aĩa ē ſic̄ vas ſo. ornatũ oi lapide p̄cioſo. i.
virtutib⁹. 7ᵃ rõ eſt. qꝛ aĩa ē ſic̄ ort⁹ nobilis:
cui nõ deeſt decor virtutis. 8ᵃ qꝛ aĩa eſt ſic̄
apotheca cui deeſſe nõ d3 oĩs v̄tual̄ me-
dicina. Ea q̄ de ↄnexiõe v̄tutũ dicta ſunt
intelligi debent de v̄tutib⁹ gratuitis que
oēs q̄ ad hitus ſũt ↄnexe ſicut quo ad ac-
tus meritorios ſunt eq̃les. Et l3 ſiles ſint
virtutes. t̃n alique dñr mr̄es v̄tutũ. nõ ꝙ
hitus virtutis generet hitũ: ſed mot⁹ mo
tũ ſicut dicit Ber. Jccirco inqt pari[illegible]
gnitionē cognitio: amorē amor: frequētī
am frequētia. familiaritatē familiaritas.
fiduciã fiducia. impetratio ipetrationem.
ſm hũc modũ q̃ttuor dñr eſſe mr̄es vir-
tutũ. ſ. fides origine: qꝛ ex motib⁹ fidei ſur
gunt mot⁹ aliaꝝ virtutũ. Charitas educa-
tione. Prudentia regimine. humilitas ↄ
ſeruatiõe. Vitia vero nõ ſũt ↄnexa ſic̄ vir
tutes. rõ h⁹i eſt. qꝛ vitia ſũt i nobis ex ope
rib⁹ nr̄is q̄ ſilia nõ ſunt. Virtutes ãt theo
logice nõ ſũt i nobis per acq̃ſitionē ſed ꝑ
infuſionē. Alia rõ eſt qꝛ vitia ſunt oppoſi
ta ad inuicē ſicut auaritia ⁊ prodigalitas
qđ nõ eſt in virtutibus.

Cap. 9. De ↄmēdatiõe virtutũ.

v Jrtus ↄmēdabilis eſt. Prio a cã
efficiente q̄ eſt de⁹. ipſa3 eni vt ait
Aug. ſolus deus in hoīe opat̄. 2°
a cauſa materiali in qua eſt: quia non niſi
in bonos inhabitat. Non eſt ſicut de bo-
nis naturalibus ⁊ fortuitis quia talia plu
it deus ſuper iuſtos ⁊ iniuſtos. 3° a cauſa
formali quia ē decor ſpiritualis. pˢ. Oīs
gloria eius filie regis ab intus ⁊c̄. 4. a cã
finali. Aug. Premiũ virtutis eſt ipſe qui
virtutē dedit. Virtus eſt bona multiplici
ter. Primo in ſe: quia ſicut ait Aug. Vir
tus eſt bona qualitas mentis. Nam bo-
na poſſeſſio eſt que propinqua eſt ciuita-
ti. hoc autem eſt intra ciuitate3 quia i ani
ma. 2. in comparatione. Hebre. 13. Opti-
mum eſt gratia ſtabilire cor. 3. i operatio-
ne: quia bonu3 facit hominis opus quod
non eſſet meritorium niſi ex virtute pro-
cederet. Grego: Nihil habet viriditatis
ramus boni operis niſi manſerit in radi-
ce charitatis. 4. in cõmutatione: quia de
lupo facit agnum: ⁊ tenebras conuertit i
lucem. Malum enim culpe in bonũ gra-
tie commutat. Quĩto in diſtinctione: qꝛ ꝑ
virtutes diſtinguũtur filij dei a filijs dia
boli. ioãnis decimotertio. in hoc cogno-
ſcent oēs ꝙ diſcipuli. m. e. ſi di. ha. ad in
uicē. 6. i exēplificatõe: qꝛ oēs ſci ſtudebãt
v̄tutib⁹. Vñ ↄmēdam⁹ i Abel innocētia3.

Jn abꝛahã obedientiã. Jn Moyſe man
ſue[tu]dinẽ. Jn Dauid humilitatẽ. ⁊ ſic de
aliis. Laudabilis ẽ virtus ꝓpter multa.
Qꝛ magne dignitatis. Xp̄m .n. doctoꝛez
habuit. vñ Math. xj. Diſcite a me. qꝛ mi-
tis ſuz. ⁊ humilis coꝛde. Qꝛ magne ſubli
mitatis. Tulliꝯ. Virtꝯ vna ẽ al. defi. radi
cibꝯ. Qꝛ magne iocũditatis. ps. Ecce ꝙ̃
bo. ⁊ ꝙ̃ io. Qꝛ magne retributõis. ps. Jn
cuſto. illis re. mul. Qꝛ magne vtilitatis.
Boeꝯ. Nũꝙ̃ ſine pena ſunt vitia. ⁊ nũꝙ̃
ſine p̄mio ſunt virtutes. Qꝛ magne ſecu
ritatꝫ. Tullius. hoc donũ ſapie eſt vt oĩa
tua ĩ te poſita eẽ dicas. Cõmẽdabiliꝯ eſt
ſtudiũ virtutis ſtudio ſcie rõne exẽpli. qꝛ
ſci hoc fecerẽt. rõne auctoꝛitatꝫ. Apo. Nõ
in ſmone ẽ regnũ dei. ſꝫ ĩ v̄tute. pᵃ. coꝛi.
3. rõne effectꝯ. qꝛ virtꝯ pctm̃ expellit. ſcia
nõ. rõne originis. qa virtus a deo infun
dit̃. ſcia ꝑ ſtudiũ acq̄rit̃. rõne finis. qꝛ fi-
nis virtutis eſt gloꝛia ⁊ ñ ſcia. rõe obiecti
qꝛ virtutꝫ obiectũ ẽ bonũ. ſcie vero nõ rõ
ne materie ĩ qua eſt. qꝛ virtꝯ nõ niſi in fi
liis dĩ ſcia. ñ ſꝑ rõne ſecuritatis. qꝛ ſecu-
riꝯ eſt eẽ bonũ ꝙ̃ eẽ ph̄m̃. rõe honeſtatꝫ.
qꝛ maioꝛ gloꝛia eſt ſequi deũ ꝙ̃ Ariſto-
telẽ. rõne uitãdi mali. qꝛ p̄mi parentes ſi
extendiſſent ita manũ vite ſicᵗ ad lignum
ſcie nõ ĩcurriſſent ita manũ vite ſicᵗ ad li
gnũ ſcie nõ ĩcurriſſent: tot mala ĩ ſe ⁊ in
poſteris ſicᵗ incurrerunt.

¶ De effectu virtutum. Cap. 10

[V]Jrtutꝫ gaudiũ p̄cellit gaudium
mũdi. ſ. ĩ duratõe. ꝓuer. 15. Se
cura mens q̄ſi iuge gaudiuz. ſed
gaudiũ hypocrite ad inſtar pũcti. Job.
20. Jnpuritate conſcie. ſicᵗ mũdiꝯ regeſ-
cit ĩ floꝛibꝯ ꝙ̃ ĩ luto. Jn dignitate. Glo.
ad gala. Elatio aĩ dẽ his q̄ digna ſũt gau
diũ mũdi de ĩdignis eſt. Jn ſalubꝛitate.
Sap. Nihil utiliꝯ ĩ vita hoĩs. eꝫ gaudi
um mũdi. ꝓuer. 14. Extrema gaudij lu-
ctus occupat. Jn libertate. Ad gala. 4.
Qua libertate xp̄s nos liberauit. Pec-
catoꝛ ãt ligatꝯ eſt. ꝓuer. 5. Jniq̄tates ſue
capiũt ipiũ ⁊ funibꝯ pctõꝝ ſuoꝝ ꝯſtrin-
gitur. Jn diua p̄ntialitate. Aug. tale bo-
nũ eſt deus ut nemini eũ deſerenti bñ ſit
ſꝫ nota ꝯtrium in malis. Virtus opatur
mira multiplex. ſ. in celo cui viz facit. Vn
de Math. xj. Regnũ celoꝝ viz patitur. ⁊
vi. ra. il. Jn mũdo qꝛ cuſtodit hoĩez ne
cõburat̃ igne cõcupiſcẽtie. ⁊ ne mergat̃ ĩ
aq̄s voluptatis. ne ĩq̄net̃ luto ĩcõtinentie
⁊ ne laceret̃ ſpinis auaritie. Jn coꝛde hu
mano. qꝛ vulneratũ ſanat ⁊ ĩgnatũ mun
dat. moꝛtuũ viuificat excecatuz illumĩat.
in ĩferno. qꝛ ignis ĩfernalis nõ põt incen
dere v̄tuoſuz ſicᵗ nec ignis materialis ſa-
lamãdrã. Virtꝯ rõnabilẽ illuminat ad co
gnitionẽ v̄i. cõcupiſcibilẽ excitat ad amo
rẽ boni. iraſcibilẽ cõfoꝛtat ad deteſtatio-
nẽ mali. Jtẽ deo aſſimilat. qꝛ p̄ri ꝑ virtu
tis vigoꝛe filio per virtutis ſplendoꝛem
ſpũi ſcõ per charitatꝫ feruoꝛẽ Angelis cõ
foꝛmat. Hiero. in carne eniz p̄ter carnez
viuere nature ẽ ãgelice nõ hũane. mẽtem
iocũdat. oꝛnat. ſubleuat. honoꝛat. ſanat.
viuificat. cibat. ditat. mũdat. Jtẽ virtus
mala p̄terita expellit. p̄ntia ĩpugnat. in fu
turis p̄munit. Jtẽ virtꝯ mẽtẽ bene inſti-
tuit. dilectũ deo hoĩẽ efficit. fructũ tã p̄
mij ꝙ̃ meriti adducit t̄palia diſcrete diſ
ponit. opa q̄ ĩ ſe ĩdifferẽtia ſt̃: bona facit.
Sicut ea q̄ dicta ſt̃ declarãt nobis effe-
ctus virtutũ gñales. ita ſunt ſingulaꝝ vir
tutũ effectꝯ aliq̄ ſpãles. Sicut ẽ ꝙ hũili-
tas deo ſubijcit. p̄ntia reducit. iuſtitia de
ducit. obediẽtia cõducit. patiẽtia ꝑducit
ꝑſeuerãtia ĩtroducit. puritas ĩũgit. cha-
ritas deo vnit.

¶ De merito virtutum. Cap. 11

[M]Eritũ ẽ boĩ opis efficacia ad ob-
tinẽdũ illõ qõ ñ hr̃. vel ad hñdũ
iuſtius qõ hẽtur. Vñ ꝑ meritũ de nõ de
bito fit debitũ ⁊ ip̄m debitum fit magis
debitũ. Sicut rex dat equũ quẽ miles ñ
meruit. ſꝫ ꝑ pluz eq̄ meret̃ eũdẽ equũ iaz
datũ. Triplex diſtinguitur merituz. ſ. cõ
grui digni ⁊ condigni. Meritum cõgrui
eſt per qõ diſponit̃ ſubiectũ vt poſſit re-
cipere gratiam ſm rõnem diuine iuſtitie
Jſtud vocat̃ diſpõ materie. ſ. dũ q̄s facit
qõ in ſe eſt Meritũ digni dicit idoneita

ɾꝫ opāris ad aſſequēdū illō qꝺ meretur.
Meritū cōdigni dicit eq̄litatē meriti ad
remuneratiōez.Dico āt eq̄litatē nō arith
metricā ſꝫ geometricā.i.non q̄ntitatis.ſꝫ
ꝓportōis.Et hocpꝫ qꝛ deꝰ ſemꝑ remūe
rat ſupꝛa meritū ſicut pūit citra cōdignū
Vñ nō ē inter meritū ⁊ p̄miū eq̄lis quā
titas ſꝫ ꝓportio.qꝛ apud deū nō ē iuſti=
tia cōmutatiua.cū nulli debeat aliquid:
ſꝫ diſtributiua.Vocaꝛ aūt iuſtitia cōmu
tatiua iuſtitia foꝛi qua datur vnus pāis
pꝛo vno denario vel vlna pāni ꝓ ſolido.
Juſtitia v̄o diſtributiua eſt p̄ncipiū qua
dona diſtribuuntur ꝭꝫ ꝓportionē ad me
rita ⁊ iſta eſt apud deum.vñ apoſtolus.
vnuſqſqꝫ ꝓpꝛiam mercedē accipit ꝭꝫ ſuū.
laboꝛē.Dicēdū ergo ꝙ nullus mereꝛ ſi
bi p̄mā grām.ſ.merito digni ⁊ cōdigni.
ſꝫ tm̄mō merito cōgrui.Similr̄ exiſtens
i charitate nō pōt alteri mereri p̄mā gra
tiā merito cōdigni.ſꝫ merito digni.⁊ me
rito cōgrui.Similr̄ exiſtens in charitate
nō pōt alteri mereri p̄mā grām merito
cōdigni.ſꝫ merito digni.⁊ merito ꝯgrui.
Pōt aūt exiſtens i grā mereri ſibi augm̄
tū grē ex cōdigno.⁊ ꝑ ꝯñs merito digni
⁊ merito cōgrui ꝓut ſuperius expoſita
ſūt.Pꝛefati tres modi merēdi gn̄aliter
hñtur.vñ ſi alij inueniūtur ad eoſdē tres
reduci poterunt.Cū ergo dr̄ ꝙ btā v̄go
meruit poꝛtare xp̄m: intelligēdū ē cōpa
tiue.i.qꝛ ip̄a potiꝰ debuit poꝛtare q̄ alia
vel pōt intelligi de merito cōdigni.Iteꝫ
mali dicunꝛ mereri tp̄alia qꝛ nullū bonū
irremuneratū ſicut malū nullū ipunituꝫ
ſed hoc dr̄ impꝛopꝛie.qꝛ opa in moꝛtali
fcā nō ſunt directe bona.cū nō ſint infoꝛ
mata charitate.tñ qꝛ talia opa aliq̄d bōi
habēt.dñs interp̄taꝛ ea vt bōa.⁊ aliquid
dat ꝓ eis.Itē peccatoꝛ qñꝫ mereꝛ occa
ſionaliter qꝛ paupes obtinēt bona inter
dū benefactoꝛibꝰ ſuis quaꝝ p̄cū occaſio
ſūt elemoſyne. Itē ſatis ipꝛopꝛie ſumiꝛ
meritū.vbi dr̄. Felix culpa q̄ talē ac tātū
meruit habere redēptoꝛē. Ibi.n. poniꝛ
meruit pꝛo exigebat.

¶ De habitatione virtutuꝫ. Ca. 12.

Uāuis nullus ſibi mereaꝛ p̄mā
q grām ꝭꝫ qꝺ dictū ē.pōt tñ pecca
toꝛ ſe habilitare ad gratiā facien
do quod in ſe eſt.qꝛ nulli taliū grā dene
gaꝛ.Hoc āt ñ ē ex merito digni vel con=
digni:ſed cōgrui.Hec vero ꝯgruitas m̄ꝛ
to magis ē ex p̄te dei grāꝫ cōferentis q̄
ex p̄te hōis ſe ad grām habilitantis.qꝛ i
p̄patiōe ad grāꝫ ⁊ iſuſiōe gratie hꝫ ſe aīa
ad modū materie.ip̄e vero deꝰ vt p̄mus
monēs ⁊ efficiēs. Alia rōne pꝫ ꝙ hꝰmōi
cōgruitas eſt magis a dō q̄ ab hōie.qꝛ
habilitatio q̄ ē ex p̄te hōis ſolūmō dat lo
cū diuine miſicoꝛdie vt ſalua iuſtitia poſ=
ſit alicui ꝯferri grā.qꝛ iiuria fieret diuie
iuſtitie ſi tali dareꝛ grā i quo eēt obex.i.
volūtas peccādi.Sufficiēs igiꝛ habili=
tatio ad grām ē.ſi hō facit quod i ſe ē. Fa
cere āt qꝺ i ſe eſt tria cōplectitur.ſ. vt hō
actū peccādi ⁊ volūtatē peccādi deſerat
⁊ coneꝛ in bonū ꝓut ē ſibi poſſibile. No
ta ꝙ oē meritū vel demeritū acquiriꝛ i
hac vita. Vñ ñ facē bonū ſꝫ facē bñ lauda
bile ē. Nō.n. v̄bis. ſꝫ aduerbijs mereꝛ.
Vñ v̄. In vite meritꝭ p̄ſunt aduerbia v̄
bis. ¶ De opibꝰ meritoꝛijs. Ca. 15.

Pera meritoꝛia totaliter ſunt a
o grā ⁊ totalr̄ ſūt a libero arbitrio.
ſꝫ p̄ncipalr̄ a grā.qꝛ grā ꝯpaꝛ ad
liberꝝ arbitriū ſicut ſeſſoꝛ ad equū quem
dirigit.ita grā dirigit liberꝝ arbitriuꝫ in
exercitio virtutū.Per nos.n.malū face
re poſſumus.ſed nō bonū Ad efficaciaꝫ
merendi tria valēt.Primū ē difficultas
operis.qꝺ pꝫ i martyrio.Secūdū ꝓm=
ptitudo volūtatis.Apo.Hilareꝫ.n. da
di.deꝰ.Tertiū ē magnitudo charitatis
ip̄a eni ē pōdus ſāctuarij ꝭm ꝙ oīa que
erant i tēplo pōderabāꝛ.Ad hoc ꝙ aliqꝺ
opꝰ ſit.meritoꝛiū tria reqrūꝛ.p̄m ē ꝙ ipſ
opꝰ fiat in charitate qꝛ opera que fiunt ex
tra charitatem moꝛtua ſunt.ſicut carbo
extinctꝰ.ſcꝺꝫ ꝙ fiūt ex charitate.multa.n.
fiunt in charitate que non ſunt meritoꝛia
ex eo ꝙ non fiunt ex charitate.i. quia nō
referūꝛ ad finem debitū. tertiū ꝙ idem
opꝰ ſit referibile.hoc iō dico.qꝛ mala nō

poſſunt bona intentione fieri aliogn ſe⸗
quer̃ abſurditas ꝙ idē opꝰ eēt merito
riū ⁊ demeritoriū. Attendūt āt tria i me
rito ex pte hōinis. ſ. ſubiectū. hoc eſt aia.
Itē liberꝝ arbitriū. Item intentio finis.
his tribꝰ rñdēt tria ex pte dei. ſ. gr̃a vir⸗
tus. charitas. ⁊ gr̃a qdem reddit ſubm̄
d o gratū. virtus aūt hilitat liberꝝ arbi⸗
triū. charitas vero dirigit intētionē i de
bitū finē. dicit aug. ꝙ meritū conſiſtit pe
nes liberꝝ arbitriū occaſiōaliter. hᵒ dicit
qꝛ liberꝝ arbitriū facit ad meritū ſꝫ ñ ſuf⸗
ficit penes virtutē formaliter hᵒ dicit qꝛ
ex virtute tāꝗ̃ ex forma ꝓcedit motus. ⁊
elicit̃ de potentia penes virtutū motuꝫ
eſſentialr̃. hoc dicit quia motus eēntiali
ter ē meritū. penes gr̃am efficaciter. hᵒ
dicit. qꝛ ſine gr̃a nullꝰ motus eſt merito
rius. penes opꝰ inſtrumentaliter hoc di
cit. qꝛ opꝰ exteriꝰ ē cā inſtrumētalis ipſiꝰ
meriti. Nota generaliter ꝙ ñ meremur
ſine gr̃a neqꝫ paſſiōibꝰ inq̄ntū paſſiones.
neqꝫ motibꝰ nature. Dicit. n. phūs. Na
tura neqꝫ boni neqꝫ mali ſumꝰ neqꝫ iui
ti. Aug. Nemo iuitus bñfac̄ ēt ſi bonū ē
qđ facit. neqꝫ libero arbitrio ligato. Quiſ
quis eni nō hēt vſum rōis ⁊ liberi arbi⸗
trij nō meret̃ vel demeret̃ ſicut ſunt in⸗
fantes. dormiētes. inſani ⁊ aialia bruta.

¶ De fine actiōis. Cap. 14.

q Uia meritū vel demeritū circa
finē actionū attēdit̃. iō nota regu
las de hac materia. Ex fine dr̃ actꝰ bonꝰ
vel malus. malꝰ actꝰ nō fit ex fine bonus.
Una intentio multos actꝰ informat. Uñ
ſi aliqs itendit vnū ſolidū dare pro deo
ita ꝙ quotidie det vnum denariū. ſi qñꝫ
obliuiſcit̃. ⁊ nō refert in deū dationē hꝰ
denarij. tñ datio ē meritoria ꝑꝑ ipſam in
tentionē primā. finem ſub fine pōt quis
ponere. verbi gr̃a. Aliquis intēdit ire ad
forū: ⁊ hoc intendit vt emat medicinas:
⁊ ad hoc emit eas vt curet̃ ab infirmita
te: ad hᵒ curari deſiderat: vt melius deo
ſeruiat. In iſto vltimo p̄cedētes volūta
tes oēs ſt̃ meritorie ꝑꝑ vltimā. ſm. n. vl
timū finē oēs p̄cedētes volūtates iudi⸗
cant̃ bone vl̃ male: maxie qñ p̄ores actꝰ
ſunt idifferētes. Diuerſi fines nō ſt̃ faciē
di quoruꝫ vnus nō ſit ad aliū referibilis.
verbi gr̃a. Aliquis intendit ire ad vnam
domū vt luxuriet̃: ad hoc vult luxuriari
vt ſanior ſit ad hoc vult eſſe ſanꝰ vt ſer⸗
uiat deo. Iſte finis vltimus illā volūtatē
vltimam q̄ ē luxuriari ñ informat. ſed po
tiꝰ ecōtra illa volūtas iſtā intentiōem de
format. qꝛ vna intentio ꝑuerſa plures de
prauat voluntates. Nota ꝙ actio corpa
lis pōt referri ad finē tpalē. dummō refe
rat̃ poſtmoduꝫ ad deum. Actio autē ſpi
ritualis vt predixi ñ pōt referri ad finem
tpalē: etiā ſi illud tpale referat̃ ad deū.
Et hoc eſt qđ dicit Augu. Debemus mā
ducare vt euangelizemus: nō euāgeliza
re vt māducemꝰ. Si āt in actionibus fi⸗
nis proximus ponatur deus. ⁊ finis vlti
mus aliquod tēporale maluꝫ eſt. Bene
autē lꝫ cōſtituere duos fines. ſ. tēporalē
⁊ eternū. ita tñ ꝙ eternꝰ ſit finis vltimꝰ.

¶ Quid mereamur. Cap. 15.

o Pera bona ſunt meritoria triū
ſ. vite eterne augm̄ti gr̃e ⁊ remiſ
ſionis pene. Primum reſpondet radici
operis. ſ. charitati. ⁊ hoc ē p̄miū ſubā⸗
le vite eterne. premiuꝫ vero accidentale
rñdet operi. ſicut ⁊ augmentuꝫ gratie. qꝛ
operibus excellētibus ⁊ ſupererrogatio
nis meremur magis augmentuꝫ gr̃e ꝗ̃
alijs operibus. Remiſſio aūt pene rñ⸗
det penalitati operis: qꝛ opera q̄ magis
ſunt penalia magis ſunt meritoria remiſ
ſionis pene. Eſt enim regula in theolo⸗
gia ꝙ pene pena reſolutoria ē. Nota igi
tur ꝙ lꝫ tota vis merēdi vitam eternam
⁊ ēt alia cōſiſtat i charitate. non tamē to
tus effecūs. qꝛ effectus merendi conſiſtit
in magnitudine operis. ſicut patet i me
rito remiſſionis pene. qđ non ſolum cō
ſiſtit in charitate. ſed etiam in operibus
penalibꝰ. ⁊ hmōi exēplū hēmꝰ i xpo q me
ruit nobis aptiōem ianue pad̄iſi effectu.
hᵒ āt meritū ñ erat ex ſola charitate ſꝫ in
charitate ⁊ excellētia opis. i. i ſua paſſio
ne. Sciēdū ē ꝙ de p̄mio ſubāli meret̃ hō

tñ per vnũ actũ cĩtrũ p mille manente eadẽ radice ꝛ nõ creſcẽte. Valent tñ opa hmõi ad multa alia.vñ.v. Jocũdat mentẽ.virtutes ſtabilit.meritũ auget.ſ.meritũ accidẽtalis pmij. Peccata remittit cĩtrũ ad penã que dimiſſa ſũt quo ad reatũ per grãm. Debilitat fomitẽ remouet accidiã.excitat hoĩem ĩ aſſuefactõe boni atqꝫ repellit tentationes diaboli. Nota ꝙ primã grãm nullus peccatoꝛ põt mereri pꝛopꝛie. ꝛ hoc multiplici rõe. Pria qꝛ talis nõ hꝫ radicẽ merendi.i.grãꝫ. 2ª pp ſtatꝰ idignitatẽ.qꝛ peccatoꝛ ñ ẽ dignꝰ pane quo veſcitur. 3ª qꝛ nulliꝰ hoĩs opus placet deo niſi placeat ipe pus. Vñ pus reſpexit deus ad Abel cĩ ad munera eiꝰ vt dr̃ Geñ.4. 4ª.qꝛ nãliter antecedit cãm ſuũ effcũꝫ. ſic ꝛ grã cũ ſit cã meriti pcedit meritũ. Ipa.n.ſm Augu. volũtatem nr̃aꝫ pueniit vt velimꝰ. ꝛ ſequitᷣ ne fruſtra velimꝰ Grã ſicͭ ſupꝛa dictũ ẽ p bonũ vſũ eius ꝛ merito cõdigni meretᷣ augeri in via vt aucta mereatᷣ pfici i patria. ꝛ hº a deo cuius eſt grãꝫ ifundere. augere. ꝛ pficere ſꝫ coopationẽ volũtatꝭ nr̃e. Nã ſicut deꝰ ẽ ipius grẽ fundale pncipiũ ifundendi ſic ipe ſolus ẽ pncipiũ augẽdi per mõm influentis grã vo p mõm meriti ꝛ dignitatꝭ. Sꝫ libeꝝ arbitriũ p mõm coopantis. ſicut libeꝝ arbitriũ p grãm meretᷣ merito ꝯdigni augmẽtum grẽ i ſtatu vie. ſic ẽt meretᷣ merito cõdigni ipius cõplemẽtũ in ſtatu patrie. Quare aũt mereamur ex cõdigno vitã eternã multe ſũt cãe. pª ẽ efficacia doni ſpũs ſancti coopãtis i merito. 2ª veritatis dei pmittẽtis. Tertia pſuaſibilitas liberi arbitrij cõſentientis ꝛ finaliter pſeuerãtis. Quarta difficultas ſtatus merendi. Quinta dignitas xp̄i capitis noſtri iteruenĩẽtis quod glorificari debet i mẽbꝛis ſuis. Sexta liberalitas dei tribuẽtis quẽ nõ decet parua reddere. Septima ẽ obſequiũ fideliter ſibi obtẽperantis. Octaua nobilitas opis qđ ex charitate pcedit. qđ tãtuꝫ põderatᷣ i cõſpectu iudicis cĩtrũ amoꝛ ex ꝗ pcedit. ꝛ iõ ñ põt ſufficiẽt niſi a ſũmo bono remunerari. Opa que ñ fiunt in charitate.i.cũ pctõ.lꝫ nõ valeãt ad vitam eternã.valent tñ ad alia multa.vñ vſus. Aptat.ſ.coꝛ ad ſuſceptionem grẽ. minuit.ſ. penã que deberetᷣ ſi non fieret illud opꝰ nõ illã que iaꝫ debetᷣ. Et dat bona terre ſ.tpalia. occupat.ſ.ne ſit hõ interim ocioſos. vel opi malo deditus. Aſſueſcit.ſ.ad bene opandũ. delectat.ſ.mẽtem. mitigat.ſ.fomitẽ. arcet.ſ. fluxũ peccati. Ultimo ſciendum ꝙ nullũ malũ impunitũ. ꝛ nullũ bonũ irremuneratũ.

¶ De diffinitõibꝰ ꝛ differẽtijs virtutũ. Cap. 16

(v) Irtutes ſm Macrobiuꝫ dñr qñqꝫ policite qñqꝫ purgatorie. qñqꝫ purgati animi. qñqꝫ exẽplares. Primas docet ſalamon i puerbiis. Secundas in eccleſiaſtica. Tertia in canticis. Quartas in deo legimus. Policite nãqꝫ dicuntur ſm ꝙ regunt vitam hũanam quo ad opera exterioꝛa ꝛ ſm ꝙ pugnãt cõtra vitia. Purgatorie dicũtur ſꝫ ꝙ iã ſunt in victoꝛia vitioꝝ ꝛ reſpiciunt ptiꝫ interioꝛa ptim exterioꝛa. purgati animi dñr qñ deuictis iã vitijs poſſeſſoꝛ virtutũ qeſcit raro inſurgentibus pmis motibus. Exemplares dñr ꝗ in mente diuina cõſiſtũt. Nã idee virtutuꝫ in deo ſunt ꝛ ſpe rerum omnium eſt exemplar. Ariſtotele diuidit virtutes intellectuales ꝛ cõſuetudinales. Intellectuales diuidit in ſophiã.i.ſapientiam. ꝛ intelligentiam. ꝛ froneſym.i.pꝛudentiã ſpũs. Et hec tria oꝛdinãt nos ad deũ. qꝛ ſophia regit affectũ. intelligentia intellcm̃. ſꝫ froneſys vtrũqꝫ pꝛudentia enim ſpũs regit cogitationes ꝛ affectiões. Virtutes vero cõſuetudinales diuidit in honeſtatẽ. ꝛ liberalitateꝫ. Hec duo oꝛdinant nos ad hominẽ. qꝛ honeſtas oꝛdinat hominem quo ad ſeipſum. liberalitas quo ad pximum. Item philoſophia moꝛalis diuiditur in ethicam. hiconomicam. ꝛ politicã. Naꝝ rum pꝛima moꝛes quo ad ipm hominẽ. ſiue quo ad ſeipm inſtruit. ſecunda familiã. diſponit tertia vꝛbes ꝛ regna gubernat ꝛ regit. Circa virtutes hoc tenendus

eſt q cū ſit vna gr̄a gratificās aiam. ſeptē
[illegible] virtutes quib⁹ hūana vita regitur.
Tres qdē theologice. ⁊ q̄ttuoꝛ cardiales.
⁊ lʒ he virtutes ſint gratuite p̱ infoꝛman⸗
tem gr̄ am. pn̄t tn̄ fieri iſoꝛmes p̱ culpā. ⁊
iteꝝ infoꝛmari p̱ pn̄iam aduenīēte gr̄a q̄
ē habituū virt⁹. oꝛigo. finis ⁊ foꝛma. Nā
cū habit⁹ aliaꝝ virtutū hn̄t̄ ſine gr̄a ⁊ cha
ritate i quib⁹ ꝯſiſtit vita virtutū dicūt̄ in⸗
foꝛmes. Cū aūt gr̄a ſup̱uenerit. tunc foꝛ⸗
mant̄ ⁊ decoꝛant̄ ⁊ deo fiūt acceptabileſ.
Vn̄ virtutes iſoꝛmes ſūt ſicut coloꝛes in
tenebꝛis. ⁊ ſicut carbones extincti. ⁊ ſicut
rami aridi. ⁊ ſicut ale moꝛtue. ⁊ ſicut auꝝ
obſcuratū. ⁊ ſicut gēme ꝯuerſe i ſcilices.
Ecōtra virtutes foꝛmate ſicut coloꝛes ſūt
in luce viſibiles quidē aſpectu ꝯplacēteſ.
⁊ ſicut carbones ardētes. ⁊ ſicut rami vi⸗
rentes. ⁊ ſicut ale viuētes ac valētes. ⁊ ſic
auꝝ fulgens. ⁊ ſicut gēme vas aureū de⸗
coꝛantes. Dr̄ia eſt īter virtutes ⁊ p̄cepta.
⁊ dona ⁊ fruct⁹: ⁊ btitudines. qꝛ virtutes
potentias diſponūt. p̄cepta opera reſpici
unt. dona virtutib⁹ p̱fectionē addūt. fru⸗
ctus ſpiritui ſiue guſtui ſapoꝛē ſpūalē ap
ponunt. beatitudines ipſis virtutib⁹ ſta⸗
tum ſiue vie. ſiue p̄rie ꝯtingūt. Alia ē dif
ferentia: qꝛ virtutib⁹ bn̄ operamur: doniſ
expedite: beatitudinib⁹ perfecte op̱amur:
ſed fructib⁹ fruimur deo.

¶ De differentia virtutū cardinalium et theologicarum. Cap. 17.

d Ifferētia virtutū theologicarū ⁊
cardinaliuʒ hec eſt. qꝛ theologice
mouent ad finē. ſʒ cardinales mo
uent ad ea q̄ ſunt ad finē. Alia dr̄ia eſt qꝛ
theologicaꝝ virtutū finis ⁊ obiectū ē ip̱e
deus. ⁊ nō obiectū ꝑp̄rie. Item virtutes
theologice hn̄tur p̱ infuſionē. cardinales
v̄o p̱ acquiſitionē. Itē theologice mouēt
ad opera ex rōnib⁹ ſumptis a iure diuio.
ſed cardinales a iure naturali. Itē virtu⸗
tes theologice attendūt̄ quantū ad act⁹
interioꝛes. cardinales v̄o ad op̱a exterio
ra. Item theologice nō habent̄ ſine dōis.
cardinales v̄o hr̄i pn̄t ſine dōis. Itē theo
logice ſunt diſcretiue actuū i deū. cardia⸗
les v̄o in ꝑrimū. Iteʒ in theologicis ſic ē
q hitus gn̄at actus: ſed i cardinalib⁹ ē ecō
tra. qꝛ ibi act⁹ generat hitus. vnde phs̄.
Quales inqt ſūt act⁹ tales ſunt hitus.

¶ De v̄tutib⁹ theologicis i gn̄e. Ca. 18.

a Nima quātū ad ſup̱ioꝛē partē in
qua ꝯſiſtit imago trinitatis recti
ficari hʒ p̱ tres virtutes theologi
cas. vn̄ ſicut imago creaturis ꝯſiſtit i tri⸗
nitate habituū cū vnitate gr̄e. ſic per hos
tres habit⁹ v̄tutū aīa fert̄ in ſūmā trinita
tem ſm̄ tria appꝛop̱ata trib⁹ perſonis ita
q fides dirigit in ſūme veꝝ credēdo ⁊ aſ
ſentiēdo. Spes v̄o i ſūme arduū initēdo
⁊ expectādo. charitas aūt in ſūme bonuʒ
deſiderādo ⁊ amādo. Virtutes theologi
ce differūt īter ſe multipliciter. Pꝛio ſm̄
act⁹ ꝑpꝛios. Nam fides facit deo aſſenti
re. ſpes i deo confidere. charitas facit de
um amare. Secūdo differūt rōne ſubie⸗
cti: qꝛ fides eſt in rōnabili. ſpes i iraſcibi⸗
li: charitas i cōcupiſcibili. ſed ambe ſunt i
volūtate q̄ ꝓpter ſimilitudinē actuū acci⸗
pit noīa haꝝ potentiarū. Tertio differūt
rōne obiecti. Nam fides eſt circa verum.
ſpes circa arduū: charitas circa bonum.
Quarto rōne effectus. Nam fides i pn̄ti
deū ſequit̄: ſpes in celū comitat̄: charitaſ
perēniter amplexat̄. Quinto differūt rōe
finis: qꝛ p̱ fidem cognoſcit̄ deus vt veri⸗
tas. per ſpem hr̄ vt eternitas. per charitā
tem diligit̄ vt bonitas.

¶ De fidei vtilitate. Cap. 19.

f Ides eſt ſubſtātia ſperādaꝝ rerū
argumētū nō apparentū ſʒ Apo.
In hac diffinitiōe fides dr̄ ſubſtā
tia. i. fundamentū ſubſtās edificio ſpūali
qd̄ eſt gr̄a ⁊ gl̄ia. Ipſa nanqʒ fides fac̄ ali
qualr̄ res ſperandas in nobiſ ſubſiſtere p̱
gratiā: ⁊ faciet tandem per gl̄iam: qꝛ ip̄a
eſt pꝛimus habitus virtutū. pꝛim⁹ dico n̄
tempoꝛe: ſed natura. Reꝝ ſperandaꝝ dr̄
qꝛ fides p̱ aſcenſū facit in nobis ſubſiſtet̄
res ſperādas. Argumētū dr̄. i. arguēſ mē
tem. qꝛ fides inclinat intellectū ad credē
dum id qd̄ nō apparet. ⁊ ꝓp hoc dr̄ poti⁹
argumentū q̄ꝫ cōcluſio. qꝛ fides ꝓbat de

BIBLIOTECA MARES

nō apparentib⁹ ꝙ ſit ⁊ non ꝓbat̄. Nō ap
parentū dr̄. q̄ꝛ fides ſua virtute ⁊ luce ma
niſeſtat ea que nō apparent tam preterita
ꝙ̄ pn̄tia ⁊ ꝙ̄ futura. Preterita qdē. quia
ſm apl̄m fide intelligim⁹ aptata eſſe ſecu
la. Pn̄tia vō ſicut ait Aug. dem⁹ deo ali
quid poſſe: ⁊ nos itelligere nō poſſe. fu-
tura aūt q̄ꝛ ꝑ fidē credimus reſurrectiōeꝫ
mortuoꝝ ⁊ h⁹i. fides dr̄ multipl̄r. ſ. habi
tus informat⁹ charitate illuminās mentē
ad credendū. Act. 15. fide purificās cor-
da eoꝝ. Equalitas iformis. Ja. 20. fides
ſine operib⁹ mortua ē. Mot⁹ fidei. Aug. fi
des eſt credere qd̄ nō vides. facilitas cre
dendi. Mat. 8. Nō inueni tantā fidem in
iſrael. Deuotio fidei. Mat. Mulier ma-
gna eſt fides tua. Articulus fidei. Unde i
ſymbolo Athanaſij. Hec eſt fides catho
lica vt credam⁹ ⁊ ꝯfiteamur. Sicut i aliq̄
ſcia quedā ſūt an̄cedentia vt ſuppoſitōes.
quedā vō ꝯſequētia vt ꝯcluſiones. q̄dā q̄
ſi media vt ꝓpōnes ꝓbātes. Ita i doctri
na fidei quedā ſūt ibi ad modū ſuppōnū
vt vniuerſalia an̄cedētia articl̄os. ſ. ꝙ ſcri
ptura ſit ꝯdita ⁊ expoſita iſpiratiōe ſpūs
ſci. ⁊ ꝙ vera ſūt que loquit̄ dn̄s in ſcriptu
ra ⁊ per ſcōs ſuos ⁊ h⁹i. q̄dā ad modum
ꝯcluſionū: vt ea que ad mores ꝑtinent. ſ.
fornicationē eſſe mortale peccatū ⁊ h⁹i. q̄
dam ad modū ꝓpoſitionū vt articl̄i fidei.
Et nota ꝙ fides eſt q̄ſi media iter opinio
nem ⁊ ſciaꝫ: q̄ꝛ opinio ſe hꝫ ad vnā partē
ꝯ̄dictiōis cū formidine alterius ꝑtis ⁊ ſi
ne cāe cognitiōe. Scia vō ſe hꝫ ad aliam
partē ꝯ̄dictiōis ſine formidine relique. ⁊
cum cāe cognitiōe ac ꝑ media necc̄ia. vn-
de ſcia eſt neceſſarioꝝ. ⁊ ita pꝫ ꝙ fides ꝑ-
ticipat cū vtroq̄ꝫ. Ad fidei perfectionē ſe
ptē pertinēt. Primū eſt ꝙ ſit ꝓme veri-
tati inexa ſicut fides Moyſi q̄ ſe negauit
filiū filie pharaonis magis eligēs affligi
cuꝫ pplo dei. ꝙ̄ tpalis peti hr̄e iocūdita
tem. 2^m^ eſt ꝙ ſit charitate formata. ſicut
Magdalena quā fides ſaluam fecit. ⁊ cui
dimiſſa ſunt pctā multa: q̄m dilexit mul-
tum. 3^m^ eſt ꝙ ſit deuotiōe feruida ſicut il
lius mulieris cui dixit dn̄s. O mulier ma
gna eſt fides tua. 4^m^ ꝙ ſit bonis opib⁹ ꝓ
bata: ſicut fides cornelij. 5^m^ ꝙ ſit f[...]
dine roborata. ſicut fides Stephani Lau
rentij ⁊ alioꝝ martyꝝ. qui ꝑ fidē fortes fa
cti ſunt in bello. 6^m^ ꝙ ſit obedientia deco
rata. ſicut fides Abrahe. Septimuꝫ ꝙ ſit
humilitate ſubiecta. ſicut fides btē virgi
nis que ait. Ecce ancilla dn̄i. Nota ꝙ fi-
des magis initur auctoritati ꝙ̄ ratiōi.
q̄ꝛ ſm Grego. fides nō habet meritum
cui humana rō ꝓbibet experimentū itelli
ge ſufficiēs. Quis eni fides rōnib⁹ firmet̄.
tn̄ nec talib⁹. nec experimēto ſenſibili de-
bet qs credere contra fidē. ſicut pꝫ in eu-
chariſtia vbi ⁊ viſus ⁊ guſtus ⁊ tact⁹ dicit
eſſe panē ⁊ vinum. ſed fides dicit eſſe cor
pus ⁊ ſanguinē dn̄i noſtri ieſu xp̄i. Unde
Aug. Qd̄ intelligim⁹ debemus rōni. qd̄
credimus debem⁹ auc̄ti. qd̄ opiamur de-
bem⁹ errori. Nota ꝙ duplex eſt cognitio
de deo. ſcꝫ naturalis ⁊ accidentalis. Na
turalis cognitio duplex eſt: ſcꝫ ante pec-
catū q̄ homo cognoſcebat apte deum in
creaturis. ⁊ poſt pctm̄: ⁊ hoc ē ꝑ ſpeculū
i enigmate. Accidentalis cognitio triplex
eſt. Pria eſt acq̄ſita ꝑ rōnes nāles quas
habuerūt phi. ⁊ hec dr̄ ſcia. 2^a^ eſt q̄ hr̄ te-
ſtimonijs ſcripturaꝝ ⁊ miraculoꝝ. ⁊ hec
cognitio dr̄ fides in formis. 3^a^ eſt q̄ hr̄ ꝑi
fuſionē gr̄e gratū facient̄. ⁊ hec dr̄ fides
formata. ⁊ ꝑ talē cognitioneꝫ aſſentit aīa
ꝓme v̄itati ꝓꝑ ſe: ⁊ ſupra oīa. Un̄ ea adue
niente pereūt oēs alie cognitiōes accn̄ta
les ad min⁹ quo ad actū. Cū. n. alie cogni
tiones veniūt in aīa: tūc fides tā ꝙ̄ veloci
or p̄occupat mot⁹ oium. Cū fides ſit de ñ
apparētib⁹ ⁊ difficile ſit occulta credere[...]
duo ſūt necc̄ia ad hoc vt firmit̄ credat̄. ꝑ
ē illuſtratio v̄itatis aīas eleuās. 2^m^ ē rec-
tificatio auc̄tis iſtruētis aīaꝫ. q̄ꝝ ꝑ^m^ ē ꝑ fi-
dem. 2^m^ ē ꝑ ſcripturā autēticā ⁊ ꝑ ſpm̄ ſcm̄
editā. Auc̄tas ergo p̄bet fulcimētū fidei.
⁊ fides aſſentit auc̄ti. vtrūq̄ꝫ vō ꝑ xpꝫ eſt.
ꝓpt qd̄ ⁊ ſplēdor ⁊ v̄bū dr̄. q̄ꝛ mentē ꝑ fi
dē illuminat: ⁊ veritatē ꝑ doctrinā oſtēdit.
Hoc quoq̄ꝫ ſciēdū eſt ꝙ vna ē fides tm̄
tā in ꝓteritis ꝙ̄ i pn̄tib⁹ ⁊ futuris. lꝫ ma-

gis clara ſit i eis ⁊ explicita q ſequūt̄ xp̄z
ꝙ̄ oīa q p̄ceſſerūt ei⁹ aduētū.ſic nouū
teſtm̄ clarius ē ꝙ̄ vet⁹.Qd.n.nos credi-
mus eē factū antiq p̄res credebāt eē futu
rū.exceptis iſtis q̄ adhuc reſtāt ꝯplenda.
ſicut ē reſurrectio mortuoꝝ.⁊ iudiciū ex-
tremū:⁊ remuneratio bonorum:⁊ puni-
tio reproborum.

¶ De effectu fidei. Cap. 20

F Ides multa bōa facit.ſ.hoīez ſal-
uat. Vñ dictū ē Magdalene.fi-
des tua te saluā fecit.mentē pur-
gat.Act.15.fides purificans corda eoꝝ.
Contra mundū pugnat.Heb.12.Sancti
per fidez vi.re.Poſtulata impetrat. Vn
de illud.O mulier magna eſt fides tua.fi
at ſicut petiſti.Perſeuerantiā dat. Apo.
Tu aūt in fide ſtas. Tempalia contēnit.
Heb.11.fide Moyſes grandis effect⁹ eſt
negauit ſe in filiū eſſe filie Pharaōis. Iu
ſtificat.Ro.4.Credidit Abrahā dō ⁊ re.
eſt ei ad iu.Beatificat.Jo.20.Quia vidi
ſti me Tho.credidiſti.b.qui nō vi.⁊ cre.
Super fundamentū fidei quidā edificāt
auꝝ ꝯtēplationis.qꝛ qui ꝯtemplant̄ ſine
fide quaſi videt̄ videre ſolē ſine oculis.q
dam argentū p̄dicatiōis.qꝛ q p̄dicat
ſine fide non loquit̄ eum qui ſm̄ deū ē:ſi
delē ſermonē.qdā lapides precioſos bo
norū operū.qꝛ qui bñ operat̄ ſine fide eſt
ſicut qui facit ſtructurā ſuper arenā.Itez
alij edificant ligna.ſ.amorē ardentiorem
temporalium.alij fenum ſcȝ fumū dele-
ctationum carnalium.alij ſtipulam.ſ. o-
cioſorum verborum ⁊ operum infirmo-
rum.Iſti quidam ſaluantur merito fun-
damenti.ſic tamen quaſi per ignem pur
gatorij exuretur edificium non idoneum
tanto fundamento.Fides habet quoſdaz
effectus eſſentiales ⁊ principales.vt face
re filios dignos vita eterna.⁊ facere ſimi
les deo.⁊ purgarē animā a tenebris pec
cati ſiue infidelitatis. Iſti effectus ſunt a
deo.Alios habet effectus voluntarios et
ſecundarios.vt eſt credere ⁊ dirigere ope
ra aliarum virtutum.⁊ imperare omni-
bus ſuo modo. Et iſti effectus a libero
arbitrio ſunt.

¶ De articulis fidei. Cap. 21.

S I reſpectus habeatur ad eos qui
ſymbolum ediderunt.tunc arti-
culi ſunt duodecim ad numerū
duodecim apoſtolorum.Si autem conſi
deremus que radicaliter ſunt credenda.
tunc articuli ſunt quattuordecim.quorū
ſeptem ſpectant ad diuinitatem.⁊ ſeptez
ad Chriſti humāitatem.⁊ hec ſignata ſūt
in ſeptem ſtellis ⁊ in ſeptem candelabris
aureis in quorum medio filius hominis
ambulabat.Sunt ergo ſeptem articuli fi
dei qui pertinent ad diuinitatem. Pri-
mus eſt credere vnum eſſe deum qui ibi
notatur Credo in deum.Secundus ē pa
trem eſſe deum.ibi.Patrem omnipoten
tem.Tertius eſt filium eſſe deum.ibi.Et
in ieſum Chriſtum filium eius.Quartus
eſt ſpiritum ſanctum eſſe deum.ibi.Cre-
do in ſpiritum ſanctum. Sic patet ꝙ p̄e
dicti quattuor articuli ſunt de vnitate di
uine eſſentie ⁊ trinitate perſonarū. Quin
tus eſt credere remiſſionem peccatorum
his qui ſunt in eccleſia.ibi. Sanctam ec-
cleſiam catholicam ſanctorum cōmunio
nem remiſſionem peccatorum. Sextus
eſt mortuorum reſurrectionem. Septi-
mus eſt credere bonorum remuneratio-
nem ſub quo comprehenditur ⁊ malorū
punitio.ibi.Vitam eternam. Et iſti tres
articuli ad diuinitatem pertinent:qꝛ vir-
tute diuinitatis fit peccatorum remiſſio:
que eſt anime viuificatio ⁊ corporum re-
ſurrectio.atq̄ corpis ⁊ anime ſimul glo-
rificatio.Alij ſeptez ſunt qui pertinent ad
humanitatem chriſti.Primus eſt crede
re filium dei eſſe conceptū de ſpiritu ſan
cto.ibi.Qui conceptus eſt de ſpiritu ſan-
cto.Secundus eſt filiū dei natū ex Ma
ria virgine.ibi.Ex Maria virgine.Terti-
us filium dei pro nobis mortuum in cru
ce.ibi.Paſſus ſub pontio pilato crucifi
xus mortuus ⁊ ſepultus.Quartus eſt fili
um dei deſcendiſſe ad inferos ſm̄ animā
ibi.Deſcēdit ad inferna.Quint⁹ ē filiū dei
ſurrexiſſe a mortuis.ibi. Tertia die re-

fur.a moꝛ.6ꝰeſt eūdē aſcēdiſſe ad pr̄is eq̄
litatē.ibi.Aſcēdit ad ce.ſe.ad dex.d.p.o.
7ꝰ eſt filiū dei iudicaturū viuos ⁊ moꝛtu
os:ſiue bonos:ſiue malos.ibi.Inde vē.
ē iu.vi.⁊ moꝛ.Iſti.14.articuli colligūt̄ ex
ſymbolo quē apoſtoli ediderūt.Articulū
pꝛimū ⁊ ſecundū de diuinitate poſuit pe-
trus.3ᵐ Andreas.Bartholomeꝰ4ᵐ.5ᵐ
Symon.Tadeꝰ6ᵐ.7ᵐ Matthias.Item
ꝑmū articulū de humanitate xp̄i poſuit
Jacobus maioꝛ.ſcōm ⁊ tertiuȝ Ioānes.
q̄rtuȝ Thomas.q̄ntuȝ Mattheus.ſextū
Jacobus minoꝛ.ſeptimū philippꝰ.Tria
ſunt ſymbola.ꝑmū apoſtoloꝝ.2ᵐ nicenij
cōcilij.3ᵐ Athanaſij.ꝑmuȝ factū ē ad fi
dei inſtructiōȝ.Secundum ad fidei expla
natione.Tertiū ad fidei defenſionē.No
ta ꝙ aliud eſt credere deū.⁊ aliud ē credē
in deū.⁊ aliud credere deo.Qm̄ credere
deū ē credere ip̄m eē.Credere āt i deum
ē credendo ip̄m amare.⁊ credēdo in deū
ire.ac membꝛis eius incoꝛpoꝛari.Crede
re vō deo eſt credere verbis eius.

¶De ſpe. Cap̄. 22.

s Pes eſt certa expectatio future
beatitudinis ex dei gr̄a ⁊ meritis
ꝓpꝛijs ꝓueniens.In hac diffinitiōe non
ſumitur certitudo rōnis in qua plene vni
ꝑti cōſentit̄:ſed certitudo opiniōis q̄ vni
ꝑti ꝯſentit̄.quia rōne ꝓbari videt̄:nec tū̄
omnino ſȝ cū foꝛmidine.Hꝰ āt expecta-
tōis cā ꝑncipalis ē gr̄a dei ⁊ n̄ noſtra me
rita.q2 opa nr̄a non ſunt meritoꝛia niſi ex
dei gr̄a.Sine meritis tū̄ ſꝑare aliq̄d nō ē
ſpes ſicut ait Grego.ſȝ p̄ſumptio.In p̄
dicta diffinitiōe diffinit̄ motus ſpei ⁊ nō
virtus ſpei diffinitur ſic.Spes eſt au-
dacia mētis de largitate dei accepta hn̄-
di vitā eternā ꝑ bona merita.Inter fideȝ
⁊ ſpem talis ē differentia.fides.n.eſt de
p̄teritis ⁊ futuris.Spes aūt de futuris
tm̄.fides ō bōis tā ſibi q̄ȝ alijs.ē.Spes
aūt de bonis ſibi tm̄.Conueniūt tū̄ in hoc
ꝙ tam fides q̄ȝ ſpes eſt de inuiſibilibus.
Certitudo ſpei oꝛit̄ ex tribꝰ.ſ.ex diuia lar
gitate.ex abundantia meritoꝝ.⁊ ex pꝛe-
guſtatiōe eternoꝝ.Nota ꝙ ſpes ꝓut eſt

viatoꝛū ſic eſt cū certitudine opinionis vt
dictū eſt.Spes aūt illoꝝ qui ſunt in pur
gatoꝛio.⁊ q̄ fuerunt in limbo eſt cū certi
tudine ſcie ⁊ non opinionis.vt eſt illa via
toꝛū.Unde declinat aliquo mō a ſpe pꝛo
pꝛie dicta.Spes vero que fuit i Stephā
no quando vidit celū aptū:⁊ que fuit in
paulo.qn̄ dixit.ſcio cui credidi ⁊c̄.⁊ q̄ fu
it in Adam ante pctm̄ fuit cum certitudi
ne viſionis:tn̄ ſatis debilioꝛis q̄ȝ in celo:
Unde ſpes ſic ſūpta adhuc ē minus pꝛo
pꝛie dicta.Ex his pȝ ꝙ i patria nō ē ſpes
pꝛemij.q2 beatitudo eſt omniū bonoꝝ ſi
mul tota poſſeſſio.Un̄ ibi nihil futuꝝ eſt
qō ſperet̄.Et lȝ ſāctis adhuc ſit futura re
ſurrectio coꝛpoꝝ ſm̄ rē.tn̄ pn̄s ē ſȝ cogni
tionē.Spes āt ſic futuꝝ reſpicit ꝙ ꝓuat
tā p̄ntiā rei q̄ȝ cognitionis ꝓut ſpes ꝓp̄e
ſumit̄.Duplex ē ſpes.ſ.ſuffragij ⁊ aucto
ritatꝭ ꝓpꝛie.Pꝛima poſita eſt i ſanctis.
2ª in ſolo deo.⁊ hec triplex ē.ſ.venie.p̄s.
In te dn̄e ſperaui nō cōfundar in eternū.
Gr̄e.p̄s.Sperātes aūt in dn̄o miſericoꝛ
dia circundabit.Glorie.ꝓuerbi.Qui ſpe
rat in deo ſanabit̄.Effectus ſpei multi-
plex ē.a tribulatiōe liberat.p̄s.In te ſpe
rauerūt patres nr̄i.ſperauerunt ⁊ libera-
ſti eos:exēplū de Suſāna ⁊ Daniele.Cō
foꝛtat.2.Macha.7°.Pereūtes ſeptē fili
os ſub vnꝰ diei tp̄e conſpiciēs mr̄ bono
aio ferebat ꝓꝑ ſpē quā i deū hēbat.Men
tē eleuat.Iſa.4.Qui ſperant in do.mu-
ta.foꝛti.aſſumēt pennas ⁊c̄.Saluat.p̄s.
Qui ſaluos facit ſperātes i ſe.Tēpoꝛalia
miſtrat.p̄s.Oculi omniū in te ſpe.d.⁊c̄.
Spes cōpatur multis rebus.dr̄ eni ga-
lea.j.Theſa.5.Induti galeā ſalutis.an-
choꝛa.hebꝛ.6°.Qui cōfugimꝰ ad tenēdū
pꝛopoſitam ſpem quam ſicut anchoꝛam
habemus anime tutam ac firmam medi
cina.p̄s.Sperans in do.non confirma-
boꝛ.Gēma.pꝛouerb.17.Gēma gratiſſi
ma expectatio pꝛeſtolantis.Solatium
hebꝛ.6 foꝛtiſſimū ſolatium habeamus q̄
cōfugimus ad tenendam pꝛopoſitam no
bis ſpem.Clauis.Glo.ſup illō.p̄s.Spe
rate in domino.ꝑ ſpem intrat̄ ad illud vi

dendum quod credit. lignum vite. ſapie. ... ꝗ hoib⁹ tormēta paſſi ſūt ſpes illo rū imortalitate plena eſt.

¶ De charitate. Cap. 33.

Charitas ſm apoſtolū ſic diffinit̄ i. Thimo. i. Charitas eſt finis pre cepti de corde puro ⁊ ꝯſciētia bo na ⁊ fide nō ficta. Et ſumit̄ finis cōſuma tiōis. qꝛ charitas eſt ꝯſumatio ſiue per fe ctio oīs ꝓcepti. Pōt eſſe dici finis termi nationis oiuz preceptoꝝ. qꝛ oīa q̄ ſūt i ꝓ cepto tēdūt ad charitatē vt magis ac ma gis bēat̄. De corde puro. i. d̄ itellectu pu ro. dicit glo. Et ſumit̄ hic itellect⁹ ꝓ actu itelligendi ſm quē cauſat̄ mot⁹ charitatꝭ. Quanto eni qs magis intelligit tāto ma gis diligit: niſi alias ipediat̄. Et hic iſta ꝑpoſitio de. denotat cām efficientē. ⁊ con ſciētia bona. i. ſpe. qꝛ qui purā ꝯſciam hēt ſecure ſperat. ⁊ fide nō ficta. i. ſi̅lata. ⁊ nō fragili. ſed iter aduerſa ſorti. ꝓſper in li bro de vita ꝯtēplatiua deſcribit charita tē ſic. Charitas eſt vt mihi videt̄ recta vo luntas ab oibus terrenis p̄ntib⁹ ac futurꝭ ꝓrſus auerſa. Juncta deo inſepabiliter ⁊ vnita igne quodā ſpūs ſci a quo eſt. ⁊ ad quē refert̄ icenſa inquinamenti oīs extrānea corrumpi neſcia nulli vitio mutabilitatis obnoxia ſuper oīa q̄ carnaliter diligūtur excelſa. affectionū oium potētiſſima diuine ꝯtēplationis auida. Jn oib⁹ ſꝑ inuicta. ſū ma actionū bonaꝝ. ſalus moꝝ. finis cele ſtiuz ꝓceptoꝝ. mors criminū. vita virtu tum. virt⁹ pugnantiū. palma victoꝝ. ſan ctaꝝ mentiū arma: cā meritoꝝ bonoruz. premiū perfectoꝝ. ſine q̄ nullus deo pla cuit cuz qua nullus vnq̄ꝫ peccare potuit. fructuoſa in penitētib⁹. leta i ꝓficientib⁹. glīoſa i pſeuerātib⁹. victorioſa i martyri b⁹ opoſa i oib⁹ oio fidelib⁹ ex q̄ qcqd ē bo ni opiſ viuit. Charitas aūt quātū ad actū diffinit̄ q̄ttuor modis. Prio ſic in tertio libro ſniaꝝ. Charitas eſt dilectio q̄ diligi tur deus ꝓpt ſe. ⁊ primus ꝓpter deū. ⁊ i deo. 2° ſic. Quid ē charitas niſi vita co pulans amantē cū amato. 3° ſic ſm Aug. Charitas eſt virt⁹ q̄ videre deū ⁊ ꝑfrui de ſideram⁹. 4° ſic ſm Aug. Charitas ē vir tus q̄ animi nr̄i rectiſſima affectio ē. Ha ruz diffinitionū pria dat̄ i ꝯpatiōe ad de um. 2° in ꝯpatione ad ei⁹ poſſeſſorē. 3° in ꝯparatiōe dilecti ad dilectū.

¶ De differentia inter charitatem ⁊ ali os mores. Cap. 24.

Amor triplex eſt. ſ. nālis. gratuit⁹. ⁊ vitioſus. amor gratuit⁹ eſt lau dabilis. qꝛ virt⁹ eſt ⁊ hꝫ ꝓncipalē finē. ſ. bonū incōmutabile. Hic diuidit̄ i amicitiā ⁊ ꝯcupiſcentiā. ſm amicitiā dili git quis deū puriſſime nō reſpiciēs vtili tatē ſuā. ſed bonitatē amati. hoc mō plus diligit hō deū q̄ꝫ ſeipſuz. ſm vō ꝯcupiſcē tiaz diligit quis deū. qꝛ remunerationez in eo expectat. Amor nālis nec laudabilis eſt nec vituperabilis. ſꝫ hꝫ finē idigentiaz vel vtilitatē ꝓpriā. Jſte ſilr̄ diuidit̄ i ami citiā ⁊ ꝯcupiſcentiā. ſꝫ amicitiam diligi mus hoc amore nos ⁊ nr̄az ꝑfectionem ⁊ noſtrā ꝯſeruationē. ⁊ magis ea q̄ ſūt pl⁹ neceſſaria. vt caput ꝓ quo totū corp⁹ expo nimus. hic cois eſt nobis ⁊ brutis. ſꝫ cō cupiſcentiā vō diligimus deū: qꝛ neceſſi tati nr̄e vel ſubuenit vel ſubueniet. qꝛ hoc amore non diligit̄ res ꝓpter ſe. ſed ꝓpt vſū ei⁹. vnde hoc amor plus ſe diligit hō nāliter q̄ꝫ deū. Amor vitioſus vituꝑabilꝭ ē. qꝛ peccatū ē ⁊ hꝫ finē voluptatē ſiue d̄ lectationē i creatura hic diuidit̄ in amici tiaz ⁊ concupiſcentiā. ſꝫ amicitiā diligi mus hoc amore delectationē creature ꝑꝑ ſe q̄ꝫuis in nobis nō habeat̄. ſꝫ ꝯcupiſcen tiā vō diligim⁹ voluptatē creature ꝓpter nos. Amor iterꝝ multiplex eſt. ſ. naturalis erga ſe. pius erga parentes. iocūdus er ga ſocios: iuſtus erga amicos. violēt⁹ er ga inimicos: ſanct⁹ erga deū. Jtē dria ē i ter amorē dilectionē ⁊ charitatē. qꝛ amor ꝓprie eſt nature: ⁊ dr̄ amor q̄ſi aioꝝ vnio qꝛ quietat appetitū i re amata. Dilectio ē amor proximi ⁊ dr̄ dilectio quaſi duo li gans. ſociat eni amantē cuz amato i amo re vt ſe mutuo diligāt. Charitas ē amor i deū hec amicū determinat ⁊ indicat oib⁹ cariorē. vn̄ dr̄ charitas q̄ſi cara vnitas vel

caꝝ deo faciens. Alia eſt dr̃a inter p̃dicta
qꝛ amam⁹ deũ ꝓpt ſe: diligim⁹ eũ ſuꝑ oĩa
ꝓpt ſua bñficia. qꝛ dilectio eſt diuerſoꝝ
electio. charitas vtrũqꝫ ꝯplectit̃. ſ. ſuꝑ oĩa
⁊ ꝓpt ſe. Diligere deũ ĩ hoc differt a dile
ctiõe ꝓximi: qꝛ diligere deũ eſt velle ei bo
nuꝫ qḋ hꝫ. ſ. ꝙ ſit oĩpotens ⁊ ſũme bon⁹.
⁊ h⁹ĩ. Iteꝫ diligere deuꝫ eſt velle p̃cepta
eius ſeruare cũ intentiõe fruendi eo. Itẽ
diligere deũ eſt eum velle poſſidere ⁊ ab
ipſo poſſideri. Itẽ diligere deũ eſt volun
tateꝫ dei voluntati ſue in oĩb⁹ p̃ferre. Dili
gere v̄o ꝓximũ ẽ velle ſibi bonũ nõ ꝑ eẽn
tiã ſꝫ ꝑ grãꝫ. Itẽ diligere ꝓximũ ẽ idẽ vel
le ⁊ idẽ nolle ĩ bonũ. Itẽ diliger̃ ꝓximũ ẽ
ſucceſſũ bonũ ei optare ⁊ q̃rere. Itẽ dili-
gere ꝓximũ eſt velle ei qḋ ſibi. Eſt iterum
dr̃ia inter dilectionẽ dei ⁊ ꝓximi qꝛ deuꝫ
diligimus ĩ ſe ⁊ ꝓpt ſe. ꝓximũ v̄o diligi-
mus ĩ deo ⁊ ꝓpt deũ. Q̃ñqꝫ dicimus du
plicẽ eſſe charitatẽ. ſ. dei ⁊ ꝓximi. hec du
plicitas nõ itelligit̃ quantũ ad hit⁹ ſꝫ quã
tuꝫ ad actus: qꝛ vno hĩtu charitatis dili-
gitur deus ⁊ ꝓxim⁹. Charitas q̃ñqꝫ dicit
habitũ. Ro. 5. Charitas dei diffuſa eſt in
cordib⁹ nr̃is. q̃ñqꝫ dicit motũ. Cañ. 2. Or
dinauit in me charitatẽ. q̃ñqꝫ ſignuꝫ. Uñ
Jo. 15. Maiorẽ charitatẽ nemo hꝫ. i. ma
ius ſignũ charitatis. q̃ñqꝫ tertiã ꝑſonã in
trinitate. j. Jo. 4. Deus charitas ẽ. ⁊ ſic ſu
mit̃ ꝑſonal̃r. q̃ñqꝫ ſumit̃ eſſential̃r. ⁊ to-
ta trinitas dr̃ charitas. q̃ñqꝫ ſũit̃ ꝓ feruo
re charitatis. Uñ Luce 7°. Dimiſſa ſũt ei
peccata multa qm̃ dilexit multũ.

❡ De effectu charitatis. Cap. 25.

c

Haritas pct̃m expellit. vñ de ma
gdalẽa dr̃. Dimiſſa ſũt ei pctã mł
ta qm̃ dilexit multũ. Legẽ cuſto-
dit. Ro. 13. Qui diligit ꝓximũ ſuũ legẽ ĩ-
pleuit. Deũ hoĩ iũgit. j. ioã. 4. Qui manet
ĩ charitate ĩ deo manet ⁊ de⁹ ĩ eo. Mẽteꝫ
virtutib⁹ ornat. j. cor. 13. charitas patiẽſ ẽ
benigna ẽ ⁊c̃. ꝑfectionẽ adducit. Apl̃s. ad
huc excellẽtiorẽ viã vobis dm̃õſtro. Glo
riã tribuit. ioã. Si qs diligit me ⁊c̃. ⁊ ſeq
tur aduenie m⁹ ⁊ mãſionẽ apḋ eũ faciem⁹
Dilectiõe dei dignũ facit. ioã. 16. Si quiſ
diligit me diligit̃ a pr̃e meo. Charitas in
cordib⁹ diffundit̃ cum ad ꝓximũ dilatat.
Effundit̃ ꝑ predicationẽ ⁊ ꝑ opera mĩe.
Ĩfundit̃ ꝑ illuminatiõeꝫ grẽ. Supinfũdit̃ ꝑ
oꝑa ꝑfectiõis ⁊ ſuperrogatiõis. ꝑ charita
tẽ venit de⁹ ad hoĩes ĩ icarnationeꝫ ⁊ ĩ ho
mines ĩ grẽ collatio. ie. ꝑ ipſaꝫ charitatẽ
currũt hoĩes ad deũ bona opõne: ⁊ ꝑue-
niũt ad eũ ĩ glorificatiõe. Amoris ẽ pene
trare: qꝛ intima cordis penetrat. Cañt. 2.
Uulnerata charitate ego ſũ. languidũ fa
cere: ⁊ hoc per deſideriũ eẽndi cũ amato.
Cañt. 5. Nũcietis dilecto meo qꝛ amore
langueo. Inebriare qꝛ ſic tẽdit ĩ amatuꝫ
ꝙ ſuijpſi⁹ ⁊ oĩuꝫ reꝝ p̃ter ipꝫ obliuiſcitur.
Cañt. 5. Comedite amici mei ⁊ bibite: et
ĩebriamini cariſſimi: liqueſcere: qꝛ cor in
diuina dulcedie ſic reſoluit̃ ꝙ appetens
cũ appetibili mirabili amicitia vnit̃. cañt.
5°. Aĩa mea liquefacta ẽ vt dilect⁹ loquit̃
mihi. amor hꝫ vim diffuſiuã ĩ bona opõ-
ne. vnitiuã ĩ ꝓximi dilectõe. trãſformati
uã ĩ iuſtificatõe. Itẽ aliter hoc oſtẽdit̃ ꝙ
hꝫ vim diffuſiuã vt pꝫ ĩ creatõe. vnitiuã
vt pꝫ ĩ xp̃i icarnatõe. trãſformatiuam vt ĩ
glorificatione.

❡ Quib⁹ reb⁹ charitas aſſĩlet̃. Ca. 26.

c

Haritas eſt bonoꝝ p̃ncipiũ qꝛ a
deo. bonoꝝ mediũ. qꝛ ꝑꝫ deũ. bo-
noꝝ finis. qꝛ ꝓpt deũ. Charitas
dr̃ bone operatõis p̃ncipiũ. qꝛ mouet ad
id Gre. Charitas operatur ſi eſt. Dr̃ etiã
mediuꝫ qꝛ opera ĩformat. dr̃ quoqꝫ finiſ.
qꝛ opera dirigit ⁊ ad debitũ finẽ ꝑducit.
Quõ charitas dicat̃ finis. ſciendũ ẽ ꝙ tri
plex eſt finis. ſ. cõſumptionis cõſumatio-
nis ⁊ terminatõis. Primo mõ charitas
eſt finis pctõꝝ qꝛ ea cõſumit. Scḋo mõ ẽ
finis preceptoꝝ: qꝛ ea ꝑficit. Tertio mo-
do tam vita eterna ꝙꝫ ipſe deus ẽ finiſ no
ſtri laboris. ſed vita eterna finis eſt q̃ qe-
ſcitur. ſed deus termin⁹ ĩ quo quieſcitur.
Charitas dr̃ forma virtutũ multipliciter.
Primo qꝛ mouet oẽs virtutes ad exte-
riora oꝑa per q̃ ꝑficiunt̃ virtutes ⁊ me-
rent̃ augeri. Scḋo qꝛ oẽs virtutes mouẽ

tur ad finẽ charitatis.ſ.ad bonũ. Chari-
tas,enĩ hẽt bonũ pro fine ⁊ obiecto. Alie
virtutes hñt bonũ:nõ pro obiecto ſ; pro
fine tñ. ⁊ ille finis virtutũ perfectionẽ de
notat. Tertio charitas auget virtutũ de
lectationẽ ⁊ tollit faſtidiũ. ⁊ alleuiat one-
ra ꝑpt ipſi⁹ deſideriũ. Quarto qꝛ ꝯponit
aiam ⁊ ꝑficit. nõ qdem i eſſe nature ſed i
eſſe gratuito ⁊ meritorio. Charitas mul-
tis reb⁹ dr̃ ſimiliſ qꝛ cõparat̃ auro qđ foꝛ
nax tribulatiõis ꝓbat. Auroꝛe quã ſequit̃
dies eternitatis. Arche Noe i qua q non
fuit iuent⁹ periſt. Arboꝛi bonos fruct⁹ ꝑ-
ferenti. Ale ad celeſtia ſubleuãti Bitumi
ni aiam deo ꝯiungenti. Claui celũ apiẽti.
coꝛone mentẽ decoꝛanti. capiti ſenſum et
motũ iſluenti. Charitas enĩ iſluit ſenſũ .i.
rõnem merẽdi alijs virtutib⁹. ⁊ motu;.i.
affectũ mouẽdi meritoꝛie mentẽ deo illu
minãtẽ. Eboꝛi thꝛonũ deo exhibẽti. Fir-
mamẽto aquas voluptatis ab aquis eter
nitatis diuidẽti. Fonti mente; irriganti.
Gẽme aiã oꝛnanti. Gladio flãmeo pa
diſum cuſtodiẽti. Igni affectũ accẽdenti.
Iugo ſuauiter ꝑmenti. Mãne de celo de
ſcendẽti. Roſe rubẽti. Radici hũoꝛẽ gr̃e
quẽ a ſũmo trahit ad virtutes trãſmitten
ti vt ſic nutriãt̃ ⁊ ꝯſeruent̃ in bono Soli
fulgenti. Theſauro latẽti. Uiculo oẽs rõ
nes diligendi in dilecto colliganti. Ui-
no inebꝛianti. Ueſti peccatoꝛum turpitu
dinem cooperienti. Unguẽto vulnera le-
talia curanti.

¶ De excellentia charitatis. Cap. 27.

c Aritas excellit alias virtutes in
multis. Pꝛio i dei ꝯfoꝛmitate. 2°
i ſpãli dignitate. Ricard⁹. Chari
tas eſt regia virtutũ. Tertio i ſpecioſita-
te qꝛ eſt planeta veneris. ⁊ aie pulchꝛitu
do. qꝛ ſicut pulchꝛitudo exterioꝛis hoiſ ẽ
ex decenti membꝛoꝝ oꝛdinatione ⁊ venu
ſtate coloꝛis. ſic pulchꝛitudo aĩe eſt ex de
centi oꝛdinatiõe actuũ ⁊ habitu venuſto.
hoc facit charitas i aia cuius actus oꝛdi-
natus eſt ⁊ venuſtus hit⁹. Quinto in ſup
poꝛtatione laboꝛis. Aug. Oia grauia ⁊ i-
mania leuia facit amoꝛ. Sexto in vigoꝛo
ſitate. Cañt. 8. Foꝛtis eſt vt moꝛs dilectio.
Septimo i vtilitate. Aug. Habe charita
tem ⁊ fac quod vis. Octauo in delectatio
ne: quia charitas ſecundum actum ſuum
facit delectare in deo: non ſolum in pa-
tria ſed etiã in via.

¶ De ſignis dilectõis. Cap. 28.

ſ Igna dilectionis ſũt hec. qꝛ ami
cus amicum libenter audit. libẽ-
ter de ipo loquitur. Sepe de ipo
cogitat ſine tedio ſibi obſequitur. coꝛpus
⁊ res pro illo exponit. Offenſam cauet. of
fenſum placat. Congaudet ꝓſperitati. cõ
dolet aduerſitati. Gaudet de ſua pꝛeſen
tia. dolet de ſua abñtia. diligit ⁊ odit hoc
qđ ille. conatur ei placere. timet diſplice
re. Trahit alios ad eius amicitiam. Mu
nera ab eo data non alienat. conſilijs ſu-
is acquieſcit. petit ab eo fiducialiter. Qua
liter poſſit quis ſcire vtrum habeat cha-
ritatem. Nota ꝙ quidam ſciunt ſe nõ ha
bere charitatem vt qui ſunt in actu pec-
candi vel in pꝛopoſito. Quidam dubitãt
ſe habere charitatem quia rationes ha-
bent pꝛo vtraqꝫ parte. vt ſunt illi qui inci
piunt facere quod in ſe eſt. Quidam pu-
tant ſe habere charitatem ſicut qui mul-
ta bona fecerunt ⁊ diu abſtinuerũt a pec
cato. adhuc tamen ſuſtinent motus ten-
tationis ⁊ imaginantur turpia. Quidam
experiuntur ſe habere charitatem. vt illi
qui guſtant diuinam dulcedinem in qui-
bus fomes fere extinctus eſt. ⁊ quaſi ſem
per vel bona faciunt vel affectant. Quidã
certi ſunt ſe habere charitatem. vt quib⁹
deus reuelauit qualis fuit paulus cui do
minus dixit. ſufficit tibi gratia mea.

¶ De gradibus amoꝛis. Cap. 29.

g Radus amoꝛis ſunt iſti. Pꝛi-
mus eſt cum diligo me pꝛopter
me. Iſte amoꝛ non eſt bonus.
Secundus eſt cum diligo deum pꝛop-
ter me. hic eſt mercenarius: ſed tunc eſt
bonus ſi pꝛincipalis finis eſt deus. Ter-
tius eſt cu; diligo deũ pꝛopter ſe.i. qꝛ bo
n⁹. Hic ẽ valde bon⁹ qꝛ tal̃ amoꝛ vno tñ

oculo.i.dextero reſpicit deum.Quartus eſt cum diligo me propter deum.hic eſt optimus.quia in tali amore nihil eſt qđ querat homo de ſuo ēt i ſeipo.ſʒ que dei ſunt.Super omnia diligendus eſt deus. quia cum ipſe ſit principium et hoc ipſo eſt ſummum.et hoc ipſo ꝙ ſummuʒ eſt. ſumme bonum eſt et hoc ipſo ꝙ ſumme bonum eſt.ſūme beatū ē.⁊ hoc ipſo ꝙ ſūme beatū ē.ſūme beatificū ē.⁊ hoc ipſo ē ſūme fruēdus.⁊ hoc ipō ē ſūme ꝑ amorē ei iherēdū.⁊ i eo tāꝗ̄ i fine qeſcendum. Tria gnāliter diligunł.ſ.vtile.delectabile.⁊ honeſtū.Propť pmū diligēda ē tribulatio.qꝛ vtilis.Propter tertiū diligēda ē virtus.qꝛ honeſta.Sʒ pp̄ ſcdm diligendus ē deᵘ.qꝛ delectabilis.imo ꝓpter hec oīa diligēdus eſt deus.qꝛ ipſʒ diligē ē vtile.delectabile ⁊ honeſtum.Gradus amoris vel charitatis i qbᵘtollit pctm̄ ſt iſti.pmo tollit pctm̄ mortale.nō quātum ad habitū.ſʒ quātū ad actū.liberat enim a pcō mortali.ſʒ nō a ptāte cadendi i illō 2° mō tollit pctm̄ quātū ad actū ⁊ ꝗ̄tuʒ ad habitū.ſʒ neutro mō veniale.ſicꝫ pʒ in aliqbᵘ ſanctificatis.3° modo charitatꝭ tollit pctm̄ vtroqʒ modo.⁊ veniale quātuʒ ad actū:ſʒ nō quo ad habitū.talis fuit in beata vgine ante ꝯceptōʒ xpi.4° mō tollit vtrūqʒ vtroqʒ mō.ſicut fuit i beata vgine i ꝯceptiōe xpi ⁊ poſt:tūc eni fuit i ipa ſublatus fomes peccandi totalir.5° mō tollit vtrūqʒ vtroqʒ mō.⁊ iſup oēʒ miſiā ⁊ hoc fiet i patria.Perfecta ē charitas qñ ē habitu magna motu interiori directa.ope exteriori ſolicita.radice ſtabilita. feruore diſcreta.dulcedine conſolatoria. Diligitur deus toto corde.i.intellectu ſine errore.tota aīa.i.voluntate ſine ꝯrietate.tota mēte.i.memoria ſine obliuiōe.

¶De ordine charitatis. Cap. 30.

O Rdo charitatis ſm Aug.eſt diligere pmo qđ ſupra nos ē.i.deū. deide qđ nos ſumᵘ:poſt hoc qđ iuxta nos ē.i.ꝓximᵘ.vltimo qđ itra nos ē.i.corpᵘ nr̄m ꝓpriū.In eodeʒ gradu contineri dʒ corpᵘ xpi.qꝛ vtrūqʒ tenet rōneʒ iferioris boni reſpectu ſpūs nr̄i.ſm Ambroſ.diligendus eſt pmo deᵘ.ſcđo parentes:deide filij.poſtea domeſtici.vltio inimici:ſʒ hoc de exhibitiōe qdā itelligunt. Aliqs diligił magis ab altero multiplr̄ ſ.maiori affectu ſic ſup oīa diligēdᵘ ē deᵘ. ſʒ inter hoīes magꝭ diligēdi ſt pētes ꝗ̄ filij.deide cōſanguinei ſʒ gradᵘ cognatōnis.Maiori affectu diligēdi ſt filij ꝗ̄ pētes.ſʒ eque ꝑtinentibus pus ſuccurrēduʒ ē magis indigēti.Ad grāʒ magis diligēdiᵘſūt q ſe magis ad grāʒ ꝑpant ⁊ habilitāt ad gloriā.ſic diligendi ſt ſm gradus pticipādi bonū grē.Nota ꝙ idē ordo dilectōis ē nature ⁊ grē.hoc excepto ꝙ dilectiōe naturali hō ſe magis diligit ꝗ̄ deū ſʒ ecōtra ē i delectiōe gratuita.Preterea ſciēdū ē ꝙ idē ē ordo charitatꝭ q ſʒ Aug. ē i via.erit ēt i patria.qꝛ cū gloria pficiat naturā qcqd nō erit iperfectiōis i natura manebit in gloria.

¶De dilectiōe ꝓximi. Cap. 31.

M Utuo ſe debēt hoīes diligere.qꝛ oēs mēbra vniᵘcorpis myſtici xpi. qꝛ vno ſpū ſcō viuificātur ſpūalit ⁊ vniunł.qꝛ vnā fidē hñt.qꝛ vnū baptiſma receperūt.qꝛ vnū patreʒ hñt ⁊ dn̄m. qꝛ ad vnū regnū tēdūt.Dilectionē ꝓximi ſuadet ius nature.Mat.7.Oīa quecūqʒ vultis vt faciāt vobis hoīes.⁊ vos facite illis.Jus ſcripture.Mat.22.Diliges ꝓximū tuū ſicut teipm.Exēplū creature.qꝛ oē ſimile diligit ſibi ſimile.Meliᵘ ē diligere ꝗ̄ diligi qdruplici rōne.pmo qꝛ ꝙ diligimᵘſcimus.ſed ꝙ diligamur neſcimus ſʒ credimᵘ.2° qꝛ diligere ꝓpe virtutis eſt:ſʒ diligi aliene.3° qꝛ cū diligimus alios nobis obligamus.cum vero diligimur alijs obligamur.4° qꝛ cū diligimus merēur nobis.cū aūt diligimur alij merētur ſibi.Per dilectionē ꝓximi efficimur imitatorsꝭ xpi.Jo.17.Hoc ē pceptū meū vt di.in.ſi.di.vos.Diſcipuli ſaluatoris. Jo.In hoc cognoſcēt oēs ꝙ diſcipu.mei eſtis ⁊c.Speculatores dei.i.Jo.2.Qui diligit fratrē ſuū i lumie pmanet ⁊ videt deū.Societas fraterna vtilis ē rōe ſuble

nationis. Eccle. 4. Ueh ſoli. qꝛ ſi ceciderit nō hꝫ ſublenātē. Rōne cōſolatōis. ps.
Ecce ꝙ̄ bonū ⁊ ꝙ̄ iocundū. Rōne exhor-
tatiōis. Seneca. Semꝑ ante oculos tuos
ꝑponēdus ē aliqs cuiꝰ exēplo ꝓficias. qꝛ
niſi ad regulā praua ñ corriges. ꝓuerbi.
A modica ſintila augeẗ ignis.

De dilectione inimicorū. Cap. 32.

Circa dilectionē inimicoꝝ nota ꝙ
alia ē dilectio affectus. ⁊ alia effe-
ctus. Dilectio affectus duplex ē.
qꝛ alia ē ĩnocētie. ⁊ alia beneficiētie. Dile-
ctione inocētie tenemur diligere inimi-
cos. qꝛ nō debemus eis aptare maluꝫ in
quātū malū. ſꝫ inquātū ē eis expediēs vł
reipu. Affectꝰ dilectiōis bñficētie. ſ. ꝑnci-
palis ⁊ ſecūdarius. Affectꝰ ꝑncipalis eſt
velle ⁊ optare inimicis bona ſpūalia. ſicͭ
eſt gr̃a ⁊ gloria. hoc modo tenemur ꝑ af-
fectū diligere inimicos. Affectus aūt di-
lectiōis ſecūdarius ē optare inimicis bōa
tꝑalia. hoc mō nō tenemur ſꝑ diligere ini-
micos. qꝛ non ſemꝑ expedit eis bona tꝑa-
lia. Eodē mō diſtinguēdū ē de dilectiōe
effectꝰ q ē ſimılr inocentie. ⁊ bñficētie. pri-
mo mō tenemur oēs diligere inimicos.
qꝛ tenemur eis nō īferre mala niſi ꝓpter
bonū ꝑſone vel reipublice. Scđo mō di-
ſtinguēda ē dilectio bñficiētie. qꝛ ſi ē bñfi-
ciū ſpūale ad ſalutē neceſſariū. tūc tene-
mur illud inimicis impēdere. ſic orare ꝑ
eis nō qdē i ſpāli: ſꝫ in gnāli. ita. ſ. vt non
excludamus eos ab orōnibꝰ cōibꝰ. Si vͦo
ē bñficiū tꝑale. ad hoc nō tenemur niſi in
caſu neceſſitatis. Nota tñ eē duplicē ini-
micū. ſ. ꝑſone nr̃e ⁊ eccleſie. Igiẗ inimico
ꝑſone bñfacere ꝑfectōis ē. niſi iquātū ſi-
bi vel alteri bñficium nociuū eēt. qꝛ i tali
caſu bñficiū ſubtrahere vtile ē. Inimico
āt eccl'ie bñficiū ſbtrahē ꝑfectiꝰ ē ⁊ meliꝰ.
niſi inquātū ꝑ bñficiū ſperaẗ recōciliādꝰ
eccleſie. Ex ꝓdictis pꝫ ꝙ optare bōa tꝑa-
lia inimicis eccleſie iꝑfectiōis ē niſi ꝑ ac-
cidens. ſ. qñ credunẗ per hoc cōuertēdi.
Inimico vero ꝑſone optare bona tꝑalia
perfectionis eſt niſi ꝑ accidens. ſ. quādo
putanẗ ei vel alij nociua. Nota ꝙ lꝫ ami-
cū diligere ſit magis debitū. tñ diligere
inimicum magis eſt meritoriū remiſſio-
nis pene. ⁊ ad multa alia valet. Primo
quia magne accedit ad perfectionem vir-
tutis. Maioris perfectionis vł maior vir-
tus eſt. quia magis gratuitum eſt. Secū-
do quia motus charitatis ad inimicum
magis meritorius eſt remiſſionis pene.
⁊ hoc rōne difficultatis. lꝫ in amicum ſit
magis meritorius vite eterne rōne inten-
tionis. Amor enim naturalis feruētioreꝫ
facit motum charitatis ſicut diſpoſitio
materialis cōfert forme. Tertiū qꝛ inimi-
cū diligere exꝓſſus ſignum charitatis ē.
qꝛ cōtra motum nature ē. vñ valde diffi-
cile eſt. niſi adſit gr̃a per quam vincatur
natura. Nota ꝙ ille cui ĩiuria facta ē nō
debet reconciliationem petere: ſiue que-
rere ex debito neceſſitatis: ſed ſi facit cō-
plet debituꝫ ꝑfectōis. vnde dicit Chriſo.
ꝙ talis debet reconciliationem querere.
vt duplicem gloriam conſequatur. Unā
qꝛ iniuriaꝫ paſſus. alterā qꝛ ꝑor rogauit.

De virtutibus cardinalibꝰ. Ca. 33.

Per virtutes cardiales aīa rectifi-
caẗ in ſuis virtutibꝰ. Nā prudē-
tia rectificat rōnalē: fortitudo ira-
ſcibilē: temperātia ꝯcupiſcibilē. Iuſtitia
vͦo rectificat oēs vires ꝓut nā iuſtitie cō-
ꝑhendit nō ſolū ſpālē iuſtitiā q̄ eſt in cō-
mutatiōibꝰ vel diſtributiōibꝰ. ſed ēt lega-
lem q̄ ē oīs virtꝰ ꝓut eius actꝰ ꝑtinet ad
debitū obediētie ꝑceptorū. Ipſa. n. iuſti-
tia gñalis ꝯꝑhendit virtutes ordinantes
ad ꝓximū vt eſt equitas ⁊ liberalitas ⁊ or-
dinantes ad ſeipꝫ ſicut eſt inocētia ⁊ pe-
nitentia. ⁊ ordināces ad deū ſicut ē latria
pietas ⁊ obedientia. Propẗ hoc iuſtitia
dr̃ circuire oēs virtutes. ⁊ ꝙ nō tm̃ ē vir-
tus ſpecialis. ſed ēt generalis ꝯꝑhendēs
totiꝰ aīe rectitudinē cū ipſa dicaẗ rectitu-
do voluntatis. Itē ꝑ virtutes cardiales i-
ſtruiẗ hō i operibꝰ ⁊ cōtra vitia armatur.
Primuꝫ ſit duplr. qꝛ iſtruiẗ quo ad ſe ꝑ
prudentiā: ⁊ quo ad ꝓximū ꝑ iuſtitiam.
Secunduꝫ ēt ſit dupliciter. qꝛ hō arma-
tur in ꝓſperis ꝑ temperantiaꝫ: ⁊ in ad-

ueꝛſis ꝑ foꝛtitudīnem. Item dicit. Aug.
ꝙ prudētia ē i eligendis. foꝛtitudo in to
lerādis. tēꝑantia in vtendis. iuſtitia i di
ſtribuēdis. Itē dicit ꝙ prudentia eſt in ꝑ
cauendis īſidijs. iuſtitia in ſubueniendo
miſeris. foꝛtitudo i ꝑferēdis moleſtijs. tē
ꝑantia i coercēdis delectatiōibꝰ prauis.
Aug. ait i muſica ſua ꝙ ſuccedit pruden
tie cōtēplatio. foꝛtitudini firmitas adhe
rentie tēꝑantie mēſura delectatōis. iuſti-
tie debita oꝛdīatio ad deū ⁊ ꝓximū. Iſte
q̄ttuoꝛ virtutes appellant̄ cardinales. qꝛ
ſicut hoſtiū vertit̄ in cardine. ſic i his ver
tit̄ ⁊ regit̄ vita hoīs. Vocant̄ ēt politice.
qꝛ oꝛdinat̄ i his vita ciuilis. Dicunt̄ etiā
humane. qꝛ humano ſtudio acq̄runt̄ niſi
diuinitus īfundant̄. Appellant̄ ēt ꝯſuetudi
nales. qꝛ nō ex vno actu. ſ3 ex ꝯſuetudine
naſcunt̄. vel qꝛ honeſtas humana ſe ma
gis exercitat i iſtis. ſic̄ ſcōꝝ d̄uotio ſe ma
gis exercitat i v̄tutibus theologicis. No
ta ꝙ prudentie ē ſcire q̄d poſſit. tēperan
tie eſt non ꝑſumere qđ nō poſſit. iuſtitie
ē velle i oībꝰ qđ equū ſit. foꝛtitudīs ē velle
plus ꝙ̄ poſſit. Iſte v̄tutes hn̄t ſuos gra
dus ꝑfectōis ſm̄ quos alr̄ poſſident. inci
pientes alr̄ ꝓficientes. alr̄ ꝑfecti. Dn̄r ēt
v̄tutes politice qn̄q3 ſm̄ ꝙ regunt vitam
hoīs quo ad oꝑa exterioꝛa. ⁊ ꝓut pugnāt
contra vitia. ⁊ hoc modo ſunt incipiētiū.
Purgatoꝛie dn̄r ſm̄ ꝙ iam ſunt in victo
ria vitioꝝ. ⁊ ꝯſiſtunt ꝑti3 ītra. ꝑti3 extra.
⁊ ſic ſunt ꝓficientium. Dn̄r etiam purga
ti aī ſm̄ ꝙ iā deuictis vitijs q̄eſcit hō: ita
ꝙ raro ꝑmi motꝰ īſurgūt. ⁊ h̄ mō ꝑtinēt
ad ꝑfectos. Exēplares dn̄r ꝓut ſunt i mē
te diuina. Nam ſicut omnium reru3 de
us exemplar eſt. ita ⁊ idee virtutum i ipo
conſiſtunt.

¶ De prudentia. Cap. 54.

P Rudentia ſm̄ ꝙ eſt v̄tus politi-
ca eſt vt ait Macrobius ad rōnis
noꝛmā que cogitat q̄ agit vniuer
ſa dirigere. ac nihil ꝑter rectum velle vel
facere. Prudentia vero ſm̄ ꝙ eſt virtus
purgatoꝛia eſt vt idē ait ⁊ mūdū ⁊ oīa q̄ i
mundo ſunt diuoꝝ cōtemplatiōe deſpi-
cere. ⁊ oēm aīe cognitō3 i ſola diua erige.
Prudētia āt ꝓut eſt v̄tus purgati ani-
mi. eſt ſola diua noſcere. ⁊ ea tanꝙ̄ nihil
aliud ſit ītueri. Prudētia ſane exēplaris
eſt ipa mens diua. cui oīa nuda ſūt ⁊ ap-
ta. Partes prudētie ſm̄ Tulliū ſunt. In
telligentia. ꝓuidentia. Memoꝛia. In-
telligentia vero eſt ꝑ quā animꝰ ꝓſpicit
ea que ſunt. ꝓuidētia āt v̄tus ē. vt ide3
ait ꝑ quā videt̄ aliq̄d futurum anteꝙ̄ ſit.
Memoꝛia ſm̄ eundē eſt ꝑ quam reperit
q̄s ea que fuerunt. Nota ꝙ duplex eſt iu
diciū rōis. diſcretiuū: ⁊ diffinitiuū. Iudi
cium diſcretiuu3 eſt quo rō iudicat aliq̄d
eē faciendum vel non faciendu3. Circa ta
le iudicium eſt ſcia. ⁊ nō virtus. Iudiciū
vero diffinitiuū eſt quo rō iꝑat aliquid
fieri vel nō fieri. ⁊ circa iſtud ē virtus. Vn̄
in ꝑmo iudicio ſe h3 ſcia ad oꝑatiōes bo
nas vt cōſiliarius. In ſcđo vero iudicio
ſe h3 virtus vt imꝑatoꝛ. prudētia h3 re-
gere certas virtutes in actibus ſuis ſm̄
oēs ꝑtes phie moꝛales. que ſunt ethica
ſiue monaſtyca. hyconomica. ⁊ politica.
quaꝝ ꝑma moꝛes quo ad ſe ip3 inſtruit.
2ª familiā diſponit. 3ª vrbes ⁊ regna re-
git. Triplex ē prudētia. ꝑma eſt coꝛdis. ⁊
hec ē in diſpoſitione ꝑn̄tiu3. ⁊ recognitōe
ꝑteritoꝝ. ⁊ ꝓuiſione futuroꝝ. Deutrono
32. Vtinā ſaperēt. ſ. ꝑterita. ⁊ itelligerēt
ſ. ꝑn̄tia: ac nouiſſima ꝓuiderent. ſ. futura.
Scđa ē oꝛis. ⁊ eſt hec i moderatiōe ſmo
nū. ꝓuer. Qui moderat̄ labia ſua prudē
tiſſimus eſt. pone dn̄e cuſtodiā oꝛi meo.
3ª eſt oꝑis. ⁊ hoc ꝯſiſtit: vt ait Tullius in
fuga mali ⁊ electōe bōi. ꝑs. Declina a ma
lo ⁊ fac bonū. Nota ꝙ alia eſt prudētia
mūdana. ⁊ alia humana. alia diuina. pꝛia
ē in tꝑalibꝰ acq̄rendis. 2ª i cōmō carnis.
3ª in obſequijs diuis. Officiū prudētie ē
actus aliarum virtutum dirigere ſicut ſu
pꝛa dictū eſt. Ber. Diſcretio nō tam v̄tus
ꝙ̄ auriga v̄tutum eſt. Nole fallere nec
falli vt dicit Seneca ē res ſm̄ veritatem
extimare. Idem. Tunc ꝑ rōem recte vi-
ues. ſi diuina prius eſtimes ſi dignitatē

rerũ nõ ex opinione multoꝝ: ſ3 ex eaꝝ natura ↄſtituas. Nobis ↄmiſſa ad dei gloriã ꝛ proximi edificationẽ diſpenſare. Luce qs putas ẽ fidelis ſuus et prudẽs ꝛc. Mutabilitatẽ fugere. Seneca. Scito te i quibuſdam perſeuerare debere qꝛ cepiſti quedam nec incipere.

¶ De temperantia. Cap. 35.

t Empantia ſm Macrobiũ ꝓut ẽ virtus politica ẽ nihil appetere penitendũ. in nullo legẽ moderatiõis excedere ſub iugo rationis cupiditatem domare. Tẽpantia ꝓut ẽ virt⁹ purgatoria ẽ oĩa reliquere inq̃tũ natura patit̃. q̃ corpis vſus regrit. Tẽperantia ꝓut eſt virt⁹ purgati aĩ. ẽ terrenas cupiditates nõ ſolũ reꝑmere. ſ3 penitus obliuiſci. Tẽperantia ꝓut eſt virtus exẽplaris. eſt quedam i ſe ꝑpetua intẽtiõe ↄuerſio. partes tẽperantie ẜ3 Tul. ſunt cõtinẽtia. Clementia. ꝛ Modeſtia. Cõtinẽtia ẜ3 eundẽ Tul. eſt virt⁹ per quã cupiditas ↄſilij gubernatione regit̃. Clemẽtia eſt ꝑ quã motus aĩ i odiũ alicui⁹ cõcitati cõitate vel hylaritate cõtinent̃ ſeu retinent̃. Modeſtia eſt virtus ꝑ quam pudor boneſtus parat ꝛ ſtabile3 auctoritatẽ cõpat. Species tẽperantie ſunt. Sobrietas. Cõtinẽtia modeſtia. prima cõſiſtit circa guſtum in quo ponit modum ſobrietas. 2ª eſt circa tactum q̃tum ad vim generatiuã. qꝛ ibi ponit modũ caſtitas. H3 eni3 hõ vehementem appetitũ cõſeruãdi ſe i eſſe idiuidui per nutritiuã. ꝛ cõſeruãdi ſe in eſſe ſpei ꝑ gñatiuã. Iſti antẽ appetitus reſtringunt̃ ꝑ ſobrietatem ꝛ cõtinentiã. 3ª in dictis ꝛ factis. factũ ãt ꝓut hic accipit̃ ꝑtinet ad tres ſenſus ꝛ circa proprias eorum materias. ſcilicet viſum auditum. olfatum. Pertinet etiam hoc factum ad tactum. nõ quidem qui eſt in generatiua. ſed ad alios quorum organa ſunt manus ad percutiendum vel capiendum: ꝛ pedes ad ambulandum. In oĩbus iſtis modu3 ponit modeſtia. Dignitas temperantie in h eſt ꝙ aiam decorat. qꝛ ſicut i naturis forma decẽtior ẽ materia. ſic ꝛ i morib⁹ plus cõmendant̃ modus q̃ ipa actio. ꝓpter hoc temperantia cõpat̃ ſoli q medi⁹ planetarũ eſt ꝛ decentior inter oẽs. Meritũ cumulat. qꝛ mediũ tenuere beati. Vñ dr ꝙ vbis nõ meremur: ſ3 aduerbijs. i. non eo ꝙ aliqd facimus: ſ3 i eo ꝙ bñ facim⁹. Iſtud p3 i illa vidua q̃ obtulit duo minuta. ꝛ magis cõmẽdata eſt q̃ q magna miſerunt i gazophilatio. Vitioſos appetitus refrenat ſicut ſupra dcm̃ ẽ. vñ cõpat̃ freno. ꝛ remo. ꝛ lime que ſuperfluum tollit rubiginis de ferro. Actiones temperat ſm ꝙ apoſtolus inſtruit dicens. Rationale obſequium veſtrum. Medium ſeruat. Ber. Tene medium ſi nõ vis perdere modu3. De hoc modo dicitur. Medio tutiſſimus ibis. Iſtud medium voluit dominus nos tenere quãdo fecit nõ de capite vel de pede mulierem: ſed de coſta. Et quando fecit hominem partim corporalem. ꝛ partim ſpiritualem. vt dignitate nature eſſet ſub natura angelica: ꝛ ſuper corpoream. Chriſto aſſimilat qui ſtetit in medio diſcipulorum: ſedit i medio doctorum. ſuſpenſus eſt in medio latronum. Locatus eſt in medio duorum animalium. viſus eſt a Ioanne in Apoca. in medio cadelabrorum aureorum. Naturam conſeruat.. quia natura in medijs delectatur. per extrema corrumpitur. Unde philoſophus. Excellentia ſenſatorum corrumpit ſenſus. ferculis eternis cibat. Unde temperantia comparatur ligno vite quod erat i medio ꝑadiſi.

¶ De fortitudine. Cap. 36.

f Ortitudo ſm Macrobiu3 prout eſt virtus politica. eſt animum ſupra metum periculi agere nihilq3 niſi turpia timere. tolerare fortiter aduerſa vel proſpera. fortitudinis purgatorie eſt animo non terreri a corpore recedente nec altitudinem abhorrere. fortitudinis purgati animi eſt paſſiones ignorare. Non metuere vt neſciat iraſci. ꝛ nihil

cupiat inboneſtũ. fortitudis exẽplaris ē
eſſe imutabilē. qꝛ ſꝑ idē eſt. nec aliqñ mu
taꝛ. Partes fortitudinis ſʒ Tulliũ ſunt
q̄ttuoꝛ. Magnificentia. fiducia. Patien
tia. ⁊ Perſeuerãtia. Magnificẽtia ſʒ cũ
dez eſt magnaꝝ ⁊ excelſaꝝ reꝝ cũ ampla
quadã ai ꝓpoſitione cogitatio atqȝ mini
ſtratio. fiducia eſt virt⁹ ꝑ quã i magnis ⁊
boneſtis reb⁹ multũ in ſe aimus ex ſpe cer
ta fiducie collocaꝛ. Patiẽtia eſt boneſta
tis ⁊ vtilitatis cã rerũ arduarũ atqȝ diffi-
ciliũ voluntaria ⁊ diuturna ꝑpeſſio. Per
ſeuerãtia eſt virtus in rõne bene ꝯſidera-
ta: ſtabilis ⁊ ꝑpetua ꝑmanſio. Multi ſũt
effect⁹ fortitudinis. Primus ē qꝛ de bo-
ſtib⁹ triumphat. Mat. 4. Vir fortiſſimus,
Secũdus qꝛ bõi ſua bona ꝯſeruat. Luce.
Cũ fortis armat⁹ ⁊c̃. Terti⁹ qꝛ ditat. pro-
uer. Man⁹ fortis diuitias parat. Quart⁹
qꝛ regnũ celoꝝ expugnat. Mat. Regnuꝫ
celoꝝ vim patiꝛ. Quint⁹ qꝛ ornat. ꝓuerb.
fortitudo ⁊ decor idumentũ ei⁹. Sext⁹ qꝛ
in extremis aſſecurãt. ꝓuer. Leo fortiſſi-
mus beſtiaꝝ a nullius pauet occurſu. Se
ptima qꝛ remunerationē expectat. ꝓuer.
Mulierē fortē quis inueniet ⁊c̃. fortitu-
do ꝯſiſtit in quinqȝ. ſ. in aggreſſione ar-
duoꝝ. ps. Viriliter agite ⁊ ꝯforteꝛ cor ve
ſtrũ. In contẽptu terrenoꝝ. Hebr̃. Moy
ſes negauit ſe eſſe filiũ Pharaõis ⁊c̃. In
ſuſtinentia tribulationũ. Cañt. fortis eſt
vt mors dilectio. In reſiſtentia tentatio-
nũ. Apo. Nõ coronabiꝛ niſi q legitime
certauerit. In ipugnatiõe vitiorum. Job.
Militia eſt vita bois ſuꝑ terrã. Multa iu
uant fortitudinē. Primũ ē exortatio pru
dentiũ. Vñ legiꝛ de iuda machabeo ꝙ ar
mauit ſocios nõ clypei vel baſte munitio
ne. ſʒ ſmõib⁹ optimis. 2m exẽplũ robuſto
rũ. Vñ legiꝛ de Eleazaro ꝙ elegit fortiꝛ
mori ꝓ pr̃nis legib⁹. Exẽplũ v̄tutis ⁊ for
titudinis poſteris relinquēs. 3m exercita-
tio i pugnis. vñ legiꝛ i ioſue ꝙ dñs nõ de
leuit boſtes filioꝝ iſrl' ſtatiʒ oēs: ſed reli-
quit aliquos vt hr̃ent ꝯſuetudinē ꝓliãdi.
4m eſt ſpes remũeratiõis. 2o palip. Cõfor
teꝛ man⁹ vr̃e ⁊ nõ diſſoluãꝛ: ē. n. merces
opi vr̃o. 5m boſtiũ debilitas. Gre. Debil'
eſt boſtis q nõ põt vicere niſi volentē. 6m
or̃onis adiutoriũ. Exo. Cũ eleuaret man⁹
moyſes vincebãt filij iſrl'. 7m armoꝝ ſpiri
tualiũ apparat⁹. vñ Sãſon vincebat phil'
ſteos i mandibula aſini. i. tẽꝑantia ⁊ ſim-
plicitate. 8m memoria dñice paſſiõis qḋ ſi
gnatũ eſt i Dauid qui ꝯ Goliã venit i ba
culo ⁊ funda. 9m cib⁹ ſpũalis. ps. Panis
cor bois ꝯfirmat. 3o R. Ambulauit Hely
as i fortitudine cibi illi⁹ ⁊c̃. vñ. ⁊ Petrus
potat⁹ ſpũs ſci gr̃a ꝯfortat⁹ eſt dicẽs. Oꝫ
deo obedire magis ꝙ̃ hominib⁹. Idẽvo
apoca. ante taleʒ confortationē dixit. Ne
ſcio hominem hunc.

¶ De iuſtitia politica. Ca. 37.

Uſtitie politice ſʒ macrobiuʒ eſt
i ſeruare vnicuiqȝ qḋ ſuũ ē. Iuſti-
tie purgatorie ſʒ eundē ē ad vnaʒ
cuiuſqȝ propoſiti viaʒ vniuſcuiuſqȝ virtu
tis officiuʒ conſeruare. Iuſtitie autē pur
gati animi eſt: ita cũ ſuperna mente ſocia
ri vt ſeruet cũ ea fedus perpetuum imi-
tando. Iuſtitie exemplaris eſt ꝙ perenni
lege ſempiterna operis ſui continuatiõe
non flectitur. Partes iuſtitie ſʒ Tulliuꝫ
ſunt ſex. ſ. religio: pietas: gratia: vindica-
tio: obſeruantia: veritas: Religio ſʒ eun
dem Tullium eſt virtus que ſuperioris
cuiuſdam nature quaʒ diuinaʒ vocant cu
ram cerimoniamqȝ affert. pietas eſt per
quam coniunctis ſanguine beniuolentie
officium ⁊ beniuolens tribuitur cultus.
Gratia eſt in qua amicitiaruʒ ⁊ officioꝝ
alterius memoria: ⁊ remunerandi volun
tas continetur. Vindicatio eſt per quam
vis ⁊ iniuria. ⁊ omne quod obſcurum eſt
defendendo atqȝ vlciſcē[illegible]o propulſatur.
Obſeruantia eſt virtus per quam homi-
nes aliqua dignitate antecedentes cultu
quodaʒ ⁊ honore dignantur. Veritas eſt
virtus per quam imitatur ea que ſunt: a-
ut fuerunt: aut futura dicuntur. Nota ꝙ
iuſtitia non tam eſt virtus ſpecialis ꝙ̃ ge
neralis: vt habes ſupra de virtutib⁹ car-
dinalib⁹ in genere. Iuſtitia vt dr̃ in libro
ſapie eſt ꝑpetua multiplici rõne. Primo

qꝛ ꝑpetuat aīam ſtabiliendo eā in debito loco.ſ.ſub deo ⁊ ſupra corporales creatu ras. 2° qꝛ manebit in pria ſm eſſentiam ⁊ vſum. Alie aūt virtutes cardinales ⁊ ſi maneāt in pria ſm eēntiā.nō tñ ſm oēm vſum. Temperātia.n.nō refrenabit mo tus illicitos:prudētia nō cauebit ab inſi diis. Fortitudo ñ aggredieť ꝟribilia. Ju ſticia puertiť tripliciter.ſ.amore pſone vl pecunie. Jſa. Ueh q iuſtificatis impiū ꝓ munere Timore. Euangeliū. Nolite ti mere eos q occidunt corp⁹. Rācore. Jdē ſciens ꝙ p inuidiā tradidiſſent eū. Plu ra mouēt ad rectitudinē iuſtitie pmū eſt rectitudo humani corporis. qꝛ incedens valde ē i recto corpe curuū hrē aīum. 2m eſt naturalis inclinatio.qꝛ vt ait Aug. Ju ſtitia ē i corde hoīs naturaliter. 3m qa bru ta aīalia docent multa q̄ ptinent ad iuſti tiā vt ē inocētia. cōcordia:⁊ hmōi. 4m ē ſcriptura Ecc. Uſq₃ ad mortem certa ꝓ iuſtitia. Effectus iuſtitie ē qa beatificat. Math. 5. Beati q eſuriunt ⁊ ſitiunt iuſti tiā. petr⁹. Si qd patimini ꝓpter iuſtitiā bti. Quia exaltat. Ecc. Qui opať iuſtitiā exaltabať. quia appetitū cōcupiſcentie re frenat. Jſa. Erit iuſtitia cingulū lūborū ei⁹ qꝛ locū deo ꝑparat. ps. Juſtitia ⁊ iudi ciū ꝑparatio ſedis tue. qꝛ a morte eterna liberat. prouer. Juſtitia vero liberabit a morte. Qꝛ coronat. Thimo. Repoſita ē mihi corōa iuſtitie. Qꝛ remūerat. ps. Re tribuet mihi dñs ſm iuſtitiā meam. Ju ſtitia cōſiſtit i fide Apo. Credidit Abra hā deo. ⁊ reputatū eſt ei ad iuſtitiā. Jte₃ in orōne. ps. Clamauerť iuſti. ⁊ do. ex. e. Jn ſcā meditatōe. Ecc. Btūs vir q i ſapia morabiť. ⁊ in iuſtitia meditabiť. Jn hūi liatiōe. Math. Sic decet nos iplere oēm iuſtitiā. Glo. Perfecta iuſtitia ē ſubdere ſe minori. Jn eruditōe. puer. Seminātí iuſtitiā merces fidelis.

De donis in communi. Cap. 38.

Licet oēs hītus dati diuini⁹ poſſint dici generaliter dona dei. Spāli ter tñ ⁊ approꝑate ſeptē ſunt do na ſpūs ſcī q̄ per ordinem Jſa. vndecim enumerat a ſūmo incipiēs vſq₃ ad vlti mū deſcēdēdo. Septē igiť ſunt dōa mul tiplici rōe. pmo vt p hec ſeptē expellātur vitia ſeptē.ſ.vt timor expellat ſupbiam. Pietas inuidiā. Scia irā:q ē quaſi q̄da₃ inſania. Fortitudo accidiā. Cōſiliū auari tiā. itellect⁹ gulā. Sapia luxuriā. 2° dñr eē ſeptem dona ꝑpter expediendas vi res naturales. Nā iraſcibilis indiget ex pediri tā in proſperis q̄ in aduerſis. in ꝓſperis qdem p timorem. in aduerſis āt per fortitudinē. Cōcupiſcibilis idiget ex pediri quātum ad effectū reſpectu ꝓxi mi. quod fit per pietatē:⁊ quātū ad effe ctū reſpectu dei qđ fit p guſtū ſapie. Rō nalis vero idiget expediri i veritatꝪ ſpecu latiōe. qđ fit p donū intellect⁹. ⁊ i veri ele ctōe. qđ fit p cōſiliū. atq₃ electi executōe. quod fit per ſciam. p hāc. n. cōuerſamur i medio nationis praue et puerſe. 3° dicū tur eē ſeptem dona ꝑpter regimē actiue ⁊ cōtēplatiue vite. Contēplatiua ſiqdem tria dona d₃ hrē.ſ. timorē ad reuerētiam maieſtatis. Intellectum ad intelligentiā veritatis. Sapiā ad guſtū bonitatꝪ. Ac tiuā vero h₃ pietatē ad agēdum. fortitu dinē ad ſuſtinendū. ſciam ad diſcretiōē pietatis. cōſiliū ad diſcretiōē fortitudis. Plurima ergo dona ſunt ad intellectū ſpectātia. qꝛ lux cognitōis multū valet ad recte viuendū. Propter eādem cām fit donoꝝ obuiatio. vbi quaſi ſp adiungitur vnū directiuū cum alio. quod ſpectat ad actōē vel paſſionē. Unde Grego. ſuper Ezechi. dicit ꝙ ſum⁹ p ſapiam maturi. p intellectū ꝓuidi. p conſiliū cauti. p fortitu dinē aīoſi. p ſciam diſcreti. per pietatem miſericordes. p timorem humiles.

De timore in cōi. Cap. 39.

Timor eſt vt ait Augu. fuga mali. Spēs timoris ſunt ſex. pmus ē naturalis quo quilibet naturaliter timet nocumentum nature. Jſte nō eſt merito rius neq₃ demeritorius. qꝛ non ſubiacet libero arbitrio. ⁊ dicitur naturalis non a natura inſtituta. ſed deſtituta. qꝛ iſte ti mor eſt pro peccato primorū parentū in

ſtictus.hoc timore xp̄s naturalr̄ mori ti⸗
muit.Secundus ē timor humanus q̊ qs
nimis timet pelli ſue. Iſte timor naſcit̄
ex nimio amore p̄ñtis vite.⁊ ē qñꝫ mortal̄
act⁹ei⁹.i.cū ꝑus qs peccaret mortaliter
q̄ amitteret vitā ſuā.qñꝫ ē venialis.vt cū
quis faceret ꝑus pctm̄ veniale.q̄ ꝑmitte
ret ſe occidi.Tertius ē timor mundanus
quo quis nimis ſuis rebus inheret.Hic
naſcit̄ ex nimio amore reꝝ tp̄aliū.⁊ ē qñꝫ
mortalis qñꝫ venialis penitus eodeꝫ mō
quo dcm̄ ē de humano.Quartus ē timor
ſuilis quo qs timet peccare ꝑncipaliter
ꝓpter penā.Quintus eſt timor initialis
quo timet qs penā ⁊ dei offenſaꝫ. Unde
quaſi duos habet oculos.vnū ad penaꝫ.
aliud ad deū.⁊ hic ē ꝑncipalior. Sext⁹ ē
timor filialis quo qs timet offenſaꝫ dei.
vel ſeparationem a deo.Numer⁹ p̄dcōꝝ
timoꝝ ſic accipit̄. Aliquis timor ē a ſpū
ſancto ⁊ cū ſpū ſcō.ſicut timor initialis ⁊
filialis.Aliqs a ſpū ſancto ē.⁊ non cū ſpū
ſcō ē.ſic̄ timor naturalis. Aliqs nec a ſpū
ſcō.nec cū ſpū ſcō. ſic̄ timor humanus ⁊
mundanus.quos nec ſpūs ſci gr̄a ſecum
cōpatit̄.nec ꝑ ſpm̄ ſcm̄ datur. Eſt adhuc
alius timor reuerētie q ſolus iter timor̄s
erit i p̄ria.ſicut dicit.p̄s.Timor dñi ſcūs
permanet i ſeculū ſeculi:Reuerētia vero
ē reſilitio a cōſiderata magnitudine dei i
ꝓpriaꝫ ꝑuitatē. Timor dñi multa bona
facit.Primo qꝛ expellit pcm̄.puer.Ti⸗
mor dñi expellit pctm̄.Sapiētiaꝫ gignit.
Ecc.ꝑmo.Qui timet nihil negligit. Mē
tem ſtabilit.puer.Niſi i timore dñi te⸗
nueris te inſtāter cito ſubuertet̄ domus
tua.Spūaliter ditat.p̄s. Nō ē inopia ti
mentibus eū.Bona opa cumulat. Eccl̄.
Qui timet deū faciet bona.Cor delectat.
Ecc.Timor dñi delectat cor.Uitā ꝓlon
gat.Ecc.Timor dñi apponit vitam. De
uotōeꝫ irrigat.Ecc.Timor dñi fons vite.
Eternaliter remunerat.Ecc. Timenti de
um bene erit in extremis.

¶ De timore ſuili. Cap. 40.

t Imor ſuilis donū ſpūs ſci eſt.nō
tn̄ ē cū ſpū ſcō.ſicut aurora cū ſo
le eſt.Timor ſuilis ſpūi ſcō locum p̄pa⸗
rat.vt eū ſicut ſeta filū introducat. Seta
filū introducendo ip̄m p̄cedit. nō tn̄ cuꝫ
ipſo permanet.ſicut ait Aug. Timor ſui
lis ē bonū quo nemo bn̄ vtit̄.qꝛ licꝫ hit⁹
timoris ſuilis bon⁹ ſit i ſe ſm ꝙ donum
ſpūs ſci ē.tn̄ ei⁹ actus quādoqꝫ pctm̄ eſt.
Timor itaqꝫ ſeruilis duo facit. Primuꝫ
eſt ꝙ p̄parat viā charitati. Scōm ē ꝙ re
trahit a pctō metu pene tm̄. Rationi pri
mi bonus ē.ſꝫ rōne ſecundi diſtiguitur.
Unde notandū ē ꝙ vſus timoris ſuilis
duplex ē.ſ.cū quis vtit̄ eſſentia hitus tm̄.
vel cum qs vtit̄ ſeruilitate. Primo mō
vſus ei⁹ bonus ē.Nā ille ē abhorreri pe
nas eternas.quod bonū ē. cuꝫ ſit ēt in ti
more initiali. Secūdo mō vſus eius ma
lus ē.qꝛ vſus eius eſt vitare malū ex coa
ctione per penam.cui⁹ tamē affectus ha
betur in voluntate.⁊ ſequeretur effectus
ſi ſparetur impunitas.vt ait Augu.Et in
telligit̄ dictum eius.qui ait ꝙ timor ſer⸗
uilis bonus eſt.nō tamē q timet ſuiliter
bene agit. qꝛ agere bonum ex voluntate
facti.ſed agere bene.i.meritorie eſt ex vo
luntate agentis qui agit ex virtute chari⸗
tatis ⁊ gratie.

¶ De timore initiali. Cap. 41.

t Imor initialis ideo ſic dcm̄ ē. qꝛ
eſt incipientiū ꝑmo penitere. Un
iſa.Dñe a timore tuo ꝯcepimus ⁊ pepe⸗
rimus ſpūm ſalutis.Qui adhuc ſunt i an
guſtia ꝓ peccato quod cōmiſerunt: ſꝫ an
guſtia hec foras mittitur quando cōſcia
ſerenatur ad plenum.qꝛ perfecta chari⸗
tas foras mittit timorem initialē inq̄tū
habet naturam timoris ſeruilis. ſm ho
ſ. habet oculum ad penam.Timor enim
initialis hꝫ duos oculos. vnū ad gloriaꝫ
q ē ei eēntialis. alterū ad penā q ē ei acci
dentalis.ſꝫ timori ſeruili eēntialis. Pre
terea timor initialis abſtinet a pctō veni
li pp penam purgatorij in quo caſu pōt
cōuenire cū perfecto.q ēt timet penā pur
gatorij inq̄tuꝫ eſt dilatiua glorie: ſiue ſe
paratiua ad tempus. Duplex eſt amor.ſ.
filialis quo deum diligimus ꝓpter ſe tm̄

⁊ mercenarius quo nõ diligim⁹ principaliter. ſʒ ſecũdario habito reſpectu ad mercedeʒ. Huic duplici amori rñdet duplex timor. ſ. initialis ⁊ filialis. Nã filialis timor rñdet amori filiali. initialis vero reſpondet amori mercenario.

De timore filiali. Cap. 42.

t Imor filialis ꝓꝓe timet offendere deum qui etſi pp pctm̃ non ſepareť a deo: tñ a pctõ abſtineret nec ipm offenderet ⁊ i hoc timor ſepatõis filialis differt ab initiali: q ꝓꝓrie eſt timor ſepatiõis. qui ꝓpter ꝯſciẽtiã peccati timet ſeparari a deo. Timor vero filialis tãtummodo timet offẽdere deũ. Alia ẽ dñia. qꝛ timor initialis eſt ipfectoꝝ. ſʒ filialis perfectoꝝ. 3ª ẽ dñia qꝛ cum in timore pene ſint duo. ſ. punctio. et cautela. ipa pũctio ptinet ad timoreʒ initialeʒ. talis. n. punctio eſt ex ꝯſcia peccati de quo neſcit an ſit dimiſſum. Cautela vero pertinet ad timorẽ filialẽ. ſic. n. pfect⁹ cauet pctm̃ q̃ ad deuʒ offendit. ita p ꝯñs cauet penã. ſʒ tñ p accñs. Timor etiam filialis dicitur ſanctus ⁊ caſtus.

De dono pietatis. Cap. 43.

d Onũ pietatis in tribus conſiſtit ſ. in cultu dei i veneratione ſacre ſcripture. ⁊ in proximi honore. Cultus dei cõſiſtit in ꝓfeſſione diue maieſtatis. ⁊ hoc ẽ theoſobia. Veneratio ſacre ſcripture conſiſtit in hoc vt ei firmiter credatur. vt ſollicite cuſtodiatur ⁊ fidelr diſpenſetur. Honor ꝓximi ꝯſiſtit i reuerẽtia ſuperioꝝ. in conformitate equalium. ⁊ in ſubuentione inferiorum.

De dono ſcie. Cap. 44.

s Cientie donũ ſimilẽ actũ hʒ cum prudentia. qꝛ eſt virtus politica. ſʒ differt in rõe agendi. Prudentia. n. ꝓcedit ex ꝓncipijs iuris naturalis. Scie vero donũ ex ꝓncipijs fidei. Propri⁹ actus ſcie doni eſt docere recte. ꝯuerſari in medio nationis praue ⁊ puerſe. Ad qõ requirunť tria. Primũ q hẽat rões qbus ſe defendat ab impugnãtibus fidẽ ſuã. Secundum ẽ q a malo abſtineat. Tertium q bñ et prudẽter tpalia ãminiſtret. Preterea ſcie doni ẽ dirigere opa ad normã rõnis ⁊ ad cõformitatẽ dei. Itẽ p ſcie donuʒ ſciť ne ſub ſpẽ boni malũ lateat. Itẽ donũ ſcie regit pietatẽ pp qõ ẽt hec duo cõbinanť. Itẽ p donũ ſcie ſcit bõ qd ſit. ⁊ a quo ſit. ⁊ ad qd ſit. Scie donũ eſt ſcia faciẽdoꝝ. ⁊ iõ rõe ſcie ꝯſiſtit in cognitiõe ſm quam non eſt virtus. ſed ratione faciendorum conſiſtit in operatione ⁊ ſm hoc eſt virtus.

De dono conſilij. Cap. 45.

c Onſiliũ ſumiť trib⁹ modis. qñqʒ dť cõſiliũ deliberatio de reb⁹ valẽtibus ad finẽ ad quẽ tendim⁹. ⁊ tale cõſiliũ ptiet ad prudẽtiã. vel idẽ ẽ q prudẽtia. qñqʒ dť cõſiliũ pſuaſio reꝝ excellẽtiũ ad q̃s nõ tenemur ſʒ qõ dť hoc eẽ ꝯſiliũ. Si vis pfect⁹ eẽ. vade ⁊ vẽde ⁊c̃. quãdoqʒ dť cõſiliũ prudentia exercitatiua contemplatiuorum ⁊ actiuorum donorum. ⁊ deliberatio de operibus arduis. ſiue teneamur ad ea. ſiue nõ. ⁊ ſm hoc ſimiliter cõſiliũ donũ. Nota q ſicẽ ad ſcie donum pertiet reprobare malũ ⁊ eligere bonũ. ita ptinet ad cõſiliũ cauere picula q̃ ſũt i hoc exilio. Itẽ ſicut ſcie donuʒ hʒ regere pietatem. ita donum conſilij habet regẽ fortitudinem. In hoc ãt differunt conſiliũ ⁊ ſcia. qꝛ ſcia eſt circa bonũ ⁊ malum. ſed cõſiliũ eſt circa difficile ⁊ arduum.

De dono ſapie ⁊ intellect⁹. Ca. 46.

s Apientia ⁊ intellectus differunt. qꝛ ſapientia eſt cognitio dei abſoluta. intellectus vero collatiue ſ. in comparatione ad creaturas. Item alia differentia. qꝛ intellectu cognoſcitur deus per illuminationem de auditis in ſcriptura. ſapientia autem cognoſcitur experimento. Item per intellectum deum cognoſcimus. per ſapientiam dulcedinem eius guſtamus. Unde ſapientia dicitur quaſi ſapore virtutum condita ſcientia. Item ſicut dicit Grego. per intellectum ſumus prouidi. per ſapientiam maturi.

De beatitudinib⁹ i genere. Cap. 47.

Eatitudies ſũt ſeptẽ ſʒ diſtinctio
b nẽ graduũ. Quis ſint octo ſm eſ
ſentiã q̃s ſaluator enũerat in ſer
mõe de mõte. ſ. pauptas ſpũs. mititas lu
ctus. eſuries iuſtitie. mĩa mũditia cordis
pax. q̃x btitudinũ numerus accipiẗ ſm i
tegritatẽ pfectiõis. Requirunẗ ad itegri
tatẽ perfectiõis tria. ſ. receſſus a malo. p
ceſſus i bono. ⁊ perfect⁹ ſtatuſ in optimo.
Sane aũt oẽ malũ procedit ex tumore ſu
perbie: aut ex rancore malitie. aut ex lan
guore cõcupiſcẽtie. Cõtra hec tria ſũt treſ
btitudines. ſ. paupertas ſpũs ꝯ malũ tu
moris: mititas ꝯ malũ rancoris. luct⁹ cõ
tra malũ libidinis. Itẽ pfect⁹ attendiẗ ſʒ
mutationẽ q̃ eſt ſm duas vias dñi. ſ. mi
ſericordiã ⁊ veritatẽ de quib⁹ in ps. Uni
uerſe vie dñi miſicordia ⁊ vitas. Itẽ ſm
has duas vias ſumunẗ due btitudies. ſ.
eſuries iuſtitie: ⁊ affect⁹ miſicordie. prete
rea ſtat⁹ in optimo attendiẗ duob⁹ modiſ.
ſ. i limpida cognitiõe. ⁊ trãquilla affectio
ne. ⁊ ſm hoc ſumunẗ due vltime btitudi
nes. ſ. mũditia cordis ad deũ videndũ. et
pax mentis ad pfecte fruẽdũ. p has ſeptẽ
beatitudines excludunẗ ſeptẽ capitalia vi
tia. pauptas ſpũs excludit ſuperbiã. man
ſuetudo irã. luctus inuidiã. qm̃ q luget p
peccatis alioꝝ nõ inidet illis. Eſuries iu
ſtitie accidiã. miſericordia auaritiã. mun
ditia cordis gulã. q2 cordis mũditia non
ſeruit ventri ad modũ bruti aialis. Pax
excludit luxuriam: q2 guſtato ſpũ deſipit
ois caro. Et ſicut i enumeratiõe donoruʒ
eſt ordo artificialis quo primo ponũẗ di
gniora: ita i btitudinib⁹ eſt ordo naturaliſ
vbi digniores ponunẗ vltimo.

¶ De pria btitudine. Cap. 48.

Auptas ſpũs poniẗ hic p abſtinẽ
p tia ab amore mundi. i. ab amore
carnaliũ voluptatũ ⁊ delitiaꝝ: ac
ꝓprie excellentie. Hec tria ꝯplectiẗ amor
mũdi. Uñ dr̃ ſup Lucã. Paupes ſẗ q nõ
q̃runt illecebroſa. Super Math. Greg.
Pauperes ſpũ ſunt humiles ⁊ timentes
deũ. Alia gloſa dicit ꝙ paupes ſunt q ni
hil habent ⁊ oia poſſident.

¶ De ſcõa beatitudine. Cap. 49.

Itis eſt ſicut dicit Ariſt. q nec pa
m tiẗ nec deduciẗ. Eſt autẽ mititas
eadẽ cum manſuetudine. hr̃ eni l
glo. ſuper Mat. ꝙ manſuet⁹ eſt q nullam
amaritudinẽ ſentit. ex quo pʒ ꝙ mãſuetu
do eſt idẽ qđ patientia aliquo mõ. Diffe
runt tñ manſuetudo ⁊ patiẽtia: qm̃ patiẽ
tia eſt in ſuſtinentia moleſtiaꝝ corpaliũ:
manſuetudo i ſuſtinẽtia ꝯtumeliaꝝ.

¶ De tertia btitudine. Cap. 50.

Uctus eſt lugere p pctõ ⁊ ipſum
l odire: ita ꝙ iſurgam⁹ ad deſtru
ctionẽ ipſi⁹. Lugere aũt de malo
vt fugiam⁹ ipſũ: inquãtũ auertit ab ami
co. ſic lugere eſt ſolius charitatis. Lugeẗ
aũt de quolibet malo ſpeciali eſt cuiuſli
bet virtutis. Quelibet eniʒ virt⁹ luget de
ſuo ꝯrio. ¶ De quarta. Cap. 51.

Suries iuſtitie eſt vehemẽs deſi
e deriũ iuſtitie ſiue ſũmi boni. Eſu
ries aũt iuſtitie potius eſt btitu
do q̃ eſuries aliaꝝ virtutũ cardinaliũ. q2
p iuſtitiã imediate cõiungimur deo qđ n̄
fit per alias virtutes cardiales. iuſtitia. n
put hic ſumiẗ ꝯprehendit fidẽ: ſpeʒ: cha
ritatẽ: q̃ imediate ꝯiũgunt nos deo.

¶ De quinta. Cap. 52.

Iſericordia eſt p quã p terrẽis ce
m leſtia meremur. Opera mĩe ſunt
14. ſ. ſeptẽ corpalia. ⁊ 7ᵐ ſpũalia.
Corporalia ſũt hec. Uiſitatio infirmoꝝ.
Potatio ſitientiũ. Redẽptio captiuoꝝ.
Ueſtio nudoꝝ. Collectio peregrinoruʒ.
Sepultura mortuoꝝ. Prima ſex de iſtis
habemus i euãgelio. ſeptimam de thob.
Opera ſpũalia ſunt hec. delinquẽti igno
ſcere. peccantẽ corripere. ignorantẽ doce
re. titubanti conſulere. meſtũ conſolari. p
ſalute primi exorare. iniurias ſuſtinere. Et
hoc vltimũ ꝓpterea dr̃ opus mĩe. q2 rñ
ſio mollis ⁊ humilis frangit irã. ⁊ hoc p
um eſt. ſ. furorẽ irati mitigare.

¶ De ſexta. Cap. 53.

Unditia cordis eſt qua clarificaẗ
m cor ⁊ mundaẗ ad videndum deũ.
⁊ ardentiſſime diligẽdũ. Accipiẗ

Aũt mũditia cordis hic nõ ꝑ virtute ſ; ꝑ ſtatu quodã qui eſt purgatiꝰ animi.

¶ De ſeptima. Cap. 54.

p Ax eſt ſtatꝰ virtutis ĩ quo ẽ delectatio ĩ deo ſine ꝯdictione carnis mundi ⁊ diaboli: vel ſi aliq̃ ẽ ineſficax eſt. Vñ pȝ ꝙ pax eſt ſtatus aĩ purgatiſſimi. Pacificis aũt magis attribuitur eſſe filios dei ꝗ̃ alijs: q; lȝ mĩa maxime aſſimilet hoiem deo quãtũ ad opera exteriora. tñ quãtũ ad ĩteriora magis aſſimilat pax.

¶ De octaua. Cap. 55

o Ctaua beatitudo eſt de q̃ dr̃ beati q ꝑſecutionẽ patiunt̃ ꝓpt̃ iuſtitiã: q; ipſoꝝ eſt regnum celorum. Hec virtus .ſ. ſuſtinẽtia ꝑſecutionu; ꝓpt̃ iuſtitiã ãnexa eſt paci. Cum eni pacificus ſit abſq; cõtradictiõe carnis mundi ⁊ diaboli. pȝ ꝙ idem paratꝰ ẽ ſupare tẽtatõem mortis ꝓ xp̃o in eodẽ gradu eſt cu; pace. Ꝓpter hoc diximꝰ ꝙ octo ſunt beatitudines quantũ ad eſſentiã. ſed tãtũ ſeptẽ q̃ntum ad diſtinctionẽ graduũ: qm̃ ſup pacem nõ ẽ virtus alia. Dicit. n. Aug. Pax eſt finis ⁊ ꝯſumatio oĩum virtutũ. Octaua btitudo dr̃ redire ad caput duobꝰ modis. Primo q; idẽ p̃miũ ſibi ꝓmittitur qd ꝓmittit̃ btitudini. ſ. regnũ celoꝝ. Secundo q; oẽs ꝓbant a prima vſq; ad vltimã vtrũ vere ſint. Vñ Gre. Qualis vnuſquiſq; apud ſe lateat. illata ꝯtumelia ꝓbat. Ex his dictis colligit̃ ꝙ hitus virtutum cardinalium p̃ncipaliter diſponunt ad exercitiũ actiue. hitꝰ v̄o donoꝝ diſponũt ad actus ꝯtemplatiue. hitus v̄o btitudinũ diſponũt ad ꝑfectionẽ vtriuſq;.

¶ De ſenſibus ſpũalibus Cap. 56.

p Er ſenſus ſpũales ꝑcipit aĩa ſpiritualia. q; videt ſpõſi ſui pulchritudinẽ ſub rõne ſplendoris. Audit ameniſſimã armoniã ſub rõne verbi. Guſtat ſũmã dulcedinẽ ſub rõne ſapientie compͥhendentis vtrunq;. ſ. verbum ⁊ ſplendorẽ. Odorat ſũmã fragrãtiã ſub rõne verbi inſpirati. Tangit ſũmã ſuauitatem ſub rõne verbi ĩcarnati. ⁊ iter nos corporaliter habitantꝭ. redẽtis ſe nobis palpabilẽ ⁊ oſculabilem per ardentiſſimam charitatẽ. Ex predictis pȝ ꝙ ſenſus ſpũales dicunt̃ ꝯceptiões mentales circa veritatẽ contẽplandã. q̃ qdẽ ꝯtẽplatõ ĩcipit a ſenſu ⁊ ꝑuẽit ad imagiationẽ ⁊ de imagiatõe ad rõem. ⁊ de rõne ad ĩtellectu;. ⁊ de ĩtellectu ad intelligentiã. ⁊ de ĩtelligẽtia ad ſapientiã: ſiue notitiã exceſſiua; q̃ ĩcipit hic in via ⁊ ꝯſumat̃ ĩ gloria.

¶ De fructibꝰ ſpũalibus. Cap. 57.

f Ructus duodecim ſpũales non dicunt̃ noui habitus: ſed ſtatus ꝯſolationũ qbꝰ cõſolat̃ ſpũs iuſtoꝝ. ⁊ iſte delectatiões ꝯſequent̃ opera ꝑfecta. Sunt aũt iſti fructꝰ. charitas. gaudium. pax. patientia. lõganimitas. bonitas. benignitas. manſuetudo. fides. modeſtia. continentia. caſtitas.

¶ De dulia ⁊ latria. Cap. 58.

l Atria eſt ſeruitꝰ ⁊ reuerẽtia deo exhibita. vñ ſi creature exhibetur honor deo debitꝰ ẽ idolatria. Latria ꝯprehẽdit qnq;. ſ. fidẽ. ſapientiã. reuerentiã. ſacrificiũ. ⁊ orõnem. prima duo ſunt cordis. alia duo ſunt operis. vltimũ eſt oris. Dulia debet̃ creature ĩquantu; ẽ imago dei. Vñ dulia eſt honor q debet̃ ſcis. Unde de beata v̄gine ſciendũ eſt ꝙ ĩquantũ ẽ perſona ſcã debet̃ ei dulia. ſed ĩquantũ mr̃ dei debet̃ ei ĩperdulia. i. ſuperior dulia. Sane ſi perſona cui debet̃ dulia eſt ĩ prelatione cõſtituta debetur ei reuerentia que ꝯſiſtit ĩ obedientia mãdatorũ. ⁊ ĩ exhibitiõe honoꝝ. Si autẽ ẽ perſona ſimplex debet̃ ei reuerentia tm̃ que ꝯſiſtit ĩ exhibitiõe honorũ. Yperdulia debetur creature excellenti ſicut eſt caro xp̃i beata virgo. crux xp̃i. Unde ſciendu; ẽ ꝙ vere ligno crucis xp̃i ĩ quo pependit ſi ñ figurata ſigno crucifixi debet̃ ĩperdulia. q; eſt iſtrumentum noſtre redemptõnis. Crucibus autem factis ĩquantum ſunt lignũ: ſiue res tales nihil debet̃: ſed crucibus factis ĩ ſignũ xp̃i crucifixi debetur latria. Imaginibꝰ aũt eade; debet̃ adoratio q̃ debet̃ ⁊ illis quorũ ſunt imagines.

non quantum res facte adorãtur: ſʒ illos
quorum ſunt imagines adoramus.

¶ De preceptis in genere. Cap̃. 59.

P Receptũ eſt ĩperiũ faciẽdi aliqd.
vel nõ faciendi. Preceptoꝝ alia
ſunt affirmatiua. vt honora pa⸗
trẽ. alia negatiua. vt nõ occides. Prece⸗
pta affirmatiua ſtricte ſumẽdo dicunť p̃⸗
cepta: ſed negatiua dicunť ꝓhibitiones.
Precepta affirmatiua obligãt ſemp. ſed
nõ ad ſemp. Sed negatiua obligãt ſemp
ꝛ ad ſp. Precepta decalogi põt dici da⸗
ta ꝛ inata. Prio mõ tm̃ pertinẽt ad pplʒ
iſraeliticũ. 2° mõ ad oẽs ꝛ obligãt. qꝛ qc⸗
quid ꝯtinet decalogus explicite. hoc con
tinet lex nãe que ſcripta eſt ĩ corde cuiuſli
bet implicite. Jſtud. n. preceptũ legʒ nãe
.ſ. qđ tibi nõ vis fieri aliis ne feceris. iclu
dit hec p̃cepta. nõ occides. nõ furtũ faci⸗
es ꝛ hꝰi que decalogꝰ põit explicite. Que
dã p̃cepta tradũť impatiue. ſ. illa que ſũt
affirmatiua: q̃dã indicatiue. ſ. negatiua. ꝛ
hoc iõ qꝛ difficiliꝰ eſt facere bonũ q̃ʒ decli
nare malũ. plures. n. faciendo bonũ req⸗
runť circũſtantie. Jn qbuſdã p̃ceptis ꝓ⸗
hibeť actꝰ ꝛ affectus. vt pʒ in his nõ me⸗
chaberis. nõ concupiſces rẽ ꝓximi tui. qꝛ
appetitꝰ ẽ nimis inordinatꝰ ad illa. Jn q⸗
buſdã ſolũmõ ꝓhibenť actus. vt cum dř.
nõ occides. Hoc dico ſm formã traden⸗
di: nõ per virtutẽ intelligendi. qꝛ oia pre
cepta negatiua coercent manũ ꝛ animũ.
Multis modis ligamur. ſ. lege nãe. vt ẽ
diligere deuʒ ſuper oia. ꝛ nulli facere qđ
nobis fieri volumꝰ. Preceptis diuis vt
ligabať Adam p̃ceptis ſibi datis. ꝛ iudei
ſuis. Voto. qꝛ ſm Aug. vouere ẽ volũta⸗
tis. ſed reddere ẽ neceſſitatis. Vñ qbuſ⸗
dam ꝯſilia ẽt precepta ſũt. ſcʒ religioſiſ q
vouerũt talia decretis patrũ. vt eſt ieiuna
re aliq̃s vigilias ꝛ hꝰi. Cõſuetudine ſʒ q̃
ĩ frãcia p̃mogenitꝰ ſuccedit ĩ regno. Mã
datis prelatoꝝ. Vñ ſup cathedrã Moyſi
ꝛc̃. Cõſcientia qꝛ ſm Aug. Quicq̃d fit cõ⸗
tra ꝯſciam edificat ad gehẽnã. Numerꝰ
p̃ceptoꝝ ſumiť ſic. qꝛ quedã ordinãt nos
ad deũ quedã ad ꝓximũ. Qđ deꝰ iſinua⸗
re voluit qñ in duabꝰ tabulis legẽ dedit ꝛ.
Jn prima tabula ſũt tria precepta q̃ per⸗
tinent ad deũ. Primũ ptinet ad patreʒ:
qꝛ eſt de diña vnitate. Secũdũ ad dei fili
um: qꝛ eſt de iuramẽti veritate. Tertium
ad ſpũm ſctm̃: qꝛ eſt de ſpũali vocatione.
Jn ſecũda tabula ſunt ſeptẽ precepta ad
ꝓximũ ſpectantia. Primũ eſt đ exhiben
dis bonis: vt eſt illud. Honora p̃rem tuũ
ꝛc̃. Reliqua ſex ſũt de cauendis malis q̃
iferri poſſũt corde: vel ope: vel ore. Ope
ledimus ꝓximũ tripliciter. ꝓpter qđ dan
tur tria precepta. Primũ ẽ. nõ occides.
Secũdũ. nõ mechaberis. Tertiũ. nõ fur⸗
tum facies. Ore quoq̃ ledimꝰ ꝓximuʒ. ꝛ
cõtra hoc illud. nõ dices ꝯ ꝓximũ tuũ fal
ſum teſtimoniuʒ. Corde ledimus ꝓximuʒ
dupliř. Q̃ñq̃ reſpectu rei irrõnalis. de h
dř. Non cõcupiſces rem ꝓximi tui. Q̃ñ
q̃ʒ reſpectu rei rõnalis. ꝛ de hoc dř. Nõ
ꝯcupiſces vxorẽ ꝓximi tui.

¶ De p̃io precepto. Cap̃. 60.

P Rimũ preceptuʒ tres hʒ clauſu⸗
las. Prima eſt. nõ habebis deos
alienos corã me. Vbi ꝓhibemur
adorare creaturas ſpũales: ſcʒ angelos.
Secũda eſt. Nõ facies tibi ſculptile. hoc
eſt imagines fictas. que nullius rei nãlis
ſunt repñtatiue. Tertia eſt. neqʒ oẽʒ ſimi
litudinẽ. ſ. imagineʒ rei nãlis. ꝛ ſequiť q̃
eſt in celo deſup. vt ſolis ꝛ lune. ꝛ q̃ ĩ ter⸗
ra deorſum: vt hois bouis ꝛ ſimiliũ. Ne
qʒ eoꝝ que ſunt in aquis ſub terra. i. piſci
um. nõ adorabis ea. ſ. actu exteriori. neq̃
colles. i. affectu ĩteriori. Ex his pʒ q̃ non
reprehenduť xp̃iani q faciunt imagines
nõ quidẽ ad adorandũ. ſed ad memoran
dum. Honor autẽ qui exhibeť ſanctis nõ
eſt latrie. ſed dulie. Scđm rem allegori
cam. Prima clauſula huius precepti oñ
dit iudeos ꝛ ſaracenos eſſe idolatras qui
deos hñt alienos. Judei quidẽ meſſiaʒ.
Saraceni maugmeth. Cõtra ſecũdã clau
ſulã. ſ. nõ facies tibi ſculptile faciunt he⸗
retici peſſimi qui nõ credũt de deo niſi q̃
imaginatiõe ſua ꝛ fantaſia cõfingunt. Cõ
tra tertiã faciunt mali xp̃iani. qꝛ ſupbi co

ſunt ſimilitudinē eorū que ſunt ſup terrā.ſ.honores: diligūtqȝ prelaturas. Auari colunt ſimitudinez eorū que ſunt in terra.ſ.pecuniā ⁊ diuitias. Voluptuoſuſ colit ſimitudines eiꝰ que ſunt i aquis.i. delitias voluptatis.

¶ De ſecundo precepto. Cap. 61.

s Ecundū eſt. Nō aſſumes nomen dei tui in vanuȝ. Hic ꝓhibetᷣ iuramentū qđ fit ſine cā ⁊ periurium. Vterqȝ.n.peccat.ſ.pro nihilo iurās: ⁊ falſo iurans aſſumit nomē dei i vanū: qꝛ ꝓmus ſine cā nominat ſūmā veritatē.ſcđs aūt noiatā contēnit. Tribꝰ modis qs peccat i periurio vel iurando ꝯ ꝯſciaȝ.vel iurandū illicitū.vel veniēdo ꝯ iuramentū. Preterea ſciendū eſt ꝙ iuramenta q̄ qs ex certa ſciā facit vel ſonant in blaſphemiam vt quando quis iurat per corpus dei ⁊ ſimilia: vel ſonat irreuerentiam. ſicut quando iurat per vulnera chriſti ſūt peccatum mortale: vel graue etiam ſi verum eſt quod iurat. Jſtud preceptuȝ non ſolum intelligitur ſm predictaȝ rationē litteralem. ſed ſm intentioneȝ moraleȝ. Aſſumitur enim nomen dei in vanū multipliciter.ſ.corde.ore.⁊ opere. Corde ſicut mali qui tantū nomine ſine re dicūtᷣ chriſtiani. qui lȝ ſacramentū receperūt baptiſmi. tamen reȝ ſacramenti non habent.i. gratiaȝ. Ore.ſ.mala iuratione voti tranſgreſſiōe. ꝑdicatōe facta vana intentiōe et indeuota oratione de qua dicitur. populus hic labijs me honorat ⁊c. Opere ſm ꝙ hypocrite nomen dei aſſumūt in ſimulatione operis exterioris non in puritate cordis. Vnde.ſumunt in vanuȝ. qꝛ receperunt mercedē ſuaȝ.

¶ De tertio precepto. Cap. 62.

t Ertiuȝ eſt. Memento vt diē ſabbati ſanctifices. non facies omne opus in eo. Jn hoc precepto qđdam eſt morale. vt vacatio que ad deum eſt orando.colendo.meditando. quoddam cerimoniale: vt aſſignatio diei ſeptimi qui ſignat topice ceſſationem peccati. Allegorice quietem corporis chriſti i ſepulchro. Anagorice requiem eternam in celo. Jſtud ergo preceptum poteſt tripliciter accipi. Pˀrio generaliter vt ceſſemꝰ a vitijs. Secundo ſpālr vt ceſſemꝰ ab operibus corporalibus que impediunt vacationem ad deum. Tertio ſpecialiſſime. vt eſt in viris contemplatiuis qui ab omnibus mundanis ſe ſeparāt vt totaliter deo vacent. Prima vacatio eſt neceſſaria. Secunda debita. Tertia perfecta. Secūduȝ ergo ꝙ ſabbatum dicitur requies ſiue vacatio ad deum. ſic dies dominica poteſt dici dies ſabbati. ⁊ quelibet dies ſtatuta ad venerationem diuinam in quibus ceſſandum eſt ab opere ſeruili ideſt a peccato. ⁊ ab opere impediente vacationeȝ ad deum. Opera enim ſeruilia determinantur ab eccleſia. vt opera mechanica. que ſunt agricultura. mercatum. placita exercitia.

¶ De quarto precepto. Cap. 63.

q Vartum eſt. Honora patreȝ tuum ⁊ matrem tuam. Huic precepto additur promiſſio, ſcȝ vt ſis longeuus ſuper terram. quia iuſtuȝ eſt vt conſeruatio vite aliene mercatur conſeruationeȝ vite proprie. pater dicitur i hoc mandato qui eſt principium per generationem quo ad eſſe nature vt pater carnalis. vel qui eſt principium per miniſterium regenerationis quo ad eſſe gratie. vt pater ſpiritualis. Sumitur alio modo pater non ſecundum rationem propriaȝ: ſed ſecundū rationem perſone qui dicitur pater etate. vel pro rege qui dicitᷣ pater defenſione. Honor hic intelligitᷣ dupliciter. ſcȝ exhibitio corporalis i ſuſtentatione. ⁊ ſpiritualis in reuerentia ⁊ obedientia. Sed in obedientia diuerſificatur ſecundum diuerſitatem patrum. quia patri ſpirituali debemus obedire in ſpiritualibus. ſcȝ prelato. ſeculari. ſcȝ regi in temporalibus reipublice. patri carnali in diſpoſitione rei familiaris.

¶De q̄nto p̄cepto. Cap. 64.
q Uintū ē. Nō occides. Hic expli
cite ꝓhibet̄ hōicidiū. ſʒ implicite
omnis motus ire ꝯ ꝓximū. ſiue ille ſi tm̄
cordis. vt ira. ſiue oꝛ̄. vt contumelia. ſiue
operis vt percuſſio citra mortē vl̄ depil
latio. prohibet̄ hic oīs occiſio iniuſta q̄ ſit
tripl̄r. ſ. ex cā. vt in illo q̄ occidit̄ ſine cul
pa. vel ex ordie. vt cū ille q̄ nō ē miſter le
gis occidit. vel ex animo vt qn̄ miſter le⸗
gis occidit nō amore iuſtitie ſʒ libidine
vindicte. Diſtinguit̄ homicidij genꝰ du⸗
pliciter. ſcʒ veꝝ qđ dr̄ corꝑale ⁊ iterp̄tatū
qđ dr̄ ſpūale. homicidiū ſpūale fit duobꝰ
modis. Uno modo omittēdo vt cū quis
videt aliū i extrema neceſſitate. ⁊ nō ſub
uenit ei. iterp̄tatiue dr̄ euʒ occidiſſe. Alio
mō fit cōmittēdo. ⁊ hoc qn̄ʒ corde. ſ. odiē
do. i. Jo. 20. Qui odit frēʒ ſuū homicida
eſt. qn̄ʒ ore. ſ. detrahēdo q̄ꝛ ille cui detra⸗
hit̄ occidit̄ in ꝯſcia illiꝰ q̄ audit detracto
rē i q̄ prius viuebat ꝑ bonā famaʒ. qn̄qʒ
ope. ſ. malo exēplo alicui occaſionem rui
ne p̄ſtando. ⁊ tūc iterp̄tatiue dicit̄ illum
occidiſſe.

¶De ſexto. Cap. 65.
s Extū ē. Nō mechaberis. In hoc
p̄cepto vt dicit Aug. ꝓhibet̄ oīs
illicitus cōcubitus ⁊ oīs illegitimꝰ vſus
eorum mēbroꝝ. De hac materia q̄rere
ſupra libro 3° i ca° de luxuria. ⁊ ca° ſequēti.

¶De ſeptimo p̄cepto. Cap. 66.
s Eptimū ē. Nō furtū facies. Hic
ſʒ Aug. ꝓhibetur oīs cōtractatio
rei aliene ex cupiditate. Cōtracta
tio rei aliene pōt fieri licite tribꝰ modis.
Primo qn̄ fit nō ex cupiditate. ſʒ ex obe⸗
diētia. ſicut fecerūt filij Iſrael auferendo
vaſa egyptioꝝ. Scđo qn̄ fit ex cautela. vt
ſi aliq̄s furet̄ gladiuʒ furioſi. ne ſibi vel
alijs noceat. Tertio qn̄ fit ex nec̄citate. vt
cum aliq̄s eſuriēs ad mortē furat̄ panē.
q̄ꝛ in nec̄citate ſunt omnia cōmunia.

¶De octauo p̄cepto. Cap. 67.
o Ctauū ē. Nō loq̄ris cōtra ꝓximū
tuū falſum teſtimoniū. Hic ꝓhi
bet̄ oē genꝰ mēdacij. ſicut dicit Aug. qđ
determinat̄ ꝑ tres dr̄ias. Eſt. n. mendaci
um ꝑniciosū qđ nocet. officioſuʒ qđ pro
deſt. iocoſum qđ delectat. Includit̄ i hoc
p̄cepto taciturnitas veritatis tp̄e neci⸗
tatis. tn̄ cā ⁊ opportunitas facit ipaʒ taci
turnitatē veritatis eſſe licitam.

¶De nono ⁊ decimo. Cap. 68.
Onū ⁊ decimū p̄ceptū ē. Nō cō
n cupiſces reʒ ꝓximi tui. nec deſide
rabis vxorē eiꝰ. nō ſeruū. non an
cillā. n̄ bouē. nec aſinū. nec oīa q̄ illiꝰ ſūt.
Duo ꝓhibent̄ hic. ſ. cōcupiſcētia carnis
i vxore ꝓximi. ⁊ cōcupiſcētia oculoꝝ i re
aliena. Nā ad hec duo maxime inclinat̄
natura corrupta. Ad vnuʒ ꝑꝑ cōſeruatio
nē ſui i eē indiuidui. Ad alterū ꝑꝑ cōſer⸗
uatiōeʒ ſui in eſſe ſpēi. Hic nō ꝓhibetur
appetitus q̄ eſt ex corruptōne fomitis vl̄
ad delectatiōeʒ ſenſualitatis: q̄ꝛ impoſſē
eſt ꝙ ille cōcupiſcētie nō ſint in nobis. ſʒ
ꝓhibet̄ hitus q̄ eſt i cōſenſu rōnis. Quis
iſtud p̄ceptū ad duo tm̄ determinet̄. tn̄
videtur ibi vniuerſalr̄ oīs concupiſcentia
male voluntatis.

¶De conſilijs in genere. Cap. 69.
Onſiliū ꝓut diuidit̄ cōtra p̄cep⸗
c tum eſt ꝑſuaſio melioris boni ad
qđ nō tenemur. Cōſilia in multis
differūt a p̄ceptis. Primo q̄ꝛ ad p̄cepta
tenemur ad conſilia vero non: q̄ꝛ p̄cepta
ſeruare ē neceſſitatis. cōſilia vō volunta
tis. Item lex vetꝰ dat p̄cepta. euāgelia
vero conſilia ſuperaddunt. Item conſi⸗
lium pertinet ad perfectos. preceptuʒ ad
perficiendos. ſed permiſſio ad imper
fectos. prohibitio vero ad peruerſos.
Itē p̄cepta ſeparant nos ab illicitis. con
ſilia vero a conceſſis. Item per prece⸗
pta declinamus peccatum. ſed per conſi
lia occaſiones pc̄ti. Itē per precepta ma
xime negatiua penā fugimꝰ. ſʒ ꝑ conſilia
merita cumulamus. Itē cōſilia ſeruata
afferūt p̄mium. nō ſeruata non adducūt
ſuppliciū. Item ad p̄cepta cōſtringimur
ex đbito. ſʒ ad ꝯſilia n̄ niſi ex volūtate. It
cōſiliū ꝑ votū fit p̄ceptū. ſic ait Aug. Uo
uere eſt voluntatis. ſed reddere ē neceſ⸗

ſitatis. Jtē melius eſt eſſe deuotū i mi⸗
noribus ꝙ̄ in maiorib⁹ ideuotū inueniri.
Vñ meli⁹ eſt nuda precepta ſeruare cum
deuotiōe ꝙ̄ ſe ad ꝯſilia obligare ⁊ in his
negligentē eſſe. Nota ꝙ i lege Moſayca
fuerūt iudicia cerimōialia ⁊ moralia. Lex
aūt euangelica iudicia tēperat ptē auferē
do. figuras euacuat reruꝫ veritateꝫ exhi⸗
bendo. precepta cōſumat adijciēdo. adij
cit aūt tria. ſ. inſtructionē documentorū.
promiſſionē premiorū. ⁊ perfectionē con
ſiliorū. Et ideo dicit̄ lex Moſayca ab euā
gelica differre. qꝛ illa figurarū eſt. hec ve
ritatis. illa pene hec gratie. illa litteralis.
hec ſpiritualis illa occidēs. hec viuificās
illa timoris. hec amorꝫ. illa ſeruitutꝫ. hec
libertatis. illa oneris. hec honoris.

¶ De cōſilijs euangelicis. Cap. 70.

Onſilia que xp̄s adiecit preceptiſ
c ſunt iſta. Primuꝫ eſt pauptas q̄
conſiſtit in abdicatiōe ꝓprietatiſ.
vñ Luce. 14. Qui nō renunciauerit oib⁹ q̄
poſſidet nō pōt me⁹ eſſe diſcipul⁹. Mat.
19. Oīs qui reliquerit domuꝫ vel frēs ⁊c̄.
ꝓpter nomen meū centuplū accipiet ⁊ vi
tā eternā poſſidebit. De hoc Hiero. Mo
nachus habēs obolū nō valet obolū. 2[m]
eſt obediēte. vñ illud ſuper cathedrā mo.
ſe. ſcri. ⁊ pha. que di. fa. ⁊c̄. Mat. vlti°. Si
quis vult poſt me venire ab. ſeme. ⁊ tolat
⁊c̄. Sciendū aūt ꝙ duplex eſt obedientia.
ſ. perfecta q̄ ſe extendit ad oīa que nō ſūt
cōtra deuꝫ: vel contra regulā quā quis ꝓ
feſſus eſt. ⁊ que diſpēſatiōi prelati nō ſub
ditur. De hac obedientia Ber. Perfecta
obediētia legē neſcit terminis nō artatur
nō cōtinet̄ profeſſiōis anguſtia. Ad hanc
nullus tenetur debito neceſſitatis. ſed ſo
lum perfectiōis. ſicut tenemur ſemꝑ imi
tari chariſmata meliora. Alia eſt obedien
tia perfecta. tñ ſufficiens ad ſalutē q̄ quis
obedit tm̄ in his que ſeruare ꝓmiſit. vel i
illis que i his iplicite ꝯtinentur. ſicut ſunt
illa ſine quib⁹ religionis ꝑfectio nō ſerua
tur. vt recipere officia. ⁊ h⁹i. ⁊ talis obe⸗
diētia neceſſitatis eſt. Cū ergo dicit btūs
Bñdictus in regula. ꝙ ſi prelat⁹ ꝑcipiat
aliquid ipoſſibile tentandū eſt facere. lo⸗
quit̄ de obedientia perfecta quaꝫ obſuat
ſubditus i his ad q̄ nō obligat̄ ad ꝑlati ꝑ
ceptū. cōſilij eſt ⁊ magne ꝑfectiois ⁊ non
neceſſitatiſ. ſed ſi ſeruat ad ſimplicē āmo
nitionē tale qd eſt maioris ꝑfectōis. Ter
tiū eſt caſtitas de qua dicit. Sunt eunu⸗
chi qui ſe caſtrauerunt propter regnū ce
lorū. Ad illud pertinet illud Mat. Audi
ſtis qꝛ dictū eſt antiquis. Nō mechabe⸗
ris. Ego aūt dico vobis qui viderit mu⸗
lierē ad cōcupi. eam ⁊c̄. Hic oſtēdit ꝙ nō
ſolū ꝯſenſus eſt dānabilis ad opus me⸗
chationis. ſed ēt conſenſus ad delectan⸗
dum. Nota ꝙ ꝯcupiſcere ex ſubito motu
veniale eſt: ſed ꝯcupiſcere ex deliberatiōe
perficiendi mortale ē. predicta tria ꝯſilia
ſūt ſpiritualia ⁊ ſubſtātialia oīs perfecte
religiōis. qꝛ ſuos obſeruatores elongāt a
malo. nō ſolū quantū ad culpā. ſed etiaꝫ
quantū ad cām. oē nanqꝫ malū oritur ex
triplici radice. ſ. ex ꝯcupiſcentia carnis. ex
ꝯcupiſcentia oculoruꝫ ⁊ ex ſuperbia vite.
Predicta tria ꝯſilia perfecte nos longāt
ab radice triplici. Quartū ꝯſilium ē cha
ritatis. Mat. Diligite inimicos ve. iſtud
quantū ad dilectionē affectus eſt ꝑceptū.
ſed quantū ad dilectionē effectus ē ꝯſili
uꝫ: qꝛ inimico velle grām ⁊ gloriā ē neceſ
ſitatis. ſed oñdere ei ſigna beniuolentie ē
perfectiōis ⁊ ꝯſilij. vñ ad hoc oēs non te
nent̄. Sane negare hoi ſigna familiari⸗
tatis qñ veniam petit vel neceſſitas expo
ſcit. vindicta eſt. vel quando ſe ille qui ho
ſtis erat ad familiaritatem ingerit ſi ha⸗
beatur preſumptio ꝙ non ſimulate vel ir
riſorie faciat. tunc diligendus ⁊ int̄ ami⸗
cos computandus. Sed ꝙ aliquis vltro
ſe ad familiaritateꝫ inimico ingerat. hoc
perfectionis eſt. Vnde ꝙ aliquis iniuriā
paſſus recōciliationeꝫ querat ⁊ amicitiā
non eſt debitum neceſſitatis ſine quo nō
eſt ſalus. ſed eſt perfectionis ⁊ ꝯſilij quo
magnū expectatur premium. Quintū eſt
manſuetudinis. Mat. Si quis te percuſ
ſerit in vnam maxillā prebe ei aliam. hoc
ſic intelligitur: paratus ſis aliā ſuſtinere

patienter. Et iſtud ꝯſiliū eſt patientie re-
ſpectu leſiōis corporis. Sed ad idē per-
tinet illud qđ eſt patiētie reſpectu abla-
tiōis reꝝ ſicut eſt illud. Qui vult tecū con
tendere ī iudicio ⁊ tunicā tollere, relinque
ei ⁊ palliū. Nota ꝙ cōtingit ſua repetere
corā iudice fideli dupliciter. aut cū cōtē-
tiōe ⁊ fraude. aut cū charitate. Primum
nulli licet. Secūdū vō licet īfirmis ⁊ ipſe
ctis. perfectis aūt nō. Unū nō repetere cō
ſiliū eſt īfirmis. ꝑfectis vō ꝓceptuꝫ. Illis
aūt qui renūciauerūt ꝓprietati nō licꝫ re-
petere ſua: vt ſua. ſꝫ vt ꝯgregatiōis. ⁊ nec
ꝓpter ſe: ſed ꝓpter cōem bonū. Sextuꝫ ē
miſericordie ⁊ ſupererrogatiōis: vt illđ.
Omni petēti te tribue: ⁊ illud. Si vis ꝑfe
ctus eē vade ⁊ vēde oīa ⁊c̄. Nota ꝙ dare
ſuperfluū eſt neceſſitati ī neceſſitate extre
ma. ſed dare quib⁹ egemus cōſilij. Aug.
Melius eſt minus egere ꝗ̄ plus habere.
Qꝫ āt dicit dñs. Oīa quecūqꝫ vultis vt fa
ciāt vobis hoīes. vos eadē facite illis. ſic
itelligendū. Quecūqꝫ vultis rōnabiliter
⁊ dictāte charitate vt faciāt vobis ⁊c̄. Un
de ſi peteremus rem aliquā ⁊ nō videre-
mus illud eſſe rōnabile. nō vellem⁹ tā rō
nabiliter dari nobis. Septimū conſiliū ē
de ſimplicitate verboruꝫ. vt ibi. ſit ſermo
veſter eſt eſt. nō nō. Cui⁹ ſenſus ē ſi affir-
matio vel negatio eſt ī ore ſit ⁊ ī corde. Et
ad hoc ꝯſiliū reducit illđ. Audiſtis q̄ꝛ di
ctū eſt antiquis. nō periurabis. Ego autē
dico vobis nō iurare oīo. Nota ꝙ iurare
quātū ad īfirmitatē pertinet ꝑmiſſiōis ē.
Nō iurare quātū ad ꝑfectionē ꝑtinet cō
ſilij eſt. Prohibet dñs iurare per creatu
ras. ſ. per celū. vel terrā. vel capilluꝫ ꝓpt
idolatriā. ne. ſ. credamus aliqđ numis eſ
ſe in illis. fiunt tñ iuramenta per euāgeli
um ⁊ cruces. ideſt per eum cui hec ſunt
dedicata. Octauum eſt de vitāda occaſio
ne peccati. Unde dicitur. Si oculus tu-
us ſcādalizat te. erue euꝫ ⁊ proice abs te.
ſm Augu. Nullum membrorum erui ꝓ
cipitur ad litterā. ſꝫ occaſio peccādi. Po
teſt eni occaſio eſſe ex aſpectu. ⁊ tunc ocu
lus ſcandalizat. Unde pōt eſſe occaſio ex

contactu. ⁊ tunc manus ſcandalizat. Po
teſt inſuper eſſe occaſio ex alio ⁊ a cōſilia
rio qui dr̄ oculus. vel ab adiutore qui dr̄
man⁹. ⁊ eſt dextera que eſt adiutor ī ſpūa
lib⁹. ſiniſtra in temporalib⁹. h⁹i. n. ſi ſcan
dalizant abijciēdi ſunt. q̄ꝛ occaſiōes pec-
candi ſunt abijciende. Nonū ꝯſiliū ē de
rectitudine intentionis ac finis. vnde dr̄.
Attēdite ne iuſtitiā veſtrā faciatis coram
hoībus ⁊c̄. Itē illud. Neſciat ſiniſtra tua
qđ faciat dextera tua. Iteꝫ ſic luceāt oꝑa
veſtra corā hoīb⁹ vt glorificent patrē ve-
ſtrū ⁊c̄. De his nota ꝙ cōtingit cōſtituere
duos fines. ſ. tēporale. ⁊ eternū. ſꝫ ſi eter-
nus finis eſt vltim⁹. hoc bñ licet. Actio āt
ſpūalis vel ꝑdicatio nō poteſt referri ad
fineꝫ tēporalē. ita ꝙ illud tꝑale referatur
ad deū: q̄ꝛ non ſunt facienda mala vt ve-
niant bona. Et quod dicit Aug. Non de
bemus euāgelizare vt māducem⁹. ſꝫ mā
ducare vt euāgelizamus. Nota ꝙ tene-
mur illos act⁹ referre ad deū quorū ha-
bemus dñium ex imperio rōnis. vt ē mā
ducare. cogitare. eligere. ⁊ ſimilia. ſꝫ non
tenemur act⁹ referre inobediētes rōni. vt
eſt nutritiua. reſpiratiua ⁊ h⁹i. Decimum
conſiliū eſt de cōformitate operis ad do
ctrinā. vt ibi. Alligant onera grauia ⁊ im
portabilia. digito aūt ſuo nolunt ea mo-
uere ⁊c̄. Ad idem. Hypocrita eijce prius
trabē de oculo tuo ⁊c̄. Nota ꝙ in ꝑdica-
tione aſſerit̄ aliqñ tentio generaliter. ſ. de
his que pertinēt ad ſtatū ſalutis. aliquā-
do aſſerit̄ tentio ſm ſtatū perfectiōis. vt
pote religiōis. Primo mō tenet̄ predi-
cator facere qđ dicit. cū aſſerit ad hoc oēſ
teneri. Secūdo mō nō tenet̄ niſi ꝑfectōeꝫ
illam ipſe nouerit. Utrū aūt malus pec-
cet predicādo. diſtinguit̄: q̄ꝛ exiſtēs ī pec
cato notorio peccat qñ ꝑdicat. ſiue ex ne-
ceſſitate officij hoc faciat. ſiue ex volunta
te. q̄ꝛ ſcādalizat. Exiſtens aūt ī pctō occul
to ſi predicat. ⁊ nō ſtudet ex dicto ſuo cō-
pūgi adhuc videt̄ peccare. q̄ꝛ videt̄ contē
nere. Undecimum conſilium eſt de vi-
tanda ſollicitudine. vt ibi. Nolite ſolliciti
eſſe ⁊c̄. ⁊ ibi. Nolite cogitare de craſtino

Sciendū ꝙ triplex eſt ſollicitudo. Pri- ma eſt laudabilis. vt eſt prouidentie ſpūalis. Unde apo. ad corintbi. Qui ſine vxore eſt: ſollicitꝰ ē. q̄ dei ſūt quō placeat deo. Itē ad Ro. de prelatis. Qui peſt i ſollicitudine. Secūda eſt tolerabilis. ⁊ ſollicitudo cure temporalis quo ad corpꝰ. Luce. Martba martba ſollicita es ⁊ turbaris erga plurima. Tertia eſt vituperabilis. et iſta eſt ſuperflue theſaurizationis quo ad auaritiā. Ecc. Pctōri aūt dedit deꝰ affli- ctionē peſſimā vt addat ⁊ ꝯgreget. ⁊ hec vanitas ⁊ caſſa ſollicitudo mentis. Sollicitudo prima precipit̄. ſecūda toleratur. tertia ꝓhibet̄. Duodecimū ē fratn̄e correctiōis: vt ibi. Si peccauerit in te frat̄ tuus ⁊c̄. Nota ꝙ fratrē corripere qn̄qꝫ cō- ſilium eſt. vt qn̄ corripitur ſuper venialibus. qn̄qꝫ eſt preceptū. vt corripe de mortalibus. ⁊ iſto ſecundo modo ad omnes pertinet ⁊ obligat ſemper. qꝛ pro loco et tp̄e. ſ. quādo vacat. ⁊ videt ꝙ vtilis ē correctio. Sciendū eſt ꝙ triplex ē correctio. ſ. amoris. timoris ⁊ pudoris. Hunc ordinem fraterne correctionis docet dominꝰ in euangelio. Primo enim innuit fratrē reuocandū eſſe amore cuꝫ iubet eū ſingulariter corripere dicēs. Corripe eū iter te ⁊ ipſū ſolū. Sed ſi hoc nō valet docet eū eſſe reuocādum timore vbi ait. Si te non audierit adhibe vnū vel duos tecum. ⁊ ſi hoc non valuerit docet eum eſſe reuocanduꝫ pudore. vbi dicit. Si nec illos audierit dic eccleſie. Si aūt eccleſiā non audierit ſit tibi ſicut ethnicus ⁊ publicanus. i. excōmunicari debet. ⁊ ſic euitari. Sane ꝑdictus ordo fraterne correctionis intelligitur tantum de criminalibus. qꝛ de culpis cōmunibus ſolent clauſtrales ſe in ſuis capitulis accuſare. non premiſſa tamē admonitione. Uerūtamen accuſans aliū cauẽat diligēter. ne hoc faciat ad diffamandum. ſed ad corrigendum. quoniā ſi quis ex deliberatione contrariuꝫ faceret mortaliter peccaret.

¶ Explicit liber quintus.

¶ Incipiūt capitula libri ſexti.

De medicina ſacroꝝ. 1
De diffinitiōibus ſacramenti. 2
De ſacris noue legis. 3
De effectu ſacrorū. 4
De numero ſacrorum. 5
De poteſtate diſpenſationis ſacroꝝ. 6
De triplici ſtatu fideliū. 7
De inſtitutiōe ſacroꝝ. 8
De baptiſmo. 9
De cathecismo ⁊ exorciſmo. 10
De confirmatione. 11
De eucbariſtia. 12
De dignitate eucbariſtie. 13
Ee mirabilibꝰ q̄ ſunt in eucbariſtia. 14
De dignitate in ſuſcipientibus corpus chriſti. 15
De modis ſumendi eucbariſtiaꝫ. 16
De abſtinentia a cōione. 17
De officio miſſe. 18
De negligentijs que ſunt in miſſa. 19
De penitentia. 20
De qualitate penitentie. 21
De effectu penitentie. 22
De partibus penitentie. 23
De contritione. 24
De confeſſione. 25
De qualitate ⁊ effectu cōfeſſiōis. 26
Cui debeat fieri ꝯfeſſio. 27
De ſigillo cōfeſſiōis. 28
De ſatiſfactiōe. 29
De partibus ſatiſfactiōis. 30
De iuſtificatiōe impij. 31
De penitētia venialiū. 32
Propt̄ quid dimittit̄ peccatū vēiale. 33
De extrema vnctione. 34
De ſacro ordinis. 35
De qualitate ordinandoꝝ. 36
De ſacro matrimonij. 37

¶ Expliciunt capitula.

¶ Incipit liber ſextus.

¶ De medicina ſacramētoꝝ. Cap. i.

c Eleſtis medicus humanī generis reparatiuus tali modo ſanauit egrotū ſicē oportune cōpetebat egrotanti ⁊ egritudini ⁊ occaſiōi egrotādi ⁊ ipſiꝰ egritudis curatiōi. Egrotꝰ igr̄ ē

hõ. Morb⁹ āt origīalis ē culpa. Origo iſti us culpe lꝫ principaliter fuerit ex cõſenſu rõnis occaſionē tñ ſumpſit. ex ſenſib⁹ carnis. Ad hoc ergo ꝙ medecia rñdeat morbo oportuit ꝙ nõ tñ eēt ſpūalis. ſꝫ aliqd hrēt de ſenſibilibus ſignis. vt ſicˀ ſēſibilia fuerūt aīe occaſio labēdi. ita eēt ei occaſio reſurgendi. Et ꝓpter hoc medicina nr̄i vulneris cõſiſtit ī eccl̄iaſticis ſacramētis.

¶ De diffinitiõibus ſacramñti. Ca. 2.

s Acramētū eſt vt ait Aug. inuiſibilis grē viſibilis forma. Hec diffinitio generalis ē. Et conuenit ſacramentis tā noue ꝙ̄ veteris legis. qꝛ tā illa ꝙ̄ iſta ſunt ex ſimilitudine repn̄tatiua ⁊ ex īſtitutiõe ſignificatiua. Sciendū enīꝫ ꝙ eadē diffinitio cõuenit ſacramētis noue legis. ſꝫ ſic ſupplēda ē ita vt ei⁹ ſimilitudinē gerat. ⁊ cā exiſtat. qꝛ nõ ſolū ex ſimilitudine repn̄tāt. vl' ex īſtitutõe ſignāt. ſꝫ ex virtute dīna ſcificant. ⁊ grām conferunt. ꝑ quā aīa curatˀ ab īfirmitatib⁹ vitiorūꝫ. ⁊ hoc ē qđ inſinuat Aug. ī alia diffinitione dicēs. Sacr̄m ē illud in quo ſub tegumento rer̄ viſibiliū dīna virt⁹ ſecreti⁹ opatˀ. Eſt ⁊ tertia diffinitio Ugo. de ſctō vic. q ait. Sacr̄m ē materiale elemētum extrinſecus oculis ſuppoſitū ex īſtitutõe ſignificās. ex ſimilitudine repn̄tans. ex ſcificatiõe aliquā grām cõferens inuiſibileꝫ. Tria tangunt hic q̄ ſunt de rõne ſacramēti ſtricte ⁊ ꝓprie ſumpti. Primū ē naturalis ſimilitudo ex qua hꝫ aptitudinē ſignificādi. Secūdū ē actualis inſtitutio. ex qua hꝫ ordinē determinatū reſpectu huius ſignificati. Tertiū ē ſpūalis ſcificatio ex qua hꝫ virtutē efficiēdi illđ ſignificatū.

¶ De ſacramentis noue legis. Ca. 3.

s Acramenta legis grē xp̄s īſtituit tanꝙ̄ noue lator ī qua vocans ad p̄mia dedit p̄cepta. īſtituit ſacr̄a. Chriſtus. n. v̄bū pr̄is cū ſit ſūme veritatꝭ ⁊ bonitatis. ⁊ ſūme v̄tutis rõne ſūme bonitatis ꝓmiſit p̄mia btificantia rõne veritatiſ dedit p̄cepta dirigentia. rõe virtutꝭ. īſtituit ſacr̄a adiuuantia. vt ꝑ ſacramenta repararetˀ virt⁹ ad implēda p̄cepta. ⁊ per p̄cepta ꝑueniatˀ ad p̄mia. Inſtituit aūt ſacramēta ī verbis ⁊ elemētis. vt ait Augu. Accedit v̄bum ad elem̄. ⁊ fit ſacr̄m ⁊ ē ēt elemētū ꝓ materia. ⁊ forma verbor̄ pro forma. Ad hoc v̄o īſtituta ſūt ſacr̄a ī v̄bis ⁊ elemētis vt haberēt euidentiā ſignificādi. ⁊ efficaciā ſcificādi. qꝛ dū elemēta oculis. ⁊ verba aurib⁹ ſe offerūt. q ſūt duo ſenſus p̄cipue cognoſcitiui dant euidētiā ſignificatiõis. Deide v̄ba ſcificāt elemēta. vt plenior fiat humane creatõis efficacia. Inſtituit āt deus ſacr̄a diuerſimode. quedā. n. ſunt añ aduentū ſuū. vt mr̄imoniū ⁊ penitentia. Sꝫ hec duo cõfirmauit ⁊ cõſumauit ī lege euāgelica. dū pniam p̄dicauit. ⁊ nuptijs īterfuit. Alia quoqꝫ ſacr̄a xp̄s initiauit. Cõfirmatione qdeꝫ paruulꝭ manū imponendo. Unctionem vero ad diſcipulos ad curādū mittēdo q īfirmos iungebat oleo. ſic dr̄ Math. Baptiſmuꝫ vero ſuſcipiēdo: deinde formā dādo. Ordinē āt prātem ligandi: ⁊ ſoluendi tribuēdo. ⁊ cõficiēdo ſacramētū altaris. Eucharistiam añ opando cõparando ſe grano ſinapis. ⁊ cõficiēdo ac dando diſcipulis īminēte paſſione ſacr̄m corporis ⁊ ſanguinis ſui. Inſtituta ſunt ēt ſacr̄a mltiplici đ cā. P° ꝓpter humilitatem qua hõ querit ſalutē inferiorib⁹ ſe. Secūdo ꝓpter eruditionē qua hõ ꝑ viſibilia ad cognoſcēda inuiſibilia rapiatˀ. Tertio ꝓpter exercitationem qua hõ noxiam decliner occupationem ⁊ ociū. Quarto ꝓpter congruitatem medici ad medicinā. qꝛ cum medicus ſit de⁹. ⁊ hõ congruenter cõtinere medicina debet aliquid diuinum. ſ. inuiſibilē grāꝫ. ⁊ aliquid humanuꝫ. ſ. viſibilē grē formā. Quinto ē cõgruitas ex p̄te infirmi. qꝛ cuꝫ infirmus ſit hõ ex corpore ⁊ ſpū ſpūs aūt in corpore nõ bñ capiat ſpūalia. niſi in corporalibus congruū fuit dare medicamēta ſpiritualia in rebus corporalibus ſicut pilule in nebula dantur. Sexto propter argumētationē meriti. multum. n. valet ad meritum quando deo creditur in his vbi ratio humana nõ poteſt dare experimentū. Patet ergo ex predictis q̄ ſit ſa-

cramentorum cauſa efficiens. q̄ diuina inſtitutio. que formalis. q2 gratie ſanctificatio. que finalis. q2 humane infirmitatis curatio.

¶ De effectu ſacramentorum. Ca. 4.

e ffectus ſacramentorum noue legis multiplex ē. p̄mo a pctō mandant. Secundo in bono cōſeruāt. Tertio corpori xp̄i myſtico incorporant. Quarto iuſtificant. Quinto ad futurā vitā preparāt. Sexto erudiēdo illuminant. Septimo a malo p̄ſuant. iſta patēt i ſeptē ſacramentis p ordinē. Nā p̄mū opat̄ baptiſmus. Secundum cōfirmatio. ꝛ ſic de alijs. Sacramenta dicunt̄ vaſa gr̄e. ꝛ cā. nō q in eis gr̄a ſubſtātialiter cōtineat̄ vel cauſaliter efficiat̄. cum in ſola anima habeant collocari. ꝛ a ſolo deo infundi. ſ3 q2 in illis. ꝛ per illam gratiā curationis a ſummo medico xp̄o o3 hauriri. licet non alligauerit potentiam ſuam in ſacramentis. quin ꝛ p alias vias gr̄am cōferre valeat quando vult. Sacr̄a ſemper habent ſignificationem veritatis. ſed non ſemp efficaciam curatiōis. non ꝓpter defectu3 ex parte ſui. ſ3 ex parte ſuſcipiētis. q2 gr̄a nulli dat̄ repugnāti gratie fonti. Unde ꝛ ſacramenta non ſanctificant. niſi accedentes digne ꝛ abſq3 oī fictione. Aliquādo vero virtute ſacramentoru3 ſit de attrito contritus: ita q defectus dignitatis vel p̄eparatiōis ex pte ſuſcipiētis ſupplet̄ virtute diuina i ſacramētis cōtēta. dūmō nō accedat ſciēs i mortali pctō vel i ꝓpoſito peccādi. Uñ ſciēdū q qdā ſuſcipiūt ſacram̄tū tm̄ vt ficte accedētes. qdā rem tm̄. vt q p cōtritiōe3 ꝛ fidei deuotionē recipiunt gratiam ante q̄ veniant ad ſacramenta. quidam ꝛ ſacramentū ꝛ rem ſuſcipiunt. vi digne accedentes. Sacramentum dicitur a ſacrando. ꝛ hoc poteſt intelligi tripliciter. aut ſanctitatem efficiendo tantum. Aut ſanctitatem ſignando tantum aut ſanctitatem ſignando ꝛ efficiendo ſimul. Primo modo conuenit ratio ſacramenti rebus ſignatis per ſacramenta tam veteris q̄ noue legis. Secundo modo conuenit ſignis veteris legis. Tertio modo conuenit ſacramentis noue legis. Huiuſmodi exemplum habemus in naturis quia medicina dicitur ſanare efficiendo tantum. ſed ſudor ſanat ſignando tantum. exercitatio ſanat efficiendo ꝛ ſignando. Quinq3 ſunt que habent iuſtificare animam ſed diuerſimode. Deus enim iuſtificat auctoritate. gratia iuſtificat formaliter expellendo morbum ſpiritualem. Impletio mandatorum iuſtificat vt dieta. Sacramenta vero tanq̄ vaſa medicinalia in quibus confertur gratia. Sacerdos autem miniſterio. Exemplum horum habemus in curatione morbi corporalis. Deus enim ſanat corpus auctoritate. medicina effectiue. dieta conſeruatione vas medicine contentiue. Unde dicitur vulgariter piſcis iſte ſanauit me: medicus vero ſanat vt miniſter.

¶ De numero ſacr̄oꝝ. Cap. 5.

s Sacramēta noue legis ſūt ſepte3 ſ3 ſeptē diuerſitates hominū in eccleſia. Primū eſt intrantiu3 vt baptiſmus. Secundu3 eſt pugnantiū. vt confirmatio. Tertiu3 vires reſumentiu3. vt eucbariſtia. Quartū reſurgentiū. vt penitentia. Quintū exeuntiū. vt extrema vnctio. Sextū miniſtrantiū. vt ordo. Septimū nouos milites introducentiū. vt matrimoniu3. Sacramenta figurata ſunt in ſeptem ſigillis. quib9 fuit veteris teſti pagina ſigillata q̄ agn9 q h3 claue3 dauid q claudit ꝛ nēo aperit reſerauit. Itē i ſeptē tubis qb9 angeli cecinerūt. Itē i ſeptē ſtellis q̄s hēbat ſilis filio hoīs i dextra ſua. Itē i ſeptē panib9 qb9 dn̄s turbā ſatiauit. Itē i ſeptē oc̄lis ſuper vnū lapidē. Itē in ſepte3 lucernis tabernaculi ſuprapoſitis cādelabro. Itē i ſeptē lotiōib9 Naaman. Sacr̄a ſūt ſeptē q̄ diſponūt ad ſeptē virtutes hn̄das. Nā baptiſm9 ē ſacr̄3 fidei. Cōfirmatio ſpei. Eucbariſtia charitatis. Penitentia iuſtitie. Extrema vnctio perſeuerātie que ē fortitudinis ꝯplemētum. Ordo prudentie. matrimoniū tēperātie.

Alia ēt rō numeri ſacroꝝ ē q ordinantur
cōtra triplicē culpā.⁊ cōtra quadruplicē
penā. Vñ baptiſm⁹ ordinat̄ cōtra pctm̄
originale.penitētia cōtra mortale.Extre
ma vnctio ↄtra veniale.Ordo cōtra igno
rantiā.Eucbariſtia cōtra malitiam.Cōfir
matio cōtra ipotētiā.Matrimoniū cōtra
cōcupiſcētiā quā tēperat ⁊ excuſat. Alia
adbuc rō nūeri q2 ſacr̄a ſunt cū ſanatiua
morbi ſpūalis ad modū corꝑalium.Me
dicina vo corꝑalis quadruplex eſt.curati
ua.cōſeruatiua.p̄ſuatiua.⁊ melioratiua.
Simili mō ſacramēta curāt.Baptiſmus
curat ſimul ⁊ totalr̄. Penitētia vo curat
paulati ꝗtū ad penā cuiuſcūqȝ pene bō
debitor ſit.Extrema vnctio curat a mor⸗
bis leuiorib⁹.ſ.a venialib⁹.ſic̄ baptiſmus
⁊ penia curāt a letalibus.ſic ergo p̄dicta
tria ſacr̄a ſūt quaſi medicina curatiua.Cō
firmatio eſt medicina conſeruatiua ſanita
tis ſpūalis i qua datur ſpūs ſcūs ad ro⸗
bur.⁊ ↄſeruatiōeȝ gratie date i baptiſmo.
Matrimoniū ē medicia p̄ſeruatiua.Or⸗
do ē medicina melioratiua i quo augmē
tat̄ gr̄a.Eucbariſtia bec oīa ſimul facit.
Curat eni venialia.que ſūt occaſio ruine
maioris.cōſeruat eni gratiā inuētā in bo
mine ⁊ augmētat.ſicqȝ meliorat ⁊ nibilo
minus a peccato preſeruat.

**De poteſtate diſpenſationis ſacra⸗
mentorum. Cap. 6.**

P Oteſtas diſpēſatiōis ſacroꝝ re⸗
gularit̄ ſpectant ad gen⁹ būanū.
In oībus ſacramētꝭ diſpēſandis neceſſa
ria ē diſpēſatiōis itentio q̄ quis itēdit fa
cere qđ xp̄s inſtituit ad bumanam ſalu⸗
tem. Vel ſaltē facere.qđ facit eccleſia in
quo claudit̄ i gn̄ali intētio p̄dicta.q2 ipſa
eccleſia ſic̄ ſacr̄a a xp̄o accepit.ſic ad fide⸗
liū ſalutē diſpēſat.Rurſū q2 ordo digni
tatꝭ exigit vt iferiora maiorib⁹ ſubmittan
tur.Quedā reſpiciūt excellētiā dignitatꝭ.
vt ſacr̄m ↄfirmatiōis ⁊ ordinis.vñ cōfir⸗
matio ⁊ ordo cōferunt̄ ab ep̄is. Quedaȝ
reſpiciūt indigētiā neceſſitatꝭ. vt baptiſ⸗
mus ⁊ mr̄imoniū.quorū vnū regenerat.
alterū generat.⁊ boꝝ diſpēſatio ēt pſonis
inferiorib⁹ ↄcedit̄.maxime i articulo ne⸗
ceſſitatꝭ qđ dico rōe baptiſmi.Quedā āt
ſacr̄a ſūt q̄ſi media vt eucbariſtia.pnia:⁊
extrema vnctio.Et iſtoꝝ diſpēſatio ad ſo
los pertinet ſacerdotes q ſunt quaſi ime
dio inter ep̄os ⁊ minores pſonas ↄſtitu⸗
ti.Sacr̄a diſpenſari pñt a bonis ⁊ malis
a fidelibus ⁊ infidelibus itra eccl̄iā ⁊ ex⸗
tra.q2 ſi diſpenſari poſſet tm̄ a bonis nul
lus eſſet cert⁹ de ſuſceptiōe ſacr̄i.cuȝ nul
lus ſit certus de bonitate miſtri.ſicut nec
de ꝓpria:⁊ ita oporteret iterari. ⁊ mali⸗
tia vnius p̄iudicaret aliene ſaluti. Iccir⸗
co diſpenſatio ſacr̄i cōmittit̄ boi. nō rōe
ſanctitatꝭ q̄ variat̄.ſȝ rōne auctoritatꝭ di
uine: que ſemper manet i quātū eſt đ ſe.
Sciendū āt ꝙ in ſacr̄is quedā ſūt ſubſtā
tialia: quedā vero ſacr̄alia. Quantuȝ ad
ſubſtantiā.nō plus valet operatio miſtri
ꝗ̄ mali.quia deus ibi operatur vt actor.
bomo vero vt miniſter.Sȝ i ſacramētali
bus ſic̄ ſunt or̄ones plus pōt valere op̄a
tio boni ꝗ̄ mali.boc eſt autē p accidēs.ñ
p ſe.i.quātum ad alios effectus accidēta
les.nō quātum ad eſſentiales.Quis apđ
bereticos ſint ſacramēta vera.nō tamen
recipiētibus vtilia.niſi ad eccleſie vnitatē
redeant.Vnde.Aug.eccleſia ↄparata pa
radiſo indicat poſſe baptiſmū boīes reci
pere.ſȝ ſalutem nō tenere. Nam ⁊ flumi
na de paradiſi fōte largiter mānauerūt.
nō tñ i Meſopotamia.nec i egypto q̄ illa
flumina peruenerunt eſt felicitas vite q̄
de p̄adiſo cōmemoratur.

De triplici ſtatu fidelium. Cap. 6.

T Riplex eſt ſtatus fideliuȝ. i acie
eccleſiaſtice bierarcbie.ſ.fidei ge
nite fidei roborate.⁊ fidei multi⸗
plicate.Per p̄ᵐ fit diſtictio fideliū ab in
credulis in baptiſmo.Per ſcđȝ fit diſtin
ctio fortium ab infirmis. ⁊ boc in confir
matione.Per tertiū fit diſtictio clericoꝝ
a laycis per ſacr̄m ordis.Hinc eſt ꝙ bec
tria ſacramenta caracteris imprimūt q̄s
indelebilit̄ impſſos ſēp diſtinguūt.vnde
nullatenus iterari poſſunt.Caracter ergo
baptiſmalis ē incipientium.Cōfirmatio

nis vero proficientiũ. ſʒ ordinis pfectoꝝ. Predicta triplex diſtinctio fit ad ſimilitudinem diſtinctionis alicuiꝰ exercitus. Pria ẽ cõis. ſ. totiꝰ exercitus ab alio exercitũ. ⁊ hec fit pncipaliter p baptiſmũ. 2ª eſt ſpãlis. ſ. militũ a popularibus. hec ãt fit per confirmationẽ. Tertia ẽ ſpecialiſſima. ſ. ducũ militum ab vtriſqʒ ⁊ hec fit p ſacr̃m ordis. Preterea qꝛ caracter eſt ſignũ diſtinctiuum ſpũale ⁊ idelebile. iõ nõ cõfert̃ in ſacramẽtis q̃ ſolẽt iterari. ſic̃ eſt pnia. mr̃imoniũ ⁊ huiuſmõi. Notandũ ergo ꝙ caracter baptiſmalis eſt oĩuʒ caracteꝝ alioꝝũ fundamẽtũ. Et iõ illo nõ habito non poſſent ceteri impͥmi. ac per hoc oportet denuo fieri vt illi caracteris habeãtur. vñ ſi qs ordinat̃ nõ baptizatus nihil ꝑſus agit̃. Quis tria ſacr̃a vt dcm̃ eſt ꝓpter caracteris ĩpreſſionẽ nõ iterantur tñ quaſi cõe eſt hoc oĩbus ſacr̃is non iterari circa eandẽ pſonã ⁊ materiã. ⁊ ex eadem cã. ⁊ hoc eſt ideo ne fiat ꝯtumelia ſacramento. Ex hoc enim credi poſſet ꝙ ſacramenta prius diſpenſata eſſent in efficacia ⁊ inepta. ſʒ q̃dã ex neceſſitate ⁊ alijs cauſis iterari poſſint. Quedã ſũt ṽo ſacramẽtoꝝ ſubã. q̃dam de ꝯgruẽtia. Si ea q̃ ſunt de ſubſtãtia omittãt̃: euacuãtur ſacramenta. ⁊ ſunt iteranda. Omiſſio vero illoꝝ q̃ ſunt de ꝯgruentia nõ euacuat ſacramenta

¶ De inſtitutione ſacr̃oꝝ. Cap. 8.

a B initio inſtituta ſunt ſacr̃a ad curationem hoium. ⁊ ſemꝑ cum morbo cucurrerũt. In lege. n. nature fuerũt oblatiões. ſacrificia ⁊ decimationes. In lege ãt ſcripta introducta eſt circũciſio. ⁊ adiuncta eſt expiatio atqʒ ſuperaddita oblationũ ⁊ ſacrificioꝝũ multiformis diſtinctio. In lege ãt noua ſtatuta ſunt ſacr̃a numero pauciora. vtilitate potiora. virtute efficaciora. preeminentia digniora. atqʒ ſignificatiõe euidentiora. In quibus eſt impletio ſimul ⁊ euacuatio oĩum predictoꝝũ. ſic̃ Ugo de ſancto victo. Primi tẽporis ſacr̃a fuerũt ſicut vmbra. Medij temporis ſic̃ imago. ſiue figura. poſtremi ṽo temporis. ſ. gratie. ſicut corpus qd̃ intra ſe veritatem continet. ⁊ gratiam quam ſignificatione repreſentant ⁊ principaliter conferunt ⁊ promittunt. Predicta patent. qꝛ eiuſdẽ mundationis ſimilitudo eſt ĩ oblatiõe legis nature. ſed occulte inuenitur. In circunciſione vero euidentius aliquantulũ exprimitur. per baptiſmum autem manifeſtiꝰ declaratur. Item ſacramenta veteris legis nutriebant paruulos. exercebãt pfectos. ⁊ duros onerãdo domabãt. Sʒ ſacramẽta noue legis cõferũt q̃ vetera de longinquo monſtrabant. Unde priora ſacramẽta preparauerunt ⁊ perduxerunt ad noua ſicut via ad terminũ. ſicut figura ad veritateʒ. Itẽ ſacr̃a noue legis. efficiũt qd̃ figurãt: ſʒ h̃ ñ faciũt ſacr̃a veteris legis. Eſt ⁊ alia differẽtia ꝙ cõmune eſt omnibus ſacramentis. qꝛ conſiſtunt in rebus ſenſibilibus. inuiſibilẽ tamen gratiam ſignificantibus. ſed ſpeciale eſt ſacramentis noue legis ꝙ cõſiſtãt in verbis ⁊ in rebus. Item ſacramenta noue legis iuſtificãt. ⁊ quãtum ad opus operatum. ⁊ quãtum ad opus operãs. ſed ſacr̃a veteris legis ſolum quãtuʒ ad opus operãs: quia non valebant facientibus. niſi quantum illorum charitas ⁊ deuotio fidei extendebant. Hoc intelligitur de circunciſione q̃ cũ non fuerit in lege data nequaq̃ inter legalia cõputatur. quia ipſa in paruulis tollebat originale. ⁊ gratiam conferebat quod non faciebant legalia. Iteʒ legalia fuerunt ſm Aug. ante paſſionem domini viua. ⁊ ſtatim poſt paſſionem mortua. ⁊ poſtq̃ claruit veritas euãgelij fuerunt omnino ſepulta. Noſtra vero ſacramenta vſq̃ ad finem ſemper in ſuo vigore manebunt.

¶ De baptiſmo. Cap. 60.

b Aptiſmus eſt ianua omnium ſacramentorum. quia nulli cõfertur in eccleſia aliud ſacramentum ante ipſum. De ſubſtantia baptiſmi ſunt quinq̃. Primum expreſſio forme vocalis a deo inſtitute

que eſt hec. Ego te baptizo in noı̄e pr̄is
⁊ filij ⁊ ſpūs ſancti abſq; miſſione: addi-
ctione dictionis. vel prepoſteratiōe ordi
nis vel cōmutatione nominis. His enim
quattuor modis forma verborū violatur
ſcȝ cōmiſſione additione tranſpoſitiōe cō
mutatione. i. ſi ponitur loco patris ⁊ filij
⁊ ſpūs ſancti nomen potentis ſapiētis, et
benigni. q2 in quocūq; idiomate baptize
tur nō debent poni appropriata tribus
perſonis. ſed expreſſa nomina perſonaꝝ.
Similiter baptizato non debet dici imer
go vel intingo. Secundum eſt ablutio ꝑ
elementum aque cuiuſlibet. vel maris. vl'
fontis. vel fluminis. ſiue frigide vel cali
de in toto corpore facienda. vel ſaltem in
digniori parte. ſcilicet in capite. Tertium
eſt ꝙ imerſio iſta fiat ab vno. ⁊ in eodem
tempore quando forma verboruȝ expri-
mit̄. ita ꝙ nō vn⁹ pueꝝ imergat. ⁊ ali⁹ ver
ba proferat. Quartum eſt intentio vel ſpe
tialis vel generalis. Spetialis auteȝ intē
tio eſt vt ille baptizandus mūdetur. Ge-
neralis aūt eſt facere illud quod facit ec-
cleſia. Intentio quoq; illius requiritur q
eſt baptizādus ſi eſt adultus: quia qui in
uiti baptizantur nō recipiunt ſacramētū.
Quintuȝ eſt fides ipſius baptizandi. q2 i
adultis requiritur fides propria. ſȝ i par
uulis aliena. quia paruuli i fide eccl'e ba-
ptizantur. Baptiſmus merito fit in aqua
⁊ non in alio liquore. quia homo cuȝ per
peccatuȝ primi parentis incurrerit i mun
ditiaȝ ignorantiaȝ ⁊ concupiſcentiaȝ per
baptiſmū ab his tribus liberatur. Et hoc
notatur in proprietatibus aque. ſcȝ puri
tate perſpicacitate ⁊ frigiditate. Nā bap
tiſmalis aqua ſua puritate nos mundat.
ſua perſpicacitate illuminat. atq; ſua fri-
giditate ab eſtu concupiſcentie nos tem-
perat. Iteȝ baptiſmus fit in aqua ne quē
inopia excuſaret. ⁊ ne propter defectuȝ ſa
lutis periculum homines incurrerent. ſi i
alio aliquo liquore fieret. ⁊ ıueniat̄ apd
omnes cōmunis baptiſmi materia. Tri-
plex eſt baptiſmus. ſ. fluminis. flāminis.
⁊ ſanguinis. Inter hos talis eſt differen-

tia. quia baptiſmus fluminis a tota pena
liberat ⁊ a culpa. ⁊ gratiā in habitu infun
dit. ⁊ caractereȝ imprimit. Baptiſm⁹ flā-
minis delet culpā non ſemel tantum. ſed
pluries. ⁊ habet gratiaȝ in vſu in quo con
ſiſtit merituȝ. Baptiſmus ſanguinis libe
rat ab omni tentatione. ⁊ confert ſtatiȝ p̄-
miuȝ. quia propriuȝ eſt martyruȝ ſtatim
euolare. Ex his patet quis ſit melior īter
hos baptiſmos. quia ſe habent vt excedē
tia ⁊ exceſſa. In baptiſmo quoddā eſt ſa-
cramentū tantuȝ vt ablutio exterior quo-
dam eſt res tantū. vt gratia interior. quo-
dam res ⁊ ſacramentū vt caracter. Octo
ſunt de ſolēnitate baptiſmi que nō ſunt d̄
ſubſtantia. Unde verſus. Sol oleuȝ chriſ
ma cereus chriſmale ſaliua. Flatus virtu
teȝ baptiſmatis iſta figurant. Hec cū p̄i
mis non mutant eſſe. ſed ornāt. In quat
tuor locis iungitur baptizandus ſcilicet i
fronte. vt fidē publice proteſtetur. In ver
tice vt agenda ab eo ſubtilius intelligan-
tur. Inter ſcapulas vt iuguȝ chriſti ſuaui
us portetur. In pectore vt dl'ci corde de
us diligatur. Baptiſm⁹ fuit inſtitut⁹ ma-
terialiter quādo chriſtus baptizatus fu-
it. formaliter quādo dixit. Ite docete om
nes gentes ⁊ cetera. Finaliter quando di
xit Nicodemo. Niſi qui renatus fuerit ⁊
cetera. Effectiue quando Chriſtus paſſus
eſt. Effectus baptiſmi duplex eſt. Ad alia
ſacramenta preparat. quia baptiſmus eſt
intrantium. A peccato mundat quod ſi-
gnatum eſt in mari rubro. vbi ſubmerſi
ſunt Egyptij. Sed filij iſrael exierunt ſe-
curi. Nota ꝙ in baptiſmo deletur origi-
nalis peccati macula. Fomes nō tollitur
ſed remittitur. penam relaxat. Unde pue
ri induuntur veſte candida. Rationalem
illuminat. Unde ponitur ſal in ore. Con
cupiſcibilem ad bonum inflammat. Un
de datur candela puero. Iraſcibilem con
fortat. Uñ Iſrael vicit Amalech poſt trā
ſitū maris rubri. Innocentiaȝ tribuit. quod
figuratū eſt per columbaȝ que ſedit ſuper
ieſū baptizatuȝ. Caracterē imprimit. hoc
ſignatur per mare vitreū in Apoca. Fo-

mitē mitigat qḋ figura aque frigiditas.
Cōmunionem eccleſie ꝑſtat. ſic Jeremie
circūciſio. Quis ſanctificatus fuerit ī vte
ro. A ſanctificatione exteriori liberat. qꝛ
nō requirit gemitū neqꝫ plāctū intellige
exterioꝛē. nā exterioꝛ reqritur ī adulto. ſ.
cōtritio. poteſtatē diaboli minuit. qḋ ſi-
gnat exſufflatio. ianuam celi aꝑit qḋ ſi-
gnatū eſt ꝙ xp̄o baptizato aperti ſunt ce
li. Et notādū ꝙ paſſio xp̄i aperuit ianuā
celi ꝑ cāꝫ meritoꝛiam ꝛ ſatiſfactoꝛiā gnā
lem. Baptiſmus āt aperit ꝑ cāꝫ efficien
tem ſingularem. Os ad laudanduꝫ ꝛ au
res ad audiendum aperit. Unde ponit̄
ſaliua ī oꝛe ꝛ aure pueri. Templū xp̄i effi
cit. Unde dr̄ baptizato. Exi imunde ſpūs
ꝛ da locū ſpūi ſcō. Laudabilē coꝛam deo
reddit. Uñ balſamꝰ ē in criſmate. Solēt
pueri baptizādi vſqꝫ ad paſcha ꝛ pēteco
ſten: niſi vꝛgeat neceſſitas. vel timeat̄ pe
riculū reſeruari ad ſignandū ꝙ ī baptiſ-
mo fit reſurrectio ſpūalis ꝛ ꝙ gr̄a ſpūs
ſci dat̄. Baptiſmꝰ xp̄i ꝛ Joannis conue
niūt ī materia. ꝛ ī mō mergēdi. ſꝫ differūt
in foꝛma. qꝛ baptiſmꝰ Joannis tradebat̄
in noīe vēturi. Differt ēt ī effectu. qꝛ bap
tiſmꝰ xp̄i viuificat. ioānis āt ñ. Itē ī fiñ ꝙ
baptiſmꝰ Joānis ad bapᵐ xp̄i īuitabat.

De catheciſmo ꝛ exoꝛciſmo. Ca. 10.

c Athecīſmꝰ ꝛ exoꝛciſmꝰ tanꝙ pre
paratoꝛij pꝛemittunt̄ baptiſmo.
vt in ip̄o gr̄a efficaciꝰ opet̄. Tri-
bus de cauſis cathecīſmꝰ inſtitutꝰ eſt pꝛi
mo pp̄ iſtructionē de articulis oībꝰ ad fi
dei ſuſceptionē. 2° pp̄ reſponſionē ad fi-
dei ꝑfectum. 3ꝰ pp̄ reſponſionē ad fidei
obſeruantiam. Quia vero adultus pctm̄
ꝓpꝛiū hꝫ reqrunt̄ hec ab eo. ꝛ ꝓ ſe rñde
re dꝫ. Paruulꝰ āt qꝛ ñ hꝫ pctm̄ actuale:
nec ꝑ ſe rñdere pōt. reqrunt̄ hec ab eo ꝑ
vicariū. q ꝓ ip̄o rñdet de fidei obſeruan
tia. Exoꝛciſmꝰ ideo īſtitutus eſt vt bapti-
zādo diaboli poteſtas repellat̄. Nā ꝓpt̄
peccatū hoīs diabolus ī hoīe poteſtatem
accepit. ꝛ etiam in illa que veniunt ī vſuꝫ
hominis. Unde tam adulti ꝙ paruuli
exoꝛcizari debent ad expulſionem diabo
lice poteſtatis.

De cōfirmatione. Cap. 11.

c Onfirmatio ſacr̄m ē pugnātiuꝫ.
de cuiꝰ ſubā ſex ſunt. Duo ex par
te ſacramēti ī ſe. ſ. materia chꝛiſ-
matis ꝛ foꝛma verboꝝ q̄ue talis ē ſꝫ mo
rē magis cōmunem. Signo te ſigno cru
cis. cōfirmo te chꝛiſmate ſalutis. In no
mine pr̄is ꝛ filij ꝛ ſpūs ſci. Duo ex parte
miniſtri. ſ. dignitas pōtificalis. ꝛ intētio
debita. Duo ex ꝑte ſuſcipiētis. ſ. frons ī
quo dꝫ fieri chꝛiſmatio. ꝛ ꝙ cōfirmādus
ſit baptizatꝰ. Unctio chꝛiſmatis triplex
fit ī tribꝰ ſacr̄is: quoꝝ diuerſitas ex fine
accipitur. In baptiſmo fit in vertice ad ſi
gnandum fidei ſuſceptionē. qꝛ vertex eſt
locus cellule rōnalis: In confirmatione
fit in fronte ad ſignificandum audaciam
cōfeſſiōis. cuius īpedimentum eſt timoꝛ
ꝛ verecūdia que ſpāliter manifeſtatur in
paloꝛe vel ruboꝛe frontis ex ꝓpinquitate
cellule imaginalis. In oꝛdine fit in mani
bus ad ſignificādū poteſtatem conſecrā
di dñici coꝛpꝰ ſacramentum. Huius ſa-
cramenti multiplex eſt vtilitas. qꝛ gr̄am
datam in baptiſmo cōfirmat. ps. Confir
ma hoc deus qḋ opatꝰ es ī no. ſ. baptiſ-
mo. Ad militiam ſpūalē ꝑparat. Uñ con
firmandi tanꝙ pugiles pugnaturi inun
gunt̄ ne ab inimicis de facili terreantur.
Et qꝛ omnes xp̄iani debent eſſe in bello
xp̄i pꝛopter hoc omnes debent ſacramē
tum hoc accipere vt facilius poſſint con
tra mundum carnem ꝛ diaboluꝫ pugna
re. Ad confeſſionem conſtantem nomi-
nis xp̄i animat quem oꝫ verū deū ꝛ verū
hominem confiteri. Primo vt confitea-
mur eū ſm diuinam naturā patri ꝛ ſpiri
tui ſcō equalē. 2° vt confiteamur eū ſꝫ hu
manam naturam crucis pertuliſſe ſuppli
cium. Primum apparet in foꝛma verbo
rū ī trinitatis exꝑſſiōe. Secundū claret ī
frōte crucis ſignatiōe. Intus ꝛ extra nos
oꝛnat ſpūali decoꝛe. Intus qdē ꝑ ꝯſcien
tie puritatem. ſed extra per odoꝛem bo-
ne fame. Et hoc duo ſignantu ī chꝛiſma
te qḋ conficitur ex oleo ꝓpter ꝑmum. ꝛ

ex balſamo pp ſecundum. Jn bonis agē
dis.⁊ malis ſuſtinēdis roborat. Daṫ eniȝ
ibi ſpūs ſanctus ad robur. Animā ⁊ cor-
pus armat. Animā qdē p impſſionē cara
cteris ꝯtra puſillanimitatis vitiū. Corp⁹
v̄o p clypeū crucis cōtra inſultus demo
num. Audaciā preſtat cōtra timorē i con
feſſione nois xpi.⁊ in cōſignatiōe frontis
q ē locus verecūdine. Poſt pugnam co
ronat qḋ notaṫ in vita que circa caput li
gaṫ cōfirmati. Quedā ſunt circa cōfirma
tionē que nō ſunt de eſſe ſacramenti. ſed
de bene eē que ſunt hec. De ieiuniȷs ⁊ a ie
iuno deṫ. ꝙ p aliquē ep̄o pn̄tetur. q etiaȝ
patruus efficiṫ. ꝙ mitra circa caput circū
ligeṫ. Per iſtud ſacr̄m fiunt fideles xp̄ia
ni. plenitudinem dico copie q tantum in
baptiſmo pleni facti ſunt plenitudine ſuf
ficientie. Sacramenta ſe habent in digni
tate vt excedētia ⁊ exceſſa. Nam euchari
ſtia p̄eminet in eē. Baptiſmus i effectu.
Matrimoniū in myſterio. qꝛ ſignat con
iunctionē xp̄i et eccleſie. Cōfirmatio in di
gnitate miſtri. qꝛ nō ꝯfertur niſi ab ep̄is.
Penitentia in peccatorum remiſſione.
⁊ ſic de aliȷs ſacramentis.

De euchariſtia. Cap. 12.

e Eucharistia eſt ſacramentum cha
ritatis tam diuine ꝙ̄ noſtre. qa
deus in hoc ſacramento ſignum
magne dilectiōis nobis oſtendit ⁊ noſtre
dilectionis affectum per idem ſacramen
tum ſpūaliter erga ſe inflāmauit. De ſub
ſtantia huius ſacramenti ſunt quattuor.
Primū eſt ꝙ ꝯſecrans euchariſtiā ſit ſa
cerdos. Secundum ſpecies panis ⁊ vini.
Tertium intentio cōſecrātis. Quartum
eſt forma verboꝝ videlicet. Hoc ē enim
corpus meū. Et iſta ſup calicem. Hic eſt
enim calix ⁊c̄. Ad plenius intelligendum
iſta. nota circa intentioneȝ ꝙ aliud eſt in
tentio. aliud attentio. qꝛ intentio ſemper
eſt neceſſaria. vel ſpālis vel generalis. ſic
dcm̄ ē de baptiſmo. Attentio autem non
eſt de ſubſtātia. ſicut qn̄ mens rapiṫ in ꝓ
latione verboꝝ ad alia. qḋ qn̄qȝ cōtingit
ex infirmitate. qn̄qȝ ex negligentia vel in
curia. ⁊ tunc eſt peccatum. Sciendū pre
terea ꝙ non ſolum requiritur intentio cō
ſecrantis. ſed etiam intentio iſtud ſacram̄
tum inſtituentis. Vn̄ ſi aliqs ſacerdos
ſtaret in foro ⁊ ſup oēs panes formā ver
borū ꝓferret. ēt cū intētiōe ꝯſecrandi nō
fieret ibi trāſubſtātiatio ⁊ hoc nō eēt per
defectum virtutis v̄borū cū vna vice. ſa
cerdos poſſit cōſecrare tot hoſtias quot
toti mūdo ſufficerēt ſi eēnt nec̄carie eccl̄e.
ſȝ pp defectū intētōis illius. q hoc ſacr̄m
iſtituit q nō intendit ꝙ cū tali ludibrio vl̄
ſtultitia fieret ꝯſecratio. ſȝ ꝓ vtilitate vel
neceſſitate eccleſie gnālis vel particularis.
Circa qȝ formā v̄boꝝ ſciēdū ꝙ cū dr̄. hoc
eſt eniȝ corp⁹ meum. iſta coiūctio eni nō
eſt de ſub̄a forme: ſȝ de bn̄ eē ipſius. Vn̄
omitti nō dȝ. Aliud nāqȝ eſt forma neceſ
ſaria ſine q̄ nō pōt trāſlatio fieri. aliud eſt
forma debita ſine q̄ nō debet fieri. Eodeȝ
mō dicēdū eſt de ſpēbus pāis ⁊ vini. Vn̄
nota ꝙ materia euchariſtie: alia ē nec̄caria
alia eſt debita. Materia nec̄caria ē ꝙ eu-
chariſtia panis ſit frumentin⁹. qꝛ ſine illo
nō pōt fieri cōfectio. Sȝ materia debita ē
ꝙ panis ille ſit azim⁹. qꝛ lȝ i fermentato
poſſet cōfici. tn̄ h̄ nō dȝ fieri duplici ꝺ cā.
p̄ma eſt ꝙ panis azim⁹ cōuenit inſtitutio
ni. Xp̄s eni dedit diſcipulis corpus ſuuȝ
cōfectū i tali matia. 2ª ē ꝙ talis panis cō
uenit ēt ſignificato. Xp̄s eni ſine oi ferm̄
to pcti fuit. Simil̄r dicendū eſt de matia
calicis. qꝛ alia ē materia nec̄caria. alia de
bita. Materia nec̄caria calicis ē vinuȝ. qꝛ
ſanguis xp̄i nō pōt i alia materia ꝯfici ꝙ̄
in vino. Materia v̄o debita ē ꝙ aq̄ vino
miſceaṫ. ⁊ hoc duplici rōne. Pria qꝛ ta-
lis materia ꝯuenit inſtitutiōi. Xp̄s enim
ſanguinem ſuū ſub tali ſpē dedit. Scd̄a
qꝛ talis materia ꝯuenit ēt ſignificato. qꝛ
eccl̄ia q̄ p aquā ſignaṫ. xp̄o p fidē ⁊ chari
tatē iūgiṫ. Sciēdū ꝙ i aceto ⁊ agreſta nō
ꝯficiṫ. qꝛ acetū nō ē vinū. ſȝ fuit. ſic ⁊ agre
ſta nō eſt vinū. ſȝ erit. Jn ꝯfectōe ſanguis
tā modicū aq̄ dȝ āmiſceri vino ꝙ abſorbe
ri poſſit ab illo. alioqn ipediṫ cōſecratio

ſ. ſi vinū ab aq̄ vincit̄ iſtud deſignat̄. q2
cum nos ad xp̄m cōuertimur nō ip̄e i nos
ſ3 nos i ip̄3 mutamur. q2 corpori ſuo my
ſtico icorpamur. Si vna gutta vini ipon i
tu⸗ ex aliqua negligētia ſangui n̄ pp̄ h̄ de
ſinit eē ſanguis. nec p̄pter āmixtiō3 vinū
in ſanguinē mutat̄: ſ3 vtraq3 ſpēs in ſua
natura pmanet. S3 ſi de vino multū po
nit̄ ad vnā guttā ſanguis. ſicut q̄n3 ſit in
ablutōe tūc ibi deſinit eē ſanguis. q2 ſpēs
illi⁹ gutte ſub q̄ ē ſanguis abſorbet̄ a mł
to vino adiūcto. Circa eucbariſtiā ē qd̄⸗
dā ſacr̄m tm̄ vt ſpēs panis ⁊ vini. qd̄dā
eſt ibi res tm̄ vt corp⁹ xp̄i myſticū. qd̄dā
ē ibi res ſacr̄m vt corp⁹ xp̄i verū qd̄ traxit
de v̄gine. iſtud eni ē res pmi ⁊ ſacr̄3 ſcd̄i.
Sub vtraq3 ſpē tot⁹ xp̄s ē idiuiſus. ſ. cor
pus ⁊ aia ⁊ de⁹ ac p vtrobiq3 ē vnū ⁊ ſim
pliciſſimū ſacr̄m. Sub ſpē nāq3 panis ē
corp⁹ xp̄i p cōuerſionē. ⁊ ſanguis p cōne
xionē. ⁊ aia p ꝯiūctionē. ⁊ diuinitas p vnio
nē. Iſti eni q̄ttuor nō p̄nt diuidi nec ab in
uicē ſepari. eodē mō dicēdū eſt de ſangui
ne. Preterea xp̄s tot⁹ ē i tota ſpē: ſic ꝙ ē
in q̄libet pte ei⁹ ſiue ſit integra illa ſpēs ſi
ue diuiſa. ac p hoc nō eſt ibi vt circūſcrip
tus vł occupās locū. vel hn̄s ſitū vel per
ceptibilis p aliquē ſenſum corporeū. Ex^m
huius habem⁹ i ſpeculo ꝙ ſi diuidat̄ in
multas ptes i q̄libet apparet imago. que
pus appebat i itegro. Idē ex^m ē de ſmōe:
quē mult3 recito. q2 q̄libet auditor recipit
illū totū. Vn̄ q̄uis ſermo ſit vnicus in p
ferente. tot⁹ tn̄ ē in quolibet audiēte. Ho
ſtia frāgit̄ i tres ptes pp̄ multas rōnes.
Prio pp̄ treſ pſonaſ diuas i vna eēntia.
ſic per tres ptes in diuiſiōe hoſtie. vnus
tn̄ ē xp̄s. Scd̄o p̄pter tres ſtat⁹ eccleſie. ſ.
militātiū triūphātiū. ⁊ in purgatorio exi
ſtētiū. Tertio pp̄ tres ſtat⁹ xp̄i i q̄bus fu
it. ſ. mortalis. mortuus. ⁊ imortal̄. Quar
to pp̄ tres aptiōes in corpe xp̄i tpe paſſio
nis. ſ. manuū pedū. ⁊ lateris. Quinto pp̄
tres ſubas i xp̄o. ſ. diuinitat3. aie. ⁊ corpis.
Sacramētū corpis xp̄i figuratū ē multi⸗
plicit̄. ſ. i oblatiōe melchiſedech i q̄ figura
te habem⁹ formā exteriorē ſacramēti. ⁊ p̄
mū effectū. ſ. refectionē. ibi eni p̄ceſſit fi⸗
gura ſpūalis i pane ⁊ vino. Itē eucbari⸗
ſtia eſt refectio ſpiritualis vite in re. Ite3
in manna vbi figuratur effectus glorie.
Item in agno paſchali in quo figuraba⸗
tur liberatio a ſeruitute egyptiaca. Item
noſter agnus eſt ſignum liberationis a
diabolo. Item in diuerſis ſacrificiſs de q
bus habetur in leuitico quibus figuraba
tur oblatio paſſionis chriſti vbi fuit ho⸗
ſtia ad reconciliationem. ⁊ victima quo
ad ſatiſfactionem pro peccatis noſtris. ⁊
holocauſtum quo ad totius corporis ſui
leſionem. Ite3 in oblatiōe māne de quo
legitur libro Iudic. per quam figuraba⸗
tur i quo debet fieri oblatio ⁊ ſuper quē.
quia in fide ieſu chriſti qui per petra3 de
ſignatur. Item in figura ionathe mellita
vbi figurabatur quis offerre debeat: per
fauum enim mellis deſignatur deuotio
offerentis: figura ſanguis chriſti fuit vi
num ad deſignandu3 deuotionem. Can̄.
Introduxit me rex in cellam vinariam.
Item aqua ad ſignificandum ablutionē.
Unde illud. Uidi aquam egredientem
⁊c̄. Item ſanguis ad deſignandum re⸗
demptionem. Heb. Sine ſanguis effu⸗
ſione non fit remiſſio.

De dignitate eucbariſtie. Cap. 13.

Dignitas ⁊ excellentia huius ſa
cramenti apparet in multis.
Primo quia ſicut dictū eſt tā
ante legem quam in lege fuit
prefiguratum. Secundo. quia a prophe
tis pronunciatum. p̄s. Panem angelo⸗
rum manducabit homo. ponitur hic pre
teritum pro futuro prophetali certitudi⸗
ne. Tertio. quia a chriſto inſtitutum. ⁊
hoc dupliciter. ſ. verbo ⁊ facto. Uerbo
vt patet Io. Ego ſum inquit panis vi⸗
uus qui de ce. deſcendi facto. Mat. Acci
pite ⁊ comedite hoc eſt corpus meum.
Quarto quia ab apoſtolis ſeruatū. Cor.
Conuenientibus vobis in vnum ⁊ ce⸗
tera. Quinto quia a ſummis pontifici⸗
bus ſolemnizatū q ordinauerūt cantū et

ratiōes.locū ⁊ temp⁹.veſtimenta ⁊ vaſa diuerſa.que oīa ſunt ad decorē h⁹ſacramē ti. Maria dignitas appet ī hoc ſacro. qa cū xp̄s cōſtet ex trib⁹ſubſtātijs.ſ.deitate. aīa.⁊ corpore. Ipſa ſiquidē deitas excellit oīa.ps. Magn⁹ dñs ⁊ lau.ni. Item aīa eius pcellit oēs aīas cū ſit plena grā ⁊ vtute.ī.perfectiſſima.ī effectiua ⁊ cognitiua. Itē corp⁹ eius excellit oīa corpa qd d ſanctificato corpe btiſſime virgīs fuit ſūptū ⁊ diuinitati vnitū.ergo ī xp̄o nobiliſſimū qd eſt ī celo ⁊ nobiliſſimum in terra vnita ſunt:

¶ De mirabilibus que fiunt in euchariſtia. Cap. 14.

M Irabilia ſūt ī hoc ſacro. Primū eſt ꝙ eſt ibi corp⁹ xp̄i ī tanta quantitate ſicut fuit ī cruce. ⁊ ſic iam ē ī celo.nec tñ excedit terminos illi⁹ forme. 2^m qꝛ ibi ſunt accidentia ſine ſubiecto. 3^m qꝛ ibi panis ita ꝯuertit̄ ī corpore xp̄i ꝙ ñ fit mā corporis xp̄i nec anihilat̄. 4^m quia idē corp⁹ nō auget̄ ex multa hoſtiarum ſumptiōe. 5^m qꝛ idē corpus ī plurib⁹ locis eſt ſub oīb⁹ hoſtijs cōſecratis. 6^m ꝙ qñ diuidit̄ hoſtia nō diuidit̄ corp⁹: ſed ſub qlibet parte tot⁹ ē xp̄s. 7^m ꝙ qñ tenet̄ hoſtia ī māib⁹ ⁊ videt̄ oculis corpus xp̄i nec tangitur nec videt̄: ſed hoc tm̄mō circa ſpēs ſunt. 8^m qꝛ cū deſinunt iſte forme. tūc etiā deſinit eē ibi corp⁹ ⁊ ſanguis xp̄i. 9^m ꝙ cū nō ſit ibi panis vel vinū tñ accidentia eūdem effectū hñt vt prius.ſ.ſaciare. iebriare ⁊ h⁹i. Nota ꝙ deo ꝯuenit eē vbiqꝫ ſimplr ⁊ ppꝛie. Creature ꝯuenit eē in vno tm̄ loco. Corp⁹ vō xp̄i medio mō ſe hēt. Cum enī ſit creatura nō debet eq̄ri creatori in hoc ꝙ ſit vbiqꝫ. Cū vō vnitū ſit deitati dꝫ ī hoc excellere alia corpora. vt ſit ⁊ ſemel poſſit eſſe ī plurib⁹ locis ſub iſto videlicet ſacro. In ſacro euchariſtie qddā ē hꝫ naturam. vt hoc ꝙ ibi accidentia ſunt ī loco terminato. Quoddā ē ibi ſup nām ſꝫ non ſuper itellectū. vt hoc ꝙ ibi ſunt accidentia ſine ſubiecto. Qddā eſt ibi ſupra nām ⁊ itellectū. vt ꝙ ibi xp̄s eſt totus ⁊ tantꝰ quant⁹ fuit ī cruce. nec tñ excedit termīos illius parue forme. De mirabili tranſubſtantiatiōe. Nota ꝙ triplex eſt mutatio ⁊ Una eſt artificialis. vt qñ fit vitrū de cinerib⁹. Alia eſt nālis ⁊ hec duplex.ſ. ſubſtātialis ⁊ accidētalis. Accidētalis eſt qñ idē ſubiectū manet ſub diuerſis accidentib⁹ ſibi inuicem ſuccedētib⁹. Subſtātialis eſt qñ eadem mā manet ſub diuerſis formis ſubſtātialib⁹. ſicut pꝫ ī trāſmutatiōe elementoꝝ adinuicē. 3ª eſt mutatio ſupnālis. ⁊ qñ nec mā nec ſubiectū manet. ſꝫ tm̄ accidentia ſine ſubiecto. ⁊ talis mutatio eſt ī trāſubſtantiatiōe corporis xp̄i. In rex mutatiōe pōt notari triplex difficultas. vel ex parte termini a quo. vel ex parte termini ad quē. vel ex parte diſtātie terminoꝝ adinuicē. Primo mō creatio eſt mirabilior oībus mutatiōib⁹ q̄ eſt de nō ente ſimplr. 2° mō ꝯſecratio corpis xp̄i ē mirabilior oībus. qꝛ eſt ens ī actu pri⁹ exiſtens. 3° mō icarnatio xp̄i eſt mirabilior q̄cūqꝫ mutatiōe. qꝛ ibi eſt vnio īfinite ſubē ad īfinitū. Mūdus diſtinguit q̄druplicē cōmutationē ſubālē. Pria ē a nō ente in ens. ⁊ hec dr̄ gñatio. 2ª eſt ab ente ī ñ ens vt corrupto. 3ª eſt ab ente in ens qd mō ñ eſt. ſed iā erit vt pductio. 4ª eſt ab ente in ens iā exiſtens. ⁊ ē talis ꝯuerſio panis in corp⁹ xp̄i. hec mutatio nō hꝫ ſimilitudinē in nā: ſed alteratio q̄ſi ꝯria. qꝛ hic mutat̄ ſubſtātia vna ī aliā. manent tñ eadeꝫ accñtia. Sꝫ ī alteratiōe ecōuerſo eſt: qꝛ ibi mutant̄ accidentia. ⁊ manet eadē ſubā. ſicut pꝫ ī corpalibus qñ fit in corpalibus de albo nigrū: ⁊ in ſpūalib⁹ qñ fit de iuſto impius: vel de ignorāte ſciēs. Nota ꝙ hec prepoſitio de. multipliciter ſumit̄. quandoqꝫ notat cām efficientē: vt cum dr̄ xp̄s conceptus ē de ſpū ſancto. qñqꝫ mām. vt cū dr̄ xp̄s natus eſt de virgine. qñqꝫ idētitatem ſubē. vt cū dr̄ xp̄s natus eſt d patre. qñqꝫ tranſubſtātiationeꝫ vel cōuerſionem vt cū dr̄ corpus xp̄i fit de pane. qñqꝫ ordinē vt cū dr̄ creatura eē de nihilo.

¶ De dignitate ī ſuſcipiētib⁹ corpus chriſti. Cap. 15.

D Igne ſuſcipiēs corp⁹ xp̄i bonum

multiplicit̃ ꝯſequit̃. Primũ eſt ꝯm° xp̄i.
Marbe. Hoc facite ĩ meã ꝯmemoratões.
ſ. dilectiõis: liberatiõis: ⁊ imitatiõis. Itẽ
viuificatio iterioꝛ. qꝛ aliq̃n per virtutẽ h⁹
ſacr̃i fit de attrito ꝯtrit⁹. Vñ Geñ. lignũ
vite comeſtũ vitã pꝛeſtabat. ſic per grãm
purgamur illumiamur perficimur refici
mur ⁊ viuificamur. Et bñ reddit̃ vita per
cibũ per quẽ ⁊ moꝛs intrauit. Itẽ coꝛpo-
ri xp̄i miſtico icoꝛpamur. Vñ dictũ Aug.
Nõ tu me mutabis ĩ te ſed tu mutaberis
ĩ me. iſtud nõ intelligit̃ de vniõe coꝛporiſ
myſtici de nouo faciẽda ſed de augenda.
nõ eniȝ vnit diſſimilia. Itẽ ſpũalis refe-
ctio. p̄s. In loco paſcue ⁊c̃. Deus eni non
tm̃ iſtituit ſacr̄ȝ qõ nos ĩ eſſe gr̄e genera
ret. vt bap^m vel qõ genitos roboꝛaret. vt
ꝯfirmationẽ. Verũ ẽt qõ nutriret. vt eu-
chariſtiã. ꝓpter qõ hec tria ſacr̄a dantur
oibus qui ad fidẽ accedũt. itẽ deuotionis
augmẽtatio. p̄s. Impiguaſti ĩ oleo caput
meũ. Nutrimẽtũ. n. qõ hic dat̃ nobis q̃ȝ-
tuȝ ad eſſe gratuitũ in trib⁹ attendit̃. ſ. in
continuatiõe deuotõis ad deũ: ⁊ dilectio
nis ad proximũ: ⁊ dulcedis itra metip̄ȝ.
Itẽ fomitis mitigotio. p̄s. Super aquaȝ
refectiõis ⁊c̃. qꝛ ſicut aqua refrigerat: ſic
⁊ iſtud ſacr̄ȝ furoꝛẽ cõcupiſcẽtie mitigat.
Itẽ colló gr̄e. Exo. Deſcendẽte mãna de
ſcẽdebat pariter ⁊ ros. Iteȝ virtutũ robo
ratio. p̄s. Panis coꝛ hoïs cõfirmet. Itẽ
peccatoꝝ remiſſio. qꝛ per mixtũ cibũ ſem
per fit reparatio deperditi. Vñ qñ dicit̃ ĩ
oꝛone dñica panẽ noſtrũ quo. da nobis
hodie. ſtatiȝ ſequit̃. ⁊ di. no. de. nr̄a. iſtud
intelligit̃ de venialib⁹ tm̃. qꝛ ſicut alimen
tũ nãle ꝓdeſt viuẽti ⁊ nõ moꝛtuo. ſic ali-
mentũ ſpũale. Itẽ cõtra diabolũ arma-
tio. p̄s. Paraſti ĩ cõſpectu meo. mẽ. adu.
oẽs ⁊c̃. Iteȝ ſpei eleuatio. Vñ apo. Quõ
cũ illo nõ oia nobis donauit. Itẽ amoꝛiſ
excitatio. Ber. Diſce xp̄iane quãtũ debeſ
diligere xp̄ȝ qui dedit nobis carnẽ ſuã in
cibũ. ſanguinẽ in potũ. aiaȝ in pꝛeciũ. aq̃ȝ
lateris in lauacrũ. Itẽ fidei cõmendatio.
qꝛ in hoc ſacr̄o fides eleuat̃ ſuper nãȝ. ſu
pꝛa ſenſũ. ⁊ ſupꝛa itellectuȝ. apo. Captiuã
tes oẽȝ intellectũ in obſequiũ xp̄i. Itẽ an
gelica cõuiuatio. p̄s. Panẽ an. man. hõ.
Iteȝ regni celeſtis colló. Jo. 6. Qui man
ducat meã car. ⁊ bibit me. ſã. hȝ vitã eter
naȝ. Itẽ ſpiritualis delectatio. Sapie. pa
nem de celo pꝛeſti. eis oẽ dele. ĩ ſe haben
teȝ ⁊c̃. Iteȝ itellectus illuminatio. j. reg.
Guſtauit ionathas de melle ⁊ illumina
ti ſũt oculi eius. De effectu euchariſtie di
cit Ber. Coꝛpus xp̄i eſt egris medicina:
peregrinantib⁹ vita. debiles cõfoꝛtat. va-
lentes delectat. languoꝛẽ ſanat. ſanitateȝ
ſeruat. per hoc fit hõ manſuetioꝛ ad coꝛ-
reptionẽ. patientioꝛ ad laboꝛeȝ. ardẽtioꝛ
ad amoꝛẽ. ſagacioꝛ ad cautelã. ad obedi
entiã pꝛõptioꝛ ad gratiarũ actiões deuo
tioꝛ. Sicut recte cõicantib⁹ multa bona ꝓ
ueniunt. vt dictũ eſt. ſic indigne ſumẽti-
bus coꝛp⁹ xp̄i multa mala occurrũt. Nul
lius. n. opus placeat deo niſi placeat ip̄e
prius Indigna. n. cõio peccatis hominẽ
illaqueat. dãnationẽ pꝛeparat. primum
ſcandalizat. mentẽ excecat. tẽtationi ſub-
iugat. deũ irritat. vitã tempoꝛalẽ bꝛeui-
at. gratuitis ſpoliat. De his per oꝛdineȝ
dr̃ in p̄s. fiat inquit menſa eoꝝ coꝛã ip̄is
in laqueũ. ecce p^m. ⁊ in retributioneȝ ecce
2^m. ĩ ſcandalũ ecce 3^m. obſcurent̃ oculi eo
rum ne videant ecce 4^m. ⁊ doꝛſũ eoꝝ ſẽp
ĩ curua ecce 5^m. effunde ſuper eos irã tu
am. ecce 6^m. fiat habitatio eoꝝ deſerta.
ecce 7^m in tabernaculis eoꝝ nõ ſit qui ĩ-
habitet ecce octauũ.

¶ De mõis ſumẽdi euchariſtiã. Ca. 16.

c Oꝛpus chꝛiſti quattuoꝛ modiſ ſu
mitur. Quidam accipiunt illud
ſpiritualiter tantum. vt qui acci-
piunt rem ſacramenti idest gratiaȝ ⁊ nõ
ipſuȝ ſacramẽtũ coꝛporis chꝛiſti. De hoc
modo ſumendi dicit Augu. Crede ⁊ mã
ducaſti. ideſt coꝛpoꝛi chꝛiſti myſtico icoꝛ
poꝛatus es. Quidã ſacramentaliter tm̃:
vt cõicantes in moꝛtali peccato. quia lȝ
deus ſit vbiq̃ȝ per eſſentiã: non tamẽ per
gratiã. Quidã ſpiritualit̃ ⁊ ſacramẽtalit̃.
vt qui accipiunt reȝ ⁊ ſacramentuȝ. ſ. cõi-
cantes ĩ gratia. Quidã neutro modo. vt

qui nec rez nec ſacramentū accipiūt vt he
retici qui nihil cōficiūt. Primi nō mādu
cantes. manducāt. Secūdi mādncantes.
nō manducāt. Tertij mādncātes mandu
cant. Quarti nō mādncātes non mādu=
cant. Circa cōmunionez cōmittitur pecca
tuz trib⁹ modis. Prio cū quis ſtatuto tē
pore cōionē dimittit. ioā. 6. Niſi mādu.
car. fi. ho. ꝛc̄. Secūdo cū quis ſuo tpe ma
le accedit. Apo. Qui aūt ſumit indigne iu
diciū ſibi māducat ꝛ bibit. Tertio cuz p⁹
cōionē a peccatis nō ſe cuſtodit. ꝛ iſte tri
plex malū icurrit. Prio qꝛ chriſtū quē ſu
ſcepit ignominioſe a ſe expellit ꝛ turpiuſ
eijcit ꝙ nō admittit hoſpes. Scd̄o quia
talis quodāmō ſilitudinē inde gerit. qui
poſtꝙ cū chriſto cenauit. ipſuz tradidit.
Sic ꝛ abſalō fratrē ad ꝯuiuiuz vocauit ꝛ
poſtea occidit. 3° qꝛ ordinē honeſtatis ꝑ=
uertit. Uēturo. n. reuerētiā exhibet ꝛ pñ=
ti nullā. vñ ſimilis ē illis qui cū ramis oli
uaꝝ obuiauerūt chriſto. ꝛ poſtmodū cru
cifixerūt. Qualr aūt ad cōionē accedēduz
ſit diſcere poſſum⁹ i eſu agni paſcaliſ. Co
medebāt. n. iudei accīctis renib⁹. ꝛ calcia
tis pedib⁹. bacculos hñtes i manib⁹ cū la
ctucis agreſtib⁹. ꝛ panib⁹ azimis feſtināt.
per p^{m} ſignificat puritas caſtitatis. Luc.
Sint lūbi vrī pcīcti ꝛ lucerne ꝛc̄. p 2^{m} affe
ctus deuotiōis. Cañ. Q̄ pulchra es i cal
ciamētis. per 3^{m} mēoria dñice paſſionis.
Geñ. In bacculo meo trāſiui iordanem
iſtū. per 4^{m} amaritudo ꝯtritiōis. ps. Ciba
uit noſ pane lachrymaꝝ. per 5^{m} prōptitu
do bone volūtatis ꝛ operatiōis. ꝓuerb.
Uidiſti hoīez velocē i operib⁹ ſuis coraz
regib⁹ ſtabit. Itez quales debeāt eē cōicā
tes oſtēdit i veſtib⁹ ſacerdotalibus. Req
runt. n. iſta. ſ. iudiciū diſcretiōis. mundi
tia caſtitatis. mortificatio carnis. cōſtan=
tia fortitudinis. perſeuerātia lōganimita
tis. perfectio charitatis. primū notat in
ſuphūerale. 2^{m} i alba. 3^{m} i cinctura. 4^{m} in
fanone ſiue manipulo q portat i brachio
ſicut clipe⁹. 5^{m} i ſtola. 6^{m} i caſula. Corpus
xp̄i ſumit velatū accidētib⁹ multiplici rō
ne. Prio ꝑpter meritū quantū ad bonoſ
qꝛ ſm Grego. fides nō hz meritū cui hu
mana rō ꝑſtat expimētū. 2° ꝑpt idignita
tem. quo ad malos. Exemplū de bethſa=
mitib⁹ qui ꝑcuſſi ſūt cū archā dñi illuſe=
rūt. 3° ꝑpter ibecilitatē quātū ad oēs. nō
n. poſſum⁹ videre claritatē corꝑis xp̄i glo
rificati. Exēplū de Moyſe i cui⁹ facie non
poterāt itendere filij iſrael qñ reſplēduit.
4° ꝑpter vitandū horrorē crudelitatis q
fieret ſi xp̄i carnem dētib⁹ attractarem⁹.
Tres ſunt cauſe qr laicis nō dat iſtō ſa=
crm ſub duplici ſpē. pª ē qꝛ poſſent crede
re ꝙ tot⁹ xp̄s nō eſſet ſub vtraqꝫ ſpē. 2ª ꝑ
pter ꝑiculū. qꝛ de facili poſſet effundi ſan
guis. 3ª vt vitas rñdeat vmbre. qꝛ in lege
nō bibebāt ēt offerētes de libamine.

De abſtinentia a cōione. Cap. 17.

Bſtinēt quidā a cōione ꝑꝑ culpā
a ꝓpriā ꝛ aliqui ſine culpa morta
li. ſed ꝑpt ſacri reuerētiā. ſicut q
ſentiūt ſe minus mūdos mēte vel carne.
vel ēt ideuotos ꝛ iſti bñfaciūt. dūmō poſ
ſint iuſte ꝛ ſine alioꝝ ſcādalo ſupſedere.
Uñ vbi nō iſtat neceſſitas ꝯſulēdū eſt ta
lib⁹ vt de cōione expectēt quouſqꝫ parati
ꝛ deuoti ac circūſpecti poſſint accedere.
Nulla tñ neceſſitas dz ꝯpellere vt aliqs
i pctō mortali exiſtēs ſciēter cōicet. Pec
catū facit indignū cōione trib⁹ mōis. aut
i hitu vt qñ quis accedit nō ꝯterit⁹ de pctō
pterito ēt ꝯfeſſus. aut i actu. vt qñ qs im
mutat formā ſacri. ꝛ irreuerēter ipm tra
ctat. aut i ꝓpoſito. vt qñ hz volūtatē pec=
candi i futuro. Propt reuerētiaz ſacri fit
ēt excluſio a cōione triplicit. Prio ꝑꝑ re
uerentiā ſacri exterioris ſic excludit pol
lutio ꝛ imūditia corꝑalis. Scd̄o ꝑpt re
uerentiā rei ꝯtēte ſub formis. ſic excludit
defect⁹ iudicij rōnis. vt i pueris ꝛ amenti
bus. Tertio ꝑpt reuerētiā rei ſignate .i.
vnitatis corꝑis myſtici. ſic excludit vincu
lum iterdicti vel ſuſpēſiōis vel excōicatio
nis ēt iiuſte. Sic igit ꝑꝑ ſolā reuerētiā ſi
ne oī culpa excludunt multi a cōione. H p
mo pꝫ i pueris q tñ ſi ſunt ꝓpe etatē ad
tā. ſ. 10. vel. 12. ānoꝝ ꝛ apparēt i eis ſigna
reuerētie ꝛ diſcretiōis pñt ſumere. aliaſ

nō. Idē; p; ī furioſis qui excludunt̄ ſine
culpa: q tñ cōicare pñt. qñ hñt lucida īter
ualla. Itē cu; qs h; lutuoſas man⁹. l; h⁹
nō ſit culpa. tñ ꝓ ſola reuerētia nō d; tra⸗
ctare corp⁹ xpi. Tria gña hominū exclu⸗
debant̄ i lege ab eſu agni. ſ. icircūciſi q ſi
gnificāt accedētes irreuerent̄ ad cōionē.
Legit̄ libro Reg. ꝙ ꝑcuſſus ē Oza q te⸗
tigit archā dñi. Itē alienigene. hi ſignifi
cant īfideles de quib⁹ Gen. fera peſſima
deuorauit filium meum. Ite; imūdi qui
ſignificāt hñtes pctm̄ mortale. Vñ Iſa.
Mundamini q fertis vaſa dñi. Vñ vſus
Indigne ſumis ſi ſumis irreuerenter. vel
nō catholice vel hñs mortale ſciēter. Qui
nō cōicat ſuo tpe mlta mala icurrit. Pri
mo q: talis multiplici vtilitate priuat̄ de
qua ſupra di͡ ō effectu eucharistie. Si. n.
Raab ſaluata eſt. q: ſuſcepit nuncios do
mini multomagis q xp̄; ſuſcipit. 2° quia
ꝯſtitutionē eccleſie trāſgredit̄. ſtatuit. n.
eccleſia ꝙ qui nō cōicat i paſca viuens ab
īgreſſu eccleſie arceat̄. ⁊ moriēs careat ec
cleſiaſtica ſepultura. 3° q: maledictionē i⸗
currit. ꝓuer. Veh ſoli ⁊c̄. Sed hñ ſolus ē
qui xp̄m nō h;. 4° q: vices dño nō repen
dit. Aug. Verecūdū eſt illi hoſpitiū dene
gare qui ſolet oēm pulſante; admittere.
Quīto q: vires ſpūales perdit. Quilibet
n. qui eſt ſine mortali: eſt membrū corpis
myſtici. Membrū aūt d; ſuſtētari alimē
to corpis xpi veri. Alioqn efficit̄ arridu;
ſicut corporeu; membꝝ ad qd̄ nō tranſ⸗
mittit̄ corporalis cibi nutrimentū.

¶ De officio miſſe. Cap. 18.

Prerogatiuas plurimas h; miſ⸗
ſa. Prio q: celebrat̄ a ieiunis. 2°
q: tm̄ in eccleſia ⁊ ſup altare. niſi
qñq; ꝓpter neceſſitatē fit i alio loco hone
ſto. 3° q: o; celebrantē eſſe ſacerdote;. 4°
q: o; eum idui ſacris veſtibus. 5° q: fit in
die tm̄ ⁊ non de nocte niſi i natiuitate do
mini. Sexto quia celebratur accenſo lu⸗
mine etiam ſi ſol luceret ſuper terra;. Se
ptimo quia ibi ſonāt verba dominica an
gelica ⁊ humana. Diuina quidem cū di⸗
citur, vel cantatur pater noſter, ⁊ euange
lia. Angelica vō quando dicitur. Gloria
in excelſis deo ⁊c̄. Humana autem vt in
collect͡ʒ. ⁊ huiuſmodi. Octauo quia ibi au
diuntur idiomata nobiliſſima. ſ. hebraicū
vt ſabbaoth ⁊ oſanna. grecum. vt kyrie⸗
leiſon. latinum in alijs. Nono quia miſ⸗
ſa eſt tam plena myſterijs ſicut celū ſtel⸗
lis. ⁊ empireu; angelis. Decimo quia ſa
cerdotes in ſolēnibus eccleſijs habent in
miſſa ſua plures miniſtros diaconū ſub⸗
diaconum ⁊ accolitos. Undecimo q: an
gelis ibi exiſtentibus inſufficientes ſum⁹
in preſentia tante maieſtatis eſſe ſchola⸗
res. Duodecio quia ibi eſt dñs celi ⁊ ter⸗
re. Officiū miſſe moraliter exponitur ita.
Introit⁹ ſignificat incboationē boni ⁊ du
plicat̄. q: in nr̄a inceptiōe debem⁹ declia
re a malo ⁊ facere bonū. Kyrieleiſon qd̄
nouē vicib⁹ variat̄ ſignificat iuocationem
mīe dei qua nouē modis indignemur. ꝑ
mis tribus modis quātū ad pctōꝝ remiſ
ſionē q̄ ꝯmittim⁹ corde ore ⁊ oper̄. Secū
dis trib⁹ modis quantū ad gratie colla⸗
tionē fidei ſpei ⁊ charitatis. 3° trib⁹ mōis
quātū ad glorificationē qua gaudebim⁹
i deo ſuper nos. ītra nos. de nobis ipſiſ.
⁊ iuxta nos de ꝓximis. Gloria in excelſiſ
deo ſignificat gr̄aꝝ actione;. collecta de
uotā orone;. Epiſtola ⁊ euangeliū noue
⁊ veteris legis obſeruationē. Graduale
⁊ alleluia vite actiue ⁊ cōtemplatiue ꝑfe
ctionē. Offerenda ꝯtribulati ſpūs ſacrifi
ciū. Secreta ſignificat ſtatu; vie. Prefa
tio ſtatum pr̄ie. Sāct⁹ exaltationē angelo
rū pñtiū. Canō tranſitū mēbroꝝ i corpus
xpi myſticū. Pr̄ nr̄ filiationē ſignificat ꝑ
gr̄am. Agnus dei liberationē ꝑ mīam. ⁊
triplicat̄ vt liberemur a malis preteritis
pñtib⁹ ⁊ futuris. Cōio ſignificat boni opiſ
ꝯſumatiōe;. Circa q̄dā alia q̄ ſunt i miſſa
nota ſignificationē allegorica;. Intelligi
mus. n. ꝑ altare crucē. ꝑ calicē ſepulchꝝ.
ꝑ patenā lapidē ſuperpoſitū. ꝑ corporale
ſyndonē i q̄ corpus dñi fuit inuolutum.
Nota ēt ꝙ oēs miſſe ſūt eque bone quā⸗
tū ad op⁹ opatu;. vna tñ eſt melior altera
quantū ad opus operās. Vñ meli⁹ ē au⸗

dire miſſas boni ſacerdotis ꝗ̄ mali. Sic̄
in menſa corporali eundem cibum iocun
dius ſumimus a mundo miniſtro ꝗ̄ ab
imundo. Nota ꝙ periculū eſt ſi celebrās
miſſam vel manus tremulas. vel cadu-
cum morbum hꝫ. aut delirus: aut idiota
eſt. Vn̄ talib⁹ ē iniūgēdū ꝙ abſtineant a
miſſa. Item qn̄ aliqs ē celebraturus miſ
ſam bis no dꝫ ſumere ablutionē in miſſa
ꝑori. q2 ad miſſam ſecūdā accederet non
ieiunus.

¶ De negligētijs q̄ fiūt i miſſa. Ca. 19.

s I ꝑ negligētiā euenerit ꝙ ꝑlecto
canone nec vinū nec aq̄ repiat̄ in
calice. ſtati ꝑfundi debet vtrūqꝫ.
⁊ ſacerdos iterabit cōſecratiōeꝫ ab illo lo
co. Siſi mō ⁊ ꝑficiet vſqꝫ ad finē. ita tn̄ vt
dimittat duas cruces q̄ fieri ſingulariter
ſuꝑ hoſtiā cōſueuerūt. Vn̄ meli⁹ pōt di-
ci ꝙ aliā hoſtiā ſumat ⁊ canonē a ꝑncipio
incipiat. Qꝫ ſi de ſimplici vino vel aq̄ fiat
ꝯſecratio. vinū reputabit̄ ꝓ ſacro. ſed aq̄
nō. Si qd de ſanguine ceciderit ſuꝑ cor-
porale vel palā altaris vel ſuꝑ albam vel
caſulā ps illa reſcindat̄ ⁊ i loco reliquia-
rū reſeruet̄. ꝓus extracto ſacro quātū po
terit ⁊ ſūpto. deiñ abluat̄ ⁊ ſumat̄ ablu-
tio. Si vero ſuꝑ terrā lapidē vel lignū ce
ciderit. ligendus radēdus ⁊ extergēdus ē
locus ille. ⁊ puluis in ſacro loco reponen
dus: Porro ſi i ipm̄ ſanguinē muſca vl̄
aranea ceciderit vel aliqd tale qd̄ vir ſine
vomitu vel mortis ꝑiculo ſumi pōt. ꝑſun
dat̄ ⁊ lauet̄ ꝗ̄ cauti⁹ pt i calice ⁊ ablutio
nē ſumat ſacerdos: ſꝫ muſca ſiue aranea
ſuꝑ piſcinā cremet̄. Qꝫ ſi corpus ſiue de
corpore xp̄i ſuper palam altaris ceciderit
vel ſuper veſtimētū non incidat̄. ſꝫ vino
abluat̄ ⁊ a miſtro ſumat̄. Sꝫ ſi infirmus
corpus dn̄i reijciat ſuſcipiat̄ ꝓut diligen
tius pōt. ⁊ ſumat̄ a ſacerdote vel ab ali-
quo puero diſcreto ⁊ mundo. ſi eger non
poteſt illud reſumere.

¶ De pnia. Cap̄. 20.

p Enitētia ē vt ait Ambro. preteri
ta mala plāgere ⁊ plāgenda iteꝝ
nō cōmittere. Itē Greg. Pnia ē añacta
pctā flere. ⁊ iteꝝ flēda ñ ꝯmittere. Pnia
diffinit̄ ꝑ duplicē actū. vnū q eſt reſpcū
preteriti. ſ. preterita plāgere. alterū reſpe
ctu futuri. ſ. plangenda ñ cōmittē. ꝑmꝰs
actus ē in re. ſecūdus i ꝓpoſito. Pnia
duplex ē. qdā iterior tm̄. ⁊ hec eſt de iure
naturali. qdam exterior q̄ fit ad arbitriū
hois. ꝑma nō eſt ſacrꝫ ꝓprie. 2a vo ſacrꝫ
eſt. Nō enim pnia ꝑ ſe ſuſcepta. dr̄ ꝓprie
ſacrꝫ eccle. cū talis ēt añ baptiſmū poſſit
fieri. ſꝫ pnia iniūcta ꝑ miſtros eccle ſacrꝫ
eſt. Notādū quoqꝫ ē ꝙ lugere pro pctis
proprijs ē act⁹ pnie q̄ ē virtus iuſtitie: ſꝫ
lugere ꝓ pctis alienis ſiue malis ē alte-
rius virtutis. ſ. miſericordie. Lugere vero
ꝓ bonis eternis ē actus tertie beatitu-
dinis. de q̄ dr̄. Beati q lugēt ⁊c̄. De du-
ratiōe pnie ſciēdū ꝙ exterior ē nō dꝫ eē ꝑ
petuā. ſꝫ de interiori diſtinguitur. Eſt eni
pnia iterior ſm habitum. ⁊ hec debet eē
perpetua. Alia ē ſm actū ⁊ hanc nō dꝫ eē
perpetuā. Semper eni tenetur qs ad in-
teriorem pniam habitualē q̄ vellet ⁊ vult
de cetero nō peccare. Sꝫ ad exteriorē pe
nitentiam non ſemper tenetur. Item ali
us eſt dolor rōnalis qui eſt peccati dete-
ſtatio. alius ſenſualis q ē paſſio. ⁊ prim⁹
dolor ſemper dꝫ eē in penitētia. ſecūdus
nō ē de neceſſitate. Itē ꝗuis hō nō ſit cer
tus de peccati remiſſiōe. tn̄ nō dꝫ ꝓꝑ hoc
pniaꝫ exteriorē eē ꝑpetuā. q2 nō exigit̄ in
talibus certitudo ſciētie: ſꝫ ſufficit ſcia cō
iecture ꝓbabilis. vt ē qn̄ hō fecit ꝓbabili
ter qd̄ debebat. dolēdo. cōfitendo. ſatiſfa
ciendo. emēdādo. Cū in oī ſacro noue le
gis ſit aliqua materia viſibilis elemēti q̄
eſt ſignū ⁊ cā grē. ſic ēt i ſacro pnie dꝫ eē.
ſꝫ tunc materia ſenſibilis large ſumit̄ ꝓ
oī re. ſiue res illa ſit exterior ſuba: ſiue ac
tio humana. Vn̄ ſm hoc in pnia ꝓut eſt
ſacrm̄ ſūt res ⁊ v̄ba. verba qdem i ꝯfeſ-
ſione ⁊ abſolutōe ſūt. res āt eſt ipa actio
hūana. Ad intelligēdū iſta pleni⁹ nota ꝙ
ſicut in medicicinis corporalibus qda cō
ſiſtunt in ſola paſſione curati. vt ē ſectio
vulneris. qdā vo i actōe. vt ē exercitatio
corporis. Itē in ſacris qdā ꝯſiſtūt i paſ-

ſiõe ei⁹q ſctificat̃ ⁊ nõi actiõe niſi ꝑ acci-
dens. vt baptiſm⁹. ꝯfirmatio. eucbariſtia
extrema vnctio. ordo. Quedaꝫ v̄o ꝯſiſtũt
ĩ actu ei⁹q ſctificat̃. vt pnia ⁊ mr̃imoĩum.
Jn ꝓmis g̊ q̃ ſine actu nr̃o opant̃ reqrit̃
exterior mã q̃ ſignificat ⁊ cãm ⁊ rẽ ſacr̃i.
Jn aliȷs v̄o ipſe act⁹ nr̃ ẽ ꝑ mã ſenſibili.
Siĺr ex p̄dictis patere põt ꝙ qðdã ẽ in h̃
ſacr̃m cã tm̃. vt act⁹ pñitẽtiſ exterior. qð-
dã ẽ res tm̃ vt remiſſio pctõꝝ qðdã res ⁊
ſacr̃m vt ꝯtritio interior.

¶ De qualitate pñie. Cap̃. 21.

e

Est pnia q̃dã v̄a. Aug. Pnia v̄a
ẽ penitẽda nõ ꝯmittere ⁊ ꝯmiſſa
deflere. Quedã ẽ falſa. Jſido. Jr
riſor ẽ ⁊ nõ penitẽs q adhuc agit qð pñi
teat. Quedã ẽ coacta. p̄s. Cõuerſus ſũ in
erũna mea ⁊c̃. Quedã eſt ſera. Augu. Si
tũc penites qñ peccare nõ potes. pctã di
miſerũt te nõ tu illa. Quedã iniq̃. Math.
Judas pnia duct⁹ ⁊c̃. Quedam deſpata.
Sapien. Pre anguſtia ſpũs gemẽtes di
cẽtes ĩtra ſe. pniam agẽtes. Quedã ſctã ⁊
meritoria. Ber. O felix penitẽtiũ humili
tas. O ꝯfitẽtiũ bona ſpes ꝗ facile vincis
ĩuincibilẽ. ꝗ cito tremebũdũ iudicẽ con
uertis ĩ piȷſſimũ p̄rem. Dꝫ pnia eẽ ama-
ra. Hiere. Plãctũ vnigeniti fac tibi. vo-
lũtaria. Aug. Cũ gaudio dꝫ facere ĩmorta
lis futurus q̃cũqꝫ faceret hõ ꝑ differẽda
morte moritur⁹. Perfecta. Aug. Nulla
pnia ſera dũmõ v̄a. Accelerata. ꝓuer. ne
tardes ꝯuerti ad dñꝫ. Perſeuerãs. Cañ.
Laui pedes meos quõ ignabo illos. for
tiſ. Hiero. Lꝫ ĩ limine iaceat p̄r. lꝫ mr̃ vbe
ra qb⁹ te nutrierat oñdat ꝑ calcatũ perge
p̄rem ⁊c̃. Jtẽ pnia dr̃ eẽ refectio ſpũalis
cũ xp̄o ſemꝑ victuro. nõ cũ lazaro iterum
morituro. Pnia dꝫ eẽ ꝓmpta ⁊ ñ diu di
lata. vt illð. Expectaui vt faceret vuas ⁊c̃.
p̄°. ſ. ne ĩfructuoſi ſim⁹. vñ iſa. Expectaui
vt fa. v. fecit ãt ſpi. 2° qr ad magna voca
mur. Geñ. Ego ero merces magna. 3° ne
ab et̃nis nuptiȷs excludamur ſicut fcm̃ ẽ
fatuis v̄ginib⁹ q̃ differebant ſe p̄pare. 4°
ne ab hoſtib⁹ ĩpediamur ſicut filiȷ iſrael a
pharaõe ne egrederẽt̃ de egypto. 5° qr re
linq̃re pctm̃ ẽt penis ꝯpellimur. Grego.
Cõtẽnẽd⁹ eẽt mũd⁹ ẽt ſi reb⁹ ꝓſpis abun-
daret. At cũ tot aduerſitatib⁹ aĩuꝫ pulſat.
cũ tot calamitatib⁹ ĩgemĩat. Quid alið ꝗ
vt nõ amet̃ clamat? 6° ne blãde ſeducãur
ſicut auis ꝑ fiſtulã aucupis. ⁊ ſic̃ piſcis ꝑ
eſcã ĩ hãmo. ⁊ ſic̃ vrſus ꝑ mel. 7° ne mor-
te p̄ueniamur. Greg. Nihil certi⁹ morte
⁊c̃. 8° ne ꝯſuetudie teneamur ſic̃ arbor ð
facili nõ euellit̃ cũ bñ radicat̃. Jere. Nũ
q̃d ethyops põt mutare pellẽ ſuã ⁊c̃. Ad
agẽdã pniam mouẽt q̃ttuor de qb⁹ Ber.
Nimis dur ẽ cor qð nõ emolliunt bñfi
cia nec terrẽt ſupplicia. nec alliciũt ꝓmiſ
ſa. nec caſtigãt flagella. Jmpedimẽta pe
nitẽtie ſunt hec. ſ. puſillanimitas aggre-
diẽdi. tales ſũt ſic̃ equ⁹ vmbratic⁹ q trun-
co vel vmbra terret̃. Pudor ꝯfitẽdi. ſꝫ ſi
cut ait Aug. verecũdia magna ps pnie ẽ.
Horror ſatiſfaciẽdi. ſꝫ ꝯ̃dicit apl̃s. Hoc
momẽtaneũ ⁊ leue tribulat cor. Delecta-
tio peccãdi. ſed tp̄ale eſt qð delectat eter
nũ qð cruciat. Spes diu viuẽdi. ſed dñs
dicit ꝙ ſecuris ad ra. ar. po. ẽ. Deſpatio
gr̃am obtinẽdi. ſꝫ ꝯ̃dicit Ezech. Quacũ-
qꝫ hora ĩgemuerit peccator. Timor reci-
diuãdi. Aug. Qñ cecidi erexit me. qñ ſte-
ti tenuit me. qñ iui duxit me. Jta loq̃t̃ de
deo. Exẽplũ delinquẽdi. ſed ſtult⁹ q vidit
aliquẽ cadentẽ ĩ foueã ſi nõ ſit ĩ eodẽ loco
cautior. Cõſuetudo peccãdi ſic̃ balaã con
ſuet⁹ mõſtrꝫ ñ curauit ꝙ aſina loq̃ret̃. Cõ
fidẽtia ð di mĩa ꝙ qñ pñituerit ipꝫ recipi
et. ſꝫ h̃ ẽ peccare ĩ ſpũꝫ ſcm̃. Gre. Miam
dei ðhem⁹ ſaltẽ erubeſcer̃ ſi iuſtitiã nolu
m⁹ formidare.

¶ De effectu pñie. C. 22.

p

Per pniam abſoluit̃ hõ a pctõ re-
ſtituit̃ eccleſie. recõciliat̃ xp̄o. do
nis ſpũalib⁹ ditat̃. de filio diabo
li fili⁹ dei efficit̃. paradiſus dei apit̃. Hec
eſt que angelos letificat. ĩpiũ iuſtificat. a-
miſſa bona reuocat. vitã eternã donat. pe
nã eternã vitat. Jtem pnia ẽ ſcða tabula
poſt naufragiũ: ad quã pctõr põt recurre
re dũ viuit ĩ ſtatu vite pñtis. qñcũqꝫ ⁊ q̃-
tieſcũqꝫ diuinã mĩam voluerit ĩplorare.
Duplex ẽ naufragium. ſ. pcti origialis ⁊

actualis.ſed de pͥmo liberamur p̲ tabulã
baptiſmi que virtutꝫ efficaciã accepit a ta
bula crucis xp̃i. De 2° aũt liberamur p̲ ta
bulã pn̄ie quã diuina clemẽtia ꝓuidit hoĩ.
q̄ꝛ ꝓ pctõ actuali nõ põt iterũ baptizari.
Nota ꝙ a reatu pcti liberamur p̲ grãz. a
ſequelis aũt pctõꝝ p̲ pn̄iam ⁊ ptes pn̄ie.
a miſeria võ p̲ gloriã. Itẽ nota q̄lr opera
mortificata viuificãt̃. q̄ꝛ lꝫ verũ ſit ꝙ a pͥua
tione ad hitũ nõ ſit regreſſus ĩ vita nãli. ñ
tñ eſt verũ ĩ vita morali. Nam a pͥuatiõe
ad hitũ volũtari⁹ eſt regreſſus .ſ. a morte
culpe ad vitã grẽ. Vñ dicẽdũ ẽ ꝙ ſicͭ pctã
actualia trãſeũt actu ⁊ remanẽt reatu. ita
bona op̲a trãſeũt actu: ⁊ remanẽt merito.
2ᵐ aũt ꝙ manẽt dicũt̃ mortificari vel vi-
uificari. Bona igit̃ op̲a q̄ꝺdiu ↄiũcta ſũt
radici merendi .ſ. charitati dñr viuere. qñ
ab illa ſep̲ant̃ dñr mori. ⁊ qñ reuertũt̃ di
cunt̃ viuificari. q̄ꝛ redeũt ad ſtatũ ſue ori
ginis. videlꝫ grẽ ⁊ charitatis. ⁊ q̄ꝛ valent
ad maiorẽ rectificationẽ charitatis.

De partibus pn̄ie. Cap. 23.

P Artes pn̄ie itegrales ſunt tres .ſ.
Cõtritio. Cõfeſſio. ⁊ ſatiſfactio. q̄ꝺ
uis .n. ↄplemẽtũ pcti poſſit eẽ in
actu ſolũ ⁊ oris ⁊ cordis ſolũ vel triũ ſil̃.
tñ ad p̲fectionẽ pn̄ie exigit̃ hoꝝ trium ag
gregatio. Lꝫ ad eẽ ſimpl̃r ſufficiat ↄtritio
ĩ actu. ⁊ ↄfeſſio ⁊ ſatiſfactõ ĩ ꝓpoſito. Nõ
eñi ĩ hiis que hñt eẽ ſucceſſiuũ exigit̃ ꝙ p̲-
tes itegrales ſint ſil̃: ſed exigit̃ h̃ ĩ toto ꝙ
hꝫ eẽ p̲manẽs. Qꝫ aũt ſint tres p̲tes pn̄ie
ſic oñdit̃. Pn̄ia eſt .n. q̄ꝺdã ſpõtaneũ iu-
diciũ in q̃ ↄtritio eſt q̄ſi quedã citatio ubi
ſequit̃ rei añ iudicẽ ſpõtanea ↄfeſſio. De-
inde ſequit̃ p̲ iudicẽ ĩpoſite emẽde ſolu-
tio. Sed ĩ h̃ differt iudiciũ fori a iudicio
poli. q̄ꝛ ibi ↄfeſſus ĩ iure ↄdẽnat̃. ⁊ h̃ ab-
ſoluit̃. Alia eſt p̲riũ iſtaꝝ ſufficiẽtia: q̄ꝛ oẽ
pctm̃ ↄmittit̃ corde ore vel op̲e. iuſtũ eſt
vt per ↄͣriũ curet̃ .ſ. vt pctõr culpã aĩo de
teſtet̃. v̾bo exp̲mat. ⁊ facto puniat. Itẽ p̲
pctm̃ offendit hõ deũ eccleſiã ⁊ ſeip̃m. ſꝫ
p̲ ↄtritionẽ recõciliat̃ deo. per ↄfeſſionẽ
eccl̃e. ⁊ p̲ ſatiſſactionẽ ſibi. Item iſte tres
pn̄ie partes ſũt diete qb⁹ itur ad terrã ꝓ-
miſſiõis. de qb⁹ dĩ Exo. Ibim⁹ viã trium
dieꝝ. Itẽ iſte tres partes ſignificãt tres
mortuos moral̃r q̃s dñs ſuſcitauit. qñ p̲
ↄtritionẽ ſuſcitat̃ puella ĩ domo. per con
feſſionẽ iuuenis in porta. per ſatiſſactiõeꝫ
Lazarus in ſepulchro.

De ↄtritione. Cap. 24.

C Ontritio ẽ dolor volũtarie ꝓ pec
catis aſſũpt⁹ cũ ꝓpoſito ↄfitẽdi ⁊
ſatiſſaciẽdi. hec diffinitio magr̃al
eſt. ⁊ ponit̃ ibi dolor ꝓ gn̄e. volũtarie aſ-
ſumpt⁹ ponit̃ ad dr̃iam doloris nãlis. q̃
nõ eſt meritori⁹. ꝓ pctis ponit̃ ibi ꝓ mã
doloris ad dr̃iam doloris inuidie q̃ ẽ ĩ bo
no alieno. Sic ẽ͛ diffinit̃ ↄtritio ꝓut ẽ ac
tus virtutis. ſed ꝓut eſt p̲s ſacri pn̄ie opꝫ
ꝙ aliq̄d ĩ ↄp̲atiõe ad alias p̲tes addat̃. ⁊
iõ põit̃ cũ ꝓpoſito ↄfitẽdi ⁊ ſatiſſaciendi.
Nota ꝙ cor dĩ duꝝ qñ diuie ĩſpiratiõi ſe
tãgẽti nõ cedit. ſꝫ obuiat ĩ affectu pcti d-
morãdo. frãgi v̾o dĩ qñ icipit a ꝓpoſito
peccãdi reſipiſcere. lꝫ nõdũ total̃r ↄuerta
tur. Cõuerti v̾o dĩ qñ voluntas p̲fecte ab
effectu peccãdi reſilit. In ↄtritiõe duplex
eſt dolor. Vn⁹ ẽ voluntatis q̃ nõ ẽ aliõ q̄ꝺ
pcti diſplicẽtia. Ali⁹ eſt ſenſualis. pͥm⁹ ẽ d̃
eſſentia ↄtritiõis. ⁊ de h̃ dolore intelligit̃
illud. Hiere. Luctũ vnigeniti fac tibi. q̄ꝛ
hõ ex rõne dꝫ magis velle nũq̄ꝺ peccaſſe
q̄ꝺ vnigenitũ viuere. Scd̃s v̾o dolor non
req̄rit̃ de necẽitate ↄtritiõis. ſꝫ de p̲fectõe
q̄ꝛ taliſ dolor nõ ẽ ĩ nr̃a p̲tãte. Nota ẽt ꝙ
ↄtritio põt tm̃ itẽdi ꝙ nõ ſolũ culpa: ſꝫ ẽt
tota pena dimittit̃. h̃ põt fieri dupl̃r. vno
mõ ex p̲te charitatis q̃ diſplicẽtiã cãt pcti
q̄ꝛ qñq꜠ ↄtigit tm̃ charitatẽ itẽdi ĩ actu ꝙ
ↄtritõ ĩde ſequẽs merebit̃ abſolõnẽ ab oĩ
p̃ẽa vt ĩ magdalẽa. alio mõ fit iſtõ ex p̲te
doloris ſenſual̃ quẽ volũtas ĩ ↄtritiõe ex
citat. q̄ꝛ ille dolor q̃dã pena ẽ q̃ tm̃ põt i-
tẽdi ꝙ ſufficit ad deletionẽ culpe ⁊ pene.
Nota ꝙ dolor ↄtritiõis ſenſibilis vel ſen
ſualis triplex ẽ. deficiẽs. ſufficiẽs. ⁊ p̃emi
nẽs. pͥm⁹ trahit ad iſernũ. 2⁹ ad purgato-
riũ. 3⁹ ad paradiſũ. ⁊ eſt ſil̃r de ſcia que re
perit̃ ĩ electis. q̄ꝛ ſcia deficiẽs repellit ad
dignitatẽ. ſufficiens tolerat̃. ſup̲eminẽs

merito coꝛōat̄. Dr̄ia q̄dā eſt iter attritōez
⁊ ꝯtritōem. ſic iter fōꝛmale ⁊ foꝛmatū qḋ
⁊ dr̄ de fide iformi ⁊ foꝛmata. vtrū aūt at
tritio fiat ꝯtritio diſtiguendū ē. qꝛ ꝯtritio
dr̄ cū gr̄a tritio. hec aūt pōt eē duplr̄. vno
mō ē cōicatiua. qꝛ gr̄a aſſociat̄ motui exñ
ti i aīa. ⁊ illā iformat ꝗuis nō eliciat. alio
mō ꝑ cām ita ꝙ mot⁹ a gr̄a eliciat̄. p° mō
attritio fit ꝯtritio. qꝛ act⁹ ille ſimplex ma
nēs i aīa foꝛmat̄ adueniente gr̄a: ſicͤ coloꝛ
adueniēte luce. 2° mō ipoſſibile ē ꝙ attri⸗
tio fiat ꝯtritio. Sed ſi q̄rit̄ ꝗdiu quis de
ꝑctō dolere debeat. R° ſicͤ dicit Hugo đ
ſctō vic. De⁹ q̄n abſoluit a vinculo ꝑcti ho
minē colligat cū vinculo deteſtatiōis ꝑpe
tue. ſed đteſtatio ꝑcti q̄dā ē i hītu ad quā
ſemꝑ tenet̄ hō. ēt poſt ꝑfectā ꝑcti remiſ⸗
ſionē: đ q̄ dicit Aug. loquēs de penitēte.
Semꝑ doleat ⁊ de doloꝛe gaudeat. ⁊ non
ſemꝑ doluiſſe doleat. Alia deteſtatio ē in
actu. ad hāc hō nō tenet̄ ſꝑ. Sciēdū āt ꝙ
hti ⁊ dānati ⁊ hi q ſūt i purgotoꝛio ñ hñt
ꝯtritionē ꝓpe. cui⁹ rō ē. qꝛ i ꝯtritiōe ꝓꝓꝛie
ſūpta ſūt tria. ſ. gr̄a. doloꝛ. ⁊ effect⁹ ſatiſfa
ctiōis. i htis aūt nō ē doloꝛ. i dānatis vͦo
nō ē gr̄a. ⁊ hi q ſūt i purgatoꝛio ñ meret̄.

¶ De confeſſione. Cap. 25.

c Onfeſſio ē vt ait Aug. ꝑ quā moꝛ
bus latēs ſpe venie apit̄. Cōfeſſio
ſacr̄alis q̄ eſt ꝑs pnīe ꝯueniēt đ⸗
ſcribit̄ ꝑ mīaz q̄ ē pctm̄. ⁊ ꝑ actū q ē api⸗
re. ⁊ ꝑ finē q̄ ē ſpes vēie. Duplex ē ꝯfeſ⸗
ſio. q̄dā ē mētal̄ q̄ deo fit. ⁊ hec ē đ iur̄ nā
li. q̄dā ē vocal̄ q̄ fit hoī. ⁊ hec nō ē de iure
nāli. ſ; euāgelico. igr̄ añ icarnatōez xp̄i ſuf
ficiebat ꝯfeſſio m̄tal̄. qꝛ de⁹ nōdū erat hō:
ſ; poſtꝗ fcūs ē hō dꝫ ꝯfeſſio fieri hoī vi⸗
cario xp̄i. In h̄. n. ꝙ miſtr̄ſ ſacroꝝ xp̄s đ⸗
dit ptāte ligādi atqꝫ ſoluēdi iſinuauit cō
feſſionē eis tāꝗ̄ iudicib⁹ fieri debere. ſic g̊
xp̄s iſtituit ꝯfeſſionē tacite: ſ; ap̄li ꝓmul⸗
gauer̄t eā expſſe. Ja. 1. Cōfitemini alterutꝝ
pctā vr̄a. Q̄uis igr̄ i ꝯtritōe remittat̄ pec
catū cōiter. tñ ꝯfeſſio vocalis eſt neceſſa⸗
ria i re q̄n hr̄ opportunitas. vel i ꝓpoſito
articulus neceſſitatis eam excludit. ⁊ ñ cō
temptus religionis. Et iſta neceſſitas cō

fitendi poſt contritionē nō eſt in tali caſu
ꝓpter neceſſitatem remedij. cū pctm̄ iam
ſit dimiſſū ſed propter obligationē pre⸗
cepti. Cōfeſſio eni ⁊ ſatiſfactio necc̄ia eſt nō
ſolū ꝓpter recōciliatiōem i iudicio dei. ſ;
ēt in iudicio eccleſie. Quas circūſtantias
teneamur confiteri. Nota ꝙ circūſtātiaꝝ
quedā ſūt trahentes in aliud gen⁹ pcti: vt
coire cum muliere ꝯiugata. ⁊ has tenetur
hō confiteri. Quedā ſunt aggrauātes i ea
dem ſpecie. ⁊ haꝝ quedā ſūt nō aggrauā
tes notabilr̄ ſicut ſcia ⁊ h⁹i. has nō tenet̄
qs ꝯfiteri: qꝛ ſunt q̄ſi venialia pctā. Que⸗
dam ſūt aggrauātes notabilr̄: ⁊ has ſm
quoſdam tenet̄ homo confiteri. Nō eniꝫ
ſufficit illi qui accepit centum marchas đ
alieno. dicere ego accepi alienū cū h̄ poſ
ſet verificari ſi accepiſſet vnū denariū. ſm
alios cōius. ſed non tutius opinantes nō
oꝫ. Circūſtantie aggrauāteſ peccatum no
tantur his verſibus. Aggrauat oꝛdo loc⁹
moꝛa cā ſcia tempus. Lucta puſilla mo⸗
dus. genus ⁊ ſtatus altus. Cōditio nume
rus. etas ⁊ ſcandala ſexus. Q̄uis peccata
alicuius nota ſint ſacerdoti. tñ oꝫ ea ꝯfite
ri. qꝛ nō ſunt ei nota vt iudici. Q̄ diu poſ⸗
ſit quis differre ꝯfeſſionē due ſunt opio⸗
nes. Quidā eniꝫ dicunt ꝙ peccatoꝛ tenet̄
ꝯfiteri ſtatim hita opportunitate ſufficiē
ti. Alij cōius dicunt ꝙ cum ꝯfeſſio ſit in⸗
ter precepta affirmatiua non obligat niſi
ꝓ loco ⁊ tpe. Eccleſia aūt determiat i de⸗
cretis ꝙ oīs hō ꝯfiteat̄ ſemel i āno. qꝛ hēt
tūc quilibet de neceſſitate cōicare. In caſi
bus aūt q̄ttuoꝛ tenet̄ quis ante hoc tēpuſ
ꝯfiteri. Unus ē rōne ſacr̄i. q̄n vult cōicare
vel celebꝛare. Alius rōne ꝑiculi. vt ſi eſt in
periculo moꝛtis. Tertius eſt rōne ꝯſcie.
vt ſi dictat ſibi cōſcia ꝙ ſtatim teneatur.
Quartuſ eſt rōne dubij. vt ſi nō ſperat il⸗
lo āno hr̄e ꝯfeſſoꝛē quem mō hꝫ. vel ſi hꝫ
caſū papalē. ⁊ mō hꝫ copiaz ꝯfeſſoꝛis ſeu
pniarij dñi pape. Si querat̄ vtruꝫ ꝯfeſſio
fcā i pctō moꝛtali valeat. dicendum eſt ꝙ
confeſſio eſt i remedium ⁊ in preceptū. in
quantū eſt in remedium nō valet i moꝛta
li facta. tñ abſoluitur homo a p̄cepto. ſicͤ

ſicte baptiſmū ſuſcipiens nō recipit niſi
ſacramētum ⁊ nō rē ſacri. Utrū confeſſio
ſit iterāda. Nota ꝙ regulariter nullus te
neť cōfeſſionē bona fide fcām iterare am
plius. Sunt tñ quattuoꝛ caſus ī quibus
teneť qs iterare cōfeſſionē. quoꝝ duo ſūt
ꝓpter ꝯfeſſorē. Primꝰ ſi deficit cōfeſſo-
ri clauis potētie. eo ꝙ nō hꝫ ptātē ab illo
pctō abſoluere. Secūdus ē ſi deficit ſibi
clauis ſcie. quia n eſcit diſcernere. Tertiꝰ
ē ſi cōfitens dimidiauit ꝯfeſſionē. oꝫ. n.
ꝙ vni fiat confeſſio itegre oium q̄ habēť
ī memoꝛia. Si vero aliqua exciderunt a
memoꝛia nō iō dꝫ reputari cōfeſſio dimi
diata. 4ꝰ ē ſi cōtēpſit ſeu neglexit ⁊ oblitꝰ
ē ſatiſfactōeꝫ. nā ſi ſciret ⁊ adiplere vellet
nō opoꝛteret ꝯfeſſionē iterare. Si vͦo ali
qs cadat ī pctm̄ poſtq̄ bona fide fecit cō
feſſionē. q̄ſtio ē vtꝝ teneať cōfeſſionē ꝑus
fcāꝫ iterare. ⁊ ē opinio ꝙ nō ī ſpē ſꝫ ī gn̄e.
licet aliter dicāt qdam. Nota ꝙ cōfeſſio
fcā ꝑ nūcium vel ꝑ epiſtolā. licꝫ ſit qdā
bonū ⁊ meritoꝛiū. tñ inquātum ē ps ſacri
penitētie nō pōt ſic fieri. qꝛ determinatā
hꝫ materiā. ſ. actꝰ ſmōis quo conſcia ho
minis manifeſtari cōſueuit. Uñ ſine ne-
ceſſitate nō licet taliter. In necitate pōt
defectꝰ ꝑ equipolentem actum ſuppleri.

De q̄litate ⁊ effectu ꝯfeſſiōis. Ca. 26.

q Ualis dēat eē ꝯfeſſio notať his
vͤſibus. Sit ſimplex hūilis ꝯfeſ-
ſio pura fidelis. Uera frequens
nuda diſcreta libēs verecunda. Integra
ſecreta lachꝛymabilis accelerata. foꝛtis ⁊
accuſās. ⁊ ſit parere parata. Ad multa va
let cōfeſſio. A moꝛte liberat. qꝛ ſicut con
feſſus ī foꝛo cōtētioſo dānatur. ſic ī ſpūa
li liberať. Uulnera mentis ſanat. Hie-
ro. Uulnus nō intellectum tardiꝰ ſanať.
Deū homini manifeſtat. Aug. Si nolleꝫ
cōfiteri nō me tibi abſcōderē. ſꝫ te mihi.
Paradiſum aperit. Augu. O breue ver
bum peccaui. quod apit poꝛtas paradi
ſi. Exemplum ī latrone. Peccata tegit.
Uñ quedaꝫ glo. Si hō detegit. deus te-
git. Miſicoꝛdiā dinaꝫ emollit. Gloſa ſu
per illud. Delictū meū cognitū ti. fe. Si
hō agnoſcit deꝰ ignoſcit. Aium iocūdat.
p̄s. In voce exultatiōis ⁊ ꝯfeſ. ſonꝰ epu.
Interceſſoꝛs multiplicat. Sacerdotes. n.
ꝓ ſuis ꝯfeſſis oꝛāt. Cōſciaꝫ mūdat. Aug.
Cōfitēdo ſit hō de fedo pulcher. fed dia
boli rūpit. Sicē cū aliqs ſecretū alteriꝰ de
tegit. Deo hoieꝫ ꝯiūgit Au. Quid ꝓpius
auribꝰ dī q̄ ꝯfitēs coꝛ: ⁊ vita q̄ ē ex fide.
In via ſalutꝭ dirigit. ꝓuer. Qui abſcōdit
ſcelera ſua ñ dirigeť. ⁊ ꝯ̄rio ⁊c̄. Pctm̄ de
let. p̄s. Dixi ꝯfitebor aduerſū me ⁊c̄. Sa
tiſfactōeꝫ ſupplet. Glo. ſuper Math. Iu
bemur ꝯfiteri pctā nr̄a vt erubeſcētiaꝫ pa
tiamur ꝓ pena. Malū p̄cauet. exͫ de den
te putrido q extrahiť ne alij ꝯputreſcāt.

Cui debeat fieri ꝯfeſſio. Cap. 27.

g Eneraliter teneas ꝙ ꝯfeſſio dꝫ fie
ri ſacerdoti hñti claues que ſunt
ſcia diſcernēdi ⁊ ptās ligādi atqꝫ
ſoluēdi. Sciendū āt ꝙ ſicut baptiſmꝰ eſt
ſacrꝫ necitatꝭ. ita ⁊ pnia. Uñ ſicut baptiſ-
mus duplicē hꝫ miſtrū. vnū cui ꝯpetit ba
ptizare ex officio. ſ. ſacerdotē. aliū cui cō-
mittiť diſpēſatio baptiſmi rōe necitatis.
Ita ⁊ miſter pnie duplex ē. Unꝰ ē cui con
feſſio ſit officio ſicē ſacerdos. Aliꝰ q audiē
do cōfeſſionem vicē ſupplere pōt ſacerdo
tis ī necitate vt ē laicꝰ. Dicūt tñ aliqui ꝙ
cū deeſt copia ſacerdotis nō oꝫ confiteri
laico. ſꝫ ſufficit ſoli deo. Quāuis oēs ſa-
cerdotes claues hēant. nō tñ pñt oēs liga
re ⁊ ſoluere. ſicut excōmunicati. ſuſpenſi.
heretici. ⁊ dānati. Hoc āt non eſt ꝓpter
defectum oꝛdinis. ſed qꝛ non hñt mate-
riam. ſ. ſubditos qui auferūtur ab eis cū
excōmunicanť. Poſſunt tñ tales bapti-
zare. qꝛ hoc eſt ſacramētum neceſſitatis.
Poſſunt ēt tales eucbariſtiā conſecrare.
qꝛ hoc ſubſtātialiter adheret oꝛdini. Di-
cendum etiam ꝙ nullus poteſt abſoluere
confitentem niſi ꝓpꝛius ſacerdos. Pro
pꝛius vero ſacerdos dicitur ſex modis.
Primo modo eſt paſtoꝛ eccleſie. vt pa-
pa ep̄s ⁊ curatus quilibet in ſuis caſibꝰ.
2° ꝑ determinationē ſuperioꝛis vt vica-
rij. 3° ꝑ priuilegium quibuſdam indultū.
4° ꝑ ſniam ꝓpꝛij ſacerdotis. dū tñ licētia

tur ei vir diſcretꝰ ⁊ honeſtus ⁊ vere ſacerdos. 5° ꝓpter neceſſitatē. qꝛ iſtante mortis articulo quilibet ſacerdos pōt abſoluere. Et peregrini abſoluūt ab his apud quos ſūt. 6° ꝓpter defectū ſui ſacerdotiſ. qñ ē idiota vel ꝓditoꝛ cōfeſſionis. vel qñ do ſolet mulieres ꝯfitētes ꝓcari. tūc. n. ſi nō inuenit aliquē q auctoritatē hēat efficitur ei ſacerdos ꝓprius non quilibet. ſʒ diſcretus ⁊ honeſtus ⁊ notꝰ vel ex ordine vel ex perſona.

¶ De ſigillo cōfeſſiōis. Ca. 28.

e A que geruntᷣ exteriꝰ i ſacris ſunt ſigna reꝝ que interiꝰ cōtingūt. ⁊ iō ꝯfeſſio qua qs ſacerdoti ſe ſubijcit ſignū ē ſuperioritatis q̄ qs deo ſubijcitur. Deꝰ āt pctm̄ illiꝰ q ſe ꝑ pniaʒ ſubijcit tegit. Vñ oʒ de neceſſitate ſacri ꝙ ſacerdos celet cōfeſſionē. Sunt ⁊ alie hꝰ celatiōis vtilitates. qꝛ ꝑ hoc hoīes magis ad cōfeſſionē attrahuntᷣ. ⁊ ſimpliciꝰ pctā confitentur. Sacerdos aūt nō dʒ tm̄ celare pctm̄ qđ i cōfeſſione recipit: ſʒ ēt oīa alia ſigna ꝑ q̄ poſſet peccatoꝛ vel pctm̄ cōprehēdi. Pōt āt penitens facere vt illud qđ ſacerdos ꝓpter cōfeſſionē ſibi factā ſciebat vt deus. ſciat ēt vt hō. Et hoc facit dū licētiat eū ad dicēdū. ⁊ ſi dicē nō frāgit ſigilluʒ cōfeſſiōis. Si āt queratᷣ vtꝝ id qđ ſcit ſacerdos ꝑ cōfeſſionē ⁊ ſcit alio mō poſſit reuelare. ſuꝑ hoc diuerſe ſūt opiniones. Sʒ hec ē verioꝛ. qꝛ ſiue ſacerdos ſciat illđ pctm̄ añ confeſſionē ſibi fcāʒ ſiue pꝰ. non tenetᷣ celare q̄ſtū ad id qđ ſcit vt hō. Nota ꝙ iſte modꝰ dicēdi. dico tibi i ꝯfeſſiōe. nō clauditᷣ tale dcm̄ ſigillo confeſſionis. qꝛ nō ſeruatᷣ ibi modꝰ ꝯfeſſiōis vlᷣ ordo.

¶ De ſatiſfactōe. Cap. 29.

s Icut i bellis ⁊ cōtrouerſiis reſtituta amicitia: nō ſtati reſtituitᷣ debitū illati dāni. Ita poſt remiſſionē culpe in confeſſione ſeu cōtritiōe remanet debitū pene ſatiſfactorie. Iūgit ſacerdos q̄dā ad ſatiſfactiōis fundamētū ſicut abſtinere a pctō ⁊ reſtituere ablatū. Quedā ad ſatiſfactionis expeditionem vt eſt vitare cōſortia maloꝝ. Quedam iniūgit ad ſubſtantiā ſatiſfactiōis. vt ē ieiunare vigilare dare elemoſynā ꝑegrinari ⁊ hmōi opera penalia. Quedā iniūgit ad ſatiſfactiōis perfectionē ⁊ ſecuritatē. vt ſūt oꝑa ſuper erogatiōis. Satiſfactio debet rn̄dere culpe i tribus. ſ. i numero. ps. Lauabo ꝑ ſingulas noctes ⁊c̄. In pōdere. Aug. Libēter debʒ facere imortalis futurꝰ quecūqʒ faceret ꝓ differēda morte moriturꝰ. In menſura. G. Tāto tpe dʒ qs in pnia eē quāto fuit in culpa. Iſta tria requiruntᷣ i penitētia ſcđm cōueniētiā ñ ſʒ necitatē.

¶ De ſingulis ꝑtibꝰ ſatiſfactionis in cōmuni. Cap. 30.

s Atiſfactōis quedā ſunt ꝑtes ꝓncipales. ſ. Oīo Ieiuniū. ⁊ elemoſyna. Quedā vero ſecūdarie que ad has reducuntᷣ. vt vigilie ꝑegrinatiōes diſcipline. Dicendū ergo ꝙ oīa carnē affligentia reducuntᷣ ad ieiuniū. oīa oꝑa vō ſpūalia ad orōnē. oīa āt oꝑa mīe ad elemoſynā. Sufficiētia ꝑtiū ꝓncipaliū pōt accipi reſpectu termini a quo ē motꝰ ſatiſfactionis. qꝛ ꝑ ieiuniū reuocamur a cōcupiſcentia carnis. ꝑ orōnē a ſuꝑbia vite. ꝑ elemoſynā a cōcupiſcētia oculorum. Alio mō ſumitᷣ iſta ſufficiētia ex ꝑte termini ad quē fit ſatiſfactio. qꝛ ꝑ ieiuniū ordinatᷣ hō in ſeipo. ꝑ elemoſynā ad ꝓximū. ꝑ orōnē ad deū. Tertio mō ſumitᷣ hec ſufficiētia ex parte materie de qua fit. Per elemoſynā. n. fit ſatiſfactio de bonis ſubſtātie exterioris. ꝑ ieiunium de bonis corporis. per orationem de bonis mentis. Quarto modo ſumitᷣ hec ſufficientia ex parte modorū ſatiſfaciēdi. fit. n. ſatiſfactio tribus modis. vel per punitōeʒ. vel per redēptionē. vel per ſupplicatōeʒ. Primū facimus ieiunando. 2m elemoſynas danº. tertium orando. Quinto ſumitᷣ hec ſufficientia ex parte effectus. Per ſatiſfactioneʒ. n. tria magna bona nobis proueniunt. ſ. impetratio gratie. remiſſio pene. expurgatio reliquiarum culpe. Ad primum videtur valere elemoſyna propter multiplicitatem interceſſoꝝ. Ad ſecundum ieiuniuʒ. Ad tertium oratio.

¶ De ptibus ſatiſfactiōis. Ca. 31.

e Lemoſyna dupliciꝉ pōt accipi.
aut itentione ſubleuādi nec̄itatē
ꝓximi: ⁊ ſic ē op⁹ mie. aut itētio-
ne recōpēſandi ꝓ debito offenſe diue. ⁊
ſic ē op⁹ iuſtitie. Uñ pmo mō ꝓpe ptinet
ad meritū vite. 2° mō ad meritū dimiſſio
nis pene. q2 elemoſyna ſic data ꝓprie eſt
ſatiſfactoria. De ieiunio quoq3 ſciēdū ē ꝙ
in carne duo ſunt: vnū natura que d3 ſu-
ſtentari. ⁊ aliud vitiū qd̄ d3 domari. Je-
iuniū ergo qd̄ naturā ſuat ⁊ vitiū domat
bonū ē. aliō vō nō. Oīo dupliciꝉ h3 fieri.
aut ꝓ ipetratiōe bonoꝝ. ⁊ ſic ē ps vl' op⁹
contemplatiōis: aut ꝓ remiſſiōe maloꝝ.
⁊ ſic ē ꝓpe pars ſatiſfactionis.

¶ De iuſtificatione impij. Cap. 52.

i Uſtificatio impij ē mot⁹ ab iniu
ſtitia ad iuſtitiā. Jn iuſtificatiōe
impij quattuor reqruntꝉ. ſ. mot⁹
liberi arbitrij. ꝯtritio. iſuſio gr̄e: ⁊ remiſ-
ſio culpe. Moꝝ pma duo ſunt ex pte ſu-
ſcipientis. alia vō ex pte agentꝭ. Predcā
q̄ttuor ſunt ſimul tpe ſ; natura. Priori-
tas āt ⁊ poſterioritas que ſm ordinē na-
ture eſt reduciꝉ aliquo mō ad ordinē cau
ſe ⁊ cauſati. Jnꝉ iſta videꝉ hic ordo cālita
tis eē. Cāliter. n. mot⁹ liberi arbitrij prior
alijs trib⁹ ē. q2 reqriꝉ cōſenſus volūtatis
in h⁹ mutatōe. Uolūtas ⁊ libeꝝ arbitriū
ſumunꝉ hic pro eodē. Preterea motus
iſte appellaꝉ mot⁹ liberi arbitrij. Jſte vō
mot⁹ q ꝑ libeꝝ arbitriū cōſentit dō vt p°
motori vocaꝉ mot⁹ fidei. q h3 aliqd co-
gnitiōis ⁊ aliqd affectōis. ſicꝉ fides. Dica
mus ḡ ꝙ motus liberi arbitrij ſiue mot⁹
fidei i deū cāliter ē prior ꝙ̄ mot⁹ quo de
pctō quis conuertiꝉ. q2 ſicut i generatio-
ne pcti prior eſt conuerſio ꝙ̄ auerſio. cu3
cōuerſio cauſet auerſionē. ita i ei⁹ deſtru
ctiōe por ē ꝯuerſio ad deū ꝑ libeꝝ arbi-
triū: ꝙ̄ auerſio a creatura ꝑ cōtritionem
de peccato. Quod enim primū ē i cōpoſi
tione vltimū ē i reſolutiōe. Jſti vero duo
mot⁹ liberi arbitrij ⁊ ꝯtritōis ſunt pores
ꝙ̄ gr̄a infundaꝉ. q2 ſūt cā pparatoria vt
gr̄a deꝉ. Quāuis eni de⁹ ſine vlla ppatōe
poſſet impiū iuſtificare. tamē reqriꝉ pre-
patio ex pte nr̄a. qm̄ ſicut reqriꝉ ppatio
ex pte materie i naturali mutatiōe ad reci
piēdā formā. Jn mutatōe voluntaria. q̄d
ē ex ipotentia agentis ſ3 ſuſcipiētis. Alia
rō eſt q2 i iuſtificatiōe pctōris fit introdu
ctio vni⁹ forme ⁊ expulſio ꝯrie. iō reqrūꝉ
pdcā duo. ſ. mot⁹ liberi arbitrij diſponēs
ad gr̄e ſuſceptōe3. ⁊ cōtritio. i. diſceſſio a
pctō diſponēs ad culpe expulſionē. Gr̄a
pus infundiꝉ ꝙ̄ culpa remittaꝉ. ſicut in
introductōe forme por ē forma q̄ expellit
a pte agētis ꝙ̄ illa q̄ expellēda ē remoue
ri poſſit. Qualr āt iuſtificatio fiat i inſtā
ti vel ſucceſſiue. nota diſtictōe3. Pōt iu-
ſtificatio dupl̄r accipi ſicꝉ ⁊ gnātio. Uno
mō vt dicat motū ad iuſtitiā cum ꝉmino
eiuſdē. ⁊ ſic fit ſucceſſiue qn̄ ſuccedit ſucceſ
ſiua ppatio. Alio mō pōt accipi ſolūmō
mutatiōe ſine motu. hoc mō fit iuſtifica
tio i iſtāti. ⁊ hoc triplici rōe. Pria q2 fit
vtute ifinita ⁊ ſimplici q̄ imediate opaꝉ.
2ª ē q2 fit i ſubo ſimplici. ſ. in mēte. 3ª eſt
q2 ipa forma q̄ expelliꝉ. ſ. culpa nō por vlꝉ
ꝓpior ē ꝙ̄ q̄ introduciꝉ. ſ. gr̄a q̄ oio ſim
plex eſt. Ad illō qd̄ dicit Aug. q2 mai⁹ eſt
iuſtificare ipiū ꝙ̄ creare celū ⁊ terrā. dicē
dū mai⁹ ē q̄tū ad illud qd̄ fit: q2 meli⁹ ē.
ſ3 nō quo ad modū faciēdi. Quāuis enim
in iuſtificatōe ipij ſit reſiſtētia formalis. ſ.
ꝯrij ad ꝯriū. nō tn̄ ē ibi reſiſtētia effectiua
q̄ aliqd reſiſtat agēti. ſ. deo. cui⁹ vtuti ni-
hil reſiſtere pōt. Jn iuſtificatiōe impij ali
qd ē ex pte dei. ⁊ aliqd ex pte pctōris. ⁊
aliqd ex pte eccl̄ie. Ex pte dei duo ſūt. ſ.
miſericordia q̄ reatū idulget. ⁊ iuſtitia q̄
emēdā aliq̄ntulā exigit vel hic vel i pur-
gatorio. hec ſignificaꝉ ꝑ binos diſcipulos
quos miſit dn̄s i oēm locū quo erat ipſe
venturus. tūc qdē corpalr. nūc āt ꝑ gr̄am
ſpūalr. Ex pte pctōris ſꝉ ēt duo. ſc3 amor
⁊ dolor. ⁊ hi ſꝉ due molle qb⁹ pctm̄ ꝯteri
tur. q2 ſ3 legē nō debent diabolo i pigno
re obligari. Ex pte eccl̄ie ſilr ſꝉ duo. pmū
eſt meritū ⁊ pcipue xp̄i qd̄ ē inextimabile
⁊ alioꝝ ſcōꝝ q fecerꝉ opa mlta ſuperroga
tiōis. q̄ oia ſub ptāte clauiū ſꝉ poſita. vt

qđ minꝰ ē in vno mēbro ecclie cōpenſeť in alio. Vñ ſi aliqs nō ē mēbꝛū ecclie non influit in ipm meritū pdcm. Scđm ē indulgētia quā dat eccliā p papā ꝛ epos. tñ vt ipa indulgentia tñ valeat qꝛtū ſonat. exigiť auctoꝛitas. ꝛ cā. ſ. cōis vtilitas ex pte dātiū. exigiť ēt fides foꝛmata ꝛ obedientia ex pte recipiētiū. Ꝺ ēt vt ſoluat illđ pp qđ dať.

De pnia veialiū. Cap. 33.

p Enitentia eſt remediū īſtitutū ad expiandū peccatū cui debeť pena ſenſibilis que cū debeatur pctō ñ ſolū moꝛtali ſed ēt veniali p3 ꝙ pnia ē remediū ꝯtra vtrūq3. qꝛ nō ē ſimplr de venialibꝰ ſed de moꝛtalibꝰ. qꝛ pnia ītroducta ē ad recōciliādū amicitiā vel aīa3 quā moꝛtale pctm̄ tollit. Licet igť nō ſit de venialibꝰ ſimplr pnia. tñ ē p accñs. ꝛ hoc ē tribus modis. Primo rōne dubij. vt qñ credunť eē moꝛtalia. 2° rōne ſtatuti. vt qñ hō q teneť ꝯfiteri ſemel ī āno non h3 niſi venialia. 3° rōe periculi. vt qñ vēialis delectatio ad Ꝺ pducta ē. ꝙ niſi hō ſe auertat ab ea trahit in moꝛtale. S3 de remiſſione venialis pcti ſciēdum ꝙ in duobus caſibus nō remittiť. Primꝰ ē ſi talis habeat pctm̄ moꝛtale. qñ ſine moꝛtali nūqꝫ dimittiť veniale. l3 ecōtra poſſit fieri. ſ. ꝙ moꝛtale dimittať ſine veniali. Cum enim pctm̄ moꝛtale tollat charitatē que vniuerſa delicta opit cōſtāt ꝙ exñti ī pctō moꝛtali nullū veniale remittiť. Scđs eſt qñ voluntas fixa maneť ī affectu alicuiꝰ peccati determinati vēialis tñ. qñ illđ tolli nō poteſt. ꝛ hoc multiplici rōe. Pꝛia eſt. qm̄ oē pcm̄ remiſſiōe īdiget quo ad duo ſ. quo ad culpā: ꝛ quo ad penam. ſ3 nō pt eſſe 2ª remiſſio ſine pma. qꝛ qꝫ diu hō culpā h3 đbitoꝛ ē pene. Culpa āt conſiſtit in deoꝛdinatiōe volūtatis. Vñ voluntas ſic manēs pertinax reoꝛdinari nō pōt. Alioqn duo oppoſita ſimul eſſent in eodem. Alia rō eſt. qꝛ manente cā nō pōt tolli effectꝰ. ſed volūtas ioꝛdinata ad aliqd eſt cā venialis pcti. vñ manēte volūtate fixa in illo nō remittiť ipm pctm̄ veniale. Sciendū ēt ꝙ vnū pctm̄ veniale bñ pōt dimitti ſine alio: qꝛ peccatu3 moꝛtale qđ maioꝛiſ ē adherētie pōt ēt remitti ſine vēiali. Alia rō eſt. quia peccatū moꝛtale ita deo diſplicet ꝙ facť ēt ip3 pctōꝛē deo diſplicē. S3 veniale đo diſplicet cū ioꝛdinatū ſit. tñ ñ facit peccātē deo diſplicere. qꝛ p illud non priuať gr̄a ſ3 obnubilať. ictrum eius proceſſus ad extioꝛa īpediť. ꝛ pp Ꝺ vnū vēiale ñ īpedit qn aliđ remitti poſſit. 3ª rō ē. qꝛ vēialia nō hñt ꝯuerſionē adīuicē nec a pte auerſionis. qꝛ nō auertūt a ſūmo bono. nec a pte cōuerſiōis. ꝛ iđ vnū dimitti pōt ſine alio. Nō ē āt ſic de moꝛtalibus vbi nō dimittiť vnum ſine alio. qꝛ cōnexionē hñt adīuicē ex pte auerſiōis. Quolibet moꝛtale auertit a deo. l3 nō hēat cōnexionē ex pte auerſiōis. Ex pdictiſ colligiť. ꝙ vnū moꝛtale nō remittiť ſine alio. ꝛ ꝙ vnū veniale pōt remitti ſine alio veniali. Itē moꝛtale remittiť ſine veniali. ſ3 nō veniale ſine moꝛtali. cꝰ duplex ē rō. Pꝛia ē. qꝛ moꝛtale ꝛ vēiale ſe hñt ſicut hitꝰ ꝛ diſpoſitio. ſ3 ablato hitu pōt manere diſpoſitio ꝛ ecōuerſo. Scđa rō eſt. qꝛ moꝛtale opponiť charitati. veniale āt feruoꝛi eiꝰ. ſ3 ſublata charitate tolliť feruoꝛ ꝛ nō ecōuerſo.

Propť qd dimittiť pctm̄ veniale. Cap. 34.

a D pcti venialis remiſſionē nō exigitur nouꝰ charitatis habitus. ſ3 ſufficit nouus motus. qꝛ peccatū nō tollebat vtutiſ hitū. ſ3 īpediebat eiꝰ actū. Nota ēt ꝙ pcm̄ vēiale ñ dimittiť ſine ꝯtritōe. cꝰ Ꝺ ē rō. qꝛ qꝫ diu volūtas ī aliq̄ veniali fixa māet nūqꝫ dimittiť: ſ3 volūtatē ab eo auertē qđ qs pus volebat ē diſplicē ei qđ voluit. tal' āt diſplicētia doloꝛ ꝯtritiōis dť. S3 ſciēdū ꝙ ꝯtritio pt accipi triplr. ſ. actu vľ hitu vľ medio mō. Cōtritō ī hitu ñ ſufficit ad pcti vēial' rēiſſiō3. qꝛ tē qcūq3 pnie vtutiſ hitū hrēt. ñ poſſet hre vēiale pcm̄. ꝛ ſic vēiale pcm̄ ñ poſſ3 eē cū gr̄a. ꝯtritō q3 ī actu ñ ſp reqriť. qꝛ ſequēť ꝙ pcm̄ qđ qs ī mēoꝛia ñ h3 rēitti ñ poſſ3: pp Ꝺ rqriť ꝯtritō medio mō. ſ. vt pcm̄ diſpliceat actualr vľ explicite ľ iplicite. dico āt iplicite qꝛ tal' actꝰ ñ ſuffic: qꝛ diſplicēt explicite pctm̄ vēia

le ſi cognitio ferret̃ ad illud. Nota ēt ꝙ tā feruēs pōt eē mot⁹charitatis ī deū ꝙ oīa pctā venialia ↄſumit ēt ſine actuali cogitatiōe ipſoꝝ.qꝛ qñ qs feruēter in deuʒ fert̃ diſplicet ei qcqd a deo r̃tardat. ⁊ ita lʒ explicite de pctō veniali nō cogitet.tñ ī illo motu ↄterit̃ iplicite diſplicentia pctī vēialis.vel vni⁹vel oiuʒ.Sciēdū eſt ꝙ in ↄtritiōe de vēialib⁹nō exigit̃ ꝓpoſitū nō peccādi venialit̃.ſicut ī ↄtritiōe de mortali exigit̃:ſed ſufficit ꝙ diſpliceat ei pctm̄ ꝑteritū.⁊ infirmitas q̄ ad pctm̄ veniale īclinat̃.Quis imunis ab eo eſſe nō poſſit. ita tñ ꝙ volūtas nō maneat fixa ī vno veniali.qꝛ illud ſic retentū nō dimitteret̃ in ↄtritione generali nec ī ſpāli.⁊ hec eſt rō. qꝛ pctā mortalia ſūt ī ptāte nr̃a vt vitent̃ nō ſolū ſingula:ſed ēt oīa.venialia v̄o ⁊ ſi ſingl̃a vitari pñt.nō tñ oīa ꝙ ex īfirmitate ↄtigit nāe.Multa ſūt ꝑ que tollunt̃ pctā venialia que ꝑ tria ↄphēdūt̃. p̄°ſūt oīa illa que grām ↄferūt vt oīa ſacr̃a eccl̃ie. 2° ſūt illa qb⁹ipedimenta feruoris ⁊ gr̃e tollunt̃ ſicut ē aq̄ bñdicta que virtuteʒ inimici reꝑmit.⁊ epalis bñdictio ⁊ alia ſacr̃alia.3° eſt exercitiū hūilitatis ex pte nr̃a. ſicut eſt ↄfeſſio pctōꝝ:oōo dñicalis:elymoſina ieiuniū:⁊ h⁹i. Et hoꝝ ē rō.qꝛ cuʒ venialia dimittant̃ ꝑ feruorē charitatis que iplicite vel explicite ↄ ̄inet oīa illa que nata ſūt de ſe feruorē charitatis excitare dicuntur venialia pctā dimittere.talia v̄o ſunt oīa que p̄dicta ſunt. Vñ cū ſm quātitatē feruoris ſit quātitas remiſſiōis. pʒ ꝙ ꝑ ꝓut ꝑ enumerata maior vel mior excitat̃ feruor qui implicite vel explicite ↄtritionem continet plura vel pautiora venialia dimittūtur non tñ ſemper oīa.

¶ De extrema vnctione. Cap. 55.

m Ediator dei ⁊ hominū nō ſolū vocat̃ ieſus inquātū hʒ ſaluare. ſʒ ēt xp̄s iquātū hʒ vnctiōis gr̃aʒ ī alios diffundere qđ ſignificatū fuit in rege Dauid q trib⁹vicib⁹vnctus fuit.p̄°in domo p̄ris ſui ī ſignū regni futuri.hoc ſignificat vnctionē ī baptiſmo.2°ī ebron ſuper iudā.⁊ poſtea multa mala habuit. hoc ſignificat vnctionē in confirmatione. 3° iteruʒ ī ebron ſuper oēm iſrael. poſt hanc in pace regnauit.hoc ſignificat vnctioneʒ in extremis.De ſubſtātia huius ſacr̃i ſūt qnqʒ.primū ē ꝙ vnctionē faciēs ſit ſacerdoſ Secūdū eſt itentio debita.Tertiū eſt materia debita.ſ.oleum infirmoꝝ.Quartū ē forma verboꝝ.hoc.ſ.per iſtā vnctionē ⁊c̃. quā formā dicere dʒ inungēs.Quintuʒ ē locus iungendus.qꝛ ſit ad oculos ad aures ad nares ad os ad lumbos ⁊ ad manus.In hoc ſacr̃o forma verboꝝ eſt dep̄catiua.qꝛ iſtud ſacr̃m videt̃ valere ꝑ orationē eccleſie ⁊ per moduʒ ſuffragij. Dat̃ enim ad effectū quem hō per ꝓpria opera poſſet ↄſequi ſi eſſet ſanus. Unde nota ꝙ in aliquo ſacr̃o verboꝝ forma non eſt ī ſola oōne niſi ī iſto. Dixit.n. Jacob⁹. Inducat preſbyteros vt orent ſuper eū. In quibuſdā ſacr̃is in ſola enūciatione v̄borum eſt virtus ſicut in baptiſmo. Ait eniʒ dñs. Ite baptizantes eoſ non faciēs mentionem de oōne. In aliquo ſacr̃o ſm q̄ſdam ↄſiſtit forma ī oōne ⁊ enūciatione vt in ſacr̃o pnie. Cōſueuerūt.n. ↄfeſſores ꝑmo orare dicentes abſolutionē ⁊ remiſſionē ⁊c̃. Et poſtea dicere. Abſoluo te. Cū enim in pctō offendat̃ deus ⁊ eccl̃a ↄ̄ primum merito ſit oratio.⁊ ↄ̄ ſcdm abſolutio. Iſtud ſacr̃ʒ nō datur niſi adultis qui pctā venialia vident̃ habere. ↄ̄ que inſtitutum eſt.nec datur alijs q̄ infirmis ī periculo mortis ↄſtitutis. Sanis aūt nō datur hoc ſacr̃m.qꝛ hñt remedium pnie paratum:nec dat̃ niſi poſtulātib⁹qui deuotione ſurſū eriguntur. Sed ſi ſepe īfirmatur quis ad mortem ſepe poteſt inungi. ſed in vna infirmitate non debet quis bis inungi niſi eadem infirmitas vltra ānuʒ protrahat̃.ita ꝙ in vno anno propter eādem infirmitatem nemo bis inungitur. Effectus huius ſacr̃i multiplex eſt. Primus eſt ſanitas duplex. Una eſt ꝑncipal. ſcilicet liberatio ab infirmitate ſpirituali que contrahitur per pctōꝝ veniam qbus aīa efficitur ꝺbilis ad exequēdū actū gr̃e ⁊ glorie. Alia eſt ſanitas que ē q̄ſi ſignum

prioris ſanitatis.ſ.ſanitas corporalis.⁊ hoc
eſt verū qñ ſanitas corporalis expedit ſani
tati ſpūali. Tunc enim iſtud ſacrm̄ cauſat
vtrūqꝫ in ſuſcipiētib⁹ digne. Interdum
enim vtilis ē ſanitas corporalis.ſ. ad meri
tū glorie cumulandū. Ualet ēt ad deuo
tionē excitandā ⁊ ad velociorē tranſitū.
In hoc ſacro ſicut ī ceteris tria ſūt. Unū
ē ſacrm̄ tm̄.ſ.exterior vnctio. Aliud eſt res
tm̄.ſ.effectus duplicis ſanitatis.vt dictū
eſt. Tertiū ē ſacrm̄ ⁊ res.ſ.q̄dā vnctio ſpi
rituaſ iterior.ſ.mētis iocūditas ⁊ ſolatiū.

¶De ſacro ordinis. Cap. 36.

q Uinqꝫ ſacra de qbus dictū ē per
tinēt ad ſtatū perſone. Sed duo
de qbus dicēdū ē ptinēt ad cōem
ſtatū eccleſie.qꝛ ordo ptinet ad generatio
nē ſpūalē. matrimoniū vero ad genera-
tionē carnalē. Ordinē pcedit pma tonſu
ra.qꝛ in omni tranſitu de ſtatu ad ſtatum
cōuenienter interponit̄ aliqua diſpoſitio
media. Unde in trāſitu a ſtatu laycoꝝ ad
ſtatū miniſtroꝝ dei cōueniēter pma ton-
ſura interponitur. Fit ēt ī hac tōſura ali-
quoꝝ capilloꝝ reſecatio ī modū corone.
qꝛ ī miniſteriū illi⁹ aſſumit̄ cui ſeruire re
gnare eſt. Eſt itaqꝫ duplex ſignū diſtin-
ctum ī ordinatis.ſ.exteri⁹ tonſura. ⁊ inte
rius caracter. Ad eē āt ordinis tonſura ñ
preexigit̄:ſꝫ ad bñ eē.qꝛ diſpoſitio ꝯgrui
tatis ē ipa tonſura ad ordinē nō neceītatis.
Hugo de ſcō Uic.ordinem ſic deſcribit.
Ordo ē ſignaculū quoddā ī quo poteſtas
ſpūalis tradit̄ ordinatis ⁊ officiū. Hic no
ta ꝙ ſicut in naturalib⁹ dedit deus ſupe
riora corpa in regimen inferioꝝ. ſic ⁊ in
ſpūalibus quoſdā poſuit ſuperiores quoſ
dā iferiores.vt illi poteſtatē habeāt ſup
iſtos.ſicut ſūt clerici q preſunt ī ſpūalib⁹.
⁊ pncipes ac iudices ſeculares ī tpalib⁹.
De ſuba h⁹ ſacri ſunt ſex. pmū ē poteſtas
ordinantis.qꝛ oꝫ vt ſit eps. 2m ē materia
ſ.vnctio in ſacerdotibus.⁊ tactus illoꝝ
que tāgēda ſunt in alijs. 3m ē forma ver
boꝝ. 4m ē ſexus virilis. qꝛ mulier nō re-
cipit caracterem ordinis. 5m ē intētio re
cta. 6m ē ꝙ ordinandus ſit baptizatus.

quia baptiſmus eſt ianua omniū ſacra-
mentoꝝ. Quoddam eſt hic ſacramentū
tm̄ vt viſibile ſignum quo poteſtas tradi
oſtenditur. Quoddam eſt res tm̄ ſcilicet
gratia q̄ cōfert̄ digne recipienti. Quod-
dam eſt res ⁊ ſacramentum vt caracter.
Septem ſunt ordines.ſ.hoſtiarius. lec-
tor.exorciſta.accolitus.ſubdiaconus.dia
conus:⁊ preſbyter:qui omnium ordinū
eſt perfectiſſimus ⁊ terminus aliorum.
Alij ſunt quaſi ſeptem gradus quib⁹ a-
ſcenditur ad thronū ſolutionis. Act⁹ ho
ſtiariorum eſt cuſtodire locum conſerua
tionis ſacramentorū ab excōmunicatis.
Actus lectorum eſt legere prophetias.
Actus exorciſtarum eſt arcere demones
ne dominentur in corpore nondum ba-
ptizati.ſ.per cōiurationes. Actus accoli-
torum eſt deſignare lumen euangelij ī lu
mine corporali. Actus ſubdiaconorū eſt
accipere oblationes ab offerentibus eaſ-
qꝫ offerre diacono. legere autē epiſtolas
non eſt actus eorum principalis. ſed con
ſequens. Actus diaconorum eſt ordinare
hoſtias in altari. Legere aūt euāgeliū vel
pdicare eſt act⁹ cōſequs. Act⁹ pſbytero-
rū ē ꝯſecrare corp⁹ ⁊ ſāguinē xpi.⁊ ē act⁹
pncipaſ.ali⁹ ē ꝯñs.ſ.ligare ⁊ ſoluē p quē
actū corpus myſticū ppat̄.vt ſit aptū ⁊
idoneū ad pceptōꝫ corpis xpi veri. In q-
libet ordine caracter ipmit̄.ſꝫ qñ ſit nunc
dicēdū ē. Hoſtiarijs qdem caracter ipri
mit̄ qñ dat̄ eis clauis ⁊ dr̄ ſic. Agite tāqꝫ
rōem deo reddituri de rebus q̄ clauibus
iſtis recludunt̄. Lectoribus caracter imp
mit̄ cū eps porrigit eis librum cū debita
forma verboꝝ. Exorciſtis vero cū dat eis
librū exorciſmoꝝ cū forma verboꝝ. Acco
litis āt ī verbis q̄ dicit eps cū dat eis can
delabꝛe. Subdiaconis iprimit̄ qñ eps cū
forma v̄boꝝ dat eis calicē vacuū ⁊ cetera
vaſa.quorū vſus ē ī ꝯfectiōe eucharíſtie.
Diaconis ⁊ pſbyteris iprimit̄ q̄ndo eps
imponit manū capiti cū v̄bis ad hoc ſta
tutis. pdictos ordies xps exercuit hoſtia
riatū.qñ ementes ⁊ vendentes de tēplo
eiecit. Lectoratū cū ī medio ſenioꝝ librū

Iſtate apicẽs legit ĩ eo. Exorciſtatũ qñ de
moniacos ſanauit. Accolitatum qñ dixit
ego ſũ lux mũdi. Subdiacõatũ qñ lĩtheo
ſe p̃cinxit. ⁊ pedes lauit diſcipuloꝝ. Dia
conatũ qñ ĩ cena corp⁹ ⁊ ſanguinẽ ſuũ mi
niſtrauit diſcipulis. ⁊ dormientes apo-
ſtolos excitauit. Preſbyteratũ qñ ſe ĩ ara
crucis obtulit. ⁊ qñ in cena paneʒ ⁊ vinuʒ
in corpus ⁊ ſanguinẽ ſuũ conuertit.

¶ De qualitate ordinãdoꝝ. Cap. 57.

Qualitas ordinãdoꝝ ↄſiſtit ĩ duo
bus. ſ. faciẽdis ⁊ euitãdis. facien
da ſunt hec. Sit ĩ moribus pudi
cus. In habitu honeſtus. Cibo ⁊ potu tẽ
patus. Cõpetẽt̃ q̃uis nõ eminent̃ littera
tus. Mãſuetus ⁊ modeſt⁹. Tõſurã defe
rat clericalẽ. Hoſpitalis. Doctor ĩ p̃dica-
tiõe. Reſidentiã faciat ĩ eccl'ia ſua vel bñ
ficio. Corrector vitioꝝ ꝑ virgã diſcipline.
Exẽplũ p̃beat bõe vite vel fame. Unicuʒ
ſufficiat bñficiũ hñs curã aiaꝝ. Bon⁹ ſit
gubernator familie. De necitate clericis
vitãda ſunt hec. Oẽ crimẽ mortalis pcti.
Nõ litigioſus. Nõ cupidus. Non luſor.
Nõ negociator. Nõ exerceat venatiões
clamoſas. Nõ ſit ĩcõtinẽs. nec mulierib⁹
coinhitet. Nõ ſit ĩ cõmeſſatõib⁹ ⁊ taber-
nis ⁊ fabulis. Nõ interſit ſpectaculis niſi
honeſtis. Nõ imiſceat ſe negocijs ſecula
rib⁹. Non dʒ itẽdere hiſtrionib⁹ ⁊ iocula
torib⁹. Tabernas nõ dʒ itrare niſi ĩ itine-
re. Horas nõ dʒ negligere. Iuſtũ iudiciũ
nõ dʒ vẽdere. Sacra eccleſiaſtica gratis
dare. Si qs eps. Non ſit excõicatus vel
ſuſpenſus vel irregularis. Nõ apoſtata.
nõ ſit ſymoniacus ĩ ordine vel bñficio nõ
ſolẽniter penitens. Ante ordĩs ſuſceptio
nẽ ſeq ſʒ ꝑ ↄfeſſiõeʒ p̃pet. In pctõ morta
li nõ accedat. Primã tõſurã ñ negligat.
Nullus ordinet̃ niſi examinatio p̃cedat.
Non accipiant̃ ſimul ordines minores
cũ ſubdiaconatu. nec ẽt duo ſacri ordĩes
ſimul. ſʒ gradatiʒ. Nec ꝑ ſaltum accipiat
qs ordinẽ nec ab alieno epo ſʒ a ſuo. nec
ↄtra epi ꝓhibitionẽ ⁊ ſine titulo nec furti
ue. Miſſã ĩ q̃ ordiat̃ totalit̃ audiat. Tan
gat oia q̃ ſũt tãgẽda. Unuſqſq ĩ ſuſcep-
tiõeʒ ſui ordinis ñ accedat niſi licenciat⁹
⁊ p̃ñtat⁹. Ieiun⁹ a ieiũo accipiat ordĩes.
Nõ recipiãt̃ nec ↄferãt̃ ordĩes niſi tpi-
bus ab eccl'ia iſtitut̃. Multa ſt q̃ ipediũt
ꝓmouẽdũ ẽt ſine culpa. lʒ nõ ſine cã. Nõ
n. dʒ ꝓmoueri ignot⁹ nec bigam⁹ nec ne-
ophit⁹ nec corꝑe vitiat⁹ nec de illegitimo
toro nat⁹. nec ſu⁹ nec obligat⁹ ad rõcinia.
qm̃ repellit̃ ab ordinibus. Ex p̃dictis pʒ
ꝙ dignitas clericalis ſiue ordines nõ con
ferũt̃ a quolʒ nec cuilibet. nec in quolibet
loco nec q̃lʒ tpe nec q̃libet hora. ſʒ miſſe.

¶ De ſacro matrimonij. Cap. 38.

Matrimoniũ ẽ ↄiũctio mar̃ ⁊ femi
ne indiuiduã vite cõſuetudinẽ re
tinẽs. Mr̃imoniũ ꝑ ſpõſalia ini-
tiat̃. ꝑ cõſenſuʒ animoꝝ expſſuʒ ꝑ v̄ba de
p̃ñti ratificat̃. ꝑ carnalẽ copulã cõſumat̃
⁊ ꝑficit̃. Ad hoc aũt ſciendũ nota ꝙ du-
plex ẽ ꝑfectio. Prima ẽ ĩ eẽ ſimplr̃. 2ª in
eẽ cõpleto. ſic pʒ ĩ puero in quo ẽ ꝑfectio
q̃ñtũ ad eẽ hois ſimplr̃ ſʒ ñ ẽ ĩ eo ꝑfectio
q̃ñtũ ad eẽ cõpletũ ſʒ q̃ñtitatẽ ⁊ opationẽ
hois. Eodẽ mõ dicẽm ẽ de mr̃imõio ĩ quo
duplex ẽ ꝑfectio. p̃ª ẽ q̃ fac̃ mr̃imonium
ſ. cõſenſus aioꝝ ꝑ v̄ba de p̃ñti expſſus. ⁊
ad hãc nõ exigit̃ copula carnalis. 2ª. ẽ q̃
mr̃imoniũ ↄſũat ⁊ ad hãc exigit̃ carnalis
copula. Bonũ mr̃imõij triplex ẽ. ſ. fides.
vt neut̃ alieño thoro maculet̃. Proles vt
ad cultũ dei nutriat̃. Sacr̃ʒ vt ñ diſſolua
tur. Licʒ. n. eccl'a poſſit ꝓp ipedimẽta mr̃i-
monij diuortiũ facẽ. nunq̃ tñ põt nec dʒ
mr̃imoniũ qđ legitime celebratũ ẽ diſſol
uere. q2 quos de⁹ cõiunxit hõ nõ põt q̃ñtũ
cũq; auctoritat̃ ſit ſepare. ſoluit̃ ãt mr̃i-
moniũ ꝑ mortẽ. Sciendũ ꝙ duplex ẽ con
iũctio ĩ mr̃imonio. ⁊ duplex ẽ mors cor-
rñdẽs illi. Eſt. n. ↄiũctio ſpũalis ꝑ ↄſen-
ſuʒ aioꝝ q̃ ſoluit̃ ꝑ mortẽ ſpũalem q̃ hõ
morit̃ mũdo ꝑ religiõis igreſſuʒ. Alia eſt
cõiunctio carnalis ꝑ cõmixtiõeʒ ſexuũʒ q̃
ſoluit̃ ꝑ mortẽ corꝑalẽ. Eſt ãt cã mr̃imo
nij q̃druplex. ſ. efficiẽs vt cõſenſus aioꝝ
ꝑ v̄ba de p̃ñti expſſus. Matialis. vt ipſe
ꝑſone legittie. formal' vt bñdictio. ãnuli
ſubarratio. et hmõi. finalis duplex ẽ. vna

pncipalis.ſ.ꝓlis ꝑcreatio ⁊ foꝛnicatiõis euitatio.qꝛ mrimoniũ nõ ſolũ i offiñ.ſed in remediũ inſtitutũ fuit.lꝫ fuerit pmo ſolũ in offiñ.Alia eſt ſcõaria ⁊ illa eſt multiplex.Vñ verſus.Hoſtes cõciliat.⁊ eo diſcernit heres.His ligat alma notat.ius tráſfert auget honoꝛe.Quadruplex diſtiguit mrimoniũ.Primũ ẽ carnale iter virũ ⁊ mulieré.Scõm ẽ moꝛale iter deũ ⁊ aiaꝫ.Tertiũ eſt allegoꝛicum inter xp̄m ⁊ eccl'iã.4m anagogicũ. inter deũ ⁊ aiaꝫ in eccl'ia triũphãti p cõiunctõꝫ gloꝛie. Põt qs accedere ad vxoꝛé ſuã qttuoꝛ de cauſis.ſ.cã ꝓlis.cã reddẽdi debitum. cã vitãde icõtinẽtie.Iſtis tribus modis nõ eſt peccatũ.4o põt fieri cã expellẽde libidis. ⁊ hoc mõ pctm̃ ẽ veniale vel moꝛtale ẽm ꝙ libido eſt venialis vel moꝛtalis.fit ãt pctm̃ i cõiugali coitu qnqꝫ modis. Vñ verſuſ.Quinqꝫ modis peccat vxoꝛe maritus abutẽs. Tpe.mente.loco.ꝯditiõe. mõ.Nota ꝙ vxoꝛ dimiſſa ꝑpter foꝛnicationé recõciliat̃ viro multis modis. Vñ verſus.Vltimo mechat̃ retinet nec cõciliat̃.Abſens ꝓſtituit. ius fraus reuocant mulieres. Tria ſũt oꝛnamenta ſponſe.ſ. ãnulus i digito.monile i pectoꝛe.coꝛona in capite. Primũ ſignificat opis puritaté.qꝛ i manu eſt opus. Scõm ſignificat affect9 ſinceritaté.qꝛ in pectoꝛe ẽ affect9. Tertiũ cõtẽplatõis claritaté.qꝛ in capite eſt pſpicacitas itellectus.Multis de cauſis btã virgo fuit deſpõſata viro. Prio vt deſignaret eccleſiã deſpõſatã xp̄o. Secũdo vt ioſeph teſtis eẽt itegerrime caſtitatꝭ ei9.Tertio vt p Joſeph oꝛigo ei9 oñderet̃.qꝛ p viros genealogia texit̃. Quarto ne ifamaret̃ ſi generaret nõ hñs maritũ.Quinto ne velut icõtinẽs dãnaretur. qꝛ de tribu erat ſacerdotali.⁊ tales cõburebant̃ alie adulte lapidabant̃. Sexto vt virgo viri ſolatio ſuſtẽtaretur. Septimo vt partus diabolo cellaretur. Octauo ne iudei chꝛiſtũ tãꝙ illegitimũ iuſte perſeq videret̃. Nono ne legi q̃ cõmendat mrimoniũ cõtrariari dñs videret̃. Notandũ ꝙ duodecim ſunt impedimẽta mrimõij. Vñ verſus.Erroꝛ.cõditio.votũ.cognatio.crimen.Cultus diſperitas.ius.oꝛdo ligamen.honeſtas.Si ſis affinis.ſi foꝛte coire nequibis. Hec ſociãda vetãt coniugia iuncta retardant.

¶ Explicit liber ſextus.

¶ Incipiunt capitula libri ſeptimi.

De fine mundi. 1.
De purgatoꝛio. 2.
De acerbitate purgatoꝛij. 3.
De ſuffragijs eccleſie. 4.
Quoꝝ ſuffragia ꝓſunt et quibus. 5.
Vtꝝ idulgẽtie valeant defunctis. 6.
De aduentu antixp̄i. 7.
De vita antixp̄i. 8.
De modis qbus decipiet antixp̄s. 9.
De ſequentibus antixp̄m. 10.
De gog ⁊ magog. 11.
De helya ⁊ enoch. 12.
De duratiõe hui9 perſecutionis. 13.
De moꝛte antixp̄i. 14.
De confragratione mundi. 15.
De reſurrectione generali. 16.
De iudicio extremo. 17.
De iudicantibus. 18.
De iudicãdis. 19.
De inouatione mundi. 20.
De penis inferni. 21
De diuerſitate penarum. 22.
De gloꝛia ſanctoꝛum. 23.
De dotibus in cõmuni. 24.
De dotibus aie in gnãli. 25.
De dotibus aie in ſpeciali. 26.
De dotib9 coꝛpis in generali. 27.
De dotibus coꝛpis in ſpeciali. 28.
De aureolis in genere. 29.
De aureolis in ſpecie. 30.
De enumeratione celeſtiũ gaudioꝝ. 31.

Explicitunt capitula.

¶ Incipit liber ſeptimus.

De fine mundi. Cap. 1.

f Jnale iudicium quedaꝫ ſunt antecedentia.quedam cõcomitantia.quedã ſequentia. Antecedentia iudicium tria ſunt.ſcilicꝫ pena purgatoꝛij. Eccleſie ſuffragia.⁊ pſecutio antixp̄i.Con

ɔmitātia duo ſunt.ſ.cōfragratio mūdi. ⁊ reſurrectio corporuꝫ. Conſequētia duo ſunt.ſ.pena infernalis.⁊ gloria celeſtis. de quibꝰ per ordinē eſt dicendū.

¶ De purgatorio. Cap. 2.

p Urgatoriꝰ ignis corporalis eſt:p quē tātūmodo ſpūs iuſtoꝝ qui i hac vita nō impleuerūt pniaꝫ neqꝫ ſatiſſactionē condignaꝫ affligunť. Hi qui ſūt in purgatorio ſpem hn̄t euaſiōis. qꝛ ſciunt ſe nō eſſe in inferno.⁊ tn̄ ꝓpť penaruꝫ magnitudinē hoc aliqn̄ nō aduertunt. Multe rōnes ſunt.qꝛ oꝫ eſſe purgatoriū. Prima eſt.qꝛ ſm̄ Auguſtinuꝫ tria ſunt genera hominū. Quidaꝫ ſunt valde mali quibus nō proſūt eccleſie ſuffragia. Quidam valde boni quibꝰ nō ſunt neceſſaria. Quidā nec valde mali nec valde boni qui habent venialia:⁊ his debeť pena purgatorij. Secūda eſt.qꝛ ſicut ſūma bonitas nō patiť ꝙ donū remaneat irremuneratū.ita ſūma iuſtitia nō patiť ꝙ malū remaneat īpunitū. Tertia eſt.qꝛ diuie lucis tanta eſt dignitas ꝙ eam ſoli mundi oculi cernere pn̄t. Unde oꝫ ꝙ quilibet veniat ad mūditiā baptiſmalē an̄ꝙ̃ conſpectui diuino preſenteť. Quarta eſt.qꝛ culpa eſt offenſiua diuine maieſtatis ⁊ dānoſa eccleſie.⁊ deformatio ī nobis imaginis diuie. Sed offenſa requirit punitionē. dānū requirit ſatiſfactionem. ⁊ deformatio expurgationē. ꝓpter quod neceſſe eſt ꝙ peccato reſpondeat pena. vel hic vľ alibi. Quinta eſt.ꝙ cōtraria ɔ̄riis curāť. ſed peccatū oriť ex delectatione. vn̄ debꝫ per penā deleri. Sexta eſt.qꝛ nulli debet negligentia ſuffragari. ſed ſi nō puniretť talis videreť in futuro cōmodū reportare de negligētia pnie dilate. Septima ē. qꝛ iuſtū eſt vt ſpūs qui cōtempto ſūmo ſubiecit ſe infimo.i.peccato ſubijciať poſtea inferioribꝰ.ideſt penis. Nota ꝙ anime poſtꝙ̃ fuerint in igne ſufficienter purgate ſtatiꝫ euolant ad gloriā:⁊ hoc patet multiplici rōne. Prio qꝛ poſt purgationē nulla remanet ad gloriam diſſimilitudo in aīa. Unde merito illi debet iūgi. 2° qꝛ ianua celi illis ſemper eſt aperta q̄ nullum habent obſtaculū. Tertio qꝛ neceſſe eſt illos ſpūs in quibꝰ eſt charitas ſurſuꝫ eleuās ⁊ nihil retardās ſurſuꝫ eleuari ad gloriā. Quarto qꝛ cū deus ſit pronior ad miſerendū ꝙ̃ ad puniendū:merito debꝫ purgatos cōiūgere glorie. quos purgandos ſubiecit pene. Quito qꝛ nō punit deus his ī idipſuꝫ. Unde cū iſte ſufficienter ſatiſfecerit in penis igniū nō amplius debet puniri ī dilatione premioꝝ. Sexto qꝛ poſt purgationē nō debet talis eſſe ī purgatorio.neqꝫ ī limbo.neqꝫ ī inferno. qꝛ n̄ eſt de numero dānatorū.ergo oꝫ eſſe ī celo.qꝛ poſt mortē nō ſūt alia receptacula aīarum. Septimo qꝛ efficacior eſt charitas ꝙ̃ iniquitas. ſed iniquitas ſtati ducit ad ſupplicia.ergo charitas ſtatiꝫ duc̄ ad premiū. Octauo qꝛ ceſſante impedimento corpora grauia feruntť deorſuꝫ ⁊ leuia ſurſū.ſic ⁊ malorum ſpūs remoto carnis onere ſtatim ferūť ad locū ſuppliciorum propter peccati grauitatē. Spiritꝰ vō bonorū ſi nō ſit impedimentū alicuius culpe vel pene debite ſtatim feruntur ad locum premiorum.

¶ De acerbitate purgatorij. Cap. 3.

i N purgatorio duplex eſt pena. Una eſt dāni de carentia diuine viſiōis. Alia ſenſus de afflictione igniſ.⁊ quātū ad vtrūqꝫ.mīma pena purgatorij maior eſt maxia mūdi. Iſtud patet de pena dāni.qꝛ affectus de quo deſiderat ſūmū bonū poſt hanc vitā ab oibuſ ſanctis intenſior eſt ꝙ̃ aliquis affectꝰ rei temporalis in iſta vita. maxime cuꝫ tempus habendi aduenerit.ideo carētia eiuſ moleſtius toleratur. Iſtud etiaꝫ patet de pena ſenſus.quia cuꝫ dolor nō ſit eēntialiter ipſa leſio.ſed leſionis ſenſus tanto magis dolet anima quanto magis ſentit ſenſitiuū aliquid.ideo ab igne ī ipſa agēte maxime affligitur. Ratio acerbitatꝭ pene purgatorij.hec eſt.quia cuꝫ deus magis querat emendā ꝙ̃ penā.plus ponderat ī penitentia virtutē bone volūtatis ꝙ̃ penā afflictionis. Unde plus ponderat

deus modicā penā voluntariā in pn̄ti. q̄
multo maiorē nō ita voluntariā i futuro.
Sicut plus valet modicū auri q̄ multuȝ
plumbū. Vn̄ oȝ ꝙ ibi deficit in volunta-
te. hic suppleaꝛ̄ i acerbitate. De igne qui
purgat aīas duplr̄ ē loq̄ndū. vl̄ quātū ad
id qđ mediate aīas affligit: ⁊ sic ē corpe⁹.
vel q̄tū ad id qđ ꝓprie affligit ⁊ imediate
sic ē icorpe⁹. Prio mō dr̄ ignis vere. 2°°
similitudiarie. sic leo verus. ⁊ leo pictuſ.
Vtrūqȝ tāgit Gre. qn̄ dicit. In eo ardēt
dū ardorē vident. Ille aūt ignis corpore
us duplr̄ pōt ꝯsiderari. Prio vt est istr̄ȝ
nature. sic agere pōt i corpe ⁊ nō i aīa. 2°
ꝓut est instr̄m diuie iustitie. sic agit i aīaȝ
imprimēdo illi spēȝ suā p quā affligiꝛ̄. qꝛ
violēter illa specie iformaꝛ̄. sicut. n. aīa ſȝ
ordinē nāe vniꝛ̄ corpori. vt istituat vitaȝ.
sic merito ſm ordinē iustitie vniꝛ̄ igni a q̄
suscepit penā. Nota ꝙ demōes nō puni
unt aīas i purgatorio. sed illic eas addu-
cūt: vel ēt assistūt vt cōiter dr̄. Ex ꝑmissio
ne tn̄ dei demones i hac vita qn̄qȝ bonos
affligūt. sed hec ē rō. qꝛ i pn̄ti daꝛ̄ pugna
iter demonē ⁊ hoiem q demon hēt in eo
ꝑtātem exercitij. sed post hāc vitā n̄ ē sic.
Vn̄ ⁊ aer iste caliginosus est assignat⁹ de
monib⁹ magis ꝓpꝛ̄ exercitiū q̄ ꝓpꝛ̄ sup-
pliciū. De locis penalib⁹ vbi sint ⁊ q̄t. req
re supra li. 4. ca° de descēsu xp̄i ad iferos.
Sciendȝ tn̄ de loco purgatiōis ꝙ duplr̄
assignaꝛ̄. aut ſm legē cōem. ⁊ sic ē in vno
loco i parte iferi circa limbū patrū. aut ſȝ
dispensationē spālē. ⁊ sic purganꝛ̄ aīe ali
qn̄ in locis diuersis i quib⁹ peccauerunt.
Hoc aūt sit ꝑꝑ aliquā suā reuelationeȝ p
suffragia eoꝝ qb⁹ apparēt i illis locis. vel
ēt ꝓpter aliquā edificationē viuētiū. Ille
ignis plus vel min⁹ cruciat ſm ꝙ plus vl̄
minus qsqȝ ꝯbustibilis secū tulit. Opor-
tet eni ꝑus q̄ facies dī videaꝛ̄ ꝙ ligna fe
num stipulā. i. maiora mīma mediocria ⁊
vēialia totaliter per cremationē ꝯsumāꝛ̄.
Predicta v̄o ignis diuersitas non est ex
diuersitate ignis ardentis seu agentis. sȝ
subiecti patiētis. Sicut sub eodē sole vn⁹
plus estuat alter minus. vt dicit. G. Ne
cesse est aūt vt dicit Aug. ꝙ tātū duret do
lor quātū deserat amor. Tāto. n. qsqȝ tor
quebitur diutius quāto affect⁹ venialibuſ
adherebat fortius.

De suffragijs ecclesie. Cap. 4.

s Icut pertinet ad diuie iustitie se-
ueritatē ꝓpꝛ̄ venialia puniri eos.
ita pertinet ad bonitatē diuie mi
sericordie eosdē p suffragia eleuari. Pro
sunt ḡ suffragia defunctis nō ad meritu̇ȝ
vite eterne: sed ad solutionem pene. ⁊ hoc
vel ad penarum mitigationē vel celerio-
rem liberatiōem. Sunt aūt quattuor mo
di suffragiorū generales ad quos omneſ
alij reducunꝛ̄. s. orō. ieiuniuȝ. elemosyna.
⁊ sacramētū altaris. quoꝝ numer⁹ sic acci
piꝛ̄. qm̄ defuncti a pena absolui pn̄t duo
bus modis. s. per viam gr̄e: ⁊ p viam iu-
stitie. per viam gr̄e dupliciꝛ̄. Primo p in
tercessionē publicā capitis que est in ob-
latione sacri altaris. Secūdo p interces-
sionem quasi priuatā membroꝝ. s. p orō
nes iustoꝝ. Silr̄ per viam iustitie duplr̄.
Primo per modū redēptiōis pene. s. ele
mosynaꝝ largitionē. Scđo per modū so
lutionis pene. s. in ieiunioꝝ afflictiōe. Si
aūt queriꝛ̄ qn̄ incipiat valere defuncto id
qđ per se fieri mandauit. dicendū ꝙ op⁹
operās idest meritū auctoris stati ꝓse q̄ ē
mortuuȝ de bonis que precepit fieri pro
aīa sua. Sed nō opus operatū idest fru-
ctus ipsius operis vsqȝ quo fiant. qꝛ pri-
mum valet ex merito absoluto. sed 2^{m} ex
merito conditionali.

Quoꝝ suffragia prosunt. Cap. 5.

a D hoc ꝙ valeant suffragia requi
riꝛ̄ aliquid ex parte agentis. ⁊ ali
quid ex parte mortui recipientis.
Ex parte agentis requiriꝛ̄ ꝙ sit in chari-
tate ⁊ ꝙ intentionē suam dirigat ad illos
quibus vult vt opera sua proficiant. Di-
stinguendū est tn̄ ꝙ suffragia per malum
pn̄t fieri dupliciꝛ̄. vel vt per auctorē. ⁊ sic
nō ꝓsunt nisi forte per accidens. s. inquan
tum per elemosynas mali hoīs excitanꝛ̄
boni pauperes ad orandū ꝓ defūctis. vel
vt per ministrū: ⁊ hoc duplr̄. qꝛ vel faci-

ens eſt vt miniſter publicus dei ⁊ eccľie. ſicut qñ ſacerdos malus celebrat miſſam vel agit exequias mortuoꝝ ⁊ talia ſp ꝓſunt. q2 malicia miniſtri ñ nocet operi boni auctoris. ſic pꝫ in dño iuſto dante elemoſynam per malũ. Si vo facit ea vt miniſter priuate pſone exñtis tñ in charitate ſiue defuncti ſiue alterius ẽt talia ꝓſunt. q2 opus illud lꝫ ſit mortuũ quo ad miniſtrum. nõ tñ quo ad auctorẽ. Si vero malus miniſter facit aliqua de mandato ei⁹ qui nõ eſt in charitate nõ ꝓſunt. Aliqd ẽt exigit ex parte accipiẽtis ad hoc ꝙ ſuffragia ꝓſint illi. Primũ eſt ꝙ ipſe ſit i charitate. Vñ nõ valet his qui ſunt i iferno. q2 ſunt a corpe xpi myſtico ſepati. Unde nulla ſpũalis iſluentia peruenit ad eos: ſicut iſluentia corpalis non valet mẽbris a corpe amputatis. Scõm eſt idigẽtia. Vñ nõ valent btis. q2 nõ ſunt ampli⁹ i via ſed i termino: nec pñt ad altiora aſcendere. ſꝫ potius ecõuerſo illoꝝ ſuffragia ꝓſunt nobis. Utrũq; eſt i his q ſunt i purgatorio ſ. charitas ⁊ idigentia. Vñ ſicut põt hõ ſatiſfacere ꝓ altero viuente q per ſe nõ valꝫ. ita põt ẽt ꝓ defuncto. Nota ꝙ ſuffragia ꝓſunt defunctis. ſed magis ⁊ min⁹ ꝓ diuerſitate meritorũ ⁊ mortuoꝝ. vel ꝓ q̃litate viuoꝝ qui magis ſolicitant ꝓ aliquib⁹ ꝙ̃ ꝓ alijs. Jlla. n. ſuffragia q ſpãliter fiũt ꝓ aliquibus plus valẽt illis ꝙ̃ alijs. lꝫ ẽt alijs quodãmõ cõicent. Suffragia vo que cõiter ꝓ defuncto fiunt ꝙ̃uis ꝓ modulo ſuo oibus ꝓſint. illis tñ amplius q dũ eſſent i via magis meruerũt vt ſibi ꝓdeſſet. Quis aũt vt dictũ eſt ſuffragia nõ ꝓſint illis q ſunt i celo. nec illis q ſunt i iferno. tñ aliquo mõ ꝓſunt. Unde nota ꝙ valent illis q ſunt i purgatorio p modũ purgatiõis. valent ſaluatis i celo p modũ cõiunctiõis. q2 multiplicatio ſaluandoꝝ augmẽtat glãm accidentalẽ. Valẽt ⁊ dãnatis in iferno p modũ diminutiõis. quanto eniꝫ plẽs ſaluãt p meritũ eccľe: tãto pautiores dãnabũt: ⁊ ita mior eit pẽa p ſubtractionẽ ꝯſortij illoꝝ. Valẽt ẽt impijs facientib⁹ per modũ meriti. De paruulis defunctis celebrant miſſe mortuoꝝ. hoc nõ fit ꝓpter illorũ idigentiã cũ ſtatim euolẽt ad glãm. ſed ꝓpt grãꝝ actionem.

¶ Utrũ idulgẽtie valeãt defunctis. Ca. 6.

p Apales idulgentie ꝓſunt defũctis i purgatorio. qđ pꝫ. q2 crux aliqñ dat ꝓ duab⁹ vel tribus vel quatuor vel decẽ aiabus. Jn eccľa. eſt. n. theſaurus meritoꝝ tam xpi ꝙ̃ perfectoꝝ de quo ſolus papa qui hꝫ claues h⁹ theſauri ꝓ neceſſitate eccleſie põt accipere ⁊ diſpẽſare. Alij aũt ſicut epi nõ hñt i his ptãteꝫ generalẽ ſed limitatã. ⁊ nõ niſi per ſũmi põtificis diſpenſatõem. Dicendũ ergo ꝙ papa ꝓprie nõ abſoluit defunctos a pẽa: ſed quaſi ꝓ eis de cõi theſauro eccleſie ſoluit. ſicut aliter creditor liberat debitoreꝫ a debito dum eum abſoluit. ⁊ aliter amicus debitoris dum ꝓ eo debitũ ſoluit. ſꝫ viuẽtes vtroq; mõ abſoluit papa. Jlli ãt quibus dat indulgentia nõ pñt eam vlterius dare nec viuis nec defunctis. ⁊ h duplici rõne. Primo q2 indulgentia non eſt donum collatiuum grẽ. ſed priuatiuũ pene: priuatio cum nihil ſit alijs cõicari nõ põt. Secundo q2 dare indulgentiã eſt auctoritatis ⁊ iuriſdictiõis quam nõ habẽt laici ex eo ꝙ indulgentias ab alijs recipiunt. Unde nõ poſſunt defunctis impendere idulgentiam per auctoritatẽ. ſed ſolum boni operis ſui ſuffragiũ per charitatem papa põt vtrũq;.

¶ De aduentu antixpi. Cap. 7.

a Nteq̃ dñs veniat ad iudicium regni Romani fiet deſtructio. Nã ſicut dicit Gloſa ſuper Apocalypſim. Prius erit deſcenſio ab vtroque imperio qua cõpleta aderit antichriſtus. hic ex parentũ ſeminibus concipietur. Sed poſt conceptum deſcendet ſpiritus malignus in matris vterum cui⁹ virtute ⁊ operatiõe deinceps puer naſcetur aletur adoleſcet. propter quod ⁊ fili⁹ perditionis vocabitur. Naſcetur autẽ in babylonia đ tribu dan. ſicut dicit glo. ſuper Apo. Poſt hoc veniet in hieruſaleꝫ ⁊ circũcidet ſe. dicens iudeis ſe eſſe chriſtuꝫ il

lis promiſſum. Unde plebs iudea ſpālit ei adherebit. ſic̃ dicit haymo ſuper Apo. donec Enoch ⁊ Helya predicātibus qui ex illis ſaluandi fuerint ad xp̄m reuertantur. Angelus bonus deputabitur primo antixp̄o ad cuſtodiam. ſed qn̄ ita obſtinabitur in peccato ꝙ dicet ſe eſſe deū ⁊ extollet ſuper omne id quod dicitur deus: aut colitur ſicut dicit apoſtolus. tunc primo deſeret eum angelus ex toto. nec habebit eum poſtmodum ad protectionem ſed ad accuſationem.

¶ De vita antixp̄i. Cap. 8.

a Aticħriſtus erit luxurioſus ⁊ cōcupiſcibilis feminarum. vt habet̃ Dañ. 11. In aperto autem per hypocriſim ſimulabit ſanctitatem vt facilius decipere poſſit. Cor ſuum per ſuperbiam magnificabit. Dañ. 8. Et cōtra principem principum conſurget. ſ. contra deū. Et vt dicit gloſa ſuper Dañ. 8. In tantaꝫ eleuabitur ſuperbiam. vt leges ⁊ cerimonia mutare conabitur. vel curſum temporum. Tante quoqꝫ preſumptionis erit ꝙ nō putabit ſe a deo puniendū. propter h̃ q2 iudicium differt̃. ps. Auferunt̃ iudicia tua a fa. eius. Erit ēt blaſphemus. ſicut in Apoc. 12. dr̃. Unde Dañ. 11. Aduerſus d̃um deorum loquet̃. Item ad maiorē dei cōtumeliam faciet imaginem ſuam adorari: ⁊ oēs ſuo caractere ſignari in manu dextra ⁊ frontibus ſuis. ſicut habetur in Apoc. Confitebitur enim ſe verum filium dei. ⁊ filium hominis. ita vt in templo d̃i ſedeat tanq̄ ipſe ſit deus. ⁊ ſe faciet adorari. Iudei nanqꝫ templum qd̄ Romani deſtruxerunt reedificabūt. Affirmabit ante ſe nullum fuiſſe chriſtum. Dicitur ī glo. ad theſalonicenſes. 2. ꝙ ſicut ī chriſto diuinitatis plenitudo habitat. ita ⁊ in antichriſto plenitudo omnis iniquitatis. quia in ipſo erit caput omniuꝫ malorum. ideſt diabolus.

¶ De modis quibus decipiet. Cap. 9.

m Erito comparatur antichriſtus in Geñ. ceraſti qui eſt ſerpens cornutus. quia quattuor cornib⁹ armabitur. ſcilicet calida perſuaſione. miraculorum operatione. donorum largitione. ⁊ tormentorum exhibitione. ¶ Primus ergo modus ſubuertendi homīes erit calida perſuaſio. ¶ Predicabit enim legē nouam prauam. ⁊ legē chriſti pro poſſe deſtruet. ¶ Predicatores enim ſui diſcurrēt per vniuerſas partes mundi. Impedient quoqꝫ apoſtoli antichriſti ne ſcriptura ſꝫ veritatem exponatur a catholicis doctoribus vel a fidelibus audiatur. ipſi autē bonos ſe ſimulabunt. ⁊ tamen mala ſuadebunt. Secundus modus ſubuertēdi erit per falſa miracula. quia per artem magicam faciet illa. Unde glo. ſuper Apoc. 13. Magica arte faciet ſtatuam loqui ⁊ futura predicere. Faciet ſicut dicitur Apoc. 13. Ignem de celo deſcendere in terrā. Glo. ideſt malignum ſpiritum faciet ſuper ſuos deſcēdere vt loquātur varijs linguis. Spiritus eniꝫ malignus deſcendet ī eos in conſpectu hōminum. ſicut ſpiritus ſanctus deſcendit in apoſtolos chriſti. Unde iactabūt ſe eſſe iuſtiores apoſtoliſ chriſti qui ſpiritum acceperunt in conclaui. Item per artem magicam ſimulabit ſe mortuum ⁊ ferretur a demonibus in aera quaſi aſcenderit in celum. ⁊ ſic putabitur ab hominibus reſurrexiſſe qui prius mortuus per triduum putabatur. ⁊ tunc mirabuntur populi ⁊ adorabunt atqꝫ laudabunt eum. Eccleſia enim non faciet tūc miracula. De hoc modo decipiendi dicit p̄s. Inſidiatur in abſcondito quaſi leo in ſpelunca ſua. Glo. Recte antichriſt⁹ comparatur leoni exiſtenti in ſpelunca. quia ī eo vis ⁊ dolus operatur. vis eniꝫ per leonem. dolus per ſpeluncam intelligitur. Gregorius. ¶ Penſemus que erit humane menti illa tentatio quando pius martyr ⁊ corpus tormentis ſubijciet. ⁊ tamen tortor ante eius oculos miracula faciet. Sicut enim antichriſtus finget ſe a mortuis reſurgere. ita quoqꝫ finget ſe ad celū aſcendere. Apoc. 13. Et plaga mortis eiuſ curata eſt. Gloſa. Arte magica aſcendet antichriſtus in aera ferentib⁹ eū demoni-

bus. ſaciet arbores cito florere ⁊ areſce-
re. mare turbari. naturas ĩ diuerſas figu-
ras mutari. mortuos ẽt ĩ cõſpectu hoĩuꝫ
ſuſcitabit. Tertio decipiet ꝑ munera. Jpe
nãqꝫ antixp̃s iueniet theſauros abſcõdi
tos ꝑ quos ad ſequenduꝫ ſe ĩclinabit plu
rimos. Ditabit eĩ bonis diuites hꝰ ſeculi.
⁊ tunc eorum falſam ſecuritatẽ ad decipi
endum eos oñdet. Quarto cõpellet ꝑ mi
nas ⁊ tormenta quos aliter vincere ñ po
terit. Tanta vero ſicut ait dñs tũc erit tri
bulatio vt ĩ errorẽ ducant̃ ſi fieri põt etiã
electi: ⁊ hoc ĩnuit ĩ Apoc. vbi dr̃. Pedes
eꝰ ſilis auricalcho. ſic̃ ĩ camio ardẽti. Per
pedes vltima xp̃i mẽbra. Per caminum
vero vehemens tribulatio deſignat̃. Ex-
hibebit. n. cuncta que ĩ p̃cedentibꝰ marty
ribꝰ ĩpleta ſunt genera tormentorũ. ſꝫ in
illis regionibꝰ tunc fideles maxime ſunt
vexãdi ⁊ vehemẽtius vbi dñs fuit crucifi
xus. Et dicit haymo ſuꝑ Apoc. Jlla tenta
tio nõ per partes. ſꝫ ſimul totũ examina-
bit mũdũ. Soluent̃. n. demones q mõ li
gati ſunt. nec poſſunt nocere q̃ntũ vellẽt.
Fideles illo tẽpore nõ p̃dicabũt. qꝛ tanqꝫ
excõmunicati habebunt̃ tunc boni. nec vẽ
det̃ eis nec emet̃ ab eis. niſi habeãt cara
cterem. i. ſignuꝫ aliquod ad lr̃aꝫ. vt adhe
rentes ſibi cognoſcant̃. ⁊ alij interficiãt̃.
Aut nomẽ beſtie. i. confeſſioneꝫ oris. aut
numeꝝ nois eiꝰ. i. multiplicatiõꝫ operuꝫ
vt habet̃ ĩ Apoc. Sicut enĩ antixp̃s erit
crudelior oĩbꝰ ꝑſecutoribꝰ. ita ſci tũc tp̃is
fortiores erũt oĩbꝰ retro martyribus.

De ſequẽtibꝰ antixp̃m. Cap. 10.

p Redictis quattuor modis anti-
xp̃s multos ad ſe trahet. Unde
Apoc. 12. Cauda eiꝰ trahebat ter
tiam ꝑtem ſtellaꝝ. ⁊ miſit eas in terram.
Trahet aũt malos ꝑ munera: bonos per
tormẽta. ſimplices ꝑ p̃dicatiõꝫ ⁊ miracu
la. q enĩ ſci ⁊ iuſti credebãt̃ adherebũt ei
ꝓ ſuo arbitrio voluntatis. Habebit ſecũ
malos ⁊ maleficos. reges q̃qꝫ p̃ncipes.
Unde Apoc. 13. Uidi de mari beſtiã a-
ſcẽdentẽ. Glo. i. antixp̃ꝫ hñtẽ capita ſep
tem. i. p̃ncipes vniuerſos ⁊ cornua decẽ.
.i. eos qui impugnãt decalogũ. Nota igi
tur ꝙ antixp̃s veniet ĩ benignitate ⁊ mira
culoꝝ operatiõe. ⁊ tunc a iudeis ſuſcipiet̃
q ei ſpãlr̃ adherebũt ad quoꝝ ꝯuerſionẽ
veniet Helyas ⁊ Enoc. ⁊ antixp̃s tũc ĩ ap
tam perſecutionẽ ꝯſurget.

De gog ⁊ magog. Cap. 11.

d E gog ⁊ magog dicũt quidã ꝙ ſſ
decẽ tribus intra mõtes caſpios
clauſe. nõ ita tñ qn exire poſſent ſi
permitterent̃. ſed nõ ꝑmittunt̃ a regina
amazonũ ſub cuiꝰ regno ⁊ dictõe viuunt.
Has dicũt iudei ĩ fine exituras ⁊ vẽturas
ĩ hieruſalẽ: ⁊ cũ ſuo meſſia eccl̃ias deſtru
cturas. Alij dicũt ꝙ per gog ⁊ magog ĩ-
telligit̃ exercitꝰ antixp̃i qui ĩ fine ſeculi vẽi
et expugnare eccl̃am. per gog ſm glo. illi
⁊ ꝑ quos latẽter diabolus ꝑſequet̃ fide-
les deſignant̃. Per magog illi per quos
ap̃te eccl̃a opp̃met̃. vel ideꝫ q tp̃e antixp̃i
p̃us occulte ⁊ poſtmodũ ap̃te eccl̃am ꝑſe
quent̃. Scd̃m Aug. gog refert̃ ad gentes
magog ad diabolũ. qꝛ gog ĩterp̃tat̃ occl̃
tatio: ⁊ magog deiectio.

De Helya ⁊ Enoch. Cap. 12.

i Nter occultũ aduentũ antixp̃i q
eſt ꝑ natiuitatẽ ⁊ manifeſtũ eius
aduentũ q eſt ꝑ p̃dicationẽ ⁊ ap-
tam ꝑſecutionẽ: veniẽt Helyas ⁊ Enoch
⁊ cõuertẽt ſicut dr̃ Malachye vltimo cor
da ꝑrum ĩ filios. Glo. qui ſuſcipient fidẽ
quã illi hũerunt. Uñ ⁊ xp̃iani ⁊ iudei pa-
riter ĩ xp̃i religiõe ꝯſentient. De eoꝝ p̃di-
catiõe ⁊ ſctã cõuerſatiõe dr̃ Apoc. 11. Da
bo duobꝰ teſtibꝰ meis. ſ. Helye ⁊ Enoch.
⁊ ꝓphetabunt. i. p̃dicabũt. 1246. ĩ tribus
ãnis ſicut ipſe xp̃s p̃dicauit amicti ſaccis.
Glo. Predicãtes pñiam ⁊ exemplũ oſtẽ
dẽtes. hi ſunt due oliue ⁊ duo cãdelabra
glo. i. lumen dãtes alijs. Tandẽ antixp̃s
occidet eos ĩ hieruſalem. ⁊ iacebũt corꝑa
eoꝝ ĩ plateis tribus diebꝰ ⁊ tribꝰ noctibꝰ
cum dimidio. qꝛ nullus audebit corꝑa eo
rum ſepelire ꝓpter metũ antixp̃i. Occiſo
res aũt eoꝝ erunt valde leti ꝓpter mortẽ
eoꝝ. poſt dies tres ⁊ dimidiũ reſurgẽt. ⁊
eoꝝ occiſores audient vocẽ talẽ. Helyas

⁊ Enoch aſcēdite huc. ⁊ aſcendēt ī celū in
nube. Antixp̄s regnabit poſt moꝛtē illoꝝ
quindecim diebus.

¶ De duratiōe h⁹ ꝑſecutiōis. Cap. 13.

r Egnabit antixp̄s ſicͭ dicit glo. ſu-
per Apoc. trib⁹ ānis cū dimidio.
vñ Dañ. 11. Jurauit ange. ꝑ viuē
tem ī eternū ꝙ in tp̄s. i. vni⁹ āni. ⁊ tēpa. i.
duoꝝ ānoꝝ. ⁊ dimidiū tp̄is. i. dimidij an
ni. glo. Hoc ſpacio dr̄ duratura deſolatō
antixp̄i. Niſi aūt vt dr̄ in Math. bꝛeuiati
fuerūt dies illi nō fuiſſet ſalua oīs caro.
Qꝛ. n. ⁊ ſupbos ⁊ īfirmos dicit: aſpicit de
us dies quos ſilr̄ malos ītulit miſericoꝛ-
diter bꝛeuiādos. Dicit glo. ſuper Math.
Hec tribulatio quāto ceteris grauioꝛ tan
to bꝛeuitate moderatioꝛ.

¶ De moꝛte antixp̄i. Cap. 14.

p Oteſtate ſua dñs occidet antixp̄z
ſicut dicit glo. ſup Apo. ſiue ꝑ ſe:
ſiue ꝑ Michaelē. Occidet̄ aūt in
mōte oliueti ī papiliōe ⁊ ī ſolio ſuo ī loco:
vel circa quē dñs aſcēdit ī celū. Interfe-
cto antixpo nō ſtatim veniet dñs ad iudi
ciū. ſed ſm glo. ſup Dañ. cōcedent̄. 45. di
es. ī refrigeriū ſanctoꝝ: ⁊ ad ꝯuerſionē et
pniam ſubuerſoꝝ. Quantū aūt ſpaciū ſit
īter illos. 45. dies ⁊ finē mūdi nemo ſcit.
Miniſtri vͦ antixp̄i poſt moꝛtē illi⁹ gau-
debunt ducētes vxoꝛes ⁊ dicētes. lꝫ prin-
ceps noſter moꝛtu⁹ ſit: hēm⁹ tñ ptātē pa-
cem ⁊ ſecuritatē. cū talia dixerint repenti
nus eis ſupueniet iterit⁹. Judei vͦ tunc
ꝯuertent̄ ad fidē. Sācta eccl'a vſqꝫ ad fi-
nem pacificata quieſcet. qꝛ extūc fraudu-
lentia ⁊ ſeuitia diaboli ꝑeit⁹ vbiqꝫ d̄ficiet.

¶ De cōflagratōe mūdi. Cap. 15.

i Gnis ꝑmaxim⁹ p̄cedet faciē iudi
cis q virtute diuia non ſolū ignis
q eſt ī ſpera ſua: ſed oēs igneſ qui
ī terra ⁊ ſup terrā ſūt cōcurrēt ad mundi
conflagrationē. Ignis aūt iſte hēbit offi-
ciū quattuoꝛ igniū. ſ. ignis infernalis re-
pꝛob⁹ puniēdo. ⁊ ignis purgatoꝛij bonos
a venialib⁹ purgādo. ⁊ ignis terreſtris ve
getabilia ⁊ ſenſibilia ꝯſumēdo. ⁊ oiūꝫ ho
minū coꝛpa īcremādo. ⁊ ignis elemētaliſ
elemēta ſubtiliando. ⁊ ad īnouationē di-
ſponendo. Per illum igitur ignez ita fa-
cies terre exuret̄ ꝙ figura mundi peribit.
ſicut olim factū fuit per diluuiū. Et meri
to pꝛimū dei iudiciū fuit per aquā ꝯ ardo
rem luxurie qui tūc viguit. Ultimū vͦ ꝑ
ignem erit ꝯ toꝛpoꝛē charitatis que tunc
quaſi ſeneſcente mūdo refrigeſcet. Iſtius
ignis actio erit ſucceſſiua. hēbit. n. initiuꝫ
mediū ⁊ finez. Pꝛio nāqꝫ iudicis aduen
tū pꝛeueniet ⁊ q̄ſi ſimul fiet ꝑ illū purga
tio iuſtoꝝ ⁊ punitio maloꝛuꝫ: ⁊ cineratio
coꝛpoꝝ cum cōſumptōe terre naſcētiū ſicͭ
dictum eſt. Quo facto ſtatim erit reſurre-
ctio coꝛpoꝝ cum aduentu iudicis ad iudi
cium. ⁊ tūc īflāmabit̄ totus mūdus ꝑ cir
cuitū. Terminato vͦ iudicio tota calidi-
tas illius ignis exequet̄ ſñiaꝫ iudicis. In
uoluet. n. peccatoꝛes ⁊ trahet in infernū.
Et ita pꝫ ꝙ ignis ille aduentū iudicis pꝛe
cedet: ⁊ comitabit̄: ⁊ ſequet̄. poſt pꝛedc̄a
fiet mūdi īnouatio. Sed īter purgationē
⁊ īnouationē multiplex eſt dr̄a. Pꝛio qꝛ
purgatio erit qualitatū penalium detra-
ctio. ſed īnouatio erit pulchꝛioꝛis foꝛme ī
ductio. Secūdo qꝛ purgatio eſt elemēto-
rum ab impuritate quā hn̄t ex cōiunctiōe
ad puritatē mutatio. Innouatio vͦ eſt a
ſtatu veteri ī ſtatū nouū cōmutatio. ⁊ hoc
eſt per ceſſationem a motu. In celis eniꝫ
ꝓpter impermixtionē nulla impuritaſ ē:
ſed imperfectio motus. Unde nou erit in
eis purgatio per ignem: ſed a motu ceſſa
tio. ita aūt purgabunt̄ elementa ꝙ pꝛeci-
detur ab igne vis combuſtibilis ab aere
obſcuritas. ab aqua glacialis frigiditas.
a terra vͦ grauitas ⁊ opacitas.

¶ De reſurrectiōe generali. Cap. 16.

d Eus enim ſicut potentiſſimus eſt
in conditione naturarum. ita eſt
clementiſſimus in collatione gra
tiarum. ⁊ iuſtiſſimus in retributione ſtipē
dioꝛum. Omnis igitur homo quecūqꝫ in
anima ſimul ⁊ in coꝛpoꝛe meruit vel de-
meruit punietur vel pꝛemiabitur in vtro
ꝙ. Unde in eiſdem ipſum opoꝛteret re-
ſurgere. Ad vocem autem tube reſurgent

moꝛtui ſicut dicit apo. Duplex aũt intelli
gitur illa vox. ſm aũt quoſdã vox tube eſt
imperiũ xp̄i reſurgere imperãtis. ſm ali-
os vox tube eſt manifeſta xp̄i apparitio.
Unde Gre. Tubã ſonare nihil aliud eſt
ꝙ mũdo dei filiũ monſtrare. Reſurgent
.n. oẽs nulla in eis exñte dr̄a quantuꝫ ad
oꝛdinẽ tp̄is. ſed magna quantũ ad oꝛdi-
nem dignitatis. Nam mali reſurgẽt de-
foꝛmes ⁊ paſſibiles. In bonis nã ſaluabi
tur ⁊ vitia retrahent̃. Oẽs v̄o taꝫ mali ꝙ
boni reſurgeat ĩtegri coꝛpe debita ſtatu-
ra ſm etatẽ plenitudinis xp̄i. Reſurrectõ
igitur tria coꝛrigit in nã. ſ. defectũ ſicut ĩ
pueris. ⁊ inutilitatis ſicut in diminuta nã
membꝛoꝝ ſuperfluũ vnguiũ criniã ⁊ hꝰi
erroꝛẽ ſicut ĩ mõſtruoſitate mẽbꝛoꝝ. Re
ſurgẽt quoqꝫ coꝛpa eadẽ nã que priꝰ erãt
⁊ eodem numero ex eodẽ puluere ĩ quem
reducta fuerant: ita ꝙ in quaſcũqꝫ hoꝛas
vel ſinus puluis ille diſperſus fuerit. ad
eandẽ aiam redeat que ipſũ pꝛius vt vi-
ueret ⁊ creſceret aiauit. Nec ſolũ ſurgent
coꝛpa quantũ ad membꝛa pꝛincipalia. ſꝫ
ẽt ſaluis capillis ⁊ ceteris membꝛis q̇ fa
ciũt ad decoꝛem. Reſurgẽt ẽt hoies quã
tum ad eſſe ⁊ quantũ ad integꝛ eſſe. ⁊ re
ſurget vnũquodqꝫ coꝛpꝰ i optimo ſuo eẽ.
Et qꝛ duplex ẽ moꝛs. ſ. aie per culpã ⁊ coꝛ
poꝛis per penã. duplex eſt reſurrectio. ſ.
aie ꝑ grãꝫ. ⁊ coꝛpoꝛis ꝑ gloꝛiã. In reſur-
rectione ꝯcurrent quattuoꝛ cauſe. ſ. effici
ens. i. ipſe deus. materialis. ſ. pulueres.
foꝛmalis. ſ. coniunctio coꝛpoꝛis ⁊ aie. fi-
nalis. ſ. vt recipiat vnuſquiſqꝫ pꝛout geſ-
ſit ſiue bonum ſiue malum. Reſurgẽt tũc
homines velociter. integraliter. ſocialit̃.
eternalit̃. Et erit iſta reſurrectio iuſta q̃n
tum ad deum. perfecta quantum ad re-
ſurgentes. miraculoſa quantuꝫ ad ipſam
reſurrectionem.

¶ De iudicio extremo. Cap. 17.

Poſt reſurrectionẽ ſtatim erit iudi
cium. Ipſum v̄o iudicium pꝛece
det trina citatio. Pꝛima fuit per
ꝓphetas. vnde illud. vocaui ⁊ renuiſtis.
Secũda ꝑ apoſtolos ⁊ p̄dicatoꝛes. Luc.
Miſit ſeruos ſuos hoꝛa cene ⁊c̃. Tertia
erit per vltimã vocem tube. ⁊ hec citatio
erit pꝛeceptoꝛia ſm Ricardũ. Triplex eſt
iudiciũ. Pꝛimũ eſt vniforme. hoc eſt iu-
diciũ pꝛeſentis eccleſie que nõ iudicat ni-
ſi de ſola qualitate retributionis in gene-
re. ſ. ꝙ bona bonis. ⁊ malis mala reddã-
tur. ſed numerũ ⁊ quantitatẽ retributõis
neſcit. Secũdũ dr̄ multifoꝛme. ſ. ꝙ quili
bet experit̃ in moꝛte accipiendo ſniam de
omnibꝰ bonis ⁊ malis que geſſit. ſed non
omnia bona vel mala ſtatim recipit. qꝛ re
cipit in aia tantum: ⁊ nõ in coꝛpe. Tertiũ
dr̄ vniforme. ſ. vltimũ iudicium. qñ reci-
pit vnuſquiſqꝫ ſm numerũ ⁊ quantitateꝫ
ſiue bona ſiue mala in coꝛpe ⁊ in aia. vlti
mũ iudicium eſt hoꝛribile ex omni ꝑte qꝛ
ſupꝛa eſt iudex auſterus. ſubtus patens ĩ
fernus. intus cõſcia remoꝛdens. extra mũ
dus ardens. a dextris peccata accuſan-
tia. a ſiniſtris demonia terrentia. contra
illos boni angeli in infernum pꝛopellen-
tes: ⁊ oẽs ſancti iudicis ſententiaꝫ appꝛo
bantes. ⁊ omnes mali cuꝫ bonis peccata
dãnatoꝛũ cognoſcentes. De qualitate iu
dicij nota ꝙ erit hoꝛribile. Luce. Uirtu-
tes celoꝛum mouebuntur. Intolerabile.
Job. Quis mihi tribuat vt in ĩferno pꝛo
tegas me. ⁊c̃. Ineuitabile. Apoſtol. Oẽs
nos opoꝛtet ma. ante tri. xp̄i. Inopinabi
le. qꝛ dies dñi ſicut fur. ita in no. ve. In-
exoꝛabile. ꝓuer. Qui obturat aures ſuas
⁊c̃. Erubeſcibile. Apoſtolus. quem fructũ
ha. tunc in illis in quibus eru. Pꝛedicta
vero erubeſcentia erit ĩ duobus. Pꝛimo
in veniendo ad iudicium. quia mali cum
habeant coꝛpoꝛa ponderoſa oꝫ eos illuc
poꝛtari ab angelis ſicut Abacuch poꝛta-
tus fuit ad lacum leonum in babyloneꝫ.
Secundo ſtando coꝛam iudice: qꝛ pecca-
ta eoꝛum omnibꝰ hoibus erunt manife-
ſta. Unde illud. Reuelabo pudenda tua
in facie ⁊c̃. Locus iudicij erit in valle Jo
ſaphat. ⁊ hoc multiplici ratione. Pꝛimo
qꝛ locum iudicij oꝫ eſſe cõmunẽ. ⁊ ille hꝰi
eſt. cum ſit quaſi medius noſtre habita-
tionis locus. Secundo qꝛ debet eſſe pu-

blicus. ſed locus predictus eſt famoſiſſi⸗
mus propter opera noſtre redẽptionis q̃
ibidem geſta ſunt. Tertio competit locus
ille ratione negocij. q2 tractandum eſt ibi
opus miſericordie ⁊ iuſtitie. Mons autẽ
oliueti qui eſt apud illã vallem deſignat
miam. Joſaphat qḋ interpretatur iudici
um deſignat iuſtitiam.

¶ De iudicantib9. Cap. 18.

On ſolum ſm poteſtatez diuinã.
n ſed in forma humana chriſtus iu
dicabit. q2 in iuriſdictiõe ordina⸗
ria iudicabit. vt deus cum tota trinitate.
ſed in iuriſditõe delegata iudicabit vt ho
mo. Unde nota ꝙ quinqꝫ ſunt modi iudi
candi. Primus modus eſt prime aucto⸗
ritatis quo iudicabit tota trinitas. Secũ⸗
dus modus eſt ſubauctoritatis quo iudi
cabit chriſtus vt homo. Tertius eſt acceſ
ſorie dignitatis quo iudicabunt apoſtoli
⁊ viri perfecti qui cum iudice eminentius
reſidebunt. tanq̃ melius ſcientes leges ⁊
conſuetudines regni dei. quibus implen
dis ⁊ ſciendis opera dederunt. Quartus
eſt approbationis quo iudicabũt omnes
ſancti ⁊ etiam angeli. Quintus modus iu
dicandi eſt culpam iudicandoꝝ manife⸗
ſtare. ſic etiam mali iudicabunt. Judican
do chriſtus habebit duos actus oppoſi⸗
tos. vnum paſſiue ⁊ alium actiue. Pri⸗
mus vero eſt infirmitatis: ⁊ alius pote⸗
ſtatis. Jn primo autem aduentu chriſtus
venit ad iudicium paſſiue. Jn ſecundo ve
niet ad iudicium actiue. Jn primo venit
in forma infirma. Jn ſecundo apparebit
in forma glorioſa. Hinc eſt ꝙ chriſtũ vi⸗
debunt iuſti in iudicio tam in natura di⸗
uinitatis q̃ humanitatis. a malis autem
nullo modo videri poterit in forma diui
nitatis. ⁊ hoc duplici ratione. Primo ꝓ
pter defectum diſpoſitionis in ipſo vidẽ
te. quia natura ſine gratia non ſufficit ad
dei viſionem. Secundo propter demeri
tum delectationis que eſt in diuinitatis
viſione. quia videre dominum ſm Joã.
vita eterna eſt que non poteſt cõmunica⸗
ri reprobis. Ex predictis patet ꝙ chriſtus
apparebit blandus iuſtis. ⁊ terribilis in⸗
iuſtis ſicut dicit Gregorius. Quod figu
ratum eſt in colũna nubis in die: ⁊ ignis
in nocte. Uidebũt mali humanitatẽ chri
ſti vt timeant. ⁊ non diuinitatem vt gau⸗
deant. Boni autem vtramqꝫ chriſti natu
ram videbunt. Stigmata quoqꝫ chriſtus
monſtrabit. ⁊ inſignia paſſionis eius. ſcꝫ
crucem clauos ⁊c̃. Sedebit autem chri⸗
ſtus in eminentiori loco cum ſanctis. ma
li vero ſubtus in terra quam dilexerunt.
tunc Chriſtus iudicium exercebit. tum q2
vere ſcit merita ſinguloꝝ in quo ſunt om
nes theſauri ſapientie ⁊ ſcientie dei ab⸗
ſconditi. tum quia non eſt reus ſuper ali
quo illorum de quibus iudicabit. Non
enim fecit peccatum nec inuentus eſt do
lus in ore eius. ⁊ hec duo precipue decẽt
iudicem.

¶ De iudicandis. Cap. 19.

Rdines quattuor ĩ iudicio erũt.
o Quidam eniz iudicabuntur ⁊ dã
nabuntur: vt quorum merita dã⸗
nabilia permixta ſunt aliquibus bonis. ſi
cut illorum qui habuerunt fidez ſine ope
ribus. Quidam iudicabuntur ⁊ ſaluabun
tur. vt quoruꝫ merita bona permixta ſũt
aliquibus venialibus malis. Quidã non
iudicabuntur ⁊ dãnabuntur. vt quorum
mala merita omnino impermixta ſũt bo
nis vt qui caruerunt fundamento fidei.
Quidam vero non iudicabuntur. ſed iu⸗
dicabunt ⁊ ſaluabuntur. vt quorum meri
ta bona ipermixta ſunt malis ſicut perfe⸗
ctorum pauperũ Chriſti. De quib9 Mat⸗
the. 19. Uos qui reliquiſtis omnia ⁊ ſe⸗
cuti eſtis me. ⁊c̃. De predictis q̃ttuor or⸗
dinibus. nota ꝙ omnes iudicabuntur iu⸗
dicio retributionis: ſed non iudicio dãna
tionis. Jnfideles enim q2 non fuerunt ci
ues ciuitatis dei. tãq̃ hoſtes ſine vlla me
ritorum diſcuſſione ⁊ audientia punien⸗
tur. Juſti vero non iudicabuntur vt eo⸗
rum merita de nouo deſcutiantur an bo
na vel mala ſint. ſed vt bonorum preemi⸗
nentia oib9 manifeſtetꝰ: ⁊ vt ꝯ malos ap⸗

ꝑeat iuſta ſnia dānatōis. Due ſnie ferētur
in iudicio: vna ꝓ bonis: alia ꝯ malos. Sē
tētia ꝓ bōis ꝯtinet. 7. clauſulas. pᵃ eſt a
malis vocatio. ibi. venite. 2ᵃ ē bn̄dictō. ibi.
bn̄dicti. 3ᵃ ē pr̄na dilectio. ibi. pr̄is mei.
4ᵃ ē remunerationis retributio. ibi. ꝑcipi-
te. 5ᵃ ē regni aſſignatio. ibi. regnū. 6ᵃ eſt
glorie ꝑpatio. ibi. qd̄ vob̄ patū ē. 7ᵃ ē eter
na pdeſtinatio. ibi. ab origine mundi. Itē
ſnia ꝯ malos ꝯtiet i ipa ſex clauſulas. pᵃ
a deo ſepationē. cū dr̄. ite. 2ᵃ dei maledi-
ctionē. ibi. maledicti. 3ᵃ incarceratōꝫ ꝑ hāc
ꝑpoſitionē in. deſignatā. 4ᵃ pene acerbi
tatē. ibi. ignē. 5ᵃ liberatōis deſperatiōeꝫ.
ibi. eterni. 6ᵃ demonū aſſociationem. ibi.
qui paratus ē diabolo ⁊ angelis eius.

¶ De inouatione mundi. Cap. 20.

t Erminato iudicio ſtati erit inoua
tio mūdi q̄ n̄ ꝯplebit̄ q̄diu pctōr
ē in mūdo. i. quouſqꝫ dtrudat̄ in
infernū. Sic̄. n. ille maxim⁹ ignis elemēta
purgabit cū hēat v̄tutē expulſiuā forme
extranee. ſic mūdū inouabit cū hēat vir-
tutē ſubtiliatiuā. Mūdū āt inouari. i. pul
chriorē formā accipe debē oñdit̄ multi-
plici rōne. pmo qꝛ ſicut dignū fuit ꝙ ele-
mēta purgarent̄ ꝓ eo ꝙ infecta erant ꝑꝑ
pctm̄ hois. ita dignū ē vt mūdus inouet̄
ꝑꝑ glorificationē hois. 2° vt creature re-
munerent̄ ꝓ labore quo hoi ſeruierūt. 3°
vt tot⁹ mūdus ꝓut ē poſe cōformet̄ hoi
glorificato. 4° qꝛ mūdus factus eſt vt hō
ꝑ ſpeculū creature nūc deū cognoſcat quē
i ſua natura vidē nō potuit. Vn̄ in futurꝫ
oꝫ ſpeculū meliorari ⁊ purgari: vt in pul-
chritudine creaturaꝝ amplius refulgeat
ſpēs creatoris. hoc auteꝫ nō erit ad neceſ
ſitatem quin deus aliter videri nō poſſit
ſicut modo: ſed ad iocunditatem vt. ſ. de
lectationi viſionis intellectualis addatur
delectatio viſionis ſenſualis. Orbes ce-
leſtes ⁊ ſydera propter impermixtionem
nullam habent impuritatem ſicut elemē
ta: ſed tm̄modo motus imperfectioneꝫ:
⁊ iō inouabunt̄: ſꝫ nō purgabunt̄. Inno
uatio v̄o in illis duo reqrit. ſ. mot⁹ ceſſa
tionē: ⁊ celeritatē ſplēdoris ampliorē: qn̄
ſtabit ſol in oriēte. ⁊ luna i occidente vbi
creati ſūt. h⁹ dicti hec ē rō. qꝛ corꝑa ſuꝑio
ra facta ſunt ad vſū hois duplr̄. Vno mō
propter neceſſitatem corporis. ſ. ſtatum
generationis ⁊ corruptiōis. ⁊ iō ceſſante
illo ceſſabit motus. Alio mō ꝓpter dele-
ctationē i pulchritudine creature ⁊ ꝓpter
cognitiōꝫ i illis. iō lux illoꝝ nō ceſſabit: ſꝫ
augebitur. Circa elemēta nota ꝙ terra erit
ſicut criſtallus ⁊ cōplanabit̄. Aer erit cla-
rior nec habebit impreſſiōes q̄s mō hꝫ.
qꝛ nō erūt nubes: neqꝫ vēti: neqꝫ pluuie:
neqꝫ ros: neqꝫ nix: neqꝫ tōitrua: neqꝫ ful
gura. Ignis ēt ⁊ aq̄ ſiūt puriores ⁊ mane
būt nō ſolū ſꝫ ſubāꝫ: ſed ſm̄ ſuas q̄litates
quas habebunt quātū ad habitū: ſed nō
quantū ad vſū. qꝛ in his duobus elemētꝭ
cū magis vigeāt q̄litate actiue. ſ. frigidi-
tas i aq̄. ⁊ caliditas in igne. magis ſunt
gn̄atiōis ⁊ corruptōis ꝑncipium. ⁊ talis
effectus illoꝝ nō erit ampli⁹. ⁊ ꝑꝑ hoc di
cunt̄ intire. Vel ſm̄ aliquos dicunt̄ hec
duo elemēta iterire. qꝛ dn̄s tūc itercidet
in illis teſte Baſilio ſuꝑ ps. Vox dn̄i iter
cidētis flāmaꝫ ignis. ita ꝙ calidū vſtiuū
⁊ frigidū glaciale tēdēt inferi⁹. ꝑſpicuuꝫ
āt i aq̄ ⁊ lux i igne manebūt. qꝛ de oib⁹ ele
mētis ignobile tendet deorſuꝫ. ſicut groſ
ſum terrenum ⁊ opacum ac tenebroſum
⁊ hmōi. Patet ergo ꝙ celū ⁊ terra trā-
ſibunt quantum ad formam: ſed nō quan
tum ad ſubām. Patet ex predictꝭ termi
nari trāſmutatiōes elemētoꝝ ⁊ gn̄atio-
nes aialium ⁊ plantarū. qꝛ cāe iſtoꝝ ceſſa
bunt. ⁊ ꝑꝑ iſta dicūtur elemēta interire:
nō quantū ad ſubām: ſꝫ quantū ad actiōꝫ
⁊ paſſionē. ⁊ corpora celeſtia habita quie
te ⁊ lumine clariori dicuntur renouari.
Verūtamē illa que ſicut dictum eſt ſalua
buntur in homine qui ſimilitudinem ha
bet cum omni genere creature. propter
etiam hominis innouationē ⁊ glorificā-
tionem pn̄t dici omnia renouari.

¶ De penis iferni. Cap. 21.

s Icut patet diuina potentia i creā
do. dīna ſapiētia i gubnādo. dīna
clemētia i rēunerādo. ſic patebit dīna iuſti

tia in puniẽdo. Dignũ ẽ.n.vt nõ remãeat
dedecꝰ culpe ſine decore.iuſtitie. Licet ãt
pctm̃ ſit trãſitoriũ:tñ erit pena perpetua
multiplici rõe.ꝑma qꝛ peccauit i ſuo eter
no.iõ puniet̃ i et̃no dei.2ᵃ qꝛ maťia ignis
ĩfernalis ẽ eterna.ſic ⁊ pc̃i macula iõ ⁊ pe
na.3ᵃ qꝛ pctm̃ ẽ ꝯ illũ q̇ eſt infinitꝰ.vñ ⁊
pena dꝫ ei ẽẽ infinita.nõ q̃ acerbitate ſꝫ
duratiõe.4ᵃ qꝛ hõ ꝑ pctm̃ ꝑimit i ſe bonũ
q̃ poſſet ẽẽ eternũ.⁊ iõ merito incurrit
malũ.5ᵃ qꝛ mala volũtas reproboꝝ eter
na ẽ.vellẽt.n.in pctõ ſi poſſent ꝑpetuo de
lectari.⁊ iõ ꝑpetuo debẽt puniri. 6ᵃ qꝛ in
ĩfinitũ errat cũ i iudicio ꝓponit finitũ in=
finito.ſilr cõcupiſcibilis i appetẽdo.⁊ ira
ſcibilis in adherẽdo.vñ ⁊ merito pẽa erit
infinita.7ᵃ qꝛ dãnatꝰ de pctõ ꝑpetrato nũ
ꝙ̃ hẽbit verã pniaꝫ. iõ deus nũꝙ̃ muta
bit punitõis illiꝰ ſniaꝫ.8ᵃ eſt qꝛ pctm̃ a vi
ta ꝑpetua ſepat.ſ.a deo.iõ mortẽ ꝑpetuã
pctõꝛ icurrit.¶Poſt rõnes inducãt exem
pla de eadẽ maťia. Videmꝰ eni ꝙ emptõ
momẽtanea dat ius poſſidẽdi ꝑpetuum.
Item vulneratio momẽtanea dat mortẽ
ꝑpetuã. Itẽ caſus in foueã tꝑalis qñꝫ eſt
detẽrio ꝑpetua. Itẽ crimẽ leſe maieſtatꝭ
tꝑale ſeruitꝰ ẽ ꝑpetua. Itẽ plaga tꝑalis ẽ
liuoꝛ ꝑpetuus.Qm̃ i pctõ ẽ delectatio cũ
ꝯtẽptu dei merito ꝑcipitat̃ pctõꝛ i locũ in
fimũ ⁊ deſpectũ.⁊ maxime a ſtatu glorie
dei elõgatũ.ſ.i ifernũ.vt a deſpectꝭ rebus
puniat̃.ſ.a fecibꝰ corpoꝝ mũdanoꝝ.qꝛ i
nouatiõe mũdi qcq̇d eſt ignobile in mun
do ad locũ penaꝝ deflu et.⁊ ibi horrorem
carceris multiplicabit.

¶De diuerſitate penaꝝ. Cap̃ 22.

C Um i dãnatis ſit diuerſitas pctõ
rũ erit ⁊ diuerſitas penaruꝫ. Vñ
cũ i pcõ ſit auerſio a creatore ⁊ cõ
uerſio ad bonũ cõmutabile.⁊ deordina=
tio volũtatꝭ ꝯ dictamẽ rõnis.merito pẽa
variabit̃ ꝑꝑ iſta. Vñ ꝑꝑ auerſionẽ erit ca
rẽtia viſiõis diuine:ſꝫ ꝑꝑ cõuerſionẽ erit pe
na materiat̃ incẽdij.ꝑꝑ deordinatõꝫ volũ
tatis erit pena vniuerſalis.q̃ ꝯſiſtit i affli
ctiõe varia.acerba.⁊ et̃na. Ignis ifernat̃
nõ oẽs equalr̃ cruciabit.ſed ab eodẽ igne
alij plus.alij minꝰ torq̃bunt̃.ſꝫ ꝙ plus ⁊
minus peccauerunt.Sic̃ ab eodẽ igne ali
ter vrit̃ palea ⁊ alit̃ lignũ. Quãuis auteꝫ
ignis ille ſit corporeus nec poſſit agere i
ſpm̃ ipm̃ calefaciẽdo.agit tñ i ipm̃ vt iſtrꝫ
diuine iuſtitie ipꝫ ledẽdo.⁊ ille doloꝛ ẽ ma
ximꝰ:tũ ꝑꝑ potẽtiã diuine manꝰ ipm̃ igneꝫ
mouentꝭ.tũ ꝑꝑ ſenſibilitatẽ patiẽtꝭ.tum
ꝑꝑ imediationẽ ꝯiũctõis. Infernꝰ ẽ locꝰ
tenebroſus cũ ſit locꝰ iuſtitie. Lumẽ ãt cũ
ſit delectabile.tñ ingerit triſtitiã ꝑ acci=
dens qñꝫ.ſ.iquãtũ oñdit aliq̇d triſte. Vñ
i iferno ẽ aliq̇d obſcuri luminis quo dãna
ti vidẽ poſſint vñ doleãt ⁊ ñ vñ letẽt̃. Re
probi vidẽt vſqꝫ ad diẽ iudicij gloriã bea
toꝝ i vlĩ nõ i ꝑticulari.qꝛ vidẽt eos in ma
gna gloria.ſꝫ nõ clare i q̃li. De hm̃õi vi=
ſione ãt nõ letant̃ ſꝫ triſtant̃.tũ ꝑꝑ inuidiã
aliene felicitatis.tũ ꝑꝑ carẽtiã ꝓpe btitu
dinis.¶Poſt iuſtũ ⁊ vltimũ iudiciũ hꝰ eis
ſubtrahet̃ i pena eoꝝ.cum videbũt ẽt hꝰ
aſpectu idignos ſe reputari. In dãnatis
erit fletus ſpũalis.ſ.doloꝛ iterioꝛ.⁊ ñ fle=
tus corꝑalis:q̇ ẽ cũ reſolõne lachrymaꝝ.
qꝛ ceſſãte motu celi nulla iam erit gnãtio
vel corruptio.tñ erũt ibi illa q̃ ñ ſũt cor=
ꝑalit̃.inſpiciẽda.ſ.ꝯphẽſio cerebri:⁊ for=
matio faciei:⁊ hm̃õi. Vermis quẽ dñs in
Iſa.cõminat̃ nequaꝙ̃ maťialis ẽ.qꝛ nullũ
aĩal ꝑter hoĩeꝫ remanebit. Erit ãt ibi ver
mis ꝯſcie rodẽs aĩaꝫ ⁊ ñ corpꝰ. In ſũmo
loco ſola ẽ leticia. In loco ĩfimo ſola ẽ tri
ſtitia. In medio hoc ẽ i mũdo hec ſũt mõ
ꝑmixta.¶Poſt diẽ iudicij tria loca tm̃mo
do erũt hitata.ſ.celuꝫ.ifernus.⁊ limbus.
Quint ſunt loca penaꝝ. Regre i li.4.ꝺ de
ſcẽſu xp̃i ad iferos. Octo gñ̃a penaꝝ in le
ge ſcripſit Tulliꝰ.ſ.dãnũ.vicula.vba.ta=
lionẽ.ignominiã.exiliũ.mortẽ.ſuitutem.
Hec oĩa pñt penis ifernalibꝰ adaptari.ꝑ
mũ pꝫ.qꝛ dãnati amiſerũt deũ.⁊ oĩa bõa
tã gr̃e ꝙ̃ glorie.ñ ſolũ i re:ſꝫ ẽt i ſpe. Iſa.
Nõ remanebit teſta vt hauriat̃ paꝝ aq̃ ꝺ
fouea.ſ.diuine mĩe:aut ꝺportet̃ igniculus
de incẽdio.ſ.charitatis.qꝛ ſm Iere.fini
ta ẽ eſtas.ꝯſumata ẽ meſſis. De ſecũdo.
Ligatis manibꝰ ⁊ pedibꝰ ⁊c̃. De.3º ꝑuer.

Malei pcutientes impioꝝ corpibus. De
4° Apoc. 18. Quãtũ glorificauit ſe ⁊ in de
litijs fuit tantũ date ei tormẽtũ ⁊ luctuȝ.
De 5°, Iſa. Oẽs facies ꝯbuſte erũt. imo
tã igniominioſũ erit corp⁹ pctõrꝫ ꝙ aia re
ſumẽs ipꝫ ſtupebit. qñ tã terribile id vide
bit. ⁊ vellet hẽre tale ſicͨ fuit: qñ comeſtũ
erat a ṽmib⁹. De 6°. Mat. Proijcite eũ
i tene. ex. De 7°. G. ibi mors ſp viuit. ⁊ h
ſicͨ dr̃. i. Apoc. erit morſ ſ. ɗa. De 8°. Tre.
Prouinciaꝝ pnceps fcã ẽ ſb tributo. No
ta ꝙ dãnati ſub tributo penaꝝ ſp ẽuiẽt. ⁊
tñ nũꝗ pſoluẽt. Ex p̃dictis collige ꝙ erit
ibi calor ignis. ſtridor. tenebre. fum⁹ la-
chryme. iteriores aſpect⁹ ɗmonũ. clamor
iproprij. ariditas ſitis. fetor ſulphurꝫ. ver
mis ꝯſcie. vincula. carcer. timor. dolor. pu
dor. inuidia. rãcor. carẽtia viſiõis diuĩe. abla
tio ſpei ois ſalutꝫ. Ipꝫ ẽt eẽ qɗ ois cetera
appetit erit eis pẽa. q2 q̃rẽt oẽs morte ⁊
nõ iueniẽt. ibi erit ſicͨ ait Dio. ꝑterua fan
taſia. demõẽs. ꝯcupiſcẽtia. ⁊ furor iraſci-
bilis.

¶ De glĩa ſanctorũ. Cap. 23.

v Unũquodqꝫ tãto pfecti⁹ eſt q̃nto
magis ꝯiũgit eẽndi pncipio. Nõ
ãt q pfectũ eẽ expectat, duplicẽȝ
hꝫ finẽ vltimũ. Unũ extrinſecũ q ẽ btitu-
do creata q̃ nos i p̃ria btificabit formalit.
Aliũ hꝫ finẽ itriſecũ q ẽ btitudo icreata q̃
nos btificabit effectiue. ſ. ipꝫ deũ. pma. ſ.
btitudo creata ẽ tãꝗ finis i q̃ ſpat. Scɗa
ṽo. ſ. icreata tãꝗ finiſ i q̃ qeſcit. Alio mõ
indicabãt phi de btitudine: ſꝫ male. Di-
cebãt eni ſtoyci beatitudinẽ i ṽtute animi
ꝯſiſtẽ. phipatetici ãt i cognitione ṽitatis.
Epycurij ṽo i voluptate. Nos ãt dicim⁹
duplicẽ eẽ btitudinẽ ſicut dictũ ẽ. De⁹ eni
remũerat ſuos ſꝫ merita. Apo. Unuſqſqꝫ
ꝑpriã mercedẽ accipiet ſꝫ ſuũ laborẽ. Et
pp merita. Io. i. Gra p gra. Mat. Ite ⁊
vos i vineã meã ⁊c̃. Et ſupra merita. Uñ
illud menſuram bonam. ⁊ co. ⁊c̃.

¶ De dotib⁹ i cõi. Cap. 24.

d Os i p̃ria ẽ id qɗ imediate aiam
deo cõiũgit. vt ẽ viſio. dilectio. ⁊
ꝯp̃hẽſio. Sũt. n. dõa q̃dã p̃rie ſicͨ ẽ ſapien
tia ⁊ itellect⁹ q̃ lꝫ ɗo aiaȝ ꝯiũgãt. ñ tñ ſine
bitu medio, ⁊ pp h nõ dñr dotes ſꝫ aie p̃
miatõẽs. Dotes. n. ñ appellãt dõa q̃libet
q̃ dãt aie i traductõe ſui i glĩã: ſꝫ dõa pre
cipua p q̃ ad actũ vite glĩoſe diſpõit. ſicͨ i
pñti. nõ appellat ꝑpe dos q̃dcũqꝫ donũ
datũ ſpõſe i ſua traductõe. ſꝫ donum pci-
puũ ɗ q̃ ſuſtẽtari dẽat. Dotes ſt duplices.
q̃dã. n. ſũt a pte aie. qb⁹ deo tãꝗ pncipio
vite ſue ſine bitu medio ꝯiungit. ⁊ p q̃s
traducit i ãplex⁹ ſpõſi idiſſolubiles ⁊ frui
tionẽ. Quedã ṽo dotes ſũt ex pte corpis
qb⁹ ipꝫ corp⁹ ſbijcit aie tãꝗ pncipio vite
ne p ipꝫ aia ab actu glĩe retardet. Nõdũ
ẽt ꝙ dotes aie ſt de p̃mio ſbali. dotes ãt
corpis ɗ p̃mio accñtali. Xp̃s dotes ñ hꝫ:
q2 ſpõſus ẽ. dos ãt poſſio ſpõſe ẽ q̃ vſum
eiuſɗ hẽbit p⁹ mortẽ viri. Silr̃ nec angeli
dñr hr̃e dotes. q2 cũ i nuptijs ſit ꝯſenſus
aioꝝ ⁊ vnio nãꝝ. ſm ñ ẽ i angel. lꝫ pn̄m hẽ
ant. vñ angeli ñ pñt dici ſpõſe. vt hõ. g̃ nec
dotes ꝑpe hẽbũt. Spõſis carnalr̃ dãt 3ª.
ſ. dos. dõatio ꝑpt nuptias. ⁊ paſrenalia.
Dos ãt ẽ dõatio fctã ſpõſe ex pte p̃rĩſ. ⁊ h
ad vſũ ſpõſi ꝑpt onera mr̃imõij. ſꝫ ad poſ
ſeſſionẽ ſpõſe. In diuĩs ãt ɗs p̃r dat ſpõ
ſe dotẽ ad poſſidẽdũ ſpõſũ xp̃ꝫ ad glĩaȝ ⁊
honorẽ ⁊ ñ ad vſũ: q2 bonoꝝ nr̃oꝝ ñ eget
Dõa° ãt pp nuptias ẽ q̃ a ſpõſo dãt ſpõſe
⁊ h erit i futuro gaudiũ qɗ hẽbit aia in vi
ſiõe xp̃i hois. Paraſrẽalia ẽ qɗ hꝫ ſpõſa
p̃ter dotẽ ſicͨ ſt mũera q̃ dãt ſibi ab ami-
cis ⁊ h⁹i. Iſtɗ erit i p̃ria p gaudiũ qɗ hẽ-
bit aia ɗ ſocietate btõꝝ ⁊ ɗ ꝯg̃tulatiõe fe
licitatꝫ eoꝝ.

¶ De dotib⁹ aie i gñali. 25

d Otes aie ſt tres. ſ. cognitio. dile-
ctio. ⁊ ihẽſio. ſiue tẽtio. q̃ a qbuſ-
dã appellat ꝯp̃hẽſio. a qbuſdam
ṽo fruitio. Naꝝ dotiũ nũerus multiplici
ter accipit. p° ex pte virtutũ theologicaꝝ.
q2 cognitio ſuccedit fidei. dilectio chari-
tati. ꝯprehẽſio aũt ſpei. Accipit alio mõ
ex parte potẽtiaꝝ aie. Cognitio ãt põt ap
propari itelligẽtie. dilectio voluntati. cõ
p̃henſio memorie. Approprant ẽt a qui-
buſdã alijs trib⁹ potẽtijs. ſ. rõnali. ꝯcupi
ſcibili. ⁊ iraſcibili. Poſſũt ẽt p̃dicte doteſ
accipi ſm tria que tribus perſonis appro

pꝛiāť. ita vt ꝯphēſio reſpiciat pr̄is poten
tiā. Cognitio filij ſapiētiā. ⁊ dilectio bōita
tē ſpūs ſci. Circa iſtas doteſ nota ꝙ cogni
tio rei viſe i ſe pōit pn̄tiā. ꝯphēſio pōit rei
ꝯtigētiā. dilectio pōit amātꝫ ad rē amatā
colligātiā. ¶ De dotibꝰ aīe i ſpāli. C. 26.

P Rima dos aīe ē cognitio q̄ dina
eēntia videbiť tota ab oībꝰ: ſꝫ nō
totalr̄ ꝑut ē iſinita. Videbiť tn̄ di
uina eēntia lipidiꝰ ab vno ꝙ̄ ab alio. ⁊ iſte
defectꝰ erit ex ꝑte videtꝫ n̄ viſi. qꝛ idē erit
viſū. Btitudo nāqꝫ ꝯſiſtit i ꝑfecta oꝑatio
ne potētie altiſſime. ſ. itelligentie. ⁊ circa
obiectū altiſſimū. ſ. deū. Ex ꝑte igiť obie-
cti cū ſit vnū ſimpliciſſimū nulla ꝑt eē di
uerſitas. ſꝫ ex ꝑte potētie. Nā iquātū vna
potētia magis ē ꝑfecta lumie gl̄ie ꝙ̄ alte
ra. tāto ꝑfectiꝰ oꝑabiť circa vnū ⁊ idē ſubīm
ſiue obiectū. Sic idē ſol diuerſimode a
diuerſis aſpiciť. vl̄ eadē lr̄a a diuerſis le
gētibꝰ. ꝭꝫ ꝙ oculꝰ ē magꝫ vl̄ minꝰ diſpoſi
tus. Tribꝰ modis cognoſciť aliqd qd̄ eſt.
vel ſicut ē. vl̄ qd ē. ꝑmo mō cognoſciť ds̄
i via ēt a mal̄. 2° mō videbiť i pr̄ia a bōis.
Vn̄ Jo. i. Siles ei erimꝰ. qr̄ videbimus
eū ſicuti ē. i. ſuā maieſtatē. claritatē ⁊ bōi
tatē. Tertio mō nec a bōis videbiť nec a
mal̄ nec i via nec i pr̄ia. qꝛ finitū nūꝙ̄ vi-
debit iſinitū. Videbimꝰ tn̄ deū i ſe. ⁊ deū
i nob. ⁊ nos i dō. Cognoſcē āt deū in ſua
eēntia ē viſio meridiana. cognoſcē v̄o cre
aturas i v̄bo ē viſio matutia. ſꝫ cognoſcē
creaturā i ſe. h̄ ē i ꝓꝓo gn̄e appellať viſio
veſꝑtia. Videbit vnuſqſqꝫ cogitatōes al
teriꝰ ꝑut vult ipe cogitās māifeſtare. Vn̄
G. Vniuſcuiuſqꝫ mētē ab alteriꝰ ocul̄ coꝛ
pulēria n̄ abſcōdet. Videbunt itaqꝫ iuſti
deū vt gaudeāt. videbūt gl̄iaꝫ ſcōꝝ vt cō
gaudeāt. videbūt qꝫ pēas repꝛoboꝝ. vt d̄
euaſiōe ꝑiculoꝝ gr̄as agāt. Ad ſciēdū qr̄
ds̄ ſine medio videať. nota ꝙ triplex ē me
diū. ſ. differēs. obnubilās et diſponēs. ſi
ne medio igr̄ differēte videbiť ds̄. qꝛ dei
viſio n̄ ē ꝑ diſtātiā: ſꝫ ꝑ pn̄tiā cum ipe ſit
eēntialr̄: vbiqꝫ videbiť ſine medio obnubi
lāte. qꝛ tolleť ſpeculū ⁊ enygma q̄ ambo
ſunt i via. Cū. n. viſus nr̄ i pāti non poſſit
ꝓpter debilitatē i tā excellētē lucē figi. ne
ceſſe ē hēre mediū. ſ. ſpeculū creature. qꝛ
vero iſinita ē diſtātia inter ſpeculū ⁊ rē vi
ſaꝫ pp̄ h̄ obſcure relucet ſibi ſimilitudo.
vn̄ videmꝰ i enygmate. i. obſcure. Videbi
tur qꝫ ſine medio ſimilitudinarij. qꝛ deꝰ
cognoſceť i ſe ipo ⁊ nō ꝑ aliꝙ̄ abſtractaꝫ
ſimilitudinē. alias creatura eēt terminꝰ ⁊
deꝰ nō eēt vere finis oīum. Nō āt videbi
tur deꝰ ſine medio diſponēte qd̄ ē gr̄a ⁊
gloꝛia. Opoꝛtet. n. ꝓponem eē inter vidē
tē ⁊ viſuꝫ. hec āt diſpoſitio ē ex ꝑte viden
tis ⁊ nō rei viſe. Sciēdū ꝙ multiplex ē me
diū. Primū ē pcti. Iſa. pctā vr̄a diuiſeꝛt
inter vos ⁊ deū vr̄m. iſtd̄ ē mediū ipioꝝ.
Secūdū ē mediū creature. Apo. Inuiſibi
lia dei a creatura mūdi ꝑ ea q̄ fcā ſūt co-
gnoſci poſſūt. h̄ ē mediū phoꝝ. Tertiū ē
figure. Apo. Oīa i figura ꝯtingebant illis
h̄ ē mediū ꝓphetaꝝ ⁊ pr̄iarcharū. Quar
tū eſt mediū ſcripture. ps. Declaratio ſer
monū tuoꝝ illu. ⁊ itelli. dat par. h̄ eſt me
diū theologoꝝ. Quītū ē mediū fidi. Apo
ca. Eſto fidel̄ vſqꝫ ad moꝛ. ⁊ cetera. h̄ eſt
mediū fideliū q̄ tanꝙ̄ i enygmate vident
deū. Secūda dos aīe ē dilectio. ſꝫ iter di
lectōꝫ ⁊ virtutē differētia ē duplex. Vna ē
ſcdō bitū. qꝛ v̄tus eſt ꝓpꝛie id quod tran
ſitur de ſtatu gratie ad ſtatū gloꝛie. Dos
āt ē id qd̄ ſupꝛa meritū dať i traductione
ſponſe. Alia eſt differentia penes obiec-
tū. qꝛ licꝫ obiectū vtrobiqꝫ ſit deꝰ. nō ta-
mē ꝭꝫ ꝙ deus. ſed erit obiectū v̄tutis in-
quantū ē ſūma bōitas. obiectū aūt dotis
eſt inquantū eſt ipſa aīa vnibilis in vnum
ſpūm. Nota ꝙ fides ⁊ ſpes ꝭm rem eua
cuabiť in pr̄ia. Charitas nec ꝭm rē nec ꝭꝫ
actū euacuabiť. ſed ſolū ꝭm modū. qꝛ i-
perfectio eius tolletur. Dicit antē Augu.
ꝙ fidei ſuccedit ſpes quam videbimus.
Spei v̄o ſuccedit btitudo ad quā peruē
turi ſumꝰ. ſed charitati nihil ſuccedit. qꝛ
potius augebiť. Tertia dos aīe eſt ꝯpꝛe-
henſio aīe que eſt tentio viſi ⁊ amati. vel
tentio veri ⁊ boni ⁊ pꝛimi. ⁊ iſtud veꝝ eſt
ꝑut ꝯpꝛehendere ſumiť ꝑ attingere. ⁊ h̄
ꝑ circūplecti diuinā imenſitatem.

¶De dotib⁹ corpis i gn̄ali. Cap. 27.

v Naq̄ qꝫ ps pfecti⁹ se hꝫ i suo toto
q̄ȝ i se. Vn̄ nūc sic aīa a corpe cor
ruptibili sepata pfecti⁹ hꝫ eē q̄ȝ ei
ꝯiūcta. sic i futuro recōiūcta corpi incorru
ptibili pfecti⁹ hēbit eē q̄ȝ mō. maxie cū nō
ipediat. tūc a corpe sic mō. qn potius de
glorificatōe corpis hēbit tūc gaudiū. Do
tes corpis sūt quattuor. q̄rū nūer⁹ sic hr.
Nā ad hoc ꝙ corp⁹ sit pfecte subiectū aīe
nec impediat eā i operib⁹ glie q̄ttuor req
runt. quorū duo pertinēt ad sensum. alia
duo pertinēt ad motū. q̄ ad sensū reqrit
ꝙ sit receptibile facilit spēꝝ sensibiliū ad
qđ dispōit claritas. Alterꝝ vt n̄ sit recepti
bile passionū ignobiliū ad qđ dispōit im
passibilitas. q̄ ad motū ēt duo requirūt.
vnū ē vt per ꝯriā iclatiōeꝫ nō resistat suo
motori. ad qđ disponit agilitas. Aliud vt
corpa per q̄ mouet non resistāt ei. ad qđ
disponit subtilitas. Alia r̄ōa talis ē. qꝛ in
hoie est q̄drupler ꝯpositio. Pria ē q̄lita-
tū ꝯriaꝝ. hec ꝯpō tūc erit pfecta. qn̄ q̄lita
tes ita eq̄bunt. vt nulla sit pugna vni⁹ con
tra aliā. ⁊ hec faciet impassibilitas. 2ª ꝯpō
est māe cū forma. hec aūt ꝯpō tūc erit p-
fecta. qn̄ mā vincet a forma. penes hanc
pfectionē sumit subtilitas. 3ª ꝯpō est cor
poris orgāizati cū aīa. pfectio isti⁹ ꝯpōnis
ē ꝙ oīa organa sine ipedimēto sint mobi
lia ab aīa. penes hāc pfectiōeꝫ sumit agili
tas. 4ª ꝯpō est corpis cū spiritib⁹ lucidis.
qb⁹ mouet corp⁹ ab aīa. ⁊ huic pfectiōi ꝯꝫ
pfectū statū r̄ndet claritas. 5º sumit p̄dca
rū dotiū nūer⁹ ꝯm ꝓpetates q̄ sūt i elemē
tis. Nā penes aq̄ trāsparētiā sumit clari
tas. penes terre soliditatē sumit ipassibili
tas. penes tenuitatē ignis sūit subtilitas.
penes mobilitatē aeris sūit agilitas. 4º su
mūt iste dotes ꝯm q̄ttuor defect⁹ q̄s hēt
corp⁹ hūanū a q̄ttuor elemētis de qb⁹ cō
ponit. Hꝫ. n. corp⁹ hūanū ab igne calita
tē ⁊ inde nigredinē. a terra grossitiem. ab
aere passibilitatē. ab aq̄ frigiditatē. ⁊ ide
tarditatē. Sꝫ isti tollūt p quattuor dotes
corpis q̄s xp̄s assūpsit an̄ passionē suā sic
Hugo de sctō vic. dicit. Claritatē in trāsfi
guratiōe. agilitatē qn̄ supra mare ambu-
lauit. Subtilitatē i natiuitate: qꝛ salua vir
ginali itegritate mr̄is nat⁹ fuit. Impassi-
bilitatē qn̄ i cena corp⁹ suū mād̄ucādū di
scipulis dedit. qđ itelligēdū ē ꝯꝫ actū n̄ ꝯꝫ
hitū. qꝛ alit derogaret diuinis miraculis.

¶De dotib⁹ corpis i spāli. Cap. 28.

p Rima dos corpis ē claritas. Sꝫ
nota qđ dr̄ aliquid claꝝ dupliciter.
aut qꝛ puiū. ⁊ sic dicitur vitrū cla
rum. aut qꝛ lucidū. ⁊ sic dicit stella clara.
Corp⁹ aūt glorificatū ⁊ erit peruiū ⁊ luci-
dū. vnde vtroqꝫ mō erūt corpora clara.
Duo enim sūt que nunc causant obscuri-
tatem in humano corpore. Unum ē ma-
terie impuritas. Alterū luminis paucitas.
Tunc vero tolletur vtraqꝫ. scꝫ illa impu-
ra densitas. ⁊ obscuritas que ex modici-
tate luminis ē. ⁊ ideo erūt corpora claris
sima. Nota ꝙ corpa glorificata sepcies
erūt tūc clariora q̄ȝ sol sit mō. sicut domi
nus ait. qꝛ iusti fulgebūt sic sol. Isa. Erit
lux lune sicut lux solis. ⁊ lux solis septēpli
citer sicut lux septem dierū. Sciendū quo
qꝫ ꝙ corpa sanctoꝝ nō eq̄liter erūt clara.
qꝛ melior aīa habebit corpus lucidius.
vnde licet corpus christi supra modū ex-
cedat claritatem aliorūꝫ. tamē in compa
ratione sanctoꝝ pōt claritas ei⁹ assimila-
ri claritati solis. ꝯm id. Uobis timentib⁹
nomē meū orietur sol iustitie. i. christus.
Claritas sanctoꝝ pōt respectu christi cō-
parari claritati stellarūꝫ. vnde Apo. Stel
la a stella differt in claritate. hoc est ꝙ sci
plus vel minus lucent ꝯm differentiā me
ritorum. Claritas vero puerorū qui post
baptismuꝫ moriuntur anteq̄ȝ veniant ad
annos discretiōis comparari pōt lumini
lune. qꝛ sicut luna nō hꝫ lumē a se: sꝫ a so
le. ita isti n̄ hn̄t gloriā ex merito ꝓpo: sed
ex merito xp̄i. Baptism⁹. n. ex passiōe xp̄i
hꝫ efficaciā. 2ª dos corpis est ipassibilitas
q̄ resultat ex virtute aīe. corpus suū poten
ter ꝯtinētis. ita vt a nullo exteriore agēte
valeat immutari. Preterea q̄ȝuis corpora
sanctoꝝ sint composita ex contrarijs. illa
tn̄ cōtrarietas erit ad omnimodā equali-

tatē ⁊ cōcordiā redacta. Dixerūt qdam ꝙ
ipaſſibilitas ſcōꝝ corpoꝝ reſultabit ex na
tura qnti corpis.i.qnte eēntie. Sȝ hoc nō
eſt veꝝ.q2 nihil de qnto corpore venit in
cōpoſitiōe materialium corpoꝝ inferioꝝ.
Differentia eſt inter impaſſibilitatem cor
porum ſanctoꝝ ⁊ ade in ſtatu inocentie: ⁊
pueroꝝ.q2 ipaſſibilitas ſcōꝝ erit nō poſ
ſe pati. Impaſſibilitas Ade fuit poſſe
nō pati. Impaſſibilitas pueroꝝ erit nihil
pati.⁊ hoc ñ ē ex potētia reſiſtēdi leſioni
extrinſece quā nō habebūt.ſȝ ex ordie di
uine mīe q̄ nō ꝑmittit aliqd eis adhiberi
per qđ poſſint ledi. Ex quo pȝ ꝙ ſi tales
pueri ponerent̄ ad ignem poſt reſurrec
tionē lederentur ab eo.niſi obſtaret dina
mīa. Secꝰ ē de corꝑibꝰ glorificatis q̄ ſi ēt
ponerētur in inferno nō ſentirēt aliquam
leſionem. Subtilitas eſt tertia dos que
aufert groſſitiē corꝑis cātaȝ ex matīalita
te elemēti.⁊ ex cōpōne elemētaliū qualita
tū. Nota ꝙ duplex ē ſubtilitas. Una.ſ.ex
raritate ꝑtiū ſtantiū nō ꝓpinque: ſȝ ex tali
ſubtilitate efficit̄ corꝑꝰ facile diuiſibile q̄
nō erit i corꝑibꝰ glorificatis. Alia eſt ex ꝑ
fecta victoria forme ſuꝑ materiā: ⁊ huius
ſubtilitas eſt vnite ſubē. ſicut dr̄ celū ſub
tile. hoc mō erunt corpora ſanctoꝝ ſubti
lia. Et ē ſciēdum ꝙ duo corpora nō glori
ficata nō pñt eē ſimul i eodē loco. ſic nec
duo glorificata. Aliogn ſeq̄ret̄ ꝙ in vno
corꝑe glorificato eēt potētia intrādi ꝑtes
altius corꝑis.i alio vō eēt ipotētia reſi
ſtendi. Corꝑꝰ vō glorificatū pōt eē ſimul
cū corꝑe glorioſo. ſm dcm̄ ātiquorū. qđ
tn̄ nec fides hȝ nec auctoritas: ⁊ rō ꝯdicit:
hñt aliqd appentie ꝓ ſe. Nā ſic i corꝑibꝰ
nō glorioſis ipa groſſities ipedit ne duo
corꝑa poſſint eē i eodē loco.q2 vnū alteri
reſiſtit. ita groſſities iſta ꝑ glorie ſubtili
tatē tollet̄ adeo ꝙ corꝑꝰ nō glorioſū non
poſſit reſiſtere glorioſo. ita ꝙ corꝑa glo
rioſa penetrabunt alia corꝑa nō ea diui
dēdo. ſȝ ſubintrādo manēte diſtinctōe di
uiſionū vtriuſqȝ corꝑis. Quarta dos cor
poris ē agilitas q̄ tanta erit ſicut dic̄ Au.
ꝙ ꝓtinus vbi volet ſpūs ibi erit corꝑꝰ. ve
rūtamen ſicut melior anima corpus ha
bebit lucidius. ita ⁊ agiliꝰ. ita tn̄ ꝙ volun
tas ſcōꝝ erit cōiūcta oīno rōni. Uñ volū
tas coꝝ nunꝗ̄ appetet qđ nō dȝ. Sȝ vo
lūtas aīe melioris volet rōnabilr̄ citiꝰ mo
ueri corꝑꝰ ſuū: q̄ alteriꝰ. ⁊ ſpūs minoris
glorie nō volet corꝑꝰ ſuū tā cito moueri
ſic altius. Uñ pȝ ꝙ i oībꝰ verificabit̄ dcm̄
Aug. ꝙ vbi volet ſpūs ꝓtinꝰ erit corpus.
Quare mō corpora ſīt tarda ⁊ tc̄ agilia. h
ē rō. q2 nūc i corꝑe duplex ē motor.ſ. natu
ra elemēti ꝑdominās q̄ mouet ad mediū
locū. ⁊ volūtas aīe q̄ mouet idifferēter ad
quēlibȝ locū. Nūc āt corꝑa tarda ſīt ex ꝯ
ria iclinatiōe nature ad volūtatē. q2 tra ꝑ
dominās naturalr̄ deorſū trahit. In futu
ro āt natura erit totalr̄ ſubiecta volūtati.
vñ ⁊ tūc corꝑꝰ mouebit̄ ad impiū ſpūs.

¶ De aureolis in gñe. Cap. 29.

Aureola ē mētꝫ ſpāle gaudiū ve
niēs ex oꝑe ꝑcellenti ⁊ ꝓuilegia
to. Sciēdū āt ꝙ ſic ex gaudio pre
miȷ eēntialis qđ eſt aurea redūdat in cor
ꝑe qdā decor q ē i gloria corꝑis. ita ex au
reole gaudio reſultat aliqd i corꝑe. vt ſic
aureola ꝓncipaliter ſit i mēte: ſȝ ꝑ quādā
aī redūdantiā: fulget etiā in carne. Scien
dū tn̄ ꝙ decor cicatricū q i martyrū cor
poribus apparebit. nō pōt dici aureola.
q2 martyres aliqui cicatrices nō hēbunt.
vt pote qui ſubmerſi ſunt vel qui famis
inedia. vel ſqualore carceris interēpti. ⁊
iſti tn̄ aureolā habebunt. Tribus gñibus
hominum debetur aureola. qđ pȝ multi
plici rōne. Primo ex operibus excellen
tibus trium anime potentiaꝝ. Excellentiſ
ſimum aūt opus concupiſcibilis eſt ob
ſeruatio caſtitatis virginalis. Excellētiſſi
mum vero opus rationalis eſt predicatio
veritatis. Excellentiſſimū opus iraſcibi
lis eſt perpeſſio mortis. Unde patet ꝙ
virginibus predicatoribus ⁊ martyribꝰ
debetur aureola. 2° pȝ ex hoſtibus quos
per pugnas magnificas vincimus q ſunt
mūdus: caro: demonia. Martyres.n. vin
cunt mundum. Uirgines carnem. Pre
dicatores diabolum: quem non ſolum de

ſe.ſed etiaꝫ de cordibus alienis expellũt.
Tertio pꝫ id ꝑ victoriã triplicũ paſſionũ
Sunt.n. paſſiones inate illate ⁊ i cordi-
bus alienis inflicte.ſꝫ paſſiones inatas ſu
pat ṽginitas illatas martyres.illas ãt q̃
ſũt i cordib⁹ alienis p̃dicatores. Quarto
diſtiguũtur aureole ſꝫ ꝙ agim⁹ ea qbus
xp̃o nobiliſſime cõformamur. Ipe fuit do
ctor veritatẽ manifeſtãdo. Martyr a mũ
do paſſionẽ ſuſtinẽdo. Virgo puritatem
ſeruando.Quinto ſumunť aureole ſꝫ pu
rificationẽ in veť teſtõ. tria nãqꝫ hẽbant
aureolas.ſ.altare incẽſi arca federꝭ. ⁊ mẽ
ſa ꝓpõnis.p̃ᵃ ſignificat aureolã martyrũ
q corꝑa ſua ſuper altare paſſionis imola
uerunt.Scd̃a ſignificat aureolã virginũ.
qꝛ ſic̃ arcba federis fuit intus ⁊ extra au-
ro decorata.ita virginitas mẽtẽ ⁊ corpus
decorat ⁊ ornat.Tertia ſignificat aureo-
lam p̃dicatorũ qui ſunt i mẽſa ꝓpoſitio-
nis miniſtrantes paneꝫ doctrine. Aureo
la diminutiue diciť.⁊ boc i ꝯparatiõe ad
aureã.Unde nota ꝙ inter aureã ⁊ aureo
lã.⁊ palmã dr̃ia ẽ. Aurea eni p̃miũ ẽ ſub
ſtãtiale.qd̃ metbapborice diciť corona:
tuꝫ ex ꝑte meriti. quia non rñdet generi
oꝑis.ſed radici cbaritatis.tuꝫ ẽt ex p̃mij.
qa ꝑ boc efficiť bõ ꝑticeps diuinitatꝭ. ⁊
ꝑ ꝯñs regie ꝑtãtꝭ.tũ ẽt rõne perfectionis
qd̃ ſignificat figura circularis. Aureola
dr̃ p̃mium accñtale.nõ tñ qd̃lib ꝫ p̃mium
accñtale. ſꝫ illd̃ qd̃ rñdet oꝑi excellẽtie ⁊
p̃uilegiato.ſ.virginitati martyrio.⁊ p̃di-
catiõi.Palma ẽ p̃miũ accñtale qd̃ nec ra
dici nec operi debeť ſꝫ volũtati. Tale p̃-
miũ babuit ſanct⁹ martinus ex eo ꝙ mar
tyriũ deſiderauit lꝫ op⁹ nõ fuerit ſubſecu
tũ.Unde d̃ ipo cãtať. Quã ⁊ ſi gladius
perſecutoris.ſ.aiaꝫ ñ abſtulit:tñ palmaꝫ
martyrij nõ amiſit.Hec ãt palma nec au
rea nec aureola debet dici.

¶De aureolis in ſpecie. Cap. 50.

a Ureola p̃ma debeť martyrib⁹ i
qbus ꝑfectiſſima victoria eſt de
impugnatione exteriori.⁊ bec ꝑ-
fectio victorie ꝯſiderať ex duobus. p̃mo
ex magnitudine paſſionis. qꝛ inter oẽs
paſſiões illatas exterius mors ſupremũ
tenet locũ.Et p̃terea dolor tactus oibus
alijs doloribꝰ p̃eminet.⁊ iõ in boc glorio
ſior victoria ẽ.Scd̃o conſiderať ex cã pu
gne q̃ ipe xp̃s ẽ. Martyrẽ.n. nõ faciť pẽa
ſꝫ cã.i.mors ꝑꝑ xp̃m ſuſcepta.Sciendũ
ꝙ martyrio nõ debeť p̃miũ ſm ꝙ ab ex-
teriori iſligiť.ſꝫ ſꝫ boc ꝙ volũtarie ꝓ xp̃i
noie ſuſtineť.qa ñ meremur niſi ꝑ ea que
ſũt in nobis.⁊ non ꝑ ea que ſunt extra nos
ſic̃ nec demeremur niſi ꝑ ea q̃ ſť itra nos.
Quanto ãt id qd̃ qs ſuſtinet volũtarie dif
ficili⁹ ẽ volũtati ſuſtinere.tãto volũtas q̃
ꝓpter xp̃ꝫ id ſuſtinet oñdiť firmus i xp̃o
fira.⁊ iõ excellẽti⁹ ei p̃miũ debeť.Aureo-
la ſecũda debeť virginib⁹ ꝓpter ſingula-
rẽ victoriã quã de carne obtinẽt ꝯ quam
quotidie bellũ geritur. Quãuis aũt ⁊ vi-
due pugnẽt ꝯ carnẽ:ꝑfectius tñ virgines:
qꝛ nobiliſſimũ gen⁹ victorie ẽ nũq̃ꝫ boſti
ceſſiſſe. Illis ṽginib⁹ tñmõ debeť aureo
la q vel q̃ babuerũt ꝓpoſitũ ſuãdi ṽgita-
tẽ.Quis boc ꝓpoſitũ ſit intruptũ itegri-
tate tñ carnis manente. dũmõ in fine vite
inueniať ad ꝓpoſitũ rediſſe. qꝛ virgini-
tas mẽtis reparari poteſt.ſꝫ non virgini
tas carnis. Si aliq̃ ſit ṽgo ⁊ ſi ꝓpoſitum
nõ bũit ꝑpetuo ſeruandi ṽginitatẽ. ñ ẽ tñ
dubiũ qn bitura ſit ſpũale gaudiũ de in-
corruptiõe carnis ſuꝑ eẽntiale gaudiũ. ſi
cut ẽt inocentes de boc gaudebunt. qꝛ i-
munes a pctõ fuerũt q̃uis pcti opportuni
tatẽ ñ bũerũt. Nota ꝙ aliq̃ põt corrũpi car
ne.nec tñ aureolã amittit ſic̃ illa q̃ violen
ter opprimiť. Uñ Lucia ſcã dixit. Si in-
uicta me corrumpas merces mibi dupli
cabitur ad coronã. qd̃ nõ ẽ intelligendũ
de aureola duplicata.ſꝫ qꝛ duplex premi
um reportauit. Unũ ꝓ itegritate ſuata.
Aliud ꝓ iniuria quã paſſa eſt. Inſuꝑ ſciẽ
dũ eſt ꝙ virginibus debetur fruct⁹ cẽteſi
m⁹.⁊ boc qꝛ celeſtẽ vitã ducunt.q̃ ſignifi
cať ꝑ cẽtũ.qꝛ nũerus illi d̃ leua tranſit ad
d̃xterã. Uiduis d̃beť fruct⁹ ſexageſim⁹.qꝛ
tales exercere ſe debẽt i oꝑibus mĩe q̃ ſi
gnanť ꝑ ſexagita.Coniugatꝭ ãt debeť fru
ct⁹ trigeſim⁹.qꝛ talib⁹ ſuffic̃ iplere deca-

logũ in fide trinitatꝫ. Ex ductu.n.terna⸗
narij in denariũ fiũt trigita. Aureola ẽtia
ẽ ꝑdicatoꝝ.qꝛ pfectiſſima victoria ꝯ dia
bolũ obtinet.qñ diabolo ipugnãti ñ cedit
ſꝫ ẽt ipꝫ de regno ei⁹ expellit: ⁊ nõ ſolũ a
ſe:ſꝫ ẽt ab aliꝭs. Nec ẽ dicẽdũ vt quidam
voluerũt ꝙ aureola ꝑdicatorib⁹ ↄ̃beat tñ
mõ illis, qb⁹ cõpetit ꝑdicare ex officio ⁊
docẽ.ſꝫ qbuſcũqꝫ exercẽtib⁹ licite actum
iſtũ. Prelatis ãt ñ debet hec aureola ꝗ̃⸗
uis hẽant officiũ ꝑdicandi, niſi actu ꝑdi⸗
cẽt.qꝛ aureola ñ debet hitui ſed actui pu
gne.ſm illud apoſtoli. Nõ corõabit niſi
q le.cer. Predicare ⁊ docere cũ ſit actus
miſericordie inter ſpirituales elemoſy⸗
nas computatur.

¶ De enũeratõe celeſtiũ gaudioꝝ .C. 31.

U Ltimo celoꝝ gaudia ſub epilogo
enumerem⁹ ñ qdẽ ſingula generꝝ.
ſꝫ gña ſinguloꝝ. Tot.n.ſũt gaudia
pticularia q̃ qlibꝫ hꝫ i ſe vl i aliꝭs. ꝙ ea ſo
li⁹ dei notitia cõprehẽdit. ⁊ illi quos ſũ⸗
ma ſapientia voluerit ea ſcire. Tm̃ nãqꝫ
gaudebit qſqꝫ de bono alteri⁹ ꝗ̃tũ ↄ̃ bo
no ꝓprio. qõ tñ nõ ẽ intelligẽdũ de intẽ
ſione gaudij. ſꝫ de nũero gaudioꝝ. Tot
igr̃ ſũt gaudia ibi ꝙ oẽs arithmetrici h⁹
mundi ñ poſſent ea nũerare.nec geome⸗
trici menſurare.nec grãmatici dialetici ⁊
rhetorici explicare.qꝛ nec ocul⁹ vidit nec
au.audi.⁊ cetera. Gaudebũt ſcti ſupra ſe
de dei viſione:⁊ ĩfra ſe de creaturaꝝ pul⸗
chritudine:ĩtra ſe de corpis glorificatiõe.
extra ſe ↄ̃ angeloꝝ ⁊ hoĩuꝫ aſſociatiõe. De
us oẽs ſenſus ſpũales ieffabili ↄ̃lectatiõe
reficiet.cũ ipe ſit futur⁹ obiectũ oĩum ſen
ſuũ ſpũaliũ. Erit nãqꝫ dñs ſpeculũ viſui.
cythara auditui.vel guſtui.balſamũ olfa
tui.flos tactui. Ibi erit cãdor lucis eſtiua
lis.amenitas vernalis.abũdantia autũ⸗
nalis.reqes hyemalis. Ibi teſte Aug° ful
get qõ ñ capit loc⁹.ſonat qõ nõ capit tp̃s.
olet qõ ñ ſpargit flatus.ſapit qõ nõ minu
it edacitas.non erit qõ diuellat ſatietas.
Itẽ Aug⁹. Ibi de⁹ videbit ſine fine.ſine fa
ſtidio amabit.ſine fatigatõe laudabitur.
Ibi videret ſtultitia ſapia ſalomõis. Ibi
eẽt ↄ̃formitas pulchritudo abſalõis. Ibi
eẽt tarditas velocitas aſaelis. Ibi iudica
ret ĩfirmitas fortitudo ſãſõis. Ibi eẽt mõ
talitas lõga vita matuſalẽ. Ibi eẽt paupta
regnũ aug. Ibi ſꝫ Aug^m nihil obeſt.nihil
deeſt. nihil affluit. nihil defluit nihil eſt
extra qõ appetat.nihil intra qõ faſtidiat
Ibi ſꝫ Ber.erit rõni plenitudo deus. lux
volũtati.multitudo pacis.memorie ↄ̃ti⸗
nuatio eternitatꝫ. Itẽ Aug⁹. ↄ̃ corpis ⁊ aĩe
mira vita. O caro illaꝫ vitã amplecti de⸗
buiſti vbi vita ſine morte.vbi iuuẽt⁹ ſine
ſenectute.vbi lux ſine tenebrꝫ.vbi gaudiũ
ſine triſtitia.vbi pax ſine diſcordia.vbi vo
luntas ſine turbatiõe.vbi regnũ ſine mu
tatione. Ber: Merces ſcõꝝ tã magna eſt
ꝙ non põt mẽſurari.tã multa ꝙ ñ põt nu
merari.tã copioſa ꝙ nõ p̃t finiri.tã ꝑcioſa
ꝙ nõ p̃t eſtimari. Itẽ Aug. Illõ qõ ꝓmit
tit deus fide ñ capit.ſpe ñ attigit.chari⸗
tate ñ ↄ̃phẽdit.ↄ̃ſideria ⁊ vota tranſcen⸗
dit.acquiri põt.eſtimari ñ põt. Ibi carmi
na ñ deſunt.p̃mia nõ ↄ̃ficiũt. ibi nihil qõ
amabit deerit.ibi nihil deſiderabit qõ ñ
adſit.illa btitudo ſic ait Aug⁹ in duobus
cõſiſtit.ſ.i neccia pñtia oĩs boni. ⁊ i neccia
abſentia oĩs mali. Itẽ Aug. O vita vital
dulcis ⁊ amabilis ⁊ ſp memorabilis. vbi
ſũma ſecuritas. vbi ſecura tranquilitas.
vbi trãqlla iocũditas.vbi iocũda felicitas.
vbi felix eternitas.vbi eterna btitudo.vbi btã
certitudo:vbi certa viſio ⁊ ſine fine lauda
tio. Ibi affluentia diuitiaruꝫ ĩfluentia de
litiarũ ⁊ confluentia bonorum. Deniqꝫ ↄ̃
gaudiꝭs celeſtib⁹ repleat nos dei filius q
cũ p̃re ⁊ ſpũ ſcõ viuit ⁊ regnat de⁹. Amẽ.

¶ Explicit compendiũ theologice verita
tis. Inpreſſum Venetiꝭs p magiſtrum
Petrũ de quarẽgis Pergomẽſe. Anno
dñi. M.ccccc. die vltimo Julij.

Regiſtrum.

a b c d e f g h i k l.
Omnes ſunt quaterni.

BIBLIOTECA MARES

4rt.
DIPUTACIÓ DE BARCELONA
Biblioteca de Catalunya
Reg. 478.580
Sig. Marès
I 5
BIBLIOTECA DE CATALUNYA
1001961173